THEOLOGIA MYSTICA

THEOLOGIA MYSTICA

AD USUM

DIRECTORUM ANIMARUM

EX S. SCRIPTURA, CONCILIIS, SS. PATRIBUS, MYSTICIS PRIMARIIS
AC THEOLOGICIS RATIOCINIIS ADORNATA

auctore Dominico Schram, O.S.B.

TOMUS PRIMUS

ALMA COLLEGE
247.3
LIBRARY
Sch69
Alma, California

PARISIIS
APUD H. VRAYET DE SURCY, TYPOGRAPHUM
in viâ vulgo dictâ de Sèvres, 37

1848

44907

Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/theologiamystica0001schr

EDITOR AD LECTOREM

Cùm ad sublime illud et perdifficile ministerium directionis animarum fui promotus, quodque jure merito *ars artium* appellare consuescunt, experientiâ didici quantùm absit ut is qui Theologiæ Morali tantummodo operam dedit, consiliandis ducendisque animabus quæ, Deo vocante, in viâ perfectionis ambulant, idoneus peritusque inveniatur. Aliud enim est resolutio casuum conscientiæ, aliud discretio spirituum, aliud simplicis Confessarii munus, aliud omnino Directoris. Sperabam equidem quòd lectio librorum qui hàc illàc disseminati ab Ascetis magni æstimantur, regulas, principia, notionesque suppeditaret, quas studium Moralis minimè dederat; sed spem non probavit eventus. Libro carebam, quem diù frustrà exquisieram, et, erubescens fateor, Theologiæ Mysticæ nomen vix noveram. Faxit Deus ut hæc ignorantia mihi non sit communis cum plerisque neosacerdotibus qui in dies e Seminariis Episcoporum egrediuntur! At casu vel potiùs Divinâ

Providentiâ factum est ut in eum librum inciderem quem totis votis appetebam, scilicet, in *Theologiæ Mysticæ Institutiones auctore R. P. Dominico Schram Benedictino.* Legi illum, iterumque relegi, et ipsius sacram doctrinam ac eruditionem admiratus magnopere profuturum esse duxi, si in Seminariis episcopalibus ut Scriptor classicus adoptaretur, et omnes qui ad Directionem animarum vocantur, velut enchiridion, illum sibi familiarem haberent.

Ex tunc animo proposui statim ac temporum ratio permitteret omni studio curare ut iterum recuderetur. Venit tandem dies in quâ propositum illud executioni mandare mihi licebat. Consilio inito cum piis et doctis viris hujus Theologiæ Mysticæ editionem decrevi, lucrumque inde emergendum pauperrimæ meæ ecclesiæ ac parœciæ destinavi. Nam, Deo sic disponente et adjuvante, parochiam catholicam restitui in hæreticâ urbe *Rolle,* pagi Valdensis et Diœcesis Lausannensis, ecclesiamque ædificavi. Constructo templo, urgebat fenus et sortem dare. Ad Europeam charitatem confugi: ostiatim manum quæsitando porrexi. Verùm, duobus annis in itineribus consumptis, nondum sat pecuniæ collegi ut de ære alieno quod mutuo acceperam me exonerarem. Præterea quàm multa, constructione templi persolutâ, insuper addenda supererant!

Visum est igitur mihi quòd reproductio Mysticæ Theologiæ auctore Schram certo efficacique modo sumptus

necessarios ad opus inceptum perficiendum suggerere valeret.

Primum volumen primæ editionis parisiensis in lucem prodiit anno 1845; alterum verò nonnisi nuperrimè elapsi anni initio edere licuit!

Consultis pariter non paucis ex probatissimis viris, titulum primitivum libri immutare nomenque auctoris supprimere ratum habui, eâ spe motus quòd opus penè ignotum bibliopolis forsan primò evulgatum apparuisset, sicque eorum cupiditate elusâ, rebus meis tandem providere potuissem. Verùm nunquam in animo fuit, ut aliquibus visum est, hujusce lucubrationis gloriam mihi usurpare; quod indubiis argumentis, si opus sit, probare possem. E contra, mens erat firmissima omnia patefaciendi cùm necessaria foret secunda editio. Res, prout optaveram, cessit. Exhaustâ hujusce Tractatûs perutilis ne dicam pernecessarii primâ editione, fiet ut per novæ editionis beneficium opus quod aggressus sum perficere valeam.

Inter primam meam et auctoris editionem tota consistit differentia in paucis præfationis verbis vel omissis vel mutatis, et resectione citationum *Compendii Theologiæ* ejusdem auctoris, quod, cùm extrà commercium sit, citare inutile prorsus erat, imò nitori textûs obnoxium.

In hâc secundâ parisiensi aliquas mutationes inducere placuit, quæ, ut confido, in meliùs factæ apparebunt, si cum hâc postremâ prior comparabitur.

Denique nemo erit qui dubitet de excellentiâ et de utilitate hujus *Theologiæ Mysticæ* cùm eam doctrinali suffragio Episcopi Lausannensis et Genevensis probatam, et ab Emin. Cardin. Archiepiscopo Lugdunensi commendatam videat.

D.-O. SCHWERTFEGER,

Protonotarius ac Missionnarius apostolicus, in SS. Theologiâ Doctor, Canonicus honorarius Augustensis et Mauriannensis, Parochus in *Rolle*.

APPROBATIO

Illmi, ac Revmi, DD. STEPHANUS MARILLEY, Episcopi Lausannensis et Genevensis, etc., etc.

STEPHANUS MARILLEY

Dei et Sanctæ Sedis Apostol. Gratiâ, Episcopus ac comes Lausannensis, Episcopus Genevensis, S. R. I. Princeps, etc., etc.

Opus cui titulus : *Theologia Mystica, ad usum Directorum animarum, ex S. Scripturâ, Conciliis, SS. Patribus, Mysticis primariis ac Theologicis ratiociniis adornata*, a Nobis examini subjectum, non solùm imprimi posse censemus, sed etiam tanti esse momenti judicamus, ut ab omnibus animarum Curatoribus libenter excipiendum et studiosè evolvendum fore credatur. Cùm enim hoc Opus, facili et lucidâ methodo, illam præstantem tradat scientiam, quæ Christianos ad Sanctitatem et Evangelicam Perfectionem manuducit, et *ars artium* meritò nuncupatur, non mediocrem sentimus inde percepturos utilitatem, quotquot animarum directioni, *operi* sanè *omnium divinorum divinissimo*, sed innumeris maximisque difficultatibus obsito, adlaborant. Ex hac quippe *Theologiâ Mysticâ*, ut Nobis videtur, tum adæquatam vitæ spiritualis haurient notionem, tum suum adeò excellens spirituale magisterium accuratiùs discent, suo Fideliumque

majori commodo exercere, tum maximè discernendorum spirituum arduam acquirent scientiam. Quapropter præsentem *Theologiam Mysticam* Nostro Clero utilem fore sperantes, eam omnibus Nostræ Diœcesis Sacerdotibus commendamus, et ad eam sedulò legendam illos in Domino hortamur, quò faciliùs copiosiùsque ad ovium Nobis et ipsis concreditarum salutem, quæ tantopere Nobis cordi est, conferre valeant.

Datum Friburgi Helvetiorum, ex Ædibus Episcopalibus, die septimâ novembris, anno millesimo octingentesimo quadragesimo sexto.

(LOCUS SIGILLI.) STEPHANUS,
Episc. Lausan. et Genev.

COMMENDATIO

EMIN^mi. AC REV^mi. DD. CARDINALIS DE BONALD, ARCHIEPISCOPI LUGDUNENSIS, ETC., ETC.

Opus, de quo suprà, Clero Nostræ Diœceseos commendamus.

Die 1 decembris 1846.

(LOCUS SIGILLI.) L.-J.-M. CARD. DE BONALD,
Archiep. Lugdun.

PREFATIO AUCTORIS

Doctrinam fidei et morum, pro tenuitate meâ, explicavi in Compendio meo Theologiæ Dogmaticæ, Scholasticæ et Moralis: Canones et Leges Ecclesiasticas pro modulo meo exposui in meis Institutionibus Juris Ecclesiastici. Illa probum Catholicum, hæ bonum civem Ecclesiasticum efformant; superesse videbatur nonnullis piis et doctis viris ut probum Catholicum et bonum civem Ecclesiasticum ad culmen perfectionis Evangelicæ manuducerem; id quod per Institutiones Theologiæ Mysticæ præstandum erat: quibus proinde elaborandis ex eorumdem virorum doctorum consilio manus admovi; quas tamen ad arcanum hoc Divinæ Sapientiæ Sacrarium, propriæ infirmitatis mihi optimè conscius nonnisi timens et tremens extendi, Patri luminum solummodo innixus, a quo est omne datum optimum.

Dum autem Theologiam Mysticam audis, Venerande Lector! nauseam et timorem quem nonnullis hoc nomen, ex quibusdam præjudiciis odiosum, creat et incutit, noli concipere, ET NE DIXERIS IN CORDE TUO: QUIS ASCENDET IN COELUM? CHRISTUM DEDUCERE: AUT QUIS DESCENDET IN ABYSSUM? HOC EST, CHRISTUM A MORTUIS REVOCARE: SED QUID DICIT SCRIPTURA? PROPE EST VERBUM IN ORE TUO ET IN CORDE TUO, HOC EST VERBUM FIDEI, QUOD PRÆDI-

CAMUS. *Rom.* X. Neque terminos metaphoricos quos Mystica, ad exprimenda sua mysteria a rebus materialibus, mutuari cogitur, temerè despicias, utpote qui in Mysticâ sicuti in aliis scientiis et artibus sunt quasi technici, et eâ claritate quam mysteriosa rerum obscuritas patitur, in decursu explicabuntur.

Porrò de origine, præstantiâ, utilitate et necessitate Theologiæ Mysticæ multa præfari supervacaneum duxi, utpote de quibus præter nostros Theologos mysticos et Ascetas, quorum famosiores § 3, schol. 2, recensui, ipsi etiam protestantes fusè tractarunt, inter quos Gothofredus Arnoldus integrum librum edidit, sub Titulo: HISTORIA ET DESCRIPTIO THEOLOGIÆ MYSTICÆ, SEU THEOSOPHIÆ ARCANÆ, ITEMQUE VETERUM ET NOVORUM MYSTICORUM, IN 8vo, FRANCOFURTI, APUD THOMAM FRITSCH. Cui Tractatui alter adjectus est, scilicet: SOLIDA DEFENSIO THEOLOGIÆ MYSTICÆ, UNA CUM EPISTOLA PRÆCIPUORUM SCRIPTORUM DE REBUS MYSTICIS ET SPIRITUALIBUS, QUI POSTREMIS HISCE SÆCULIS VIXERUNT. Pauca etiam de eodem argumento a §§ 5, 7 pertractavi, quibus § 8, Systema Theologiæ Mysticæ in hoc opere adornatum subjeci, quod in duos tomos dispescui, quorum primus DE VITA SPIRITUALI: Secundus DE MAGISTERIO SPIRITUALI agit. Illud solummodo de utilitate nobilissimæ hujus scientiæ annotare volui, mirum esse, eam necdum eruditissimo hoc sæculo ad publicas Cathedras Theologicas evectam fuisse, cùm tamen non solùm omnibus curam animarum quomodocunque gerentibus, sed et Judicibus Ecclesiasticis non rarò pro discernendo bono ab illuso spiritu summè necessaria sit.

Proinde in horum omniumque Christianæ Perfectioni

studentium gratiam præsentes Institutiones Theologiæ Mysticæ elucubravi. In quibus Primò eamdem methodum, quam in aliis minimis scriptis meis servavi, denuò sequendam mihi proposui, ut nexus rerum, legentium vel docentium commodo magis proficeret.

Secundò. Quia Theologia Mystica doctrinalis Theologiæ dogmaticæ, scholasticæ et moralis, ac Juris Ecclesiastici notitiam supponit, hinc ad eadem Scripta mea frequenter provoco, et nonnisi errores et hæreses, præsertim Quietistarum, pseudo-illuminatorum et reliquorum in eis necdum satis fusè refutatos, expressè refellendos suscepi.

Tertiò. Cùm plures jam de Theologiâ Mysticâ scripserint, alii autem eorum solùm illa, quæ ex propriâ experientiâ a Deo edocti didicerunt, adeoque tantummodo Theologiam Mysticam experimentalem nobis reliquerint: alii omissâ viâ purgativâ et illuminativâ, intra solos contemplativæ terminos Mysticam concluserint: alii quæstionibus Theologicis Scholasticis nimiùm indulserint: alii speculationi magis quàm praxi inhæserint: mediâ viâ incessi, atque experientiæ Sanctorum, juxta principia et regulas fidei examinatæ, inniti volui; Mysticam etiam ad viam purgativam et illuminativam extendi; inutiles subtilitates scholasticas resecui, et non soli speculationi, sed praxi potissimùm studui.

Quartò. Inter alios Theologos Mysticos ducem mihi præcipuum selegi Praxin Theologiæ Mysticæ, Authore P. Michaele Godinez Theologo S. J., hispanicè primùm editam, nunc verò latinè redditam et plenis Commentariis tam speculativè quàm practicè illustratam etc., a P. Emmanuele Ignatio de la Reguera, Theologo Hispano

ejusdem Societatis, in 2 tomis in fol., Romæ ex typographiâ Antonii de Rubeis, an. 1745. Ex hac Theologiâ meliora et utiliora collegi, eaque in novum ordinem redegi ; plurimas verò tricas Scholasticas tum Theologicas tum Philosophicas rejeci, utpote quibus uterque Auctor, juxta antiquata Peripateticorum placita plus æquo subinde indulget, illis solùm retentis, quæ necessariam lucem rebus Mysticis et obscuris afferre possunt, quas non tantùm ex veteri, sed et recentiori et saniori Philosophiâ illustrare allaboravi. Præterea ex aliis etiam Authoribus suppetias petii, et præsertim eruditissimum Opus de servorum Dei Beatificatione et Beatorum canonizatione SS. D. N. Benedicti XIV Pontificis Maximi, summo mihi adjumento fuit, qui libro tertio et quarto magnam Mystices partem pro more suo doctissimè et profundissimè pertractat.

Denique sanæ et moderatæ Eruditorum crisi exigua Scripta mea libentissimè submitto, et ab illis corrigi et erudiri summoperè desidero. Quòd si verò præsens hoc Opusculum rursus in manus Castigatoris inexorabilis Scriptorum meorum inciderit, eum saltem orare, si non exorare liceat ut severissimâ virgâ suâ justè, modestè et cum charitate Christianâ utatur, et ignorantem potiùs doceat, quàm publico ludibrio inurbanè exponat. Ego enim in minimis Scriptis meis non nominis mei vanam gloriam, non plausum sæculi, nec temporale aliquod emolumentum, sed unam majorem Dei gloriam et proximi salutem quæro et intendo. Ad quem finem cum gratiâ divinâ securiùs consequendum illa infallibili Sanctæ Matris Romano-catholicæ censuræ et judicio devotissimè et humillimè subjicio.

APPROBATIO

Institutiones Theologiæ Mysticæ Auctore R. P. Dominico Schram, Benedictino Banthensi, ad instar reliquorum hujus clarissimi Viri operum, quæ communi Eruditorum calculo probantur, in nullo Catholicæ Fidei vel bonis moribus adversantur et utilissimæ sunt, ut hominem christianum, præprimis Ecclesiasticum, ad culmen Evangelicæ Perfectionis manuducant. Prodeant igitur in lucem ut legentes addiscant, qualiter ad Perfectionem Evangelicam admittendum sit iis quibus cordi est ut scribantur in libro vitæ. Augustæ Vindelicorum, die 24 januarii 1776.

Joseph Antonius STEINER,

SS. Theol. Doctor. Eminent. ac Serenissim. Archiepisc. Trevir. et Episc. August. Concil. Eccles. Major. Pœnitentiarius, Visitator generalis, Consist. Assessor et librorum Censor.

DISSERTATIO PROŒMIALIS.

DE NATURA, OBJECTO, FINE ET UTILITATE

THEOLOGIÆ MYSTICÆ.

§ 1.

THEOLOGIA MYSTICA QUID?

Theologia Mystica est scientia, ex divinitùs revelatis procedens, quæ doctrinas ad perfectionem virtutum consequendam conducentes tradit.

THEOLOGIÆ VARIÆ SPECIES.

Scholium I. Theologia, in genere, est sermo vel scientia de Deo. Si de Deo agat per solum lumen rationis, dicitur *Theologia Naturalis:* si per lumen divinæ revelationis dicitur *Theologia Revelata;* si tractet de solâ explicatione principiorum, prout revelata sunt, dicitur *Theologia Dogmatica;* si agat de iisdem principiis contra *adversarios* fidei defendendis, dicitur *Theologia Polemica*, vel *Controversistica;* si agat de moribus juxta legem Dei æternam præcipientem aut prohibentem componendis, dicitur *Theologia Moralis;* si agat per discursum concludentem, deducendo ex mysteriis revelatis alias veritates mediatas, dicitur *Theologia Scholastica;* si sacra symbola, sive notas rerum, figuratè divina repræsentantium explicet, mysteria sub illo figurarum cortice contenta enucleando, dicitur *Theologia Symbolica:* si procedat non præcisè speculando, sed dirigendo et movendo, conformiter ad principia practica revelata, per omne genus moralis perfectionis, ad magis ac magis

cognoscendum et amandum Deum, dicitur *Theologia Mystica;* quæ differt a scholasticâ in eo quia materia ejus est tota practica : a morali verò, quia practica est in ordine ad perfectionem, et non sistit in peccatis solummodo vitandis, sed ulteriùs procedit ad mores per consilia perficiendos usque ad unionem voluntatis creatæ cum divinâ per summos apices. Divisio Theologiæ in Mysticam et Symbolicam sæculo quinto primùm audiri cœpit, postquam libri sub nomine S. Dionysii Areopagitæ, de quorum auctore critici disputant, comparuerunt. Liber de Theologiâ Mysticâ sub nomine S. Dyonisii adhuc extat; illum S. Maximus M., Pachymæras et alii suis commentariis illustrârunt, atque a S. Thomâ et aliis Theologis maximi habetur. Reliquæ divisiones a sæculo XII, post Petrum Lombardum, Episcopum parisiensem, dictum Magistrum sententiarum, qui strictiori methodo materias theologicas in scholis pertractare cœpit, successivè invaluerunt.

THEOLOGIA MYSTICA EST SCIENTIA.

Schol. II. Theologia Mystica rectè dicitur *scientia,* tum quia non minùs evidenti discursu procedit quàm reliquæ humanæ scientiæ : tum quia in materiâ suâ non minùs, imò magis certò procedit, utpote nexa principiis fide divinâ creditis, etsi non evidentibus lumine naturæ.

EST SAPIENTIA.

Schol. III. Theologia Mystica vera est *sapientia,* quia per altissimas causas judicat de perfectione inferiorum et media fini optimè convenientia subordinat.

EST PRACTICA.

Schol. IV. Denique est *practica,* tum quia tota quanta eò tendit ut sive incipientes, sive proficientes, sive perfectos magis ac magis usque ad intimam unionem cum Deo in viâ et in patriâ perficiat : tum quia illius revelata principia sunt practica, scilicet : *Diliges Dominum Deum tuum,* etc.; tum quia media illius, oratio, mortificatio, etc., ad operationem tendunt.

DIVISIO THEOLOGIÆ MYSTICÆ.

Schol. V. Theologia Mystica dividitur in *doctrinalem* seu *subjectivam,* quæ in hoc opere explicatur et § 1 definita fuit : et in

experimentalem aut *objectivam*, quam aliqui sic definiunt : extensionem animi in Deum per amoris desiderium ; *alii :* motionem anagogicam, id est, sursum ductivam in Deum per amorem purum et fervidum ; *alii :* experimentalem cognitionem habitam de Deo per amoris unitivi complexum. Gerson, *Tract.* 7, *sup. Magnif.*, l. 3, ita definit : « Est divinissima Dei cognitio, quæ est per ignorantiam cognita, secundùm unionem super mentem, quando mens, ab omnibus aliis recedens, postea etiam seipsam dimittens, unita est splendentibus radiis, inscrutabili et profundo sapientiæ lumine illuminata. » Hæc non ab hominibus et verbis, uti aliæ Theologiæ, sed per experientiam et internis sensationibus addiscitur, et a Deo solo edocetur, uti patet ex S. Dionysio, qui suam *Theologiam Mysticam*, c. 1, ita exorditur : « Dirige nos (SS. Trinitas) ad mysticorum oraculorum plusquam indemonstrabile et plusquam lucens et summum fastigium, ubi simplicia et absoluta et immutabilia Theologiæ mysteria aperiuntur in caligine plusquam lucente silentii arcana docentis. Tu verò, Timothee, in mysticis contemplationibus intentâ exercitatione, et sensus relinque et intellectuales operationes..., siquidem per liberam et absolutam et puram tuî ipsius a rebus omnibus avocationem ad supernaturalem illum caliginis divinæ radium, detractis omnibus et a cunctis expeditus eveheris. »

THEOLOGIÆ MYSTICÆ OFFICIUM.

Schol. VI. Ex dictis sequitur Theologiæ Mysticæ *doctrinalis* seu *subjectivæ* officium esse : 1° Theologiæ Mysticæ experimentales actus perfectè aut imperfectè unitivos considerandi ac secundùm S. Scripturæ auctoritatem, SS. Patrum et Mysticorum dicta, hujusmodi actuum proprietates et effectus examinandi ; 2° regulas certas contemplativis tradendi, ut securè et utiliter procedere possint in suis ad Deum ascensionibus et alias assignandi regulas illis qui, nondum in statu contemplationis constituti, seipsos disponunt ad tam excellentis doni acquisitionem.

§ 2.

OBJECTUM ET FINIS MYSTICÆ THEOLOGIÆ.

Objectum et *finis* Theologiæ Mysticæ est, animam per viam perfectionis ducere usque ad unionem perfectæ caritatis cum Deo.

QUOD ETIAM SE AD VIAM PURGATIVAM ET ILLUMINATIVAM EXTENDIT.

Scholium. Theologia Mystica, si penes objectum suum adæquatè sumatur, non est restringenda præcisè ad gradum perfectæ unionis *contemplativæ,* sed se etiam ad incipientes et proficientes æquè ac ad perfectos, seu ad viam *purgativam, illuminativam* et *unitivam,* de quibus in decursu sermo erit, extendit: sic S. Dionysius, c. 1 suæ Theologiæ Mysticæ, multus est ut per praxin illius perducat animas valde purgatas et illuminatas ad perfectæ caritatis unionem, et demum exemplo Moysis *Exod.*, XIX, concludit: « Non enim temerè divinus Moyses expiari primùm ipse jubetur (en viam purgativam), ac deinde a non expiatis segregari; et post omnem expiationem audit multisonas tubas cernitque multa lumina, puros ac multiplices radios jacientia (en viam illuminativam), postmodum a multitudine separatur, et cum electis Sacerdotibus ad summum fastigium divinorum ascensuum pertingit (en viam unitivam). » Eodem modo Gerson *Tract. de myst. Th. pract. consid.*, Mysticæ alumnos enumerans, ait: *Numeramus primos inter incipientes, alios inter proficientes; perfecti sunt reliqui.* Quod idem in reliquis Theologis mysticis observare licet. Nec dicas quòd hoc modo Theologia Mystica a morali non differret, utpote quæ in moribus absque peccato componendis consistit. Nam hoc solum sequitur quòd Mystica Moralem supponat et perficiat: Mystica enim non solùm agit de jam perfectis; sed de tendentibus et aspirantibus ad perfectionem: siquidem opus Theologiæ Mysticæ est reddere perfectos: quod nonnisi per partes fit, et incipiendo, et proficiendo, et perveniendo: in quibus omnibus Mystica lumen et vires ministrat.

§ 3.

PRINCIPIA ET LOCI THEOLOGIÆ MYSTICÆ.

Principia e quibus Theologia Mystica suas regulas et veritates accipit, eadem sunt e quibus Theologia Dogmatica, Polemica, Moralis, et Scholastica suas veritates, regulas et conclusiones deducit; scilicet: *S. Scriptura, Traditio,* ad quam revocantur unanimis Patrum consensus in uno dogmate; et *Ecclesia,* sive in Conciliis œcumenicis cum Capite

suo congregata, sive dispersa, in dogmate a Capite suo definito consentiens; et *Decreta summorum Pontificum.*

ALII LOCI.

Scholium. S. Scriptura, Traditio, Ecclesia, Decreta summorum Pontificum dicuntur *Loci Theologici interni necessarii: loci* verò *interni non necessarii,* qui subministrant principia e quibus eliciuntur propositiones magis vel minùs probabiles, sunt *Auctoritas Conciliorum Provincialium* et *Nationalium,* atque *SS. Patrum,* quando separatim spectantur, ac *Theologorum* tum Dogmaticorum, Polemicorum, Moralium, tum Mysticorum. *Locus externus* pro dilucidandis veritatibus Theologiæ Mysticæ, est vel *Ratio,* vel *Auctoritas Philosophorum et Historicorum,* vel *Experientia* in rebus mysticis.

§ 4.

EXPERIENTIA AD MYSTICAM REQUIRITUR.

Ad Theologiæ Mysticæ perfectionem acquirendam *Experientia* et *Praxis* maximè conducit et necessaria est. *Primò* enim Theologia Mystica tendit ad praxin. Cujusvis autem artis vel scientiæ practicæ proprium est, quòd ipsâ praxi, etiam in docendo, perficiatur, quatenus propriâ experientiâ regulas suas congruè applicare et errores evitare discat: quippe fabricando faber fit. *Secundò* operationes interiores et affectus cordis nunquam tam bene, vel proprio discursu, vel ex alterius testimonio cognoscuntur, quàm proprio experimento. Cùm ergo Theologia Mystica in iis perficiendis potissimùm occupetur, patet, ad eam vel addiscendam vel docendam, experientiam propriam esse necessariam: ut enim Cassianus *Collat.* 12, *c.* 13, ait: «Tanquam si quis dulcedinem mellis ei qui nunquam quidquam dulce gustaverit, velit sermonibus enarrare, profectò nec ille saporis suavitatem quam ore percepit, auribus capiet, nec ille dulcedinem quam gustûs voluptate cognovit, verbis poterit indicare.» *Tertiò.* Perfectissimi Mystici semper etiam fuerunt sanctissimi propriâ ex-

perientiâ a Deo edocti, uti in S. Joanne a Cruce et S. Theresiâ, etc., apparet. Unde meritò Gerson, *Tr. de Myst. Theol., Cons.* 31, non vult ad Mysticam admittendos, maximè in Directores, « qui, tumentes jam philosophiâ malèque videntes, conculcant pedibus suis sordidis quidquid non sapiunt, quidquid etiam non intelligunt canino dente lacerant, » juxta illud Pauli *Rom.* VIII, 5 : *Qui enim secundùm carnem sunt, quæ carnis sunt, sapiunt ; qui verò secundùm spiritum sunt, quæ sunt spiritûs, sentiunt.*

NON TAMEM EJUS NOTITIA SOLIS PERFECTIS RESERVATA EST.

Schol. I. Dum dicitur ad Theologiam Mysticam perfectè docendam vel addiscendam propriam praxin et experientiam requiri, non est sensus, quasi verò docens vel discipulus semper jam perfectus et contemplationis extraordinariæ munere a Deo donatus esse debeat; sed sufficit quòd cum fervore in viâ Domini incipiat vel proficiat, quo modo longè excellentiùs Mysticas veritates vitæ spirituali proprias, vel explicare vel capere poterit.

MYSTICA NON SOLI PRAXI RELINQUENDA EST.

Schol. II. Mystica non soli praxi et experientiæ relinquenda est; sed in quantum Mysticæ doctrinali conformis fuerit, cujus subsidio, juxta regulas fidei et Doctorum experimentalium, qui ut securi testes in Ecclesiâ habentur, errores evitari queant. Ut enim Gerson citatus monet, non sunt illicò contemnendi vel rejiciendi, qui viâ spiritûs extraordinariâ ducuntur ; nec tamen ipsis ex levi credendum est; sed ad normam traditionis Ecclesiæ accuratè examinandi sunt, ut pretiosum a vili separetur. « Compertum est « multos habere devotionem, sed non secundùm scientiam : quales « procul dubio pronissimi sunt ad errores, etiam super indevotos, « si non reputaverint effectus suos ad normam legis Christi : si « præterea capiti proprio, propriæ scilicet prudentiæ inhæserint, « spreto aliorum consilio. Hoc in Begnardis et Turelupinis manifestum fecit experientia. Dùm itaque sequebantur affectus suos « sine regulâ et ordine, postpositâ lege Christi, præsumptio nequissima præcipitavit. »

§ 5.

THEOLOGIA MYSTICA DOCTRINALIS EST NECESSARIA.

Ex præmissis fluit *Primò*, quòd, præter Theologiam Mysticam experimentalem, *Theologia Mystica doctrinalis*, velut scientia acquisita et more scientifico procedens, *necessariò admittenda sit*. *Primò* enim licèt Mystica doctrinalis multa a Deo in S. Scripturâ revelata, plurima a Patribus tradita, multa privatim revelata vel per alia lumina infusa et sine alio magisterio contemplativis communicata supponat; tamen ex his principiis regulas securas colligit, quæ animas ad perfectionis christianæ fastigium perducant; quæ regulæ, cùm sint necessariæ, etiam Theologia Mystica doctrinalis erit necessaria. *Secundò*. Sine Theologiâ Mysticâ doctrinali sola experimentalis facilè ad spiritum declinat privatum et illusum, qui est fomes omnium hæreticorum in Speculativâ et illusorum in Mysticâ. Unde etiam ipsa Ecclesia, sive in judiciis S. Officii Inquisitionis, sive in causis canonizandorum, spiritus maximè extraordinarios, accuratissimè, juxta regulas Mystices doctrinalis, examinat. Et S. Theresia c. 13 *suæ Vitæ* animabus spiritualibus summopere commendat, ne sibi ipsis fidant; sed Confessarium litteratum, licèt non ita Mysticæ experimentalis expertum, perfectionis tamen studiosum quærant, et ait : « Magnæ res sunt litteræ, utpote quæ instruunt et docent nos parùm sapientes : invenientes verò illarum luce veritatem Scripturæ, facimus mox quod tenemur. » Et P. Segneri in suâ *Concord.* pro deteriori signo Quietistarum habuit, quòd solos expertos judices suæ doctrinæ statuerent, et ait : « Experientia quidem juvat plurimùm; at est fallax, maximè in his materiis, quæ cùm non sint physicæ, sed morales, subjectæ sunt quàm maximæ varietati. » Ergo Theologia Mystica doctrinalis ad evitandos errores in viâ perfectionis, ac ad directionem animarum et spirituum discretionem, est necessaria.

HUJUS NECESSITATIS MOTIVUM.

Scholium. Quodnam autem hujus doctrinalis Mysticæ necessitatis motivum facilè videri est. Verum enim est non paucas in Ecclesiâ inveniri animas quas solus Deus interiùs ducit et illuminat locutionibus, visionibus, luminibus, altioris ac sublimioris spiritûs ascensionibus : attamen nulla est inter eas quæ periculo non subjaceat, sive propriæ imaginationis illusionibus, sive dæmoniorum fraudibus, in gravissimos errores frequenter cadendi.

§ 6.

THEOLOGIA MYSTICA EST SCIENTIA UTILISSIMA.

Ex præmissis sequitur *Secundò*, *Theologiam Mysticam esse scientiam utilissimam. Primò* enim, ut Alvarez de Paz in *Præf. de Vit. Spir.* ait : « Hæc est vera sapientia, quæ non in jejunâ speculatione, sed in utili operatione sita est; non in disputationibus, sed in fugâ ab omni malo, in adhæsione incommutabili bono et in perfectâ mandatorum observatione, atque in animi puritate consistit. » *Secundò* Theologia Mystica abundat principiis fide revelatis in universalibus et singularibus; gaudet signis specialissimis credibilitatis, pro discretione inspirationum, revelationum et spirituum : discursibus utitur tam solidis quàm utilibus et inter alia, ut in oratione mentali utilissimè discurrere doceat. Dona supernaturalia, non solùm fidei et scientiæ, sed etiam prophetiæ et discretionis spirituum, raptuum, extasium internoscere et vera a falsis discernere docet, uti ex decursu patebit. Ergo est utilissima.

§ 7.

EST PRÆSTANTISSIMA.

Tertiò sequitur, Theologiam Mysticam *esse scientiam præstantissimam*. Unde eam maximis elogiis Ascetæ deprædicant.

Gerson, *de Mont. contempl.*, *c.* 4, ait : « Credo quòd ista sit sapientia quam principaliter B. Dionysius in libris suis de Mysticâ Theologiâ docuit : et est sapientia excellentior et altior quam possumus habere in mundo, quæ fuit ei revelata per B. Paulum Apostolum, cujus ipse exstiterat discipulus. » Ludovicus a Ponte in suâ *Introduct. ad ducem spirit.* de Mysticâ ait : « Est sine dubio quæ incomparabiliter excedit omnes alias scientias et artes Universi : quia est omnibus altior, nobilior, sanctior, utilior, delectabilior et diuturnior, et finis ultimus in quo residet vitæ præsentis beatitudo, ad quam reliquæ scientiæ ordinantur. » Alvarez de Paz in *Præf. de Vit. Spirit.* inquit : « Quòd si æquum reputatur, sicut revera est, ancillas comere et emollire, id est, scientias, quæ intelligentiam illustrant, exponere; quantò æquius erit, pulcherrimam dominam, hoc est, scientiam voluntatis, quæ sanctitatis dicitur, perpolire et regalibus indumentis circumdare; siquidem sola sine aliis Deo gratissima est et reliquæ sine istâ neque in cœlestem thalamum admittuntur, nec pulchræ et decoræ existimantur. Hæc est vera justorum sapientia. »

THEOLOGUS MYSTICUS AD PRAXIN PROPRIAM PROCEDERE DEBET.

Corollarium. Præcipua ergo prærogativa Theologiæ Mysticæ est, quòd ex fine suo intrinseco referatur ad amandum Deum et ad exercitium tendat perfectionis christianæ : quod nisi fiat sive in Doctore, sive scholari, erit scientia vix suo nomine digna, sed mutila et monstrosa. Uti enim S. Bernardus *serm. in Nat. S. Joan.* ait : *Et tantùm lucere vanum, et tantùm ardere parùm; lucere et ardere, perfectum.* Et certè tunc solùm sapientia meretur dici talis, quando candidatum suum in cognitionem suî ipsius et Dei quem contempletur et amet, deducit : inde docere pòterit et ardere, omneque lumen lucis in ignem ardoris referet, quo seipsum et alios illuminet et inflammet : cùmque nihil se habere cognoscat, hoc ipsum humili et assiduâ oratione deposcet, exactâ virtutum praxi sese exercebit et doctrinales scientias referendo in Deum divinas efficiet. Quid enim prodest, ait libellus *de Imit. Christi, alta de Trinitate disputare, si careas humilitate, unde displiceas Trinitati?... opto magis sentire compunctionem, quàm scire ejus definitionem.* Quanta, quæso, deformitas respectu Mysticæ, quæ ad per-

fectionem ducit et exhortatur, si in sciendo sistat, nec ad opus progrediatur? Similis est, uti Gerson in suâ *Theol. Myst., consid.* 31, observat, filio, qui patris sui arcana voluntatis solùm scire cupit, nec tamen jussa ejus implet; qui ideo pœnam ejus et iram non effugiet. Imitemur Angelicum Doctorem S. Thomam, de quo in ejus Vitâ Guilliel. Thoscus ita scribit: « Videbatur in ejus animâ intellectus et affectus: sicut invicem se comprehendunt potentiæ liberæ, sic invicem sibi subserviebant in suis actionibus ut supremæ: ut affectus, orando, mereretur ad divina ingredi, et intellectus, hujus merito, intueri quæ altiùs intelligeret, quò affectus ardentiùs in id quod luce caperet, amore flagraret. »

§ 8.

SYSTEMA THEOLOGIÆ MYSTICÆ.

Superest, ut modò *Systema Theologiæ Mysticæ* nostræ exhibeamus, quod ita formamus. Finis Theologiæ Mysticæ est, animam per viam perfectionis ducere usque ad unionem perfectæ caritatis cum Deo: adeoque *primò* explicandum est, in quonam vita spiritualis et perfectio consistat et quanta sit hominis ad eam tendendi obligatio. Cùm verò Theologiæ Mysticæ opus sit reddere hominem perfectum, quod nonnisi successivè et per partes fit scilicet incipiendo, proficiendo et perveniendo, *secundò* tractandum est, quomodo incipientes per viam purgativam ad perfectionem tendere debeant scilicet per fugam peccati mortalis, venialis et teporis, ad quod oratio et mortificatio est necessaria. *Tertiò.* Quia anima a peccatis et vitiis purgata, proficiendo in vitâ spirituali, in viâ illuminativâ crebriùs a Deo illuminatur et Christum sequitur, qui est lux vera, via, veritas et vita; et quia in hâc viâ comparandæ sunt virtutes, quibus anima Christi sponsa illustratur et ad Deum summum bonum firmiter amandum disponitur: hinc de imitatione Christi et acquirendis ex eâ virtutibus et occurrentibus in hâc viâ tentationibus et difficultatibus sermo erit. *Quartò.* Homo ita illuminatus tandem ad apicem perfectionis, quatenus in hâc vitâ obtineri potest, in

viâ unitivâ, uniendo se cum Deo, pervenit et ad contemplationem ascendit, ad quam Deus illum per varias vias deducit et demum variis modis se cum animâ perfectâ unit : qui proinde modi explicandi sunt. Hæc erit materia tomi primi hujus operis.

Ne verò perfectionis studiosus a rectâ semitâ in viâ illius aberret, Directore spirituali opus est, cujus munus tomus secundus explicabit, ostendendo *primò :* An, et qualis spiritualis Magister procurandus sit ab animabus ad perfectionem aspirantibus; *secundò :* quomodo Director temperamentis aliorum se accommodare et incipientes, proficientes et perfectos juvare eorumque vitia corrigere debeat; *tertiò,* quomodo spiritus bonos a malis et illusis, per discretionem spirituum, discernere et spiritus vitiatos emendare possit; *quartò,* quomodo revelationes, prophetias, apparitiones, visiones, raptus, extases, quibus nonnunquam animæ perfectæ a Deo donantur, ritè internoscere et dijudicare valeat; *quintò* denique, quomodo Superior Religiosus subditos suos Religiosos sanctè et bene regere possit et quænam potissimùm virtutes in bono Prælato ad hoc requirantur. En systema totius Theologiæ Mysticæ, quod in hoc opere, adjuvante Deo, explicabitur.

PARS I.

DE VITA SPIRITUALI.

CAPUT I.

IN QUONAM VITA SPIRITUALIS ET PERFECTIO CONSISTAT ET QUANTA SIT AD EAM TENDENDI OBLIGATIO.

§ 9.

VITA SPIRITUALIS ET SUPERNATURALIS EST GRATIA SANCTIFICANS.

Quemadmodum vita naturalis est anima corpus informans, ita *vita spiritualis et supernaturalis* in homine est gratia habitualis substantiam animæ informans. *Quæ gratia* est supernaturale Dei donum, animæ intrinsecus inhærens per modum habitûs, quo homo formaliter redditur sanctus, Deo gratus, filius Dei adoptivus, hæres vitæ æternæ, estque radix virtutum et operationum supernaturalium ac visionis et amoris Dei, ut auctoris supernaturalis. Patet *primò* ex S. Scripturâ, quæ, sub nomine vitæ eripientis nos a morte peccati et nos regenerantis, designat justitiam, quæ nos justos facit, et est ipsissima gratia habitualis. *Joan.*, x, 10 : *Ego veni ut vitam habeant et abundantiùs habeant. Rom.* xv, 18 : *Per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ.* I *Joan.*, iii, 14 : *Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam.* Et I *Petr.*, i, 3 : *Qui secundùm misericordiam suam magnam regeneravit nos in spem vivam* scilicet per gratiam vivificantem.

Secundò. Consonat Tridentinum, quod, dum *Sess.* v, *can.* 2 de peccato originali declarat quòd sit *mors animæ*, mox *can.* 5 definit, illud prorsus in homine deleri, quatenus homo per justitiam in Christo baptizatus dicitur et est renatus. *Tertiò.* Accedit S. Augustinus l. 1, *de peccat. mor.*, *c.* 15, exponens quomodo per Christum omnes ab omni peccato originali et personali justificantur, subjungit : *Hoc totum præstat per Spiritum regenerans gratia.* Et S. Thomas 1, 2, *q.* 110, *a.* 1, *ad* 2, supponens quòd, sicut anima vivificat corpus, ita Deus vivificet animam, juxta illud *Deut.*, xxx : *Ipse est vita tua*, notat hanc disparitatem, quòd anima est vita corporis per modum causæ formalis, Deus autem est vita animæ per modum causæ efficientis, *per formam quam causat* scilicet gratiam habitualem. *Quartò.* Ratio est, quia animæ vita spiritualis et supernaturalis consistit in eo, quòd actus supernaturales et meritorios vitæ æternæ elicere et operari queat. Sed hoc habet ex gratiâ sanctificante et habituali, utpote sine quâ nihil homo potest facere, II *Cor.*, III, 5, *cùm non simus sufficientes ex nobis cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis : sed sufficientia nostra ex Deo est :* quia sola natura non habet adæquatas vires vitales ad actus supernaturales et meritorios, et consequenter ea virium insufficientia, etiam ut vitalium, suppleri debet per gratiam, quæ proinde meritò vita spiritualis animæ dicitur, non quidem formalis in se, adeo tamen principaliter et æquivalenter, ut ipsa sit causa principalissima, quòd per tales actus vivamus.

GRATIÆ HABITUALIS VARIA NOMINA.

Scholium. Gratia habitualis variis nominibus exprimitur : *habitualis* dicitur, quia animæ per modum habitûs inhæret, per quod a gratiâ actuali seu supernaturali illuminatione mentis et motione voluntatis transeunte distinguitur. Dicitur *sanctificans*, quia hominem sanctum efficit. Dicitur *justificans*, quia eum justum facit. Porrò quòd gratia habitualis sit aliquid intrinsecè inhærens animæ et quidem permanenter, contra Lutherum patet maximè ex eo, quia Deus ipse se in justis per gratiam manere et habitare dicit, *Joan.*, XIV, 23 : *Ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus.*

10.

GRATIAM VIRTUTES COMITANTUR.

Sicuti autem anima hominis, tanquam vita illius, ita est principium operationum sibi convenientium scilicet rationalium, ut eas exercere non possit, nisi per potentias sibi congenitas, nempe intellectum et voluntatem ; sic gratia sanctificans, velut vita hominis spiritualis et supernaturalis, comites habet virtutes infusas, per quas veluti per supernaturales potentias supernaturaliter operatur : quarum virtutum aliæ sunt *Theologicæ*, quæ Deum pro objecto materiali habent et aliquod ejus attributum pro formali ; suntque tres scilicet fides, spes et caritas : aliæ *morales*, quæ versantur circa bonum creatum ex motivo supernaturali et generatim in *Cardinales* dividuntur scilicet prudentiam, justitiam, fortitudinem et temperantiam, ad quas reliquæ virtutes morales reductivè spectant : quæ omnes virtutes cum gratiâ sanctificante nobis infunduntur.

AN IN JUSTIFICATIONE VIRTUTES MORALES INFUNDANTUR?

Scholium. Cùm Concilium Tridentinum nihil expressè statuat circa virtutes morales, disputant Theologi utrùm revera in justificatione infundantur. Nihilominus communior et probabilior est sententia affirmans S. Thomæ 1, 2, q. 63, a. 3. Quam etiam sequitur Catechismus Romanus, qui inter effectus Baptismi numerat *nobilissimum omnium virtutum comitatum, quæ in animâ simul cum gratiâ sanctificante infunduntur.*

§ 11.

PRÆTER GRATIAM HABITUALEM EGEMUS ACTUALI.

Ut autem habitus virtutum infusarum in actum exeant, necessaria sunt auxilia gratiarum actualium seu Spiritûs

S. motiones, quia homo habitibus infusis uti non potest sine supernaturali illustratione et cogitatione et piâ voluntatis affectione.

Ita docet S. Scriptura. *Joan.*, VI, 44 : *Nemo potest ad me venire, nisi Pater, qui venit ad me, traxerit eum.* Et *ad Philip.*, II, 13 : *Deus est qui operatur in nobis et velle et perficere pro bonâ voluntate.*

§ 12.

EGEMUS ETIAM DONIS SPIRITUS SANCTI.

Quòd si hæ motiones communem agendi rationem excedant et ad actus heroicos tendant, vocantur *dona Spiritûs sancti;* quorum septem recensentur. *Is.* II, his verbis : *Requiescet super eum Spiritus Domini* scilicet : *Spiritus sapientiæ et intellectûs, Spiritus consilii et fortitudinis, Spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum Spiritus timoris Domini.*

UNA CUM GRATIA SANCTIFICANTE INFUNDUNTUR DONA SPIRITUS S.

Schol. I. Communior est in scholis S. Thomæ sententia, omnia dona S. Spiritûs unà cum gratiâ sanctificante homini infundi; nam in justificatione homo inseritur Christo tanquam membrum capiti, *ad Rom.* VIII, 9 : *Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est ejus.* Atqui « Dona illa sunt, ait S. Thom., 1, 2, *quæst.* 68, *art.* 3, quædam perfectiones hominis, quibus disponitur ad hoc, quòd homo bene sequatur instinctum Spiritûs Sancti.... Unde Dona Spiritûs Sancti sunt quidam habitus quibus homo perficitur ad promptè obediendum Spiritui Sancto. » Cum Angelico Doctore concordat Seraphicus dicens : « Dona ista videntur esse habitus quidam gratuiti vel gradus quidam a Spiritu Sancto mentibus humanis infusi, quibus disponuntur, ut habiles fiant et dispositi ad sequendum instinctum Spiritûs Sancti. »

IN DONIS SPIRITUS S. HABITUS ACTUALIS DISTINGUENDUS.

Schol. II. Sed ut clariùs procedamus, distinguendus est in Donis S. Spiritûs habitus actualis. Donum in actu sunt lumina quædam et inspirationes quibus nos interiùs movet S. Spiritus ad quasdam operationes nobiles modum humanum excedentes. Aliquando virtutum

actus quos elicimus ordinarium non superant modum quo a communi Justorum exercentur et tunc ad virtutum infusarum habitus pertinent. Quandoque autem actus isti excellentes sunt, aliquid heroicum et nescio quid divinum habent et tunc, ut eliciantur, S. Spiritûs requiritur particularis et actualis impulsus. Illud expressè docent ambo citati SS. Doctores, *S. Thom., q. cit. art.*, 2, de his excellentibus donis loquens ait : « Hoc est quod quidam dicunt quòd dona perficiunt hominem ad altiores actus, quàm sint actus virtutum, » et *S. Bonav.* dicit : « Ramificatur gratia in habitus vel gradus septem donorum Spiritûs Sancti, qui vires animæ disponunt ad hoc quod benè et promptè subdantur motionibus Spiritûs Sancti, qui in eis donatur et quasi insuper humano modo operatur : quod tamen perfectè fieri non potest, nisi per dona ista vires mentis sanentur et reparentur. » Internæ istæ motiones ad actus extraordinarios et supernaturales directæ, dona sunt S. Spiritûs in actu, aut aliter naturale donum Divini Spiritûs. Habitus verò doni vel donum in habitu, est quædam spiritualis qualitas, quæ in nos simul cum gratiâ infunditur et hoc habet proprium quòd potentias nostras inclinet et disponat ut faciliùs Spiritui Sancto obediant, quotiescumque nos particulari movet instinctu et inspiratione ad dictos actus, uti bene intelliget qui attentè considerabit supercitatos textus.

SUNTNE AD SALUTEM NECESSARIA DONA ILLA?

Schol. III. Docet S. Thom., *Q. cit. art.* 2, necessaria esse illa dona ad acquirendam salutem æternam : quod intelligi debet de casibus in quibus non potest quis in gratiâ statu sanctificantis perseverare nisi aliquem exerceat actum virtutis heroicum. Ex. gr. in casu quo, cùm possit aliquis vindictam sumere de aliquâ gravissimâ injuriâ, indignationem reprimat et veniam faciat : ut narratur de S. Joanne Gualberto qui, cùm interficere posset fratris sui occisorem, ei pepercit in obsequium Jesu Christi patientis et morientis : vel in casu quo necesse foret aut vitam amittere, aut fidem negare. Tunc, sicut quis, ut fidelis Deo maneat, exercere debet virtutem in gradu heroico, sic necesse est ad salutem, eum, qui in tali circumstantiâ versatur, donis S. Spiritûs potenter adjuvari.

§ 13.

ET SUBINDÈ ETIAM DANTUR GRATIÆ GRATIS DATÆ.

Dantur *gratiæ gratis datæ*, quæ per se et *primò* ordinantur ad salutem aliorum et sunt dona supernaturalia indebita.

Dicuntur autem grâtis datæ, quia alio nomine proprio carent : dicuntur datæ ad salutem aliorum, ratione finis immediati, licèt ille, qui eas habet, iis ad propriam salutem uti possit et debeat. Novem Gratias gratis datas enumerat S. Apostolus I *ad Cor.*, XII. *Divisiones gratiarum sunt : Alii per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii autem sermo scientiæ, secundùm eumdem Spiritum, alii fides in eodem Spiritu, alii gratia sanitatum, alii operatio virtutum, alii Prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.* Ratio est : quia gratiæ gratis datæ dantur homini ut aliorum saluti consulat; hoc autem fieri nequit, nisi res Divinas perfectè cognoscat, ut alios instruere possit : ad quod requiritur 1° ut bene teneat principia rerum Divinarum, et hoc fit per *Fidem :* ut eliciat conclusiones ex his altissimis principiis et media congruenter ordinet ad finem : quod fit per *Sapientiam :* ut ope rerum humanarum explicet Divinas : quod fit per *Scientiam;* 2° Requiritur ut ea quæ novit convenienter auditoribus proponat : ad quod necesse est ut illo idiomate loquatur quod ab audientibus intelligatur; id autem præstat *Interpretatio sermonum et donum linguarum;* 3° Requiritur ut ea quæ profert, confirmare possit; quod fit, si morbos miraculosè curet, unde *gratia Sanitatum :* vel prodigia patret, unde *Operatio virtutum :* vel si futura prædicat, unde *Prophetia :* vel corda scrutetur, unde *Discretio spirituum.*

SUNTNE ALIÆ GRATIÆ GRATIS DATÆ?

Schol. I. Bellarminus et Suarez putant, S. Apostolum famosiores tantùm gratias gratis datas recensuisse : undè Suarez illis adjungit Caracterem Sacerdotalem, Jurisdictionem in foro interno, et Assistentiam Spiritûs S. datam Ecclesiæ ac summo Pontifici. Sed hæc non spectant ad gratias gratis datas, sed ad ministrationem et operationem quæ in eo a gratiis gratis datis distinguuntur, quòd hæ tantùm importent actum manifestativum fidei, ministratio autem auctoritatem exercendi actum in ordine ad alios involvat et operatio sit ministerii executio. Aliquæ ex his gratiis gratis datis sunt in homine per modum habitûs, uti Fides, Sapientia et Scientia, Interpretatio sermonum et Donum Linguarum, quibus homo ad arbi-

trium suum uti potest : aliæ sunt per modum motionis actualis, quæ producto effectu statim desinunt, uti gratia sanitatum, operatio virtutum, donum prophetiæ et discretio spirituum. In Christo, propter unionem hypostaticam omnes fuerunt per modum habitûs; Fides autem sumpta pro gratiâ gratis datâ denotat specialem illustrationem, per quam quis redditur idoneus ad enucleanda mysteria fidei. Eodem modo Sapientia et Scientia, quatenus reddunt hominem facilè a Spiritu S. movendum, sunt dona S. Spiritûs : quatenus verò reddunt idoneum ad alios instruendos, sunt gratiæ gratis datæ. Gratia sanitatum et operatio virtutum differunt in eo, quòd in gratiâ sanitatum reluceat præcipuè Dei benignitas erga miseriam hominis, quæ per modum beneficii allicit ad fidem : in operatione virtutum relucet omnipotentia, quæ per modum prodigii ad fidem provocat.

QUÆ DIFFERENTIA INTER GRATIAM GRATIS DATAM ET GRATIAM GRATUM FACIENTEM?

Schol. II. Gratia gratum faciens et gratis data inter se differunt : 1° Ex fine, quia gratia gratum faciens per se primò refertur ad propriam sanctificationem, gratis data ad alienam; 2° Gratia gratum faciens, prout est formaliter gratia sanctificans, est propria tantùm justorum : gratis data in injusto et peccatore reperiri potest; 3° Gratum faciens est altioris ordinis et perfectionis, quàm gratis data, quia illa per se nos Deo conjungit : hæc solùm interventu gratiæ gratum facientis.

GRATIA ET VITA ANIMÆ MAXIMI ÆSTIMANDA EST. — ET MORS EJUS FUGIENDA. — ET SALUS PROXIMI PROCURANDA.

Coroll. I. Cùm gratia habitualis sit vita animæ nostræ, ergo summo in pretio, supra cætera omnia infra Deum, habenda est unicuique anima sua, in ordine ad vitam illius per gratiam : id quod Deus ipse enixè commendat *Eccli.* xxx, 24 : *Miserere animæ tuæ, placens Deo.* Ubi observandum illud, *placens Deo,* per quod non solùm ea animæ cura commendatur, ut a peccatis mortalibus, quibus gratia omninò amittitur, abstineamus, sed etiam, ut majus Dei beneplacitum in omnibus quæramus, sine quo gratia et vita animæ saltem tepescit. Unde pro vitâ gratiæ mittenda sunt omnia et cum SS. Martyribus ipsa membra corporis nostri contemnenda sunt, utpote quæ sunt tantùm vestimenta; cùm anima sola sit quasi totus homo, uti observat S. Ambrosius l. *de Isaac et animâ,* c. 8, dicens : « Nos animæ sumus, nostra autem membra vestimenta sunt : servanda sunt quidem vestimenta, ne scindantur, ne inveterascant, sed ille magis, qui his utitur, servare

se debet et custodire. » Hinc ulteriùs, supra cætera omnia mala, mors animæ per privationem gratiæ fugienda est : uti enim patheticè S. Chrysostomus *Hom.* 74, *in Matth.*, ait : « Extremæ certè id ego duco miseriæ; nam ubi Christus habitat, ubi Spiritus S. operatus est, in quo tot mysteria peracta sunt, id sepulchrum facies? Quo fletu, quibus lacrymis, quo planctu id persequendum est, cùm membra Christi ad immundissimum sepulchrum transformaveris? Responde, quæso : si quis cadaver putridum circumferens per civitatem vagaretur, nonne omnes eum fugerent? Hoc de te cogita, qui animam peccatis obrutam atque mortuam circumducis : quod quidem illo multò gravius est. » Non solùm autem de propriâ animâ, sed etiam de quibuscumque animabus Christi sanguine redemptis zelus noster ita inflammari debet, ut, pro illis per gratiam vivificandis, omnia contemnere debeamus. Atque hic est spiritus quo impulsi viri Apostolici per omnes orbis angulos, animas pretio etiam sanguinis sui lucrifaciendas, Christo aequirunt. Hoc spiritu Prælati et Doctores Ecclesiæ, verbis et scriptis suis animas in viam salutis perducere allaborant. Hoc spiritu animæ sanctæ, soli Deo vacantes, fervidis suis orationibus et rigidis pœnitentiæ operibus, vitam et salutem animarum procurare student : inter quas S. Catharina Senensis extaticè ad divinum sponsum suum dicebat : « Si, salvâ unione caritatis tuæ, super os inferni ego ponerer ad claudendum, quòd illuc ampliùs nullus ingrederetur, gratissimum mihi esset, ut sic omnes mei proximi salvarentur. In *Act. SS. Ant.* 30 *Apr.*

ET DEUS NOS PER GRATIAM VIVIFICANS AMANDUS.

Coroll. II. Quia autem Deus nos per gratiam vivificat et per eam specialiter in nobis habitat, adeoque ex ineffabili beneficio et amore nos justificat, *nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos*, I *Joan.* iv, 19. Ut illi mansionem præbeamus et tam excelsum hospitem abire non sinamus. Quòd si Deum in nobis cogitare timorem potiùs excitat quàm amorem, cogitemus Patrem et cohiberi non poterimus ab amore filiali : si rursus Patrem cogitando amorem mitigat reverentia, cogitemus sponsum et undique in amorem rapiemur. Ut verò hunc Dei amorem sive acquiramus, sive acquisitum conservemus, orandum est, quia est donum divinæ gratiæ, ad quod se etiam Apostoli per decem dies in cœnaculo præparârunt. *Act.* i, 14. 1° Orando; 2° Unanimiter orando; 3° Orando cum Mariâ matre Jesu, ejus intercessione confisi; 4° Orando humiliter et suam infirmitatem agnoscendo; 5° Orando in secreto cubiculo, ad devotionem excitandam;

6° Orando perseveranter et Deo cordis habitaculum præparando : quomodo et in nobis Spiritûs S. amoris ignem accendet.

§ 14.

GRATIÆ SEU VITÆ ANIMÆ, OPERATIO PER EXERCITIUM VIRTUTUM RESPONDERE DEBET.

Nulla est vita, quæ, in suo genere, operatione vitali non gaudeat; ideo cùm gratia sit vita supernaturalis animæ, necesse est, quòd gratiæ respondeat operatio : hæc verò in actibus et exercitio virtutum consistit. « Vita enim spiritualis, ait Alvarez de Paz, t. I, *de Vit. Spir.*, p. 1, l. 2, c. 5, nihil aliud est quàm bonorum operum exercitatio, quâ Deo propter Deum famulamur, in virtute ac sanctitate proficimus et illam beatam vitam promeremur, cujus gratiâ conditi sumus. » Probant hoc sacri textus *Matth.* XI, 12 : *Regnum cœlorum vim patitur et violenti rapiunt illud ;* I *Cor.*, IX, 24 : *Sic currite, ut comprehendatis.* Ergo Christianus vim sibi inferre et in agone currere debet, ut regnum cœlorum rapiat et coronam incorruptam accipiat : quod fit per exercitium virtutum.

§ 15.

VIRTUS QUID?

Habitus ex frequentatis actibus, humanis regulis morum conformibus generati, vocantur virtutes. Est autem *virtus* habitus, quo homo bonus et operatio ejus bona efficitur : et *actus virtutis* est actus vitalis quo homo rectâ ratione directus, nec per excessum, nec per defectum a recto deficit; implens suam obligationem sive gravem, sive levem, sive absolutam, sive conditionatam, quando nimirum ubi agendum est, quod rectum vel rectius est agit.

QUOTUPLEX.

Schol. I. Si actus virtutis reguletur solo lumine rationis, erit *naturalis* vel *acquisita :* si verò reguletur lumine fidei, aliove supernaturali, actus virtutis erit *supernaturalis* vel *infusæ*.

Schol. II. Virtus in genere alia est *intellectualis*, quæ perficit hominem in cognitione veri; quales sunt: ars, scientia, prudentia, sapientia, intelligentia, quibus nonnulli fidem, opinionem et dubium accensent: alia est *voluntatis*, quæ perficit voluntatem et mores et ad honestatem dirigitur. Virtutes aliæ sunt *infusæ*, quæ a Deo nobis infunduntur, vel quoad modum, quando etiam actuum frequentatione naturaliter acquiri possunt; vel quoad entitatem, si sint entitativè supernaturales et tendant in Deum lumine et motivo supernaturali. Virtutes, quoad entitatem infusæ, sunt *Virtutes Theologicæ;* aliæ, quæ ex frequentatis actibus acquiri possunt, et quoad modum solum sunt infusæ, dicuntur *Morales*, non quasi virtutes theologicæ non essent etiam Morales, cùm revera tales sint, quia longè perfectiori modo mores dirigunt; sed theologicæ dicuntur, ut nomen proprium tanquam nobilissimæ virtutum species habeant.

Schol. III. *Virtutes Theologicæ* sunt quæ habent Deum pro objecto materiali primario, et Divinam ejus perfectionem pro formali. Virtutes theologicæ tres numerantur, scilicet: *Fides, spes, caritas.* Fides respicit Deum, ut primam veritatem; spes, ut nostram beatitudinem; caritas, ut summam bonitatem.

§ 16.

PERFECTIO CHRISTIANA IN QUO CONSISTAT.

Perfectio in genere nihil aliud est quàm plena et absoluta finis sui ultimi consecutio; tum enim res quælibet in suo genere perfecta censetur, cùm finem, propter quem facta aut creata est, plenè est assecuta, uti omnium rerum creatarum inductione patet. Cùm ergo et homo creatus sit ad hunc finem ut Dominum Deum suum velut summum bonum in hac vitâ inchoativè, in alterâ verò vitâ perfectè possideat, hæc autem possessio non possit, per realem conjunctionem, via ordinariâ fieri, necessariò per unionem moralem, nempe per cognitionem et amorem fieri debet; et hoc scilicet Deus ipse *Gen.* I. indicavit, dum hominem ad imaginem suam conditum esse dixit. Hoc et Christus, *Matth.*, V, innuit dicens: *Estote perfecti, sicut Pater vester cœlestis perfectus est.* Ubi utique non requirit Christus ut in quantitate perfectionis Patri æterno

similes simus, quod impossibile est; sed in iisdem omnibus operationibus perfectionem nostram sitam esse existimemus, in quibus perfectio Patris consistit; videlicet, quòd sicut Pater æternus seipsum cognoscendo generat Filium et dum hunc infinitè amat, et vicissim ab ipso taliter amatur, spirat cum ipso spiritum sanctum, sicque per istam cognitionem et amorem suî quodammodo tota Trinitas exsurgit; ita et homines tunc se perfectos esse existiment, quando per cognitionem et amorem eidem moraliter adhærent et sic unus cum eo spiritus fiunt, quemadmodum Apostolus, I *Cor.*, VI, loquitur.

EXPLICATUR.

Scholium. Ut clarius iste finis et perfectio hominis cognoscatur, supponendum est duplicem inter homines amorem reperiri, concupiscentiæ scilicet et amicitiæ : prior est, quo alteri bonum optamus, gratulamur vel procuramus propter nos et bonum nostrum; posterior verò, quo alteri bonum volumus propter solam ipsius personam, sine respectu ad bonum nostrum. Et in hoc amore, qui propriè amor dici meretur, consistit perfectio et beatitudo hominis. De quo tamen ulteriùs sciendum est, quòd etiam ipse subdividatur in affectivum et effectivum. Affectivus est, qui alicui præcisè bonum quod habet aut habere potest, per internum affectum gratulamur, vel optamus, absque eo quòd ullum conatum adhibeamus ad tale bonum eidem procurandum. Effectivus est, quo actu aliquid facimus propter alterius amorem. Utroque hoc amore se perfectissimè amat Deus, cùm scilicet et summè sibi complacet in suo esse gaudetque infinitè quòd sit qui est, summè sapiens, bonus, potens, etc.; et omnia quæcumque ad extra operatus est et etiamnum operatur, propter se duntaxat et propter gloriam suam facit : quæ gloria in eo consistit ut ipsius Bonitas cognoscatur et super omnia ametur. Cùm ergo summa hominis perfectio sit principio suo conjungi illique, quatenus licet, perfectè assimilari, rectè concluditur etiam ipsum duplici hoc amore Deum diligere debere, si perfectus esse velit, atque adeò totam suam industriam ac totum conatum eò unicè referendum esse, ut non tantùm Deo suum esse infinitum ex animo gratuletur, sed etiam in suis actionibus se sanctissimo ejus beneplacito perfectissimè conformet, ita ut idem cum eo velit et nolit, idque purissimè quia ipse vult et non

vult; seu, ut alii clariùs exprimunt, ut semper faciat *quod vult* Deus, et *quomodo* vult Deus, et *quia* vult Deus; hac ratione namque se, quoad *substantiam, modum* et *finem,* atque adeò perfectissimè, conformat.

§ 17.

PERFECTIO QUOTUPLEX.

Perfectio Christiana, 1° alia est *permanens* seu *habitualis,* quæ in aliquo gradu sublimi sanctitatis et gratiæ habitualis consistit; adeoque, qui magis de hujusmodi gratiâ participat, sanctior est et perfectior. Alia est *operans* seu *actualis*, quæ in modo quodam nobili et excelso exercendi virtutes, v. g. Deum ex toto corde cum purissimâ intentione amandi, consistit. Perfectio habitualis ab actuali est separabilis v. g. in parvulo baptizato, non verò in adulto : actualis verò, prout comprehendit interiorem cum exteriore, ab habituali separari nequit. 2° Perfectio alia est *personalis*, quæ in prædicto gradu sublimi gratiæ habitualis et exercitii virtutum consistit : alia est *perfectio statûs* sive *regularis*, quæ consistit in observando regulas et statuta quæ quisque juxta statum suum profitetur. Personalis perfectio nonnisi secundùm quid est separabilis a perfectione regulari, quatenus de cætero perfectus, ex debilitate vel inadvertentiâ deficit in observatione unius vel alterius regulæ sub peccato non obligantis; imò perfectio regularis est unum e potioribus signis perfectionis personalis et nunquam fallens, nisi ex parvitate materiæ et indeliberationis hujus vel illius regulæ, minusque videtur e converso separabilis perfectio regularis a personali, nisi fortè ad tempus et quoad solam externam perfectionem seu solam externam regularum observationem. Ita Reguera, t. 1, p. 138, *ad Prax. Theol. Myst. Godinez*, qui etiam observat : « Quòd cæremoniæ ordinis, quæ respiciunt œconomiam et cultum humanum et modum quo Religiosi debent se habere tam inter se, quàm cum Superioribus, si prudentem mediocritatem non transcendant, bona et sancta sint media :

nimietas tamen quæ in excessum vergit, evadat in vitiosam fastidiosamque imprudentiam. Hæ tales cæremoniæ sic exercitæ impedimento sunt virtutibus internis : propterea quòd anima occupatur nimis illis affectationibus et fictionibus, quæ creant animos duplices fictosque, a simplicitate Religiosâ non parùm alienos. In subditis hinc gignuntur non humiles animi, sed viles; in Superioribus non etiam humilitas, sed altitudo : unde, qui se ita gerit, conscius erit magis cæremoniarum quàm virtutum : bonæ sunt cæremoniæ, si mediocres; si verò nimiæ, in hypocrisin deveniunt. » 3° Alia est perfectio *viæ*, alia *patriæ*. 4° Perfectio viæ alia est *infima* seu *essentialis*, ad justitiam et vitam animæ necessaria, quæ in observantiâ præceptorum, maximè in caritate, quâ Deus sic diligitur super omnia, ut saltem quis non admittat peccatum, quod amicitiam cum Deo dirimit, consistit. Alia est *superior* et *accidentalis*, quæ in observatione consiliorum consistit, prout sunt media, ut quis magis ac magis ultra debitum in caritate proficiat. Inter utramque media dici potest perfectio, quâ quis contendit Deo non displicere per venialia. 5° Quemadmodum homo aliter in infantiâ, aliter in juventute, aliter in virili ætate perfectus dicitur, qui ultimus status unicè in homine status perfectionis dicitur, ita in viâ spiritûs, alia est perfectio *incipientium*, per quam excluditur omne quod contrariatur caritati, ut incompatibile cum ipsâ, scilicet peccatum mortale; alia est *proficientium*, quâ caritas exercitio virtutum roboratur et augmentatur; alia est *perfectorum*, per quam homo a peccatis purgatus et passionibus, illuminatusque virtutibus, per caritatem soli Deo unitur, a rebus creatis alienatus purissimâ intentione firmiter in prosperis et adversis illi adhærens.

PERFECTIO PROPRIÈ TALIS.

Schol. I. Hæc perfectio perfectorum est propriè illa perfectio quæ speciali titulo hominem perfectum sanctum, et in statu perfectionis constituit, per quam homo non est utcumque justus, sed

perfectus; nec utcumque perfectus, sed in gradu illo speciali, ad quem in viâ devenire potest, et differt ab incipientibus et proficientibus, sicut vir perfectus a puero et juvene; sicut nobilis, respectu aliorum concivium in republicâ; sicut sanus et robustus, ab infirmo : sicut arbor opima et fructibus onusta, ab hiemali et fronde incipiente.

PERFECTIO ET VIRTUTES HEROICÆ.

Schol. II. Viri sancti et perfecti in statu perfectionis explicato dicuntur et sunt *heroes* christiani, quia, uti notat Aristoteles, l. 6 *Eth.*, c. 1, illi olim dicebantur heroes aut homines *divini, qui ob virtutis excellentiam divini efficiuntur,* quales apud Gentiles dicebantur Hector, Hercules, aliique semidii ob quasdam virtutes morales, variis tamen vitiis deturpatas : cùm e contra apud Christianos illi heroes vocentur, qui, juxta S. Thomam 1, 2, q. 54, a. 3, caritatis et aliarum virtutum actus strenuè ac modo superiori ad communem modum exercent; qui S. Doctor talem heroicitatem donis Spiritûs S. attribuit, quatenus per supervenientes novas et extraordinarias inspirationes aliquis movetur ad rectè operandum super communem modum, quo alii justi operantur. Quo pacto etiam, q. 61, a. 5, Theologicam reddit illam aliam Plotini Philosophi Platonici doctrinam, quâ virtutes dividit in politicas vel purè humanas et *exemplares* seu purè divinas, aliasque medias, quas vocat *purgatorias*, quæ pertinent ad nondum perfectos et alias *purgati animi,* quæ sunt perfectorum, et 3, p. q. 7, a. 2, ad. 2, ait : « Dicendum quòd habitus ille heroicus vel divinus non differt a virtute communiter dictâ, nisi secundùm perfectiorem modum : in quantum scilicet aliquis est dispositus ad bonum quoddam altiori modo, quàm communiter omnibus competat... Sicut etiam Plotinus posuit quemdam sublimem modum virtutum, quas esse dixit animi purgati. »

QUID AD HEROICITATEM ET CANONIZATIONEM REQUIRATUR.

Schol. III. Ex hoc colligit P. Reguera *in Prax. Theol. Myst.*, cum Benedicto XIV, in opere *de serv. Dei beatif.*, l. 3, c. 21 et 22, 1° Quòd nec ac perfectionem, nec ad canonizationem sufficiat vitæ excellentia quæ, utcumque sit supra vires naturæ; quia hoc omni justo et actui supernaturali commune est et nonnisi latè heroicitas dici potest : sed quæ in ipso ordine supernaturali sit modus vivendi excellens; 2° Quòd nec ut aliquis sit perfectus, nec ut sit canonizabilis, sufficiat quòd sit perfectus etiam cum heroicitate in

uno vel altero actu, aut unâ vel alterâ virtute; quia hoc etiam in incipiente, proficiente, imò etiam nondum justo reperiri potest; 3° Quòd, tam ut sit perfectus quàm canonizabilis, requiratur quòd ut plurimùm perfectè operetur, maximè in caritate et virtutibus suæ vocationi propriis, cum præparatione animi ad actus reliquarum virtutum pro rerum opportunitate perfectè exercendos : quia in caritate principaliter sita est omnis perfectio et sanctitas, simul tamen cum universali ratione vivendi a ratione tepidâ et imperfectâ omninò diversâ; 4° Quòd, qui sic operatur, possit dici heroicè operari saltem in vitæ cumulo : quia excedit modum communem operandi et sæpe magis arduum est, sic continuò perfectè operari quàm semel pati martyrium ; 5° Quòd pro canonizatione non aliter in singulis et omnibus virtutibus heroicitas requiratur, nisi penes hunc modum frequentem perfectè operandi : quia perfectio Evangelica et heroicitas Evangelica idem omnino sunt ; 6° Interim tamen, ultra modò dicta, etiam ad canonizationem requiritur ut hæc perfectio et heroicitas, quæ coram Deo esse potest, coram Ecclesiâ probetur. Item ut canonizandus in aliquâ saltem virtute ita singulariter sit perfectus, ut Ecclesiæ velut specialissimum exemplar proponi possit ; et ut perfectio usque ad ultimum perseveraverit : id quod miracula post obitum, quasi voces de cœlo pro hâc veritate clamantes, testari debent. Illud adhuc observandum, perfectionem et heroicitatem non esse mensurandam penes austeritatem et similia exteriora exercitia, quæ nisi discretione spiritûs dirigantur, etiam periculosa evadunt, uti notat S. Thom. 2, 2. q. 188, a. 6. Nec requiritur ad actum heroicum, ut ejus materia spectet ad consilium ; neque ab heroicitate excluduntur, quæ fiunt ex præcepto, instituto vel voto : quia ad hæc omnia quoad heroicitatem requisita concurrere possunt.

PERFECTIO QUOS ACTUS INVOLVAT.

Schol. IV. Ex his omnibus sequitur, perfectionem, etsi præcipuè charitatem importet, non tamen in illâ solâ, prout talis perfectio est, integraliter consistere, sed prout bene notat P. Kazenberger in suâ *Scient. salut.*, c. 1, § 2, perfectio christiana hujus vitæ, quantùm ex S. Scripturâ, SS. Patribus et Ascetis colligitur, si integraliter sumatur, sex actibus constat : scilicet 1° Cognitione Dei et suî, per fidem Theologicam ; 2° Actu spei divinæ ; 3° Actu caritatis Dei infusæ seu Theologicæ ; 4° Renuntiatione omnium rerum creatarum ; 5° Actu resignationis ad omnia quæ Deus vult ; 6° Perfectâ elaboratione omnium nostrarum actionum in omni loco et in omni tempore.

§ 18.

PERFECTIO ABSOLUTISSIMA IN VITA HABERI NEQUIT.

Perfectio absolutissima, quæ creaturæ competere potest, est propria *patriæ*, nec in hac vitâ haberi potest. Est de fide. Probatur 1° Ex S. Scripturâ, *Philipp.*, III, 12, ubi S. Paulus de seipso dicit : *Non quòd jam acceperim, aut jam perfectus sim : sequor autem, si quo modo comprehendam.* Si ergo nequidem S. Paulus assecutus est perfectionem Beatorum, quomodo alius viatorum ad eam pertingere præsumet? nam, uti hìc notat S. Thomas, *lect.* 2, quod hìc dicitur, intelligitur de perfectione patriæ. Item, I *Cor.*, XIII, 10, ait Apostolus : *Cùm venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Cùm essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus : quando autem factus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli.* Nimirùm, uti exponit S. Thomas, *lect.* 3 : « Cùm venerit perfectio gloriæ, evacuabitur quod ex parte est, id est, omnis imperfectio tolletur. Et est attendendum, quòd Apostolus hìc comparet statum præsentem pueritiæ propter imperfectionem : statum autem futuræ gloriæ, propter perfectionem, virili ætati. » Cujus ratio petitur ex statu viæ, in quo viator per merita semper tendit in melius, justificando se magis et magis, juxta Trident., Sess. 6, cap. 10, ex illo Apocal., XXII, 11 : *Qui justus est, justificetur adhuc.* Cùm e contra hoc sit, pervenisse ad terminum, acquisivisse statum immutabilem perfectionis, qui, utpote inamissibilis et inaugibilis, perfectior est ; 2° Prob. ex eo, quòd perfectio potissimùm consistat in præcepto dilectionis Dei, quod solùm in patriâ cum omnimodâ perfectione impletur, quia juxta S. Thom., 2, 2, q. 184, a, 3 : « Hæc perfectio attenditur secundùm totalitatem absolutam ex parte diligentis, prout scilicet affectus secundùm totum suum posse semper actualiter tendit in Deum : et talis perfectio non est possibilis in viâ, sed erit in patriâ : » Quia, ut idem S. D., q. 28, a. 8, ait : « In

hac vitâ impossibile est, propter humanæ vitæ infirmitatem, semper actu cogitare de Deo, et moveri dilectione ab ipsum. » 3° Patet ex illo magno defectu fomitis peccati, qui procul est a sanctis et perfectis in patriâ, et nunquam omnino ab iis discedit in viâ ad agonem, ut, qui legitimè totâ vitâ certaverint, coronam in alterâ vitâ recipiant. Uti docet Trid., Sess. 5, can. 5. 4° Patet ex alio illo defectu hujus mortalis vitæ, in quâ nemo justus sine speciali Dei privilegio potest vitare omnia peccata veniala; a quo tamen vita immortalis omnino est libera.

NECESSARIA EST GRATIA SPECIALIS AD VITANDA OMNIA PECCATA VENIALIA.

Schol. I. Homo etiam justus non potest toto vitæ suæ tempore cum auxiliis gratiæ ordinariis vitare omnia peccata venialia. Nam 1° S. Scriptura innuit, etiam justum, qui tamen habet auxilia ordinaria, multoties peccare. *Prov.* xxiv, 16. *Septies cadit justus:* II *Paralip.* vi, 36 : *Non est homo, qui non peccet. Joan.* i, 8 : *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est.* Quare 2° Concilium Milevitanum *can.* 6, statuit : *Placuit, quod ait S. Joannes: si dixerimus, etc., quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat propter humilitatem oportere dici, nos non habere peccatum, non quia verè ita est; anathema sit.* Et Tridentinum, *sess.* 6, *can.* 23, definit : *Si quis hominem semel justificatum dixerit..... posse in totâ vitâ peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodùm de Beatissimâ Virgine tenet Ecclesia; anathema sit.* Hinc S. Augustinus *l. de Nat. et Grat.* c. 36, ait : *Si omnes illos Sanctos et Sanctas, cùm hìc viverent, congregare possemus et interrogare, utrùm essent sine peccato... nonne unâ voce clamassent: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, etc.;* 3° Ratio petitur ex infirmitate naturæ, quâ fit, ut non possit homo semper vigili animo esse, ut omnes obrepentes tentationes superet, concupiscentiæ motus compescat et omnes peccandi occasiones declinet. Licèt enim nullum sit singulare peccatum cui vitando justus pares vires non habeat, si tamen eorum multitudo, varietas, frequentia et vis tentationum spectetur, necesse est hominem brevi defatigatum fatiscere ac superari.

Schol. II. Ex privilegio tamen speciali et auxiliis extraordinariis, potest homo per totam vitam omnia venialia vitare : ita enim

docet Tridentinum mox laudatum : et S. Augustinus *l. de pecc. mer.* c. 6, ait : *Si a me quæratur, utrum homo sine peccato possit esse in hac vitâ, confitebor posse per Dei gratiam et liberum ejus arbitrium.* Et ratio est, quia ad vitandum omne veniale requiritur ut homo diligentissimè invigilet actibus suis, nec obrepere sinat vel minimum concupiscentiæ motum, quod agere potest auxiliis extraordinariis adjutus.

Schol. III. Hoc privilegium habuit Beatissima Virgo Maria, quæ ab omni peccato etiam veniali semper immunis fuit. Nam Tridentinum dicit, hanc esse de Beatissimâ Virgine Ecclesiæ sententiam. Et S. Augustinus *l. de Nat. et Grat.*, c. 36 : *Exceptâ S. Virgine Mariâ, de quâ propter honorem Domini, nullam prorsus, cùm de peccatis agitur, haberi volo quæstionem.* Et S. Bernardus, *Ep.* 174 : *Nemini alteri, quàm Beatissimæ Virgini in natis mulierum creditur esse donatum, immunem esse ab omni peccato.*

HÆRESES. — PELAGIANORUM.

Schol. IV. Sæculo quinto, *Pelagiani,* ex scholâ Stoicorum prodeuntes, docuerunt quòd justi ad eum statum devenire possint, in quo nec ullum peccatum veniale committant, nec ullo fomite, nec ullis passionum perturbationibus, nequidem indeliberatis, afficiantur ; quæ omnia per suam stoicam apathiam excludebant. Hic error damnatus fuit a Concilio Milevit. II. *can.* 6, 7 et 8 ; Trident., *sess.* 6, *can.* 32, etc., eumque doctè refutat P. Honoratus a S. Mariâ in *Tradit. PP. de Contemplat.*, t. II, p. 3, *diss.* 8.

BEGUARDORUM.

Schol. V. Sæculo tertiodecimo, *Beguardi* et *Beguinæ* docebant, « Quòd homo in vitâ præsenti tantum et talem perfectionis gradum possit acquirere, quòd reddetur penitus impeccabilis, et ampliùs in gratiâ proficere non valebit. » Qui error damnatus fuit a Concilio generali Viennensi, an. 1311, uti patet ex Clem. *Ad nostram* de hæreticis.

ILLUMINATORUM.

Schol. VI. Sæculo sextodecimo suborti sunt in Hispaniâ, primùm Cordubæ, deinde Hispali, sic dicti *Illuminati,* quorum errores numero 76 damnati sunt cum præcipuis eorum personis ab

Inquisitione generali Hispaniæ, an. 1623, inter quos etiam est sequens : « Quòd possit homo ad eum perfectionis gradum pervenire, ut gratia animæ facultates submergat, nec possit omninò vel progredi vel regredi. »

QUIETISTARUM.

Schol. VII. Sæculo septimodecimo orti sunt *Quietistæ*, qui, sub Michaele Molinos, illuminatos suscitârunt, usque dum ab Innocentio XI, in Bullâ *Cœlestis Pastor*, ille cum suis erroribus damnatus fuit, an. 1687 : inter cujus errores numero 68, notatur error 62 : « Per viam internam pervenitur ad continuò consistendum immobiliter in pace quâdam imperturbabili. »

§ 19.

PERFECTIO PROPRIÈ DICTA IN VITA OBTINERI POTEST.

Licèt autem perfectio absolutissima patriæ sit reservata, perfectio tamen, per quam homo a peccatis et passionibus purgatus et virtutibus illuminatus, per caritatem soli Deo unitur et a rebus creatis alienatus, purissimâ intentione, in prosperis et adversis firmiter illi adhæret, in hac viâ obtineri potest. *Primò* enim hoc docet S. Scriptura, *Deut.* xviii, 13 : *Perfectus eris et absque maculâ cum Domino Deo tuo.* Et *Gen.* xvii, 1 : *Ambula coram me et esto perfectus. Matth.* v. 48 : *Estote perfecti, sicut et Pater vester cœlestis perfectus est.* Et c. xix, 21 : *Si vis perfectus esse, vade et vende quæ habes..., et sequere me.* I *Cor.* ii, 6 : *Sapientiam loquimur inter perfectos.* Et II *Cor.* xiii, 11 : *Fratres, gaudete, perfecti estote.* Unde etiam in S. Scripturâ plurimi ut perfecti et sancti seu exemplaria perfectæ sanctitatis proponuntur; sic *Eccli.* xliv, et seq.; *Sap.* x; *ad Hebr.* x, longus SS. Patriarcharum, Prophetarum, Regum, et aliorum texitur catalogus. Quo eodem spiritu Ecclesia consuevit Sanctos canonizare, eosque ut heroicos fidei nostræ testes et virtutum heroicarum ideam nobis proponere, ut nimirum, sicut infert Apostolus, *Hebr.* xii : *Nos tantam habentes impositam nubem testium, per*

patientiam curramus ad propositum nobis certamen. Secundò. Hoc docent PP.; S. Chrysost., *hom.* 28, *in Matth.*, ait: « Nihil est quod, propter terrenarum rerum habitaculum, ad supernaturalium virtutum perfectiones prohibeat pervenire : est quippe possibile, ut in terrarum adhuc regione degentes, quasi jam in cœlis habitent, ita cuncta perficiant. » S. Thomas, 1, 2, q. 61, a. 5, exponit virtutes animi purgati : « Ita quòd prudentia sola divina intueatur, temperantia terrenas cupiditates nesciat, fortitudo passiones ignoret, justitia cum divinâ mente perpetuo fœdere societur, eam scilicet imitando. » Et subdit : « Quas quidem virtutes dicimus esse Beatorum vel aliquorum in hac vitâ perfectissimorum. » *Tertiò.* Ratio est, quia caritatis præceptum, quod est vinculum perfectionis *Colos.* III, 14, erga Deum eo modo, quo Deus est a nobis diligibilis, juxta S. Th., 2, 2, q. 24, a. 8, ita impleri potest : « Ut homo studium suum deputet ad vacandum Deo, prætermissis, aliis, nisi quantùm necessitas præsentis vitæ requirit, quæ est perfectio caritatis in viâ possibilis, non tamen est communis omnibus habentibus caritatem. » Item erga proximum maximam caritatem quis exercere potest, *ut animam suam ponat quis pro amicis suis Joan.* XV, 13. Deinde perfectio et virtutes heroicæ in hac vitâ acquiri possunt, uti in multis Sanctis veteris et novi. Testamenti manifestum est. Rursus dominium passionum satis perfectum in hac vitâ obtineri potest; licèt enim fomes peccati ceu passionum origo, per apathiam extingui omnino non possit, nec prorsus ligari in hac vitâ, adeò ut passiones subinde per motus inordinatos et indeliberatos non excitentur: mortificationis tamen et aliarum virtutum exercitio magis ac magis coerceri valet, ita, ut omnimodæ perfectioni non officiat et aliquis cum S. Paulo, *Gal.* II, 20, dicere possit : *Vivo ego, jam non ego; vivit verò in me Christus.* Accedit quòd, licèt nemo perfectam munditiam ab omnibus peccatis venialibus, saltem subreptionis, in hac vitâ habeat; eò tamen quis devenire potest, ut rarò venialia cum plenâ deliberatione admittat : quod ad specialem perfectionem in viâ sufficit; nam,

Beati immaculati in viâ, qui ambulant in lege Domini, *Ps.* CXVIII, 1. Denique, licèt in hac vitâ perfecta et completa beatitudo haberi non possit, aliqua tamen beatitudo inchoata in hac vitâ agnosci debet, quia ipsa S. Scriptura quosdam jam in præsenti tempore beatos prædicat et Christus *Matth.* v, octo beatitudines a nobis in vitâ acquisibiles, quæ sunt actus præstantiores donorum Spiritûs S., recenset : ergo etiam perfectio purgati animi seu perfectorum in viâ obtineri potest.

PERFECTIO VARIIS MODIS EXERCETUR.

Schol. I. Perfectio eximia modò descripta multipliciter in viâ est assequibilis et de facto a perfectis secundùm utrumque charitatis præceptum exercetur. 1° *Intensivè*, interiùs intentissimo erga Deum et proximum charitatis igne flagrando ; 2° *Extensivè*, optando sine fine quidquid Deo gratius esse cognoscitur ; 3° *Imperativè*, omnes alias virtutes ad opus externum quantumcumque arduum et insolitum applicando ; 4° *Indesinenter* et indefessè, quantùm fragilitas humana patitur, mortificationi, orationi et animarum saluti insistendo. Unde amare Deum super omnia, prout excludit omnem gravem offensam, nondum est perfectio specialis, cùm sit præceptum omni Christiano commune. Amare autem Deum super omnia, prout omnem culpam levissimam excludit, majoris quidem, sed nondum plenæ perfectionis est, cùm hoc idem omnibus, licèt sub levi, præcipiatur. Amare verò Deum super omnia, prout excludit omne displicens vel etiam minùs placens Deo, et prout inducit efficaciter ad omne majus Dei beneplacitum, est plena et specialis perfectio, quæ in vitâ dari et intendi potest.

UNICUIQUE A DEO DETERMINATUS PERFECTIONIS GRADUS A NOBI NON EST DESIGNABILIS.

Schol. II. Non est a nobis designabilis, sed soli Deo reservata, fixa illa charitatis aliorumque donorum mensura, quæ animam in gradu perfectionis constituunt. Et, licèt meritum et gratia in infinitum crescere possit, tamen ex lege finita est, prout Deus quemque auxiliis suis ad perfectionis mensuram, vocationi suæ proportionatam, juvare decrevit : quare summa quædam mensura fuit pro humanitate Christi, summa etiam, licèt inferior, pro Beatissimâ Mariâ : longè

inferior pro SS. Apostolis, adhuc inferior pro cæteris Sanctis, si S. Josephum et S. Joannem Præcursorem excipias. Deinde, exceptâ Christi humanitate ac SS. Deiparâ, nemo mensuram suæ perfectionis implevit, cùm nemo alius ab omni veniali culpâ immunis fuerit, nec ab omni imperfectione morali; consequenter omnis adhuc in perfectione plus crescere potuit, quàm de facto crevit, si scilicet respondisset, prout potuit, omnibus et singulis gratiis sibi a Deo, in variis occasionibus, concessis. Unde altissimè menti ac memoriæ inscribenda est verissima et notatu dignissima pii auctoris *Lib. de Imit. Christi,* l. 2, c. 11, sententia : « Si dederit homo omnem substantiam..... si fecerit pœnitentiam magnam..... adhuc multùm sibi deest.... quid illud? ut, omnibus relictis, se relinquat et a se totaliter exeat, nihilque de privato amore retineat; cùmque omnia fecerit, quæ facienda noverit, nil se fecisse sentiat. »

§ 20.

AD PERFECTIONEM OMNES TENDERE DEBENT.

Ad hanc *perfectionem* in viâ assequibilem *omnes Christiani*, pro statu quisque suo et gradu, sub gravi obligatione *tendere* tenentur. *Primò.* Hoc innuit Apostolus qui *Eph.* I, 4, ait : *Nos electos esse, ut essemus sancti.* Et S. Petrus I *Ep.* I, 15, omnibus fidelibus scribit et præcipit : *Ipsi in omni conversatione sancti sitis, quoniam scriptum est : Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum.* Quid autem aliud est sanctitas, nisi perfectorum perfectio? Et ne S. Scriptura videatur nos solùm de nomine velle instruere, docet nos etiam de rebus quæ magnam perfectionem ab omnibus Christianis exigunt; sic I *Joan.* II, 15, omnibus præcipitur : *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt.* Et I *Cor.* VII, 29 : *Ut et qui habent uxores, tanquam non habentes sint... et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur.* Et *Luc.* XIV, 26 : *Si quis venit ad me et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus.* Quod præceptum certè non solùm Religiosos, sed omnes fideles etiam maritatos stringit, uti notat S. Basil.,

Serm. de abdic. sæc. Et *Matth.* XVI, 24 : *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me.* Quod iterum, sine distinctione laicorum et Clericorum, ad totam Ecclesiam dictum est, uti notat S. Augustinus, *Serm.* 47, *de Div.*, *c.* 7. *Secundò.* Hoc docent SS. Patres, pro quibus sufficiat S. Chrysostomus, qui, *lib.* 3, *adv. vituper. vitæ mon.*, *post med.*, hoc ex professo probat ex allegatis et aliis textibus, et tandem concludit : « Itaque quod ad eamdem vitæ diligentiam multis in rebus, supremumque perfectionis fastigium per divinas leges pariter et sæcularis et Monachus cogantur, neminem jam, quantumlibet ille sit contentiosus, contradicturum existimo. » *Tertiò.* Consonat Concilium Aquisgranense, an. 816, c. 114. dicens : « Non solùm Monachis et Clericis, verùm etiam omnibus qui christiano censentur vocabulo, per hanc arctam et angustam intrandum esse viam. » Accedit huic illa abrenuntiatio Satanæ et omnibus operibus et pompis ejus, quam Baptismo initiandus, per se vel per suum patrinum facit, quæque gravem obligationem renuntiandi mundo cum suis pompis, utpote diabolicis, inducit, uti Marchantius, *tr.* 2, *tit.* 1, probat : quod sine tendentiâ ad perfectionem fieri nequit. *Quartò.* Ex his patet ratio asserti : cùm enim omnes Christiani conari debeant ut sint sancti et perfecti, sic in mundo vivere, tanquam non ex mundo, parati omnia potiùs mundana amittere, quàm Deum : sic fervere charitate Dei, ut pro non amittendâ ejus amicitiâ, per peccatum, parati sint conjunctissimos quoque cum ipsâ vitâ exponere; crucem suam patienter ferre, inimicis suis ignoscere, renuntiare spiritui satanico superbiæ, spiritui concupiscentiæ seu amoris proprii et spiritui mundi, et induere Dominum Jesum Christum : ergo omnes ad eximiam perfectionem tendere tenentur.

PERFECTIO, IN QUO GRADU OMNES OBLIGET.

Scholium. Ex his patet 1° quòd cùm mandatum charitatis Dei omnes in aliquo gradu obliget, nempe in amore Dei appretiativo

super omnia; cùmque in illo simpliciter perfectio christiana essentialiter consistat, omnes christianos ad perfectionem in aliquo gradu obligari; 2° Patet gradum hunc esse illum quo sic appretiativè Deus diligitur super omnia, ut ab affectu hominis omne illud excludatur, quod huic charitati adversatur, vel cum ipsâ est incompatibile : ad quod requiritur ut nihil supra vel contra Deum, aut æqualiter ut Deus diligatur. 3° Patet, in hoc eodem gradu, perfectionem obligatoriam consistere simul essentialiter non in consiliis, sed in præceptis omninò necessariis ad ea removenda quæ charitati contraria sunt; 4° Consequenter patet in eodem gradu, perfectionem obligare omnes Christianos secundùm præparationem ad observanda etiam consilia, quando necessitas id requirit; 5° Patet totam hanc perfectionem non minùs obligare omnes tam Religiosos, quàm sæculares, ac illos obligat præceptum diligendi Deum ex toto corde, quod, juxta gradum modò expositum, præcipit facere quidquid boni possumus. Differentia autem inter Religiosos et sæculares est in eo, quòd Religiosi, ut faciliùs perfectioni studeant, se sponte ad quædam consilia obligent, omnia mundi, eo modo quo fieri potest, etiam actu relinquentes; cùm e contra sæculares Christiani ab ipso ingressu Baptismi debeant tendere ad perfectionem, non quidem actu omnia mundi reliquendo, bene tamen animo, ita ut parati sint, omnia potiùs de facto, quàm Deum amittere : qui animus, sine seriâ passionum mortificatione, contemptu mundi cum pompis suis et reliquis virtutibus Evangelicis, haberi non potest.

§ 21.

AD PERFECTIONEM PER OPERA SUPEREROGATORIA TENDENDUM.

Ab obligatione hâc tendendi ad perfectionem, modo dicto § 20, *cum Sch.* et per præcepta, facilè deficiet Christianus quilibet, nisi ad eam etiam modo non obligatorio per consilia circa melius et *opera supererogatoria* contendat. Ratio est *primò : Ps.* LXXXIII, 8, dicitur : *Ibunt de virtute in virtutem. Eph.* IV, 15 : *Veritatem facientes in caritate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus.* I *Cor.* X, 12 : *Qui se existimat stare, videat ne cadat. Apoc.* XXII, 11 : *Qui justus est, justificetur adhuc, et sanctus, sanctificetur adhuc.* In quibus

textibus unicè nobis datur securitas ad salutem in ascendendo de virtute in virtutem, in crescendo per omnia, in non stando sine motu, in magis ac magis nos justificando et sanctificando. *Secundò :* Ex his sententiis S. Scripturæ emersit apud Patres mysticum illud axioma : *In viâ Dei non progredi, regredi est.* Ita S. Augustinus, *Serm.* 15, *de verb. Apost.*, ait : *Remanet, qui non proficit.* S. Hieronym., *Ep. ad Demetr. : Nostrum non progredi, jam reverti est.* S. Leo, *Serm. de Pass. : Qui non proficit, deficit.* S. Bernardus, *Ep.* 341 : *Non proficere, sine dubio deficere est.* Cùm igitur is qui per opera supererogatoria ad perfectionem non tendit, non progrediatur, regreditur et sic obligationi suæ non satisfacit. *Tertiò :* Ratio hujus est, quòd semper, aut ferè semper media non sint sufficienter efficacia ad obtinendum finem, si præcisè sufficientia eligantur; tum quia rarò hæc sufficientia in puncto determinato a nobis cognoscitur : tum quia cum mediis præcisè sufficientibus occurrentes in executione difficultates et contraria superari vix possunt. Ergo a fine perfectionis necessariæ ad salutem animæ facilè deficiet, qui solùm per media obligatoria eligit quod sibi videtur sufficere, nisi ad melius per consilia extendatur; quia vel eum fallit opinio, quòd ad hoc non obligetur : vel tepor et debilitas ad præcepta implenda, vel difficultas ea implendi et tentationes in contrarium a consecutione finis eum impediunt.

QUANDO QUIS, NEGLIGENDO CONSILIA, DEFICIAT A PERFECTIONE.

Schol. I. Christianus plus vel minùs proximum periculum incurret graviter aut leviter deficiendi a perfectione obligatoriâ, prout plus vel minùs universaliter et obstinato animo desierit ad perfectionem per consilia et opera supererogatoria contendere : et quia hoc periculum proximum et sub gravi culpâ vitandum, non consistit in deficiendo a singulis consiliis, sed a collectione eorum quæ unicuique juxta suum statum, ad meliùs observanda omnia præcepta, conveniunt, et maximè in defectu animi et voluntatis tendendi per consilia ad perfectionem consistit; nec obligatio vitandi periculum provenit ex objecto consilii, sed ex objecto præceptorum postulantium juvari per consilia : ideo non consiliis, sed

præceptis tribuitur obligatio per consilia ad perfectionem tendendi. Sic etiam quæ sunt indifferentia ex objecto et mera consilia, ratione periculi, graviter vel leviter mala aut præcepta fieri possunt.

ETIAM AD CONSILIA EVANGELICA QUIS SUBINDE OBLIGATUR.

Schol. II. Quia autem ex modò dictis Christianus quilibet, etiam per consilia et opera supererogatoria, ad perfectionem tendere debet, hinc licèt consilia Evangelica, in genere et ex objecto suo, sub gravi aut levi non obligent, tamen hìc et nunc in individuo, practicè et attentis omnibus circumstantiis, sæpe sub gravi vel levi peccato obligare possunt : si cui enim conscientia dictet se a Deo desertum iri, nisi consilia Evangelica sequatur, se periturum, si in sæculo manserit etc. et nihilominus divinæ vocationi non obtemperet, graviter peccat; quia hoc vix fieret sine contemptu interpretativo, quasi quis diceret : nolo sequi consilium Dei vocantis. Sane nequidem ipsi parentes possunt excusari a culpâ et sæpe gravi, si filium ad Religionem vocatum, ab eâ sine vi, fraude vel metu, sed solùm dissuadendo retrahant, quia se exponunt periculo, ne eum incitent ad id quod ejus conscientiæ repugnat : ergo nec ipse vocatus a gravi culpâ liber erit. Unde etiam novitius qui, sine justâ causâ, Religionem deserit, vix a gravi peccato excusari potest, quia gratiæ divinæ infidelis et ingratus est, gravissimis periculis animæ suæ salutem exponit et ad sæculum revertitur non sine suî spirituali damno et scandalo aliorum. Certè quidem dives ille adolescens a Christo ad perfectionem vocatus et tristis recedens, *Matth.* XIX, nonnullis interpretibus graviter peccâsse videtur : et illi ad cœnam magnam invitati excusantes se, *Luc.* XIV. 24. eam sententiam retulerunt : *Nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cœnam meam.*

INSPIRATIONES ETIAM AD CONSILIA ET AD MELIUS SEQUENDÆ.

Schol. III. Ex eodem principio fluit, quòd universaliter recedere a consiliis, prout hìc et nunc, per divinas inspirationes aut aliter, divina voluntas de re aliquâ ut meliori nobis intimatur, rarò, moraliter loquendo, a peccato saltem veniali excusetur : tum quia rarò ex S. Scripturâ et Patribus colligitur aliquid fuisse imperfectum moraliter, quin colligatur simul fuisse culpabile, uti Lancicius, *Opusc. spir.*, 3, c. 1., probat, dum in S. Petro reprehensa fuit, ut imperfectio, illa avocatio Christi a morte; illa sollicitatio

de permanentiâ in loco transfigurationis; illa resistentia in lotione pedum et ille affectus nimius erga humanitatem Christi in Apostolis, quæ nonnisi ob indeliberationem vel aliter, a culpâ levi excusari possunt: ergo nec neglectus divinarum inspirationum ad consilia et ad melius. Sanè, quæ nobis meræ imperfectiones videntur, sunt frequenter in oculis divinis culpabiles : unde etiam viri spirituales et timorati se de illis laudabiliter in confessione accusant, uti Lugo, d. 16 *de Pœnit.*, n. 103, contra Sanctium bene probat. Practicè enim loquendo vix apparet ex quo motivo non venialiter vitioso possit omitti actus bonus vel melior, licèt non præceptus, clarè tamen a Deo inspiratus, quia ferè semper intercurrit negligentia et torpor culpabilis, vel per nolitionem vel per moralem æquivalentiam nolitionis, quæ etiam in causâ est quòd abundantiores a Deo gratias non accipiamus.

QUANDONAM A CONSILIIS RECEDERE LICEAT.

Schol. IV. Si jam quæras an aliquoties saltem, et quomodo, recedere a divinis consiliis et inspirationibus excusari queat ab omni culpâ etiam veniali, vel fieri possit ille recessus, operando bene, respondeo cum Reguerâ, *Th. Myst.* t. I, l. I, q. 10, n. 1234, aliquem excusari posse ab omni culpâ. 1° Si perfectius in se non sit perfectius operanti ob suam indispositionem, sicuti incontinenti non expedit communiter quòd voveat absolutam castitatem; 2° Si quis, maximè in rebus præcipui momenti, non experiatur in se vocationem specialem ad id quod perfectius est; sine quâ vocatione communiter non expedit v. g. ingredi Religionem; 3° Si res sit parvi momenti, quatenus parum aut nihil refert quòd hæc vel illa fiat hoc vel illo modo, v. g. unum rosarium recitare vel duo, in hâc vel illâ Ecclesiâ : imò etiam ad perfectionem præstat in hujusmodi minutis bonâ fide eligere quod primo intuitu congruum videtur, quàm passim inanibus aut etiam superstitiosis præpediri scrupulis. 4° Si tam in parvis, quàm in magnis alicui non satis constet de magis perfecto, sive in se, sive ad operantem, huic sufficiet procedere cum præparatione animi ad illud quod sibi aliquando determinatam Dei voluntatem esse innotuerit, implorando ad eam cognoscendam lumen divinum per quotidianam orationem *fiat voluntas tua;* 5° Si desit auxilium luminis et inspirationis divinæ, quæ non omnibus dantur ad omnia meliora, sed unicuique ad ea quæ sibi expediunt juxta ordinem divinæ Providentiæ : sanè non cuicumque series auxiliorum ad mensuram Apostolorum data est. Quippe in parabolâ talentorum, *Matth.* xxv, 15. *unicuique secundùm propriam virtutem* majora et minora distributa sunt.

Corollarium. Ex omnibus his colligitur quàm crassus sit error illorum Christianorum sæcularium, qui perfectionem ad solos Religiosos pertinere, eorumque solùm esse extra mundum et leges, ut aiunt, sæculares vivere. An non S. Jacobus in suâ Epistolâ, c. 1, 27, omnibus præcipit *Immaculatum se custodire ab hoc sæculo?* id est, uti exponit Cornel. a Lapide. « A sæculari, animali et carnali vitâ, qualis est hominum mundanorum qui se opibus, deliciis et honoribus hujus mundi ambiendis et fruendis dedunt. » An non in Baptismo omnibus mundi pompis abrenuntiârunt? Non dico quòd sæculares a mundo exire debeant, ut Religiosi, vitam pauperem, castam, obedientem colere, sacco indui, austerâque observantiâ macerari, nisi ad Religionem specialiter vocati sint : alia tamen media ad perfectionem christianam conducentia adhibere tenentur, scilicet uti hoc mundo, tanquam non utantur, esse humiles corde, mites, abnegare semetipos, suas passiones mortificare, tollere et patienter ferre crucem suam, superflua resecare et quod superest dare pauperibus, eleemosynis peccata sua redimere, modesto habitu incedere, non deliciosam, sed piam vitam degere, locum non dare diabolo v. g. in reddendo malum pro malo, sive in cibo et potu, sive in solo etiam nomine luxuriæ, sive in jurando, mentiendo et omni quod a malo est : ad quæ implenda, orationi, Sacramentorum frequentiæ et continuo virtutum exercitio vacare debent : quæ omnia ex S. Scripturâ passim et ubique manifesta sunt. Studeant proinde omnes, *quos Deus præscivit, et prædestinavit, conformes fieri imaginis Filii sui*, *Rom.* VIII ; et frequenter hæc quatuor attentè considerent : Christus inops, et ego dives : Christus famelicus, et ego satur ac bene pastus : Christus nudus, et ego bene ac decorè vestitus : Christus fessus ac defatigatus, ego laboris ac defatigationis expers : et quia omnes sunt membra Christi, caveant, uti monet Apostolus, I *Cor.* VI, 15, *Tollere membra Christi, et facere membra meretricis.*

§ 22.

RELIGIOSI AD PERFECTIONEM TENDERE DEBENT.

Quodsi Christiani omnes, multò magis *Religiosi* sub gravi obligatione tenentur *tendere* ad fastigium *perfectionis* : probant hoc *primò* et quidem multò strictiùs omnes rationes

§ 20 allatæ. His *secundò* accedunt omnes Theologi et Patres. Inter quos S. Hieron., *Ep.* 5, ait : *Perfectum Monachum esse nolle, delinquere est.* Et Eusebius Emiss. *hom.* 4, *de Epiph.* : *Venire siquidem ad Religionem summa perfectio est, sed in eâ non perfectè vivere, summa damnatio est.* S. Bernardus, *Ep.* 253 : « O Monache, non vis proficere? Non. Vis ergo deficere? nequaquam. Quid ergo? sic, inquis, vivere volo et manere in quo perveni, nec pejor fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo vis quod esse non potes? Quid enim stat in hoc sæculo? » S. Thomas fusè hanc veritatem declarat, 2, 2, q. 186, *art.* 2; ubi supponendo ex *art.* 1, quòd etiam Religiosa perfectio consistat in totali adhæsione Deo per charitatem, docet ad hanc perfectionem requiri essentialiter *perfectam observantiam præceptorum charitatis et instrumentaliter et dispositivè, paupertatem, continentiam et alia hujusmodi* scilicet vota religiosa, quibus mediis, *qui statum Religionis assumit, non tenetur habere perfectam charitatem, sed tenetur ad hoc tendere et operam dare, ut habeat charitatem perfectam.* Item, *art.* 7, exponit quomodo vota substantialia sint media instrumentalia ad perfectionem consequendam : et ad 2, exponit quomodo reliquæ observantiæ regulares ad hæc eadem vota ordinentur : et ad. 1, repetit quòd status, vota et omnia in Religione ordinentur ad perfectionem charitatis, et addit : *Ad quam pertinent omnes interiores actus virtutum, quarum mater est charitas, secundùm illud* I *Cor.* XIII : Charitas patiens est, benigna est. *Et ideo interiores actus virtutum, putà humilitatis, patientiæ et hujusmodi, non cadunt sub voto Religionis, quod ordinatur ad ipsos sicut ad finem. Tertiò.* Ratio est, quia status Religiosus, ex suâ definitione, est fidelium ad christianæ charitatis perfectionem tendentium, editis votis perpetuæ paupertatis, castitatis et obedientiæ, stabilis in communi vivendi modus ab Ecclesiâ approbatus.

ET QUIDEM IN GRADU SUPERIORI QUAM SÆCULARES.

SCHOLIUM. Religiosus igitur 1° obligatur ad aliquam totalitatem perfectionis, sicuti sæculares, imò in gradu superiori : quæ per-

fectio essentialiter in charitate consistit, quâ Deus diligitur super omnia; 2° Totalitas perfectionis Religiosorum propria, non modò secum affert perfectam observantiam præceptorum charitatis, cum sæcularibus illis communem, sed etiam observantiam votorum substantialium et eorum quæ cum illis necessariò connectuntur; licèt enim hæc vota solùm ex consilio fiant, ut faciliùs et perfectiùs habeatur charitas, semel tamen facta ad instar aliorum præceptorum obligant. 3° Cùm autem hæc vota et reliquæ graves Religionis observantiæ sint tantùm media, instrumenta et dispositiones, Religiosus non solùm ad illa tenetur, sed et obligatur tendere ad perfectam sui gradûs charitatem tanquam ad finem. Unde 4°, cùm ad hunc finem vota cum reliquis observantiis gravibus, prout cadunt sub obligatione regulari externâ, solùm juvent et conducant, quatenus animantur interiùs et actibus internis virtutum sociantur, reliqua nihil prosunt, ut Religiosus suæ vocationi satisfaciat, nisi seriò sit intentus exercitio virtutum Evangelicarum, sine quibus quis Religiosus solo habitu et nomine, non verò reipsa erit : quare interiùs studere perfectioni non solùm consilii, sed strictæ obligationis est. Vid. Ludov. a Ponte, t. III, *Christ. perf. tract.* VII, c. 5.

§ 23.

RELIGIOSUS TENETUR AD PERFECTIONEM TENDERE PER OBSERVATIONEM REGULARUM ETC.

Religiosus non solùm per vota et præcepta gravia Religionis ritè observata, sed etiam per *observationem consiliorum* et *regularum* de se sub culpâ non obligantium tenetur tendere ad perfectionem. *Primò* enim, Religiosus dicitur a regulâ : ergo regulam sui Ordinis observare debet, aliàs erit solùm æquivocè Religiosus et Religiosi nomine prorsus indignus. *Secundò*. Regulæ Ordinum religiosorum sunt *vincula* quibus tria vota substantialia colligata conservantur : sunt *sepimenta* quibus lex Dei munita circumsepitur : sunt *nervi* et *ossa* Religionis, sine quibus mysticum corpus Religionis non consistit : sunt *scala* tot gradibus distincta, quot sunt particulares regulæ quæ Religiosum observantem ad culmen perfectionis attollit : sunt *aphorismi spirituales* in quibus continentur

præceptiones curandi morbos spirituales : sunt *fulcra* quibus ædificium Religiosæ perfectionis fulcitur : sunt *speculum* in quo Religiosus videre potest, qualis sit, pulcher, an deformis, justus, sive injustus, utrùm proficiat, an deficiat; utrùm Deo placeat, an displiceat. Ergo Religiosus eas observare tenetur : aliàs enim non tendit ad perfectionem, si hæc vincula dissolvat, sepimenta destruat, hanc scalam in terram projiciat, hos aphorismos practicè ignoret, hæc fulcra dejiciat, hoc speculum in minutissimas partes frangat.

QUANDONAM RELIGIOSUS AD PERFECTIONEM TENDAT.

Schol. I. Ex dictis fluit quòd perfecta adimpletio obligationis tendendi ad perfectionem consistat pro Religioso in perfectâ exercitiorum et operum per Religionem ordinatorum executione, et etiam in studio ut opera quotidiana et exercitia Ordinis, uti *Psalmodia, meditatio, examina, lectio spiritualis* etc. ex charitate Dei, aliarumque virtutum interno etiam exercitio, modo quo fieri potest perfectiori, executioni mandentur : hæc enim sunt media aptiora ad finem consequendum : hæc Deo magis placent et unicuique magis proficiunt : hæc consilia a Religioso sequenda sunt, quæ ad culmen perfectionis ducunt; alia, si ab his impediant, tanquam minùs accommodata ad suum finem, relinquenda, imò et opera supererogatoria, cum eis compatibilia, non omittenda quidem, sed ordinaria præscripta omninò peragenda sunt. Vid. Rodericium in *Exercit. perf., t.* I, *tr.* II, *c.* 2.

QUANDO MORTALITER CONTRA HANC OBLIGATIONEM PECCET.

Schol. II. Sed inquires, quando mortaliter peccet Religiosus contra hanc obligationem tendendi ad perfectionem. *Resp.* 1° Peccat mortaliter, quando consilia, media et regulas sui statûs et quæcumque ad perfectionem conducentia, ex contemptu vel animo nolendi se legibus suæ Religionis subjicere, vel quia inutilia reputat, omittit; licèt enim sub levi tantùm obligent, ea tamen ex contemptu prætermittere mortale est : tunc autem, juxta S. Thom., 2. 2. 186, *a.* 9, *ad* 3 : « Aliquis transgreditur ex contemptu, quando voluntas ejus renuit subjici ordinationi legis vel regulæ et ex hoc procedit ad faciendum contra legem vel regulam; quando autem e converso propter aliquam particularem causam, putà, concupis-

centiam vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra statuta legis vel regulæ, non peccat ex contemptu, sed ex aliquâ aliâ causâ, etiamsi frequenter ex eâdem causâ vel aliâ simili peccatum iteret. » Verùm in hoc ultimo casu, in frequenti transgressione singularum etiam regularum, sæpe comtemptus gravis timeri potest, ad quem ipsa frequentia disponit. 2° Peccat mortaliter Religiosus, quando regulam transgreditur eo fine ut perfectionem impediat. Item quando sibi proponit nullo modo curare propriam perfectionem vel etiam non progredi ad perfectionem, volens in inferiori gradu manere, quia semper ad perfectionem tendere et nunquam quiescere tenetur. Item quando pravo suo exemplo alios Religiosos inducit ad regulæ relaxationem. 3° Si nullam curam vitandi venialia adhibeat. 4° Si necessarium mortificationis studium, cum periculo multùm deficiendi, deponat. 5° Si studium acquirendarum virtutum per notabile tempus, aut omnino intermittat aut parum curet. 6° Si media ad perfectionem, uti meditationem, examina, lectionem spiritualem, opera obedientiæ, vel omittat vel sine fervore obiter tantùm, sine fructu peragat : quia cum his omnibus studium et tendentia ad perfectionem stare nequit.

AN RELIGIOSUS PECCET VOLENS SOLUM GRAVIA PRÆCEPTA SERVARE.

Schol. III. Ulteriùs quæritur an Religiosus graviter peccet contra obligationem tendendi ad perfectionem, qui vellet omnia servare ad quæ ratione votorum et aliorum gravium præceptorum sub mortali obligatur; consuetudinem tamen habet omittendi alia regulæ vel constitutionum mandata sub mortali non obligantia : vel hoc in animo statueret, dicta sub mortali obligantia observare, de aliis verò non curare vel illa prætermittere. *Resp.* affirmativè cum Tamburino, *de Jure Abb.*, t. III, disp. III, q. 6. Et cum Reguerâ, *Th. Myst.*, t. I, l. I, q. 10 etc. contra Suarez, Sanchez, Salmantic. etc. Ratio est 1° quia S. Thomas, 2, 2, q. 186, a. 2, 3, 4, asserit, Religiosum contemnentem progredi ad perfectionem per media suæ regulæ et constitutionum, peccare; nec requirit ut ex contemptu formali contra ea agat; quippe aliud est contemnere media perfectionis, aliud ex contemptu contra illa agere; ille autem qui media suæ regulæ nihil curat, illa contemnit, manifestè indicat, per eorum trangressionem consuetudinariam, quòd nihil illa æstimet; ergo peccat mortaliter. 2° Concilium Tridentinum, *sess.* 25, *de Reg.*, c. I, jubet ut « omnes Regulares, tam viri quàm mulieres, ad regulæ quam professi sunt præscriptum, vitam instituant et componant; atque imprimis, quæ ad suæ professionis per-

fectionem, ut obedientiæ, paupertatis et castitatis, ac si quæ alia sunt alicujus regulæ et Ordinis peculiaria vota et præcepta, ad eorum respectivè essentiam, necnon communem vitam, victum et vestitum conservanda, pertinentia fideliter observent. » Quod grave præceptum ille transgreditur, qui nonnisi ea, quæ in Ordine suo sub gravi obligant, servare vult. 3° Suffragatur Dionysius *Carth., de Reform. claustral., a.* 6, qui post enumeratas transgressionum regularium et venialium culpas, subdit : « Consuetudo excedendi seu assiduitas delinquendi in istis, et non curare, nec emendare, non potest a mortali excusari peccato ; imò tota vita eorum est quasi quoddam peccare continuum. » 4° Patet hoc ex ipsâ etiam confessione illorum auctorum qui talem Religiosum a mortali excusare volunt : sic Suarez, t. IV, *de Relig., tr.* 8, l. I, c. 4, n. 12, addit : « Quamvis moraliter loquendo vix fieri possit ut talis Religiosus habeat debitam intentionem salutis propriæ, quin hoc etiam intendat. » Scilicet omnia vel aliqua servare, quæ sub gravi nec promisit, nec sibi specialiter præcepta sunt. Sanchez item, l. 6, *in Decalog.* c. IV, n. 18, tantùm ait : « Si possibile est (id quod moraliter impossibile est) nullam sequi Religionis ruinam, nec periculum transgressionis votorum, nec contemptum, ex universali decreto non servandi statuta Religionis ad mortale non obligantia, tale decretum non esset mortale. » Denique etiam Salmanticenses, t. IV, *tr.* 15, *c.* I, *punct.* 2, *n.* 28, advertunt, talem Religiosum. « Ex aliis capitibus mortale committere posse, nisi illius malæ consuetudinis correctionem efficaciter procuret ; quando nimirùm vel sibi vel Religioni ex suo licentioso et irregulari modo vivendi grave documentum fieri advertit : quia scilicet Religioni officit in disciplinâ regulari, aliis occasionem suo pravo exemplo dans, regulas passim violandi et illam privans fructu et utilitate, quam ex illo Religioso sperabat percipere, qui suis pravis et relaxatis moribus se inutilem Religioni reddit et sibi ipsi valde nocivum : tum quia se exponit periculo probabili transgressionis votorum aut præceptorum, ut frequenter contingit, et etiam deveniendi ad formalem contemptum : *Frequentia enim peccati,* inquit S. Thomas, 2, 2, q. 186, a. 9, ad 3, *dispositivè inducit ad contemptum, secundùm illud* Prov. XVIII : *Impius, cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit.* Et timere potest, se ad eum statum venturum, ut ob eam causam debeat tanquam incorrigibilis et boni communis perturbator a Religione expelli : quod sub peccato mortali tenetur evitare. »

QUANDO NON PECCATUR GRAVITER REGULAM VIOLANDO.

Schol. IV. Licèt autem Religiosus nolens in genere ea quæ sub gravi in regulâ obligant observare, ex dictis graviter peccet; non tamen statim erit mortale, si aliquas regulas ex pravo usu et consuetudine in rebus parvæ materiæ transgrediatur, quæ leviter perfectionem retardant : nec statim etiam erit mortale, hoc vel illud præceptum regulæ ad mortale non obligans frangere, si in reliquis observantem se exhibeat : quia saltem per observantiam aliarum regularum adhuc ad perfectionem tendere potest, uti notant Salmanticenses, *loc. cit., n.* 22. Bene tamen observat Reguera, *Theol. Myst.* t. I, l. I, q. 10, n. 1166 et 1187. Vix aut nunquam talis transgressio levi culpâ vacabit, quia ferè semper torpor, negligentia, concupiscentia et amor proprius intercurret : quin etiam, dum movetur quis titulo boni moralis, rarò a culpâ immunis erit, siquidem v. g. contra expressam regulam a lectione abstinere, ut quis orationi vocali vocet, species quædam illusionis est : ad summum culpa abesset, si cui causa rationabilis a regulâ discedendi per epikeiam videretur. Denique, licèt non omnis frequentia violandi hanc vel illam regulam, si fiat cum animo se emendandi, sit formalis vel interpretativus contemptus, ad eum tamen disponit et tandem, si nimia sit frequentia et nulla emendatio, arguit contemptum interpretativum in se, cum animo verbali et ficto, non autem vero et serio proficiendi.

ADHORTANTUR AD PERFECTIONEM RELIGIOSI.

Corollarium. Ex his colligant Religiosi, quo studio ad perfectionem in altiori supra sæculares gradu statui competentem contendere debeant. Cogitent ad se maximè spectare quod S. Paulus de se dicebat, *Gal.* VI, 14 : *Mundus mihi crucifixus est, et ego mundo.* Verùm « quo pacto mundus crucifigitur homini? » quærit S. Dorotheus, *Serm.* I, et respondet : « Cùm homo abrenuntiat mundo, mundum deserit. » Cùmque iterum quærat : « quo pacto homo crucifigitur mundo? » Respondet : « Cùm scilicet homo, postquam mundi rebus excessit, certat adversùs mundi concupiscentias, adversùs voluptates, adversùs propriam voluntatem, subigitque innatas passiones et vitia. Nos videmur quidem nobis ipsis mundum crucifixisse, quia reliquimus eum et ad monasterium divertimus : at nolumus nos mundo crucifigere; adhuc enim in animo nostro vigent illius blanditiæ, adhuc in nobis ipsius affectum abscondimus. » Sint Religiosi homines amantes orationis et mortificationis,

pro edomandis passionibus et virtutibus excolendis; sint humiles corde, mites, charitate erga Deum et proximum ferventes, mundo mortui, quorum vita sit abscondita cum Christo in Deo : hæc est perfectio ad quam debent tendere; in hunc finem vota, regulæ et observantia exterior, velut media et instrumenta diriguntur, dummodò interiori spiritu animentur, ne non moriendo sibi habitum mortui exteriùs in vanum circumferant. Consulant S. Bonaventuram, *de Profectu Religios.*, l. I, c. 3, qui Religiosos dividit in *imperfectissimos*, qui exterioribus observantiis contenti laxam vitam quoad corporis commoda ducunt, in quantùm salvâ salute licet : « Et tales proclives magis sunt ad lapsum peccati... Et qui incautè et minùs trepidè per eam viam (salutis) incedit, citò pedem in præcipitium ponit. » Alii sunt Religiosi *imperfecti*, qui duram vitam in corporali exercitatione ducunt : « Et putant hoc summum in Religionis observantiâ esse, interioris dulcedinis ignari, de veris virtutum studiis, quæ in spiritu et mente sunt, parum curant. » Alii sunt Religiosi *perfecti*, qui student interiorem hominem componere per exercitium virtutum et extirpationem vitiorum, cum exercitiis operum externorum, in quibus tamen subinde aliqua remissio et intermissio datur : « Sed in virtutum studiis nulla remissio datur, quia nunquam indulgetur nobis ut simus invirtuosi, elati, immites, invidi, acediosi, avari, gulosi vel non casti. » Denique notent quæ idem S. Doctor, l. 2, c. XII, ait : « Dubia interpretatio præcepti periculosa est, sicut pons semiputridus aquæ præcipitis et profundæ, de quo dubium est an sub transeunte corruat aut subsistat. Quare vult aliquis, qui majora pro Christo decrevit subire certamina et omnia derelinquit in hoc sæculo, se committere periculo, pro modico motu propriæ voluntatis et pro parvo commodo in incertâ opinione suî vel alterius? ut si Deus approbet illam opinionem, evadat sine lucro meriti : si autem reprobet eam, damnetur; maximè cùm tales opiniones quandoque periculosiores sint quàm apertæ transgressiones; quia ubi scit se homo delinquere, inde facilè corrigitur : ubi autem nescit se peccare et insuper credit licere, inde nec in morte purè conteritur propter falsam spem, quod fortè sibi licuerit, vel minùs in eo peccaverit, baculo arundineo et confracto innitens. »

§ 24.

ECCLESIASTICI SÆCULARES AD PERFECTIONEM MAJOREM TENDERE DEBENT.

Supra sæculares laicos et Religiosos, *Ecclesiastici* sæculares,

Clerici, Sacerdotes, Parochi, Prælati majores, Episcopi aut Cardinales *ad perfectionem in gradu altiori tendere tenentur.* Nam *Primò* S. Script. : sic Dominus de suis ipse Sacerdotibus inquiebat : *Sancti erunt Deo suo et non polluent nomen ejus : incensum enim Domini et panes Dei sui offerunt, et ideò sancti erunt*, *Lev.* XXI; iterùm : *Mundamini qui fertis vasa Domini*, *Is.* LI. 2° SS. PP. inter quos Chrysost. hæc scribit : « Sacerdos debet vitam habere immaculatam, ut omnes in illum veluti in aliquod exemplum excellens intueantur; idcircò enim nos elegit Deus ut simus quasi luminaria ac Magistri cæterorum ac veluti Angeli versemur in terris, *Hom.* 10, *in Timoth.* » Et S. Thomas, 2, 2, q. 184, a. 5, docet, ex S. Dionysio, Episcopos esse in statu perfectionis in gradu perfectiori quàm sunt Religiosi, scilicet non solùm ut studentes perfectioni, sed etiam ut Doctores perfecti, licèt adhuc perfectibiles, alios et seipsos perficientes : quod ipsum, *art.* 6, ad Parochos extendit, qui etiam actus perfectionis exercent, pascentes oves sibi commissas, et, *art.* 7, factâ comparatione ad Religiosos, docet, statum Prælatorum Ecclesiæ esse perfectiorem statu Religiosorum et majorem sanctitatis perfectionem requiri in Prælatis, Episcopis et Parochis quàm in Religiosis. Et denique, *opusc.* 18 et *in Matth.*, c. 5, distinguit varias perfectiones et inter alias perfectionem excellentiæ vitæ, et ait : « Ad hanc tenentur Clerici super laicos. » Accedit 3° Concilium Tridentinum, quod, *sess.* 6, *de ref.*, c. 1, de Episcopis statuit : « Ad Ecclesiarum regimen, onus quippe angelicis humeris formidandum, qui maximè digni fuerint, quorumque prior vita ac omnis ætas a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos per disciplinæ stipendia ecclesiasticæ laudabiliter acta, testimonium præbeat, secundùm venerabiles beatorum Patrum sanctiones assumantur. » Ad inferiores verò Ecclesiasticos, *sess.* 22, c. 1, ait : « Quapropter sic decet Clericos in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnibus rebus, nil nisi grave, moderatum ac religione plenum præ se ferant; levia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent effugiant, ut

eorum actiones cunctis afferant venerationem. » Et *sess.* 24, c. 1, *de ref.* ab omnibus Prælatis et Beneficiatis Ecclesiasticis requirit modestiam, frugalitatem, simplicitatem, Dei zelum et vanitatum contemptum, et omnis carnalis affectûs ad locupletandos suos consanguineos de rebus Ecclesiæ, depositionem. » Denique ratio est quia in Ecclesiâ Sacerdotes non aliâ sanè de causâ, teste Evangelio, constituti sunt, quàm ut sint *sal terræ* et *lux mundi;* atque tales esse non possunt sine insigni et præclarâ morum sanctitate. Deinde Sacerdotes, sicut ipsum per se nomen indicat, sunt *Doctores veritatis*, ut eos vocat Chrysostomus; *Salvatores mundi*, ut eos vocat Hieronymus; *januæ populis civitatis æternæ*, ut eos vocat S. Prosper; sed tales esse non poterunt si sancti non sint. Tandem ratio ipsa naturalis jubet, ut unusquisque in humanâ societate constitutus ea omnia sequi et operari teneatur quæ propria sunt statûs quem amplexus est; atqui status ecclesiasticus in ore omnium est status *sanctitatis* et *perfectionis :* unde meritò concludere possumus cum S. Hieron. : *Clamat vestis*, *clamat status*, *clamat professi animi sanctitatem*, *Ep.* 58.

QUOMODO PERFECTI ESSE DEBEANT.

Scholium. Summa obligationum quæ Episcopis incumbunt continentur his verbis, *Act.* xx : *Attendite vobis et universo gregi, in quo vos S. Spiritus posuit regere Ecclesiam Dei,* unde meritò ait S. Augustinus : *Episcopatus nomen est oneris, non honoris.* l. 19. *de Civ. Dei,* c. 19. Episcopi igitur sunt simpliciter in statu perfectionis exercendæ, et ideo tenentur tum jam esse perfecti, cùm ad Episcopatum assumuntur, tum in perfectione proficere, ut animas sibi commissas, regimine et exemplo, in sacratissimis suis ministeriis perficere possint. Ad quorum instar etiam inferiores Prælati et Parochi, quin et simplices Sacerdotes proportionatè sunt in simili quasi statu perfectionis; tum quia ratione ministerii sui, consecrandi et offerendi corpus Christi, ad altiorem rerum divinarum contemplationem et majorem animi puritatem obligantur : tum quia ratione prælationis tenentur saluti proximorum procurandæ incumbere. Quæ ratio proportionatam quoque vim habet, ut a primâ Tonsurâ inclusivè per subsequentes gradus et Ordines minores majoresque, quicumque vult esse Clericus, ad perfectiorem vitam disponatur.

Corollarium. Tria ad perfectum Ecclesiasticum sæcularem potissimùm requiruntur. Scilicet vocatio Dei et quidem specialis ac bene examinata, ne tanto muneri temerè se committat cum periculo propriæ et aliarum animarum, *nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron, Hebr.*, v, 4. Deinde recta intentio : *qui enim non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro : qui autem intrat per ostium, pastor est ovium.* Unde meritò Catechismus Romanus *de Ord.*, ut maximum sacrilegium taxat illorum intentionem, qui ad Beneficia et Sacerdotium nonnisi ex ambitione et cupiditate ducuntur. Ubinam est vocatio ecclesiastica in illis? Quare meritò in eos invehitur S. Gregorius, *in Pastor.;* S. Bernardus, l. 4, *de consid. Serm. de conver. ad Cler.*, c. 29, et S. Chrysostomus præterea quæ, in 6 *libris de Sacerd.*, scripsit, quod dictum est de pecuniâ simoniacâ, transfert ad ambitionem, *in act. hom.* 3, *post med.*, dicens : *Ambitio tua sit tecum in perditionem, quoniam putâsti ambitu humanò parari donum Dei.* Hinc Sancti nonnisi inviti et consilio aut jussu aliorum ad statum sacerdotalem, maximè verò primas dignitates ecclesiasticas, gementes sub onere et nil curantes de honore, trahendi erant; et bene notat Ludovicus a Ponte, *Chr. perf. tr.* VII, c. 4, vocationem hanc rarò fieri impulsibus aut inspirationibus trahentibus ad prælationem, sed potiùs retrahentibus, atque impulsus et inspirationes trahentes esse mediatas per Directores aut Superiores. Denique vitæ probitas et perfectio in Ecclesiastico requiritur; non loquor de Sacerdote scandaloso : sufficit non esse exemplarem et perfectioni sacerdotali deditum, ut sibi vehementer timeat. Nec loquor de habente curam animarum, qui fortè est pastor mutus et negligens : sufficit esse Presbyterum, imò in sacris constitutum, ut ex officio, exemplo et precibus suis ad curam animarum concurrere debeat. Quid dicam de tremendo Missæ sacrificio quod ob nonnullorum Sacerdotum incuriam aut impietatem tam indecorè tractatur, ut sacrificantes non videantur credere majestatem Domini esse præsentem? Sic enim aliqui sine spiritu, sine affectu, sine timore et tremore, festinatione incredibili, Sacrum perficiunt, quasi fide Christum Dominum non viderent aut ab eo se videri non crederent. Quod ad Prælatos majores attinet, hortatur eos valde energicè Cardinalis Bellarminus, ut statûs sui perfectioni respondeant, dum nepotem suum per octo controversias instruit et in controversiâ tertiâ statuit quòd Episcopus

debeat esse perfectus, concludens : *Hæc igitur est veritas, sed non omnes capiunt verbum istud.* Et mox : *Hæc perfectio excludit ludos, venationes, lectionem librorum vanorum, occupationes temporales et alia id generis omnia : proinde munus Episcopi est vita laboriosissima, sed magnam habet remunerationem.*

SCHOLIUM.

OMNES GENERALES ET COMMUNES CLERICORUM OBLIGATIONES IN QUATUOR MONITIS INCLUDENS.

MONITUM PRIMUM.

Sancti erunt Deo suo et non polluent nomen ejus; incensum enim Domini et panes Dei sui offerunt, et ideò sancti erunt, Levit. XXI.

Habitum suscipe
- Non ex { Levitate / Avaritiâ / Ambitione ;
- Sed { Vocante Deo / Perfectione statûs alliciente / Zelo tuæ proximique salutis impellente.

Incede in habitu { Gravi / Modesto / Mundo (*Indues sanctis vestibus. Exod.* XL.) / Canonico.

Esto Episcopo tuo
- Obediens in { Præceptis / Decretis / Monitis ;
- Obsequens { Corde / Verbo / Opere.

Fuge
- Domus suspectas — Consortium mulierum — Ludos — Choreas — Theatra — Venationes perstrepentes ;
- { Contemptus / Insurrectiones / Tumultus } in { Episcopum / Superiorem / Quemcumque ;
- Viles famulatus ex turpi œconomiâ
- Avaritiam { Ex munerum acceptione / Ex importunis exactionibus / Ex rei alienæ administrationibus.

MONITUM SECUNDUM.

Perfectus eris et absque maculâ, Deut. XVIII.

Exemplum esto fidelium in (1 *Timoth.* IV.)

- Scientiâ: Divinâ / Ecclesiasticâ / Civili.

Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne Sacerdotio fungaris, Os. IV.

- Prudentiâ in: Consiliis / Judiciis / Imperiis.

Dux indigens prudentiâ multos opprimet, Prov. XXVIII.

- Modestiâ et gravitate in: Indumentis / Sermonibus / Moribus.

Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis enuntiant de illo, Eccl. XIX.

- Liberalitate erga: Peregrinos / Pauperes / Templa.

Quomodo potueris, ita esto misericors, Tob., IV.

- Temperantiâ in: Divitiis / Conviviis / Solatiis.

Attendite ne graventur corda vestra in crapulâ et ebrietate, et curis hujus vitæ, Luc. XXI.

- Integritate coram.: Deo / Hominibus / Te ipso.

Custodi temetipsum et animam tuam sollicitè, Deut. IV.

- Obedientiâ Obsequio Amore erga: Sanctam Ecclesiam / Summum Pontificem / Ejusque decreta.

Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, Joan. VIII.
Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit, Luc. X.

MONITUM TERTIUM.

Mundamini qui fertis vasa Domini, Is. LII.
Sacerdotes tui induantur justitiam, Ps. CXXXI.

Perpende muneris tui

- Dignitatem
  - Angelicis humeris formidandam
  - Regiâ celsitudine excelsiorem
  - Omnibus venerabilem.
- Admirandam potestatem
  - In corpus et sanguinem Filii Dei
  - In remissionem peccatorum
  - In aereos atque tartareos spiritus.
- Strictam obligationem studendi
  - Angelicæ puritati
  - Seraphico fervori
  - Incessanti processui in virtutibus.

Per quod factus es

- Interpres et legatus Dei, æterna decreta promulgans
- Sacerdos in æternum, immolans et offerens Filium æterni Patris in victimam
- Mediator inter Deum et homines per oblationem sacrificii pacis, precumque fidelium
- Dispensator mysteriorum cœlestium.

Cave itaque ne sis

- Sacrorum contemptor
- Summi Pontificis auctoritati parum obsequens
- Periculosæ aut dubiæ doctrinæ sectator
- Rigidus et asper, aut remissus in pœnitentes
- Avarus — Immundus — Impudicus — Vinolentus — Turpis lucri cupidus — I *ad Timoth.* III, — *ad Tit.* I;

Sed esto

- Pius — Innocens — Sobrius — Impollutus — Segregatus a peccatoribus — Excelsior cœlis factus *ad Heb.* VII.

Eritis mihi sancti, quia sanctus sum ego Dominus, et separavi vos a ceteris populis, ut essetis mei, Lev. XX.

MONITUM QUARTUM.

Obsecro vos ut dignè ambuletis vocatione quâ vocati estis, Eph. IV.

- Media
  - Timor / Amor
    - Dei ;
  - Custodia
    - Cordis
    - Sensuum ;
  - Sancta occupatio
    - Memoriæ
    - Intellectûs
    - Voluntatis ;
  - Assidua frequentia
    - Collationis cum Confessario
    - Lectionis spiritualis
    - Orationis
      - Vocalis
      - Mentalis
    - Examinis conscientiæ
    - Sacramentorum ;
  - Devotio erga
    - Deum
    - B. Virginem Mariam
    - Sanctos ;
  - Cautela et moderatio in
    - Negotiis
    - Conversationibus
    - Solatiis ;
  - Fidelitas in
    - Servandâ temporis œconomiâ
    - Sanctificandis diebus festis
    - Obeundis quotidianis pietatis exercitiis.

Hoc fac, et vives, Luc. X.

CAPUT II.

QUOMODO INCIPIENTES PER VIAM PURGATIVAM, FUGAM PECCATI ET TEPORIS, OPE ORATIONIS ET MORTIFICATIONIS, AD PERFECTIONEM CHRISTIANAM TENDERE DEBEANT.

§ 25.

TRES GRADUS VITÆ SPIRITUALIS, VITA ACTIVA, CONTEMPLATIVA ET MIXTA.

Consideratà naturà perfectionis christianæ et obligatione ad eam tendendi, ad modum illam acquirendi in vitâ spirituali progredimur, cujus tres gradus sunt scilicet *vita activa*, *contemplativa* et *mixta*. Virtutes quæ bonum proximi respiciunt indicant vitam activam : quæ solum Deum respiciunt, indicant contemplativam; quæ simul Deum cum proximo respiciunt, vitam mixtam. Hæc divisio fundatur *primò* in S. Scripturâ et Patribus, quatenus valde commendantur duo prædicta genera virtutum seu operationum vitalium supernaturalium in contemplando Deum et in juvando proximos. Sic quantùm ad Deum et vitam contemplativam pro vitâ etiam præsenti, Patres sumunt illos textus *Matth.* v, 8. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Et *Joan.* xvii, 3 : *Hæc est autem vita æterna : ut cognoscant te solum Deum verum et quem misisti Jesum Christum.* Quantùm verò ad proximos et vitam activam, *Matth.* v, 7 : *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Et cap. xxv, 34 et 35 : *Venite, benedicti Patris mei : esurivi enim* etc... Et 40 : *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Item quatenus reperiuntur a Patribus tam in veteri quàm in novo Testamento conspicuæ imagines prædictæ vitæ activæ et contemplativæ, quarum præcipuæ sunt duæ uxores Jacob, Lia fœcunda, fi-

gura vitæ activæ, et Rachel pulchra, figura contemplativæ, *Gen.* XXIX. Item duæ sorores, Martha sollicita circa frequens ministerium, imago activæ; et Maria sedens ad pedes Domini audiendo verbum illius, *Luc.* XVIII, imago vitæ contemplativæ. In quibus ipsis imaginibus idea etiam vitæ mixtæ appareret, tum quòd Lia et Rachel, Martha et Maria sorores, adeoque vita activa et contemplativa, inter se sociabiles essent: tum quòd Jacob Liam et Rachelem in uxores duxerit: et utriusque vitæ perfectissimum exemplar Marthæ et sororis hospes fuerit ipse Christus, qui, dum vitam contemplativam in Mariâ præ vitâ activâ Marthæ laudavit, supposuit utrasque vitas esse partes, ex quibus totum id est vita mixta, conficiatur. Accedit *secundò* S. Thomas, qui, 2, 2, q. 179, ait: « Quia quidam homines præcipuè intendunt contemplationi veritatis; quidam verò intendunt principaliter exterioribus actionibus: inde est quòd vita hominis convenienter dividitur per activam et contemplativam; » et l. c., *art.* 2, *ad* 2, exponit, in his duabus vitam mixtam, tanquam ex utrâque compositam, includi. Consonat Innocent. III, in c. *nisi cum pridem*, de renunt. Et ex PP. S. Augustinus, l. 19, *de Civit.*, c. 19, qui cum allusione ad illud: *Maria optimam partem elegit;* agnoscit hanc divisionem ex tribus illis vitæ generibus, *otioso*, *actuoso et ex utroque composito*. *Tertiò*. Ratio hujus divisionis paulò ante ex S. Thomâ assignata fuit.

VITA MIXTA PERFECTISSIMA EST.

Scholium. Vita activa est laboriosa; vita contemplativa est proficua; mixta est laboriosa simul et proficua; et sicut homo perfectior est quàm sola ipsius anima, solumve corpus, quia constat corpore simul et animâ; sic vita mixta perfectior est activâ vel contemplativâ, quæ partes sunt ex quibus coalescit; cujus ratio est, quia vita mixta plures virtutes secum affert, quæ suo statui annectuntur: et hæc est vita quam Christus Dominus noster, Beatissima Virgo Maria, Apostoli virique Apostolici amplexi sunt: quod tamen solum de perfectione in specie intelligendum est; nam in perfectione individuali quælibet ex duabus aliis vitis longè superior evadere potest.

§ 26.

STATUS INCIPIENTIUM, PROFICIENTIUM ET PERFECTORUM.

Quia verò in vitâ activâ, contemplativâ et mixtâ alii incipiunt, alii proficiunt, alii perfecti sunt, ideo tres status personarum in eâ distinguuntur scilicet *incipientium, proficientium et perfectorum.* Hanc distinctionem *primò* innuit S. Scriptura : nam hæ sunt ascensiones quas David *Ps.* 83 descripsit : *Beatus vir, cujus est auxilium abs te : ascensiones in corde suo disposuit, in valle lacrimarum, in loco quem posuit : etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem : videbitur Deus deorum in Sion.* Hæc est illa scala mystica Jacob, *Gen.* 28, de terrâ ad cœlum, per quam Angeli, seu Angelicam perfectionem æmulantes, ascendebant et descendebant : hæc sunt illa tria oscula, quæ primùm in pedes, mox in manus, demum in os Domini consideravit S. Bernardus, *Serm.* 3 et 4, *in Cantica*, dicens : « In primo sanè primordia dedicantur nostræ conversionis : secundum autem proficientibus indulgetur; porrò tertium experitur sola et rara perfectio. Hæc denique sunt illa charismata, de quibus S. Paulus, I *Cor.* XII, 31 : *Æmulamini charismata meliora :* scilicet exercitio virtutum ex charitate, uti seq. c. XIII exponit suo proprio exemplo : XIII, 11, *cùm essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus; quando autem factus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli. Secundò.* Hanc divisionem tradit S. Augustinus tum *l. de Nat. et Grat.*, c. 70, dicens : « Charitas inchoata, inchoata justitia est : charitas provecta, provecta justitia est : charitas magna, magna justitia est : charitas perfecta, perfecta justitia est. » Tum, *in Ep.* 15 *Joan.*, *n.* 5, *ante med.*, dicens : « Numquid mox ut nascitur, jam prorsus perfecta est? Ut perficiatur nascitur : cùm fuerit nata, nutritur : cùm fuerit nutrita, roboratur :

cùm fuerit roborata, perficitur : cùm ad perfectionem venerit, quid dicit? Mihi vivere Christus est et mori lucrum. *Tertiò*. Rationem divisionis hujus dat S. Thomas, 2, 2, q. 24, a. 9, dicens : « Diversi gradus charitatis distinguuntur secundùm diversa studia ad quæ homo perducitur per charitatis augmentum. Nam *primò* quidem incumbit homini studium principale ad recedendum a peccato et resistendum concupiscentiis ejus, quæ in contrarium charitatis movent : et hoc pertinet ad incipientes, in quibus charitas est nutrienda vel fovenda, ne corrumpatur. *Secundum* autem studium succedit, ut homo principaliter intendat ad hoc quòd in bono proficiat, et hoc studium pertinet ad proficientes, qui ad hoc principaliter intendunt ut in eis charitas per augmentum roboretur. *Tertium* autem studium est, quòd homo ad hoc principaliter intendat ut Deo inhæreat et eo fruatur, et hoc pertinet ad perfectos, qui *cupiunt dissolvi et esse cum Christo*.

QUOMODO HI TRES STATUS DISTINGUANTUR.

Scholium. Tres hi status incipientium, proficientium et perfectorum non distinguuntur penes intensionem et extensionem solam charitatis : quia etiam imperfectè operando per diuturnam vitam illa intensio per extensionem plurimorum actuum acquiri posset ; sed distinguuntur penes studium plus minusve perfectè operandi, semper tamen contendendo promptè, faciliter et delectabiliter ex charitate vel eliciente vel imperante operari scilicet quatenus homo principaliter studet, primò ex charitate nutriri, ad resistendum tentationibus et superandas passiones : mox ex charitate roborari studioso incremento virtutum : demum ex charitate Deo magis uniri : ad quod subjugatis passionibus ex assiduâ virtutum exercitatione jam est dispositus. Meritò autem distinctio hæc et diversitas secundùm prædicta studia *principaliter* assignatur : nam, minùs principaliter, nullus est gradus vel status, qui non participet de alio quovis gradu, prout quis in illo eodem gradu vel statu incipit, proficit et perficitur.

§ 27.

TRES VIÆ, PURGATIVA, ILLUMINATIVA ET UNITIVA.

Incipientes, proficientes et perfecti student charitati : ad hanc verò tendunt in viâ Domini per exercitium virtutum, per gradus, quasi per semitas, quæ profectum euntium ad Deum denotant. Ili gradus et hæ semitæ tres vias constituunt scilicet *viam purgativam* quæ ad incipientes, *viam illuminativam* quæ ad proficientes et *viam unitivam* quæ ad perfectos pertinet. Hæc divisio *primò* indicatur a S. Scripturâ, *Exod.* XXIX, ubi Moyses primùm expiari scilicet in viâ purgativâ jubetur; deinde cernit clara lumina in viâ illuminativâ : demum ad summum fastigium divinorum in viâ unitivâ pertingit. Idem probant textus et loca S. Scripturæ § 26 relata. Quod etiam definivit Ecclesia, dum Innocent. XI sequentem propositionem 26 Michaelis Molinos damnavit : « Tres hæ viæ, purgativa, illuminativa et unitiva, ineptia est maxima quæ unquam prolata sit in ipsâ Mysticâ, cùm non sit nisi via unica, id est, via interna. » *Secundò*. Hanc divisionem et simul rationem illius tradit S. Dionysius tum sæpiùs, tum præcipuè, *l. de Eccl. hierar.*, c. 5, *prope fin.*, dicens : « Deus ipse mentes, in quibus fuerit, expiat primùm, deinde illustrat, illustratasque perficit ad divinam similitudinem et imitationem. » Eàdemque doctrinà nos imbuere intendit Ecclesia quindecim Psalmis gradualibus, in quorum singulis quinque singulas partes hujus divisionis probat card. Bona, *tr. de div. Psalmod.*, c. 15, nimirùm eruendo doctrinam, quâ et incipientes purgentur, et illuminentur proficientes, et perfecti Deo uniantur. Plura vid. apud Honorat. a S. Mariâ, p. 2, *diss.* 1, a. 2, § 2.

VIA PURGATIVA QUID?

Scholium. Theologiam Mysticam se etiam ad incipientes et proficientes, et consequenter etiam ad viam purgativam et illuminati-

vam extendere, nec in solis perfectis, et in viâ unitivâ quiescere ostensum fuit § 2, *Schol.* Huic igitur semitæ et nos insistemus, et in decursu, per viam purgativam, illuminativam et unitivam incedentes et progredientes, incipientes, proficientes et perfectos informare studebimus. Unde sit

§ 28.

OPERA VIÆ PURGATIVÆ.

Via purgativa est, in quâ incipientes per fugam peccati, opera orationis et mortificationis, ad christianam perfectionem contendunt.

Dicitur plerùmque *Via purgativa* eò quòd animam variis, tum ob originalem infectionem, tum ob propria scelera, deturpatam maculis, emundet et purificet.

§ 29.

OFFICIUM VIÆ PURGATIVÆ.

Officium viæ purgativæ est : *Exuere veterem hominem cum actibus suis et induere novum qui secundùm Deum creatus est in justitiâ et sanctitate*, juxta illud Pauli Ephes. IV : *Hoc igitur dico et testificor in Domino, ut jam non ambuletis, sicut et gentes ambulant in vanitate sensûs sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vitâ Dei per ignorantiam, quæ est in illis propter cæcitatem cordis eorum, qui, desperantes, semetipsos tradiderunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis, in avaritiam; vos autem non ita didicistis Christum, si tamen illum audistis, et in ipso edocti estis sicut est veritas in Jesu deponere vos secundùm pristinam conversationem, veterem hominem, qui corrumpitur secundùm desideria erroris; renovamini autem spiritu mentis vestræ, et induite novum hominem, qui secundùm Deum creatus est in justitiâ et sanctitate veritatis.* Et Galat. V : *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis... si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus.*

§ 30.

PARTES VIÆ PURGATIVÆ.

Partes viæ purgativæ tres sunt. *Prima* est, ipsas sordes ac nævos tam conscientiæ quàm morum eluere. *Secunda*. Superiorem hominis partem, intellectum, memoriam et voluntatem debitè corrigere. *Tertia*. Appetitum sensitivum ejusque passiones edomare, sicut et reliquos sensus exteriores mortificare et ad rectæ rationis regulam reducere. In hisce tribus punctis totius renovationis pondus et viæ purgativæ labor consistit.

§ 31.

TERMINUS VIÆ PURGATIVÆ.

Terminus viæ purgativæ est totius hominis reformatio ac renovatio consistens 1° in puritate conscientiæ; 2° in correctione debitâ intellectûs, memoriæ et voluntatis; 3° in edomatione passionum, sensuumque exteriorum mortificatione.

QUIBUS SIGNIS AGNOSCERE POTEST INCEDENS IN VIA PURGATIVA AN HUNC TERMINUM ATTIGERIT.

Scholium. Ut ergo in viâ purgativâ incedens probabiliter quis judicet se hæc tria puncta adimplevisse, sequentia observet. *Primò* si a vitiis et peccatis ita abhorret, ut occasiones et illecebras illorum nullo deliberato assensu putetur admissurus; serenitatem conscientiæ sufficientem obtinuit. *Secundò* si propriæ voluntatis ac amoris ulcera, cerebri ac proprii judicii fibras et reliqua veteris Adæ vitalia ita evacuet ut ad rectæ rationis præscripta facilè reducat; intellectum, memoriam et voluntatem debitè correxit. *Tertiò* si exortas in se cupiditates facilè coerceat; appetitum ejusque passiones sufficienter edomuit. Si denique *quartò* removeat ab oculis curiositatem inutilium, quæ spiritui nihil conferunt; ab auribus, cujuscumque strepitûs qui ad se non pertinet, attentionem; a linguâ, quæ fructum spiritualem non pariunt; a palato et olfactu, quidquid non est necessarium; a reliquis membris, quidquid mortificationi adversatur; sensus exteriores optimè mortificavit, adeòque totalem suî reformationem ac renovationem obtinuit.

Scholium. In viâ igitur purgativâ incipientes se a peccatis purgant, et tum mortalia, tum venialia ac teporem evitare student; et ad hoc orationis et mortificationis studium adhibent. Porrò natura et distinctio peccati mortalis et venialis sufficienter explicantur in Theologiâ morali, ubi etiam ostenditur quomodo se quis a peccatis purgare possit et debeat. Unde solùm restat ut modò motiva quæ ad fugam peccati tum mortalis, tum venialis, unumquemque excitent, afferamus.

§ 32.

PECCATUM MORTALE FUGIENDUM.

Summo igitur conatu supra cetera omnia mala *peccatum mortale* fugiendum est. *Primò*, quia peccatum mortale est summa injuria, offensa et contemptus Dei : quippe peccans mortaliter creaturam aliquam pro fine suo ultimo constituit. *Jer.* II : *Duo mala fecit populus meus : me dereliquerunt fontem aquæ vivæ et foderunt sibi cisternas, quæ continere non possunt aquas.* Ubi ostenditur peccatorem, Deo relicto, velle sitim suam extinguere in aquâ fœtidâ creaturæ. Et *Philipp.* III, dicitur : *Quorum Deus venter est.* Ubi iterum aliqua creatura pro fine ultimo peccantis graviter assignatur. Quippe taliter peccans appretiativè plus creaturam, quàm Deum amat. *Joan.* XII, *Dilexerunt magis gloriam hominum quàm Deum.* Ergo in eâ rationem ultimi finis constituit. Adeoque Deo, auferendo ab eo rationem ultimi finis, maxima injuria, offensa infinita et summus contemptus infertur et sic meritò peccatum mortale, malorum omnium maximum, summè fugiendum est. *Secundò.* Patet ex immensis damnis quæ vel unicum mortale homini causat. Nam 1° Privat eum gratiâ Dei, quæ est vita spiritualis animæ, atqui ejus privatio mortem animæ inducit, *Gen.* II, 17. *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris.* Ubi per illa verba, *in quocumque die*, significatur

mors præsens animæ, licèt simul mors futura corporis et æterna includatur; unde etiam a Tridentino, *Sess.* 5, mortale peccatum *mors animæ* vocatur. Et *Sap.* 1, 11, dicitur : *Os quod mentitur, occidit animam.* 2° Privat hominem donis Spiritùs Sancti et virtutibus supernaturalibus infusis, et aufert ab eo jus adoptionis in filium Dei et heredem regni cœlestis : quæ omnia gratiam concomitantur. 3° Destruit omnia merita in præcedenti vitæ decursu per administrationem vel susceptionem Sacramentorum, per asperam vitæ rationem et alio quovis modo laboriosè comparata : nam *Si averterit se justus a justitiâ suâ, et fecerit iniquitatem, numquid vivet? Omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur. Ezech.* XVIII, 24. 4° Omnia opera bona in statu peccati mortalis ad æternam salutem consequendam fiunt inutilia. *Cùm extenderitis manus vestras, avertam oculos meos : et cùm multiplicaveritis orationem, non exaudiam. Is.* 1, 15. 5° Peccatum reddit animam ejusque potentias ad resistendum tentationibus debiliores; tollitque ab eâ pulchritudinem supernaturalem, turpem illi maculam inducendo. *Jos.* XXII : *Macula hujus sceleris in vobis permanet. Jerem.* II : *Maculata es in iniquitate tuâ. Eccli.* XXXI : *Beatus vir qui inventus est sine maculâ.* 6° Facit ut homo ex hoc deplorando statu se extricare non valeat, nisi Deus ab eo graviter offensus per summam bonitatem ei ad resurgendum gratuitò manum porrigat. 7° Reatum duplicis pœnæ æternæ, damni et sensûs in inferno tolerandæ inducit *Matth.* XXV, 41 : *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum.*

ADHORTATIO AD FUGAM PECCATI MORTALIS.

Corollarium. Ergo tanquam a facie colubri fugiamus peccatum mortale, quod in seipso malum et tale malum est, ut solum verè malum sit, et solum facit seipso reliqua mala, quæcumque mala sunt : solum, in cujus comparatione reliqua mala contemnenda sunt et potiùs eligenda quàm peccatum admittendum; et si refugimus mala pœnæ, mortis et inferni, fugiamus super illa ampliùs peccatum mortale, quod horum omnium causa est. Uti enim S. Chrysostomus ait. *hom.* 5 *ad popul.*, post init. : « Humanorum

nullum est grave malorum, nisi peccatum. » Et deinde, variis malis recensitis, addit : « Hæc enim calamitatum nomina, philosophantibus sunt tantùm nomina rebus carentia; vera autem calamitas, Deum offendere et eorum quæ ipsi non placent aliquid facere. » Et card. Bona : « Ab ultimo fine deviat homo, cùm peccatum committit, quod est omnium malorum causa. Ab hoc semine nascitur quidquid cruciat : hoc veneno totus orbis inficitur. Latet illud, dum fit; sed cùm patratum fuerit, tum intelliges quàm malum sit. Fuêre qui mortuorum corpora vivis jungerent, ut fætore torquerentur. Similis est in peccantibus animadversio : alligatum est eis supplicium : non inveniunt quò evadant. Nisi aliquid patiaris, ne malum facias, plurimùm patieris quia fecisti. Vix concipitur prava actio et jam puerpera est suæ pœnæ. Indè nata mors est, hinc succensa gehenna. Ab omnibus itaque expianda conscientia, dolore, confessione et satisfactione. *Manuduct. ad Cœlum.* c. 3, § 1. »

§ 33.

VENIALE FUGIENDUM.

Præter peccata mortalia, etiam *peccata venialia,* maximè deliberata, frequentia et emendari neglecta, summopere cavenda et fugienda sunt. *Primò.* Quia, licèt veniale sit parvum respectivè ad mortale, tamen est malum morale in se et coram Deo malum adeò magnum est, ut omnia alia mala non moralia, uti mortem, annihilationem et quæcumque alia excogitabilia mala gravitate superet : unde etiam in S. Scripturâ *festuca* in oculo, *Luc.* VI, 41, quæ non pro adeò levi malo reputatur, et I *Cor.* III, 12, *ligno, fœno et stipulæ* comparatur, ex quibus ædificans in animâ *detrimentum patietur*, quod utique pro lucro universi mundi patiendum non est. *Matth.* XVI, 26. Certè « Peccata quæ incipientibus levia sunt, perfectis viris gravia reputantur », ait S. Isidorus l. 2 *Sent.*, c. 18. *Secundò.* Peccatum veniale est morbus animæ, uti docet S. Thomas, 1, 2, q. 72, a. 5, et S. Franciscus Sales, l. IV *de Amore Dei*, c. 2, dicens : « Charitas aliquando sic ægrè « residet in corde, ut vix aliquod exercitium illius detegatur, « et si nondùm desinat in supremâ regione animæ residere .

« prout accidit, quando sub peccatorum venialium multitu-
« dine quasi sub cineribus opertus latet ignis sancti amoris. »
Quis autem morbum animæ non æquè, imò magis, ac mor-
bum corporis refugiat. *Tertiò.* Veniale peccatum displicet
Deo, amico, patri et sponso nostro amandissimo, et *contristat
Spiritum sanctum Dei, Eph.* IV, 30; quæ displicentia super
omnia vitanda est. *Quartò.* Deus veniale severissimè in hac
et in alterâ vitâ punit : sic in hac vitâ levem incredulitatem et
dissidentiam Moysis et Aaron morte præmaturâ ante ingres-
sum in terram promissam punivit, *Num.* XX, 12. Sic sep-
tuaginta Bethsamitarum millia ob curiosum Arcæ aspectum
morte mulctata sunt, I *Reg.* VI, 19. Sic ob vanam gloriam
Davidis septem millia peste deleta sunt etc. In alterâ verò
vitâ veniale in purgatorio plectitur : *Uniuscujusque opus, quale
sit, ignis probabit... Si cujus opus arserit, detrimentum patie-
tur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem,* I *Cor.* III,
13 : de cujus peccati venialis gravitate S. Cæsareus Arelat.,
Hom. 8, *ad popul.*, ait : « Ille purgatorius ignis durior erit
quàm quidquid potest in hoc sæculo pœnarum videri, aut
cogitari, aut sentiri. Et cùm de die judicii scriptum sit, quòd
erit dies unus tanquàm mille anni, et mille anni tanquam dies
unus : unde scit unusquisque, utrùm diebus, an mensibus,
an fortè etiam et annis per illum ignem sit transiturus? » Et
S. Antonius, I *Sum. tit. et c.* 5, docet quòd ignis pur-
gatorii sit ejusdem speciei cum igne inferni : et quòd in suâ
activitate ignem hujus vitæ ita superet, sicut noster ignis
verus ignem pictum excedit. *Quintò.* Sæpe quod putatur pec-
catum veniale, mortale est; unde facilè mortale sub colore
venialis falsò existimati incurritur. Testatur hoc S. Augus-
tinus, *Enchir. c.* 78, dicens : « Quæ sint levia, et quæ sint
gravia peccata, non humano, sed divino sunt pensanda ju-
dicio. » Ex quâ regulâ probat multa reperiri venialia, quæ
nulla peccata esse videntur; uti vacare operi conjugali ex solâ
voluptate, et contendere etiam justè coram judice, ob facilem
excessum in modo. Et *c.* 79, multa ex eâdem regulâ esse mor-
talia, quæ venialia videntur, probat ex *Matth.* V. 22, dicens :

« Quis enim dicentem fratri suo, fatue, reum gehennæ putaret, nisi Veritas diceret? Et ex *Ep. ad Gal.* IV, 10, colligit, magnum peccatum esse, vanâ superstitione, dies faustos observare. Certè sæpe nec ipsi docti Theologi veniale a mortali rite discernere possunt : quia in omni judicio humano de magno et parvo, majori et minori, sicuti facilè agnoscitur excessus et defectus, quando nimius est, ita quò plus vel minùs a medio distat, difficiliùs vel nullo modo est agnoscibilis. *Sextò.* Peccata venialia multipliciter ad mortalia disponunt : nam *Qui spernit modica, paulatim decidet, Eccli.* XIX, 1. Quippe venialia ex parvitate materiæ, facilè in materiam gravem abeunt : venialia ex deliberatione imperfectâ, urgente passione, ad plenam deliberationem citò tendunt : venialia per se suo pondere ad gravitatem vergunt, maximè si consuetudo prava habitus vitiosos augeat, et virtuosos ad resistendum mortali extinguat, et auxiliis divinis ad vitanda mortalia obstaculum ponat; si contemptus interveniat : si quis eo affectu venialiter peccet, ut non omitteret quantumvis mortale foret, et sic in veniali rationem ultimi finis constituat.

ADHORTATIO AD FUGAM VENIALIUM.

Corollarium. Studeamus ergo peccata venialia omni conatu, quantùm nobis cum gratiâ possibile est evitare, et abhorreamus ab affectu veniali ad illa etiam minuta, a quibus omnino depurati esse non possumus. « Quid enim magis rationi repugnat, ait S. Franciscus Sales, *in suâ Introduct.*, p. 1, c. 23, quàm animam generosam gaudere Deo suo displicere, pro voluptate ducere illius inimicam et adversariam constitui : desiderare denique velle id quod illi novit molestum et inimicum esse? » Sequamur monitum S. Augustini, *l. de* 10 *chordis*, c. 11 : « Noli illa contemnere, quia minora sunt; sed time, quia plura sunt. Attendite, fratres mei; minuta sunt, non sunt magna, non est bestia, quasi leo, ut uno morsu guttur frangat : sed bestiæ plerumque minutæ multæ necant. Si projicitur quisquam in locum pulicibus plenum, numquid non moritur ibi?... Sic et modica peccata attendite, quia modica sunt, et cavete quia plura sunt. « Nec graviora dumtaxat (peccata)

evitanda, inquit Card. Bona, *Manuduct. ad Cœlum*, p. I, c. 3, sed minima quæque et leviora : quæ tametsi mortem non afferant, vires tamen sensim dissolvunt et ad mortiferam labem disponunt. Quid autem interest ad naufragium, utrùm navis uno fluctu operiatur, an guttatim subrepens aqua et per incuriam spreta, ipsam impleat et submergat? Tantò majorem maculam ista inferunt moribus, quantò faciliùs poterant evitari. Quò hostis debilior est, eò tibi gravior erit ignominia, si ab illo vincaris. » Et S. Bernardus, *Serm.* I, *de conv. S. Pauli :* « Deinceps, ne quis parva reputet, quantumlibet parva scienter delinquere convincatur. Nemo dicat in corde suo, levia sunt ista, non est magnum, si in his maneam venialibus minimisque peccatis. Hæc est enim, dilectissimi, impœnitentia : hæc blasphemia in Spiritum sanctum, blasphemia irremissibilis. »

§ 34.

TEPIDITAS QUID?

Præter peccata mortalia et venialia, fugienda est summoperè *tepiditas*, et *acedia*, per quam illi qui alacriter inceperunt cum perfectione ambulare viam Domini, postmodùm ex tædio et tristitiâ corripiuntur torpore vel pigritiâ, ne jam curent, ut antea, contendere ad potiora : sed, mediocritate contenti, sufficere putant non agnoscere gravia peccata in seipsis; de cetero de venialibus et imperfectionibus parum sunt solliciti; qui proinde imperfecti et tepidi vocantur, utpote in quibus saltem refriguit, si non omnino defecit, prior charitas.

SIGNA TEPIDITATIS.

Scholium. Signa tepiditatis pro Religiosis collegerunt S. Bernardus, *Serm.* III, *de Ascens.*, et Cassianus, l. 10, *Collat.*, c. 2, 3, 6. Pro omnibus verò christianis cum Ludovico a Ponte, 1 *p. Medit.* etc., sequentia assignari possunt. 1. Magna quædam facilitas in omittendo exercitia pietatis, orationis, lectionis spiritualis, communionis ex minimo prætextu, ita ut servitium divinum postremum locum occupet et huic obligationi tunc solummodo satisfiat, quando genio placet aut aliunde nil agendum occurrat. 2. Negligentia in operibus pietatis explendis : scilicet, irreverentia,

distractio et indevotio in oratione, nullus fructus in meditatione : vix ulla præparatio, dolor, resolutio, emendatio in confessione; exigua præparatio, nulla fides viva, nullus fervor, nulla fames in communione. 3. Dissipatio continua ad objecta vana, frivola, periculosa, vel peccaminosa, sine studio propriæ abnegationis, internæ recollectionis, cum affectatâ ignorantiâ eorum quæ nesciri nequeunt, et obduratione ad remorsus conscientiæ. 4. Consuetudo operandi sine reflexione, sine bonâ intentione, sed fere semper pro gustu, ex passione, sensualitate, amore proprio, respectu humano, aut alio fine privato. 5. Incuria in ordine ad acquirendas virtutes, mortificandas passiones et exercenda bona opera statui suo convenientia. 6. Contemptus minimorum in negotio animæ.

§ 35.

TEPIDITAS FUGIENDA.

Ut autem *tepiditatem* omni studio fugiamus, sequentia motiva attentè considerare juvat : scilicet, quòd tepidus vel jam sit in statu peccati lethalis, vel plus minùsve proximè, pro ratione tepiditatis suæ versetur in periculo talis peccati, vel etiam impœnitentiæ finalis et damnationis. Probatur *primò* ex gravi obligatione cujuslibet christiani, tendendi ad perfectionem, a quâ tepidus vel omninò jam defecit, vel facilè deficiet, nisi quamprimùm resipiscat. *Secundò.* Ad rectè et sine culpâ moraliter operandum, requiritur certitudo moralis et subinde etiam similis moralis certitudo de statu gratiæ requiritur, vel saltem practica, in vehementi præsumptione fundata, quæ etiam in ferventissimis non est nisi conjecturalis : *De propitiato peccato noli esse sine metu*, Eccli. v, 5; *cum metu et tremore salutem vestram operamini, ad Philip.* II. Sed tepidus hac certitudine vix gaudere potest, cùm in eo sint potiùs signa gravis defectûs et culpabilis erroris, aut ignorantiæ, quàm impletionis totius legis christianæ; et ideo præsumptio est potiùs de statu peccati, quàm de statu gratiæ. *Tertiò.* Acedia, per se loquendo, est peccatum grave et capitale, si sit tristitia de bono divino, necessariò per actiones pias sub

mortali procurando; uti probant cum S. Thomâ, 2, 2, q. 35, a. 3, communiter Theologi : sed tepiditas tanquam filia acediæ, huic tristitiæ seu recessui a Deo proxima est, si non sit jam ipse recessus per grave peccatum. Nec prodest tepidum non velle recedere omninò a Deo : quia sufficit de eo dici, *Prov.* XIII, 4 : *Vult et non vult piger. Quartò.* Tepiditas ex superbiâ oritur, et superbiam fovet, idque in gradu qui facilè ad gravitatem devenit, nec tamen ad eum devenisse erroneè putatur : quippe dum tepidus se profecisse in viâ perfectionis putat, hoc sibi et suis meritis ascribit; in pœnam verò hujus vanæ complacentiæ privatur gustu rerum spiritualium et ad vana ac suæ superbiæ blandientia convertitur : et quamdiu ejus tepiditas in aperta crimina non prorumpit, et tepidus adhuc dum bona opera externa et sacramenta frequentare pergit, complacet sibi in retentâ, et, uti falsò putat, auctâ perfectione, et alios præ se contemnit, qui vel minùs laborârunt, vel in quibus videt defectus quos in se non videt. Hæc superbia et tepiditas subinde justissimè lapsu notorio punitur, qui tamen non est primus coram Deo, utpote quem multi alii graves lapsus occulti præcesserunt. *Quintò.* Tepidus ad summum horret peccata gravia, quæ sunt talia in particulari, non verò quæ gravia sunt in communi, vel in radice : quis enim credat quod tepidus, qui vix appretiare Deum reputatur, cum appretiativè super omnia diligat et paratus sit, vi hujus amoris, ad facienda omnia quæ præcepta sunt et ea fugienda, quæ amori Dei conservando repugnant, adeoque sic diligere proximum, etiam inimicum, ut datâ occasione illi benefaceret? Quis putet quòd tepidus seipsum abnegare studeat, juxta præceptum Christi, *Matth.* XVI, 24? His accedunt peccata gravia culpabilis ignorantiæ, quorum plurima in statu tepiditatis committi possunt, cùm, juxta S. Thomam, 1, 2, q. 84, a. 4, ad 3 : *Omnia peccata quæ ex ignorantiâ proveniunt, possint reduci ad acediam. Sextò.* Tepidus est frequenter in statu impœnitentiæ, uti patet ex illo Apocalyps. III, 15 : *Scio opera tua; neque frigidus es, neque calidus, utinam frigidus esses, aut calidus! sed quia tepidus es et nec frigidus, nec*

calidus, *incipiam te evomere ex ore meo.* Quod communiter sic explicant interpretes, tepidum fortè non esse de præsenti, aut saltem non putari, vel ab aliis, vel a seipso ita malum, sicut publicum peccatorem : at esse pejorem pro futuro, ob majus periculum impœnitentiæ; tum quia comparando se cum publicis peccatoribus, fervere non curat : tum quia miseriam sui statûs non agnoscit, nec ab eâ se eripere studet. Rectissimè ergo, uti Abbas Daniel apud Cassianum, *Coll.* IV, c. 19, ait: « Pronuntiatur esse deterior, quia faciliùs ad salutarem conversionem ac perfectionis fastigium carnalis quis, id est, sæcularis, vel gentilis accedit, quàm is qui professus Monachum, nec tamen viam perfectionis arripiens secundùm regulam disciplinæ, ab illo semel spiritualis fervoris igne discessit. Ille namque corporalibus saltem vitiis humiliatus, atque immundum se sentiens contagione carnali, ad fontem veræ purificationis ac perfectionis culmen quandoque compunctus accurrit, et horrescens illum, in quo est, infidelitatis gelidissimum statum, spiritûs ardore succensus, ad perfectionem faciliùs convolabit. Nam qui semel, ut diximus, tepido exorsus initio, Monachi cœpit abuti vocabulo, nec tamen humilitate ac fervore quo debuit, iter hujus professionis arripuit, infectus semel hac miserabili lue, et in eâ quodammodo resolutus, nec ex sese ulteriùs perfecta sapere, nec alterius poterit monitis erudiri. Postremò quid diutiùs immoramur in his, quæ nobis experimento satis comperta sunt et probata? Frequenter enim vidimus de frigidis atque carnalibus, id est, de sæcularibus atque paganis, ad spiritualem pervenisse fervorem : de tepidis atque animalibus omnino non vidimus. » *Septimò.* Tepidus non solùm in qualemcumque, sed etiam in finalem impœnitentiam labitur : tum quia in eo magis radicatur cordis durities, insensibilitas ad pœnitentiam et cæcitas per totam vitam : tum quia in vitæ mortisque confinio tepidus, lumine superno illustratus, miseriam suam agnoscens, cadet animo et in barathrum desperationis proruet : quippe S. Thomas, 2, 2, q. 20, a. 4, docet, desperationem ex acediâ magis quàm ex luxuria oriri, quatenus ex nimiâ dejectione in homine prædo-

minante, quis bonum arduum beatitudinis a se acquiri non posse credit. Unde S. Gregorius, *in Pastor.*, p. 3, *admon.* 35, *prope fin.*, ait : « Quisquis ergo, amisso infidelitatis frigore, sed nequaquam tepore superato exardescit, ut ferveat, procul dubio calore desperato, dum noxio in tepore demoratur, agit ut frigescat. Sed sicut ante teporem frigus sub spe est, ita post frigus tepor in desperatione. Qui enim adhuc in peccatis est, conversionis fiduciam non amittit : qui verò post conversionem tepuit, et spem, quæ esse potuit de peccatore, subtraxit. » Quippe *nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei. Luc.* IX, 62.

ADHORTATIO AD VITANDAM TEPIDITATEM.

Coroll. I. Omni ergo mentis conatu a miserrimo tepiditatis statu exeundum est, et cum gratiâ divinâ, via perfectionis relicta iterùm eligenda aggregando nos incipientibus eo pœnitentiæ spiritu, qui præterita plangat et plangenda non ampliùs committat. Dicamus cum David corde contrito, *Ps.* 76, v. 11. *Dixi, nunc cœpi :* id est, uti Dionysius Carth. exponit : « Verè cognoscere orsus sum intelligendo præsentis sæculi vanitatem et futuri sæculi felicitatem, vel totam pristinam meam conversationem, profectum et perfectionem pro nihilo arbitrando : atque cum recenti proposito, cum novo fervore, cum studio vehementi melioris vitæ semitas apprehendendo, spiritualis profectûs itinera ingrediendo, imò quotidie quasi de novo incipiendo. » Addamus autem cum Davide : *Hæc mutatio dexteræ Excelsi ;* bene conscii in nobis non confidere nos posse, nec tamen esse, cur in Deo non confidamus, adhortante nos Apostolo, *Rom.* XII, 2 : *Reformamini spiritu mentis vestræ :* ubi S. Augustinus, l. 14 *de Trinit.*, c. 16, addit : « Ut incipiat illa imago ab illo reformari, a quo formata est : non enim reformare seipsam potest, sicut potuit deformare. » Quantumvis igitur inolitæ tepiditatis vitio inveterati simus, animum non despondeamus, nec pro impossibili habeamus renasci hominem senem, ac veluti in ventrem matris iteratò introire, primæ conversionis exordia cum primævo vitæ spiritu denuò concipiendo : quod enim naturæ est impossibile, promptum est gratiæ, spirante Deo spiritum vitæ, uti modò vult spirare, dum hæc inspirat : cum quo tantùm aquâ et fletu pœnitentiæ opus est, sicuti Angelo seu Episcopo Ephesi, qui S. Timotheus fuisse creditur, *Apoc.* II et III, dicitur : *Habeo adversùm*

te, quòd caritatem primam reliquisti. Memor esto *itaque, unde excideris et age pœnitentiam, et prima opera fac: sin autem, venio tibi et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris.* Et Episcopo Pergami: *Sed habeo adversùs te pauca et similiter pœnitentiam age.* Audiamus Deum per Apostolum nobis clamantem, *Eph.* v, 14: *Surge, qui dormis, et exsurge a mortuis et illuminabit te Christus;* id est, uti S. Thomas, *lect.* 5, exponit: Surge a negligentiâ boni operis, tu qui dormis. Recognoscamus statum nostrum in parabolâ decem virginum, quinque fatuarum et quinque prudentum, *Matth.* xxv, 5. *Quæ moram faciente sponso dormitaverunt omnes et dormierunt;* quod de somno pigritiæ et teporis S. Thomas cum Origene exponit. Ne autem simus ex numero fatuarum, quæ non modò dormitationi, sed somno tepiditatis deditæ, non curant, nisi præcisè de oleo bonorum operum, ne lampas charitatis penitùs exstinguatur, in quo statu, si nos mors obruerit et lampades nostræ exstingui cœperint, frustra aliorum opem implorabimus, frustra clamabimus: *Domine! Domine! aperi nobis;* morte enim corripiemur et dicetur nobis: *Clausa est janua.* Faciamus ergo semel aliquando hunc firmum propositum, totos nos Deo in perpetuum consecrandi. Pensemus quid sit Deus, quid nos, quid omnia, et non nimiùm, imò nimis parum a nobis exigi deprehendemus.

MEDIA CONTRA TEPOREM.

Coroll. II. Ut verò propositum nostrum efficax sit, media ad teporem tum cavendum, tum excutiendum adhibeamus. Quorum *primum* est devota ad Deum oratio pro fervore spiritûs concipiendo et conando. *Secundum.* Meditatio tum divinæ Majestatis et bonitatis, quæ directè ferventem charitatem accendit, juxta illud *Ps.* 72: *Mihi adhærere Deo bonum est, et ponere in Domino Deo spem meam:* tum propriæ vilitatis et infirmitatis, quæ ad idem indirectè conducit, omnemque præsumptionem removet, juxta illud *Ps.* 120: *Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. Tertium.* In opere faciendo non festinare, sed illud peragere sicut Deus vult, eo fine, loco, tempore et circumstantiis, sicut Deus vult: unde non est diligentia, sed negligentia, opus ante præscriptum tempus vel breviori, vel alio tempore facere: quia sic molestiam et laborem fugimus. *Quartum.* Meditatio brevitatis vitæ: fortè enim crastinus erit dies ultimus, adeoque opera meritoria pro æternitate colligenda sunt, sine quibus dies vitæ nostræ in vanum abeunt. *Quintum.* Fuga omnis inordinati terreni affectûs, curiosi-

tatis et occupationis statui nostro non competentis. *Sextum.* Constantia et fervor in exercitiis spiritualibus etiam tempore ariditatis. *Septimum.* Fuga otii et observatio ordinatæ temporis distributionis. *Octavum.* Examen generale quotidianum et particulare circa speciale vitium. *Nonum.* Fuga inutilium colloquiorum, distractionum et familiaritatum. *Decimum.* Exercitia spiritualia octiduana semel per annum, et singulis mensibus uno die recollectio menstrua. Plura suppeditant passim Ascetæ.

§ 36.

ORATIO IN GENERE QUID?

Porrò ad declinandum a malo et fervorem spiritùs tum accendendum, tum fovendum, præcipuum et *primum medium est oratio;* quæ in genere spectata definiri potest, sermocinatio et conversatio animæ cum Deo circa negotium nostræ salutis et perfectionis. Ita orationem describit S. Gregorius Nyss. *Or.* 1, *de Orat. Dom.*, dicens *Oratio, conversatio sermocinatioque cum Deo est.* Et S. Chrysostomus, *Hom.* XXX, *in Gen., vers. fin.*, ait : *Oratio colloquium est cum Deo. Ps.* 103, 34. *Jucundum sit ei eloquium meum.* Consonat S. Theresia, *in Viâ perf.*, c. 22, et S. Franciscus Sales. t. II, *de Amore Dei*, c. 1. Unde etiam, *Exod.* XXXIV, 29, Moyses de monte post 40 dierum orationem facie splendidâ descendens describitur, *ex consortio sermonis* Dei; scilicet, uti Cornelius a Lapide exponit : *Ut vim et fructum orationis Deus ostenderet.* Sic etiam in humanis, audientiam a Rege habere ad colloquendum cum eo et aliquid postulandum ab illo, oratio dicitur. Ad datam definitionem tendit etiam illa receptissima S. Joan. Damasc., l. 3, *fid. orth.*, c. 14. *Oratio est ascensus mentis in Deum, aut eorum, quæ consentanea sunt, postulatio a Deo.*

ORATIONIS PARTES ESSENTIALES. — PARTES INTEGRALES. — DEFINITIO ORATIONIS.

Scholium I. Partes essentiales orationis, ex quibus ejus essentia componitur, sunt ascensus seu elevatio mentis ad Deum et peti-

tio, quas S. Paulus, *Tim.* II, 1, nomine *orationis et postulationis* designat. Nisi enim petitio fiat ascensu vel elevatione mentis, oratio erit inefficax, sicca et infructuosa : si verò elevationi mentis non accedat petitio, vel sola erit speculatio aut studium, vel non erit propriè et strictè oratio. Nam teste S. Isidoro, l. 6 *Origin.*, c. 19 : *Orare est petere, sicut exorare impetrare.* Hoc ipsum ex sacrâ Scripturâ apparet, quæ orationem vel per locutionem cum Deo, id est, elevationem mentis ad Deum exprimit, *Gen.* XVIII, 27. *Loquar ad Dominum meum :* vel per elevationem animæ, manuum, oculorum ad Dominum. *Ps.* XXIV, v. 1. *Ad te levavi animam meam.* Item *Ps.* LXII, v. 5. *Ps.* LXXXV, v. 4. *Ps.* CXXII, v. 1 : vel per petitionem, *Matth.* VII, 7. *Petite, et dabitur vobis.* Partes verò integrales orationis sunt, *obsecratio,* quâ veniam peccatorum petimus, vel Deum per bonitatem suam, contestamur : et *gratiarum actio,* quâ gratos nos pro acceptis beneficiis exhibemus, quæ optima est ad nova accipienda ratio. Quibus partibus Lauræa opusc. *de Orat.*, c. 1, *orationem laudis addit,* quæ tamen ad obsecrationem, prout est contestatio Dei per sacra, revocari potest. Unde adæquata hæc orationis definitio formari potest : *Oratio* est elevatio mentis ad Deum, quâ vel bona a Deo aut veniam delictorum per merita Christi petimus, vel pro acceptis beneficiis gratias illi agimus vel eum laudamus. Notat tamen hìc Suarez, t. II, *de Relig.*, l. 2, c. 3 : « Orationem posse in unâ ratione aliquâ assignatarum partium principaliùs exerceri, et intendi nunc unam, nunc aliam. Imò interdum potest tota mentis aut vocis oratio, etiamsi prolixa et diuturna sit, in uno tantùm illorum actuum occupari : quia nulla est obligatio seu necessitas conjungendi semper omnes illos; et alioqui potest interdum major fructus aut spiritualis devotio sentiri vel sperari ex continuatione unius actûs quàm ex variatione plurium, et ideo tunc quiescendum est potiùs in uno actu, quàm multiplicitas affectanda. »

ORATIO EST ACTUS INTELLECTUS ET RELIGIONIS.

Schol. II. Oratio formaliter est actus intellectûs; quia per orationem homo ordinat et disponit, Deo desiderium suum manifestando, ut aliquid faciat : originaliter verò et præsuppositivè est actus voluntatis vi desiderii aliquid a Deo obtinendi, intellectum ad petendum applicandi. Item oratio est actus Religionis, quia juxta S. Thomam, 2, 2, q. 83 : *Per orationem homo Deo reverentiam exhibet, in quantùm scilicet ei se subjicit, et profitetur orando, se eo indigere, sicut auctore suorum bonorum.*

§ 37.

ORATIO OMNI CHRISTIANO EST NECESSARIA.

Oratio omni christiano ad vitam christianè agendam est *necessaria*, tum necessitate præcepti, tum etiam, saltem communiter, necessitate medii. Probatur *primò* ex S. Scripturâ : *Matth.*, XXVI. Christus, supposito hoc præcepto, docuit nos quomodo orare debeamus : quod præceptum expressè dedit, c. VII, v. 7. *Petite, et dabitur vobis; quærite, et invenietis* etc., c. XXVI, v. 41. *Vigilate, et orate, ut non intretis in tentationem*, *Eph.* VI, 17. *Galeam salutis assumite.... per omnem orationem et obsecrationem orantes. Luc.* XVIII, 1, *Oportet semper orare, et non deficere.* Ergo oratio ad salutem obtinendam et tentationes vincendas, et consequenter christianè vivendum necessaria est. *Secundò.* Subscribunt PP. S. Dionysius, *l. de Div. nom.*, c. 3, dicit : « Oportet nos orationibus primùm ad ipsum (Deum) sicut boni principem produci : etenim universa (Trinitas) universis adest, non autem omnia ipsi adsunt. » Id quod per similitudinem catenæ ad elevandum se in altum, et navis ad portum attingendum necessariæ confirmat. S. Cyprian., *l. de Orat. Dom.*, ait : « Inter cetera salutaria sua monita et præcepta divina, a quibus populo suo Christus consuluit ad salutem, etiam orandi ipse formam dedit. » Et S. Gregorius Nyss., *Or.* 1, *de Orat.*, expressè probat : « Quòd omninò oporteat orare : quod ad vulgi aures nondùm fortasse pervenit. » Idem probat S. Chrysostomus, *l. de orando Deum*, et dicit : « Quemadmodum corpus hoc nostrum, si non adsit anima, profectò mortuum est ac fœtidum : sic anima, nisi seipsam incitet ad orandum, mortua est ac misera et graviter olens. » Eamdem veritatem SS. Hieronymus et Augustinus contra Pelagianos probant velut adeò certam, quàm certum est, requiri auxilium gratiæ, ad quod obtinendum oratio requiritur. S. Hier., l. 3, *cont. Pelag.*, S. August., cum PP. Conc. Carthag., *Ep.* XC, consentiente Innocentio I, *Ep.* XCI.

Tertiò. Accedunt Concilia Carthaginense V, Arausicanum II, *can.* 3 et 6, et Tridentinum, *sess.* 6, c. 11, dicens : « Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, et facere quod possis, et petere quod non possis : » quod ex S. Augustino, *l. de Nat. et Grat.*, c. 43, desumpsit. Quod idem declarat Catechismus Rom., *de Orat.*, dicens : « Primùm igitur docen- « dum est, quàm sit oratio necessaria, cujus præceptum non « solùm consilii causâ traditum est, sed etiam necessarii jussi « vim habet. Quod et a Christo D. declaratum est illis verbis: « *Oportet semper orare.* Hanc orandi necessitatem ipsa etiam « illo Dominicæ precationis quasi procœmio ostendit Ecclesia: « *Præceptis salutaribus moniti* etc. » *Quartò.* Rationem dat S. Thomas, in 4 *sent.* d. 15, q. 4, a. 1, q. 3, ad. 1, dicens: « Amor qui maximè voluntarius est, necessarius est, si quis velit ad salutem pervenire : et hoc modo etiam oratio neces- saria est, et sub præcepto cadens respectu eorum, quorum voluntas sub necessitate prædictâ cadit. » Quippe qui non orat, credit se posse viribus naturæ salutem consequi, vel Deum illam sibi dare debere et Deum bonorum omnium auctorem non esse, nec se illius gratiâ indigere, quæ omnia impia sunt, et jamdudum ab Ecclesiâ damnata.

HÆRESES.

Schol. I. Pelagiani, dum gratiæ necessitatem, etiam orationis necessitatem implicitè negârunt. Wicleffistæ docebant : orare nihil esse aliud quam benè operari. Michael Molinos hanc propositionem defendit : « Qui divinæ voluntati resignatus est, non convenit ut a Deo rem aliquam petat, quia petere est imperfectio. » Quæ propositio ab Innocentio XI damnata fuit. Quippe Deum non oramus, ut aliquid Illi occultum proponamus, sed ut nostrum nihilum et indigentiam nostram coram Eo profiteamur, et opem quam vult Deus a nobis exorari, flagitemus.

ORATIO EST DE NECESSITATE MEDII, ET PRÆCEPTI.

Schol. II. Ex probationibus allatis patet 1° quòd oratio sit necessaria *necessitate medii*, quia Deus hoc medium ad salutem æquè

ac fidem, spem, charitatem, merita et auxilia gratiæ statuit, quæ utpote maximè necessaria sæpè non habentur, imò nec sperari possunt sine interpositâ oratione; 2° Oratio est etiam necessaria *necessitate præcepti* divini et naturalis, vel potiùs connaturalis naturæ elevatæ : quod enim est necessarium necessitate medii respectu adultorum, nequit non esse præceptum a Deo pro omni statu, licèt hoc præceptum, sicuti alia præcepta naturalia, in lege gratiæ clariùs exprimatur; 3° Hoc præceptum obligat per se ex virtute Religionis, licèt per accidens etiam vi charitatis et aliarum virtutum obligare possit; 4° Hoc præceptum obligat in statu gratiæ ad orationem supernaturalem; nec sufficit oratio, quæ in solo lumine et motivo naturali fundatur, qualem semipelagiani admittebant; 5° Obligatio hujus præcepti, quoad gravitatem, ex nostrâ necessitate et honore Dei desumenda est.

§ 38.

ORATIO FREQUENS ESSE DEBET.

Non solùm autem necessaria est oratio omni christiano, sed etiam ad frequenter orandum obligatur. *Primò.* Ex S. Scripturâ, *Eccli.* XVIII, 22 : *Non impediaris orare semper. Luc.* XVIII, 1 : *Oportet semper orare et non deficere.* I *Thessal.*, v. 16 : *Sine intermissione orate. Coloss.* IV, 2 : *Orationi instate vigilantes in eâ.* Quos textus non quidem de continuâ sine intermissione, sed frequenti oratione interpretes explicant. *Secundò.* Idipsum cum aliis Patribus docet S. Chrysostomus, *hom. de Moyse*, dicens : « *Oportet*, inquit, *semper orare, et non deficere.* Dum *oportet* dicit, necessitatem inducit : necessitas autem tantâ vi stringitur, ut quod necesse est, etsi nolis, præterire non possis. » Id quod ab exemplo necessitatis manducandi, bibendi et vestiendi probat S. Augustinus, l. *de Hæres.*, c. 57. Verbum *semper* in citatis textibus ita exponit : « Quod sanissimè sic intelligitur, ut nullo die intermittantur certa tempora orandi. » *Tertiò.* Patet ex ratione ex parte nostrî petitâ : quia enim continuò egemus Deo ad vitam corporis et animæ habendam et restituendam, et ad utriusque bona vel acquirenda vel augenda; egemus continuâ protec-

tione, beneficentiâ et adjutorio Dei, ut continua evadamus pericula et inimicorum machinamenta. Quod cùm sine oratione a Deo sperare non liceat, utpote qui nonnisi sub conditione, si oremus, hoc nobis promisit, sequitur frequenter orandum esse, juxta illud *Luc.* XXI, 36 : *Vigilate omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia* etc. Unde meritò monet S. Zosimus, *in Ep. ad Episc.* « Quod ergo tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? in omnibus igitur actibus causisque, cogitationibus, motibus, adjutor et protector orandus est : superbum est enim, ut quidquam sibi humana natura præsumat. » Plura dabit Rodericius, p. 1, *Exerc. perf.*, tr. 5, c. 2. *Quartò.* Probatur ex ratione a parte Dei desumptâ, quia nimirùm oratio est actus religionis per quem recognoscitur suprema Dei majestas, a quâ dependemus tanquam a causâ primâ, ultimo fine, conservatore, sanctificatore et glorificatore nostro. Ergo hanc dependentiam multiplicem per frequentem orationem contestari debemus, *psalmis, hymnis et canticis spiritualibus, in gratiâ cantantes in cordibus nostris Deo*, uti ait Apostolus, *Col.* III, 16.

HÆRESIS.

Schol. I. *Messaliani*, vel *Psalliani*, sive *Euchitæ*, crudè abutentes textibus S. Scripturæ pro frequenti oratione allatis, docebant, nunquam omnino ab oratione cessandum esse, indeque prohibebant laborare et alia bona opera facere : qui ex dictis facilè refutantur.

QUO TEMPORE ORATIO OBLIGET.

Schol. II. Theologi assignant aliquos casus in quibus præceptum orationis determinatè obligat. Tales sunt : 1° Pro primo instanti usûs rationis; 2° Tempore audiendæ Missæ; 3° In administratione et receptione Sacramentorum; 4° In articulo, vel evidenti periculo mortis; 5° In gravi necessitate propriâ, præsertim spirituali, uti in gravi tentatione, pro quâ vincendâ opus est auxilio gratiæ; 6° In gravi necessitate proximi. Verùm licèt Theologi ejusmodi casus pro determinatâ obligatione assignent, non tamen ideo negant, imò

supponunt obligationem indeterminatam, quæ orationem diù differre non patiatur, sed quæ ita frequentetur, ut prudenter censeatur sufficere ad obtinenda a Deo auxilia quibus vita hominis semper christianè instituatur. Imò sæpe contingit quòd quis simul ex amore suì et proximi orare teneatur : quod tamen non obstat quominùs etiam Religio ad hoc obliget, quia charitas ex suo motivo formali, et Religio etiam ex suo concurrere possunt. Unde, si quis a tali obligatione deficiat, contra utramque virtutem peccabit.

§ 39.

PERFECTÈ ORANDUM EST.

Ut autem vitam christianam, maximè perfectam, instituamus et obtineamus, frequens nostra oratio non *tepidè*, sed magis ac magis *perfectè* frequentanda est. Probatur *primò*, quia nisi frequenti et perfectæ orationi insistamus, perfecto exercitio virtutum seu perfectioni christianæ insistere non possumus, nam *Eccli.* XVIII, 22, post citata verba : *Non impediaris orare semper*, subditur : « *Et ne verearis usque ad mortem justificari : quoniam merces Dei manet in æternum.* « Quasi dicat, ait Cornelius a Lapide : multa solent orationis « impedimenta occurrere : hæc omnia amove, quoad potes, « ut vaces crebrò et assiduè orationi. » Unde Alvarez de Paz t. 3, *de vit Spirit.*, l. 1, p. 1, c. 12, comparat orationem: « Manui animæ, seu rationi, quæ velut manus, seu instru- « mentum universale, ad rectificandas suas operationes quasi « ars est artium : et manui corporis, quâ anima seipsam ar- « mat et ornat, quâ viriliter laborat et quidquid sibi neces- « sarium est, optimè comprehendit. » *Secundò.* Ex PP. suffi- ciat S. Chrysostomus, l. 1, *de Oran. Deum*, dicens : « Cæterùm precatio ceu radix et basis omnibus cæteris substernitur: neque secùs ac navem et domum ea, quæ substrata sunt, validam reddunt, ac ne solvatur, continent : ita nostram vitam orandi studium continet et ubique firmam reddit, adeo ut, absque hoc, nihil nobis boni possit contingere, neque quod ad salutem conducat. » *Tertiò.* Oratio imperfecta est signum manifestum

tepiditatis et hoc pro primo assignat Rosignolius, l. 2, *Christ. perf.*, c. 19. « Orare sine attentione et fervore spiritûs » imò *maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter,*» vel juxta LXX, *negligenter, Jer.*, XLVIII, 10. *Quartò.* Christus non promisit dare petenti et pulsanti utcumque, sed si perseveraverit pulsans, id est, piè, fervidè, perseveranter : ergo magis et magis fervidè et perfectè, pro majori et majori gratiâ, et pro maximo perseverantiæ dono orandum est, quia nescimus pro quâ mensurâ orationis Deus nos exaudire decreverit.

ADHORTATIO AD ORATIONEM.

COROLLARIUM. Omnes igitur Christiani, ut Christiani et maximè perfecti sint, vitam suam, quantùm fieri potest, in oratione transigant. « Nemo enim, ait Card. Bona *in princ. vit. Christ,* c. 44, Christiani nomine dignus est, nisi saltem bis in die, maximè cùm surgit, et vespere, antequam cubitum eat, mentem ad Deum elevet et aliquo spatio temporis ferventer oret, ut tantumdem dici reficiendæ animæ tribuatur, quantum corpori nutriendo impenditur.» Profectò ipsa vita humana et continua ejus miseria et necessitas, et ingenita cordibus nostris Creatoris nostri idea, et eum colendi obligatio, frequentem, si non assiduam, orationem a nobis extorquere deberet. Ah! ardent in domo corporis nostri continuæ vitiorum flammæ, militia perpetua est vita nostra super terram; nec tamen in domo hac conflagrante, ferventi hoc prælio orationis clamorem ad Deum tollimus, ejusque opem deposcimus. Sequamur monitum S. Basilii, hom. 5, de S. Julittâ. « Accumbens mensæ, ora; esitans panem, largitori gratiam rependito : suffulciens, firmansque infirmas corporis vires vino, ejus fac memineris, qui hoc te dono impertivit, ad inferendam cordi tuo lætitiam et ad multiplicium infirmitatum non mediocre solamen. Nulla tibi est sumendi cibi necessitas? cave te prætereat ejus memoria, cujus liberali beneficio ventrem explesti. Tunicam indueris? gratias agito benigno datori. Amiciris pallio? fac in te augescat interior erga Deum charitas. » Et S. Chrysostomi, *l. de Oran. Deum :* « Oportet singulis horis unam precationem offerre Deo, ut orandi cursus diei cursum æquet. » Mille certè titulis ad frequentem orationem invitamur; sive enim Deum in cœlis contemplemur, promptus est, ut miseris nobis suam audientiam præstet : sive eum ubique, atque adeò in medio nostrî consideremus, nihil nos excusabit, si cum eo per orationem conversari recusemus : sive Deum Christum, ad dextram

Patris, vel in SS. Eucharistiâ spectemus, ubique advocatum habemus apud Patrem, qui interpellat pro nobis : quid ergò superest, quod nos retardet, ne nos miseri continuò ejus misericordiam imploremus ?

§ 40.

QUIS ORANDUS SIT.

Explicatâ jam nunc necessitate et obligatione orationis, videndum est *quis orari* possit. Et *primò* quidem, si loquamur de oratione alicui factâ, *quasi per ipsum implendâ*, uti loquitur S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 4, *soli Deo orationem porrigimus*. Nam omnis nostra oratio ordinari debet ad *gratiam et gloriam*, quam solus Deus dare potest, *Ps.* 83. Quippe solus Deus est supremus Dominus, nec est alius in cœlo et in terrâ, qui ab alio quàm a Deo aliquid boni habere possit.

QUOMODO ORATIO AD DEUM DIRIGENDA SIT.

Scholium. Oratio potest dirigi ad Deum vel ut unum, vel ut trinum, vel ad hanc, illamve personam divinam, dummodo sumatur non exclusivè, sed præcisivè : ita enim fert praxis Ecclesiæ, in eâ ratione fundata, quòd, licèt Deus nihil ad extra operetur per unam et non per alias personas, in singulis tamen aliquod motivum reperitur, ut per appropriationem vel ex perfectione relativâ, nonnullæ proprietates absolutæ tribus personis communes speciali quâdam ratione certis personis præcisivè ab aliis accommodentur : v. g. potentia Patri, sapientia Filio, bonitas Spiritui sancto.

§ 41.

SANCTI ETIAM INVOCARI POSSUNT.

Nihilominus etiam bonum et utile est *Sanctos* in cœlo *orare* et *invocare*, non ut per eos Deus petitiones nostras cognoscat, sed ut eorum precibus et meritis orationes nostræ effectum sortiantur. Nam 1° *Gen.* XLVIII, Jacob Angelum invocavit

super filiis Joseph : *Angelus..... benedicat pueris istis.* Et *Job.* v, 1 : *Voca ergo, si est, qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere.* II Mach. xv, Jeremias et Onias dicuntur orare pro Judæis. 2° Idem patet ex Conciliis. In Concilio Ephesino, S. Cyrillus invocat S. Joannem. In Chalcedonensi, *Act.* II, de S. Flaviano dicitur : *Flavianus post mortem vivit, Martyr pro nobis oret.* In Nicæno II, *Act.* IV, sancitur Sanctos esse honorandos et eorum intercessionem postulandam. Et Tridentinum, *sess.* XXV, mandat Episcopis ut Fideles diligenter instruant, docentes eos, « Sanctos cum Christo regnantes orationes suas pro hominibus offerre, bonum atque utile esse suppliciter eos invocare et ob beneficia impetranda a Deo, ad eorum orationem, opem auxiliumque confugere. » 3° Accedunt Patres : Origenes, *Hom.* XXVI *in Num. : Quis dubitat quòd Sancti quique Patrum et orationibus nos juvent?* Eusebius, l. 13 *Præp. Evang. : Nam et eorum supulchra celebrare, et preces ibi votaque nuncupare... consuevimus.* S. Ambrosius l. *de Viduis* ait : *Martyres obsecrandi.* S. Hieron. fusè hoc probat in l. *cont. Vigil.* S. Augustin. *tr.* 84, *in Joan.* ait : *Martyres commemoramus, ut ipsi pro nobis orent.* 4° Ratio est : bonum est et utile confugere ad preces Justorum in terrâ : *Orate pro invicem : Luc.* v. Ergo etiam ad intercessionem Sanctorum quorum oratiores sicut ad impetrandum efficaciores, confugiamus.

AN INVOCATIO SANCTORUM SIT DE PRÆCEPTO.

Schol. I. Ecclesia quidem solùm definivit utile et bonum esse Sanctos invocare, non verò esse ad salutem necessarium declaravit. Interim tamen subinde nonnullæ circumstantiæ occurrere possunt, ubi vel præceptum eos invocandi urget nos, vel independenter a præcepto quod Josephus a Spir. S., t. II, d. 5. q. 3, admittit et probat ad Sanctos, maximè beatissimam Virginem, invocandos obligamur; ex eo quòd Deus, juxta suam ordinatissimam providentiam, quædam nobis, nisi exoratus a suis Sanctis, dare nolit. Imò bene notat Bellarminus, l. I, c. 20, *ad.* 6. *Quod ad mandatum attinet, nullum certè mandatum requiritur, quando ipsa necessitas nos impellit.* Illud tamen certum est quòd ab hoc vel præcepto, vel consilio invocandi Sanctos, nullus in viâ sub prætextu adeptæ

perfectionis excipiatur. uti delirabant illuminati, quorum 39ª propositio : « Potest esse quis tam perfectus, quòd non egeat Sanctorum intercessione, neque invocatione, » damnata est ab Inquisitione generali Hispaniæ, et refutatur a citato Josepho a Spir. S., q. 4. Certè S. Paulus preces a vivis suis in Christo filiis postulavit : hi verò, quasi S. Paulo perfectiores, nec a cœlitibus quidquam precari dignabantur.

QUINAM SANCTI ORARI POSSINT.

Schol. II. Oratione publicâ et authenticâ, vel nomine Ecclesiæ, solùm licet orare, vel in genere omnes Sanctos in cœlo et Angelos, uti fit in litaniis et festis omnium Angelorum et Sanctorum : vel in individuo illos duntaxat, quibus Ecclesia publicum cultum per beatificationem, vel canonizationem concessit. Oratione autem privatâ possumus orare illos, de quibus prudenter, vel multùm probabiliter, opinamur eos esse in cœlo. Sanctè etiam S. Franciscus Xaverius se commendabat animabus infantium a se aquâ Baptismatis et mortis compendio rectà in cœlum transmissorum, utpote de quorum æternâ beatitudine tanta est certitudo, quâ nulla major certitudine de Sanctis ab Ecclesiâ canonizatis. Denique quòd etiam SS. Henoch et Elias invocari possint, probat consensus Ecclesiæ, quæ RR. PP. Carmelitis festum, missam et officium de S. Eliâ indulsit.

AN JUSTI VIVI ORARI POSSINT.

Schol. III. Etiam justi adhuc viventes orari possunt, ut pro nobis orent : quia hoc fluit ex articulo fidei de communione Sanctorum, et hoc sæpe fecit S. Paulus, fidelium preces pro se postulans, et Deus ipse, *Job. ult.* 8, ad amicos hujus sancti viri dixit : *Ite ad servum meum Job... Job autem servus meus orabit pro vobis.*

AN ANIMÆ PURGATORII ORARI POSSINT.

Schol. IV. Animæ etiam in purgatorio orari possunt, ut pro nobis Deum rogent, præsertim quia piè credi potest has animas ob mutuæ charitatis obsequium pro illis orare qui pro seipsis orant. Aliundè non puniuntur nisi a Deo amico, et cùm per dolores ratio eorum non turbetur, per viam simplicis impetrationis ad quam meritum non requiritur, uti in Beatis patet, pro nobis orare possunt. Unde bene monet P. Suarez. l. 1 *de Orat.*, c. 10. n. 28 :

« Si quis ad illas oret, piè credens audiri ab ipsis, nihil peccabit : quia operatur ex piâ credulitate et affectione, et nulli periculo se exponit ; quia, licèt fortasse non ita sit, neque animæ illæ hujusmodi orationes percipiant, nihilominùs oratio ejus in sinum ejus convertetur. Et fortasse etiam verum est animas illas, saltem cùm beatæ fuerint, cognoscere orationes omnes toto illo tempore ad eas fusas, et eis moveri ad intercedendum in patriâ pro oratoribus suis. Quapropter qui in hoc modo orandi fructum et devotionem senserit, non videtur ab illo revocandus ; quanquam per se loquendo non videatur necessarius : quia devotio ad animas purgatorii magis ostenditur suffragando illis per opera satisfactoria et orando pro illis ; hoc enim satis est, ut ipsæ moveantur ad orandum pro nobis, quando et quomodo potuerint juxta divinam ordinationem. »

ADHORTATIO AD INVOCATIONEM B. V. MARIÆ ET ALIORUM SANCTORUM.

Corollarium. Igitur post Deum Sanctos invocemus, et imprimis ad beatissimam Virginem Mariam Deiparam ardentibus et assiduis precibus recurramus, ut preces nostræ apud Deum efficaciores reddantur : quàm gratum enim Deo sit, per Mariam nobis benefacere, et quàm gratum sit Mariæ nobis per Christum benefacere, ex Evangelio videmus. Sic enim, *Luc.* I, 39, voluit Christus S. Joannem adhuc in utero sanctificare, ad eum per Mariam delatus. *Luc.* II, 16, voluit recèns natus a pastoribus recognosci, teste et præsente Mariâ. *Matth.* II, 11, voluit infans a Magis adorari in gremio Mariæ. *Ibid.*, 13, voluit ire in Ægyptum, idololatriæ ruinam incepturus, sed duce et comite Mariâ. *Joan.* II, 3, primum miraculum conversionis aquæ in vinum patravit ad preces Mariæ. *Joan.*, XIX, 27, in morte suâ dedit nobis in personâ S. Joannis Mariam in matrem. *Act.* I, 14, discessurus ad Patrem, voluit discipulis suis mittere Spiritum S., sed orantibus cum Mariâ. Ergo et in patriâ potiori titulo, ubi Christus noster est advocatus apud Patrem, volet habere advocatam nostram apud se Mariam, et quemadmodùm ille pro nobis ostendit Patri sua vulnera, sic illa pro nobis Filio exhibebit sua ubera. P. Suarez, t. II, sect. 3, probat ex sensu Ecclesiæ, beatissimæ Virginis intercessionem præ omnibus esse utilem et necessariam, eamque a nobis præ omnibus orandam esse. Demonstrant hoc tot Ecclesiæ orationes ad Deiparam ; uti illa salutationi Angelicæ adjecta : *Sancta Maria Mater Dei* etc. *Sancta Maria, succurre miseris* et multæ aliæ. Suscribunt Patres, ex quorum innumeris testimoniis pauca audire libet. S. Ambrosius, *prec.* 2, *Præp. ad Missam*, ait : « Ut efficax sit mea hæc deprecatio, B. Virginis

suffragio peto : quam tanti meriti esse fecisti, ut prima inter mulieres novum munus offerret, et nulla præter ipsam tam novum acciperet. » S. Germanus Constantinop. *Serm. de Zonâ virg.*, ait, « Nemo est, cui donum concedatur, nisi per te. » S. Bernardus: *Serm. de Nativ. Mar.*, monet : « Mariam veneremur : quia sic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam. » Optimè proinde concludit Catechismus rom., *de Orat.* : « Ergo nos exules filii Evæ, qui hanc lacrimarum vallem incolimus, assiduè misericordiæ Matrem, et fidelis populi advocatam invocare debemus; ut oret pro nobis peccatoribus, ab eàque hac prece opem et auxilium implorare, cujus et præstantissima merita apud Deum esse, et summam voluntatem juvandi humanum genus, nemo nisi impiè et nefariè dubitare potest. » Post Deum verò et Deiparam, etiam ad reliquos Sanctos per invocationem, vel ab Ecclesiâ præscriptam, vel devotionem peculiarem recurramus, qui, ut ait citatus catechismus, in 1ᵐ præcept. : « Et perpetuò Deum intuentur, et patrocinium salutis nostræ sibi delatum libentissimè suscipiunt. » Et quidem, uti monet Gerson, *tr. de Orat., p.* 1, ad eos Sanctos confugiamus peculiariter, qui ob majorem excellentiam, uti S. Joannes Baptista, S. Josephus, S. Michael, Principes Apostolorum : vel ob majorem nobiscum affinitatem, uti S. Angelus custos, Patronus nominis, Patriarcha Ordinis : vel pro aliquâ speciali gratiâ voce miraculorum, vel aliter a Deo, ceu speciales patroni destinati sunt. Nec superflua nobis videatur invocatio Sanctorum maximè inferiorum respectu superiorum ; ut enim ait S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 2, *ad* 8 : « Oportet non solùm superiores, sed etiam inferiores Sanctos implorare : alioquin esset solius Dei misericordia imploranda. Contingit enim quandoque, quòd imploratio inferioris Sancti efficaçior est; vel quia devotiùs imploratur, vel quia Deus vult ejus sanctitatem declarare. » Nec videatur nobis deesse spes ad orandum requisita, quæ utpote virtus theologica erga Sanctos esse nequit : nam hæc spes erga Sanctos sumitur solùm respectivè ad Deum, ita ut per Sanctos velut instrumenta et amicos Dei speremus a Deo primariò, et secundariò a Sanctis gratias : quâ ratione etiam *Pater* et *Ave* aliæque Dei aut Deiparæ propriæ orationes ad Sanctos et per Sanctos diriguntur : vel si sumatur spes absolutè, quatenus Sancti ex dono Dei sunt amici sui et ad adjuvandum potentes, nobis suis precibus gratias obtinendo : tunc hæc est virtus moralis supernaturalis spei vel fiduciæ, ad magnanimitatem vel fortitudinem pertinentes. Ita optimè rem cum S. Thomâ, 2, 2, q. 17, a. 4, explicant Theologi.

§ 42.

CONDITIONES REQUISITÆ AD ORATIONEM INFAILLIBILITER EFFICACEM. PRIMA : PRO SE QUIS PETAT.

Omnes igitur homines viatores non solùm debent, sed etiam utiliter orare possunt, licèt aliqui sint impii et peccatores, quorum oratio non est peccatum. Sic 1° II Esdræ IX, 26, dicitur *provocaverunt te ad iracundiam.... et in tempore tribulationis clamaverunt ad te, et tu de cœlo exaudisti.* 2° S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 1, ait : « Orationem peccatoris ex bono naturæ desiderio procedentem Deus audit, non quasi ex justitiâ, quia hoc peccator meretur, sed ex purâ misericordiâ. 3° Impiis præcipitur oratio, qui dicere debent : *De necessitatibus meis erue me :* Item ut missam audiant, etc. » Item pro omnibus hominibus, justis et injustis, amicis et inimicis, fidelibus et infidelibus, orandum est : non tamen pro beatis, nec pro damnatis. Ut autem oratio nostra sit efficax et vi divinæ promissionis infallibiliter petita obtineat, quatuor ad eam conditiones requiruntur. Harum *prima* est, ut quis *pro se* petat. Ita colligitur ex *Joan.* XVI : *Dabit vobis :* ut enim hìc, *tr.* 102, ponderat S. Augustinus : « Exaudiuntur quippe omnes Sancti pro seipsis, non autem pro omnibus exaudiuntur, vel amicis, vel inimicis suis, vel quibuslibet aliis : quia non utcumque dictum est, *dabit*, sed *dabitur vobis.* » Rationem dat S. Thomas, 2, 2, q. 83, *ad* 2. « Contingit enim quandoque, quòd oratio pro alio facta non impetrat, etiamsi fiat piè et perseveranter, et de pertinentibus ad salutem, propter impedimentum quod est ex parte ejus pro quo oratur. Allegatque textum *Jer.* XV, 1 : « Si steterit Moyses et Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum. » Et similis textus est I *Reg.* XVI, 1, de Samuele respectu Saulis.

Scholium. Toletus, in c. 16 *Joan. annot.* 30, et Suarez, l. 1 *de Orat.*, c. 17, dictam conditionem non omnino necessariam esse putant, quia alii textus *Matth.* VII, 7; *Luc.* II, 8, et *Joan.* XIV, 13, loquuntur sine restrictione, et ipsum verbum *vobis* non est restrictio ad ipsum petentem, quia dum pro alio etiam oramus, nobis orantibus datur et donatur, quod pro illo petimus; unde David pro filio suo orans, II *Reg.* XII, 22, ait: *Quis scit si fortè donet eum mihi Dominus, et vivat infans?* Deinde I *Joan.* V, 13, dicitur sine exceptione, quòd audiet nos filius Dei, quodcumque petierimus secundùm *voluntatem ejus;* voluntas autem ejus est, ut etiam pro aliis oremus: Et v. 16 expressè dicitur: *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, et dabitur ei vita, peccanti non ad mortem.* Si autem dicatur non posse esse regulam generalem, quia fortè alii non sunt dispositi, videtur idem posse reponi ad quemlibet respectu suî. Verùm hæc omnia conciliari possunt cum communi nostrâ sententiâ, dicendo; ex indispositione quidem orationem tam pro se quàm pro alio reddi fallibilem, sed cum discrimine a S. Thomâ notato, quòd nimirum respectu suî, si tres aliæ circumstantiæ ab orante serventur, orans ex gratiâ sit bene dispositus: sed hæ circumstantiæ non sufficient ut orans faciat quòd alius disponatur. Nec est ad rem casus de Davide, qui oravit pro re non necessariâ ad salutem: et meritò *Jac.* 5, jubetur: *Orate pro invicem, ut salvemini,* quia tunc oratio infallibiliter exauditur, si tam hic quàm ille cum debitis circumstantiis orent: nec erit inutile, si orans pro se postulet orationes alterius; hoc enim spectat ad circumstantiam pietatis ad orationem requisitæ, et plurimùm ad obtinendum valet.

§ 43.

SECUNDA CONDITIO EST, PETERE NECESSARIA AD SALUTEM.

Secunda conditio seu circumstantia ad orationem infallibiliter efficacem requisita est, ut quis *necessaria ad salutem* petat, *Matth.* VI, 33: *Quærite primùm regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis.* Et *Joan.* XVI, 23: *Si quid*

petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Ubi S. Augustinus, *tr.* 37, ait : « Quodcumque petimus adversùs utilitatem salutis, non petimus in nomine Salvatoris.... Quapropter quando volumus ut faciat quodcumque petimus, non utcumque, sed in nomine ejus, hoc est in nomine Salvatoris petamus : non ergo contra nostram salutem petamus. » Unde etiam S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 5, docet ea quibus beatitudinem meremur, absolutè et sine conditione petenda esse; tum quia sunt determinatè bona, quibus malè uti non possumus : tum quia sunt *secundùm voluntatem Dei*, adeòque *faciet nobis*, I *Joan.* v, 14.

HÆRESIS ILLUMINATORUM.

Schol. I. Illuminati negant aliquid a Deo in particulari petendum esse, cùm nesciamus quid nobis expediat, nam *Rom.* 8, dicitur : *Quid oremus, sicut oportet, nescimus.* Verùm hoc solum intelligitur, sæpe, sed non semper ita esse, maximè cùm ex fide vel instinctu interiori ab ipso Deo doceamur, juxta id, quod citato loco subditur : *Sed ipse spiritus postulat pro nobis.* Hoc idem docemur ex Oratione Dominicâ, Psalterio et praxi Ecclesiæ.

QUÆ NOMINE NECESSARIORUM AD SALUTEM INTELLIGANTUR.

Schol. II. Nomine necessariorum ad salutem a Deo petendorum non solùm strictè necessaria, sed etiam utilia intelliguntur, quia etiam sunt secundùm voluntatem Dei. Unde 1° peti debent bona spiritualia, quæ spectant ad gratias gratum facientes, vel ad sanctitatem et substantialem perfectionem. Gratiæ verò gratis datæ, quæ spectant ad accidentalem perfectionem et sanctitatem, uti visiones, revelationes, vix desiderandæ, nedùm, nisi ad summum in nonnullis circumstantiis, sub conditione petendæ sunt; 2° Bona spiritualia ad perfectionem substantialem spectantia indefinitè quidem, et quanta aut qualia juxta mensuram auxiliorum a divinâ providentiâ nobis determinatam ad magis magisque proficiendum desideranda et petenda sunt : sed petere et desiderare amorem Dei et perfectionem, qualis est in animâ Jesu Christi, in V. Deiparâ, et in omnibus Angelis et Sanctis, esset præsumptio temeraria, si efficaciter, absolutè, affectivè fiat : et ad summum admitti potest aliquod simplex desiderium conditionatum, per modum complacentiæ, similiter petitionis per *utinam*, aut aliquid ejusmodi. *utinam possem!*

o si mihi datum esset! 3° Petenda est gratia tum sufficiens, tum efficax, quia utraque ad salutem est necessaria; 4° Nomine necessariorum ad salutem veniunt etiam bona temporalia, non tamen omnino absolutè, sed quatenus conducunt ad salutem, et sub hac tacitâ vel expressâ conditione; sic enim petuntur *secundùm voluntatem* Dei. Unde in oratione Dominicâ petimus : *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie :* et ipsa Ecclesia in Litaniis et aliis precibus ejusmodi per Dominum Jesum Christum rogat. Illius tamen oratio foret graviter illicita, qui ejusmodi temporalia quantumvis illicitè et in damnum salutis suæ acquirenda peteret, quo casu non tantùm ratione mali desiderii, sed et orationis, quâ Deus in malum imploratur, peccaret. Item de temporalibus superfluis, etiam ex fine benefaciendi, vix licitè fieri potest oratio, nisi sub expressâ conditione, si cedat ad animæ salutem, ob grave periculum abusûs eorum. Pro vitâ verò, sanitate, scientiâ, famâ bonâ, victu et subsidiis statui suo necessariis, ex bonâ fide licitè oratur, sufficitque conditio implicita in eâ animi præparatione, ad illa potiùs amittenda, quàm Deum offendendum : petere autem aliquid a Deo ob solam utilitatem temporalem aut delectationem non licet; quia talis res in individuo indifferens non foret, sed mala; 5° Nomine necessariorum ad salutem veniunt etiam mala temporalia, pœnæ, uti morbi, infamia, persecutiones, mors, quæ sibi petere multùm conducere potest ad salutem, licèt in solis perfectis, aut a Deo motis, tutius sit addere, nisi aliud majus beneplacitum et gloria Dei exigat. Omnium autem optima erit oratio, hæc omnia petere respectivè, potiùs scilicet quàm quòd permittatur lapsus in peccatum. Eadem mala peti a Deo possunt, ut aliis inferantur ex bono zelo correctionis seu boni communis; unde a solis perfectis nullâ perpessâ passione turbatis, et solùm sub conditione, nisi aliter resipiscant, aut Deus aliter eorum vel communi bono provideat, hæc oratio imprecatoria fieri debet.

§ 44.

TERTIA CONDITIO EST PIÈ PETERE.

Tertia circumstantia et conditio ad orationem infallibiliter efficacem requisita est, ut quis *piè* petat, id est *Primò*, *ex fide*, juxta textus S. Scripturæ, *Matth.* XXI, 22 : *Omnia quæcumque petieritis in oratione, credentes, accipietis.* Quod idem habetur, *Marc.* II, 24, et uterque Evangelista præmittit, quòd si fides

sine hæsitatione fuerit, *quodcumque dixerit, fiat, fiet ei*, etiam si dixerit monti, *tollere et mittere in mare*. Unde, *Jac.* I, 6, dicitur : *Postulet autem in fide, nihil hæsitans*. Et quidem cùm fides sit initium salutis, et oratio efficax conferat ad salutem, et ut sit efficax, debeat esse de conferentibus ad salutem, patet quòd in fide fundari debeat : cui accedit, quòd orans saltem fidem de promissione Dei, ejusque omnipotentiâ et misericordiâ habere debeat, juxta illud, *Matth.* IX, 28 : *Creditis, quia hoc possum facere vobis*. Hinc S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 15, *ad* 3, concludit : « Dicendum, quòd oratio innititur principaliter fidei... quantùm ad efficaciam impetrandi. »

Secundò. Oratio efficax pia *ex spe* procedere debet, *I Joan.* V, 13 : *Hæc est fiducia, quam habemus ad Deum : quia quodcumque petierimus secundùm voluntatem ejus, audit nos. Hebr.* IV, 16 : *Adeamus cum fiduciâ ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in auxilio opportuno*. Ubi notat S. Thomas quòd fiducia in orando acuatur, si pensemus nos non accedere ad thronum justitiæ summi Regis in futuro, quando judicabit; sed ad thronum gratiæ in præsenti, quando miseretur.

Tertiò. Oratio efficax aliquo modo *charitatem* requirit, quia varii S. Scripturæ textus ad orationem efficacem bonam conscientiam, esse in charitate, aut non esse peccatorem exigunt, I *Joan.* III, 21 : *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, et quidquid petierimus, accipiemus ab eo : quoniam mandata ejus custodimus, Joan.* XV, 77 : *Si manseritis in me, et verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis petetis et fiet vobis, Ps.* LXV, 18 : *Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus*. Item vid. *Is.*, I, 15; qualis autem charitas requiratur, mox, *Sch.* III, dicetur.

EXPLICATUR QUOMODO FIDES AD ORATIONEM REQUIRATUR.

Schol. I. Ut infidelium oratio sit efficax, possunt et debent illi petere donum fidei perfectæ, excitari fide imperfectâ et dispositivè tali; imò oratio eorum erit imperfecta, si comparetur cum oratione fidelium : hi enim fundantur in promissione Dei jam per ip-

sos creditâ et pro ipsis factâ; illi verò fundantur tantùm in misericordiâ et omnipotentiâ Dei, lumine rationis adjuto auxiliis et gratiis disponentibus ad fidem, cognitâ : si tamen infideles modo quo possunt, et orent et disponantur, infallibiliter fidem obtinebunt, si non infallibilitate creditâ propriâ fidelium, saltem infallibilitate misericorditer per Deum exercitâ, qui facienti, quod est in se, non denegat suam gratiam. Item fideles non fundantur in promissione omninò absolutâ, et sine speciali revelatione non sunt certi certitudine fidei de obtentione rei, quam petunt; sed dubitant vel ratione materiæ, an Deo placeat, vel ratione propriæ suæ dispositionis. Quippe fideles tantùm sunt fide certi, quòd a Deo non rejiciatur oratio, si res petita ad æternam salutem conducat, et ipsi eam, prout oportet, petant : id quod ad procedendum ad spem requiritur, ad quam magis propriè illa dubitatio spectat.

QUALIS SPES AD ORATIONEM REQUIRATUR.

Schol. II. Certitudini fidei ex parte intellectûs in oratione accedere debet certitudo spei aut fiduciæ ex parte voluntatis, quâ quis incitatur, ad potiùs sibi persuadendum attentâ promissione, et misericordiâ Dei, se exaudiendum, prout expedierit, quàm attentâ suâ indignitate repellendum. Non tamen ideo excludi debet timor, ne fortè ob propriam indispositionem non exaudiatur oratio, qui timor bene temperatus spem non evacuat, sed acuit et indispositionem per humilitatem supplet, quæ ad efficaciam orationis multùm confert, juxta illud *Ps.* ci, 18 : *Respexit in orationem humilium.* Hinc ac spem efficacis orationis sufficit judicium de eo, quòd Deus possit misereri et fortè miserebitur *Joël.* ii, 14 : *Quis scit si convertatur.* Augetur etiam subinde spes vel ex speciali divino instinctu ad petenda et facienda miracula, vel ex propriis meritis et testimonio bonæ conscientiæ, ubi tamen cavendum, ne spes in præsumptionem abeat, si meritis nostris, quasi ex nobis et non principaliter liberalitati Dei innitatur.

QUALIS CHARITAS REQUIRATUR.

Schol. III. Charitas ad efficacem orationem saltem dispositiva per auxilia gratiæ et desiderium justificationis requiritur, quæ etiam ad peccatores extenditur : ut enim ait S. Thomas ad *Joan.* ix : « Deus non exaudit peccatores in peccatis persistentes; exaudit tamen peccatores de peccatis pœnitentes, qui magis sunt computandi in numero pœnitentium, quàm peccatorum. » Hinc sequitur

1° quòd justi præ injustis habeant non solùm majorem vim impetrandi, sed et simul impetrandi et merendi: quod meritum charitatem perfectam supponit; 2° Peccatores, dum ex pravâ intentione vel aliter, in ipsâ oratione peccant, non possunt aliquid impetrare; si verò justus ita oraret, eo ipso non oraret ut justus, vel in eo fieret peccator; 3° Quando Deus peccatori concedit, quæ ille temerè petit, utì divitias etc. quæ ei in malum cedunt, is non exorat Dei misericordiam, sed vindictam; 4° Omnes denique peccatores non sunt prohibendi, sed potiùs admonendi ad frequentes in seipsis non vitiatas orationes, quia licèt in obstinatis, consuetudinariis et ad pœnitendum incuriis, non proficiant ex infallibili Dei promissione, ex purâ tamen ejus misericordiâ adhuc prodesse fortè poterunt.

§ 45.

QUARTA CONDITIO EST PERSEVERANTIA.

Quarta conditio et circumstantia ad efficacem orationem requisita est, ut quis oret *perseveranter*, uti patet tum a parabolâ amici petentis ab amico panes, de quo Christus dicit: *Luc.* XI, 8: *Quòd si perseveraverit pulsans*, eos saltem ob importunitatem obtineat: tum ex parabolâ viduæ petentis a judice justitiam, quam ille tribuit, ut se a continuis precibus viduæ liberaret: ex quâ Christus infert *Luc.* XVIII, 1: *Oportet semper orare, et non deficere.* Idem monet Apostolus, *Col.*, IV, 2: *Orationi instate.* Et omnes Patres: S. Basil. in 261 *Reg. brev.*; S. Chrys., *Hom.* 30, *in Gen.*; S. Augustinus, *tr.* 102, *in Joan.*; cum quibus concludit S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 15, *ad* 2: *Quod tamen potest impediri, si in petendo non perseveret.* Rationes verò, cur Deus preces nostras non statim exaudiat et postulata concedere differat, soli quidem illi notæ sunt; varias tamen S. Augustinus et S. Chrysostomus assignant: vel quia orans pro nunc necdum est dispositus, erit autem postea, se interim disponendo ut utiliùs accipiat: vel ut res postulata pluris æstimetur et ardentiùs desideretur: vel ut potiùs fide quàm experientiâ ducatur: vel ut orationi semper, humiliter, devotè et fervidè insistamus agnoscendo gratiam esse, non

debitum, quod ex purâ misericordiâ speratur, promissione quidem divinâ spem nostram de obtinendo seriùs aut citiùs erigente; in decisione verò mensuræ tam qualitatis quàm durationis in orando ignaviam, tepiditatem et præsumptionem excutiente.

QUOMODO PERSEVERANDUM.

Scholium. Igitur in oratione pro bonis temporalibus voluntati Dei cum submissione conformare nos debemus, quando ex nullo effectu videmus esse voluntatem Dei, quod petimus; vel gratitudinis non obliviscamur, quando postulata obtinemus. Quando verò spiritualia petimus, aut tentationes a nobis averti rogamus, nec statim optatum effectum orationis sentimus, perseverandum est in orando, ut vel tandem in præmium persèverantiæ tentatio tollatur, vel si non cesset, nobis meritum victoriæ augeatur; imò licèt per totam vitam ejusmodi postulata, uti tranquillitas conscientiæ, devotio sensibilis, passionum edomatio differantur, non est animo despondendum, cùm sæpe in horâ mortis et semper post mortem vota nostra abundantissimè impleantur. Denique etiam pro perseverantiâ finali obtinendâ per totam vitam orare debemus: licèt enim initium orationis sit a solo Deo, perseverantia tamen in orando per orationem et per hanc perseverantiam in specie, perseverantiam in omni genere obtinetur.

§ 46.

ORATIO VOCALIS, QUID?

De oratione in genere hucusque actum fuit. Nunc ad varias orationis species progredimur, quarum potissimæ sunt oratio vocalis et mentalis. Igitur oratio vocalis est sermocinatio animæ cum Deo circa negotium salutis et perfectionis, vocibus vel aliis signis, uti scriptura, nutibus, lacrymis, tunsione pectoris, elevatione oculorum aut manuum et similibus, voces supplentibus, expressa. Quæ proinde oratio, vel laudis, vel gratiarum actionis, vel petitionis esse potest.

Scholium. Oratio vocalis duplex est, *privata* et *publica: privata* est quæ fit a personâ privatâ et privato nomine; *publica* quæ fit a communitate vel ab Ecclesiæ Ministro, nomine communitatis: ad *privatam* revocatur a nobis oratio Dominica quam Christus ipse nos docuit, et oratio quæ ab Asceticis appellatur jaculatoria: ad *publicam* pertinent quàm maximè *horæ* sic dictæ *canonicæ*.

§ 47.

ORATIO VOCALIS UTILIS EST.

Oratio *vocalis utilis est* ad vitam christianam, eâque saltem juvari debemus, ad eam maximè cum perfectione christianâ agendam. Probatur *primò* ex S. Scripturâ, *Ps.* L, 17: *Domine, labia mea aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam. Ps.* CXLI, 2: *Voce meâ ad Dominum clamavi, voce meâ ad Dominum deprecatus sum.* Et multoties alibi Psalmista ad clamandum, canendum et psallendum nos hortatur. Item Apostolus, *I Cor.* XIV: *Cùm convenitis, unusquisque vestrûm psalmum habet* etc. *Omnia ad ædificationem fiant.* Imò Christus ipse sæpe vocaliter oravit, *Joan.* XII, 28: *Pater, clarifica nomen meum*, sicut et c. XVII, 1. Et *Matth.* XXVI, 30, Oravit *hymno dicto*, et v. 44, in horto semel, secundò et tertiò, *eumdem sermonem dicens.* Et vocaliter orare docuit, *Matth.* VI, 9; *Luc.* XI, 2, per orationem *Pater noster. Secundò.* Accedit praxis Ecclesiæ publicas vocales preces ministris suis præscribentis et præcipientis in Missâ, Horis canonicis etc. sicut etiam Oratio Dominica ab omnibus fidelibus discenda, in *Conc. Rem.* II, c. 2 et in *Const. Apost.* ter quolibet die ab omnibus dicenda jubetur, l. 7, c. 24. *Tertiò.* Ita docent PP. S. Augustinus ait, *Ep. ad Probam.* c. 2. « Nobis ergo verba necessaria sunt, quibus commoneamur et inspiciamus, quid petamus, non quibus Dominum seu docendum, seu flectendum esse credamus. » S. Cyprianus *de Orat. Dom.*: « Agnoscat Pater

Filii sui verba, cùm precem facimus : qui habitat intùs in pectore, ipse sit et in voce. » *Quartò*. Rationes affert S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 12 : « *Primò* quidem ad excitandam interiorem devotionem, quâ mens orantis elevetur in Deum : quia per exteriora signa sive vocum, sive etiam aliquorum factorum movetur mens hominis secundùm apprehensionem et per consequens secundùm affectionem. *Secundò*. Adjungitur vocalis oratio quasi ad redditionem debiti, ut scilicet homo Deo serviat secundùm illud totum, quod ex Deo habet, id est, non solùm mente, sed etiam corpore, quod præcipuè competit orationi; secundùm quod est satisfactoria. *Tertiò*. Adjungitur vocalis oratio ex quâdam redundantiâ ab animâ in corpus, ex vehementi affectione. » Addit S. Bonaventura, in *Breviloq.*, p. 5, c. 10 : « Dominus voluit nos non tantùm orare mentaliter, verùm etiam vocaliter ad nostri affectûs excitationem per verba et ad recollectionem cogitationum per sensum verborum. » Denique qui non assuescit orare vocaliter, vix assuescet orare mentaliter, quod difficiliùs est, vel saltem in meditatione citiùs tepescet; unde non solùm incipientibus, sed et proficientibus et perfectis oratio vocalis utilissima est.

AN DETUR PRÆCEPTUM ORANDI VOCALITER.

Scholium. Quæritur an detur præceptum privatæ orationis vocalis. P. Suarez respondet, in rigore Scholæ vix reperiri præceptum, sive jure naturæ, sive divino, sive Ecclesiastico ad determinatè vocaliter, sive in genere vel specie orandum; addit tamen, orationem vocalem omitti non posse sine magnâ negligentiâ salutis animæ, et de Oratione Dominicâ censet, eum, qui eam non recitaret, satis ostendere, quòd non rectè vivat. Hinc probabilior est sententia Laureæ, *Opusc.* I, *de Orat.*, c. 7, resolventis : « Existimo ex traditione Ecclesiæ præceptum hoc orandi vocaliter cuilibet christiano capaci impositum esse.» Additque : « Imò dictamen hoc a Deo et a naturâ a Deo conditâ, cùm commune sit, provenire : siquidem vix christianum quin nec Mahometanum reperies, qui aliquoties vocaliter non oret Deum, vel laudando, vel gratias agendo, vel bonum aliquod ab eo petendo. » Accedit quòd Christus, *Luc.* XI, dicat : *Cùm oratis, dicite : Pater noster.*

§ 48.

ORATIO ATTENTA ESSE DEBET.

Ut oratio vocalis ad vitam christianam perfectam juvet et utilis sit, debet esse *attenta* : qui enim mente distrahitur actu quo orat, incurrit in illam Dei reprehensionem : *Populus hic labiis me honorat; cor autem eorum longè est a me. Matth.* XV. *Quomodò te audiri postulas a Deo*, inquit S. Cyprianus, *cùm te ipse non audias?* Hoc tamen intellige de mentis distractione voluntariâ. Ratio est, quia oratio est elevatio mentis in Deum, quæ sine attentione esse nequit. Unde etiam in Concilio Lateranensi III, c. *Dolentes*, de celeb. Miss., præcipitur in virtute obedientiæ, ut divinum officium nocturnum pariter et diurnum studiosè, quantùm ad officium oris, et devotè, quantùm ad officium cordis, celebretur. Et Tridentinum, *sess.* XXII, in *Decr. de celeb. Miss.*, jubet ut fideles *Missæ mente etiam et devoto cordis affectu, non solùm corpore, intersint.*

QUALIS ATTENTIO REQUIRATUR.

Scholium. Studiosi christianæ perfectionis de hac attentione sequentia notare possunt. 1° Oratio etiam vocalis sive voluntaria sit, sive præcepta, si fiat cum distractione voluntariâ, est juxta omnes saltem venialiter turpis et infructuosa : quod sufficit, ut a perfectione christianâ et securitate salutis multùm deficiamus; 2° Cùm oratio etiam vocalis sæpe sit jure divino et naturali præcepta, et prout conferens ad salutem debeat esse efficax et fructuosa, patet quòd tunc saltem sub gravi non debeat esse voluntariè distracta; quod idem dicendum, si oratio vocalis sit ab Ecclesiâ præcepta, quando cum nullâ planè attentione internâ peragitur; 3° Licèt non deturpentur actus orandi formaliter distractione, sed concomitanter, partim interiùs orando, partim per inutilia vagando, nequit tamen non esse voluntaria distractio venialiter indecens, cùm oratio non fiat ex toto, sed dimidiato corde, atque ex hac parte infructuosa.

§ 49.

ORATIONIS VOCALIS TEMPUS.

Ad attentam verò et fructuosam orationem multùm juvant externæ circumstantiæ temporis, loci et compositionis corporis. Et *primò* quidem licèt *omni tempore* orare possimus, pro oratione tamen vocali non omne tempus ita opportunum est: unde exceptis ministris Ecclesiæ, quibus pro orandis horis canonicis certa tempora determinavit Ecclesia, unusquisque sibi pro privatâ oratione secundùm consilium directoris sui certa tempora orationis vocalis determinare poterit, prout ad continuandam elevationem mentis ad Deum cum fervore prudenter judicaverit: sic quippe implebit illud *Ps.* XXXIII, 1: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo.* Id est, uti exponit S. Thomas, *in omni statuto tempore.* Et illud I *Thessal.* V, 16: *Sine intermissione orate.* Id est, juxta S. Augustinum, *Ep.* CXXI, c. 9, non solùm per vitæ æternæ desiderium mentem ad Deum elevantes, maximè per preces jaculatorias, sed et certis horis ad negotium orandi mentem revocantes. Nam, uti notat S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 4: « Oratio tantùm duret, quantùm est utile ad excitandum interioris desiderii fervorem: cùm verò hanc mensuram excedit, ita quòd sine tædio durare non possit, non est ulteriùs protendenda. »

QUODNAM TEMPUS ORATIONI CONGRUAT.

Scholium. Ut temporis opportunitas pro oratione vocali magis innotescat, notandum est 1° cum Ludov. a Ponte, in *Duce spir., tr.* 1, c. 19, quòd tempus opportunum illud sit in quo specialis Dei inspiratio ad orandum movet, sive diu sit, sive noctu: si tamen inspiratio sit ad orandum vocaliter, altâ voce, locus secretus quærendus foret; 2° Quando præsens necessitas ad orandum cogit, uti in periculis corporis, vel animæ, illud tempus orationi dandum est; 3° Quando ex obligatione voti, præcepti, vel obedientiæ tempus pro oratione vocali designatur, observandum est; 4° Non solùm Ecclesiastici, sed

etiam quilibet alii quotidie suas ad Deum preces fundant, maximè mane, meridie et vespere : et S. Bonaventura, in *Reg. Novit.*, c. 2, commendat orationes vocales, quotidie certo numero faciendas et nonnisi ex manifestâ necessitate vel infirmitate omittendas; 5° Idem S. Bonaventura, l. 2 *de Prof. Relig.*, c. 60, vult ut quando verba fiunt ex proprio affectu formata, frequenter quidem, sed breviter eliciantur, ne tædium creent; 6° Suarez, l. 3 *de Orat.*, c. 7, notat quòd orationes vocales non oporteat nimiùm multiplicare, tum ne tædium afferant et nimis celeriter deproperentur; tum ne tempus meditationi subtrahant, ubi potiùs abrumpendæ, differendæ vel etiam omittendæ forent. Observat tamen cavendum esse, ne sub prætextu vitandi tædii se occultet acedia, quæ a certo numero precum vocalium prudenter definito deficere nos faciat : quo in casu contra tædium pugnare et in bono proposito perseverare oportet : uti monet S. Catharina Senensis, in *Dial.*, c. 65.

§ 50.

ORATIONIS LOCUS.

Secunda circumstantia devotæ orationis est *locus*, qui quidem ubique esse potest : si tamen ejus electio est libera, ille præferendus est, qui magis attentionem conciliet, utì præcipuè templum, aut privatum oratorium, aut cubiculum secretum. Sic quippe in S. Scripturâ modò dicitur in omni loco orandum esse. *Ps.* CII, 22 : *In omni loco dominationis ejus, benedic anima mea Domino. I Tim.* II, 8 : *Volo viros orare in omni loco.... similiter et mulieres.* Et Christus ipse, *Joan.* IV, 19, docuit Samaritanam, in lege gratiæ Deum in omni loco adorandum fore. Modò templum assignatur, *II Paral.* VI, 19, ubi ad hoc Salomon templum ædificâsse dicitur, ut Deus ibi exaudiret preces populi sui : et *Matth.* XXI, 13, Christus confirmat illud quod de templo scriptum erat : *Domus mea domus orationis vocabitur.* Modò locus secretus designatur, *Matth.* VI, 6 : *Tu autem cùm oraveris, intra in cubiculum tuum.* Quod idem commendant Patres. S. Augustinus in cit. *Ps.* CII, ait : « Ergo in omni loco : ibi non benedicatur, ubi non dominatur : in omni loco dominationis ejus. » Templum verò, vel locum secretum

commendat, l. 2, *ad Simplic.*, *illud II Reg.* VII, 18 : *Sedit ante Dominum*, ita exponens : « Sive propter arcam testamenti, sive propter secretum locum semotum ab arbitris, sive propter intimum cordis, ubi erat orantis affectus. » Idem docet S. Chrysostomus, *Hom.* LXXIX *ad popul.* Et rationes pro templo affert S. Thomas, 2, 2, q. 84, a. 3, *ad* 2 : « 1° quidem propter loci consecrationem, ex quâ spiritualem devotionem concipiunt orantes, ut magis exaudiantur, III *Reg.* VIII. 2° Propter sacra mysteria et alia sanctitatis signa quæ ibi continentur. 3° Propter concursum multorum adorantium, ex quo fit oratio magis exaudibilis, » *Matth.* XVIII.

QUOMODO LOCUS ORATIONIS OBSERVANDUS.

Scholium. Meritò præcepit Ecclesia, ut SS. Missæ sacrificium et Horæ canonicæ in templo celebrentur. Qui autem ad horas in choro recitandas non tenentur, et qui easdem vel alias preces, seu ex obligatione, seu devotione orant, locum eum eligant, qui devotionem conciliet et a distractionibus magis remotus sit, qualis aliis est Ecclesia, aliis oratorium privatum, aliis cubiculum, aliis hortus, etc. Quando verò locus electioni non subest, in quocumque loco preces, sed attentè et devotè persolvantur : et maximè, quando quis ad orandum ex professo se non accingit, sed in suis aliis functionibus aliquam mentis elevationem continuare cupit, in quocumque demùm loco præcipuè per preces jaculatorias orare poterit.

§ 51.

ORANTIS COMPOSITIO EXTERNA.

Tertia circumstantia devotæ orationis est certus modus in *voce, gestu* et *habitu corporis,* qui generaliter non est omnibus præscriptus, nec præceptus, sed solùm Ministris Ecclesiæ Missæ sacrificium celebrantibus et choro assistentibus; ideoque quando est voluntarius, ille præferendus est qui devotionem magis accendat, sive altâ, sive secretâ voce, vel cantu, sive flexis genibus, sive stando, sive expansis, sive junctis, aut plicatis manibus,

sive tundendo pectus aut faciem, sive clausis aut demissis oculis, aut etiam elevatis, sive cubando, sive prostratâ in terram facie, sive deambulando, sive sedendo fiat. Sic docet S. Augustinus, l. 1, *de Cur. pro mort.*, c. 5 : «Orantes de membris sui corporis faciunt quod supplicantibus congruit, cùm genua figunt, cùm extendunt manus, vel etiam prosternuntur solo.» Et l. 2, *ad Simplic.*, c. 4, ostendit non esse præscriptum, quomodo corpus ad orandum componendum sit, dummodo animus cum Deo versetur : David enim et Elias sedendo, Publicanus stando et rursus David cubando orârunt. Rationem dat S. Thomas, 2, 2, q. 83, a. 2 : « Quia exterior adoratio fit propter interiorem, ut videlicet per signa humilitatis, quæ corporaliter exhibemus, excitetur noster affectus ad subjiciendum se Deo : quia connaturale est nobis, ut per sensibilia ad intelligibilia procedamus. Et eâdem q., *ad* 2 : « Sicut genuflectimus, nostram infirmitatem designantes in comparatione ad Deum, prosternimus autem nos, quasi profitentes nos nihil esse ex nobis. »

QUALIS MODUS OBSERVANDUS.

Schol. I. Generatim loquendo potior modus quoad externam corporis compositionem est orare genibus flexis, quando sine magno incommodo sustineri potest : sed generalior regula est, ut modus nec sit valde incommodus, nec deliciosus : ideoque multoties expedit, nunc genuflectere, nunc stare, nunc modestè sedere vel deambulare; 2° A gestibus inusitatis, v. g. expandendo manus, humi se prosternendo, in loco publico abstinendum est; sed hæc et similia in loco privato exerceri possunt; 3° In loco publico et communi curandum est ne modus orandi sit justo altior qui adstantibus distractionem creet; 4° Non est vituperandus, qui juxta veterem consuetudinem ob rationes a S. Thomâ, l. c., *ad* 3, allatas, oraret versùs orientem : sed nec scrupulus injiciendus est, si ob contrariam desuetudinem id non curetur; 5° Cæremoniæ sacræ ad modum externum orandi decenter institutæ exactè observandæ sunt : illud tamen curandum, ut non ibi sistat nostra intentio, quæ principaliter in spiritum, quo hæc fiant, debet tendere.

ADHORTATIO AD BENE PERSOLVENDAS HORAS CANONICAS.

Coroll. I. Ex hucusque dictis colligant Ministri Ecclesiæ, quantâ perfectione in persolvendis Horis canonicis tam intra quàm extra chorum orationi vocali vacare debeant. Sunt ministri Dei ad hoc officium magnâ ex parte vel unicè destinati; ad hunc finem nomine Ecclesiæ destinantur et non exiguis fidelium impensis sustentantur, ut quod ceteri non ita exactè præstare possunt, illi saltem ex officio nomine omnium continuò divinæ Majestati persolvant, Dei laudes celebrent, et preces multiplicent, quæ quasi omnium ore fusæ ad mala avertenda et bona tum sibi, tum cuncto populo Dei procuranda potentiores fiant. Sunt legati et nuntii ab Ecclesiâ ad Deum in negotio summi momenti missi; studeant proinde suam hanc legationem perfectè obire : tempus, locum et modum præscriptum vel opportunum accuratè observent : verba ita cantent aut recitent, ut devotionem et reverentiam spirent : agant quod agunt, nec ad alia mentem convertant. Cogitent sibi a Christo præscripi quod Ezechias veteris legis ministris inculcavit; II *Paral.* xxix, 11. *Filii mei, nolite negligere : vos elegit Dominus ut stetis coram eo et ministretis ei colatisque eum et cremetis ei incensum.* Sit proinde cultus hic externus eorum gravis et decens, qui tamen cultu interno animetur per incensationem laudum et precum, quæ accenso cordis igne adoleantur. Caveant præterea ne eorum in orando segnitie invisibiliter accidat quod Moysi et populo suo visibiliter evenit, *Exod.* xvii, 11; dum enim Moyses orans pro populo præliante manus elevabat, populus vincebat : sin verò remittebat manus, populus ab Amalecitis vincebatur. Ex quo infert S. Hieronymus in c. *Si quis*, d. 36 : « Oret ergo sacerdos Ecclesiæ indesinenter, ut vincat populus qui sub ipso est, hostes invisibiles Amalecitas, qui sunt dæmones impugnantes eos qui piè volunt vivere in Christo. » Quippè utì ait S. Bonaventura in *Spec. discipl.*, p. 1, c. 16 : « Cura officii diligens, maxima statûs clericalis integritas est; neglectus verò officii, maxima vitæ corruptio et maxima Religionis deformitas. » Psallant Deo sapienter *Ps.* xlvi, et in conspectu Angelorum *Ps.* cxxxvii, 2, et utì monet S. Augustinus in *Ps.* xxx, conc. 3 : « Si orat Psalmus, orate; si gemit, gemite; et si gratulatur, gaudete; et si sperat, sperate; et si timet, timete; omnia enim, quæ hìc conscripta sunt, speculum nostrum sunt.

ALIÆ ORATIONES VOCALES COMMENDANTUR.

Corollar. II. Omnes etiam fideles perfectæ orationi vocali stu-

deant, maximè autem per preces ab Ecclesiâ approbatas; quales sunt 1° *Oratio Dominica*, utpote quæ est omnium præstantissima tum auctoritate, quia ab ipso Christo præscripta est : tum brevitate, quia in compendio docet quid credendum, sperandum, amandum, fugiendum et petendum sit : tum necessitate, quam omnes ex præcepto Ecclesiæ discere debent : tum efficaciâ, quia Deo nihil acceptius esse potest, quàm formula precandi a dilecto Filio suo præscripta. Quam proinde SS. PP. S. Cyprian., *de Orat. Dom.*, S. Augustinus, l. 2, *de Serm. Dom. in monte* etc., summè deprædicant et copiosè exponunt; 2° *Symbolum Apostolicum*, quod licèt de se non sit oratio, in quantùm hæc est petitio, meritò tamen inter orationes recenseri potest, tum quia est elevatio mentis in Deum, tum quia in eâ fides exercetur, tum quia singula ipsius verba ad orandum nos excitant. Unde S. Augustinus, *Serm.* ccxv, *de Temp.*, monet: « Symbolum, vel orationem Dominicam, et ipsi tenete, et filiis vestris ostendite : nam nescio quâ fronte se christianum dicat, qui paucos versus in symbolo, vel in oratione Dominicâ parare dissimulat; » 3° *Salutatio Angelica* primâ suî parte ex laudibus B. Virginis per Angelum, per Elisabeth et per Evangelistam a Spiritu S. dictatis desumptâ, posteriori verò parte ab Ecclesiâ concinnatâ, inter Marianas preces regina est. De quâ catechismus Rom. *de Orat.* nos ita instruit : « Jure S. Dei Ecclesia gratiarum actioni preces etiam et implorationem SS. Dei Matris adjunxit, quâ piè atque suppliciter ad eam confugeremus, ut nobis peccatoribus suâ intercessione conciliaret Deum, bonaque tum ad hanc, tum ad æternam vitam necessaria impetraret; 4° Antiphona *Salve Regina* a B. Hermanno Benedictino Reichenauensi circa annum 1059 composita, post salutationem Angelicam facta est Marianarum precum solemnissima, quam S. Bernardus commendat et explicat, et in Ecclesiâ Spirensi, an. 1147, ab Angelis concini audivit, et addidisse fertur illa postrema verba : O clemens! o pia! o dulcis Virgo Maria; 5° *Litaniæ de omnibus Sanctis* pro etymo sui nominis ardentem precationem significant, nihilque non sanctum et pium continent, fueruntque non solùm a tempore S. Gregorii M., sed etiam immemoriali in usu Ecclesiæ, licèt successu temporis, variis Sanctis additis, auctæ fuerint, ut notat card. Bona, in *Psalmod.*, c. 14, et in rei confirmationem plura miracula producit. Similisque ratio est de *Litaniis Lauretanis* primùm in sanctuario Lauretano usitatis, et deinde per Clementem VIII, pro totâ Ecclesiâ approbatis; 6° *Officium parvum B. Virginis*, seu Cursus Marianus, abundat pietate et dulcedine, simul cum suâ brevitate, quæ præsertim latinam linguam callentes sine prætextu tædii quotidie quasi per singulas horas ad patrocinium Mariæ recurrere docet : juxta cit. Bona, c. 12, jam

ante sæculum VIII, in usu fuit, et illud quod modò habemus, a S. Pio V, pro totâ Ecclesiâ approbatum est; 7° *Psalterium beatissimæ Virginis* 15 decadibus salutationum Angelicarum ad instar 150 Psalmorum Davidis, interpositâ per decades oratione Dominicâ, constat, et integrum Rosarium, quia quot orationes, tot Deiparæ suaveolentes rosas exhibet, dicitur, et ad singulas decades singula mysteria Vitæ, Passionis et Resurrectionis Christi commemorat; quem modum precandi juxta S. Pium V, in bullâ *Consueverunt*, S. Dominicus *Spiritu S. ut creditur, afflatus*, excogitavit, et eo accepto, *cœperunt Christi fideles in alios viros repente mutari*. Hoc Rosarium idem in substantiâ in varias coronas rosarum Mariæ capiti dicandas pro diversorum devotione conformatum est. De facto vocari cœpit *Corona*, et RR. PP. Minoribus O. S. Francisci adscribitur, quæ cum allusione ad annos vitæ B. Virginis, de quorum numero variant sententiæ, sexaginta tria Ave cum septem Pater : vel septuaginta duo, aut tria Ave cum octo Pater recitat. Rosario et Coronæ variæ indulgentiæ a summis Pontificibus concessæ sunt; 8° Quantum ad reliquas orationes vocales attinet, notandum, eas utiliores et securiores esse, quæ sumuntur ex approbatis ab Ecclesiâ. Ex non approbatis verò, nec reprobatis, eæ pro utili usu servire possunt, quæ bono et sano judicio, piæ et securæ sunt; utî quæ sub nomine SS. Augustini, Anselmi, Bernardi, Thomæ, Bonaventuræ, in horariis leguntur; vel sunt gravium Ascetarum, Blosii, Granatensis, Bonæ, etc. Bene tamen invigilandum est, præsertim moderno tempore, ut pretiosum a vili rite segregetur : plurimi enim titulo tenùs pii libelli ineptiis aut etiam erroribus scatent. Denique præstat, pauca devotè, quàm nimis multa indevotè orare, quia juxta S. Hieronymum rel. c. *non mediocriter, de Consecr.* d. 5. « Melior est quinque Psalmorum decantatio cum cordis puritate, ac serenitate, ac spirituali hilaritate, quàm totius Psalterii modulatio cum anxietate cordis, atque tristitiâ. »

ADHORTATIO AD ORATIONES JACULATORIAS FREQUENTANDAS.

Corollar. III. Denique ab omnibus fidelibus *orationes jaculatoriæ* frequenter usurpandæ sunt : sic enim omnes etiam illitterati et imperfecti satis congruenter; perfectiores verò et doctiores meliùs implere poterunt, tum illud Christi et Apostoli præceptum, sine intermissione et semper orandi : tum illud PP. monitum, manè, vesperè, ad singula opera et singulas horas orandi : tum aliud præceptum Christi, vigilandi et orandi, ne intremus in tentationem : et quia nescimus quâ horâ Filius hominis venturus sit.

Erant hæ orationes jaculatoriæ Ægyptiis Monachis usitatissimæ, easque præter S. Augustinum, *Ep.* 121; Cassianum, l. 2, *Inst.*, c. 10; S. Chrysostomum, *Hom.* 79 *ad pop.*, commendat S. Laurentius Justinian. *De inter. conflict.* c. 10, *de sagittis spirit.* dicens : « Sagittæ contra adversarios hoc loco directæ, ignita sunt orationis desideria et importuna supplicationum vota, quæ a Christi militibus in cœlum corde tacito destinantur. » Et S. Franciscus Salesius, 2ª p. *Introd.* c. 13, *in fine* ait : « In hoc exercitio nititur magna fabrica devotionis; ipsum potest supplere defectum omnium aliarum orationum : defectus verò istius non potest reparari per aliud medium... Quapropter hortor te, ut corde toto illud amplectaris et nunquam in eo deficias. » Collegerunt plenâ manu ejusmodi aspirationes, vel jaculatorias preces ad singulos status incipientium, proficientium et perfectorum, Alvarez de Paz., t. III, *de Vit. spir.*, l. 4, p. 3, c. 10; card. Bona, *in Viâ comp. ad Deum*, c. 11, 12, *etc.* Quæ copia deservire potest, ut si non memoriâ, saltem lectione horum affectuum instructus, similes sibi formare quis addiscat. Cassianus, *Collat.* 19, c. 9, ex Abbate Isaac, vel in solo illo versu Ps. 69 : *Deus, in adjutorium meum intende; Domine, ad adjuvandum me festina;* præsentissimum subsidium pro omnibus nostris indigentiis invenit, si jugiter eum in corde et ore habeamus. S. Chrysost., *Hom.* 79, *ad pop. ante med.*, simile quid invenit in eâ expressione Chananææ, *Matth.* xv, 22 : *Miserere meî : filia mea* (seu anima mea) *malè a dæmonio vexatur.* Item S. Chrysostomus et S. Bonaventura ejusmodi aspirationes ad cujuslibet horæ sonitum commendant, quæ salutationi Angelicæ, vim præcipuè faciendo in illis verbis : *nunc et in horâ mortis nostræ,* pro cujusvis devotione addi possunt.

ORATIO VOCALIS SUBINDE AD PERFECTÈ VIVENDUM SUFFICIT.

Corollar. IV. Denique ex omnibus hucusque de oratione vocali dictis colligit Reguera, *Th. Myst.*, t. 1, p. 308, præcisam orationem vocalem cum debitis explicatis circumstantiis factam quibusdam ad altiorem orationem non vocatis posse sufficere ad christianè, quin et perfectè vivendum, maximè si quis a Deo ad eam specialiter moveatur, quod ex effectu cognosci poterit; si nimirùm in eâ affectus magis excitetur; uti enim notat S. Bonaventura in *Spec. discipl.* p. 1, c. 12 : « Ordo et modus, quem Spiritus S. suggerit, est servandus in oratione, et qui affectui magis sapit. » Et, *de Perfect. rel.* c. 72, dicit, orationes vocales « incipientibus et rudibus hominibus magis expedire, ut saltem consuetudo moveat ad orationis

studium, ne semper vagi ad exteriora, a Deo fiant alieni et frigidi torpeant, et nunquam aliquo devotionis igne calescant. » Imò etiam devotioribus orationes vocales præscribit, *ut ex bonâ consuetudine ruminentur, quando major devotio non habetur.* Quòd si ergo per totam vitam hoc modo devotio inspiretur, unusquisque cum suâ oratione vocali contentus esse debet. Unde S. Theresia, in *Viâ perf.*, c. 25, agens cum illis, qui ad orationem mentalem et vitandas distractiones nequeunt se disponere, suadet ut conentur se patienter Deo præsentare, et c. 25, ait: « Ne putetis educi parum profectûs orando vocaliter cum perfectione : vobis enim dico, esse valde possibile, quòd recitantibus vobis, *Pater noster,* vel aliam orationem vocalem, Dominus vos exaltet ad perfectam contemplationem. »

§ 52.

MEDITATIO QUID, ET AN DETUR.

Altera species orationis est oratio mentalis, seu *meditatio*, quæ est *exercitium trium animæ potentiarum, memoriæ, intellectûs et voluntatis*, quo mediante, homo per memoriam sibi proponit mysterium aliquod, vel historiam, vel veritatem supernaturalem; per intellectum illud seriò et intimè considerat, ejusque circumstantias, objectum et finem discutit et ponderat; et denique per voluntatem convenientes pios affectus, vitæque emendandæ propositum elicit, concluditque per colloquia cum Deo, beatissimâ Virgine, aut cum Sanctis, postulando veniam de peccatis, gratiam ad proposita opere explenda, laudes et gratias agendo pro acceptis beneficiis et terminando oratione vocali, per *Pater, Ave* etc. Modus hic orandi per meditationem, quoad substantiam, licèt methodo plus minùsve variatâ, ab antiquis jamjam observatus fuit, cùm omnium dogma semper fuerit ultra orationem vocalem proponere omnibus mentalem, discursu acquisitam, tanquam meliorem et securissimam ad perfectionem. — Hanc 1° præter alia loca inferiùs citanda, indicat S. Scriptura illis verbis : *Ascensiones in corde suo disposuit*, *Ps.* LXXXIII, 6, per quæ *Beatus vir, cujus est auxilium a Domino* per orationem non verbis, sed corde et quidem ascensiones in corde suo disponens, non volando sine

discursu, sed proprio discursu meditando, ad beatitudinem ascendit. — 2° Agnoverunt PP. : S Augustinus, vel alius Boetio posterior, L. *de Sp. et An.*, c. 32, dicens : «Anima quæ spiritu ac ratione se conspicit, meditatione atque contemplatione ad Deum ascendit. Meditatio siquidem est occultæ veritatis studiosa investigatio.» S. Bernardus, vel alius pius auctor de *Scalâ claustr.*, ait : « Meditatio est studiosa mentis actio, occultæ veritatis notitiam ductu propriæ rationis investigans.» Et S. Thomas 2, 2, q. 82, a. 3, ait : « Homo per meditationem concipit quòd se tradat divino servitio, ad quod quidem inducit duplex consideratio, » scilicet bonitatis divinæ et propriæ suæ infirmitatis, per discursus intellectûs, quibus voluntas ad varios affectus excitatur. Ergo non solùm actus voluntatis, sed et actus et discursus intellectûs orationem mentalem et meditationem essentialiter constituunt.

§ 53.

MEDITATIO AD VITAM CHRISTIANAM JUVAT.

Oratio mentalis maximè *juvat et utilis* est ad vitam christianam agendam. Probatur 1°ex S. Scripturâ, ubi Deus præcepta sua populo suo, et præcipuum præceptum amoris Dei intimans, ait : *Meditaberis in eis. Deut.* VI, 7. Et : *Meditaberis in eo diebus et noctibus, ut custodias et facias omnia quæ scripta sunt in eo. Jos.* I, 8. Et de justo : *In lege Domini voluntas ejus, et in lege ejus meditabitur die ac nocte. Ps.* I, 2. In quâ praxi David assiduus fuit, utî ex Psalmo CXVIII, in pluribus versibus, apparet, inter quos notandus v. 92 : *Nisi quòd lex tua meditatio mea est, tunc fortè periissem in humilitate meâ. Eccli.* XIV, 22 : *Beatus vir qui in sapientiâ morabitur, et qui in justitiâ suâ meditabitur, et in sensu cogitabit circumspectionem Dei. Et* VII, 40 : *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis. Is.* XXXVIII, 14. *Meditabor ut columba.* Item in novo Testamento : *Luc.* II, 19. B. V. Maria *conservabat omnia verba hæc, conferens*, id est contemplans, *in*

corde suo. Luc. x, 42 : *Porrò unum est necessarium : Maria optimam partem elegit.* 1 *Tim.* iv, 15 : *Hæc meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Et Hebr.* xii, 3 : *Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversùm semetipsum contradictionem.* Accedunt exempla Apostolorum et Mariæ matris Jesu, perseverantium unanimiter in oratione, *Act.* i, 14, et ipsius Christi Jesu in oratione detenti, *Luc.* vi, 12 et ix, 28; *Matth.* xxvi, 36. — 2° Ita docent PP. : S. Ambrosius *In Ps.* cxviii, 29 : « Exerceamur igitur indefesso meditationis usu, exerceamur ante certamen, ut simus certamini semper parati. » S. Leo *Serm.* viii, *de Jejun.* 10 *mensis :* « Interest animæ... ut a corporis cupiditatibus libera, in aulâ mentis possit divinæ vacare sapientiæ, ubi omni strepitu terrenarum silente curarum, in meditationibus sanctis et in deliciis lætetur æternis. » S. Augustinus in *Ps.* clxviii : « Meditatio præsentis vitæ nostræ in laude Dei esse debet... Non potest fieri ut habeat mala facta, qui habet bonas cogitationes. » S. Prosper, *Serm.* 218 *de Medit.* : « Meditetur ergo quæ Dei sunt fidelis cùm vacat, et bene operandi substantiam quærat, ne in actione deficiat. » S. Bernardus, l. 1, *de Cons.*, c. 7 : « Et primùm quidem ipsum fontem suum, id est mentem, de quâ oritur, purificat consideratio : deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat et ordinat. Postremò divinarum pariter et humanarum rerum scientiam confert. » S. Theresia, *Viâ perf.*, c. 16 : « Meditatio est initium acquirendi omnem virtutem, et est res quæ omnium christianorum vitæ interest. » — 3° Subscribunt Theologi : S. Thomas 2, 2, q. 83, a. 2, ad 2, ait : « Per devotionem charitas nutritur, sicut et quælibet amicitia conservatur et augetur per amicabilium operum exercitium et meditationem. » S. Bonaventura *Specul. Discipl.*, c. 12 : « Ad orandi studium meditatio provocat et informat. » Hugo Victor, *De Modo orandi*, c. 1 : « Sic orationi sancta meditatio necessaria est, ut omnino perfecta oratio esse nequeat, si eam meditatio non comitetur aut præcedat. » S. Antoninus p. 4 *Summ.*, t. 10, c. 5 : « Nullus, quantumcumque occupa-

tus, in actibus debet omittere quin aliquando vacet contemplationi, id est, considerationi divinorum. » Gerson, in *Th. Myst.*, cons. 11 : « Dum etiam vocis strepitus, aut libri deerit intuitus, sit ipsa meditatio silens liber tuus, sit prædicatio : alioquin videas ne semper discens nunquam ad sapientiam pervenias. » Idem omnes Ascetæ docent. — 4° Ratio est, tum quia sine meditatione, vel præcedente, vel concomitante, vix haberi poterit attenta et devota oratio vocalis : tum quia sine meditatione praxis virtutum fidei, spei, charitatis, religionis etc., et fuga vitiorum vix obtinebitur, quod vel ipsa obvia experientia probat; cùm enim omnes christiani eâdem fide credant, cur non omnes eâdem fide vivunt, sed tam multi pagani sunt moribus, tam pauci fidem suam operibus demonstrant? planè quia fidei veritates nunquam attentè meditantur. Cur inter ipsos multùm orantes, non pauci in legis adimpletione tam facilè deficiunt, et, occurrente occasione, a passionibus in præceps abripiuntur, nisi quia seriam meditationem negligunt? Videmus certè inveteratos peccatores per solum usum *Exercitiorum spiritualium* S. Ignatii in alios viros transformari, et si hanc rerum divinarum meditationem quotidie continuent, in bono feliciter perseverare : qui sanè eximius meditationis fructus est.

AN DETUR PRÆCEPTUM ORATIONIS MENTALIS.

Schol. I. Disputant Theologi an detur ullum præceptum orationis mentalis : quâ in re certum est quòd meditatio pro salute æternâ non sit simpliciter necessaria; Christus enim interrogatus *quid faciendo vitam æternam possidebo?* respondit : *Serva mandata.* Ita censent Suarez, t. 2 *de Rel.*, l. 2, c. 4, Theophilus Reynaudus, t. 15 *Heteroclit. spir.*, et Hurtado, *Tr. de Ver. Martyr., digr.* 4, *sect.* 2, qui temeritate notat propositionem asserentem neminem salvari posse nisi quotidie per aliquod tempus vacet orationi mentali; sicut etiam error est Illuminatorum *quòd oratio mentalis præcepto divino usque adeò sit injuncta, ut per eam omnia impleantur.* Nec ullum datur universale præceptum orationis mentalis; sed divino et naturali præcepto orandi Deum satisfit per orationem mentalem aut vocalem, exceptis tamen iis qui speciali voto vel instituto, ad mentalem obligantur. Necessaria tamen potest esse secundùm quid, ut loquuntur Theologi, ad obtinendam perfectionem,

potissimùm quoad Religiosos, uti fatetur Hurtado, l. c. Nam S. Thomas, teste Castillo, *Hist. Ord. Prad.*, l. 3, c. 37, tam zelosus erat hujus exercitii, ut impossibile duceret sine meditatione vivere aut proficere in monasteriis, dicebatque Religiosum sine oratione militem esse sine armis in prælio. Et S. Bonaventura ait : « Revera Religiosus orationem non frequentans assiduè, non solùm est miser et inutilis, quinimo coram Deo fert animam mortuam in vivo corpore. » *Opusc. de Perf. vit.*, c. 5. Quod idem dicendum de quolibet Ecclesiastico : quomodo enim sine meditatione vitam cælibem et cœlitem condignè aget? Quomodo Officium Divinum devotè persolvet? Quomodo tremendum Altaris Sacrificium cum debitâ reverentiâ offeret? Quomodo oves Christi sollicitè pascet, nisi Spiritu Christi per meditationem imbuatur? Quomodo Prælatus statui suo non solùm tendentis ad perfectionem, sed perfecti respondebit? Meritò ergo præcipit : « Hæc duo sunt Pontificis opera ut, aut a Deo discat, legendo Scripturas divinas, et sæpiùs meditando, aut populum doceat. » C. *Si quis*, d. 37. Et justè dolet Gerson : « Unde, proh dolor! tanta raritas contemplantium, etiam apud litteratos Ecclesiasticos ac Religiosos, imò Theologos, nisi quòd vix sustinet aliquis secum solus esse, secum solus meditari? » *Myst. Th.*, cons. 2.

AN LAICI SECULARES AB ORATIONE MENTALI EXCUSENTUR.

Schol. II. Ex dictis notari potest 1° Quòd oratio mentalis sit magnum quoddam et universale adjumentum ad christianè vivendum, sine quo quis rarò et difficilè in tuto ponet suam perseverantiam : id quod sufficit ut dicatur medium secundùm quid, vel moraliter necessarium. 2° Licèt ab hac necessitate orandi mentaliter, excipiantur ii qui ad eam specialiter non sunt vocati, maximè laici seculares pro communi perfectione christianâ solliciti, qui revera nonnisi voce orare possunt, quibus proinde vocalis oratio potest sufficere, et quibus nonnisi prudenter frequens oratio mentalis proponenda est, non tamen in illis est omnimoda exceptio, qui saltem curare debent vi vocum elevare mentem ad Deum, quod est aliqualem orationem mentalem vocali immiscere; præterquàm quòd ad contritionem et SS. communionem, sine omni reflexione mentis, adeòque meditatione, vix se disponere possint. Et certè frivola sæpe est excusatio eorum qui dicunt hoc orationis mentalis negotium litteratis et Religiosis reservandum esse, se verò, utpote rusticos, mechanicos, aut feminas, ab eo omnino esse exemptos. Nam cùm omnes hi sint rationis compotes, non possunt esse orationis

mentalis incapaces. Si christianus credat animæ suæ salutem super omnia curandam esse, adeoque studendum ut omnia a Deo præcepta accuratè impleat, sibique hoc seriò proponat et ad hoc gratiam a Deo humiliter postulet, bonam orationem mentalem faciet. Ratiocinantur tam frequenter in negotiis terrenis sæculares; omnes vias pro lucro temporali excogitant; cur idem non possint facere in rebus ad animæ salutem pertinentibus? Da mihi animam simplicem, spiritualia magis quàm temporalia curantem, et ipsa facilè in oratione mentali instructa erit. Dolendum sanè quòd Concionatores, Parochi et Confessarii populum fidelem statim a pueritiâ in hoc puncto non frequentiùs instruant: lucrarentur animas ad perfectionem christianam in magnâ copiâ evolantes.

QUID A CONFESSARIO AGENDUM DE HAC RE CUM POENITENTE.

Schol. III. Prudens Confessarius cùm cernit aliquem vel a peccato mortali abhorrentem et progredi desiderantem in amore divino, vel in vitiorum cœno voluntatem, a quo se liberare non possit nisi secum recogitet corde, atque annos antiquos in mente habeat, curet illum disponere ad bene peragendam orationem mentalem. Quod ut rectè obtineat, videndum an pœnitens sit litterarum rudis vel non; si litterarum rudis est, imponat ut saltem manè vel vesperè, quando domi major est quies, vel (si tempus aliud haberi nequeat) in ipsis etiam occupationibus mentem identidem elevet ad Deum et meditetur Fidei veritates, uti sunt novissima et Christi Domini passio: neque eorum excusationibus facilè acquiescat, quibus ab hoc officio se student eximere; quilibet enim fidelis potest exercitium istud peragere a semetipso quovis loco et tempore. Si verò pœnitens non sit litterarum prorsus ignarus, cum doceat ut aliquo libro ad rem idoneo utatur, quò faciliùs meditationem persolvat, quemadmodum multorum annorum spatio se peregisse testatur S. Theresia: moneat ut materia illa seligatur, in quâ anima majorem experitur devotionem, atque ut ubi se vehementiùs afflci sentit et commoveri, ibidem diutiùs immoretur: et post lectionem peractam, vel se totam exerceat *in actibus voluntatis eliciendis*, id est humilitatis, gratiarum actionis, contritionis, fidei, spei, charitatis etc.; vel *incumbat petitionibus* quibus præsertim Dei amorem et perseverantiam finalem efflagitet; vel denique *in propositis peragendis occupetur;* quia ut meditatio fructuosa evadat, necesse est ut anima statuat executioni mandare quæ in ipsâ meditatione exequenda cognovit: *nemo*, inquit Salesius, *debet imponere finem orationi*

(mentali) *nisi priùs fecerit peculiarem aliquam determinationem, putà defectus quosdam emendandi, exercendi virtutem aliquam in quâ se noverit debiliorem.*

Hoc modo mentalis oratio seu meditatio a Confessario insinuanda est non solùm timoratis, sed etiam peccatoribus; cùm sæpe ob ipsum meditationis defectum ad vomitum redeant : exigat autem rationem meditationis peractæ de vice in vicem, inquirendo videlicet an illam fecerint et quâ ratione se gesserint, imponens insuper eis ut ante omnia sese accusent de meditatione omissâ si omitti contingat. Si ita se habeat Confessarius, maximam animabus utilitatem afferet, et muneri suo satisfaciet tanquam bonus et fidelis *dispensator mysteriorum Dei.* Notamus hìc valde opportunum esse fidelibus hoc salutare exercitium insinuare post habitas SS. Missiones, quia magis tunc sunt dispositi.

§ 54.

MEDITATIO AD PERFECTIONEM JUVAT.

Ad *perfectionem* christianam obtinendam vel maximè juvat *meditatio.* Ostendit hoc 1° S. Scriptura : *Concaluit cor meum intra me, et in meditatione meâ, exardescet ignis, Ps.* XXXVIII, 4, scilicet ille ignis de quo Christus dixit : *Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur? Luc.* XII, 49. Ignis de quo scriptum est : *Ignis nunquam dicit, sufficit. Prov.* XXX, 16. Qui ergo in viâ Dei igne charitatis, in quâ et cum quâ habetur omnis perfectio, ardere cupit, meditationi magis magisque studeat. — 2° Patet ex PP. : S. Gregorius ait : « Quia manè prima pars diei est, postpositis cogitationibus vitæ præsentis, hoc priori loco quisque fidelium cogitet ut quod in se jam jamque deficit, quibus valet nisibus studium charitatis inflammet. » L. 25 *Mor.*, c. 7. S. Bonaventura : « Tu ergo Dei sacerdos, id est, sacris deditus, cùm per noctem negligentiâ deprehenderis ignem devotionis in altari cordis tui tepuisse, manè, id est, apparente primâ lucis cognitione, subjice ligna orationis, ex diversis occasionibus, quasi adjacentibus silvis, collecta. » *De Prof. Relig.*, c. 69. — 3° Ratio est 1° quia anima nostra *vivit in omni verbo quod procedit de ore Dei. Matth.* IV, 4, id est quod a Deo revelatur : hoc autem

animam non nutrit, nisi per meditationem masticetur, non unâ, sed iteratâ masticatione, et continuâ quasi ruminatione. Ut enim ait S. Gregorius : « Quisquis bona quæ audit, sive legit, non recogitat vacans sanctis cogitationibus, necessariò immundas congregat. » In *Cant.* 2° Credenda quidem sunt mysteria Dei tam speculativa quàm practica; etsi sub obscuro fidei lumine abdita; ut tamen magis magisque proficiant, humiliter scrutanda et sedulâ meditatione evolvenda sunt : id quod fideles vulgares ab aspirantibus ad perfectionem, aut jam perfectis discriminat, quibus dicitur : *Scrutamini Scripturas. Joan.* v, 39. Et ita faciebant illi *qui susceperunt verbum cum omni aviditate, quotidie scrutantes Scripturas, Act.* XVII, 11; et David : *Mirabilia testimonia tua, ideo scrutata est ea anima mea. Ps.* CXVIII. Unde S. Gregorius : « Sunt nonnulli qui ita Deum diligunt, ut seipsos contemnant, in interiora se rapiant, ut Deum inveniant. Et quia Deus in superficie non jacet, meditationibus laborant, subtilissimè cogitationes suas examinant, lectionibus vacant, et quomodo Deus inveniatur omnibus modis perquirere non cessant... Qui ejusmodi est, desiderio æstuat, et quasi nihil habeat, semper majora exoptat. » In *Cant.*, c. 1. Omnia hæc complectitur S. Bernardus dicens : « Hæc est quæ confusa disterminat, hiantia cogit, sparsa colligit, secreta rimatur, vera vestigat, verisimilia examinat, ficta et fucata explorat. Hæc est quæ agenda præordinat, acta recogitat, ut nihil in mente resideat aut incorrectum aut correctione egens. Hæc est quæ in prosperis adversa præsentit, in adversis quasi non sentit, quorum alterum fortitudinis, alterum prudentiæ est. Ibi etiam advertere tibi est suavissimum quemdam concentum, complexumque virtutum. » C. 7, *de Consideratione seu Meditatione.* 3° Denique in meditatione homo ad recipiendas gratias actuales, quæ in illustratione supernaturali intellectûs et sanctâ motione supernaturali voluntatis consistunt, optimè disponitur, correspondendo cognitionibus infusis per cognitiones elicitas, et affectionibus per affectus, loquentem Deum audiens et illi suaviter colloquens : ergo per eam ad perfectionem contendendum est.

Corollarium. Omnes igitur perfectioni studentes meditationi studeant, maximè verò Religiosi et Ecclesiastici, qui ad majorem quàm seculares perfectionem tendere tenentur. Neque sinant se per statûs sui officia ab utilissimo hoc exercitio impediri : volentibus tempus vix unquam deerit. Quìs ad plura negotia distractus erat quàm Summus Pontifex Eugenius III? et huic tamen S. Bernardus per totos 4 libros de *Consideratione* probat quòd ante omnia statis temporibus meditationi vacet, et inter alia ait : « Memento proinde, non dico semper, non dico sæpe, sed vel interdum reddere temet ipsum tibi : utere tu quoque te inter multos, aut certè post multos. » L. 1, c. 4. Imò ex ipsis principibus, ut David, Salomonem et alios præteream, quis majori negotiorum mole gravabatur quàm Carolus V Imperator, qui tamen, ultra horas canonicas persolutas quotidie, manè tres quartas horæ partes genu flexo orabat, teste Surio? *Chron. ad an.* 1558. Inter addictos verò studiorum distractioni Doctor angelicus S. Thomas, et seraphicus S. Bonaventura, et tot hodiedum alii, tempus sufficientissimum pro meditando inveniebant. « Quisquis ergo hæc legis, concludit Cornelius a Lapide, obtestor te per tuam aliorumque salutem, ut idipsum experiaris et practices, præsertim si Theologus sis aut Ecclesiasticus, ac discas et assuescas quotidie aliquid meditari de brevitate vitæ, de tuâ morte, judicio, æternitate, et passione Christi, aut Sanctorum, indeque efficacia proposita concipias, quòd illo die, iram, superbiam, gulam etc. mortificabis; quòd te humilitate, charitate, patientiâ etc. exercebis.» In c. 8. *Deut.*, q. 4.

§ 55.

CONDITIONES AD FRUCTUOSAM MEDITATIONEM REQUISITÆ. — 1. LECTIO SPIRITUALIS QUOTIDIANA.

I. Ut verò oratio mentalis ad vitam christianam et perfectam eò feliciùs juvet, sequentia observanda sunt. — 1° *Præparatio* quâ homo se ad meditandum disponit, juxta illud *Eccli.* XVIII : *Ante orationem præpara animam tuam, et noli esse quasi homo qui tentat Deum.* Quæ *præparatio* vel *remota*, vel *proxima* esse potest. *Remota* est, *lectio spiritualis* quotidiana

libri cujusdam ad profectum spiritûs conducentis. Ad hanc lectionem hortatur 1° S. Scriptura : *Comede volumen istud. Ezech.* III, 1. Et : *Attende lectioni. I Tim.* IV, 13.—2° Suadent hoc PP. : S. Augustinus : « In divinis Scripturis, quasi in quodam speculo, homo seipsum considerare potest, qualis sit et quò tendat. Lectio assidua purificat omnia, timorem incutit gehennæ, ad gaudia sempiterna cor instigat legentis. Qui vult cum Deo semper esse, frequenter debet orare et legere : nam cùm oramus, ipsi cum Deo loquimur; cùm verò legimus, Deus nobiscum loquitur. Labor honestus est lectionis, et multis ad emendationem animi proficit : sicut enim ex carnalibus escis alitur caro, ita ex divinis eloquiis interior homo nutritur et pascitur. » *Serm.* 112 *de temp.* Auctor *Scalæ claust.* ait : « Lectio, quasi fundamentum, prima occurrit, et, datâ materiâ, mittit nos ad meditationem. » C. 10. S. Bonaventura : « Lectio talis frequentetur, de quâ postea non sit inutile in oratione cogitare. » L. 2, *de Prof. relig.*, c. 58. Et Thomas a Kemp. : « Ex sacrâ lectione trahitur bona meditatio de Deo.» *Serm.* 13, *ad Novit.* — 3° Ratio est, quia per quotidianam lectionem memoria repletur salutaribus speciebus ceu cibis, ex quibus in meditatione, congruam partem comestioni destinando, anima nutritur : imò verò subinde lectio ipsa meditationi æquivalere poterit, si animam in pios affectus cum firmis propositis erumpere faciat.

PRAXIS UTILITER LEGENDI.

Scholium. Ut lectio spiritualis fructuosè instituatur, sequentia notanda sunt : 1° Ut fiat tempore debito, certo et designato; vaga enim et inconstans parum prodest; 2° Ut fiat ex libro bono et uniuscujusque statui privato accommodato, qui secundùm ordinem ex integro legatur et subinde repetatur; et ut libri ab Ecclesiâ prohibiti, qui sub specie pietatis sæpe graves errores instillant, sollicitè evitentur, sicut et illi qui curiositatem potiùs quàm pietatem nutriunt; 3° Ut fiat cum invocatione Spiritûs Sancti, cum debitâ reverentiâ et purâ intentione voluntatem Dei faciendi et cognoscendi, vitia eradicandi et virtutes implantandi; 4° Ut sit quotidiana, quieta, lenta, attenta, non nimis protracta et non multa, sed mul-

tùm legatur; 5° Si in lectione ad punctum perveniatur quod animum movet, paulisper subsistendum et ruminandum erit; 6° Ut in opus et praxin redigantur ea quæ lecta sunt, et una vel altera sententia cum reflexione notetur pro usu in hac vel illâ circumstantiâ, aut tentatione.

§ 56.

2. PRÆSENTIA DEI.

II. Altera *remota præparatio* ad meditationem est frequens exercitium *præsentiæ Dei*. Commendat hoc 1° S. Scriptura : *Ambula coram me, et esto perfectus. Gen.* XVII, 1. *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum. Tob.* IV, 6. *Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commovear. Ps.* XV, 8. — 2° Fructus præclarissimos hujus exercitii Patres passim referunt, quales sunt, fuga peccati, victoria tentationum, elevatio mentis per preces jaculatorias, bona intentio, unio cum Deo, quod Ascetæ communiter notant, et inter eos videri potest Rodericius, 1 p. *Exerc. perf.*, tr. 6. — 3° Ratio est, quia prout quisque per diem vixerit, distractè vel recollectè, talis in meditatione erit; jam verò recollectionem internam vix servabimus, nisi per continuum præsentiæ Dei exercitium. Ergo hæc optima ad meditationem præparatio erit. Ut enim Abbas Isaac apud Cassianum : « Quidquid ante orationis horam anima nostra conceperit, necesse est ut orantibus nobis per ingestionem recordationis occurrat. Quamobrem quales orantes volumus inveniri, tales nos ante orationis tempus præparare debemus. » *Collat.* IX, c. 2.

PRAXIS EXERCITII PRÆSENTIÆ DEI.

Scholium. Exercitium præsentiæ Dei in duobus actibus consistit : uno intellectûs, quo credere debemus Deum ubique præsentem esse : et altero voluntatis, quo voluntas in ardentia desiderio Deo se per amorem perfectè uniendi, et in sanctas aspirationes erumpit, quas jam laudavimus § 51. *Coroll.* 3 : et consuli etiam potest Rodericius.

§ 57.

3. PRÆPARATIO PROXIMA RECOLLECTIO ANIMI.

III. *Præparatio proxima* ad meditationem consistit in eo ut meditaturus se ad locum meditationis, tempore statuto, conferat, et, composito ad orationem corporis situ, genuflexus, stans, vel, si indigeat, sedens, salutifero crucis signo se muniat, distractas potentias, præsertim phantasiam, recolligat et ab omnibus creatis objectis abstrahat; intellectum ad Deum elevet, eumque sibi præsentissimum esse credat : coram eo se humiliet, actus spei, charitatis ac contritionis eliciat, et devotissimè divinum lumen pro fructuosè faciendâ meditatione imploret.

MODI SE IN PRÆSENTIA DEI CONSTITUENDI.

Scholium. Præsentiam Dei sibi quis repræsentare poterit ut in cœlo maximè splendentem secundùm Deitatem fide agnoscendam, juxta illud : *Pater noster, qui es in cœlis*, *Matth.* VI, 9, vel etiam Christi Humanitatem, ut vidit S. Stephanus, *Act.* VII, 55, seque cogitet vel introduci in regiam cœlestem, ad orandum in consortio Angelorum, uti S. Chrysostomus, l. 2, *de Oran. Deum*, et S. Bernardus de *4 mod. oran.* hortantur, vel, cum eodem S. Bernardo, *Serm.* in *Cant.*, per fidem intueatur S. Angelum suum custodem, qui, velut bonus nuntius, interpretem inter Deum et hominem agat : vel, cum publicano, *Luc.* XVIII, 13, non audens oculos ad cœlum levare, consideret Deum juxta esse *iis qui tribulato sunt corde*, *Ps.* XXXIII, 19, vel ex S. Augustino, l. 2 *de Serm. Dom.*, c. 3, memor sit, si fortè sit sine peccato gravi, quòd Deum per gratiam speciali modo in se habeat. Quòd si coram ven. Sacramento altaris fiat meditatio, facilè erit in præsentiâ Dei et D. N. Jesu Christi se constituere. Nec erit difficile aliquâ devotâ imagine ad considerandum prototypon juvari ; ac demùm facile est, juxta illud : *In quo vivimus, movemur et sumus, Act.* XVII, 28, Deum fide præsentem credere, non solùm prope, sed etiam intra nosmetipsos et corde dicere cum S. Francisco Salesio : *O cor meum, meum cor, verè Deus est hic.* Unde facilè ad implorandum Dei lu-

men pro oratione quis progredietur, v. g. ex *Ps.* XLII, 3 : *Emitte lucem tuam, et veritatem tuam : ipsa me deduxerunt, et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua.*

§ 58.

4. RELECTIO MATERIÆ MEDITANDÆ.

IV. Sic præparatus *relegat* materiam faciendæ meditationis attentè, devotè, quietè et seriò, ut intellectus sensum verborum magis penetrare, memoria diutiùs retinere et voluntas intensiùs ruminare valeat. Quòd si sententia occurrat animum intimiùs movens, in eâ ponderandâ diutiùs insistetur, ut animo altiùs imprimatur. Si animus ita distractus fuerit ut ad meditandum ineptus sit, saltem diutiùs lectioni incumbatur et meditatio illi conjungatur : licèt meditaturus utiliùs sibi vim inferret, et excussis, prout potest, distractionibus, meditationi vacaret, ex quâ tunc major fructus a Deo sperandus foret. Quod ut præstet, sequatur monitum S. Laurentii Justin : « In orationis horâ, cùm miles Christi ad orationem procedit, in sensu cordis cogitet propter quid accedit, ut quoties mens per inania defluxerit aut a concepto calore tepuerit, revocata ad se sibi dicat : Ad quid venisti? confusio namque amissæ gratiæ et agnitio exstincti desiderii ad pristinum facilè revocat devotionis exercitium. » L. *de Perf. Mon.*, c. 18.

MEDITATIO ATTENTA ESSE DEBET.

Scholium. Ad orationem mentalem præcipuè requiritur attentio et quidem, quantùm fieri potest, actualis ; quia hæc oratio in actibus internis intellectûs et voluntatis consistit : unde voluntariè in meditatione distractus ob irreverentiam erga Deum colloquentem sibi et impeditionem fructûs meditationis, a culpâ et peccato excusari nequit : sicut si absque rationabili causâ meditationem interrumpat aut decurtet, aut se non debito modo ad eam præparet. Si quis autem involuntariè distrahatur, hoc non officit quominùs attentionem moraliter, virtualiter et sufficienter ad aliquos effectus et fructus meditationis retinere censeatur.

§ 59.

5. PONDERATIO, DISCURSUS ET AFFECTUS CUM PROPOSITO.

V. Ea, quæ lecta, seriò *meditanda* sunt; et quidem si meditationis materia sit res sensibilis, v. g. passio Christi, ea per potentiam imaginativam et memoriam simul repræsentari debet, ut eò intimiùs animo imprimatur : si verò fuerit materia insensibilis, uti perfectiones divinæ, per solam memoriam proponi potest, licèt etiam phantasia imagines quasdam, sed valde improprias, fabricare soleat. Itaque per memoriam et vivam fidem divinam materia meditanda cum personis, verbis, operibus, loco, tempore et aliis circumstantiis intellectui proponenda erit, qui hæc omnia discutiet, ponderabit et examinabit, et exinde concludet quid discendum, quid faciendum, quid fugiendum, quales affectus eliciendi, quænam virtutes exercendæ et quænam vitia in particulari et occasiones peccandi evitari debeant. Denique voluntas sequens ductum intellectûs, congruos meditationis affectus et actus elicit, v. g. humilitatis, pœnitentiæ, charitatis, spei, gaudii etc. Item proposita hoc vel illud vitium eradicandi, hanc vel illam virtutem, in hoc vel illo loco aut tempore exercendi.

MEDITATIO AD PARTICULARIA, ET AFFECTUM, ET PIA PROPOSITA TENDAT.

Scholium. Meditatio præcipuè ad illas virtutes acquirendas et exercendas, quæ magis et quidem in particulari meditanti necessariæ sunt, et ad illa vitia extirpanda quibus obnoxius est meditans, dirigenda est: deinde maximè notandum quòd mens, in discurrendo et ponderando non sistere vel nimiùm morari debeat, sed in cordis motione et affectu. Quapropter ubi orans se moveri senserit, ibi sistere debet, in quocumque puncto fuerit, nec ad aliud punctum transeat nisi priori affectu exhausto; simulque curandum ut affectus non sit solius dulcedinis, sed utilitatis; nec inefficax, sed efficaciter ad praxin deducens.

§ 60.

6. GRATIARUM ACTIO.

VI. Meditationem sequitur *gratiarum actio* pro beneficiis tum in præsenti meditatione acceptis, tum pro illis circa quæ ipsa meditatio versabatur, v. g. creatione, conservatione etc., tum pro omnibus per totam vitam a Deo collatis : propter quæ Deus laudetur, adoretur, glorificetur et ad eum benedicendum omnes omnino creaturæ cœli et terræ invitentur.

§ 61.

7. OBLATIO.

VII. Ex gratiarum actione fluit *oblatio* suî ipsius in perpetuum mancipium pro omnibus gratiis concessis. Offerat proinde meditans Deo suo seipsum, corpus et animam, intellectum et voluntatem, ut secum secundùm divinum suum beneplacitum disponat. Offerat insuper omnes suas cogitationes, verba et opera ad majorem Dei honorem et gloriam. Denique offerat Deo unigenitum suum Filium cum totâ ejus vitâ, passione et morte, unà cum meritis beatissimæ Mariæ semper virginis et omnium Sanctorum, quibus sua uniat et conjungat.

§ 62.

8. PETITIO.

VIII. Oblationi succedat *petitio*, quâ a Deo, per intercessionem beatissimæ Virginis et Sanctorum, maximè Patronorum suorum, meditans humillimè petat gratiam proposita in meditatione facta exsequendi, virtutes exercendi et peccata emendandi ac fugiendi. Item ut Deum omnes homines agnoscant, ament, laudent, adorent eique fideliter serviant. Item

oret pro totâ Ecclesiâ catholicâ, Summo Pontifice, Episcopis, Regibus, Clericis, Religiosis, parentibus, amicis, benefactoribus, inimicis, justis, peccatoribus, tribulatis, morientibus et denique pro seipso, ut Deus suam illi gratiam largiatur, illum in eâ conservet, peccatorum veniam, virtutes, gratiam finalem et beatam mortem ac vitam æternam propter suam infinitam bonitatem, per merita Jesu, Mariæ et omnium Sanctorum impertiatur.

REFLEXIO ET EXAMEN SUPER MEDITATIONEM FACTAM INSTITUATUR.

Schol. I. Post meditationem peractam, juvat breve examen super eam instituere, hausta in illâ lumina pro praxi et executione notando et inquirendo quomodo meditatio successerit; et si quidem malè, causa cum pœnitudine et emendationis proposito investigetur : sin bene, grates Deo agantur, cum proposito similiter in posterum procedendi.

TEMPUS ET SPATIUM EJUS PRO MEDITATIONE DECLARATUR.

Schol. II. Circa *tempus* meditationis faciendæ notandum 1° quòd a S. Scripturâ et PP. vel maximè commendetur tempus matutinum : *Manè oratio mea præveniet te. Ps.* LXXXVII, 14. *Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illud, et in conspectu Altissimi deprecabitur. Eccli.*, XXXIX, 6. Favetque ratio, tum ut primitiæ diei, mille titulis Deo debitæ, illi reddantur; tum ne detur locus pigritiæ, quæ omnem diurnam bene vivendi formam, nimiùm in lecto stertendo, solet perdere; tum quia postquam homo externis actionibus cœpit distrahi, vix tempus ad quietam meditationem aptum invenire solet; 2° Summè interest per singulos dies aliquo tempore meditationi vacare; et licèt temporis spatium, etiam de consilio, pro omnibus certò determinari vix possit, cùm neque omnes sint æquè capaces, nec status, nec actiones vel occupationes sint ejusdem rationis, pro singulis tamen ex consilio boni directoris determinari poterit, nisi jam in aliquâ Communitate certa regula præscripta fuerit, a quâ pro modo obligationis non est recedendum, imò ultra illam progredi multis expediet. Card. Lauræa, *Opusc. 2 de Orat.*, c. 12, dimidiam horam, veluti ut plurimùm sufficientem, præscribit. S. Bonaventura, *Reg. Novit.*, c. 2, et S. Franciscus Salesius, *Introd.*, p. 2, c. 1, integram horam exigit. S. Petrus

Alcantara c. 1, *de Medit.*, c. 11, *admonit.* 6, ait meliùs esse semel meditari diutiùs, quàm bis breviter, et quidem per unam et dimidiam, vel duas horas. Suppleri quidem poterit meditatio quieta quodam modo per lectionem, preces vocales et jaculatorias, examina et reflexiones, in illis qui revera ob infirmitatem, incapacitatem, temporis et loci defectum, quietæ meditationi vacare non possunt; sed tunc curandum est ut hæc cum tali attentione fiant, quæ sit veluti implicita meditatio, et ut quis, quàm primùm possit, veræ meditationi incumbat.

§ 63.

MATERIA MEDITATIONIS PRO INCIPIENTIBUS SUNT IV NOVISSIMA.

Superest modò ut *materiam* meditationis, ad purgandas animas maximè incipientium potissimùm convenientis, consideremus; quæ est *meditatio de quatuor novissimis,* scilicet morte, judicio, inferno et cœlesti glorià. Probatur 1° ex S. Scripturâ : *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis. Eccli.* VII, 40. *Ne dederis in tristitiâ cor tuum, sed repelle eam a te, et memento novissimorum. Eccli.* XXXVIII, 21. *Utinam saperent et intelligerent, ac novissima providerent. Deut.* XXXII, 29. — 2° ex PP. : Rabanus ait : « Ne occupet tristitia seculi cor tuum, quæ mortem animæ operatur; sed abjice eam a te, et memento novissimorum temporum. » In *Eccl.*, l. 18, c. 15. Auctor *Speculi peccatorum* (inter opera S. Augustini), citatum textum *Deut.* XXXII : *Utinam saperent* etc., ut speculum proponit dicens (c. 2) : « Si te sæpiùs in hujusmodi speculo prospexeris, eris absque dubio Samsone fortior, Davide cautior, Salomone sapientior : illi autem in hoc speculo se sæpiùs considerare neglexerunt, ideo in carnis suæ desideriis cæcati corruerunt. » Et S. Bonaventura novissima frequenter meditanda devotis proponit, dicens : « Memoriâ mortis, quâ omnia hujus mundi oblectamenta, gloriam et honorem, altum statum vilipendant; memoriâ extremi examinis, quâ inflammantur ad bona opera peragenda, ut tunc cum justis mereantur accipere præmium

meritorum; memoriâ pœnarum infernalium, quâ omnia illicita, licèt dubia, respuant timore tormentorum; memoriâ cœlestis gloriæ, quâ, ut hìc quiescant, et exultent in spe, ac ut illinc sint digni gloriâ, nitantur se veris virtutibus adornare. » *Fascicular.* init.—3° Ratio est: timor et spes, maximè prout pœnam æternam et præmium æternum respiciunt, quod est totum objectum novissimorum, omninò ut dispositiones ad justificationem, præsertim primam et incipientium, requiruntur, juxta Tridentinum sess. 6, c. 6: « Dum peccatores se esse intelligentes, a divinæ justitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur. » Sed ad hos actus nequit moveri homo, nisi expendendo bene motiva et accuratâ novissimorum meditatione : ergo hæc meditatio ad purgandas animas incipientium maximè usurpanda est.

QUOMODO MEDITATIO NOVISSIMORUM SIT NECESSARIA.

Scholium. Meditationes de novissimis passim Ascetæ exhibent: alii per puncta brevia tantùm excitando, ut S. Ignatius in suis *Exercitiis,* S. Franciscus Salesius, S. Petrus de Alcantara, et Godinez in *Praxi Theol. Myst.*, uti magis congruit iis qui per seipsos cum gratiâ Dei panem hunc cum cortice masticare possunt. Alii per fusiores meditationes procedunt, uti Granatensis, a Ponte, Molina Carthusianus, ut doceant, moveant et debiliores adjuvent. Alii plenos tractatus de novissimis instituerunt, uti Dyonisius Carthusianus, Drexelius, Alvarez de Paz, etc. Illud de novissimorum meditatione notandum, quòd juxta P. Reguera, *Theol. Myst.*, t. I, p. 428, sit necessaria saltem necessitate præcepti, imò aliquo modo, ut quis ex toto corde convertatur et in justitiâ perseveret, necessitate medii, ratione actûs timoris et spei. Interim tamen hæc meditatio non in solâ ratione humanâ, sed in fide de præmio supernaturali visionis Dei, et pœnâ ejus privativâ fundari debet; experientia enim docet in statu naturæ corruptæ parum prodesse solum lumen rationis, multùm verò lumen fidei, si cum meditatione conjungatur. Atque eadem experientia etiam probat quòd novissimorum ex fide meditatio ita sit fundamentalis ad vitam christianam ritè instituendam et sustinendam, ut nihil sine eâ firmum sit.

§ 64.

MEDITATIO MORTIS.

I. Pergendo verò ad novissima in specie, *meditatio mortis* ad purgandas animas, maximè incipientium, plurimùm juvat et necessaria est. — *Primò* enim certum est ex Scripturâ; 1° quòd omnes, nullo excepto, simus morituri : *Morte morieris. Gen.*, II, 17. *Quis est homo qui vivet, et non videbit mortem? Ps.* LXXXVIII; 2° Omnes, non pluries, sed semel sumus morituri : *Statutum est hominibus semel mori. Hebr.*, IX, 27. *Omnes morimur, et quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur.* II *Reg.*, XIV, 14. *Memento quia ventus est vita mea, et non revertetur. Job*, VII, 7; 3° De modo, loco et tempore mortis omninò incerti sumus. *Quâ horâ non putatis, Filius hominis veniet. Luc.*, XII, 40. Mors furi comparatur, de quo nescit paterfamilias quâ horâ venturus sit. *Luc.*, XII, 39. Constituit quidem Deus in secreto consilio suo terminos vitæ nostræ cum omnibus circumstantiis suis : *Breves dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud te est : constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt. Job* XIV, 5; sed hoc nobis omnino occultum est cum paucissimorum exceptione, quam nonnisi temerè de se quis cogitabit. Profectò hæ veritates, seriâ meditatione expensæ, ad vitam christianam instituendam efficacissimæ et necessariæ sunt, juxta illud Domini præceptum : *Videte, vigilate, et orate : nescitis enim quando tempus sit. Marc*, XIII, 33. Et : *Memor esto judicii mei, sic enim erit et tuum : mihi heri, tibi hodie. Eccli.* XXXVIII, 23. — *Secundò* Confirmant hoc PP. : S. Hieronymus, allegatâ illâ sententiâ Platonis : *Omnem sapientûm vitam meditationem esse mortis*, et præferendo sententiam S. Pauli : *Quotidie morior*, infert : « Debemus igitur et nos animo præmeditari quod aliquando futuri sumus, et quod, velimus, nolimus, abesse longiùs non potest. » *Ep.* 3, *ad Heliod.*, post. med. Ut enim idem ait : « Facilè contemnit omnia qui semper cogitat se esse moriturum. » *Ad Paulin.*, ep. 133. Quippe S. Augustinus notat : « Nihil

sic homines revocat a peccato, quemadmodum imminentis mortis cogitatio. » L. 2 *de Genes. cont. Manich.*, 28. S. Bonaventura : Considera frequenter, volve et revolve diligenter, quòd mors non potest declinari, quòd hora mortis non potest investigari, quòd tempus a Deo præordinatum non potest immutari. » *Soliloq.*, c. 3. Et S. Climacus : « Quemadmodùm ex omni genere ciborum panis est maximè necessarius, ita ex omnibus actionibus meditatio mortis. » *Scal., grad.* 6. Omnia hæc libellus de *Imit. Christi*, l. 1, c. 23, complectitur. — *Tertiò* Ratio est : mors est summum quoddam naturæ malum et momentum unde pendet æternitas : ergo omnis prudentiæ ratio postulat ut eam seriò præmeditemur et maturè consilium capiamus de modo quo tantum malum in maximum bonum nobis cedat, et momentum tribulationis vertatur in æternitatem exultationis. Modus autem hic in eo consistit, ut mortem certò semel, licèt incerto tempore futuram, semper meditemur; unde fiet quòd semper veluti morituri vivamus, et ita sicuti morientes vixisse optabimus, quòd non tam mortem quàm malam mortem timeamus, et bene vivendo bonam faciamus : quòd per mortificationem nobis moriamur, quæ morti nihil aliud quàm præcidere laqueum quo ligamur faciendum relinquat; quòd demùm vigilando et orando fortiter assuescamus vincere inimicos nostros et pulchram oppetere per vulnera mortem.

QUOMODO MORS MEDITANDA.

Scholium. Potissimus fructus ex meditatione mortis eruendus est institutio vitæ christianæ, ut *qualis vita, finis ita.* Ad hoc verò requiritur seria mortis meditatio et vix ad propriam instructionem et vitæ correctionem, volatilis mortis memoria, aut sola frequentia mortuos et eorum ossa inspiciendi proficiet, uti notârunt Climacus et Dyonisius Carthusianus : quia hæc externa facilè in meram cæremoniam abeunt, nisi sancto meditationis exercitio animentur; nam etiam ethnici in suis conviviis varia mortis spectra proponebant, nec tamen ita mores suos corrigebant, imò ex ipsâ mortis imagine perfidè inferebant cum illis stultis : *Comedamus et bibamus, cras*

enim moriemur, *Is.* XXII, 13, utì probat Raynaudus, l. 6, *de Virtut.*, § 2, c. 5. Deinde nec satis proficua erit meditatio mortis, si merè humana fuerit, prout est finis vitæ præsentis, sed lumine fidei altiùs erigenda est et mors prout est initium æternitatis beatæ vel infelicis consideranda est, quæ animam immortalem et corpus nostrum post resurrectionem exspectat. Hoc quippe fidei singulare privilegium est, ut supra id quod videmus certificet nos de eo quod non videmus. Unde Apostolus nos monet : *Evigilate, justi, et nolite peccare.* I *Cor.*, XV, 34. Et : *Tempus breve est, reliquum est ut qui utuntur hoc mundo tanquam non utantur : præterit enim figura hujus mundi.* I *Cor.*, VII, 29. Porrò, licèt in quod aliqui opinantur cum Innocentio III, l. 2, *de Contemptu mundi*, c. 42, scilicet in articulo mortis omnibus se visibilem præbere diabolum ut tentet, et Christum crucifixum ut consoletur bonos et terreat malos, in regulâ generali non satis fundatum sit, uti probat Granado 3 p. *contr.* 13, tr. 1, d. 1 : sufficit tamen quòd ita fieri possit et sæpe invisibiliter Christus crucifixus conscientiam redarguat et diabolus vehementissimè tentet. Si quando verò hoc in malis et tepidis non contingat, hoc ipsum major increpationis et tentationis modus censendus est. Denique ne quis sacrum timorem mortis cum naturali confundat, notandum est ex S. Climaco quòd non excludatur metus naturalis mortis, qui est passio naturalis et etiam in SS. humanitate Christi locum habuit : nec excluditur metus mortis in motivo supernaturali fundatus, ratione incertitudinis bonæ vel malæ mortis et subsequentis felicis vel infelicis æternitatis, qui est timor etiam Sanctorum : sed uterque hic metus et timor, maximè posterior, ita debet in meditatione mortis ordinari, ut spe in Deo conceptâ moveat nos ad eam quæ haberi potest salutis nostræ certitudinem, per constantem vitæ emendationem quærendam, ita ut, crescente in nobis charitate, uterque timor minuatur et in sancta desideria mortis, imò et in dulcissimam mortem transeat.

§ 65.

MEDITATIO JUDICII.

II. *Meditatio judicii* eodem dicto modo, § 64, juvat et necessaria est. Judicium hoc duplex est : *particulare*, quod cum singulis animabus immediatè post mortem; et *universale*, quod in fine, cum omnibus, post resurrectionem mortuorum, instituetur. Utrumque ostendit et ad salutarem meditationem

proponit 1° S. Scriptura; et quidem *particulare : In fine hominis denudatio operum illius. Eccli.* XI, 29. *Post hoc autem judicium. Hebr.* IX, 27. *Universale* verò : *Venit hora, in quâ omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei, et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ : qui verò mala egerunt, in resurrectionem judicii. Joan.* V, 28. Et hoc idem judicium minutatim describitur *Matth.* XXIV, 27, etc. Cùm ergò in hoc judicio operum omnium nostrorum strictissima ratio reddenda sit et tempus illius nos lateat, seriò meditandum est quomodo christiana vita ita instituatur, ut hanc rationem judici suo quis reddere possit. — Ita 2° monent PP. : S. Hieronymus : « Ego cunctis peccatorum sordibus inquinatus, diebus ac noctibus operior cum tremore, reddere novissimum quadrantem. » *Ep.* V, *ad Florent.* « Igitur sive leges, sive dormies, sive scribes, sive vigilabis, Amos tibi semper buccina in auribus sonet et Apostoli, qui hunc horrendum diem impiis et peccatoribus prævidere meruerunt; » *Regul. Monach.* ex S. Hier. collectâ. « Semper tuba illa terribilis vestris perstrepat auribus : *Surgite, mortui, venite ad judicium,* » c. 30. S. Gregorius : « Illum ergo diem, fratres charissimi, totâ intentione cogitate, vitam corrigite, mores mutate, mala tentantia resistendo vincite, perpetrata autem fletibus punite. Adventum namque æterni judicis tantò securiores quandoque videbitis, quantò nunc districtionem illius timendo prævenitis. » *Hom.* I, in *Evang.* — 3° Ratio est : meditatio mortis est utilissima et christiano necessaria : ergo multò magis meditatio judicii, quia mors potissimùm, propter judicium eam subsequens, metuenda est, cùm judicium, teste Carthusiano, multò terribilius sit ipsâ morte corporali et temporali, imò et pœnis inferni ad tempus juxta illud : *Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me, donec pertranseat furor tuus? Job.* XIV, 13. Deinde assidua judicii memoria, utì notat S. Thomas : « Avertit hominem ab electione peccati, quia habet justitiam cum misericordiâ : et per spem, quæ consurgit ex consideratione misericordiæ remittentis peccata et præmiantis bona : et hoc tollitur per desperationem. » 2, 2, q. 12,

a. 2. Nam solus ille desperat, qui vel non credit futurum judicium, vel de illo non cogitat ne timore compungatur; cùm, e contra, credenti et cogitanti, timor ad christianè vivendum, facto recursu ad Deum, consequenter etiam ad sperandum, magnus stimulus sit.

QUOMODO JUDICIUM MEDITANDUM.

Scholium. Ut meditatio judicii eò vividior sit, juvat ejus etiam circumstantias bene considerare, quarum 1° est *locus,* qui pro judicio particulari est ille ubi unusquisque moritur: scilicet ibi ubi naufragus in mari perit, viator a prædone, duellans ab adversario, miles ab hoste, alius a fulmine, occiduntur, ibidem a Deo ubique præsente judicantur. Ibi in tuo lecto, in quo ad delicias et fortè nefandas decumbis, ibidem citò jacebis cadaver et judicaberis. Proh Deum immortalem! quid cogitamus, quando summum hoc animæ nostræ negotium non seriò recogitamus! — 2° *Tempus* judicii, quod erit in ipso instanti quo incipit verificari quòd anima non sit amplius unita corpori, ubi homo non amplius est in viâ, nec mereri, nec demereri potest: unde visiones judicii subinde habitæ ante mortem non sunt de judicio tunc facto, sed imminente et figurato per propriam visionem viatorum; idque vel ex nutu Dei, ad morientis profectum, vel ope diaboli, ut illum in desperationem inducat: sicuti et visiones habitæ de judicio alterius non sunt de judicio quod tunc fit, sed quod priùs in momento factum est; 3° Quando Patres et Ascetæ figurant judicium ad instar humanorum judiciorum terribilium, hoc faciunt pro captu nostro, non quòd sic omnino fiat, sed modo altiori, nobis pro nunc imperceptibili; scilicet per visionem intellectualem animæ infusam, quâ se, omnesque totius vitæ suæ cogitationes, verba et opera, suumque judicem videat (quo modo etiam hæc visio ad SS. Deiparam, S. Michaelem et S. Angelum custodem extendi potest), et pronuntiatam per locutionem spiritualem sententiam percipiat. Ubi tamen ulteriùs notat P. Reguera *Theol. Myst.*, t. 1, p. 438, quòd judex ille qui ante adventum Christi fuit Deus ut præcisè Deus, jam etiam ut homo sit; et quamvis in judicio particulari, uti opinari licet, Christus ut homo non veniat personaliter et sensibiliter ad singulos judicandos, venit tamen, quatenus prædictâ visione intellectuali, non quidem faciali propriâ beatorum, sed aliâ quâdam sublimi, qualis subinde in viâ communicatur, detegitur reo præsentissimus judex, ut Deus quidem, tanquam reipsa præsens, ut homo verò, quatenùs præ-

sentatur, quasi præsens ille ipse, qui est ad dexteram Patris. — 4° Judicium hoc particulare in uno momento fiet, modo sublimiori et terribiliori quo a nobis nunc cogitari potest : quia ille modus erit proprius animæ independenter a sensibus, et per ideas proprias infusas, spiritualia cognoscentis; cum e contra in vitâ nonnisi per species alienas a sensibus haustas hoc judicium nobis repræsentemus, quæ a vero magis quàm pictum a vivo distant. Nec terrorem minuet quòd judicium hoc in momento absolvatur, sed eum potiùs augebit, quia erit cum majori excessu, cùm judicem suum non extra se, sed intra se inveniet. — 5° Pro judicio universali accedit publica illa confusio coram toto mundo, cui *quidquid latet apparebit.* Quæ omnia satis urgent ut faciamus quod Abbas Amon monet : « Cogita quasi reus in carcere, tibique dic : Væ mihi! quomodo habeo adstare ante tribunal Christi? et quomodo habeo actuum meorum reddere rationem? si sic semper meditatus fueris, poteris salvus esse. » *Vit. PP.*, apud Rosweidum, l. 5.

§ 66.

MEDITATIO INFERNI.

III. Meditatio *inferni* ad vitam christianam perfectè instituendam non minùs prodest et necessaria est. Docet hoc 1° S. Scriptura, quæ præterquam quòd pœnas inferni impios manentes sæpiùs inculcat, præsertim in illâ sententiâ finali : *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, Matth.* XXV, 41, meditationem inferni in variis locis commendat, uti : *Descendant in infernum viventes. Ps.* LIV, 16. Ubi auctor, l. 1, *ad Frat. de monte*, c. 4 inter opera S. Bernardi, subjungit : « Ne descendant morientes, descendant viventes, assiduè contemplando dolores inferni, ut horreant et refugiant. » Et S. Bernardus : « Vivens igitur ad infernum descende, percurre mentalibus oculis tormentorum officinas. » *Serm.* 42 *de Diver.* Deinde dicitur : *Dominus... deducit ad inferos, et reducit*, I. *Reg.*, II, 6; ubi S. Gregorius notat : « Tunc quippe peccare desinimus, cùm, supernâ gratiâ mollitis cordibus, futura tormenta formidamus et ab inferis reducimur, cùm, interno visitati solatio, ad spem veniæ de pœnitentiæ lamento

respiramus. » In *Reg.*, l. II, c. 1. Idem confirmat descriptio inferni a Christo Domino, occasione divitis in eo sepulti, facta, *Luc.* XVI, ut nimirum eum seriò consideremus : id quod nobis plus proderit quàm si eum oculis cerneremus, aut aliquis damnatorum resurgens ex mortuis eum nobis enarraret, ut enim ibidem, V, 31, dicitur : *Si Moysen et Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* — 2° Ad hanc meditationem hortantur PP. : S. Chrysostomus ait : « Si perpetuò gehennam recogitaremus, non statim in illam incideremus. Propterea supplicium minatus est Deus : nisi aliquid profectûs in se haberet gehennæ reputatio, utique jam non esset illam minatus Deus. Verùm quoniam illius recordatio magna potest efficere, propterea comminationem illius quasi salutare quoddam pharmacum animis nostris imposuit. » *Hom.* 2, in II *Thess.* Et deinde monet ut hæc cogitatio et horror inferni a primâ ætate pueris instilletur. S. Prosper de pœnis inferni ait : « Hæc et his similia libenter audire vel legere, jugiter ante oculos mentis adducere, futura credere; sine ullâ perturbatione metuere, cogitare quale malum sit ab illo gaudio divinæ contemplationis excludi etc., hæc et his similia multa cogitare, nihil est aliud quàm vitiis repudium dare et omnia blandimenta carnalia refrænare. » L. 3, *de Vit. contempl.* — 3° Ratio est : damnatis *sempiternus* inferni *horror*, *Job.* X, 22; *ignis æternus*, *Matth.* XXV, 41; *locus tormentorum*, *Luc.* XVI, 28, et omnia ejus damna assiduò ante oculos versabuntur, eaque semper considerabunt et exinde incomparabilem mœrorem et dolorem percipient : ergo nihil rationabilius est quàm ut nos utiliter faciamus quod illi inutiliter, nos per modica vitæ momenta, quod illi per immensa secula, considerando nimirum omnia illorum damna et tormenta, quæ possunt etiam esse nostra : unde maximum peccati, quo gehennam meremur, odium, luctum et pœnitentiam concipiemus; nam aut pœnitendum, aut ardendum est; et ad vitam christianam perfectè instituendam excitabimur.

Scholium. Tria sunt quæ de inferno seriò meditanda sunt, scilicet : 1° Pœna damni, quæ consistit in privatione visionis beatificæ : quæ tantum malum est, quantum bonum est Deus quo damnati privantur, et ob cujus amissionem ineffabiliter torquentur; 2° Pœna sensûs seu ignis. Si enim pro toto mundo corpus nostrum ad horæ unius spatium igni non traderemus, *quis poterit habitare de vobis cum ardoribus sempiternis? Is.* xxxiii, 14. Quæ flamma iræ, luxuriæ etc. hoc igne non extingueretur? Hæc recordare, ait S. Augustinus, vel alius, et illum ignem gehennæ iis, quæ te nunc exagitant, flammis libidinis et cupiditatis oppone, ut major ardor minorem ardorem superet. *Serm.* 181, *de Temp.*, c. 18; 3° Æternitas pœnarum, de quâ S. Bernardus ita scribit : « Quid tam pœnale quàm semper velle quod nunquam erit, et semper nolle quod nunquam non erit? Quid tam damnatum quàm voluntas addicta huic necessitati volendi, nolendique? In æternum non obtinebit quod vult, et quod non vult in æternum nihilominus sustinebit. » L. 5. *de Consid.*, c. 12.

§ 67.

MEDITATIO CŒLESTIS GLORIÆ.

IV. Denique ad perfectionem christianam valde excitat meditatio *cœlestis gloriæ*. — Pro hoc asserto stat 1° S. Scriptura, quæ nobis hoc præmium æternum ob oculos semper proponit, ut ad bene vivendum excitemur : *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem. Ps.* cxviii, 112. Vult item ut ad eam sitibundi anhelemus : *Sitivit anima mea ad Deum fortem* (alii fontem) *vivum : quando veniam, et apparebo ante faciem Dei? Ps.* xli. *Satiabor, cùm apparuit gloria tua. Ps.* xvi, 15. Vult nos ad eam spem nostram erigere : *Videbo Deum meum... reposita est hæc mea in sinu meo. Job* xix, 26. *Vos similes hominibus exspectantibus Dominum suum. Luc.* xii, 36. Vult nos pro eâ obtinendâ orare et ibi mente conversari : *Pater noster, qui es in cœlis... adveniat regnum tuum. Matth.* vi, 9. *Nostra conversatio in cœlis est.*

Philip. III, 20. Unde bene monet catechismus Rom. : « Quare Parochi in erudiendis fidelibus nunquam intermittent præmiis æternæ vitæ propositis eorum animos accendere, ut quæcumque vel difficillima, christiani nominis causâ subeunda docuerint, facilia atque adeò jucunda existiment, promptioresque ad parendum Deo et alacriores reddantur. » *Expos. Symb.* — 2° Suadent hoc PP. : Tertullianus : « Quoties viam ad gloriam spiritu deambulaveris, toties in carcere non eris : nihil crus sentit in nervo, cùm animus in cœlo est. » L. *ad Mart.*, c. 2. S. Hieronymus : « Quotiescumque te vana seculi delectaverit ambitio, quoties in mundo aliquid videris gloriosum, ad paradisum mente transgredere : esse incipe quod futura es. » *Ep.* 18, *ad Eustoch.* S. Gregorius : « Si consideremus, fratres charissimi, quæ et quanta sunt quæ nobis promittuntur in cœlis, vilescunt animo omnia quæ habentur in terris. » *Hom.* 37, in *Evang.* S. Thomas : « Licèt hæc quæ speramus futura sint, et interim corpus nostrum corrumpatur, nihilominus tamen renovamur, quòd non attendimus ad ista temporalia, sed ad cœlestia. » In II *Cor.* IV, *Lect.* IV. — 3° Ratio est : nomine cœlestis gloriæ intelligitur finis hominis ultimus, ejus beatitudo, in quâ omnia ejus desideria quiescunt, omnis rationalis appetitus satiatur : sed hanc appetere continuò in omnibus et ad eam tendere semper debemus; quòd cùm sine frequenti et seriâ ejus meditatione fieri non possit, quia ignoti nulla cupido, hæc omninò requiritur, et, uti concludit S. Augustinus, *ad illam adipiscendam rectè nobis vivendum est.* L. XIX, *de Civ.*, c. 4.

QUOMODO CŒLESTIS GLORIA MEDITANDA.

Scholium. Gloria cœlestis qualis et quanta sit, vix concipi potest positivè, sed tantùm negativè, in quantum scilicet est supra omnem conceptum, quem de rebus creatis infra gloriam habemus, quæ omnium earum æstimationem transcendit. Quippe *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus his qui diligunt illum.* I *Cor.* II, 9. Nec enim quæ ibi sunt maximè spiritualia, sunt talia, qualia hæc sensibilia, sed longè al-

tioris ordinis, sicut etiam quæ ibi sunt sensibilia, sunt eo modo ibi quo hìc, sed longè aliter. Ita de corpore in resurrectione loquitur S. Paulus secundùm quatuor gloriæ dotes I *Cor.* xv, 42, penès quas evadet quasi spirituale. Ita in *Apoc.* xxi, et sæpiùs cœlestis illa civitas describitur vel symbolicè, per ea quæ nostris rebus sunt similia cum ineffabili tamen excessu v. g. per portas ex margaritis etc. vel meliùs terminis negativis, v. g. quòd *non egebit sole, neque lunâ,* et *mors ibi non erit* etc. adeòque inutile est inquirere de his quæ in cœlo sunt per conceptus positivos : sufficit nobis ut fide credamus et attentè meditemur quod negativè nobis proponit Apostolus paulò ante citatus : *Nec oculus vidit* etc. ut in omni rerum eventu cum SS. Martyribus res ceteras et etiam vitam nostram contemnamus ut vitam æternam consequamur. Accedit beata illa æternitas et status omnium bonorum aggregatione perfectus et visio beatifica quæ verbis et cogitationibus comprehendi non potest, cùm juxta P. Reguera, *Theol. Myst.,* t. 1, p. 449, sit majus bonum quàm sit malum carentia illius, licèt hæc sit majus malum quàm reliqui cruciatus, siquidem cruciatus sunt compossibiles cum hac visione, uti patet in humanitate Christi in viâ beatâ simul, et tamen acerbissimos dolores in passione suâ sustinente; non verò carentia visionis beatificæ, de quâ S. Chrysostomus ita scribit : «Novi quia plurimi pertimescunt gehennam : ego tamen illius gloriæ amissionem amariùs quàm ipsius gehennæ dico esse supplicium. Si verò id non possum sermone monstrare, nihil est omninò mirandum, namque non novimus illorum beatitudinem præmiorum, ut infelicitatem quoque de eorum amissione scire non possumus... Nos autem hoc absque dubio discemus, cum experimentis cœperimus doceri... Intolerabilis quidem res est etiam gehenna, quis nesciat? et supplicium illud horribile : tamen si mille aliquis ponat gehennas, nihil tale dicturus est quale est a beatæ illius gloriæ honore repelli. » *Hom.* 24, in *Matth.*, post med. Testis est ipse diabolus, qui aliquando, narrante Drexelio, l. 1 *de Cœlo,* c. 10, libenter se inferni proprii et reliquorum dæmonum pœnas usque ad diem judicii subiturum dixit, dummodo sibi aliquando Deum videre concederetur.

ADHORTATIO AD MEDITATIONEM NOVISSIMORUM, ET FRUCTUS EJUS.

Corrollarium. Duo potissimùm ex novissimorum meditatione colligenda sunt : 1° Summum quoddam odium contra peccatum concipiendum est, utpote causa est omnis mali in meditatione novissimorum considerati. Nam peccatum mortis origo est, et mortem malam, imò pessimam facit : *Per peccatum mors,* Rom. v. 12.

Mors peccatorum pessima. Ps. xxxiii, 22. Sine peccato, quod est vera mors, vix nomen mortis meretur mors corporis, quæ, etiamsi acerbissima, ad vitandum peccatum contemnenda est, et non turpis, sed felix et pretiosa evadit : *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus. Ps.* cxv, 5. Unde S. Bernardus : « Mors peccatorum mala in amissione mundi. Pejor in dissolutione carnis... Pessima in tormentis inferni. E contra bonorum mors optima : quoniam quidem fit ibi quies a labore, fit jucunditas de novitate, fit securitas de æternitate. » *Serm.* 41, *ex parvis.* Quantùm ad judicium, peccatum procul dubio est quod illud ita terribile reddit, imò quod facit judicium condemnationis; tolle peccatum vel pœnitendo de commisso, vel abstinendo a committendo, et occurret tibi Dominus non *tanquam fur,* sed *velut sponsus;* non in furore minitans necem, sed in amore invitans ad amplexum. *Si enim nosmetipsos judicaremus,* scilicet judicio discussionis et condemnationis, judicando severè nosmetipsos et peccata nostra puniendo, *non utique judicaremur,* scilicet a Deo judicio condemnationis, quin vix judicio discussionis sed tantùm judicio absolutionis, quod non tam judicium quàm corona est; quod sibi optat S. Bernardus : « Bonum judicium, quod me illi districto, divinoque judicio subducit et abscondit. Prorsus horreo incidere in manus Dei viventis, volo vultui iræ judicatus præsentari, non judicandus. » *Serm.* 55, in *Cant.* Quantùm ad infernum, peccatum facit infernum, et pessimum inferni peccatum est. Vermis ibi non moritur, quia nutritur carie memoriæ inamissibilis de peccatis aliquando commissis : ignis non exstinguitur, quia peccata ligna sunt flatu iræ Dei succensa : ibi diaboli sunt, qui erant Angeli, quia per peccatum diabolus est, et homines per peccatum ex patre diabolo sunt, totidem quasi diaboli effecti. Denique, quantùm ad gloriam cœlestem, peccatum nos hoc maximo bono privat, quia peccatum est cum glorià incompatibile. Alterum quod ex hâc meditatione elicere debemus, est continua abnegatio nostrî ipsorum, et inordinatarum passionum nostrarum, juxta illud : *Qui amat animam suam,* id est, qui in mundo absurdis ejus cupiditatibus obtemperat et præter debitum ei indulget, *perdet eam : et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam, Joan.* xii, 25, id est, qui non paret ei, cùm aliquid perperàm jubet. Et quia caro nostra est ille animæ nostræ hostis domesticus quem maximè horrere debemus, crucifigatur cruce Christi, in quâ est salus et vita. Cogitemus mortem et moriemur in vitâ, ut in morte vitam inveniamus. Cogitemus judicium et judicemus nosmetipsos, ut non utique judicemur. Cogitemus infernum et nosmetipsos puniamus, vel puniri in vitâ amemus, ut non puniamur in æternum. Cogitemus gloriam cœlestem, et

quantumcumque multa agimus vel patimur, pauca esse reperiemus, ut supra illa multa constituti intremus in gaudium Domini nostri.

§ 68.

DISTRACTIO, PRIMUM IMPEDIMENTUM ORATIONIS, DEFINITUR.

Quatuor sunt potissima impedimenta quæ occurrunt iis qui orationi vacant, scilicet distractio, scrupuli, ariditas et desolatio. His duobus ultimis plerumque proficientes et perfecti vexantur, de quibus proinde suo loco tractabitur. Distractio verò et scrupuli incipientes maximè infestant, de quibus hìc agendum est. Et 1° quidem de *distractione*, quæ est evagatio quædam et remotio intellectûs a materiâ vel objecto orationis, dum imaginatio rebus inutilibus præoccupatur.

DISTRACTIO VITANDA.

Scholium. Distractio contra omnes species orationis militat, et attentionem ad eam requisitam tollit. Maximè verò meditationi officit, et nisi distractiones in quâcumque oratione excuti curentur, oratio nulla est et infructuosa; imò quando attentio actualis, etiam inculpatè, in aliquâ parte orationis deest, saltem *refectio spiritualis mentis* seu *lætitia spiritualis* non percipitur juxta S. Thomam 2, 2, q. 83, art. 13. Unde S. Isidorus ait: « Tunc veraciter oramus, quando aliunde non cogitamus: sed valde pauci sunt qui tales orationes habeant: et licèt in quibusdam sint, difficile tamen est ut semper sint. » L. 3 *Sent.*, c. 7.

§ 69.

DISTRACTIONIS RADICES : 1° IMAGINATIO ET PASSIO. — 2° SENSUS EXTERNI. — 3° PASSIONES. — 4° INGENIUM VAGUM. — 5° MAGISTER SPIRITUALIS IMPERITUS. — 6° PROBATIO DEI. — 7° TENTATIO DÆMONIS.

Radices unde distractiones in oratione oriuntur, sunt 1° *imaginatio*, potentia magis libertina quàm libera, quæ rationis

jugum et obligationem excutiendo, illi objecto quod sibi magis placet adhæret, maximè si alicui passioni prædominanti conforme sit. Sic si passio iræ prædominetur, distractiones erunt imaginari vindictas, contentiones, querelas, rixas etc. Si passio prædominans fuerit gula, distractiones erunt imaginari convivia et cupedias sub prætextu necessitatis. Si passio fuerit appetitus sensualis, imaginationes distractivæ erunt res turpes et objecta abominanda repræsentata, quæ animum distrahunt, torquent et contristant.

2° Secunda radix sunt communiter *sensus externi non bene custoditi*, quorum operationes imaginationem ad se rapiunt, et imaginatio intellectum.

3° Tertia sunt *passiones*, quæ animam valde inquietant et distrahunt, quoties suis objectis applicantur, v. g. si ambitiosus occupatus sit in quærendo honore; si inhonestus feminas et facies decoras facilè intueatur; si non discedat quis a locis, personis et occasionibus quæ illum inquietare possunt: hi tales semper inquieti et distracti erunt.

4° Quarta radix solet esse *ingenium* parvum, inquietum, curiosum et in negotia externa et sècularia nimiùm effusum : homines talis ingenii sibimetipsis sunt perpetua distractio.

5° Quinta radix solet esse magister spiritualis in materiâ orationis, præsertim mentalis, parùm versatus, qui se suamque orationem, velut præcisam normam aliis vult obtrudere, unde discipulum tentatum et perpetuò distractum reddit.

6° Sexta radix solet esse quædam benevola *probatio Dei*, quâ suos probat, ut magis erga illum quàm sua dona afficiantur, indeque illos in patientiâ et humilitate educat.

7° Septima radix est suggestio et *tentatio dæmonis;* nam uti S. Nilus ait : « Universum bellum quod inter nos et dæmones conflatur, non est de aliâ re quàm de oratione; est enim illis oratio valde adversa et odiosa; nobis verò salutaris et valde benigna. » C. 47, *de Orat.* Hinc S. Marcellus Abbas audivit insonare tubam, et a diabolo percepit tunc se cum suis ad arma

provocari, cùm Monachi signo campanulæ ad divinam psalmodiam vocantur. Rosweidus, *Vit. PP.*, l. 18, c. 152.

DISTRACTIONES OMNES NON QUIDEM PRÆCAVERI, ATTAMEN REJICI POSSUNT.

Scholium. S. Moyses Abbas apud Cassianum, *Coll.* 1, c. 17, notat impossibile quidem esse mentem in oratione non omnibus interpellari cogitationibus; suscipere verò eas vel respuere, omni studenti cum gratiâ divinâ possibile est : *Nec enim totum vel incursui, vel illis spiritibus tribuendum est :* quare faciendum quod similitudine molendini declarat : *Cui si arena imponatur, exterminat, pix inquinat, palea occupat. Sic cor nostrum cogitatio amara turbat, inmunda maculat, vana inquietat et fatigat.* C. 18. Ait auctor Medit., c. 9, inter opera S. Bernardi, et auctor lib. de *Amor. Dei*, c. 1, inter eadem opera, a similitudine Abraham *Gen.* xxii, 5 : « Curæ, sollicitudines, anxietates, labores, pœnæ, servitutes, exspectate me hìc cum asino, corpore isto, donec ego cum puero, ratio scilicet cum intelligentiâ, usque illuc properantes, postquam adoraverimus revertamur ad vos. » Ut verò radices distractionum feliciùs evellamus, remedia sequentia adhibenda.

§ 70.

REMEDIA DISTRACTIONUM.

Remedia contra distractiones sunt : 1° Si distractio oriatur ex evagatione imaginationis per peccatum sauciatæ et ita destructæ, ut objecta passioni prædominanti congrua sectando, vix unica oratio Dominica sine omni distractione persolvi possit, hoc ipsum quod patimur in materiam humilitatis vertere oportet, fragilitatem nostram humiliter agnoscentes; quæ humiliatio optima erit oratio, si sine nostrâ culpâ imaginatio nostra evagetur, nosque eam a vanis illis objectis purgare pro possibili cum gratiâ conemur.

2° Si distractio oriatur ex sensibus externis non ritè custoditis, illi per mortificationem refrænandi sunt, de quâ inferiùs sermo erit.

3° Si oriatur ex passionibus, mortificationi earum pariter

est studendum, objecta removendo quæ illas excitant, sicuti item inferiùs ostendetur.

4° Si proveniant ex nimiâ applicatione ad negotia externa et secularia, si non sint necessaria, relinquenda erunt : si verò sint necessaria, aut quis vitæ mixtæ fuerit, qui nimio conatu studiis incumbit, lectioni, vel conversationi cum proximo, non est remedium has occupationes relinquere, sed nimietatem in illis vitare. Si enim cum debitâ moderatione exerceantur, bonæ dispositiones ad frequentandam perfectiùs orationem erunt.

5° Si magister spiritualis habeat discipulum adultiorem, intellectûs crassi et exigui discursûs, qui orationi mentali sine distractionibus vacare non possit, applicet eum orationi vocali Rosarii et aliarum devotionum, pro tempore quo alii orationi mentali vacant : quia præstat aliquâ, quàm nullâ oratione proficere.

6° Si distractio ex permissione Dei ad probationem nostram proveniat, si orans aliud facere non potest, pacato animo, muscas abigat importunè occurrentium cogitationum, et Deo non exiguum cultum exhibebit : sicut domino servus toto prandii tempore muscas ab epulis abigens, aut Abraham volucres a sacrificio suo repellens, *Gen.* xv, 11. Offerat Deo suum desiderium imitandi ferventissimas orationes Sanctorum; cogitet se velle obsequium præstare Deo, ad comburendum paratus : humiliet se eò magis quò fortè ob occultam culpam se ineptiorem ad orandum reperit : oret patienti animo cum plenâ in Dei voluntatem resignatione cum Blosio. « Domine! etiamsi omnibus diebus vitæ meæ et usque ad extremi judicii diem, absque aliquâ consolatione, te ita ordinante, permanere deberem, paratissimus tamen per gratiam tuam esse vellem ad graviora quæque pro tuî amore perferenda. » *Inst. Spir.*, c. 7, n. 1.

7° Si distractio a tentatione dæmonis oriatur, *resistamus ei fortes in fide*, I *Petr.* v, 9. Clamemus cum cæco, utì monet

S. Gregorius « *Jesu fili David, miserere meî;* et si nos prætereuntes increpent ut taceamus, quatenus desideriorum carnalium turbæ tumultusque vitiorum tentationibus suis cogitationem nostram dissipant, multò magis clamemus : *Fili David, miserere meî.* Nam cùm in oratione nostrâ vehementer insistimus, transeuntem Jesum menti figimus..... quia dum adhuc turbas phanstamatum in oratione patimur, Jesum aliquatenus transeuntem sentimus. Cùm verò orationi vehementer insistimus, stat Jesus, ut lucem restituat; quia Deus in corde figitur et lux amissa reparatur. » *Hom.* 2, in *Evang.*

ALIA REMEDIA.

Scholium. Præter hæc remedia contra distractiones, alia adhuc assignant Ascetæ, et aliqua jam attulimus, petita a circumstantiis temporis, gestûs, corporis, a præparatione per lectionem spiritualem, præsentiâ Dei, recollectione, relectione materiæ meditandæ, quibus addi potest mortificatio corporis, sine quâ oratio ægrè conservatur, quæ nequit residere in domicilio animæ, nisi hoc jugiter scopâ pœnitentiæ emundetur et mortificatione exornetur. Illudque notat Reguera *Theol. Myst.*, t. 1, p. 354, n. 1051, non opus esse objecta distrahentia persequi, sed melius esse illa, etsi turpissima, veluti catellos in viâ latrantes, contemnere : nulla enim brevior oppugnatio, quàm redire ad orandum; et ire ac redire, licèt millies, optima quædam orationis species est.

§ 71.

DEVOTIO QUID?

Inter omnia autem remedia, tum ad repellendas distractiones, tum ad bene orandum, singularissimum est *devotio*, quæ juxta S. Thomam : « Est voluntas promptè faciendi quod ad Dei servitium pertinet. » 2, 2, q. 82, a. 1.

EXPLICATUR.

Schol. I. Nomen devotionis in usu theologico sumitur pro peculiari quàdam animi propensione ad Deum, et derivatur a verbo

devoveo, quod significat, se offerre vel tradere in servitium, cultum et obsequium alterius; quòd si respectu Dei fiat sese obligando, erit votum vel juramentum: si per solum propositum aut per ejusdem propositi simplicem affectum, est devotio, de quâ loquimur et a diversis diversimodè definitur. Auctor libri *de Spir. et Animâ* inter opera S. Augustini, c. 50, ait: «Devotio est conversio ad Deum per pium et humilem affectum; humilem ex conscientiâ infirmitatis propriæ; pium ex consideratione divinæ clementiæ.» S. Franciscus Salesius devotionem definit per charitatem saltem genericam, quæ *facit non solùm bene operari, sed diligenter, frequenter et promptè*; scilicet, prout ipse exponit, quatenus devotio præstat agilitatem spiritualem, quâ charitas in nobis, vel nos per charitatem exercemus opera præcepti vel consilii. Verùm hæ et aliæ devotionis definitiones cum citatâ definitione S. Thomæ, in re conveniunt, de quâ adhuc notandum quòd sub nomine promptitudinis, fervor, vel fervens affectus intelligatur, qui tamen cum heroicitate confundi non debet: cùm possit quis devotè orare, licèt non perfectè perfectione speciali perfectorum, vel perfectione specialissimâ actûs heroici. Quid autem sit hic fervor, *non tam utiliter per doctrinam quàm per experientiam percipitur, cùm divinæ majestati placet animam hominis suâ gratiâ imbuere*, ait Valentia, t. 3, d. 6, q. 1.

DEVOTIONIS NATURA.

Schol. II. Devotio, juxta eumdem S. Thomam, in specie sumpta, est actus religionis, quia ex motivo cultûs divini exardescit. Item notat S. Doctor quòd devotio præcipuè, sive ut scholæ loquuntur, in recto, sit actus voluntatis, nimirum per affectum offerentis se Deo; minùs tamen principaliter, vel in obliquo, devotio etiam includit actum intellectûs, qui excitet voluntatem, unde oratio et meditatio, subinde, prout est elevatio mentis ad Deum, devotio dicitur. Et observat quòd initium hujus excitationis, prout fit in nobis sine nobis, est per aliquam cogitationem et affectionem indeliberatam; et affectus devotionis deliberati sunt a Deo tanquam causâ extrinsecâ, sed principaliter operante, tam per seipsum immediatè quàm per hujusmodi gratiam actualem intrinsecam. Denique ibidem notat quòd devotio specialiter orationi tribuatur; licèt enim etiam ad aliarum virtutum actus, maximè cultûs divini, extendatur vel imperando, vel eliciendo eos juxta suum proprium motivum, oratio tamen singulariter apta est ad devotionem exercendam, tam per aliarum virtutum actus in particulari, quàm

per ingeminatum actum devotionis in orante, qui affectum totum se et in omnibus Deo devovendi renovat. *Ibid.* a. 1, 2 et 3.

CAUSA DEVOTIONIS.

Schol. III. Causa ergo extrinseca et principalis devotionis est ipse Deus, qui per auxilium gratiæ suæ voluntatem illi promptè serviendi inspirat. Causa verò intrinseca est meditatio tum divinæ bonitatis et beneficiorum ejus, quæ excitat dilectionem, ceu causam proximam devotionis : tum nostræ infirmitatis, quæ excludit præsumptionem impedientem, virtuti suæ innitentem, ne se Deo subjiciat. Unde meditatio causat devotionem in genere causæ moralis per suî informationem, repræsentando motiva Deo se devovendi : et devotio causat meditationem in genere causæ moralis efficientis, et applicantis intellectum ad nova motiva quærenda et invenienda.

QUÆRITUR AN DEVOTIO DIFFERAT A CHARITATE?

Schol. IV. Etiamsi vera devotio præsupponat Dei charitatem et cum ipsâ strictissimè conjungatur; differt tamen in hoc quòd charitas efficit quidem ut omnia generatim Dei præcepta rite observentur juxta illud Christi : *Si diligitis me, mandata mea servate;* devotio autem hoc superaddit, ut eadem observentur quâdam animi promptitudine et alacritate planè singulari : quapropter, dicente præclarissimo illo devotionis magistro S. Francisco Salesio, si charitas est quidam veluti ignis, devotio est quædam quasi flamma ignis ejusdem : hinc ut quis dicatur *verè devotus,* præter charitatem necessariò habere debet quamdam animi vivacitatem in illis ponendis actionibus quæ charitatis sunt propriæ.

DIVISIO DEVOTIONIS.

Schol. V. Devotio alia est *substantialis* seu *intellectualis,* cujus promptitudo nititur in consideratione principiorum fidei, quæ in animâ solidam resolutionem fundant Deo super omnia in quovis eventu, sive consolationis, sive desolationis, obsequendi : dicitur autem hæc devotio *substantialis,* quia sine eâ non datur promptitudo ad devotionem requisita, eaque sufficit ad devotè in substantiâ operandum. *Intellectualis* autem dicitur non per exclusionem voluntatis sed quia in eâ magis actus intellectûs quàm voluntatis

resplendet. Alia est *accidentalis, integralis* seu *affectiva*, quando dictæ promptitudini accedit suavis quædam affectio, quæ ineffabili modo dura quæque in viâ Domini suavia efficit. Dicitur *accidentalis* vel *integralis*, quia ad promptiùs agendum valde conducit et in sensu vulgi aliquis devotus vel indevotus dicitur, qui cum ejusmodi consolatione vel ariditate operatur, etsi devotionem substantialem adhuc retineat : dicitur *affectiva*, quia in eâ affectus voluntatis magis quàm actus intellectûs relucet, licèt utraque potentia ad eam concurrat. Devotio hæc accidentalis et affectiva, si solùm in animâ interiùs sit sensibilis, vocatur *affectiva simpliciter;* si verò etiam in corpore in lacrimas teneritudinis, vel alios affectus erumpat, *affectiva simul et sensibilis* vel *devotio sensibilis* dici potest.

§ 72.

DEVOTIONI SUBSTANTIALI STUDENDUM EST.

Devotioni substantiali, maximè etiam independenter a devotione accidentali, semper *studendum est*, tanquam orationi omnique vitæ christianæ et perfectæ necessariæ. Hæc enim 1° in exemplum omnibus a Deo proponitur in S. Scripturâ. De filiis Israël notanter dicitur : *Obtulerunt mente promptissimâ atque devotâ primitias Domino. Exod.* XXXV, 21. David ait : *Voluntariè sacrificabo tibi, et confitebor nomini tuo, quoniam bonum est. Ps.* LIII, 8. *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum; cantabo, et psalmum dicam. Ps.* CVII, 2. Et Christus Dominus per Prophetam ait : *In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam : Deus meus, volui, et legem tuam in medio cordis mei. Ps.* XXXIX, 8, et *Hebr.* X, 7. In quibus omnibus prompta voluntas ad offerendum nos et nostra Deo, quæ est substantialis devotio, commendatur. Eadem porrò nobis, ab accidentali separata, tanquam sufficiens et necessaria proponitur, cùm Christus Dominus orans in horto in summâ tristitiâ, repugnante naturâ calici passionis, exhibetur : *Si non potest fieri, nisi ut bibam illum, fiat voluntas tua. Matth.* XXVI, 42. Accingendo se ad passionem suam mirâ promptitudine, dixit : *Surgite, eamus, ibid.*, 46. Et ad disci-

pulos dormientes et pigros in oratione : *Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem : spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, ibid.*, 41. Ubi ostendit, in discipulis cum nullâ partis inferioris devotione, vel cum carnis infirmitate, fuisse tamen aliquam devotionem substantialem, quæ tamen, si non accidentaliter, saltem substantialiter per orationem confortanda erat. — 2° Probatur ex PP. : S. Ambrosius ait : « Devotio virtus ordine prima est, quæ est fundamentum ceterarum. » L. 1 *de Abraham*, c. 2. S. Bonaventura : « Sine alâ devotionis reliqua perfici non valent : hinc maximè est necessaria. » Opusc. *de sex Alis*, c. 8. Et S. Bernardus : « Animæ lingua est devotionis fervor : elinguis est anima atque infans, quæ hanc non habet, et non potest ipsi ullatenus sermocinatio esse cum verbo. » *Serm.* 45, *in Cant.* — 3° Ratio est, quia sine devotione substantiali, intellectuali, seu, ut eam Blosius vocat, rationali, nequit haberi oratio : quia orare nequit sicut oportet, qui non orat quantùm Deus ipsi dederit, *studiosè pariter et devotè*, c. *Dolentes*, *de celebr. Miss.*, et sine eâ non habetur debita attentio. Nec sine eâ subsistere potest charitas, nec amicitia hominis cum Deo, quam secum affert charitas, nisi ex amore reddatur promptus ad serviendum amico et amicitia per ejusmodi servitia promptè exhibita conservetur et augeatur, uti notat S. Thomas, 2, 2, q. 82, a. 2, ad 2. Nec sine eâ vita christiana nec perfecta subsistere potest : tum quia sine eâ non subsistit charitas et amicitia cum Deo, ad vitam christianam et perfectam necessaria : tum quia sine eâ tepor, christianæ et perfectæ vitæ adeò inimicus, non vitatur : tum quia sine eâ hostes infensissimi animæ nostræ tam parum superabuntur, quàm hostes in prælio a milite vix movente lacertos.

QUOMODO DEVOTIO SUBSTANTIALIS OBTINEATUR.

Scholium. Cùm devotio principaliter a Deo proveniat, vel solo excitante, vel ut causâ principali cooperante, fide certi esse debemus Deum ex suâ parte non defuturum, ut devotionem saltem

substantialem obtineamus. Excitati autem a Deo, petere ab eo debemus ut nos hâc devotione substantiali in fide fundatâ abundè adjuvet, ne in viâ salutis deficiamus : et quia etiam nos cooperare debemus, meditationi vacandum est in quâ per « considerationem peccatorum nostrorum, quæ hominem reddit humilem apud se : recordationem pœnarum, quæ illum sollicitat ad bene agendum : considerationem peregrinationis quæ illum hortatur visibilia debere contemni : desiderium vitæ perennis quæ hominem incitans ad perfectum, cogit cum a terrenis affectibus voluntatis mutatione suspendi, » uti loquitur Auctor libri *Sentent.* (inter opera S. Bernardi), ad humilem et pium affectum moveamur. Ut autem hæc devotio solida sit pro quolibet statu, sive consolationis, sive tribulationis, veritatibus fidei, in meditatione per hujusmodi considerationes bene ruminatis, nitatur necesse est. Et licèt ex Providentiâ divinâ sæpe nobis devotio accidentalis desit, semper tamen de substantiali simus solliciti, quæ nonnisi ex culpâ nostrâ nobis deerit ; uti enim monet S. Bonaventura : « Noli ergo diffidere cùm consolatio internæ dulcedinis tibi subtrahitur, quasi Deus dereliquerit te, et bona opera tua non sint ei accepta : sed recurre ad illa vera testimonia, et consolare in ipsis : scilicet ut confidas veritati Dei, quæ quamdiu tu non decedas ab eo per consensum prævaricationis mandatorum ejus, ipse non derelinquet te per propitiationem suam. » L. c, c. 1.

§ 73.

DEVOTIONI ETIAM ACCIDENTALI STUDENDUM EST.

Devotio etiam *accidentalis*, tum affectiva simpliciter, tum affectiva simul et sensibilis, semper quoque *procuranda* est, ut orationi, ac vitæ christianæ et perfectæ per se loquendo valde conducens ac fortè necessaria. Nam 1° eam commendat S. Scriptura : *Gustate, et videte quoniam suavis est Dominus. Ps.* XXXIII, 9. *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Ps.* CXVIII, 103. *Iterùm videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Joan.* XVI, 22. *Petite, et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. Ibid.* 24. *Fructus Spiritûs est charitas, gaudium, pax* etc. *Gal.* V, 22, ubi gaudium inter fructus Spiritûs S. utique procurandos po-

nitur. — 2° Patet ex PP. : S. Gregorius ait : « A Creatore nostro cum magno gemitu quærenda est lacrimarum gratia.» L. 3 *Dial.*, c. 34. S. Thomas : « Devotio per se quidem et principaliter spiritualem lætitiam causat, quia ista consideratio (scilicet divinæ bonitatis, ex quâ procedit) pertinet ad terminum motûs voluntatis tradentis se Deo, et ex istâ considerationе per se quidem sequitur delectatio. » 2, 2, q. 88, a. 4. S. Bonaventura de hâc devotione ait : « Hæc est unctio Spiritûs, docens de omnibus quæ expediunt saluti. Opusc. *de sex Alis*, c. 8. Et Catechismus Rom., *de Contritione*, docet : « Lacrimæ in contritione summopere optandæ et commendandæ sunt. » — 3° Ratio est, quia devotio accidentalis per se et principaliter causatur a devotione substantiali, illam perficit et ad intentum finem adjuvat, uti paulò ante ex S. Thomâ vidimus; ac hoc devotionis adipe, tam orationis quàm bonorum operum sacrificia et Deo et offerenti gratiora, et quasi medullata redduntur, juxta illud : *Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea, et labiis exultationis laudabit os meum. Ps.* LXII, 6. Deinde etiam devotio sensibilis substantialem dicto modo perficit : *Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatâsti cor meum. Ps.* CXVIII, 32. Et per eam pars inferior cum superiori concordat, simul *dulces capiens cibos in domo Dei... cum consensu. Ps.* LIV, 15. Ac ipsæ lacrimæ a devotione internâ emanantes sunt donum Dei, ineffabili quodam modo delicias spirituales cum cordis dolore sociantes. Denique Deus, dulcedo summa, non quærit, per se loquendo, nostras amaritudines, sed consolationes in bene operando, et si nonnunquam aliter se gerit, est per accidens, vel ob nostram indispositionem, vel defectum cooperationis, vel ad nostram probationem pro majori nostro bono, ut nostram patientiam largiori consolatione remuneret. Ergo devotio etiam *accidentalis* procuranda est : ut enim ait S. Laurentius Justin. : « Si Dei veneranda majestas frigidam amoris ejus et segniter conversantem visitare dignatur mentem, quantò magis ferventem spiritu et se sollicitè quærentem per amplius afflabit gustu cœlestium deliciarum? » *De Perf. mon.*, c. 18.

§ 74.

MEDIA PRO OBTINENDA DEVOTIONE.

Utraque autem devotio, substantialis et accidentalis, tam spiritualis quàm sensibilis, duplici, ut sic loquar, industriâ procuranda est : scilicet, humili ad Deum *oratione*, cujus solius est nos primùm ad devotionem per illustrationes et inspirationes indeliberatas excitare. Deinde *mortificatione* simul et oratione, prout petitio est : nam requiritur cooperatio nostra, quam tamen nonnisi cum gratiâ Dei præveniente, adjuvante et subsequente, conjungere valemus. Quod idem demonstrat Collecta Dom. XVI post Pent. : *Tua nos, quæsumus, Domine, gratia semper, et præveniat, et sequatur, ac bonis operibus jugiter præstet esse intentos.* Et S. Augustinus orat : « Domine Deus meus, intende orationi meæ, et misericordia tua exaudiat desiderium meum... Da, quod offeram tibi... da, quod amo : amo enim, et hoc tu dedisti. Obsecro per D. N. Jesum Christum... per quem nos quæsîsti non quærentes te, quæsîsti autem ut quæreremus te. » L. 2, *Conf.*, c. 2.

EXPLICATUR.

Scholium. S. Gregorius observat : « Quòd cùm electi fideles altiùs erudiri appetunt, jam quidem magnan devotionem habent, quam post auditam prædicationem valde majorem habent. » L. 1, *Reg.* 4. Sic nempe ipsum desiderium sciendi voluntatem Dei in oratione, quod a Deo excitatur, jam est aliqua devotio, quæ tamen meditatione, oratione et operatione, quibus ad faciendam voluntatem Dei animamur, magis augetur et perficitur. Hæc quippe est devota illa contentio, quâ Deus et prævenit et præveniri amat : creatura et præventam se invenit et optat præveniri : Deus prævenit ante omne nostrum desiderium ut desideremus, amatque præveniri desideriis et precibus et considerationibus et puritate vitæ, ut quando minùs creatura cogitat, in idipsum et largiùs quàm cogitat, implendum, in momenta denuò præveniat et adjuvet et subsequatur.

§ 75.

DEVOTIO SUBSTANTIALIS ABSOLUTÈ A DEO PETENDA EST.

Porrò *devotio substantialis* per orationem et mortificationem *absolutè* a Deo *petenda* et procuranda est, cum spe firmâ eam obtinendi. Ratio est, quia hæc est necessaria et proficua ad æternam salutem, ideoque absolutè a Deo petenda. Cùm enim consistat in promptitudine placendi Deo, semper Deus præstò adest ut adjuvet; nosque semper divinâ gratiâ adjuti ad illam pertingere possumus : semper in mediis etiam desolationibus lumen fidei ac donorum Spiritûs S. et auxilia illuminantia et inspirantia adsunt, per quæ quis semper firmari potest et debet in resolutione placendi Deo, sive per consolationes sive per desolationes, cum plenâ in voluntatem Dei resignatione : in quo substantialis devotio consistit, teste Blosio : « Vera devotio in verâ suî ipsius submissione, resignatione, abnegatione, ac nihilipensione sita est, potiùs quàm in sensibili sapore, ac dulcedine. » *In Conclav. an.*, p. 1, c. 13.

DEVOTIO SUBSTANTIALIS NON EST SINE DULCEDINE INTELLECTUALI.

Scholium. Devotio etiam substantialis semper aliquam delectationem pariter substantialem, intellectualem, seu rationalem secum importat : nam veritates solidæ perfectionis christianæ inseparabilem habent saporem contra omnem amaritudinem : hanc delectationem Dionysius Carth. vocat *dulcedinem habitualem*, l. 1 *de Gaud. spir.*, a. 21, quam boni jugiter habent habitualiter, quilibet secundùm gradum gratiæ sibi datæ, *cujus signa sunt continua continentia et moderatio in prosperis, patientia in adversis, perseverans voluntas placendi Deo, eique in omnibus obediendi :* unde pro hâc habituali necessariâque dulcedine, instanter et sine conditione precandum est. Et pro desolato sat est quòd nequaquam aversus sit a desiderio spirituali placendi semper serviendique Deo, et si non desideret, interim tam ferventer ut potest de im-

perfectione suâ humiliter doleat, ac discretè et cum Psalmistâ ardenter desiderare concupiscat, dicendo : *Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tempore. Ps.* CXVIII, 20.

§ 76.

DEVOTIO ACCIDENTALIS SOLUM CONDITIONALITER PETENDA EST.

Devotio autem *accidentalis* procuranda quidem est et petenda a Deo, sed nonnisi sub tacitâ, vel expressâ *conditione*, aut limitatione, in quantum scilicet juvat ad devotionem substantialem. Patet hoc 1° ex testimonio Sanctorum. S. Bonaventura, L. 2, *de Prof. rel.*, c. 69, hanc devotionem illi solùm petere concedit, qui jam fuerit diutiùs exercitatus. S. Theresia ait « solùm illis convenire personis, quæ dispositæ jam sunt, quatenus omnibus suis viribus procurârunt veram habere devotionem. » *Vit.*, c. 9. S. Joannes a Cruce multus est ut instruat circa gulam, uti vocat, spiritualem, sic vocando illum excessum quo solent maximè incipientes abripi a gustu in exercitiis spiritualibus, unde in graves ruunt imperfectiones; nam cruciantur pœnitentiis sine discretione, quamdiu sensibilis devotio abest. « Quando verò non obtinent gustum, contristantur, putantes se nihil obtinuisse. Quâ de causâ veram amittunt devotionem et spiritum, qui consistit in perseverando ibi cum patientiâ et humilitate, diffidendo de se, ut placeat Deo. » L. 1 *Noct. obsc.*, c. 6. S. Petrus Alcantara, p. 2, *de Devot.*, c. 1, commendat quidem devotionem accidentalem : at monita præscribit, c. 5, ut cum discretione fiat, non tam consolationes quàm voluntatem Dei quærendo. S. Franciscus Salesius, p. 4 *Vit. dev.*, c. 13, laudat quidem has spirituales dulcedines, sed monet ut superbiam in iis caveamus : quia seipsis bonos non faciunt, sed sunt velut mel et minuta dulciaria, quibus mater demulcet tenerum filiolum. — 2° Ita monent Ascetæ. Dionysius Carth. ait : « Pro hac actuali, actualiterque perceptibili dulcedine laborandum est,

non verò tanquam pro re necessariâ ad salutem, sed velut pro quodam adminiculo ad faciliùs vincendum adversa et delectabilia contemnenda : et sub conditione ac indifferentiâ quâdam, videlicet, committendo hoc voluntati divinæ, dicendo : *Non sicut ego volo, sed sicut tu vis, Deus Pater.* L. 1 *de Gaud. spir.*, a. 21. Blosius admittit quidem consolationem sensibilem posse piè postulari, sed pro incipientibus addit : « Aliqua tamen imperfectio in hujusmodi petitione latet, quæ nonnihil germanæ abnegationi derogat. » *Inst. Spir.*, c. 7. — 3° Ratio est, quia devotio accidentalis est ex illis gratiis superabundantibus, quæ per se quidem ad vitam spiritualem conducunt, sicut comedere cum appetitu conducit ad vitam corporalem, sed per accidens sæpe eam denegari convenit, saltem ad tempus, ne in gulam vel luxuriam spiritualem degeneret; quemadmodum etiam appetitus edendi in gulam transiens, per inediam corrigetur : ergo solùm sub conditione a Deo petenda est.

DISPOSITIO AD DEVOTIONEM ACCIDENTALEM.

Scholium. Dicta modò de devotione accidentali intelligenda sunt tam de affectivâ simpliciter, seu spirituali, quàm de devotione sensibili, ita tamen, ut majori conatu spiritualis devotio procuranda sit; sensibilis verò, etiam prout ad veram devotionem refertur, ex dictis sub conditione petenda est, sicuti ipsa Ecclesia in Missali inter Collectas ad libitum unam pro petendis lacrimis præscribit. Inter alias verò dispositiones ad divinas consolationes recipiendas, potissima est privare se delectationibus carnalibus, uti ex S. Bernardo colligit S. Bonaventura *collat.* 6 : « Renuat consolari anima tua in alienis, si vis in Dei amore delectari. Delicata siquidem consolatio est, nec omnino tribuitur admittentibus alienam. Cujus mens ad alienas inhiat consolationes, et non penitus renuit in caducis et transitoriis consolari, ipse sibi profectò subtrahit cœlestis gratiam consolationis. Errat omnino, si quis cœlestem illam dulcedinem huic carni, divinum illud balsamum huic veneno, chrismata illa spiritûs misceri posse hujusmodi illecebris arbitratur. » Idem testatur S. Theresia narrans in suâ Vitâ, c. 24, omnes suas consolationes dependisse a factâ abdicatione cujusdam consolationis humanæ, ut sibi videbatur, innocentis.

§ 77.

SCRUPULUS QUID?

Alterum impedimentum quod orationi vacantibus in viâ purgativâ, seu incipientibus, sæpe occurit, sunt scrupuli. *Scrupulus* sic dicitur a parvis lapillis, latinè *scrupis*, qui viatorum quandoque se pedibus ingerunt et fastidium generant valde molestum. *Scrupulus* autem propriè dictus vulgò censetur ille mentis nostræ actus, quo, ob levia momenta et absque rationabili fundamento, judicat esse peccatum ubi peccatum non est, aut esse peccatum mortale quod non est nisi veniale : v. g. si quis deambulans pede suo conculcaverit crucem casu fortuito ex paleis in terrâ efformatam, et putet idcirco se peccasse de irreverentiâ in Jesum crucifixum. Sed actus iste, si rectiùs loqui velimus, potiùs est judicium erroneum quàm verus scrupulus : e contrario verus erit scrupulus in allato exemplo, si ille qui crucem ex paleis in terrâ efformatam pedibus conculcavit, cogitet postea atque formidet se ex unâ parte peccasse, ex alterâ verò parte sibi videatur contrarium, et sic constituitur in statu quodam sanè luctuoso perturbationis et anxietatis internæ. Hinc a S. Antonino scrupulus definitur *vacillatio quædam consurgens cum formidine ex aliquibus conjecturis debilibus et incertis* : ex hoc patet quænam sit *conscientia scrupulosa* et quis sit homo verè *scrupulosus* : errant enim toto cœlo qui scrupulosum vocant illum, qui salutis suæ sollicitus et filiali in Deum suum amore perductus scrutatur *omnia opera sua*, *Job.* IX, ne fortè in aliquo Deum offendat; iste videlicet non *scrupulosus* sed *timoratus* appellandus est.

SCRUPULUS DIVIDITUR.

Schol. 1. Scrupulum Valentia, t. 2, d. 2, q. 14, dividit in rationalem et irrationalem. *Rationalis* est, quando motivum non qui-

dem adest ad suspendendum, vel rejiciendum prudenter assensum, est tamen ad prudenter formidandum : tales sunt actus regulares prudentiæ, qui utpote solùm opinativi et probabiles, si præmissâ debitâ diligentiâ probabiliùs inveniri non possit, sicuti prudenter resolvunt pro licito, ita prudenter etiam hanc formidinem, *fortasse fallor*, admittunt. *Irrationalis* scrupulus est, quando motivum deest non modò ad suspendendum vel rejiciendum assensum, sed etiam ad prudenter formidandum. Talis scrupulus est in rebus fidei, quæ sunt certissimæ, in rebus moraliter certis, et in quibus, si formidetur, irrationalis scrupulus est.

RES CIRCA QUAS SCRUPULI VERSANTUR.

Schol. II. Scrupuli sunt vel circa res *vitæ præteritæ*, v. g. an quis rite confessus fuerit, an debitum examen præmiserit, an aliquam circumstantiam omiserit, an præteritæ confessiones validæ fuerint, an contritio et propositum sufficiens tempore absolutionis adfuerit, an omnia peccata confessus fuerit etc.; vel circa res *vitæ præsentis,* quæ præcipuè consistunt in quâdam secretâ persuasione de eo quòd tales scrupulosi sint in peccato mortali, vel operentur cum conscientiâ peccati mortalis, v. g. si ad ictum casualem oculi turpe objectum videant quod eos ad malum provocat. Item an consentiant, vel morosæ turpi cogitationi inhæreant, an occasionem alicujus damni temporalis vel spiritualis proximo præbuerint, an actiones suæ indifferentes sint peccata, an sint rite baptizati, excommunicati, in statu gratiæ, an præceptis Ecclesiæ jejunii, auditionis Missæ, recitationis horarum canonicarum satisfaciant, an Sacramenta rite administrent, aut conficiant, vel suscipiant etc.

MALA EX SCRUPULIS ORIUNDA.

Schol. III. Complurima sunt mala atque incommoda, quæ a scrupulis solent oriri experientiâ teste : 1° Animi pacem et tranquillitatem extinguunt; 2° Mentem excruciant, et ad obeunda christianæ pietatis officia sæpe ineptum faciunt; 3° In causâ sunt ut minùs rectè de bonitate Dei sentiatur; 4° Tandem in graves etiam corporis morbos, in amentiam aut in desperationem aliquando scrupulosum adducunt.

§ 78.

CAUSÆ SCRUPULORUM.

Nomine causæ non intelligitur physica ac impellens ineluctabiliter, sed moralis et occasionalis; nemo enim ad malum propriè adstringitur : porrò *causæ scrupulorum* sunt vel *intrinsecæ*, vel *extrinsecæ ex parte animæ*, uti 1° ignorantia, quâ quis inter tentationem et consensum nescit discernere; 2° occulta superbia et tenacitas judicii; 3° nimia justitiæ divinæ apprehensio et modica in misericordiam divinam confidentia; 4° nimia sollicitudo apparentiam peccati fugiendi et plenam certitudinem habendi quòd hoc vel illud non sit peccatum; 5° nimia austeritas et morosa fuga omnis humanæ conversationis.

Causæ *extrinsecæ ex parte animæ* sunt 1° permissio Dei, qui scrupulos permittit *in justis*, ut pœnis spiritualibus purgati in viam salutis magis magisque proficiant; *in tepidis*, ut Christianæ pietatis officia ferventiùs obeundi consilium capiant; *in pœnitentibus*, ut præteritorum peccatorum pœnam luant : a Deo autem scrupuli esse censentur, si qui iis exagitantur meliores evadant; 2° tentatio dæmonis qui, *Deo permittente*, ait S. Antoninus, *movere potest melancholicos humores in homine, per quos imaginatio vel errare potest, vel turbari ad timorem inordinatum;* porrò scrupuli a dæmone provenire existimantur, si scrupulosus hujusmodi ad teporem adduci, a virtutis studio retrahi et præcipuè ad desperationem de suâ salute inclinari se sentiat; 3° conversatio frequens cum scrupulosis, præsertim si scrupulosus horum consiliis se moderetur et frequenter de rebus ad animam et ad pœnitentiæ Sacramentum pertinentibus confabulentur; 4° lectio librorum, qui nimis rigidi sunt *statuentes duriora præcepta quæ non possit humana conditio sustinere, uti notat S. Ambrosius, in Ps.* CXVIII; sensim enim sine sensu iis assentimur opinionibus quibus studemus.

Causæ *ex parte corporis* sunt 1° complexio frigida, et melancholica, et hypochondriaca; 2° debilitas capitis.

SIGNA SCRUPULOSI.

Scholium. Ex his cognoscere possumus quinam reverà sint scrupulosi. *Signa* eorum sunt : 1° Pertinacia judicii; 2° Frequens sententiæ mutatio ob leves rationes et inconstantia ac perturbatio in agendo; 3° Reflexiones impertinentes innumerarum circumstantiarum; 4° Timor peccati in actionibus etiam honestis; 5° Signa externa motûs et gestûs ridiculi; 6° Perpetuus timor de rectè factâ confessione.

§ 79.

REMEDIA CONTRA SCRUPULOS. — PRIMUM : CONTEMPTUS.

Remedium generale contra scrupulos irrationales est quòd sint *contemnendi*. Probatur 1° ex S. Scripturâ. Judæi, ex scrupulo observantiæ legalis, maluerunt occidi a suis hostibus quàm se defendere, I *Mach.* II, 38; sed re meliùs consideratâ, ex consilio Mathatiæ ut pontificis, cognoverunt se ad hoc non solùm non obligari, sed meliùs fore si, scrupulo contempto, præliando se defenderent, *ibid.*, 41. Item erant scrupulosi fideles qui edere non audebant idolothita, seu idolis immolata, I *Cor.* VIII; sed S. Apostoli resolutio fuit quòd, nisi scandalum obstaret, de cetero hoc ut scrupulus contemnendum esset, et non illaqueanda conscientia. Quod idem resolvit de scrupulosis non audentibus comedere cibos lege prohibitos, *Rom.* XIV. Deinde alibi dicitur : *Ante omnia opera verbum verax præcedat te, et ante omnem actum consilium stabile. Eccli.* XXXVII, 20. Scrupulus autem neque est verbum mentis verax, sed fallax, nec consilium stabile, sed instabile : ergo contemnendus. — 2° Patres, uti notat Rosignolius, vix de scrupulis meminerunt, ex eâ fortè ratione quia olim severior erat pœnitentia satisfactoria, quâ modò mitigatâ, inimicus noster magis audax evasit ut scrupulis conscientias inquietet.

Verùm sub aliis nominibus vel pusillanimitatis, vel anxietatis conscientiarum, vel tentationum aut ariditatum, nos a Patribus de scrupulis contemnendis doceri ex decursu patebit. — 3° Patet ex c. *Per tuas* 35, *de Simon.*, ubi pro casu Monachi timentis in suscepto ordine inferiori ministrare et ad superiorem ascendere, ob suspicionem simoniæ in Episcopo ordinante, *ex eo quòd habuerit conscientiam nimis scrupulosam*, supponit Innocentius III quòd possit et expediat contemnere hunc *scrupulosum errorem.* — 4° Ratio est, quia in moralibus imprudentia est quærere certitudinem mathematicam usque ad extinctionem omnis formidinis, quam Deus a nobis non requirit, nec etiam orantibus pro eâ promisit, et quæ proinde semper haberi non potest, quia, uti ait S. Thomas : « Infinitas singularium non potest ratione humanâ comprehendi : inde est quòd sint incertæ providentiæ nostræ. » **2**, 2, q. 47, a. 3, ad 3. Deinde etiam hæc certitudo non tam ex amore Dei quàm proprio, a scrupuloso quæritur; in quo mensuræ divinæ Providentiæ se opponit, quæ, ut nos in humilitate contineat, vult nos per hujusmodi incertitudines ducere, magis amans ut illi placeamus, quàm ut hoc sciamus, sicuti notat S. Bonaventura : « Scire se habere charitatem non est necessarium ad salutem, sed solùm habere. » 1, d. 17, p. 1, q. 1, a. 3, ad 3. Ergo scrupulus irrationalis cum suâ formidine contemnendus est, ita ut non obstet quominus quis in dictamine conscientiæ subsistat, nullum prudenter peccatum, vel dubium de peccato agnoscentis. Hinc bene monet S. Antonius : « Quia præcepta Dei et Ecclesiæ non sunt ad tollendam omnem spiritualem dulcedinem, qualis certè tollitur quando nimis scrupulosè et timidè præcepta interpretantur..... et quia nec Deus, nec Ecclesia intendit suis præceptis aliquem obligare ad hoc, quòd sit fatuus; ideo talia præcepta, loco et tempore non obligant quibus eorum observantia fieret ridiculosa, saltem apud discretos et bonos viros. » P. 1, *Sum.*, t. 3, c. 10, § 10.

Scholium. Ex his scrupulosi illi, qui, ex timore Dei, resolutissimi sunt non admittere scienter offensam gravem et tamen imprudenter de impletione suæ obligationis anguntur, se juvare poterunt. Et 1° quidem, si scrupulis laborent in celebratione vel auditione Missæ, recitatione horarum canonicarum, pronuntiatione verborum in consecratione, vel confectione Sacramentorum, quæ, majorem semper securitatem quærendo, sæpiùs repetunt, cogitent quod Gerson ait de ejusmodi repetentibus : « Contingere potest ut quantumcumque reiterent id quod reiteratum est fiat ita insipidum et quandoque plus quàm illud quod priùs negligenter et inadvertenter fuit persolutum. » Tr. *de Remed. pusill.;* 2° Qui scrupulosi sunt circa usum Sacramenti pœnitentiæ quoad dolorem, propositum, confessionem, caveant ne confessiones generales aut particulares crebrò iterent. Assuescant magis confidere in misericordiâ Dei, qui Sacramentum hoc instituit non in carnificinam conscientiarum, sed in natatoriam Siloe; 3° Qui scrupulis laborant circa tentationes lascivas, blasphemas, contra fidem etc., audiant S. Bonaventuram : « Tentationes contra fidem et de spiritu blasphemiæ et similes, nec fugere possumus, nec repugnando vincere : quia quantò plus indignamur nobismetipsis et disputamus cum eis, tantò magis refricatur earum rabies, et accenditur. Sed nec curandæ sunt, nec timendæ : tantummodo non consentiatur eis et patienter earum insectatio, quasi quoddam diabolicum susurrium, supportetur, quod aliter compesci non potest. » L. 1 *de Prof. rel.*, c. 2; 4° Qui anguntur de suo statu gratiæ, de suâ prædestinatione, cum filiali fiduciâ in viâ mandatorum Dei pergant, eò securiùs, quò liberiùs fatui hi timores contemnuntur, uti monet Gerson : « Supervenit quandoque in affectu motus cujusdam bonæ desperationis, dum considerans quòd vana spes est hominis, in solum Deum se projicit, eique soli finaliter et principaliter inhæret. » L. *de Mendic. spir.*, p. 1.

§ 80.

ALTERUM REMEDIUM : ORATIO.

Alterum remedium contra scrupulos est *oratio* tam ex parte directoris, juxta illud a Christo Apostolis dictum ubi sermo

est de lunatico, figurâ scrupulosi : *Hoc genus non ejicitur, nisi per orationem et jejunium. Matth.* XVII, 20, quàm ex parte scrupulosi, juxta illud ubi cùm S. Petrus cœpisset mergi, clamavit dicens : *Domine salvum me fac, ibid.*, XIV, 30 : quæ tempestas et timor Christum ambulantem super mare phantasma esse, scrupulosos figurare potest; quibus proinde cavendum ne illis hoc accidat : *Deum non invocaverunt; illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor. Ps.* XIII, 5.

QUALIS ORATIO PRO SCRUPULOSIS PRÆSCRIBENDA.

Scholium. Licèt scrupulosi sibi ipsis relicti, hoc orandi remedio parum et malè utantur, facilè tamen instrui possunt, ut ex ipsâ quasi desperatione in spem erecti, ad Dominum confugiant, eorum adinstar qui in periculo mortis vel naufragii versantur; unde illis sufficiet si per preces jaculatorias ad Deum se convertant, et multùm etiam proderit orationem suam magis roborare per invocationem beatæ Mariæ Virginis, SS. patronorum, et eorum qui in vitâ scrupulis probati fuerunt.

§ 81.

TERTIUM REMEDIUM : MORTIFICATIO.

Tertium remedium est *mortificatio*, uti patet ex allegato textu *Matth.* XVII, ubi nomine jejunii quælibet carnis afflictio et mortificatio interna et externa intelligitur, et quidem ex parte directoris, ut se ad obtinendam hanc maximam Dei gratiam præparet de felici successu in curatione adeò difficili; et a fortiori ex parte scrupulosi, ut illi eo modo, quod debet, cooperetur.

QUALIS PRO SCRUPULOSIS PRÆSCRIBENDA MORTIFICATIO.

Scholium. In externâ mortificatione et carnis afflictione, moderatio et discretio servanda est cum scrupuloso, tum ne afflicto addatur nova afflictio, tum ne ex nimiâ austeritate debilitatis viribus

et capite. scrupuli augeantur, et ille reddatur pusillanimis. Cavendum tamen ne, sub hoc prætextu, ad aliud extremum, abhorrendo omnem mortificationem, deveniatur, vitam mollem sectando : hoc enim modo, quis reluctaretur fini purgationis a Deo per hanc probationem intento; et sane vita mollis sæpe a Deo hoc modo punitur, ut qui negligit crucem mortificationis, acerbiorem crucem scrupulorum sustineat.

§ 82.

QUARTUM REMEDIUM : PURITAS CONSCIENTIÆ.

Quartum remedium est cura *puritatis conscientiæ,* purgando eam, et purgatam conservando ab omni eo quod certò est peccatum, vel inductivum peccati. Nam : *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sap.* 1, 4. Ubi, secundùm observationem Cornelii a Lapide, sermo est de sapientiâ practicâ, sive de ratione prudenter secundùm Deum operandi, quâ scrupulosus maximè indiget et quâ sæpè justissimè privatur, ut, qui scienter non vult esse fidelis Deo in iis quæ bene novit, ipsi displiceat per defectus venialiter peccaminosos et crassas tepiditates ; passim umbras peccati mortalis offendat, et nec in Deo, nec in creaturis quietem, sed inquietudinem inveniat; et quia solùm a timore servili ducitur, decidat in timorem inordinatum peccati gravis, etiam ubi non est timori locus : quia solùm timet id ad quod sub peccato gravi obligatur, nec vult liberalis esse cum Deo; studendo placere illi in minimis et non obligantibus.

QUOMODO HÆC PURITAS OBTINEATUR.

Scholium. Ad hanc puritatem conscientiæ obtinendam et conservandam maximè conducit 1° examen quotidianum particulare et generale, quod pro scrupulosis breviter faciendum quantùm ad peccata et solùm primo intuitu colligendum utrùm certum, dubium, vel negligenter aliquo modo peractum, id in quo defecit;

mox in dolore et proposito ex motivis universalibus, quo etiam occulta delentur præcipuè, sed tantùm simpliciter et directè sistendum est; 2° Conducit confessio et communio octiduana: pro quâ confessione breviter faciendâ examen quotidianum materiam subministret; 3° Confessio generalis solùm semel est admittenda, et hoc potiùs interrogando quàm audiendo, nec ex scripto, si Confessarius videat opus pœnitentis solùm esse magnum chaos; 4° Nec in generali, nec in frequentibus privatis confessionibus admittenda est ulla repetitio, quando Confessario pœnitentis conscientia satis nota est, nisi rerum quæ debent esse certò graves et non confessæ. Monet etiam P. Godinez: « Quando Confessori clarè constiterit tales non esse in statu peccati mortalis, obliget illos ut aliquoties inabsoluti suscipiant sacram Eucharistiam, eo quòd SS. Sacramentum virtutem specialem habeat ad pacandas animas tribulatas. Et quando Confessario constat de puritate animæ quæ non labitur in mortalia, bene potest præscribere, inter venialia quæ committit; quæ sint de quibus se oporteat accusare; illa enim pro absolutione sufficiunt, et ut gratiâ sacramentali donetur: modus enim quem habent est labyrinthus inextricabilis. » *Praxis Theol. Myst.*, l. 1, c. 10.

§ 85.

QUINTUM REMEDIUM: OBEDIENTIA CONFESSARIO PRÆSTANDA.

Quintum remedium est ut in omnibus his reguletur scrupulosus non tam judicio proprio, quàm *judicio Directoris*, qui vel habeatur ex obedientiâ, vel competens eligatur pro qualitate scrupulosi dirigendi. « Fallor, inquit Gerson, *de Vit. Spir.*, *lect.* 4, *coroll.* 8, si non ita jubet Sapiens: *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudentiæ tuæ. Ne sis sapiens apud temetipsum*, *Prov.* III, 5; quod scrupulosi potissimùm sibi dictum putent, qui velut mente hebetes, cæci et parvuli, duce cui obediant quàm maximè indigent. » Quippe Luc.: *Qui vos audit, me audit*, X, 16; et Matth. *Omnia quæcumque vobis dixerint*, scilicet scribæ et pharisæi super cathedram Moysis sedentes, *facite*, XXIII, 3. Quod scrupulosi, prudenter judicandi incapaces, præ reliquis

observent. Id confirmat S. Antoninus ex Joanne Gersone qui, *Tract. de præpar. ad miss.*, scribit : « Qui renuunt credere Superiorum et prudentum consilio ad tales scrupulos deponendos et agendum contra eos errant multipliciter. Decipiuntur in hoc multi ex simplicibus, distinguere nescientes interea quæ portio animæ superior, et ea quæ inferior patitur absque Superioris assensu. »

QUOMODO OBEDIENDUM.

Scholium. Hæc dicta non ita accipienda sunt quasi scrupulosus proprium conscientiæ judicium habere non debeat, sed quòd illud judicio Directoris sui conformet, et ut ex dictamine Directoris credat se esse scrupulosum : aliàs enim vix adduci poterit ut velut talis ab eo gubernetur. Item assumere debet a Directore regulas generales, et subinde etiam in scriptis, juxta quas in singulis actionibus se resolvere queat. Porrò etsi præstet, si sibi electurus est Directorem, eum quem sibi putat meliorem, præmissâ oratione eligere, cum tamen facilè mutare non debet, nec ab uno ad alium vel alios transire, nec anxiari an satis aptus sit qui a Superiore, vel casu, sibi obtigit, quia alterius copiam non habet : Deo enim confidere debet, siquidem penes eum non stet quòd suppleturus sit quidquid Ministro defuerit.

§ 84.

SEXTUM REMEDIUM : AGERE CONTRA SCRUPULUM.

Sextum remedium est ut scrupulosus, juxta Directoris instructionem, contra scrupulum intrepidè agat, eo vel contempto, si in merâ apprehensione, vel judicio absoluto solùm objectivè repræsentato, vel judicio subjectivè tali, sed solùm de modo, v. g. *fortè pecco*, *fortè peccavi*, consistat; sive deinde scrupulus maneat, sive non, insistendo semper, cæco et habituali modo, judicio absoluto, quòd non subsit peccatum, saltem quia sic Director judicat; vel scrupulo deposito, si transiit in judicium subjectivè absolutum, vel in dubium proprium de peccato, similiter ad mentem Directoris; atque hoc

totum agi debet, præcidendo statim primam apprehensionem, pacato, vel si cedere nolit, audaci animo. Uti enim notat Cajetanus, attentio ad scrupulum vitandum scrupulum parit. Quòd autem scrupulus in dubium transiens deponendus sit, patet ex eo quòd quis non evaderet obligatus ex conscientiâ erroneâ, licèt scrupulosâ, *quam utique non evadet, nisi deponat errorem.* Cujus ratio est, quia si judicium de illicito est absolutum, quantumvis ex levi ratione, est incompatibile cum judicio absoluto conscientiæ de licito, quod tamen omnino requiritur : si verò non sit judicium absolutum, sed solùm per verbum *fortè*, locus adhuc est judicio conscientiæ absoluto de licito, sive formido in contrarium sit, sive non.

EXPLICATUR.

Scholium. Scrupulosus, in omnibus ubi manifestum peccatum non apparet, Directori suo obedire debet; qui Director cum nunc leniter, nunc paulò severiùs, nunc audiendo, nunc inauditum dimittendo, nunc rationem dando, nunc simpliciter resolvendo, nunc instruendo, nunc non, pro qualitate circumstantiarum : semper tamen eum benignitate maternâ erga filium delirantem tractare debet.

§ 85.

SEPTIMUM REMEDIUM : EPIKIA.

Septimum remedium præscribit S. Antoninus, p. 1 *Summ.*, c. 3, adducendo pro mitigatione scrupulorum septem regulas epikiæ, seu interpretationis verborum legis secundùm æquitatem ad mentem legislatoris, quæ sunt : 1° Cæteris paribus, inter duram et benignam sententiam, benigna potiùs interpretatio facienda est; 2° Cùm nemo ad impossibile obligetur, intelligendum etiam est de vix possibili, aut nonnisi cum nimiâ difficultate; 3° Non obligant leges et præcepta, pro casu quo illorum observantia esset ridiculosa penes discretos et pios, quemadmodum nec votum de tali re obligat; 4° In dubiis, vita

bonorum, qui simul supponuntur bene scire scienda et scrupulis non præpediuntur, sumi potest in exemplum et regulam; 5° Consuetudo rationalis interpretatur vel etiam tollit vim legis, præsertim positivæ humanæ; 6° Sine culpâ gravi non incurritur excommunicatio, saltem in foro conscientiæ; 7° Ratione gravis periculi, et secluso contemptu, datur legitima a lege excusatio.

QUOMODO EPIKIA UTENDUM.

Scholium. Pro recto usu harum regularum et huc usque dictorum, notandum 1° Omninò non probandum esse quod aliqui docent, scilicet opiniones minùs tutas, laxiores, licitas esse scrupulosis : quia per hoc scrupuli magis augentur et exacerbantur; 2° Scrupulosus subinde astringi potest ut præceptum vel modo ordinario impleat, vel omittat : quia vel timore majoris scrupuli ad justum deveniet, vel patebit illum excusari a præcepto propter irrationalem impletionis modum et gravissimum lædendi capitis periculum. Sic S. Ignatius scrupuloso in persolvendis horis canonicis præcepit ut ad metam designatam clepsydræ eas recitaret, omittendo quæ tunc non dixisset quo modo curatus fuit; 3° Scrupulosus metu consentiendi in peccatum vexatus, moneatur ne gestu vel verbis se defendat, v. g. agitando caput, dicendo : *nolo* etc., quæ sunt exotica : sed placidè sit quietus, agat quod agit, aut si nihil agendum habeat, cogitet de re indifferenti, numeret v. g. fenestras etc., nec magis curet, si tentatio urgeat, quid in hoc vel illo casu faceret : melius est enim nihil, nequidem mente, respondere. Si tamen impetus tentationis sit vehementior, non responsioni adjungat preces jaculatorias, v. g. *Deus, in adjutorium meum intende* etc.

§ 86.

SCRUPULI RATIONALES NON SUNT CONTEMNENDI.

Quæ hactenus de scrupulis dicta sunt, ad scrupulos irrationales pertinent; *scrupuli* enim non sunt *contemnendi* si rationales inventi fuerint. Probatur 1° ex S. Scripturâ, in quâ laudatur velle non sine aliquâ scrupuli specie legem Dei custo-

dire : *Beatus vir qui timet Dominum : in mandatis ejus volet nimis. Ps.* CXI, 1. *Tu mandâsti mandata tua custodiri nimis. Ps.* CXVIII, 4. *Ab omni specie malâ abstinete vos.* I *Thessal.* V, 21. — 2° Patet ex PP. : S. Gregorius respondet S. Augustino quærenti de feminis timoratis in Anglià non audentibus ob fluxum menstruum ad SS. Eucharistiam accedere, eas quidem non teneri abstinere; *si autem ex veneratione magnâ percipere non præsumit, laudanda est.* Item in *Clem. Exivit.* Clemens V, declarans quædam dubia in regulâ Minorum, ait : « Quia plerumque, ubi culpa non est, eam timere solent conscientiæ timoratæ, quæ in viâ Dei quodcumque dubium expavescunt... Attendentes quòd in iis, quæ animæ salutem respiciunt ad vitandos graves remorsus conscientiæ, pars securior est tenenda etc. » Ergo dantur scrupuli rationales non contemnendi. — 3° Ratio est, quia scrupuli rationales sunt remorsus conscientiæ per synderesin, fidem, aut leges, vel divinas inspirationes a peccato dehortantes : ergo non sunt contemnendi; uti enim ait S. Gregorius : « Qui, ut nesciat, aurem a voce veritatis avertit, iste non nesciens, sed contemptor dicitur. » L. 15, *Mor.*, c. 25. Deinde datur conscientia scrupulosa simul et laxa, in quâ ingens est periculum, si scrupuli facilè contemnantur, contemnendi peccata gravia, cùm ejusmodi scrupulosi similes sint scribis et pharisæis, qui erant *excolantes culicem, camelum autem deglutientes. Matth.* XXIII, 24. Rursus, si omnes scrupuli indiscriminatim contemnantur, periculum est ne timorati cum scrupulosis confundantur, et conscientia tenera cum scrupulosâ, adeòque sub titulo contemnendi scrupulos contemneretur ipsa christiana perfectio, quæ in rationali nimietate sita est. Unde sæpe malè illi scrupulosi vocantur, qui verè Deum timentes et amantes, venialia et imperfectiones, quantùm possunt, vitare student : hi enim sunt boni et timorati, qui etiam consilia ex amore filiali et tranquillâ sollicitudine sectantur : cùm e contra scrupulosi in tenebris, amore proprio, timore servili et inquietâ pusillanimitate versentur, et quia solum peccatum grave vitare volunt, anguntur scrupulis, a quibus perfectioni studentes

sæpiùs solùm ad augendum meritum insectantur, nec facilè, uti scrupulos, sine discrimine contemnentes, ad laxitates descendunt.

COROLLARIA PRACTICA.

Scholium. Ex his fluit: 1° Quòd licèt usus confessionis generalis importunos sæpe gignat scrupulos verè tales et contemnendos, tamen hujusmodi confessio, semel saltem in juventute facienda, non tantùm sæpe necessaria est, sed ferè semper ad sedandos scrupulos fortè rationales et non contemnendos utilis: quia pueritia communiter in peccatis minùs fortè excusabilibus, et vix per Sacramenta deletis, transigitur; 2° Licèt repetitio confessionum particularium, dolor et propositum, secutâ emendatione, confessio peccatorum sincerè facta, persolutio devota pœnitentiæ injunctæ, generet aliquoties scrupulos irrationales contemnendos, attamen scrupuli circa neglectam frequentiam Sacramenti pœnitentiæ, dolor et propositum sine emendatione, confessio obiter sine debito examine peracta, vel a Confessario sine debitis quæstionibus deproperata, satisfactio luridè persoluta, vel incompetens a Confessario injuncta, scrupulos rationales non contemnendos generare poterunt; 3° Similiter, in ordine ad celebrationem et sumptionem SS. Eucharistiæ, licèt contemnendi sint scrupuli irrationales, retrahentes a frequenti et devoto ejus usu, non tamen contemnendi sunt qui monent sancta sanctè tractanda et non deproperanda esse; 4° Eodem modo non contemnendi sunt scrupuli qui nos ad perfectè satisfaciendum obligationibus statûs nostri et vitanda peccata quorum occasiones in eo frequentiores sunt, adhortantur, v. g. ad persolvendas rite horas canonicas, vota religiosa exactè observanda, præcepta Ecclesiæ perfectè implenda, detractiones vitandas, periculosa consortia fugienda etc. in quibus plerumque scrupuli rationales occurrunt.

§ 87.

REGULÆ PRO SCRUPULO RATIONALI.

Ut autem sciatur quomodo quis cum scrupulis rationalibus non contemnendis gerere se debeat, sequentes *regulæ* observandæ sunt.

I. Quando parum aut nihil refert quòd res sic vel aliter fiat, tunc quidquid nimis subtiliter scrupulus reclamet, faciat quisque sine ulteriori consilio vel inquisitione quod primâ fronte sibi bonum aut melius repræsentatur. Ita S. Thomas dans rationem : « Quia non multùm refert utrùm sic vel sic fiat : et ista sunt minima, quæ parum adjuvant vel impediunt, respectu finis consequendi : quod autem parum est, quasi nihil accipit ratio. » 1, 2, q. 14, a. 4. Ita etiam S. Franciscus Salesius, l. 8, *de Am.*, c. 14.

II. Quando agitur de re alicujus momenti, sive ad legem Dei præceptivam in parvo vel minimo observandam, sive ad perfectionem promovendam, tunc tantisper audiendus est scrupulus rationalis, usque dum præmissâ, pro ratione materiæ, majori vel minori consultatione, satis innotescat id ad quod tenemur, vel saltem quod expediat. Ita iterum S. Thomas, l. c., art. 1 et 3, et S. Franciscus Salesius, qui monet *accipiendum consilium a Directore nostræ conscientiæ, adhibitis etiam, si libuerit, duobus aut tribus viris non mediocriter versatis in rebus spiritualibus.* Quippe sine hac consultatione facilè fiet quòd culpabiliter contemnatur scrupulus qui non deberet contemni : unde gignuntur ignorantiæ vincibiles quæ non excusant.

III. Præmisso hoc examine, si scrupulus maneat et adhuc gignat prudentem formidinem : *fortè fallor*, subinde posthaberi potest in rebus ubi conjecturalis vel probabilis certitudo, vel solùm haberi potest, vel non obstat prudenti resolutioni de licito, v. g. de statu gratiæ et sufficienti dispositione ad recipienda Sacramenta, quæ ob verbum *fortassis fallor*, non sunt prætereunda. Sæpe verò non est contemnendus, si nimirum aliunde expediat facere quod dictat scrupulus, uti faciendum est, si non sit res obligatoria, sed saltem ut conferens ad perfectionem et majorem præcepti reverentiam : imò si nec animi perturbatio, nec alia causa contrarium suadeant, vix operans contra talem scrupulum a veniali excusabitur, v. g. si in die jejunii, urgente rationali scrupulo non contemnendo, sine causâ a potu chocolatæ non abstineat.

IV. Faciliori examine præmisso circa id quod expedit, faciliùs et utiliùs procedent tam scrupulosi quàm alii, si eligant magis expediens ad perfectionem, juxta illud Apostoli : *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.* I *Cor.* x, 22. In cujus confirmationem Cornelius a Lapide allegat illud Clementis Alex., l. 3 *Strom. :* « Qui faciunt quidquid licet, facilè dilabuntur ut faciant quod non licet. » Et S. Gregorius ait : « Solus in illicitis non cadit, qui se aliquando et a licitis cautè restringit. » L. 5 *Mor.*, c. 8. Hoc item modo dubiis et scrupulis via facilè præcluditur.

V. Eodem modo tam scrupulosi quàm alii curare debent ut in electione opinionum probabilium eligant id quod magis conducit ad perfectionem. Regula hæc desumitur ex c. *Juvenis, de Spons. : In dubiis tutior pars est eligenda;* quod in scrupulo rationali, maximè pro illo qui Deo ut optimo amico, liberalissimo Domino, amandissimo sponso, unicè placere cupit, præcipuè tenet : quia illa sententia, quòd liceat sequi probabilem et minùs tutam in concursu probabilioris et tutioris, nedum certa non est, sed a pluribus falsa reputatur. Unde S. Joannes a Cruce ait : « Si quis niteretur persuadere tibi aliquam laxiorem doctrinam, non credas illi, quantumvis illum videres miraculis confirmantem; sed crede potiùs doctrinæ austeritatis, pœnitentiæ et rerum omnium spoliationi.» *Sent. Spir., sent.* 72.

VI. Non modò alienum a perfectione, sed etiam immune a culpâ non videtur dirigere scrupulosos sive alios, secundùm opinionem æquè vel minùs probabilem, simulque minùs tutam respectivè de peccato gravi et levi. Cùm enim de hoc adhuc inter Theologos lis sit, requiritur sufficiens diligentia pro faciendo recto dictamine reflexo de probabili et minùs tutâ sententiâ tanquam licitâ sequendâ, quam pauci adhibent, et quâ etiam adhibitâ, vix tale dictamen securè fieri potest. Deinde minùs probabile, in concursu magis probabilis, huic in electione præferri nequit; si enim hoc fiat quia est probabile, æquè vel magis probabile est oppositum; quâ ratione ergo illi præfertur? Rursus opinio tutior et probabilior de li-

cito est plus quàm scrupulus, et rationabiliter dictat non solùm *fortè non licet*, sed absolutè *non licet;* ergo prudenter contemni nequit : præsertim quia opinio minùs tuta et minùs probabilis ad summum solùm rationabiliter dictat *fortè licet*, quod nequit fundare conscientiam prudentem, sed temerariam, de licito.

ADHORTATIO AD DIRECTOREM SCRUPULOSI.

Coroll. I. Curet ergo Director spiritualis, ut scrupulosum consoletur, sed cum magnâ discretione, secundùm consilium Gersonis Tr. *de Sollic. Eccl.* part. 13, 14, 15, ita ut non solùm per regulas generales et proverbiales procedat, nec ad sola singularia respiciat, nesciens ea resolvere in sua principia, sed qui utrumque circumspectè præstare valeat. Nec sit ut medicus imperitus, qui eâdem medicinâ pro omnibus morbis utitur; sed circumstantias bene attendat, ut modò affirmet, modò neget cum sanâ ratione, licèt ratio disparitatis non facilè appareat, eo modo quo in Evangelio docemur opera bona manifestare, et non manifestare. « Et quoniam rarissimi sunt tales circumspecti, requiritur enim cum eruditione longus experientiæ usus, non expedit passim ab omnibus quærere solidum pro moralibus consilium; neque similiter præsumere illud dare quisque debet, præsertim non habitâ cum suis circumstantiis omnibus verâ casûs formâ qui quæritur. » Præterea, Director scrupulosum benignè et cum charitate tractet, sed iterùm cum magnâ discretione; unde sicuti in scrupulis irrationalibus non persona, sed scrupuli contemnendi sunt, ita in scrupulis rationalibus de licito justè judicare debet, et juxta Bellarminum : « Si quis velit in tuto salutem suam collocare, is omnino debet certam veritatem inquirere... Et si rei certitudo non possit ad liquidum apparere, debet omnino tutiorem partem sequi. » *Append. ad Opusc. de Princ. christ.* Nec sola discretio in his erga scrupulosos tenenda est, sed in multis aliis, cum zelo ut proficiant : quod obtinebit Director si bene perpendat quis verè sit scrupulosus, quis non; quinam sint veri scrupuli, quinam non; et si ferè in omnibus non tam scrupulos elevet, quàm bene temperatos in suo proprio loco collocet : nempe si fortiter et suaviter inducat scrupulosum ut, contemptis inanitatibus, non contemnat peccata tam gravia quàm levia et levissima, et animo pacato ad perfectiora contendat.

Coroll. II. Scrupulosus item solidam consolationem inveniet, si cum humili docilitate et seriâ proficiendi voluntate et fiduciâ in Deum, apud optimum Directorem eam quærat. Quærenda est autem hæc consolatio non in evacuando timore, sed eum cum spe contemperando ; nec in contemnendo omnes scrupulos, sed eos in zelo proficiendi ; non ex nimio timore peccati, sed amore majoris Dei beneplaciti, collocando. « Non timeant, ait S. Augustinus, imperfecti ; tantùm proficiant : nec quia dixi, non timeant, ament imperfectionem et ibi remaneant ubi inventi sunt ; tantùm proficiant quantùm in ipsis est. In *Ps.* cxxxviii, 16. Si enim hoc non faciunt et solum peccatum mortale fugere velint, sive laborent scrupulis contemnendis, sive non, de hoc ipso facere sibi debent scrupulos maximè rationabiles : nec excusat eos, si quærant Directorem qui eos ex hoc statu educere non curet, de quâ conniventiâ semibonorum Confessariorum conqueritur S. Theresia : « Qui quod erat peccatum veniale dicebant mihi nullum esse peccatum, quod erat mortale gravissimum dicebant esse veniale. Hoc mihi tantùm damni fecit, ut superfluum non sit hìc illud enarrare ad aliarum præcautionem in re ita gravi ; nam coram Deo, ut bene video, excusatio non erat : siquidem sufficiebat quòd res essent naturâ suâ non bonæ ut ab his abstinerem. Credo Deum ob peccata mea permisisse quòd illi seducerentur et seducerent me, atque seducerem etiam ego multas alias, dicendo illis quod mihi dictum erat. » C. 5 *Vit.* Tremenda theologia de ignorantiis sæpe vincibilibus. Quia verò vel ex vel sine nostrâ culpâ, non est in potestate Directoris semper ut scrupulis medeatur, non est cadendum animo, sed cum resignatione crux ista, licèt pro culpâ propriâ, in spe sustinenda est, usquedum Deus provideat.

§ 88.

MORTIFICATIO QUID?

Præter orationem, de quâ, ejusque impedimentis, hùc usque egimus, ad tendendum ad perfectionem christianam, maximè in viâ purgativâ pro incipientibus, secundum medium est *mortificatio*, quæ est quodlibet opus pœnale, quod liberè

facimus vel patimur, ut, mortui vitæ pravæ, bene de novo vivamus.

EXPLICATUR.

Schol. I. Mortificatio dicitur 1° *Opus*, seu exercitium actuale potiùs quàm habitus, quia species mortis quam induit, unde etiam mortificatio dicitur, in exercitio bene vivendi, cum exclusione exercitii male vivendi, consistit. Dicitur 2° Opus *pœnale*, quodcumque illud sit, dummodo liberè fiat vel acceptetur; nam mori, vel vitam vitiosè actam tollere, non fit sine pœnâ: nec fit virtuosè, nisi fiat liberè; sive quatenus voluntariè quis eligit aut acceptat id quo usque ad mortem vitæ malè actæ et inductionem vitæ perfectæ, cruciatur. Hic enim est finis mortificationis: quia aliàs eligere, vel pati talem pœnam, indifferens vel pravum opus foret.

MORTIFICATIO EST VIRTUS.

Schol. II. Mortificatio est virtus ad temperantiam in genere acceptam, refrænantem omnes cupiditates, ut pars ejus potentialis reductivè spectans, quia retrahit ab inordinatis appetitibus: et quia impellit etiam contra inordinatos timores, etiam naturam fortitudinis in communi participat: et quia hæc fortitudo exercetur tam sustinendo quàm aggrediendo, id est, tam voluntariè pœnalia et appetitui contraria eligendo, quàm voluntariè illa acceptando, ex fine purgandi et purificandi animam. Ideo Ascetæ duas purgandi vias distinguunt: activam, quæ est magis propria incipientium, et passivam, propriam proficientium et unioni perfectæ proximorum: utramque autem viam subdividunt in *interiorem*, quæ sensus et potentias internas, et *exteriorem*, quæ sensus externos, refrænet, juxta illud: *Licèt is, qui foris est, noster homo corrumpatur: tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem.* II *Cor.* IV, 16. Secundùm hanc divisionem, etiam homo distinguitur in interiorem et exteriorem, et pro interiori contra exteriorem semper pugnat mortificatio, juxta illud: *Caro concupiscit adversùs spiritum. Gal.* V, 17. *Condelector legi Dei secundùm interiorem hominem; video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Rom.* VII, 22.

§ 89.

MORTIFICATIO EST NECESSARIA.

Mortificatio in aliquo gradu non modò conducit, sed etiam *necessaria est* ad vitam non tantùm perfectam, sed et *christianam*. Probatur 1° ex S. Scripturâ, ubi Christus non solùm ad discipulos, sed ad omnes, uti patet *Luc.* IX, 23, ait : *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum. Matth.* XVI, 24. Ergo quia nonnisi eundo post Christum salus obtinetur, ad eam abnegatio, seu mortificatio requiritur. Ut enim 2° inter alios PP. notat S. Chrysostomus, *Hom.* 56 : « Sic igitur Christus non dixit tamen : non parcas ; sed significantiùs ac expressiùs : denega teipsum..... certaminibus te offer, et quasi alius patiatur, sic afficiare, non dixit : neget, sed abneget, ut hac adjunctiunculâ plurimùm agat, cùm abnegare multò plus quàm negare profectò sit. » Et S. Basilius ut omnibus præceptum accipit renuntiare sua et se et omnibus affectionibus carnis et mundanis, imò ipsi vitæ, in quantùm « perfectioni Evangelii salutis adversantur, et pietatis studium... valeant impedire. » *Reg. fusior. interr.*, 8. — 3° « Manere in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, sancta Synodus Tridentina, *Sess.* 5, *can.* 5, fatetur et sentit : quæ cùm ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed utiliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus, non valeat : quinimò *qui legitimè certaverit, coronabitur.* » Ergo ut per gratiam in baptismo susceptam demum coronemur, opus est per totum vitæ agonem legitimè contra concupiscentiam et fomitem, hostem nostrum internum certare, illi non consentire, arma illi non cedere, sed fortiter repugnare, quæ est ipsissima a Christo præcepta abnegatio et mortificatio, quam S. Paulus, *Coloss.* II, 11, sub nomine circumcisionis, in *circumcisione Christi*, proponit. — 4° Necessitatem mortificationis probat satisfactio pro peccatis nostris personalibus Deo præstanda, quæ, juxta idem Tridentinum, *Sess.* 6, c. 8 : « Non sit tan-

tùm ad novæ vitæ custodiam et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam et castigationem : » sine quâ homo inferior seu exterior, contra superiorem et interiorem continuò pugnans, vinci non poterit.— 5° Id probant vitia, passiones, sensus et potentiæ, tentationesque intra et extra, tam in corpore quàm in animâ contra nosmetipsos incessanter pugnantes, quæ sine mortificatione vinci non poterunt, uti ex dicendis patebit; sicuti etiam eadem ad exercenda bona opera, virtutesque implantandas, requiritur. » Hic namque est gladius, ait Abbas Pynuphius apud Cassianum, qui illum noxium sanguinem, quo animatur materia peccatorum, salubriter fundens, quidquid repererit in membris nostris carnale terrenumve concretum, resecat et abscindit, ac mortificatos vitiis vivere Deo et spiritualibus facit vigere virtutibus. » *Collat.* 20, c. 8.

QUOMODO MORTIFICATIO EST NECESSARIA.

Scholium. Dictum est mortificationem esse necessariam omnibus in aliquo gradu, qui etsi in individuo omnino determinari non possit, est tamen in genere gradus ille quo aliquis disponatur ad observandum maximum præceptum amoris Dei super omnia et reliqua mandata tum actu suis temporibus, tum habitu in præparatione animi. Et quia huic observationi nihil magis obest quàm concupiscentia, vitia, passiones et tentationes, mortificatio hæc omnia refrænans, ne contra observantiam legi Dei debitam prædominentur, omnibus est necessaria.

§ 90.

MORTIFICATIO ULTRA OBLIGATIONEM STRICTAM EXTENDENDA EST.

Mortificationi autem eò magis assiduè, diligenter et exactè, ultra metas *strictæ obligationis* insistendum est, quò magis de vitâ sufficienter christianâ certi esse et magis proficere et ad perfectionem tendere volumus. Probat hoc, præter proba-

tiones § præc. allatas, S. Scriptura. *Si quis vult post me venire, âbneget semetipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me. Luc.* IX, 23. *Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes.* II *Cor.* IV, 10. Ubi notandi sunt termini *quotidie, semper*, quia assiduam mortificationem commendant. Unde 2° eam etiam PP. inculcant. S. Hieronymus : « Ne semel putemus posse sufficere, semper crux portanda est, ut semper nos Christum amare doceamus. » In c. X *Matth.* Et S. Augustinus : « Inter omnia christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, ubi quotidiana est pugna et rara victoria. » *Serm.* 20, *de Temp.*, c. 2. — 3° Tepiditas est fugienda et ad perfectionem christianam omnes tendere tenentur ; sed hæc sine mortificatione præstari non possunt, nam juxta lib. de *Imit. Christi : Tantùm proficies, quantùm tibi ipsi vim intuleris.* Ergo etiam mortificatio est necessaria. — 4° Oratio tum vocalis, tum mentalis, est medium necessarium ad perfectionem ; ergo etiam assidua mortificatio, quia sine hac oratio attenta, devota et fructuosa non erit, cùm omnia hæc sine mortificatione non obtineantur. Unde etiam in S. Scripturâ oratio cum jejunio, *Tob.* XII, 8, et *Matth.* XVII, 20, commendatur : nam ut S. Bernardus ait : « Jejunium orationi devotionem et fiduciam donat. Oratio virtutem impetrat jejunandi, et jejunium gratiam promeretur orandi. » *Serm.* 4 *Quadrag.* Unde etiam idem Sanctus mortificationem magis perfectam, *Serm.* 7 *Quadr.*, dividit in mortificationem, *peregrini* juxta illud : *Obsecro vos tanquam advenas et peregrinos, abstinere vos a carnalibus desideriis, quæ militant adversùs animam*, I *Petr.* II, 11 ; *mortui*, juxta illud : *Mortui estis, et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo, Coloss.* III, 3 ; et *crucifixi*, juxta illud : *Mihi absit gloriari, nisi in cruce D. N. J. C., per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo. Gal.* VI, 14. Juxta quæ S. Pater subdit : « Peregrinus, si prudens est et non obliviscitur suæ peregrinationis, licèt cum labore, transit et non magnoperè secularibus implicatur. Mortuus æquè blanda hujus seculi, sicut aspera spernit. Qui verò raptus est usque ad tertium cœlum, crux illi est omne cui mundus in-

hæret, et his adhæret quæ mundo crux esse videntur. » Jugem hanc mortificationem genus martyrii esse dicit : « Illo quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitiùs, sed diuturnitate molestiùs. *Serm.* 30, in *Cant.*

GRADUS MORTIFICATIONIS.

Schol. I. Mortificationi multipliciter incumbendum est, si seriò ad perfectionem tendere velimus. — 1° Enim diligenter mortificare nos debemus ad vitanda peccata gravia : « *Si secundùm carnem vixeritis, moriemini : si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Rom.* VIII, 13. — 2° Ad vitanda etiam venialia, ad præcavenda securiùs mortalia ; sicuti Nazaræis omne quod inebriare potest *usque ad acinum, Num.* VI, 4, prohibebatur.— 3° Ut a rebus etiam licitis amore Dei abstineamus, uti David fecit II *Reg.* XXIII, 16, quando aquam sibi sitienti allatam noluit bibere, sed libavit eam Domino. — 4° Tum sponte utendo macerationibus voluntariis, jejuniis, ciliciis etc., tum sponte acceptando adversa, undecumque proveniant, uti ægritudines, tentationes etc., quâ ratione Christus S. Petro dixit : *Cùm esses junior, cingebas te, et ambulabas ubi volebas : cùm autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet quò tu non vis. Joan.* XXI, 18.

MORTIFICATIO OMNIBUS NECESSARIA.

Schol. II. In nullo igitur statu sine assiduâ mortificatione perfectio christiana acquiri potest. Quippe pro secularibus et uxoratis eam inculcat Apostolus : *Qui habent uxores, tanquam non habentes sint, et qui flent, tanquam non flentes ; et qui gaudent, tanquam non gaudentes ; et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur* I *Cor.* VII, 29 ; quæ est abrenuntiatio illa quam omnes in baptismo fecerunt, et abnegatio seu mortificatio resecans superflua et ferens æquanimiter contraria. Hoc item multò magis requiritur in Religiosis, qui effectu mundum reliquerunt, sed non sufficienter nisi etiam per omnimodam suî abnegationem affectu relinquant, juxta illud : *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Luc* XIV, 33. Ex cujus considerationis defectu errant illi Religiosi, qui cùm in mundo opulenta et eximia reliquerint, in claustro pro scalpello aliisque ejusmodi minutiis commoventur. Eodem modo singuli vitæ christianæ gradus incipientium,

proficientium et perfectorum, mortificatione indigent, quâ tum purgentur a vitiis et peccatis, tum ad comparandas virtutes illuminentur et Deo uniantur; nam omnis perfectio in quocumque gradu, in correspondente gradu charitatis consistit, quæ eò magis crescit quò magis cupiditas per mortificationem minuitur: nam *nutrimentum charitatis,* teste S. Augustino, *est imminutio cupiditatis.* L. 83, *quæst. in* 36, post init. Nec titulo acquisitæ perfectionis excusatur quis a labore minuendi cupiditates ac activè et passivè se purgandi, quia Dominus dicens se esse vitem, Patrem, agricolam, et justos, palmites, subdit: *Omnem qui fert fructum, purgabit, ut fructum plus afferat. Joan.* xv, 2. Ubi S. Thomas ait: «Etiamsi purus existat, quia nullus est adeo purus in hac vitâ ut non sit magis magisque purgandus.» *Lect.* 1. Nam, uti notat S. Bernardus: «Credite mihi, et putata repullulant, et effugata redeunt, et reaccenduntur extincta, et sopita denuò excitantur. Parum est ergo semel putâsse, sæpe putandum est, imò, si fieri possit, semper: quia semper quod putari oporteat, si non dissimulas, invenis. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris, erras, si vitia putas emortua, et non magis suppressa.» *Serm.* 58, in *Cant.*

§ 91.

MORTIFICATIO INTERNA QUID?

A mortificatione in genere ad mortificationem in specie progredimur, et quidem 1° ad *internam*, quæ sensus et potentias internas, scilicet malos vitiorum habitus, passiones, memoriam, intellectum et voluntatem refrænat.

§ 92.

MORTIFICANDI MALI VITIORUM HABITUS.

1° Igitur, quia per repetitos actus peccaminosos mali *habitus vitiorum* in nobis generati fuerunt, ad peccandum nos disponentes et inclinantes, cùm consuetudo sit altera natura, allaborandum est ut præfati *mali et vitiosi habitus mortificen-*

tur et funditùs exstirpentur. Probant hoc omnes rationes quas alibi pro fugiendo peccato mortali, veniali, et tepore, attulimus : quibus hæc etiam ratio accedit, quòd in horto animæ nostræ non possint implantari virtutum germina, nisi priùs exstirpata fuerint vitiorum zizania; unde etiam Deus Jeremiam monuit *ut evellat, et destruat, et disperdat, et dissipet :* et postea modò, *ut ædificet et plantet. Jer.* I.

EXSTIRPATIO VITIORUM CAPITALIUM.

Scholium. Cùm septem peccata capitalia sint veluti radices omnium aliorum peccatorum, contra ea ab initio conversionis mortificationis gladius in nomine Domini stringendus est : quia illis exstirpatis, alia vitiorum germina ex iisdem pullulantia consequenter evellentur. Quoad motiva autem illa vitia mortificandi et exstirpandi, et quoad actus quibus exstirpantur, inter alios Ascetas videri possunt apud P. Joannem à Jesu-Mariâ *Instr. Nov.*, c. 21, et P. Kazenberger *Scient. sal.*, p. 2, c. 2 et *seq.* Generalia remedia pro iis mortificandis inferiùs assignabuntur.

§ 93.

PASSIO QUID?

Ad eradicandos pravos vitiorum habitus, necessaria est mortificatio passionum. Est autem *passio* affectus seu appetitus sensitivus vehementior, cum extraordinariâ humorum commotione in corpore conjunctus.

EXPLICATUR.

Schol. I. Cùm bonum nobis repræsentamus, aut ope sensuum et imaginationis confusè illud nobis sistimus, aut ope intellectûs distinctè nobis exhibemus. Appetitus ille, seu conatus ad bonum consequendum et eo fruendum, qui ex repræsentationibus sensuum confusis oritur, vocatur *appetitus sensitivus;* qui autem ex distinctis et ope intellectûs formatis repræsentationibus originem suam trahit, dicitur *appetitus rationalis:* et eodem modo circa malum

se habet aversatio, seu nisus et conatus malum fugiendi et abigendi. Appetitus sensitivus fit vehementior, si sensuum et imaginationis ope plura nobis bona repræsentantur, et tunc, si cum extraordinario vel vehementiori corporis motu conjungatur, dicitur *passio;* vel si cum nonnullis modernis philosophari subtiliter velis, vocatur *affectus,* qui si ita invalescat ut, quâcumque ex causâ, etiam levissimâ, excitetur, *passio* appellatur : motus autem dicti vehementiores in corpore, ex vehementiori humorum commotione oriuntur.

PASSIONUM NATURA.

Schol. II. Omnis affectus et passio, vel in voluptate, vel tædio consistit. Quippe anima boni vel mali perceptione mutatur et afficitur : quæ mutatio *animi motio* a philosophis vocatur; hæc si jucunda sit, ex bono obtento vel obtinendo orta, *voluptas* dicitur, et quidem si bonum, verum bonum fuerit, *voluptas vera;* si apparens, *voluptas apparens :* si verò mutatio molesta fuerit ex boni jacturâ vel malo illato aut inferendo nata, *tædium* vocatur, quod iterum pro ratione mali veri vel apparentis, verum vel apparens dici potest. Status verò in quo tunc animus versatur, *gaudium* vel *tristitia* a philosophis modernis appellari solet.

PASSIONUM DIVISIO.

Passiones partis concupiscibilis : — Amor. — Concupiscentia. — Gaudium. — Odium. — Fuga. — Tristitia.

Schol. III. Passiones propriè tales in solo appetitu sensitivo residunt, et vocantur ideo passiones, quia, ex modò dictis, naturaliter ex apprehensione objecti convenientis vel disconvenientis, præsentis, absentis, vel imminentis, absque voluntatis imperio ante ipsius liberum consensum, quandoque et ipsâ repugnante, in appetitu sensitivo oriuntur et consequenter magis illas patimur quàm per ipsas agimus. Appetitum sensitivum Theologi Mystici in duas partes dividunt : prima est *concupiscibilis,* quæ bonum appetit et ad illud consequendum, vel eo obtento fruendum fertur, et consequenter etiam malum aversatur. Passiones partis concupiscibilis sex Mystici assignant scilicet 1° *Amorem,* seu voluptatem de bono simpliciter concepto; 2° *Concupiscentiam,* quæ ab aliis etiam cupiditas et etiam desiderium vocatur, est prægustus voluptatis ex bono absente, quod nobis præsens esse mallemus; et easdem quas

amor in corpore mutationes producit, sed cum majori vehementiâ, quæ subinde usque ad ardorem, effervescente nimis sanguine, excrescere solet; 3° *Gaudium*, seu delectationem, seu voluptatem exuberantem, ex boni præsentiâ ortum, in quo cor similiter dilatatur et uberiorem excipit et emittit sanguinem; 4° *Odium*, seu tædium et aversionem, quo appetitus afficitur, cùm malum, vel aliquid sibi contrarium repræsentatur; 5° *Fugam*, seu abominationem, sive prægustum tædii ex malo absente percipiendi, si præsens fieret, quæ easdem cum odio in corpore mutationes, sed multò intensiores producit; 6° *Tristitiam*, quam nonnulli dolorem vocant, et quæ est ingens tædium, quo appetitus a malo præsenti vexatur et opprimitur.

Passiones partis irascibilis: — Spes. — Audacia. — Desperatio. — Timor. — Ira.

Schol. IV. Altera pars appetitûs sensitivi, juxta Mysticos, est pars *irascibilis*, quæ in id quod bonum impedit, insurgit; cùm enim multiplex arduitas bona quæ cupiuntur, ambiat, irascibilis veluti armatâ manu cum arduitate congreditur, eamque depellit et ita concupiscibilem in liberam fruitionem boni asserit. Passiones illius sunt 1° *Spes*, seu voluptas ex bono obtinendo arduo concepta cum motu appetitûs ad acquirendum bonum paratu difficile, quod concupiscentia amavit et quod parari posse judicatum est; 2° *Audacia* ex spe generatur, et ex tædio mali, adversùs molestias et labores in eo vincendo, et bono arduo consequendo progreditur; 3° *Desperatio* est ingens tædium, quo appetitus opprimitur et dejicitur, cùm quis bonum arduum, quod amat, consequi se non posse existimat; 4° *Timor* est tædium a malo adventuro perceptum, quo appetitus deprimitur, quando malum arduum imminet; 5° *Ira* est tædium ingens de malo arduo nobis illato, quo appetitus ad vindictam pro illatâ injuriâ sumendam excandescit, quam sibi bonam existimat.

PUGNA PARTIS INFERIORIS CONTRA SUPERIOREM.

Schol. V. Passiones de se non modò indifferentes, sed etiam bonæ sunt; facilè tamen et passim jam una, vel alia, jam plurimæ per immoderantiam insolescunt, et non modò in actu primo et habitu, uti in fomite et vitiis, sed etiam in actu secundo, per ejusmodi affectiones inordinatas primò indeliberatas, mox verò deliberatas, calcaria sunt, quibus admotis, pars inferior sensualis et bruto ef-

fræno similis, vigere non desinit, donec animam præcipitet. Postquam enim per peccatum originale justitiam originalem amisimus, per quam impediebatur rebellio carnis adversùs spiritum, ita ut promptissimè ratio et voluntas hominis Deo, appetitus verò sensitivus rationi et voluntati per omnia subjicerentur, in pœnam originalis peccati orta est in nobis rebellio carnis adversùs spiritum, et duplex portio voluntatis inferior, seu appetitus sensitivus, et superior, seu appetitus rationalis, inter quos est pugna continua : quia appetitus sensitivus tantùm appetit carni delectabilia, v. g. voluptates carnales gulæ et luxuriæ, honores, divitias, commoditates, proprium suum interesse, vult tantùm sequi suum judicium, suam voluntatem et sibi bene esse. Appetitus verò rationalis intendit bonum honestum, observare mandata Dei et superiorum, renuntiare voluptatibus, honoribus, divitiis, vult amare Deum, odisse seipsum, sequi aliorum judicium et voluntatem. Inter has duas voluntatis portiones est pugna continua passionum usque ad mortem hominis et semper una vel altera vincit.

§ 94.

PASSIONES INORDINATÆ MORTIFICANDÆ SUNT.

Usque ad mortem contra passiones portionis inferioris voluntatis, seu appetitûs sensitivi, certandum est, illæque mortificandæ sunt. Ita jubet 1° S. Scriptura : *Post concupiscentias tuas non eas. Eccli.* XVIII, 30. *Desideria carnis non perficietis. Gal.* V, 16. Nam : *Si secundùm carnem vixeritis, moriemini ; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Rom.* VIII, 13. — Idem 2° docent SS. PP. S. Augustinus ad illud : *Post concupiscentias tuas non eas*, notat : « Volunt post te ire, noli post eas ire... rebellant, rebella; pugnant, pugna; expugnant, expugna; hoc solùm videto, ne vincant. » *Serm.* 45, *de Temp.*, c. 3. Et S. Dorotheus ait : « Qui passionem exercet et ulciscitur, homini puto similem qui sagittam suis manibus arripiens, cordi proprio infigit. Qui verò passionem comprimit, similis est percusso quidem sagittâ ab hoste, sed nusquam vulnerato ob thoracem quem indutus est. Qui autem eradicat et evellit passionem, similis est percusso qui-

dem, sed sagittas arreptas manibus confringenti, aut illas in hostis cor detorquenti, ut canitur in *Ps.* XXXVI, 15 : *Gladius eorum intret in corda ipsorum, et arcus eorum confringatur. Doctr.* 10. — 3° Ratio est ex Gerson : « Quia ex passionibus vitia et peccata nascuntur; sunt enim veluti funiculi quidam, qui ad hoc vel illud quasi vinctos homines trahunt : sunt veluti quidam igniculi, quibus inflammamur et accendimur : stimuli qui nos frequenter pungunt et angunt : sunt veluti nervi, quos iquando contrahimus, aliquando extendimus : venti, quibus noster animus tanquam mare procellosum perpetuò exagitatur : clavi denique, quibus miser homo configitur, et nubes, quibus mens et ratio obscuratur. » *Tr. de Pass.*, cons. 8.

MODUS PASSIONES MORTIFICANDI.

Scholium. Modus medendi passionibus, easque mortificandi, juxta Joannem a Jesu-Maria, *Instr. Nov.*, c. 3, omnium prudentissimus est, qui a præsentium affectione ad æternorum amorem cor hominis traducere tentat. Si enim divinæ sapientiæ opus in hominis creatione perscrutemur, inveniemus profectò noluisse clementissimum Deum passionibus pastum auferre, sed eas ad meliora bona transferre, ut unà cum hominis parte superiore sensus et appetitum et carnem quoque ipsam erudiat, ut Deum pro captu suo sitiat et in eum assurgat. Hinc amor moderandus est, ne delectabilia mundi, sed Deum et virtutem et propter Deum cetera amet. Concupiscentia moderanda est, ut nonnisi animæ corporisque utilia in ordine ad æternam salutem consequendam et Deum in æternâ gloriâ videre desideremus. Gaudium moderandum est, ut de Deo infinitisque ejus perfectionibus et de bonis proximi gaudeamus. Odium moderandum est, ut non in inimicos nostros et mundi hujus adversa, sed in peccatum feratur. Fuga moderanda est, ut fugiamus peccata, eorum occasiones, mala consortia, prava colloquia, non verò cruces, persecutiones et castigationes corporis. Tristitia moderanda est, ut tristemur de nostris et alienis peccatis, qui sunt offensa summi boni. Spes moderanda est, ne feratur in bona transitoria, sed æterna. Audacia moderanda est, ne homo aggrediatur opera ardua et periculosa supra vires suas, sed secundùm Dei voluntatem opera difficilia, generosè malis resistat, peccata impediat et malos justè puniat. Desperatio moderanda est, ne homo desperet de gratiâ divinâ, de salute æternâ, et mediis eam consequendi, sed

in bonitate, omnipotentiâ et promissionibus Dei confidat. Timor moderandus est, ut timeamus Deum, *qui corpus et animam potest perdere in gehennam,* peccatum et offensam Dei, non verò adversa hujus mundi. Ira moderanda est, ne excedat, vel deficiat, sive in modo irascendi, sive in appetitione vindictæ, sive in illatione pœnæ injustæ. Alia adhuc remedia inferiùs præscribentur.

§ 95.

MEMORIA QUID?

Mortificationis virtus, cum divinâ gratiâ, est remedium quod Deus nobis, ad corrigendos excessus appetitûs sensitivi ejusque passiones, constituit; sed quia etiam in superiori hominis parte, scilicet memoriâ, intellectu et voluntate, quasi passiones spirituales inordinatæ, seu graves excessus et deordinationes contingere possunt, scilicet in memoriâ vanæ et inutiles cogitationes, in intellectu judicia erronea circa veritatem apparentem, in voluntate distortæ complacentiæ, volitionesque circa bonum delectabile in præjudicium boni honesti et rationalis, ideo etiam his per mortificationem subveniendum. Et quidem 1° *memoriæ*, quæ est facultas animæ quâ ideas rerum olim perceptarum in animum revocare possumus.

EXPLICATUR.

Scholium. Memoria ad revocandas ideas olim perceptas multùm adjuvatur a *phantasiâ* quæ est facultas animæ, rerum ideas aliquando sensu perceptarum reproducendi, seu refingendi et denuò percipiendi, licèt illæ modò sint absentes; perceptiones verò reproductæ *phantasmata, species* vel *visa* appellantur. Cùmque non una in omnibus phantasiæ, sic neque eadem in illis memoriæ vis reperitur. Si verò pristinæ rerum ideæ ita in animo recurrunt, ut simul cognoscamus illas jam olim animo observatas esse, tunc reminisci dicimur. Ex quo patet, quòd licèt phantasia, memoria et reminiscentia sint facultates reipsà distinctæ, ita tamen inter se conjunguntur, implicantur et cohærent, ut vim suam simul et suâ sponte ferè semper exserant. Ex quo moderni philosophi magnam phanta-

siæ vim in memoriam et reminiscentiam colligunt, censentque legem phantasiæ etiam ad utrumque extendi, quòd præsentibus et reproductis in animo quibuscumque rerum ideis simul ad animum redeant ideæ rerum absentium olim simul perceptarum, quæ videlicet vel præsentium quas intuemur, partes sunt, vel quas cum præsentibus simul hausimus; quæ ideæ, ideæ sociæ vocantur, et lex ista a modernis associatio idearum vocatur, qui simul notant ex pluribus ideis sibi ita associatis illas maximè recurrere, quæ vel majorem inter se habent similitudinem, vel sæpiùs in mente simul coexstiterunt, vel præsenti animi tono magis consonant, vel quæ clariùs sunt cogitatæ. Præterea, non pauci, etiam recentiores philosophi, duplicem memoriam distinguunt : primam vocant *sensitivam*, quia a sensu ortum trahit, vel *animalem*, quia hominibus cum brutis communis est, et in confusâ idearum reproductarum recognitione consistit, seu in apperceptione ejusdem ideæ tanquam in diversis perceptionum seriebus contentæ, dum nimirum eadem idea vi sensûs et imaginationis simul, bis, vel si solius phantasiæ, semel, sed cum ideis sociis, producitur : v. g. idea arboris in horto sensu oculi, et idea arboris in silvâ olim visæ vi phantasiæ producta. Alteram dicunt *memoriam intellectualem*, vel propriè reminiscentiam, quæ soli creaturæ rationali competit, et in distinctâ idearum reproductarum recognitione consistit, sive in judicio, quòd eamdem ideam jam ante habuerimus : sic arborem proceram in horto videntes judicamus nos aliàs arborem proceram in silvâ vidisse. Hæc ideo paulò fusiùs et subtiliùs relata sunt, ut veterem et recentiorem philosophiam in decursu cum *Theologiâ Mysticâ* conciliari posse demonstrare valeamus.

§ 96.

MEMORIA MORTIFICANDA.

Memoria igitur adjuvante phantasiâ cogitationes vanas multiplicans *mortificanda* et corrigenda est. Ut enim S. Bernardus exponendo pergit, *Serm.* 31, *de tripl. gen. cog.*, tria occurrunt genera cogitationum, a quibus sollicitè cavere sibi debent qui dignum Deo templum in se præparare student. Primæ sunt cogitationes otiosæ, quas ut simplex lutum excutere oportet. Aliæ sunt violentæ, fortiùs adhærentes, et ad

necessitates corporis pertinentes, uti de cibo, potu etc., quæ ut viscosus limus, siquidem prorsus extingui nequeant, fortiter comprimendæ sunt. Postremæ sunt cogitationes immundæ ac fetidæ, de luxuriâ, invidiâ, vanâ gloriâ, aut alio vitio, quæ tanquam fetidissimum cœnum, statim ac illorum fetor præsentitur, toto animo a longè, ope divino implorato, propulsandæ sunt. Quod ut præstetur S. Pater hoc remedium præscribit : « Ne a memoriâ repellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum, quæ solent affluere tanquam vilis plebs in atrium, ponatur ad ejus portam janitor, cujus nomen est recordatio propriæ professionis, ut, cùm turpibus sese cogitationibus senserit animus prægravari, increpet se et dicat sibi : tune hæc debes cogitare, qui Sacerdos es, qui Clericus es, qui Monachus es? similiter ad portam voluntatis, in quâ solent manere carnalia desideria, tanquam in domo domesticâ familiæ statuatur ostiarius, qui vocatur recordatio cœlestis patriæ; hic enim potest pravum desiderium quasi cuneus cuneum expellere. Jam verò ad thalamum rationis talis et tam ferox adhibendus est custos, qui nemini parcat, sed quicumque hostis sive clam, sive palam ingredi præsumpserit, procul eum arceat : et hic sit recordatio gehennæ. » *Serm.* 32, *de tripl. jud.* Ratio est, quia per inutiles cogitationes in memoriâ non correctas, tempus inutiliter perditur, multæ gratiæ, bona opera et merita negliguntur et peccata plurima committuntur.

MODUS CORRIGENDI MEMORIAM.

Scholium. Semper ergo aliquid boni cogitandum est, v. g. meditationem factam revolvendo, preces jaculatorias eliciendo, ad Deum et cœlestem patriam suspirando, de rebus divinis et ad æternam salutem proficuis, disserendo. Item semper de Deo cogitando, illum nobis intimè præsentem attendendo, quo nullum dignius, perfectius, pulchrius et amabilius objectum cogitare poterimus.

§ 97.

INTELLECTUS QUID?

Altera animæ facultas corrigenda et mortificanda, est *intellectus*, qui est facultas animæ res distinctè cogitandi, id est, cum notis suis characteristicis etiam in sensus non incurrentibus.

QUOTUPLEX ?

Schol. I. Intellectus, juxta modernos philosophos, alius est *purus*, quando res eo distinctionis gradu cognoscimus ut nulla sensuum imaginationisque confusa repræsentatio admixta sit. *Impurus* est, cùm res ita exhibetur, ut multas imaginationis et sensuum confusas ideas admixtas habeat. Peripatetici intellectum secant in *agentem,* qui ab illis tabulæ rasæ comparatur et ex phantasmatibus puriori quâdam suî luce collustratis, in corpoream quamdam et intelligibilem speciem abstrahit, quæ deinde materia non ampliùs permixta intellectui velut rosæ imago in speculo imprimatur : et in *patientem,* vel *passibilem,* cui hæ species abstractæ imprimuntur, quæ species, prout imprimuntur intellectui passibili, *impressæ;* prout verò ab agente percipiuntur, *expressæ,* verbum et dictio mentis ab illis appellantur. Denique nonnulli Theologi Mystici partem animæ intellectivam in tres vires dividunt. 1° In *mentem,* quæ a Patre luminum, non verò a corporeis simulacris constanter irradiatur, quæ divini vultûs lumine signatur, sive deinde hoc lumen sit menti congenitum, sive ab idearum divinarum lumine dimanet. Hæc vis ab iis appellatur *cœlum supremum, lumen intelligentiæ, rationis apex;* 2° *In rationem,* quam in duas partes dividunt : *superiorem,* quæ ex principiis ab intellectu traditis conclusiones suas efformat : et *inferiorem,* quæ ex sensuum experimentis judicat. Hæc *medium cœlum* ab iis appellatur; 3° In *sensum,* quo anima sensationes percipit, qui ab iis *infimum cœlum* vocatur.

OPERATIONES INTELLECTUS.

Schol. II. Facultatem cognoscendi mens nostra variis modis exercet : vel enim res in se contemplatur et ultra simplicem ea-

rum obtutum non progreditur, et nunc hic modus dicitur *apprehensio*: vel unam ideam cum alterâ conferendo eas vel inter se connectit, vel unam ab alterâ separat, et hic actus dicitur *judicium*: vel ex duobus judicium tertium elicit, et hic actus vocatur *ratiocinatio*. Similiter vel rem nostris sensibus præsentem mente intuemur et dicimur habere cognitionem *intuitivam*: vel eam per verba et rerum nomina aliaque signa ceu symbola percipimus, et dicimur habere cognitionem *symbolicam*.

ACTUS INTELLECTUS: — ATTENTIO. — REFLEXIO. — ABSTRACTIO. — FACULTAS FINGENDI. — JUDICIUM. — RATIO. — INGENIUM. — INGENIUM HEROICUM. — ACUMEN. — PROFUNDITAS. — SOLIDITAS. — PROVIDENTIA.

Schol. III. Illud etiam intellectûs nostri privilegium est, quòd de unâ re ita cogitare possimus, ut de nullâ aliâ simul cogitemus, vel alterius rei simul nobis non simus conscii, quæ actio *attentio* appellatur, quæ per custodiam sensuum, silentium, tranquillitatem et tenebras juvatur, et assiduâ exercitatione ita intendi potest, ut uni rei diutissimè attendere valeamus. Quòd si attentio hæc per partes rei ita continuetur, ut singulas speciatim contemplemur, ille mentis actus *reflexio* dicitur. Dum verò aliquid consideramus sine illis quæ cum eo conjuncta sunt, unum ab altero mente abstrahere dicimur, quæ *abstractio* proinde ab attentione et reflexione oritur et ad formandas rationes universales et meditationes altiores plurimùm valet; in negotiis verò prudenter gerendis, ubi omnia adjuncta simul consideranda sunt, cautè usurpanda est. Ab hâc abstrahendi facultate differt *facultas fingendi*, quâ ideas variis modis vel conjungimus, vel conjunctas a se invicem separamus contra, ac res ipsæ sensibus percipiuntur, dum v. g. chimæras in mente efformamus. Deinde etiam, mediante attentione et reflexione, ad ideas rerum distinctas pertingimus ex quarum multitudine, claritate et facilitate eas formandi, præstantia intellectûs æstimari debet: a quo tamen *judicium*, quo mens nostra convenientiam ac rerum differentiam, et *ratio* differt, quæ subjectivè sumpta nexum veritatum universalium cum particularibus distinctè perspicit. Quòd si judicium in perspiciendis rerum similitudinibus, vel, prout neoterici volunt, in lepidis idearum conjunctionibus, quæ risum movent, facilè inveniendis versatur, *ingenium* (*esprit*) vocatur: quòd si in relationibus, similitudinibus, discriminibus et rerum convenientiis, ac dependentibus ab illis rationibus, seu nexu earum aptè immutandis maximè occupetur, *ingenium heroicum* (*gé-*

nie) dicitur, quod in poetis, philosophis etc., pro varietate objectorum elucet et in inventione novâ rerum difficilium et implexarum potissimùm commendatur, ad quod corporis indoles, aeris temperies, ætas, affectus, educatio, exempla, consuetudo etc. multùm conferre possunt. Quòd si intellectus multa in uno objecto facilè distinguat, ei *acumen;* si notiones compositas in sua membra resolvat, ei *profunditas;* si plena ratiocinia ita conjungat ut subsequentia semper intelligantur ex antecedentibus, et cum illis colligantur, donec ad indubitata principia perveniatur, ei *soliditas;* si ex præteritis et præsentibus, adhibitâ continuâ observandi diligentiâ, futura colligat, ei *providentia* tribuitur. Hæc juxta veterum et recentiorum philosophorum placita non sine ratione referenda erant, cùm ad intelligenda varia *Theologiæ Mysticæ* capita non exiguam lucem afferre queant.

JUDICIUM PROPRIUM.

Schol. IV. Licèt autem intellectus noster præclaris dotibus modò recensitis gaudeat, suum tamen etiam vulnus per peccatum originale accepit, quod in ignorantiâ et curiositate consistit, ex quibus multa vitia emanant, quæ tamen plerumque pro vitiatâ suâ scaturigine *judicium proprium* agnoscunt, quo quis, independenter ab eo quòd conformetur cum judicio Dei, ut prima regula moralitatis et superiorum doctiorumque judicio contempto, in suo tantùm obstinatur.

§ 98.

INTELLECTUS MORTIFICANDUS.

Intellectus per abnegationem *proprii judicii* mortificandus et corrigendus est. Jubet hoc 1° S. Scriptura: *Ne innitaris prudentiæ tuæ. Prov.* III, 5. *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* II *Cor.* X, 5. Ut, nimirum secundùm notam: *Credat, acceptet et sequatur quod sua ratio discursusque non assequitur.* V. Lud. a Ponte in *Duc. spir.*, tr. 4, c. 7. Quippe: *Quasi peccatum ariolandi est, repugnare et quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.* I *Reg.* XV, 23. — 2° Innuunt hoc

SS. PP., inter quos S. Gregorius citatum mox textum ita exponit : « Quasi peccatum ariolandi est repugnare, quia velut contempto divino altari ad aras dæmonum responsa percipiunt, dum cordis sui præstigiosis ac superbis adinventionibus credunt, et salubribus Prælatorum consiliis, contraria sentiendo, refragantur. Nolle autem acquiescere, idololatriæ sceleri simile dicitur : quia nimirum in inobedientiæ suæ obstinatione nemo persisteret, si propositi sui figmentum in corde quasi idolum non gestaret. Dum enim agenda in corde concipit, quasi idolum facit; et dum juxta conceptum mentis propositum se acturum deliberat, quasi ad adorandum simulacrum se inclinat. Et S. Anselmus, *Similit.* 142, hunc judicii proprii abusum et alieni usum exponit exemplo cultri, quo si quis, etsi obtuso, sed sibi viso ad secandum acuto uti velit, alio acutiori contempto, nil illi proficiet : ita si alieno judicio ad tua discernenda non uteris, in spiritualibus non proficies. — 3° Ratio est, quia sequendo proprium judicium, contra judicium Dei, superiorum et aliorum doctiorum, oriuntur hæreses, illusiones, morumque corruptiones, per superbiam et præsumptionem; et errores exinde suborti, quantumvis operanti compertæ veritates videantur, sunt culpabiles et inexcusabiles.

QUOMODO MORTIFICANDUS.

Scholium. Corrigendus est ergo intellectus : 1° Orando Deum ut eum supernaturali lumine fidei, scientiæ, prudentiæ, consilii ac sapientiæ illuminare, dirigere et gubernare dignetur; 2° Custodiendus est ab ignorantiâ necessariorum et utilium addiscendo necessaria necessitate medii et præcepti, ea scilicet quæ nobis a Deo revelata et ab Ecclesiâ credenda proponuntur; 3° Custodiendus est a curiositate, ut nil scire velimus nisi necessaria ad salutem, ad virtutes comparandas, et id quod a nobis Deus ad satisfaciendum obligationibus statûs nostri requirit. Imò etiam in desiderio intelligendi cœlestia humiles simus, et nonnisi Jesum Christum et hunc crucifixum et quod Deus pro statu nostro a nobis exigit, scire cupiamus; 4° Ut intellectus verum de bonitate aut malitiâ alicujus actûs judicium ferat, eum, secluso omni voluntatis affectu præpro-

pero, secundùm voluntatem Dei, secundùm regulas fidei et morum, consideret, ne a præveniente voluntatis et appetitûs sensitivi affectu obnubiletur, excæcetur et plus æquo in unam partem inclinetur; 5° Notat Alvarez de Paz : « Cùm opiniones sunt variæ Doctorum, præsertim ejusdem notæ, non est vitium proprii judicii his magis quàm illis adhærere, si rationum momenta veritatem stare pro alterâ parte efficaciùs expresserint : neque enim juravimus in verba alicujus, sed in verba veritatis. Quare licet et decet sine irreverentiâ aliorum Doctorum eam ex ore docentis accipere.» *De Vit. spir.*, l. 2, p. 3, c. 10.

§ 99.

VOLUNTAS QUID?

Tertia animæ facultas corrigenda et mortificanda est *voluntas*, quæ est facultas se liberè determinandi, sive potentia libera quâ ex distinctâ boni vel mali repræsentatione illud appetimus, et hoc aversamur.

EXPLICATUR.

Instinctus.—Motiones animi.—Appetitiones.—Affectus.—Passiones.

Schol. I. Voluntas, si in latiori sensu accipiatur, juxta philosophos neotericos variis modis vim suam declarat : 1° Per *instinctus*, qui vim suam exserunt antequam homo ullo experimento didicerit an res voluptatem aut tædium secum afferat : quorum alii sunt *rationales*, qui in objectum feruntur quatenus mens ad certas actiones exinde stimulatur, alii sunt *animales*, qui in objectum inclinant quatenus illud sensationes excitat. Quòd si res ipsæ ad satiandos instinctus prosint, *bonæ* dicuntur; bonum quippe est quod prodest et statum nostrum nosque perficit : si verò dictos instinctus frustrantur, *malæ* dicuntur; malum enim est quod obest et nos statumque nostrum imperfectiores reddit. Bonum *verum* veram et perpetuam utilitatem affert, *apparens* vel *opinativum*, utilitatem honestati repugnantem aut majus malum generat; 2° Per *motiones animi*, quando anima per boni vel mali perceptionem mutatur et afficitur : hæc mutatio si sit jucunda ex bono obtento nata, *voluptas*, si molesta ex boni jacturâ vel malo illato orta, *tædium* gigni-

tur; 3° Per *appetitiones*, per quas vehementer cupimus ut aliquid obtineamus, eoque uti et frui possimus : in quo proinde conatu et nisu alicujus rei consequendæ et fruendæ, appetitus, in conatu verò rei cujusdam abigendæ et fugiendæ, aversationes consistunt. Quòd si appetitiones cum vehementioribus corporis motibus conjungantur, *affectus*, si ita invalescant ut ex levissimâ quâcumque causâ excitentur, *passiones* appellantur.

LEGES VOLENDI.

Schol. II. Cognitio boni vel mali, ex quâ intelligi possit quare aliquid velimus aut nolimus, *motivum voluntatis* appellatur, quia sine hoc voluntas nunquam inclinatur. Proinde has leges volendi statuunt neoterici : 1° Quidquid appetimus, quia bonum esse vel scimus vel putamus et quidem pro magnitudine boni appetimus : et quidquid aversamur, quia malum est vel esse videtur. Hinc homo naturaliter media suæ conservationis appetit, quæ lex *conservationis suî ipsius* dicitur; 2° Homo naturaliter appetit felicitatem proximi sui; quæ lex *socialitatis* dicitur. Motiva autem hujus voluntatis varia sunt in diversis, et rarò omnino ab omni amore proprio pura; 3° Homo naturaliter appetit ea quæ perfectionem, et fugit quæ imperfectionem continent. Has leges alii ad unum proprium suî ipsius amorem revocant.

DIVISIO VOLUNTATIS JUXTA MYSTICOS. — AMOR ET VOLUNTAS PROPRIA QUID ?

Schol. III. Dicta modò recentiorem philosophiam sapiunt; theologi mystici idem ferè, licèt aliis verbis, explicant. Dividunt hi voluntatem in tres quasi partes : *suprema* ejus portio, intellectum supremum, seu *mentem* et puram contemplationem sequitur, quam vocant *synderesin*, quæ nullâ prævaricationis notâ violari potest. *Media* portio est appetitus rationalis. *Infima* est sensitivus appetitus, ad quem instinctus animalis, appetitiones, affectus et passiones revocari possunt. Rursus appetitum sensitivum in partem concupiscibilem et irascibilem partiuntur. Appetitus rationalis potissimùm in inordinato amore suî ipsius excedere solet. Est autem *amor suî ipsius*, in genere, humanæ mentis propensio, quâ suam felicitatem consectatur. *Inordinatus* autem amor suî ipsius, qui prout est in voluntate *voluntas propria*, prout in appetitu *amor proprius* dicitur, describitur a S. Basilio : « Amans suî ipsius est, qui seipsum amat pri-

vato et immodico amore.» *Reg. brev. interr.*, 54. Et S. Bernardus voluntatem propriam ita describit : « Voluntatem dico propriam quæ non est communis cum Deo et hominibus, sed nostra tantùm, quando quod volumus, non ad honorem Dei, non ad utilitatem fratrum, sed propter nosmetipsos facimus, non intendentes placere Deo et prodesse fratribus, sed satisfacere propriis motibus animorum.» *Serm.* 3 *de Resurr.* Contra hanc ergo pugnandum est.

§ 100.

AMOR ET VOLUNTAS PROPRIA ABNEGANDA.

Voluntas per abnegationem *amoris proprii* et *voluntatis propriæ* mortificanda et corrigenda est. — 1° Enim gravissima sunt mala quæ huic malo S. Scriptura imputat : *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra. Is.* LVIII, 3. Ex quo S. Bernardus colligit : « Grande malum propria voluntas, quâ fit ut bona tua tibi bona non sint.» *Serm.* 71, in *Cant.* Sic et Apostolus prædicens futura tempora periculosa, ut malorum caput assignat : *Erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi.* II *Tim.* III, 1. Ubi S. Thomas primò ponit iniquitatis radicem : *Radix autem totius iniquitatis est amor sui ipsius. Lect.* I. Quippe : *Charitas non quærit quæ sua sunt.* I *Cor.* XIII, 5. E contra Deus, qui supra *Is.* LVIII, 3, vituperabat propriam voluntatem, mira illi offert qui eam abnegaverit, dicens 13 : *Dum non facis vias tuas, et non invenitur voluntas tua, ut loquaris sermonem; tunc delectaberis super Domino, et sustollam te super altitudines terræ.* — 2° Accedunt Patres : S. Augustinus ait : « Fecerunt civitates duas amores duo, terrenam scilicet amor suî usque ad contemptum Dei, cœlestem verò amor Dei usque ad contemptum suî. Denique illa in Domino gloriatur.» L. 14, *de Civit. Dei*, c. 28. Et : « Si perit homo amando se, profectò invenitur abnegando se..... Hoc est enim amare se, velle facere voluntatem suam. Præpone his voluntatem Dei..... disce amare te non amando te.» *Serm.* 47, *de diver.* S. Bernardus, postquam in pro-

priam voluntatem acerrimè declamâsset, utpote quæ se dominio Dei subtrahit, omnia quæ Dei sunt tollit, ipsum quasi perimit, quem vellet peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire, subdit : « Quid enim odit aut punit Deus præter propriam voluntatem? cesset voluntas propria, et infernus non erit : in quem enim ignis ille desæviet, nisi in propriam voluntatem? » *Serm.* 3, *de Resurr.* Et : « Caveamus autem a propriâ voluntate tanquam a viperâ pessimâ et nequissimâ, et quæ sola deinceps damnare possit animas nostras. » *Serm. de Dupl. Bapt.* Denique S. Ephrem ait : *Tantùm adjicies virtuti, quantùm subtraxeris propriæ voluntati. Opusc. de Vit. spir.*, n. 12. — 3° Rationem dat S. Anselmus, l. *de Similit.*, c. 6, 7, 8, quia solius Dei privilegium est quòd voluntas ejus propria sit suprema regula omnis boni, juxta illud : *Qui operatur omnia secundùm consilium voluntatis suæ. Eph.* 1, 11. Dum ergo creatura hoc ipsum superbè intendit, quasi coronam e capite summi Regis per summum nefas præripere contendit. Deinde, non sumus creati propter nos nec propter nostrum commodum, sed propter Deum, primum principium et finem nostrum ultimum ; ergo ad ejus gloriam et beneplacitum omnia referre ejusque solam voluntatem in omnibus sequi debemus. Quo modo non solum Deum, sed et nos ipsos rectè amamus, quia propterea æternam nobis beatitudinem meremur.

GRADUS ABNEGATIONIS PROPRIÆ VOLUNTATIS.

Scholium. Plurimi ergo interest proprium judicium et propriam voluntatem, mediante abnegationis virtute, Deo tradere et sacrificare. Cujus tres gradus P. Godinez assignat *Praxis Theol. Myst.*, l. 1, c. 14. *Primus* est in omnibus judicium nostrum subjicere Dei jussis, interprete voce Superioris, tam intentione quàm executione, per cæcam obedientiam, judicando quidquid nobis jubetur, modò apertè malum non sit, esse bonum et illud fideliter exsequendo. *Secundus* gradus est abnegare propriam voluntatem in operibus bonis, devotis et supererogatoriis, v. g. orationibus, jejuniis, nolendo illa facere sine prævià inspectione ac nutu illius qui Dei vice

animam nostram regit. *Tertius* est magna quædam indifferentia in voluntate, nihil appetendo, nihil volendo, nisi voluntatem Dei in omnibus : quæ indifferentia secum purissimam intentionem affert, non ambiendo interesse nostrum spirituale vel temporale, sed unam majorem Dei gloriam. Qui hunc gradum conscendit, Deo non solummodo fructus per bona sua opera, sed integram arborem cum radice, quæ est intellectus, et trunco, qui est voluntas, simul cum fructibus offert. Hoc est initium pacis internæ, pœnitentiarum corporalium epilogus, mortificationis passionum compendium, compendiosa via ad perfectionem, quâ anima in uno anno longiùs quàm per decem annos in maceratione corporis progreditur, si hæc pro libitu tantùm suscepta fuerit.

§ 101.

MORTIFICATIO EXTERNA QUID?

A mortificatione *internâ* hucusque consideratâ, ad mortificationem *externam* pergimus, quâ corpus nostrum et sensus externi refrænantur.

CORPORIS SENSUS : — VISUS. — AUDITUS. — OLFACTUS. — GUSTUS. — TACTUS.

Scholium. Quinque ordinariè corporis sensus externi statuuntur : tot enim sunt modi quibus res externæ corpus afficiunt et mutationem in animâ, quæ *sensatio* dicitur, producere possunt. *Primus* sensus externus est *visus,* cujus organum, seu instrumentum, est oculus. *Secundus* est auditus, cujus organum est auris. *Tertius* est olfactus, cujus organum sunt nares. *Quartus* est gustus, cujus præcipuum organum lingua esse dicitur. *Quintus* est tactus, cujus organum generatim est cutis et specialiter manus. Præter hos sensus, in corpore potentia locutiva, locomotiva, nutritiva, augmentativa et generativa a philosophis assignatur : in quibus omnibus, ne modum suum excedant et incentiva peccatorum fiant, mortificatio externa locum habet.

§ 102.

CORPUS MORTIFICANDUM EST.

Corpus nostrum, quoad se et sensus suos externos et alias potentias mortificandum est. — Constat 1° ex S. Scripturâ : *Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis suis. Gal.* v, 24. Quod idem S. Paulus faciebat : *Castigo corpus meum et in servitutem redigo.* I *Cor.* ix, 27. Et : *Semper mortificationem Dei in corpore nostro circumferentes.* II *Cor.* iv, 10. Et : *Mortificate membra vestra. Col.* iii, 5. Et denique paulò fusiùs : *Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros... in jejuniis, in vigiliis* etc. II *Cor.* vi, 4. Item, quantùm ad mortificationem sensuum et linguæ, passim eam S. Scriptura inculcat, ut in decursu suis locis videbimus. Sic : *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine, Job.* xxxi, 1 ; *Sepi aures tuas spinis, Eccli.* xxviii, 28; *Bona est oratio cum jejunio. Tob.* xii, 8. Cilicii mentio occurrit in *Gen.* xxxvii, 34, quo Jacob se induisse dicitur, putans filium suum Joseph a feris devoratum. Frequens usus cilicii fuit regi David : *Induebar cilicio, Ps.* xxxiv, 13, et aliis in veteri Testamento. Et S. Joannes Baptista *vestitus erat pilis camelorum et zona pellicea circa lumbos ejus. Matth.* iii, 4. Et : *Qui non refrœnat linguam suam hujus vana est religio*, etc. *Jac.* i, 26. — 2° Idem docent PP. : S. Augustinus : « Castiga corpus tuum, et diabolum vinces : hoc enim modo Paulus adversùs illum docuit nobis esse pugnandum. » In I *Cor.* ix. Et, præter alios plures, S. Gregorius : « Unde nobis ad custodiendam cordis munditiam exteriorum quoque sensuum disciplina servanda est. Nam quantâlibet virtute mens polleat, quantâlibet gravitate vigeat, carnales tamen sensus puerile quidam exterius perstrepunt, et nisi interioris gravitatis pondere et quasi juvenili quodam vigore refrœnentur, ad fluxa quæque et levia mentem enervem trahunt. » *L.* xxi, *Mor.*, c. 2. Hinc etiam est quòd omnes Sancti mortificationi corporis sui diligentis-

simè studuerint, illudque asperè tractârint, uti ex eorum actis apparet. « Hanc sanam et salubrem vitæ formam teneto, ait card. Bona, ut corpori tantùm tribuas, quantùm valetudini satis est. Duriùs tractandum, ne animo malè pareat.» *Manud. ad Cœl.*, c. 10, n. 1. — 3° Rationem dat S. Thomas : « Caro est radix vitiorum ; si ergo volumus vitare vitia, oportet domare carnem. » *Lect.* VII, in *Ep. ad Gal.*

HÆRESIS.

Schol. I. Pseudo-mystici nostri temporis, in oppositum torquentes illud : *Corporalis exercitatio ad modicum utilis est, Tim.* IV, 8, corporis mortificationem spiritui utilem esse negant ; sed longè prorsus a legitimo sensu citati textûs, qui vel cum S. Chrysostomo explicatur pro exercitatione corporis in stadio, vel cum S. Thomâ *lect.* 2, de corporis mortificatione ad modicum utili si fiat sine pietate et spiritûs mortificatione, quæ pötior est. Ordinatè enim facta ad comprimendam pravam concupiscentiam utilissima est, si, nimirum, uti S. Bonaventura monet l. 1 *de Prof. relig.*, c. 4, non propter se, sed propter pietatem appetatur.

FLAGELLATIO AN LICITA SIT.

Schol. II. Mortificationes corporales in abstinentiâ, jejunio, cilicio, vigiliâ, chameuniis et voluntariis verberationibus, seu disciplinis, consistunt : harum verberationum nulla apud antiquos Patres et antiquiora Ecclesiæ monumenta mentio occurrit, ideoque dubium insurgit an inter modos carnem mortificandi ab Ecclesiâ approbatos recensenda sit. Morinus flagrorum alienâ ope usum admittit. Jacobus Boyleau disciplinarum propriâ manu inflictarum B. Dominicum Loricatum et B. Petrum Damianum auctores facit, contendens flagra ante eos in usu fuisse, sed ita ut quis ab alio vapularet, adeoque in usu spontaneas disciplinas non esse omnino approbandas, præcipuè cum oculis officiant, et super lumbos femorales inflictæ ad venerem incitent, uti prosequuntur Meimbonius et Bartholinus. Sed card. Baronius, *ad. an.* 1056, Damianum asserit duntaxat propagatorem, utpote qui quosdam Monachos ejusmodi disciplinæ adversos confutavit : iisdem certè usi sunt Guido Pomposejanus et S. Poppo Abbates, quod satis est ne Dominicus et Damianus ejus auctores habeantur, uti notavit Mabillonius et Graveson. Sed quidquid sit de institutione, antiquiores regulæ monasticæ

flagra in Monachos peccantes statuerunt, et, juxta libros pœnitentiales, aliquando pœnitentes ad pedes Confessoris se prosternebant ut virgis cæderentur. Similia leguntur in vitâ S. Ludovici regis Galliæ apud Bollandum, die 25 Aug. Quapropter pius et laudabilis est etiam usus spontanearum flagellationum, uti prosequitur Mabillonius, *Præf.* 1, *ad sec.* 6 *Bened.*, præcipuè cùm B. Petrus Damianus, aliique sanctitate insignes, eas usurpârint, et Perusini, monente Reinerio eremitâ, Imolenses, Bononienses, aliique huic usui morem gesserint, teste Sigonio. Spernendæ verò sunt objectiones a detrimento oculorum et incitamento ad libidinem petitæ; vix enim invenitur qui hæc experiatur, et, si experiretur, abstinere deberet, aut locum verberationis mutare. Nec obstat constitutio Clementis VI, prohibens ne, de cetero, Christi fideles verberationibus utantur: edita enim est contra hæreticos *flagellantes,* quorum depravatos mores et hæretica dogmata referunt Spondanus et Bingham. Unde nihil inferri potest adversùs piam Sanctorum consuetudinem, ad domandam concupiscentiam, se flagellandi, uti explicat Gretserus, qui etiam Gersonium accusat quasi eam reprobaverit, quem tamen vindicat Theophilus Raynaudus, quia non omnino eam rejecit, sed tantùm timuit ne, sub umbrâ pœnitentium qui, se cædentes, S. Vincentium Ferrerium sequebantur, hæresis flagellantium revivisceret. Certè hæ spontaneæ flagellationes in causis canonizationis SS. laudantur. Vid. Benedictum XIV, *de Canon.*, l. 3.

MORTIFICATIO CORPORIS QUOMODO NECESSARIA SIT.

Schol. III. Mortificatio carnis, præter jejunia et cetera ab Ecclesiâ præcepta, juxta Bellarminum *de septem. verb. Dom.*, l. 2, c. 10, non est necessaria ad salutem, sed ad christianam perfectionem assequendam, uti ab exemplo Apostoli argumentatur Estius et desumitur ex S. Prospero et aliis PP. apud Dandinum *Ethicâ sacr.*, cui etiam Rosignolius subscribit: ita ut quis christianâ temperantiâ præditus dici possit, licèt ab omnibus licitis voluptatibus non abstineat; interim tamen, ut ad apicem christianæ perfectionis tendat, mortificatio corporis requiritur: id quod exempla Sanctorum, v. g. S. Pauli eremitæ a S. Hieronymo t. 2, oper.: S. Antonii a S. Athanasio apud Bolland. etc., relata satis probant. Unde si qui a corporali mortificatione adeo abstinuerunt ut corpus suum plus æquo dilexerint et ultra necessitatem aluerint, eorum causa canonizationis ulteriorem progressum habere non poterit, licèt aliis eximiis operibus claruerint: quò spectant ea quæ S. Gregorius

Naz. scribit *Or.* 44. Imò etiam, illi qui, licèt corpori non nimis indulserint, ejus tamen macerationi ad apicem christianæ perfectionis necessariæ non studuerunt, in album Sanctorum in Ecclesiâ militante non referuntur : quia, teste Gersonio, sine hâc mortificatione via contemplationi difficillimè aperitur, quæ tamen sanctitati admodùm prodest. Vide Benedictum XIV *de Canoniz.*, l. 3.

QUOMODO CORPUS MORTIFICANDUM SIT.

Schol. IV. Mortificanda igitur est caro : 1° Per temperantiam in *cibo* et *potu,* ne quid illi ultra necessitatem ad vitam et functiones statûs indulgeatur; 2° Per temperantiam in *somno,* necessarium non subtrahendo, superfluum ad acediam, luxuriam, temporis jacturam vitandam, resecando; 3° Per temperantiam in *vestitu,* eum, ad jactantiam et mollitiem fugiendam, statui suo sine excessu accommodando; 4° Per discreta *jejunia, cilicia, flagella, chameunias* etc. ad passiones carnis et tentationes superandas et Christo pro nobis passo se conformandum; 5° *Visus* mortificandus est, ne oculi turpia, incasta, curiosa et non necessaria, sed ad amorem Dei et devotionem excitantia aspiciant; 6° *Auditus* mortificandus est, ne aures scandalosa, detractoria, turpia, vana et inutilia audiant; 7° *Gustus* mortificandus est, ne in cibo et potu excedat, nimis delicata, pretiosa etc. appetat; 8° *Odoratus* mortificandus est, a delicatis et pretiosis odoribus; *Tactus* mortificandus est, ne vel proprium, vel alia corpora sine necessitate tangat; 10° *Lingua* mortificanda est a verbis malis, otiosis, inhonestis, detractoriis, scandalosis etc; 11° *Potentia locomotiva* mortificanda est, ut in incessu servetur modesta gravitas. Verbo, omnes corporis sensus et potentiæ, nonnisi ad æternam nostram et proximorum salutem, dirigendi sunt.

§ 103.

REGULÆ PRO DISCRETA MORTIFICATIONE.

Ut autem mortificatio salubris nobis sit, sequentes discretionis regulæ in eâ exercendâ observandæ sunt :

I. In mortificatione externâ nimius excessus vitandus est; Apostolus enim *rationabile obsequium*, *Rom.* xii, 1, requirit,

id est, juxta S. Thomam, *cum discretione corpora vestra Deo exhibeatis hostiam*, *ibid.*, *lect.* 1; rationem subdit : « Interiores actus se habent per modum finis, qui secundùm se quæritur; exteriores verò actus, ad quos corpora exhibentur, se habent sicut ea quæ sunt ad finem. In eo autem quod quæritur tanquam finis, nulla mensura adhibetur, sed quantò majus fuerit, tantò melius se habet : in eo autem quod quæritur propter finem, adhibetur mensura secundùm proportionem ad finem. » Idem docent S. Basilius l. *de Virg.*, S. Gregorius, l. 30 *Mor.*, c. 14, S. Bernardus *Serm.* 49, in *Cant.*, S. Petrus de Alcant., p. 2 *de Orat.*, c. 7; et Gerson notat : « Plùs læderet, ut dicunt Medici et Theologi, indiscretum jejunium, quàm edulium intemperans; illud siquidem est sanabile, aliud sæpe sine remedio : quanquam natura paucis contenta est, nisi blandiatur gula sibi. » *Tr. de myst. Theol.*, cons. 10. Et hinc subinde fit ut sub titulo medendi sanitati per excessus deperditæ, austeritas in vitam mollem degeneret. Exceptio tamen est, si spiritus extraordinarius bene probatus vires præstet: quod Director ex eo cognoscet si per pœnitentias extraordinarias sanitas non periclitetur.

II. Non sunt admittendæ corporis afflictiones quæ proprio officio aut aliis virtutibus impedimentum pariunt. Hanc regulam pluribus illustrat Rosignolius, et consentiunt SS. PP. Hieronymus *Ep.* 125 *ad Rustic.*, Gregorius, l. 30 *Mor.*, c. 18, n. 63, et S. Thomas dicens *quodlib.* 5, a. 18, peccare eum qui per jejunia, vigilias et similia, se ineptum reddit ad debita opera exsequenda; cui suffragantur Guigo abbas et S. Franciscus Salesius.

III. In mortificationibus *externis* vitandum est vitium *singularitatis*, quod locum sibi potissimum in illis vindicat quæ palam fiunt, et quoad Regulares : « Fugite, inquit S. Bernardus, obstinationem et nequissimum vitium singularitatis.» *Dom.* 6 post. *Pent.*, *Serm.* 1. Idem insinuant S. Basilius, *Reg. brev.*, q. 138, et Cassianus, l. 5, c. 23. De S. Joanne Climaco scribit Daniel Monachus : « In mensâ nihil rejiciebat quod a

vitæ religiosæ instituto non abhorrebat. » Ex quo tamen simul colligitur hanc regulam solùm tenere in illis Communitatibus ubi accurata religiosi instituti disciplina viget; si enim abusus et laxitates ibi regnent, ab iis se retrahere laudabilis singularitas erit.

IV. Discretio evangelica, in ordine ad mortificationem, procuranda est maximè per evangelicè discretum Directorem. Hâc ratione S. Basilius, *Reg. brev.*, q. 138, et S. Benedictus, *Reg.*, c. 49, suis Monachis præscribunt ne quis ex arbitrio et sine patris spiritualis consultatione, voluntarias abstinentias etc., suscipiat. Et abbas Plato, *apud Pallad.*, aiebat : « Corporis afflictiones, humi cubationes, vigiliæ et hujusmodi, per se laudabilia esse concedet aliquis, sed nihil tamen expedit : imò verò et ruinæ causam illi esse affirmamus, qui suo arbitrio in his faciendis utitur, nisi ejus qui præest ductu et regulâ dirigatur. »

V. In mortificatione *internâ* vera discretio est, non paucis esse contentum, sed magis ac magis proficere : nam in externâ non consistit formaliter perfectio, sed instrumentaliter et sæpe ab illâ excusat impotentia; interna verò, in abnegatione suî consistens, est ipsa perfectio et in omnium potestate. Unde S. Basilius ait : « Quæ solo animo cernuntur virtutes, eæ omnes omnibus promiscuè æqualiter servandæ proponuntur, veluti mansuetudo etc.; has enim peculiaries animi esse virtutes dicimus, quando ad eas parandas colendasve animo corpus nihil plus affert quàm quòd ipsi quædam, ut ita loquar, veluti curia est, in quâ hujusmodi res deliberantur. » In *Const. mon.*, c. 5.

VI. Ad majorem internam mortificationem cum gratiâ Dei comparandam, opus est *discretione in modo*, scilicet procedendo paulatim per partes et præcipuè contra passionem prævalentem, non præsumendo totum negotium statim perfectum iri, vel fingendo sibi in hâc vitâ ad apathiam et impassibilitatem perveniri posse.

DISCRETIO IN MORTIFICATIONE, A CARNE PETENDA NON EST.

Schol. I. Quanquam in mortificatione externâ discretione opus sit, hæc tamen non ex amore proprio carnis, sed secundùm spiritum Evangelii mensuranda est : *Sapientia enim carnis inimica est Deo. Rom.* VIII, 7. Et S. Augustinus ait : « Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam » l. 10 *Conf.*, c. 13, ubi ostendit quàm imperceptibiliter in voluptatem abeat existimata necessitas. Et S. Bernardus monet : « Puta te, quæso, Monachum esse, non medicum, nec de complexione judicandum, sed de professione. » *Serm.* 30 in *Cant.*

AN OMNES MORTIFICATIONES OMNIBUS CONVENIANT.

Schol. II. Non opus est, ne quidem ad canonizationem, ut omnes corporis afflictiones in omnibus servis Dei sint æquales. Quis enim dicat non esse canonizandos, vel etiam coram Deo sanctos, qui jejunium sine cibo et potu, uti Moyses et Elias, ad quadraginta dies non protraxerint, et similia austerissima non peregerint, quæ ab aliis Sanctis feliciter quidem, sed ex speciali divino impulsu, patrata sunt et scripta fuerunt non ad imitationem, sed ut infinitam Dei potestatem et sapientiam in iis prædicemus? Nonnulli utique Sancti a vino, alii a carnibus semper abstinuerunt; sed quis servum Dei reprehendat, qui rationabiliter et moderatè vinum biberit, aut carnes comederit? Profectò Apostolus modicum vini propter infirmitatem indulget, I *Tim.* v, 23; et S. Antonius ob stomachi languores carnibus usus fuit *apud Bollandum*, t. 1, ad 2 *Maii*. Quis spontaneas flagellationes exquirat a servo Dei qui, ut S. Gregorius de se testatur l. 10, ep. 35, e lecto surgere nequiret? aut quis omnium corporalium afflictionum usum exposcat in servis Dei senibus, in quibus, uti scribit S. Hieronymus, *omnes virtutes corporis mutantur, et, crescente sapientiâ, decrescunt jejunia, vigiliæ* etc. Ep. 52, *ad Nepot.* Regulares tamen, præscriptas a regulâ suâ austeritates, quousque vires patiuntur, observare debent.

AN MORTEM ACCELERARE PER MORTIFICATIONEM LICEAT.

Schol. III. Quæritur quid dicendum de illis qui corpus ita affligunt, ut ab exercitio operum quæ facere tenentur non quidem impediantur, sed tamen mortem sibi accelerent, uti de quodam abbate

Myrogene legitur in *Prato spirituali* Sophronii apud Rosweydum, et de quâ re se excusâsse dicitur S. Bernardus, t. 2, l. 1, c. 8. Quoad hoc plura docet card. Cajetanus, sed quidquid sit de ejus doctrinâ, diversi sunt vitæ nostræ termini : alii scilicet supernaturales, a divinâ providentiâ constituti, *qui præteriri non poterunt*, *Job.* XIV, 5; alii naturales, unicuique pro variâ corporis dispositione attributi, qui arte ad quemdam temporis articulum produci possunt; alii sunt qui ab inopinatis casibus provenientes, nullis temporis spatiis perstringuntur, quos Avicenna vocat *abbreviatos*, adeòque produci non posse docet Codronchius. His præmissis, docent Theologi 1° Assumentes immodicas abstinentias et similia, ut moriantur vel ut breviores sibi constituant naturales vitæ terminos, graviter peccare; 2° Probabile solum est, non tamen certum, ex ejusmodi abstinentiis eosdem terminos abbreviari, uti ex Hippocrate colligitur, quin etiam S. Paulus, primus eremita, aliique rigidissimi pœnitentes, vitam diutissimè protraxerunt; 3° Licitum et meritorium est amplecti asperum vitæ genus ob finem supernaturalem, licèt inde mors celeriùs adventura prævideatur, dummodò non intendatur. Ita docent Azorius, de Lugo etc., afferentes exempla Sanctorum et cœtuum regularium ab Ecclesiâ approbatorum. Unde non oportet facilem esse in judicio de excessu mortificationis; nam, uti monet Alvarez de Paz : « Aliqui ad extraordinarium vitæ modum et ad magnas corporis afflictationes vocantur, qui per gratiam multùm supra naturam et supra communes homines possunt, quos oportet suspicere et regulis communibus non alligare. » T. 3, fol. 1247.

§ 104.

REMEDIA PRO MORTIFICATIONE EXSEQUENDA.

Superest ut remedia generalia pro mortificandis vitiis, passionibus, memoriâ, intellectu, voluntate, corpore ejusque sensibus externis etc., præscribamus. Quorum primum est *oratio*, sive per modum petitionis, sive meditationis : cùm enim mortificatio sit opus arduum et naturæ lapsæ impossibile, opus est viribus gratiæ : quæ vires maximâ ex parte promissæ non sunt, nisi petenti, juxta Trident. : *Petere quod non possis. Sess.* VI, c. 11. Nec communiter talis petitio est qualis

oportet, nec gratia conceditur qualis requiritur, nisi meditatio accedat.

Secundum remedium est *præsentia Dei*, juxta illud : *En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Cant.* II, 9. Ubi Ludovicus a Ponte, l. 5, *Exhort.* XI, § 3, ait : « Ac si illis diceret : Attendite, oculi, quid cernatis, et aures, quid auscultetis, et lingua, quid loquaris, et mens, quid cogites, et appetitus, quid appetas : quia ipse sponsus Deus stat post parietem nostrum, prospiciendo quid agatis, ut suo tempore reddat unicuique juxta opera sua. Quòd si hoc in singulis operibus diceres, vix peccares. »

Tertium remedium est *examen* quotidianum, tam generale quàm particulare, juxta illud : *In matutino interficiebam omnes peccatores terræ. Ps.* C, 8. Et : *Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum. Ps.* VI, 7 ; nam ab exordio diei proponendo, et in termino diei dolendo, pugnâ contra vitia et passiones conficitur : ubi tamen notandum quòd Cassianus ex Abbate Serapione monet : « Quòd primùm vitiis robustioribus superatis, atque infirmioribus succedentibus, parabitur nobis absque ullo discrimine perfecta victoria; nec tamen putandum quòd principaliter quis contra unum dimicans vitium, et velut incautus aliorum tela prospiciens, inopinato ictu faciliùs valeat sauciari : quod nequaquam fiet. Impossibile namque est eum, qui pro cordis sui emendatione sollicitus erga impugnationem vitii cujuslibet intentionem suæ mentis armaverit, adversùs cetera quæque vitia generalem quemdam horrorem et custodiam similem non habere. » *Coll.* XV, c. 14.

Quartum remedium est cura se *in minimis* mortificandi, nam : *Qui fidelis est in minimo et in majori fidelis est, Luc.* XVI, 10; de quâ re fusé tractat Nigronius, *Opusc. de curâ minim.*, et Blosius notat : « Quando quis propter Deum sensualitati voluntatique propriæ, etiam in rebus minimis, reluctatur ac se mortificat, rem ipsi Deo magis gratam facit, quàm si multos mortuos ad vitam revocaret. » *Instr. spir.*, c. 2, post med.

Quintum remedium est *amor Dei* et rerum spiritualium :

verissima enim est illa Christi sententia : *Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos... tollite jugum meum super vos... et invenietis requiem animabus vestris : jugum enim meum suave est, et onus meum leve. Matth.* XI, 28. Quid non facit dulce et leve amor amens in amante profano? amor divitiarum in mercatore? vanæ gloriæ in milite? Cùm ergo tales sint homines plures, quales amores, argumentatur S. Augustinus, quid miraris si ille qui diligit Christum, et qui vult sequi Christum, amando negat seipsum? » *Serm.* 47 *de div.*

Sextum remedium est *operibus* et non solis desideriis, effectu et non solo affectu, mortificationi incumbere. *Non enim auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur. Rom.* II, 13. « Si quis dicat, inquit S. Basilius, ad componendas animi sui affectiones moresque rectè instituendos, sufficere sibi divinarum litterarum doctrinam, is similiter facit ut si quis disceret ædificare, neque unquam tamen ædificaret, et æs cudere, et quæ didicisset, ea in actum nunquam reduceret. » *Reg. fus.*, int. 7.

PRAXIS HORUM REMEDIORUM.

Scholium. Ut præscripta modò remedia practicè efficacia reddantur, evitentur ex imperio voluntatis actus pravi et boni sæpe eliciantur, quibus peccata etiam levia deleantur, vitia et passiones subjugentur, virtutes implantentur, intentio ad Deum rectificetur, unde tam potentiæ quàm sensus interni et externi in suo officio continebuntur, et, diminutâ concupiscentiâ, amor Dei prævalebit.

ADHORTATIO AD MORTIFICATIONEM.

Corollarium. Qui ergo incipiendæ perfectioni studet, orationi et mortificationi studeat : *Vadat ad montem myrrhæ*, id est mortificationis, *et ad collem thuris*, seu orationis. *Cant.* IV, 6. « His quippe virtutibus, ait ibi S. Gregorius, S. Ecclesia, vel una quæque anima munda efficitur : quia dum per voluptatum mortificationem vitiis reluctatur, et per sanctas orationes frequenter lacri-

mis abluitur, sordes lavat ut sponso placeat, cui pulchra apparere conatur. » Tunc enim *ascendet per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ et thuris. Cant.* III, 6. Quippe juxta S. Bernardum, *Serm.* 59, *ex parv.*, confessionem semper debet comitari myrrha et thus, id est mortificatio carnis et oratio cordis : alterum enim sine altero aut parum, aut nihil prodest. Nam si quis carnem mortificet et orare dissimulet, superbus est et dicitur ei : *Numquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? Ps.* XLIX, 13. Item si oraverit et carnem suam mortificare neglexerit, audiet : *Quid vocatis me Domine, Domine, et non facitis quæ dico? Luc.* VI, 46. Et quia nullus nostrûm est qui non secutus sit Adamum peccantem nullus sit qui eum pœnitentem et se mortificantem non sequatur. Nulla datur hìc exceptio : seculares enim a studio mortificationis excusare se non possunt ; nam si ad delinquendum invenire nôrint vires, modum et secretum, cur non *ad serviendum justitiæ in sanctificationem? Rom.* VI, 19. Sunt in medio mundo qui latibula quærunt et inveniunt, ubi corpus castigent. Quis prohibet eos cohibere sensus suos a rebus vanis? delicias arcere in cibo, potu, lecto, somno et vestitu? ac præcipuè in sustinendo patienter adversa, quibus ciliiis et flagellis mundus abundat? Nec etiam illi sunt excusabiles, qui sive intra, sive extra claustra sub prætextu sanitatis se ab omni mortificatione exemptos credunt ; nam præterquam quòd austera diæta plus sanitati quàm vita deliciosa proficiat, uti probat Lessius *Opusc. de Valetud. conserv.*, notat Hugo a S. Victore : « Ecce diabolus physicam docet : ecce medicus factus est ; de complexionibus loquitur, infirmitates diversas, si teneatur Religio, generari prædicat. Sed quare hoc? non ut mederi velit, sed ut occidere possit : non ut ægritudines curet, sed ut securiùs inferat mortem. » L. 1 *de Claus. an.*, c. 2. Certè vera quies non invenitur passionibus indulgendo, sed eas superando, et verè se abneganti a Christo ipso promittitur : *Centuplum accipiet et vitam æternam possidedit. Matth.* XIX, 29.

§ 105.

APHORISMI AD INCIPIENTES.

Denique, pro coronide hujus capitis et conclusione viæ purgativæ, ac pro utilitate incipientium, aliquot aphorismos, seu breves sententias comprehensivas doctrinæ hucusque traditæ et aliqua arcana vitæ spiritualis, quæ ad incipientes at-

tinent, ex *Praxi Theol. Myst.* l. 1, c. 17 et 18, P. Godinez afferre utile erit. Sunt autem sequentes :

APHORISMI AD INCIPIENTES.

I. Sacramenta, bona opera et diligenter recurrere ad orationem, via recta est ad perfectionem.

II. Flagellationes, cilicia et maceratio corporalis, sunt prima supellex ad initium vitæ spiritualis.

III. Incipiens qui aggreditur perfectionem sine magistro ad orationem, est navis sine nauclero qui clavum teneat, vel temonem.

IV. Frequenter frangere propriam voluntatem circa res minores, est animam ritè ad gratias disponere majores.

V. Devotionem obtinet conservatque mortificatio, cum quâ fervescit vel tepida quævis oratio.

VI. Devotio erga SS. Sacramentum et Mariam, via est et cibus ad perfectionis intentum.

VII. Qui nolit esse in oratione distractus, sileat interdum et ad interiora sit tractus.

VIII. Vestimento uti paupere et pannoso, stemma Christi est in pectore religioso.

IX. Modestia, condecentia, pœnitentia et mortificatio ex corde procedunt, si amoris Dei habetur magna ratio.

X. Religiosus qui obedientiæ non habet æstimationem, monstrat esse falsam aut debilem suam perfectionem.

XI. Puncta prævideat et lectionem non omittat spiritualem, qui vult habere, ut oportet, orationem mentalem.

XII. Homo acerbus naturâ et asper indolis conditione, plus proficit pœnitentiâ quàm contemplatione.

XIII. Qui vult cœlestes speciales gratias recipere, eum superfluas delicias oportet privatasque amicitias respuere.

XIV. Frequentet cum veniâ sacram communionem, qui velit perseveranter acquirere perfectionem.

XV. Nimiùm indulgere corpori et consulere castitati, est velle unire tenebras claritati.

XVI. Spiritu simul et carne deliciari miraculum erit, si queant adunari.

XVII. Imperfectus ex culpis animo cadit, perfectus verò ex culpis humilis et contritus evadit.

XVIII. Pudeat deliciosum et gulosum dicere se perfectionis et pœnitentiæ studiosum.

XIX. Qui vult orationi studere, studeat primùm silere et deliciis non indulgere.

XX. Qui lectioni spirituali incumbit, Deus loquitur cum eo : qui autem orationi, loquitur ipse cum Deo.

XXI. Qui volet cum Deo largiter peragere, oportet parcè, nec nisi coactè cum hominibus agere.

XXII. Baculus est debilibus cordis teneritudo; spirituali autem viro spiritualis lux est fulcrum et plena fortitudo.

XXIII. Qui velit ariditatem superare, oportet eum pœnalia opera frequentare.

XXIV. Non est homo interior, affectatio quædam exterior; nec modestia religiosa, compositio corporis artificiosa.

XXV. Quantumvis sit spiritualis interiùs, accommodet se ceteris, in rebus licitis, exteriùs.

XXVI. Crassè fallitur qui putat Sanctorum esse, immunditiæ decorisque neglectui subesse.

§ 106.

ARCANA ILLIUS PARTIS VITÆ SPIRITUALIS QUÆ ATTINET AD INCIPIENTES.

ARCANA VITÆ SPIRITUALIS PRO INCIPIENTIBUS.

I. Incipientes experiri solent plus devotionis, teneritudinis et lacrimarum, quàm perfecti; quia devotio sensibilis est caruca infantilis vitæ spiritualis : et cùm incipientes sint spiritu infantes, Deus eorum indulget debilitati, gratis hoc illis auxilio subveniens, ut et in viâ spiritûs hæreant.

II. Pueri et feminæ, dum devotione tanguntur, plus lacrimis et teneritudine fluunt quàm viri, quia communiter naturâ teneriores sunt et molliores quàm viri : quare humor ille quo abundant, oculis proximus, devotione sensibili faciliùs dissolvitur, liquescit et in lacrimas abit. Hoc naturale. At inspectum supernaturaliter, donum lacrimarum pars est devotionis sensibilis; et cùm illi opus habeant devotione sensibili, ut allectentur, accipiunt quoque donum lacrimarum quo deliciantur.

III. Incipientes devoti solent in virtutibus et propositis esse inconstantes, quia eorum virtutes bonaque proposita fundari sæpe solent in devotione sensibili, estque, ut plurimùm, actualis gratia et transiens : sicque, fundamento hujusmodi deficiente, cadunt virtutes quæ in illo nitebantur. Ideo quoque nimiùm devotus non debet votis ligari.

IV. Sanguinei solent esse devoti, animo generosi, obsequentes, dictoque audientes; cholerici verò solent esse magnanimi et pœnitentes : quia hæ virtutes magnâ sympathiâ respondent temperamento naturali, atque adeo cum gratiâ exercentur faciliter; contra suum verò ingenium nemo consuevit esse virtute inclytus.

V. Novitii solent esse magis devoti, exteriùs compositi et minuti, quàm professi antiqui; quia compositio exterior, quando affectata non est, oritur frequenter ab indole, vel a compositione internâ et a devotione ac præsentiâ Dei : cùm autem his abundent fervidi novitii, propterea isto modo compositè se gerunt.

Quando verò affectata est hujusmodi compositio, magna imprudentia est : declinat in excessum et omnibus fastidium creat.

VI. Novitii sunt magis scandalizabiles, quia deficiunt prudentiâ, eaque propter, suam assumunt vitam in normam actionum alienarum, indeque mirantur valde quòd alii possint ridere, colloqui, ambulare, comedere, aliter ac ipsi.

VII. Non pauci Novitii bonæ indolis potiorisque vocationis, a vocatione deficiunt 1° quia *multi sunt vocati, pauci verò electi;* 2° magistri non prudentes, qui nesciunt se in licitis accommodare illorum ingenio, in culpâ sunt.

VIII. Mente habiles et oppidò intelligentes solent esse intra et extra orationem tentationibus inhonestis oppugnati; quia habilitas et sensualitas prævalent ex eodem temperamento naturæ, humido nimirùm et calido; ideo communiter mente habiles sunt viribus infirmi hâc in re : quanquam, ubi dæmon in causâ est, non ligatur ad temperamenta.

IX. Sanctitas personata, quantumvis vera, solet periculosa esse, vel saltem suspecta, quia exterior est, plusquam oportet, plaususque popularis est virus humilitatis, sine quâ nulla est vera sanctitas.

X. Viri spirituales conditione rustici et pinguis intellectûs solent minùs sancti quàm spirituales cordati, prudentes et urbani, cùm tamen non semel iisdem gaudeant exercitiis et statu : quia non quidem sita est sanctitas in hebete, acutâve mentis acie, sed in gratiâ habituali et exercitio virtutum ; quia tamen qui rudes sunt intellectu, suo tenui discursu ducti, has virtutes communiter exercent pingui similiter et vili modo,

sunt ut fabri ferrarii, qui, nimis cùm desudent, parum lucrantur : at spirituales mente strenui sunt, ut lapidarii gemmarum, qui carbunculum expoliendo, et parum laborando, centenarium lucrum reportant : quo etiam modo Sanctus aliquis mente præstans, laborando minùs, lucratur ulteriùs.

XI. Indeclinabilis via ad æternam salutem est unumquemque implere quod sui muneris est et obligationis.

XII. Brevior ad perfectionem semita est amor divinus, patientiâ contectus et humiliatione.

XIII. Vitium et peccatum se habent ut genus et species : omne siquidem peccatum est vitium, sed non omne vitium est peccatum. Constat in pueris ante usum rationis et amentibus, qui habent vitia, sed carent peccatis, ob defectum usûs rationis et libertatis. Est itaque vitium defectus naturalis, peccatum defectus moralis ; hoc enim provenit ex voluntate liberâ, cum sufficiente malitiæ cognitione.

XIV. Quælibet actio quæ desciscit ab obligatione ac decentiâ statûs quem quis profitetur, erit imperfectio ; v. g. distractio in oratione dicitur imperfectio ; levare oculos leviter deficiendo a modestiâ, verbulum pungens quod deficiat a charitate, otiosa prolatio cui deest finis aut necessitas, dicuntur imperfectiones. Quòd si voluntariæ sint, peccata erunt venialia : si involuntariæ, non erunt materia confessionis.

XV. Sanctitas differt a charitate in eo quòd sanctitas est gratia habitualis animæ substantiam informans ; charitas est prima passio propria emanans a sanctitate ut ab essentiâ suâ. Sanctitate Deus practicè nos amat faciendo nos formaliter sanctos. Actus charitatis est nobilissima omnium dispositio, quæ adauget sanctitatem.

CAPUT III.

QUOMODO PROFICIENTES IN VIA ILLUMINATIVA PER IMITATIONEM CHRISTI, EXERCITIUM CHRISTIANARUM VIRTUTUM ET VICTORIAM TENTATIONUM AC DIFFICULTATUM, IN CHRISTIANA PERFECTIONE PROFICERE DEBEANT.

§ 107.

VIA ILLUMINATIVA DESCRIBITUR.

Cur hæc via vocetur *illuminativa*, duas plerumque causas assignant mystici. Prior est, quòd per illam homo a vitiis et peccatis purgatus, habilis et idoneus effectus ad illas tractiones divinas percipiendas, juxta illud : *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt*, crebriùs a Deo illuminetur, imò in ipsâ die virtutum et operum bonorum ambulare incipiat, sicque adimpleat consilium Apostoli dicentis : *Nox* (peccati) *præcessit, dies autem* (seu occasio bene agendi) *appropinquavit. Abjiciamus ergo opera tenebrarum sicut in die honestè ambulemus. Rom.* XIII. Posterior causa est, quòd homo in hac viâ constitutus, ut virtutes christianas faciliùs perfectiùsque exercere, omnes tentationes et occurrentes difficultates fortiter vincere, valeat, Christum qui est *lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunç mundum*, et absolutissima omnis virtutis ac sanctitatis idea, sibi præcipuè imitandum proponat, atque adeò ab illo qui Ipse de se dicit : *Ego sum via, veritas et vita; nemo venit ad Patrem nisi per me, Joan.* XIV, illuminetur et sic in christianâ perfectione magis ac magis proficiat.

EXPLICATUR.

Scholium. Juxta datam igitur modò viæ illuminativæ descriptionem, in hoc capite : 1° De studio magis ac magis in christianâ per-

fectione proficiendi; 2° De meditatione et imitatione vitæ ac passionis Christi et beatissimæ Virginis Mariæ; 3° De exercitio christianarum virtutum; 4° De victoriâ tentationum et aliarum in hâc viâ occurrentium difficultatum; 5° De frequenti usu SS. Eucharistiæ, utpote efficacissimo ad proficiendum medio, tractandum erit.

§ 108.

IN PERFECTIONE SEMPER PROFICIENDUM EST.

Perfectioni christianæ magis ac magis augendæ, semper in vitâ hâc cum gratiâ Dei proficiendo, fervidè et alacriter incumbendum est. — Probatur 1° ex S. Scripturâ : *Ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion. Ps.* LXXXIII, 8. *Justorum semita quasi lux splendens procedit, et crescit usque ad perfectum diem. Prov.* IV, 18. *Ne verearis usque ad mortem justificari : quoniam merces Dei manet in æternum. Eccli.* XVIII, 22. *Veritatem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus. Ephes.* IV, 15. *Quæ retro sunt obliviscens, ad ea verò quæ sunt priora extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad bravium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu : quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus. Philip.* III, 13. *Qui justus est, justificetur adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc : ecce venio citò. Apoc.* XXII, 11. — 2° Ex PP. : S. Chrysostomus ait : « Oportet currentem currere (in stadio spiritûs) cum tanto studio, cum tantâ alacritate, non pigrè. » *Hom.* XII in *Epist. ad Philipp.* S. Gregorius : « Vitæ christiani dies sunt virtutes singulæ, menses autem multiplicia facta virtutum. » L. 4 *Mor.*, c. 22. S. Hieronymus : « An sola ista vita est, quæ certamen non habeat de profectu et in quâ unusquisque hoc tantùm habeat permanere quod cœpit, nec ullo augmenti desiderio ad majora contendat? et cùm in omnibus mundi studiis profectu non satientur homines, hìc tantùm cœpisse sufficiat? » *Ep. ad Demetr.* — 3° Ratio est : *Christianismus* est *imitatio divinæ naturæ*, ait S. Gregorius Nyssenus, *Ep. de Prof. Christian.* : sed hæc magis ac magis

semper est imitabilis, adeoque in ejus imitatione, et consequenter in perfectione christianâ, proficiendum est : maximè cùm Christus ipse se nobis imitandum proposuerit, *proficiens sapientiâ, et ætate, et gratiâ, apud Deum et homines. Luc.* II, 52. *Crescamus ergo in illo per omnia, qui est caput Christus. Eph.* IV, 15. Tum ne sit monstrum, membra non crescere sub debitâ et decorâ proportione ad caput : tum ne detrahamus eidem Capiti gloriam, quam sibi crescendo in membris reputat.

ADHORTATIO AD PROFICIENDUM.

Corollarium. Sequamur igitur monitum S. Augustini : « Quales impetus habebas ad mundum, tales habeas ad artificem mundi. » In *Ps.* XXXI. Satis hoc erit, ut cum omni perfectionis contentione Deum prosequaris. Quâ enim, ut ita loquar, perfectione non prosequuntur mundani sua idola? Ambitiosus suos honores, avarus suas divitias, luxuriosus suas delicias, etsi vel spectra sint aerea, vel vanus nitor, vel lutum fetidum? quæ non aggrediuntnr ad hunc finem facta heroica, quæ verè talia forent si finem in laudem et gloriam Dei permutarent? Quanta sustinenda, conanda, perficienda jubet mundus, ob ferreas duelli, fatuas ambitionis, phreneticas amoris impositas leges, servis suis quos tamen usque ad gradum scrupulosæ pravitatis sibi obsequentes habet? An ergo solus mundi artifex vix legitimos servos reperiet, quibus tamen nonnisi jugum suave et onus leve imponit?

§ 109.

CHRISTUS EST EXEMPLAR NOSTRUM.

Ut autem in perfectione christianâ magis semper proficiamus, *Christus Jesus* ipse in vitâ suâ se nobis ut divinum *exemplar*, quod moribus *imitaremur*, obtulit. — Probatur 1° ex S. Scripturâ. Loquente Domino ad Moysen, de tabernaculo et figurativè de Christo, *Hebr.* VIII, 5, dicitur : *Inspice et fac secundùm exemplar quod tibi in monte monstratum est. Exod.* XXV, 40. *Ego sum via et veritas et vita. Joan.* XIV, 6. *Hic est Filius meus dilectus, ipsum audite. Luc.* IX, 35. *Discite a*

me, quia mitis sum et humilis corde. Matth. XI, 29. *Vos vocatis me, Magister, et domine; et bene dicitis : sum etenim. Joan.* XIII, 13. *Quos præscivit, et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui. Rom.* VIII, 29. — 2° Probatur ex PP. : S. Basilius ait : « Omnis actio, charissime, omnis item sermo Salvatoris nostri Jesu Christi, excolendæ pietatis virtutisque obeundæ regula est. Propter hoc enim humanam naturam suscepit, ut in se, velut in tabulâ quâdam, veram nobis pietatem ac virtutem depingat; eamque omnibus nobis, maribus simul ac feminis, ante oculos statutam, unicuique pro viribus imitandam, ceu archetypon proponeret. » In *Const. Mon.*, c. 2. S. Augustinus : « Tota itaque vita ejus in terris per hominem, quem suscipere dignatus est, disciplina morum fuit. » L. *de verâ Relig.*, c. 16. Et : « Quia homo ad beatitudinem sequi non debebat nisi Deum et sentire non poterat Deum; sequendo Deum hominem factum, sequeretur simul et quem sentire poterat et quem sequi debebat. » L. 7, *de Trinit.*, c. 3; videri etiam potest l. 1, *de Cons. Evang.*, c. 35, et in *Ps.* VII et LXVI. Item S. Ambrosius in *Ps.* CXVIII, *Serm.* 1, n. 8, et S. Gregorius, l. 2 in *Ezech.*, *hom.* 2, et S. Bernardus : « *Trahe me post te,* quia dicit post te, mihi videtur sponsa, ut conversationis ejus valeat vestigia sequi, ut possit æmulari virtutem et normam tenere vitæ et morum queat apprehendere disciplinam. » *Serm.* 21 in *Cant.* Idem docet Gerson per totum librum *de Imit. Christ.*, et Blosius in *Margar. Spir.*, cum Thaulero et Rusbrochio. — 3° Ratio est quia Christus Jesus venit in mundum ut *Rex regum Apoc.* XIX, 16, dux et legifer noster contra Luciferum prælaturus et armis paupertatis et humilitatis contra honores, divitias et voluptates pugnaturus; ergo christianis tanquam copiis suis præire et se illis, ut exemplar quod imitarentur, offerre voluit : tum quia sine hoc exemplo divino, animo facilè caderent; tum quia sine eo redemptio illius, saltem quoad efficaciam ad quam nostra cooperatio requiritur, valde minueretur : tum quia sine eo doctrina illius non ita moveret, nisi exemplo traheret.

CHRISTUS NON SOLUM UT REDEMPTOR, SED ET UT EXEMPLAR NOSTRUM CONSIDERANDUS EST.

Scholium. Fides catholica in Symbolo Apostolorum nos docet credere *in Jesum Christum Filium ejus* (Dei Patris) *unicum Dominum nostrum; qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Mariâ Virgine.* Credimus etiam quam Christus Jesus vitam a conceptu suo et nativitate, usque ad passionem suam, egerit, prout eam nobis SS. quatuor Evangelistæ describunt; « ex quibus, ait *Catechismus Rom.* (*de Symb.*), ut salutaris fructus ad nos redundare possit, illa imprimis fideles memoriâ repetere ac sæpiùs cogitare cum animis suis debent, Deum esse qui humanam carnem assumpsit; eâ vero ratione hominem factum, quam mente nobis assequi non licet, nedùm verbis explicare : ob eum denique finem hominem fieri voluisse, ut nos homines filii Dei renasceremur. Hæc cùm attentè consideraverint, tum verò omnia mystica, quæ hoc articulo continentur, humili ac fideli animo credant et adorent : nec curiosè, quod sine periculo vix unquam fieri potest, illa investigare ac perscrutari velint. » Hinc etiam parochum instruit : « Danda illi est opera, ut hæc mysteria, quæ ad doctrinam nostram scripta sunt, infixa animo et mentibus fidelium hæreant : primùm quidem, ut tanti beneficii commemoratione aliquam gratiam ejus auctori Deo referant; deinde ut eximium hoc et singulare humilitatis exemplum eis ante oculos imitandum proponant. » Quare Canisius in suo *Catechismo* bene monet : « Cavendus est error illorum maximè, qui Christum non integrè, sed veluti mutilatum confitentur : dum solum mediatorem illum et redemptorem, cui fidamus, agnoscunt; nec simul recipiunt eum... virtutum exemplar omnium, quod imitemur. » *De Symb.*, § 16.

§ 110.

CHRISTUM IMITARI DEBEMUS.

Cùm ergo Jesus Christus se nobis in vitâ suâ ut exemplar imitandum obtulerit, nos etiam cum, quantùm pro nostrâ fragilitate cum divinâ gratiâ possumus, *imitari* debemus. — Probatur 1° ex S. Scripturâ : *Exemplum dedi vobis, ut quem-*

admodum ego feci vobis, ita et vos faciatis. Joan. XIII, 15. Dixit Dominus Petro : *Sequere me, Joan.* XXI, 19; et omnibus discipulis : *Vos qui secuti estis me Matth.* XIX, 28; et : *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me, ibid.* XVI, 24; et : *Qui dicet se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit et ipse ambulare.* I *Joan.* II, 6. *Induimini Dominum Jesum Christum. Rom.* XIII, 14. *Dicitur autem induere Christum,* ait S. Thomas, *qui Christum imitatur : quia sicut homo continetur vestimento, et sub ejus colore videtur, ita in eo qui Christum imitatur, opera Christi apparent. Lect.* 3. — Probatur 2° ex PP. : S. Basilius ait : « Neque enim aliâ de causâ ille corpus nostrum gerit, nisi ut, quoad fieri possit, nos ad imitanda vitæ ipsius studia conformemus.» In *Const. Mon.*, c. 2. S. Gregorius Nyssenus : *Si quis igitur nomen quidem Christi sumat, quæ verò unà cum hoc nomine considerantur vita non exprimat neque repræsentet, is nomen ementitur. Ep. ad Harmon.* S. Augustinus : « Amemus ergo eum et inhæreamus illi.» L. 7, *de Trin.*, c. 3. S. Ambrosius : « Quis est immaculatus? non utique qui in quâcumque viâ ambulat, sed qui in Christo ambulat?» In *Ps.* CXVIII, *Serm.* 1. S. Bernardus : « Obsecro proinde, plurimùmque rogo, fratres, non patiamini sine causâ tam pretiosum exemplar vobis exhibitum esse, sed conformamini illi et reformamini spiritu mentis vestræ. » *Serm.* 1, *de Nat.* — 3° Ratio est : Si enim pro magnâ gloriâ in humanis dicitur sequi regem et ad illius ingenium ac mores conformari, sive in pace bene regendo, sive in bello fortiter pugnando et cum eo moriendo, quid respectu Regis nostri Christi agendum erit? Accedit quòd omnes christiani militiæ Christi nomen dederint in Sacramento Baptismi, abrenuntiando Satanæ cum omnibus pompis et operibus ejus, et in Sacramento Confirmationis profitendo apertiùs pugnare pro Christo contra ipsius et suos adversarios, a quo juramento sine maximâ perfidiâ, non sequendo Christum ducem suum, recedere non possunt. Denique, contra pelagianos certum est accepisse nos a Christo non solùm gratiam externam suæ incarnationis, quâ nobis fuit in exemplum, nec solùm gratias

instrumentales, sacramentales Sacramentorum, sed etiam gratias internas virtutum, donorum et auxiliorum, quibus roboramur et ungimur, *Trid. sess.* 6, cap. 16; ergo cùm Christus dux noster nobis militibus suis vires etiam cum eo pugnandi suppeditet, cum imitari et cum eo vincere possumus et debemus.

NULLUS AB IMITATIONE CHRISTI EXCUSATUR.

Scholium. Nullam ergo excusationem imitandi Christum prætendere possumus: 1° Quia nec præcepto, nec consilio nobis injungitur ut omnes pari passu Christum imitemur, sed pro nostro statu et tenuitate, contendendo semper ad ulteriora; 2° Quia militamus sub duce qui non solùm arma, sed etiam spiritum, vires et robur nobis præstat; 3° Quia dux noster de suo supplet quod nostræ fragilitati deest; 4° Quia non jubemur ad magna hujus mundi, sed humilia tendere; non divitias, honores et regna mundi assequi, quæ omnibus ferè sunt impossibilia, sed paupertatem, humilitatem et obedientiam amare: quod omnes facilè possunt.

§ 111.

VITA CHRISTI MEDITANDA EST.

Ut autem Christum Jesum tanquam divinum exemplar nostrum moribus imitemur, opus omnino est ut nos frequenter in *meditatione vitæ ejus* exerceamus. — Probatur 1° ex locis S. Scripturæ allatis, in quibus dicitur: *Inspice et fac*, *Exod.* xxv: utique non solis oculis, sed mente: *Ipsum audite*, *Luc.* ix, 35, non solis auribus, sed interiùs in meditatione loquentem, ut nimirùm eximium hoc exemplar proficiat. Item: *Hæc est vita æterna*, *ut cognoscant te solum Deum verum*, et, *quem misisti*, *Jesum Christum*. *Joan.* xvii, 3. Quomodo autem cognoscent sine serià vitæ ejus meditatione? Accedunt exempla B. Virginis Mariæ, in adoratione pastorum, ubi dicitur: *Maria autem conservabat omnia verba hæc*, *conferens in corde suo*, *Luc* ii, 19; et: *Mater ejus conservabat omnia verba hæc in*

corde suo. Ibid. 31. Et de S. Magdalenâ scriptum est : *Sedens secùs pedes Domini audiebat verbum illius, Luc.* x, 39 ; et : *Ego sum ostium, per me si quis introierit salvabitur, et ingredietur, et egredietur. Joan.* x, 9. Ubi S. Thomas ait : « Ingredientur sancti ad contemplandam divinitatem Christi, et egredientur ad ejus humanitatem considerandam. » *Lect.* 2. — Probatur 2° ex PP. : S. Gregorius : *Stude, quæso, et quotidie Creatoris tui verba meditare* L. 4. *Reg., Ep.* 40. S. Anselmus : « Jesu bone ! quàm dulcis es in corde cogitantis te et diligentis te ! et certè nescio, quia nec comprehendere valeo unde hoc est quòd longè dulcior es in corde diligentis te in eo quod caro est, quàm in eo quod Verbum : dulcior in eo quod humilis, quàm in eo quod sublimis. » *Med.* 12. S. Bernardus : « Id saltem, quod præcipuum est et maximum, opus videlicet nostræ redemptionis, à memoriâ redemptorum aliquatenus non recedat. In quo opere duo potissimùm, quæ nunc occurrunt, vestris studiis intimare curabo... Duo illa sunt modus et fructus : et modus quidem Dei exinanitio est, fructus verò nostri de illo repletio. Hoc meditari sanctæ spei seminarium est, illud summi amoris incentivum ; utrumque profectibus nostris necessarium. *Serm.* 11 in *Cant.* Sancta Theresia multum dolet quòd aliquando ex quorumdam librorum lectione in eam cogitationem inciderit, ut ab humanitate Christi deditâ operâ mentem averteret, ad inhærendum Deo per contemplationem, et exclamat : « O Domine animæ meæ et bonum meum ! Jesu Christe crucifixe ! nunquam sum memor hujus, quam incurri, opinionis, quin compungar pœnâ et putem patrâsse, ignoranter tamen, magnam quamdam proditionem. » *Vit.*, c. 22. Et in suo *Castell. int.* concludit : « Credo restare affatim declaratum, quantùm intersit, quantumvis persona sit spiritualis, non ita fugere a rebus corporeis, ut putetur adhuc sacratissimam humanitatem Christi damno esse posse. » *Mans.* 6, c. 7. Lud. Blosius ait : « Dici non potest quantùm utilitatis afferat devota et frequens meditatio vel lectio vitæ Domini Jesu. » *Proem. ad Vit. spir.* Quod confirmat exemplo sanctæ Mechtildis, et affert doctrinas Thauleri et

Rusbrochii, qui vitam Christi librum et speculum vocabant, in quo continuò meditari oportet. — 3° Ratio est : meditatio vitæ Christi fidem nostram fervidam reddit, quâ credimus salutem nostram dependere ab eo et meritis ejus, cùm *non sit in aliquo alio salus*, et ut, ejus exemplo, ad applicandum nobis redemptionis fructum moveamur : quâ fide peccatores à divinæ justitiæ timore, *ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi per Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt. Trid., sess.* 6, c. 6. Ergo meditatio vitæ Christi ad fidem, spem et charitatem, ejusque imitationem, frequentanda est, præsertim cùm in eâ omnium virtutum exemplar nobis exhibeatur.

HÆRESES REFERUNTUR.

Scholium. Seculo XIII beguardi docebant quòd ipsi et in simili secum perfectione constituti, non deberent assurgere in elevatione corporis Christi, nec ei reverentiam exhibere, asserentes quòd esset imperfectionis eisdem, si a puritate et altitudine suæ contemplationis tantùm descenderent, quòd circa mysterium, seu Sacramentum Eucharistiæ, aut circa passionem humanitatis Christi aliqua cogitarent. Verùm hi damnati sunt a Clemente V in Concilio Viennensi, uti patet ex Clem. 3. *Ad nostram* de Hæret., et contra eos pugnat Alvarus Pelagius *Planct. Ecc.* 2, l. 2. c. 52. Seculo XVI, pseudo-illuminati in Hispaniâ docuerunt quòd orans non debeat discurrere, nec meditari, *ne in Jesu Christi quidem passione, multò verò minùs in sanctæ humanitatis cogitatione, immoretur.* Qui damnati fuerunt ab Inquisitione Hispaniæ apud Salelles, l. 3, *Trib. fid. reg.* 325. Seculo XVII Molinos docebat de animabus suæ perfectionis : *Nec debent facere actus amoris erga D. Virginem, Sanctos, humanitatem Christi : quia cùm hæc objecta sint sensibilia, talis est amor erga illa.* Et : *Nulla creatura, neque D. Virgo, neque Sancti, sedem habere debent in corde nostro, quia solus Deus vult occupare illud et possidere.* Hi errores damnati sunt ab Innocentio XI, an. 1687, in suâ Const. *Ab abolendum.* Non obstat quod dicunt : 1° Christus Dominus monuit Apostolos : *Expedit vobis ut ego vadam : si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos, Joan.* XVI, 7 : ergo expedit imperfectis, quales tunc erant

Apostoli, elongari a Christi humanitate, ut per purum spiritum perfecti fiant. *Resp.* cum S. Thomâ, l. c. *lect.* 2, non esse meditationem aut contemplationem, sed ipsam præsentiam sensibilem humanitatis Christi, quæ Apostolos adhuc imperfectos et nimis illi sensibili delectationi addictos, impediebat ne per uberiorem Spiritûs sancti missionem magis proficerentur, ex quo ad summum sequitur, quòd in viâ perfectionis subinde animabus expediat ut ad tempus consolatione sensibili ex meditatione humanitatis Christi, vel aliunde subortâ, priventur; secùs est quòd non expediat meditari vel contemplari semper humanitatem simul cum divinitate et vitam ac passionem Christi; 2° Dicunt: Christus, dum dixit se esse viam, non intelligendus est loqui de illis qui jam ad terminum per contemplationem puræ deitatis pervenerunt, quibus via est superflua, nec relegenda. *Resp.* item cum S. Thomâ, *quodlib.* 8, a. 20, in hâc viâ cùm semper et omnes simus viatores, nullus propriè ad terminum pervenit, sed ad summum magis ac magis illi appropinquat, adeoque per viam humanitatis Christi semper eundum est. Imò cum in Christo via intra ipsum terminum reperiatur, scilicet humanitas unita Deitati, etiam Beati in patriâ utramque contemplantur, incipiendo tamen a Deitate ut medio ad complementum Christi per humanitatem contemplandum; 3° Dicunt absurdum esse reverenter considerare Christi humanitatem et non solùm Deitatem, sicut absonum est colere regis coronam, vel purpuram, et non potiùs unicè regis personam. *Resp.* cum S. Augustino: «Si quis nostrûm, aut purpuram, aut diadema regale jacens inveniat, numquid ea conabitur adorare? cùm vero eâ rex fuerit indutus, periculum mortis incurrit si ea simul cum rege quis adorare contempserit. Ita etiam in Christo Domino humanitatem non solam, aut nudam, sed divinitati suæ unitam, unum Dei Filium, Deum verum et hominem verum, qui adorare contempserit, æternæ mortis pœnam patietur.» *Serm.* 58, *de Verb. Dom.*

§ 112.

CHRISTUS IN PASSIONE SUA EXEMPLAR NOSTRUM.

Non solùm autem in vitâ, sed præsertim etiam in *passione suâ* Christus Jesus se nobis *exemplar*, numeris omnibus absolutum, quod *imitemur*, obtulit. — Ita 1° docet S. Scriptura: *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, et videte si est*

dolor sicut dolor meus, Thren., I, 12, ut scilicet ab eo moveamini. *Si exaltatus fuero a terrâ, omnia traham ad meipsum, hoc autem dicebat, significans quâ morte esset moriturus. Joan.* XII, 32. *Aspicientes in auctorem et consummatorem Jesum, qui, proposito sibi gaudio, sustinuit crucem. Hebr.* XII. 2. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* I *Petr.* II, 21. — 2° Patet ex PP. : S. Chrysostomus ait : « Etiamsi nullum esset præmium, ipsum solum exemplum idoneum esset ad persuadendam omnium tolerantiam. » *Hom.* 28 *ad Hebr.* S. Augustinus : « Populi ignominiosissimum mortis genus crucem putabant ; Christus crucifixus est... Hæc est disciplina naturalis christianis minùs intelligentibus plenæ fidei digna, intelligentibus autem omni errore purgata. » L. *de verâ Relig.*, c. 16. S. Bernardus : « Hæc mea sublimior interiùs philosophia, scire Jesum, et hunc crucifixum. » *Serm.* 43, in *Cant.* Unde bene concludit Blosius : « Etiamsi omnes codices, qui toto orbe habentur, intercidissent, vita et passio Christi abundè christianis omnibus sufficeret ad virtutem omnem et veritatem perdiscendam. » *Conclav. anim.*, p. 1, c. 10, 11. — 3° Rationem dat S. Thomas : « *Primò* quia per passionem Christi homo cognoscit quantùm Deus hominem diligat, et per hoc provocatur ad eum diligendum, in quo perfectio humanæ salutis consistit ; *secundò* quia per hoc dedit nobis exemplum obedientiæ, humilitatis, constantiæ, justitiæ et ceterarum virtutum in passione Christi ostensarum, quæ sunt necessariæ ad humanam salutem ; *tertiò* quia per hoc est homini inducta major necessitas se immunem a peccato conservandi, qui se sanguine redemptum cogitat a peccato ; *quartò*, ut nullum genus mortis rectè viventi homini metuendum esset, illius hominis cruce ostendendum fuit. » 3. p., q. 46, a 3.

FIDES CIRCA PASSIONEM CHRISTI EXPLICATUR.

Schol. I. Credimus catholicè in quarto articulo Symboli Apostolorum, quòd Christus Jesus, unigenitus Dei Filius, ut Deus, et bea-

tissimæ Virginis, ut Homo-Deus, ad extremum sanctissimæ vitæ suæ *passus est sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus et sepultus.* Eâdem fide credimus historiam hujus articuli per SS. quatuor Evangelistas enarratam et a Prophetis velut historicè, cum omnibus suis circumstantiis, expressam et a Conciliis ac Patribus contra infidelium et hæreticorum proterviam invictissimè vindicatam. De quo articulo *Catechismus Romanus* ait : « In hâc unâ passione omnium virtutum clarissima exempla habemus : nam et patientiam et humilitatem et eximiam charitatem etc. ita ostendit, ut verè dicere possimus Salvatorem nostrum, quæcunque vitæ præcepta toto prædicationis suæ tempore verbis non docuit, ea omnia uno passionis die in seipso expressisse... Utinam verò hæc mysteria animis nostris assiduè obversentur, et unà cum Domino pati et mori et sepeliri discamus ! »

HÆRESES REFERUNTUR.

Schol. II. Contra hanc catholicam veritatem multi errores e Tartari faucibus prosiliere, acciditque quod Apostolus testabatur : *Prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam : ipsis autem vocatis Judæis, atque Græcis, Christum, Dei virtutem et Dei sapientiam.* I *Cor.* 1, 23. Errârunt proinde : 1° Ariani, qui Deitatem Christo Jesu abnegârunt, adeoque passionem ipsius præcipuâ mysterii parte privârunt; 2° Nestoriani, qui duas in Christo personas moraliter unitas constituentes, soli etiam homini mysterium passionis adscribebant; 3° Eutichiani, qui unam ex duabus in Christo naturam faciebant, humanâ in divinam transmutatâ, et exinde concludebant cum Theopatitis et Monophysitis, Christum in suâ ipsius Deitate passum esse; 4° Appollinaristæ, qui Christo animam, vel animæ denegabant mentem, cujus vice putabant solam fuisse Deitatem; 5° Monothelitæ, qui unam tantùm voluntatem, nempe divinam, in Christo agnoscebant : quod corrumpit integritatem mysterii sacræ passionis, quæ sine animâ et illius actibus, quibus in seipsâ et in corpore doleat, sentiat patiatur et mereatur, non consistit; 6° Phantasiastæ, uti Manichæi, solum corpus phantasticum, vel cœleste, aut elementare, non verò humanum, nec verè passibile, in Christo admittentes; et Basiliani, non Christum, sed loco ejus Simonem Cyrenæum crucifixum fuisse mentientes.

Schol. III. Nonnulla hìc de passione Christi annotare juvat. 1° Christus Dominus ad nutum Patris potiùs elegit mori in cruce quàm alio genere martyrii, v. g. per gladium, ignem etc., ut, sicuti Ecclesia canit, *diabolus, qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur. Præf. S. Cruc.* Et præter alias congruentias, Cajetanus ait *in 3 part. D. Thom.* : « Quòd ideo mortem crucis elegerit, ut usque ad ultimum quatuor sensuum officio uti liberè posset; et ad cumulum passionis, vivendo, audiendo, odorando, gustandoque contraria, ignominiosa etc.» 2° Monet Suarez : « In passione Christi nihil esse leviter fingendum, quod vel ab Evangelistis narratum non sit, vel ex iis quæ ipsi narrant, adjunctâ Patrum expositione, probabiliter colligi non possit... quia hoc neque temeritate carere potest, neque periculo falsitatis.» T. 2, in. 3 p. d. 33, s. 1. Unde non est fingendum Deum, seipso et independenter a causis secundis, speciali, vel etiam miraculoso modo fecisse quòd Christus inusitatas aliquas passiones sustineret. Nec est fingendum Deum permisisse quòd dæmon, seipso et independenter ab hominibus pro suo arbitrio Christum torqueret : quia licèt utrumque aliquo modo fieri posset, non tamen ad redemptionem nostram necessarium, nec expediens fuit; quare etiam nec morbos, aut infirmitates corporales, v. g. lepram etc., assumpsit. Quod verò revelationes privatas de ictibus flagellorum et numero omnium vulnerum in passione suâ Christo inflictorum concernit, si pro se non levem præsumptionem habeant et inter se conciliari possint, nec in regulas fidei offendant, saltem non omnino contemnendæ, nec penitus incredibiles habendæ sunt, maximè si consideremus expressiones Prophetarum et quòd persecutores ejus omnem modum excesserint, ita ut absonum non sit ex parte patientis Christi sive in sudore sanguineo, sive in flagellatione, sive in coronatione et aliis, ad vires miraculosas recurrere. S. Thomas certè probat, 3 p. q. 46, a 5, Christum omnes passiones, non quidem in specie, nec ab intrinseco causatas, sed secundùm genus et ab extrinseco causatas, sustinuisse, scilicet ab omni genere hominum, et in omnibus in quibus homo pati potest bonis, videlicet corporis, famæ et fortunæ. 3° Idem Sanctus doctor docet, *art.* 6, dolorem passionis Christi tum externum, tum internum, fuisse maximum inter dolores præsentis vitæ : quod probat tum consideratis causis doloris tam externi, ob mox dictam generalitatem et mortem crucis, quàm interni, ob peccata totius generis humani in se suscepta, maximè Judæorum,

et vitæ amissionem : tum consideratà sensibilitate patientis ; nam corpus ejus a Spiritu sancto miraculosè formatum perfectissimum et in sensu tactûs maximè sensibile erat ; anima verò omnes tristitiæ causas vivacissimè apprehendebat ; tum consideratà puritate doloris et tristitiæ ; nam Deus noluit aliquam consolationem sensibilem in vires inferiores derivari, uti frequenter in SS. martyribus et patientibus pro Christo contigit : tum considerato fine ob quem Christus pati voluit, «*et ideo tantam quantitatem doloris assumpsit, quæ esset proportionata fructûs magnitudini, qui inde sequebatur.*» 4° Rursus S. Thomas docet *quodlib.* II, art. 2, quòd in singularibus Christi meritis, a primo usque ad ultimum instans vitæ suæ, pretium plus quàm sufficiens pro redemptione generis humani fuerit, applicatio tamen eorum tum ex parte Christi dantis, tum ex parte Patris acceptantis, non accessit meritis singulis, nisi per passionem et mortem in cruce completis, ut nimirùm suam nobis charitatem ostenderet, nos ipsi peccati gravitatem magis agnosceremus, gratiam et peccati remissionem pluris æstimaremus et ut nobis virtutis exemplum præberet.

QUOMODO VISIO BEATIFICA IN CHRISTO STETERIT CUM DOLORE.

Schol. IV. Maxima difficultas est, quomodo visio beatifica cum perpessione dolorum in Christo conciliari possit. Dici potest beatitudinem solius animæ cum doloribus stare posse, quia voluptas ex visione Dei, dolor ex vulnerato corpore oritur. Vel unio animæ cum Verbo summam voluptatem, unio verò animæ cum corpore ex læsione ejus ob leges unionis summum dolorem protulit. Vel Christus cohibuit in superiori animæ parte gaudium ex visione beatificâ promanans, ne in inferiorem partem diffluereț, ut ita per dolores opus nostræ salutis perficeret, sicuti cohibuit ne gloria animæ in corpus redundaret. Verbo : Mysterium est. Porrò Christus per scientiam beatificam cognovit quæ Beati in cœlo vident et videre possunt. Per scientiam infusam cognovit omnia objecta naturalia et libera, per proprias eorum ideas ; supernaturalia verò, per ideas inditas. Denique per scientiam experimentalem illa omnia cognovit quæ per varias operationes vel mentis, vel sensuum externorum successivè intellexit, aut in se expertus fuit.

§ 115.

CHRISTUM PASSUM IMITARI DEBEMUS.

Proinde Christum Jesum in *passione* suâ nobis propositum moribus *imitari* debemus. — Ita 1° docet S. Scriptura : *Ut sequamini vestigia ejus.* I *Petr.* II, 21. *Recogitate enim eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversùm semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes : nondum enim usque ad sanguinem restitistis adversùs peccatum repugnantes. Hebr.* XII, 3. — 2° Ad hoc hortantur PP. : Origenes ait : « Velut plantam alicujus arboris ostendit mortem Christi, qui nos complantatos vult esse, ut ex succo radicis ejus radix quoque nostra suscipiens producat ramos justitiæ et fructus afferat vitæ. » L. 5, in c. 6. *ad Rom.* S. Bernardus : « Facit ergo mihi fortitudo, facit similitudo; sed si accesserit etiam imitatio, ut sequar vestigia ejus : alioquin etiam a me exquireretur sanguis justus. » *Serm.* 4, *Hebd. p.* S. Bonaventura : « Hæc est summa et perfecta religio, et religiosa perfectio. Hæc est regula, et exemplar perfectionis omnis vitæ et virtutis scilicet Christum imitari in passione et morte. Sit ergo regula nostra vivendi passio Salvatoris, et tantò ampliùs in hoc consolemur, quantò ampliùs Christo conformamur : et tantò ampliùs desolemur, quantò ab hoc exemplari et regulà ampliùs elongamur. » P. 1, *Stimul. amor.*, c. 4. — 3° Ratio est : dogma catholicum est ad salutem non sufficere merita Christi per passionem nisi accedant merita nostra meritis Christi per passionem similia, et ea nobis applicantia, sicut Tridentinum ait : « Nemo sibi in solâ fide blandiri debet, putans fide solâ se heredem esse constitutum hereditatemque consecuturum, etiamsi Christo non compatiatur, ut et glorificetur. » *Sess.* VI, c. 11. Ergo ad hujusmodi merita subjungenda per imitationem incumbere debemus; aliàs, sicut antecedens negare, foret error speculativus, ita illi se non conformare, foret error practicus excludens a salute.

Corollarium. Sequamur ergo Regem et Imperatorem nostrum, qui in suâ infantiâ regebat nos tenero et puerili modo, implendo illud : *Puer parvulus minabit eos. Is.* xi. 6; in suâ juventute regit nos exemplo laborantis tam in vitâ privatâ, quàm prædicatione suâ, in sudoribus, siti, fame, paupertate ac laboribus multis, juxta illud : *Pauper sum ego et in laboribus a juventute meâ. Ps.* lxxxvii, 16; demùm in passione suâ ac morte regit in prælio, per vulnera, sanguinem et crucem, ubi *factus est principatus super humerum ejus. Is.* ix, 6. Ex quo S. Chrysostomus infert : *Tyranni impii crudelitate non terremur, mansueti Regis vestigiis inhærentes. Hom. de cruc.*, sub init. Sequamur Pastorem nostrum, qui non contentus est errantem ovem anhelans quærere, sudoreque perfusus inventam humeris imponere, sed ut ipsam a luporum dentibus eriperet, non dubitavit animam suam dare pro ovibus suis, et *sicut ovis etiam ad occisionem ductus est, et quasi agnus coram tondente se obmutuit, et non aperuit os suum. Is.* liii, 7. Nimirum, uti ait S. Gregorius : «Fecit quod monuit, ostendit quod jussit. Bonus Pastor pro ovibus suis animam suam posuit... Ostensa nobis est de contemptu mortis via quam sequamur, apposita est forma cui imprimamur.» *Hom.* 14, in *Evang.* Sequamur Christum se pro nobis cruentam hostiam in arâ crucis offerentem, et *exeamus ad eum extra castra, improperium ejus portantes. Hebr.* xiii, 13; et *exhibeamus corpora nostra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium nostrum. Rom.* xii, 1. Dicamus denique cum S. Bernardo : «Duo minuta habeo, Domine, corpus et animam dico; utinam hæc tibi perfectè possim in sacrificium laudis offerre!... Non vult Dominus mortem meam, et non libenter illi offeram vitam meam! Hæc est enim hostia placabilis, Deo placens hostia, hostia viva.» *Serm.* 3, *de Purif.*

§ 114.

PASSIO CHRISTI MEDITANDA EST.

Ut autem Christum Jesum in passione suâ moribus imitemur, illam frequenti *meditatione* considerare debemus. —Probatur 1° ex S. Scripturâ : *Christo igitur passo in carne, et vos*

eâdem cogitatione armamini. I *Petr.* IV, 1.— 2° Patet ex PP. : S. Augustinus ait : « Internis luminibus inspicite vulnera pendentis, cicatrices resurgentis, sanguinem morientis, pretium credentis, commercium redimentis. Hæc quanti valeant cogitate, hæc in staterâ charitatis appendite... Toto vobis figatur in corde, qui pro vobis fixus est in cruce. » L. *de S. Virg.*, c. 34. S. Anselmus multus est a *meditatione* 9 in docendo practicè Christi Domini passionem meditari. S. Thomas : *Si vis salvari, respice in faciem Christi tui. Lect.* 1, in c. 1 *Hebr.* S. Laurentius Justinianus, *in agon. Christi*, c. 20, sub tit. : *Quid in contemplantis animo meditatio Christi efficiat?* eam tanquam librum intus et foris conscriptum considerat, qui, ut ab universis legatur, publicè fuit expositus. V. Blosius ait : « Suavissimam ejus passionem, tanquam pretiosam margaritam, in scrinio pectoris tui tanquam reconditam habe et eam grato animo revolve. » *Conclav. an.*, p. 1, c. 10, n. 7. S. Gertrudis se a Deo edoctam dicit : « Quando aliquis ruminat orationes, vel lectiones de Dominicâ passione, in infinitum hoc majoris virtutis esse, quàm de ceteris exercitiis. » L. 3, *Div. inspir.*, c. 42. Cujus rationem dat. V. Ludovicus a Ponte, quia reliqua exercitia, v. g. jejunare etc., cùm sint opera externa, si soli accipiantur, non sunt ita efficacia ad purificandum cor a vitiis, veritatibus et virtutibus illustrandum, et perficiendum ignitis divini amoris affectibus, ut est attenta et profunda meditatio passionis Christi Domini, 4 p. *Medit.*, init. introd. — 3° Ratio est, tum quia passio et mors Christi Domini magnum redemptionis nostræ mysterium continet nobis per fidem propositum ut ad imitationem moveamur et per eam ad fructum ejusdem consequendum disponamur : ergo eam, ex affectu illam imitandi, seriò et frequenter meditari debemus, quia sine hac meditatione nec fides nostra viva, nec imitatio firma erit; tum quia Christus ipse incruentum Missæ sacrificium et SS. Eucharistiæ Sacramentum in eum finem maximè instituit, ut semper passionis ejus et sacrificii cruenti in cruce oblati simus memores, præcipiens : *Hoc facite in meam commemorationem. Luc.* XXII, 19.

AFFECTUS EX PASSIONE CHRISTI ELICIENDI.

Scholium. De passione Christi asceticè, sive per historiam, sive per meditationes, sive per tractatus fusè agunt Ludolphus, p. 2, *de Vit. Christi*, a. c. 58-68, V. Blosius in variis suis opusc., Ludovicus Palma *Hist. Pass.*, Thomas a Jesu *Labor. Jesu*, Godinez *Prax. Th. Myst.*, et multi alii. Ut autem fructuosa praticè sit hæc meditatio, præter virtutes in eâ imitandas, de quibus inferiùs tractabitur, sequentes affectus in eâ eliciendi sunt: 1° Affectus *compassionis*, doloris et lacrimarum, ne simus ex illis de quibus conqueritur Dominus: *Sustinui, qui simul contristaretur, et non fuit, et qui consolaretur, et non inveni. Ps.* LXVIII, 21; sed potiùs ex illis de quibus dicitur: *Aspicient ad me, quem confixerunt: et plangent eum planctu, quasi super unigenitum, et dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti. Zach.* XII, 10. « Si enim non sentis dolorem Capitis, ait S. Bonaventura, quomodo es unum cum ipso? Et sicuti plus compatiendum est Capiti quàm ceteris membris, sic magis sine comparatione tibi compati debemus, Domine Jesu! plus quàm quantumcumque dilecto filio, vel amico, imò plus quàm tibimetipsi, si omnia prædicta patiaris. » P. 1 *Stim. div. amor.*, c. 2 et 4. Ne quis verò ex duritiâ cordis sui deterreatur, instruit eum V. Blosius: « Domino Deo suo pro se passo medullitus compatiatur. Quòd si durus corde est, duritiam suam illi exponat ac se humiliet. Plerumque Deo magis placet compassionis desiderium, quàm ipsa compassio. » *Instit. Spirit.*, c. 6. 2° Affectus *doloris de peccatis;* nam *Christus mortuus est pro peccatis nostris.* I *Cor.* XV, 3. « Agnosce ergo, o homo, infert S. Bernardus, quàm gravia sint vulnera pro quibus necesse est Dominum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem et mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei Filius moreretur. Pudet itaque, dilectissimi, propriam negligentem dissimulare passionem, cui tantam a majestate tantâ exhiberi video compassionem. » *Serm.* 3 in *Nat. Dom.* 3° Affectus attonitæ *admirationis*, quâ perculsus Isaias prævidens, quæ Jesus passurus esset, exclamat: *Quis credidit auditui nostro? Et brachium Domini cui revelatum est?* LIII, 1. Et *Cant.: Egredimini et videte, filiæ Sion, Regem Salomonem in diademate, quo coronavit illum mater sua in die desponsationis ejus, et in die lætitiæ cordis ejus*, III, 11. Quo item affectu S. Leo ait: « Quid inter omnia opera Dei, in quibus humanæ admirationis fatigatur intentio, ita contemplationem mentis nostræ et oblectat et superat, sicut passio Salvatoris? De cujus omnipotentiâ, quæ

ei cum Patre unius et æqualis essentiæ est, quoties, ut possumus, cogitamus, mirabilior nobis fit in Deo humilitas quàm potestas, et difficiliùs capitur divinæ majestatis exinanitio, quàm servilis formæ in summa provectio. » *Serm.* 11, *de Pass.*

§ 115.

MEDITATIO PRIVILEGII MATERNITATIS SS. DEIPARÆ AD PROFICIENDUM JUVAT.

Post meditationem vitæ et passionis Christi, meditatio privilegii *maternitatis* ad SS. Deiparæ Virginis Mariæ imitationem inducens, maximè juvat ad proficiendum in vitâ et perfectione christianâ. — Probatur : 1° licèt solius B. V. Mariæ privilegium sit corporaliter esse matrem Dei, ad imitationem tamen illius omnis anima pia spiritualiter mater Dei esse potest, faciendo scilicet voluntatem Dei Patris, uti ipse Salvator ait : *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, ipse meus frater, et soror, et mater est, Matth.* XII, 50, id est, uti exponit S. Augustinus : « Mater ejus est anima pia, faciens voluntatem Patris ejus fecundissimâ charitate. » L. *de S. Virg.*, c. 5. Postquam mulier quædam de turbâ extollens vocem suam clamâsset dicens : *Beatus venter qui te portavit et ubera quæ suxisti*, Dominus respondit : *Quin imò, beati qui audiunt verbum Dei et custodiunt illud. Luc.* XI, 27. Ergo licèt B. Virgo in eo quòd sit Mater Dei corporaliter inimitabilis sit, ex meditatione tamen privilegii maternitatis ejus, ad faciendam voluntatem Dei, ad ejus imitationem provocari, ad in christianâ perfectione proficiendum animari et ita spiritualiter mater Dei et beatus quodammodo ad instar illius fieri quis poterit, quia, uti ait S. Thomas : « Illi qui faciunt voluntatem Patris mei attinent ei secundùm generationem cœlestem..... Ipse enim venit ut faceret voluntatem Patris. In *Matth.* XII, lect. 12. 2° Maximum privilegium in SS. Deiparâ est quòd per maternitatem Filii Dei Deitas specialissimè ei communicata fue-

rit. id quod, humanitati Christi sese operibus perfectissimè assimilando, promeruit : ergo et nos per meditationem hujus privilegii ad assimilandum nos humanitatis Christi operibus, ad exemplum SS. Deiparæ provocari, et ita obtinere poterimus ut per gratiam sanctificantem Deitas nobis specialiter communicetur et in vitâ ac perfectione christianâ maximè proficiamus.

BEATISSIMA V. MARIA RECTÈ DICITUR DEIPARA.

Schol. I. Unio Divinitatis et humanitatis in Christo in ipso momento conceptionis facta est : *Ecce concipies et paries Filium, et vocabis nomen ejus Jesum; hic erit magnus et Filius Altissimi vocabitur. Luc.* I. Unde Beatissima V. Maria non solùm Christotocos, sed etiam Deotocos, id est Deipara, rectè appellatur. Nam *ad Gal.* IV, 4, dicitur Deus misisse Filium suum *factum ex muliere, factum sub lege.* Ex quo ita : Rectè vocatur Deipara, quæ concepit, peperit et genuit Unigenitum Dei Filium; sed B. V. Maria concepit, peperit et genuit Unigenitum Dei Filium; ergo rectè dicitur Deipara. 1° Antiqui Patres B. V. Mariam expressè Deiparam vocant. S. Dyonisius Alex. *ep. ad Paulum Samos.* S. Gregorius Naz. *or.* 51 : *Si quis sanctam Mariam Deiparam non credit, extra Divinitatem est,* et S. Cyrillus l. *de rectâ fide,* laudat etiam testimonia Attici Antiochi, Amphilochii, Chrysostomi etc. 2° Hoc idem definivit Conc. Ephes. c. 1, et Chalcedon. *art.* 5.

DIGNITAS MATERNITATIS DEI EXPLICATUR.

Schol. II. Maternitas hæc est summa perfectio puræ creaturæ conferibilis, uti unanimiter docent Patres, et S. Thomas ait : « B. Virgo, ex hoc quòd est Mater Dei, habet quamdam dignitatem infinitam ex bono infinito, quod est Deus; et ex hâc parte non potest aliquid fieri melius. » 1 p. q. 25, a. 6, ad. 4. Et S. Bonaventura : « Si omnes creaturæ, quantumcumque ascenderent in gradibus nobilitatis, essent præsentes, omnes deberent reverentiam Matri Dei. » In 1, d. 44, *dub.* 3. Ratio autem est, quia Deus unitus fuit Matri Dei non quidem hypostaticè immediatè, unam personam constituendo, sed summâ communicatione quæ a purâ creaturâ haberi potest; tum quia eum in utero suo portavit, genuit et uberibus lactavit. Unde concludit S. Thomas de Villanovâ : « Non opus

est longiore historiâ : hæc solùm sufficit ad Virginem exaltandam et extollendam. Unde et in Evangelio rariùs de eâ sermo, quia hoc satis erat ad ejus commendationem : *De quâ natus est Jesus*... Quæ gloria, quis decor, quis candor, quæ virtus, quæ gratia non decuit Matrem Dei? » *Serm.* 3 *de Nativ.*

§ 116.

MEDITATIO VIRGINITATIS B. V. AD PROFICIENDUM CONDUCIT.

Præterea, meditatio affectiva privilegii *virginitatis* in SS. Virgine Mariâ eximiè inducit ad imitationem illius pro uniuscujusque modo et consequenter ad proficiendum hac ex parte in vitâ et perfectione christianâ. — Probatur : SS. Virgo Maria exemplar est omnimodæ virginitatis quæ cadere potest in puram creaturam, tum quia semper virgo corpore fuit, ante partum, in partu et post partum et immunis ab omni peccato veniali ac motu fomitis : tum quia etiam semper virgo fuit animi prædíti perfectissimâ virginitate ad quam se non solùm proposito, sed etiam, juxta PP. et omnes Theologos, voto obstrinxit : quod ex ipsius responsione ad Angelum colligitur : *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Luc.* 1, 34. « Quod profectò, ait S. Augustinus, non diceret, nisi Deo virginem se ante vovisset. » L. *de S. Virginit.* c. 4. Ergo nullus est qui, pro suo modo, in hâc virtute toto conatu beatissimam Virginem, quæ simul est et conjux et mater, imitari non possit et debeat : matres, si non virgines, saltem castas se exhibendo ; conjugati, ut casti figurando sacramentum magnum in Christo et Ecclesiâ ; cælibes, si non voto, saltem firmo castitatis corporis et animi proposito ; virgines denique vel proposito, vel voto, SS. Virginem imitando, et unusquisque in servando castitatem statui suo convenientem.

INTER B. V. ET S. JOSEPH VERUM FUIT MATRIMONIUM.

Schol. I. Quòd verum inter Mariam et S. Josephum, non obstante voto virginitatis, matrimonium fuerit, certum est: 1° Enim in S. Scripturâ S. Josephus *vir* Beatissimæ Virginis, et Beatissima Virgo *uxor* S. Josephi appellatur. *Matth.* 1, 16, 19, 20, 24; 2° S. Augustinus l. 23, *contr. Faust.* c. 20, ait: *Neque enim Joseph quia concubitu non permixtus, ideo non maritus;* 3° Matrimonii essentia sine copulâ stare potest. Ergo verum inter Beatissimam Virginem et S. Josephum fuit matrimonium.

RATIONES CUR B. V. MARIA DESPONSATA FUERIT.

Schol. II. Rationes cur B. V. Maria, etiam post emissum votum perpetuæ virginitatis, matrimonium cum S. Josepho, Deo sic volente, inierit, variæ sunt: 1° Ex parte Christi, ne tanquam illegitimè natus a Judæis et infidelibus abjiceretur. Ita S. Ambrosius *in Luc.* II; 2° Ut Christus haberet aliquem, per quem genealogia sua, more solito, id est per virum, texeretur; 3° Ut partus Virginis diabolo occultaretur; 4° Ut Christus in tenerâ ætate nutritium haberet. Ex parte B. V. Mariæ habere virum conveniebat 1° ne a Judæis lapidaretur; 2° Ut ab infamiâ vindicaretur; 3° Ut haberet ministrum in suis necessitatibus, maximè in fugâ in Ægyptum. Ex parte nostrâ conveniens fuit 1° ut testimonio S. Joseph probaretur Christum de Virgine natum esse; 2° Ad refutandos hæreticos nuptias damnantes.

§ 117.

MEDITATIO IMMUNITATIS A PECCATO B. V. AD PROFICIENDUM JUVAT.

Rursus meditatio affectiva privilegii *immunitatis B. V. Mariæ ab omni peccato*, inferet efficacissimè imitationem a nobis peccatoribus præstabilem, ut, delendo commissa et abstinendo a committendis etiam minimis peccatis, quantùm divinæ gratiæ viribus unicuique concessum fuerit, sine offendiculo proficere possimus in vitâ et perfectione christianâ. — Proba-

tur : 1° B. V. Mariæ singularissimum donum est semper fuisse sine maculâ culpæ, tum originalis, tum actualis, gravis aut levis, nec fuisse ob aliquam imperfectionem reprehensibilem; ergo et nos sic eam imitari debemus, ut, pro nostro modulo, non solùm a gravium peccatorum maculis nos custodiamus, sed etiam, ope gratiæ, a venialibus, saltem plenè deliberatis et reprehensibilibus, statûs nostri imperfectionibus, saltem a singulis, vel ab omnibus per intervalla et ad breve tempus nobis caveamus. — 2° Licèt SS. Deipara, ex dictis, ob omni peccato et peccandi periculo exempta, et, juxta Patres et Theologos, in gratiâ confirmata fuerit, nihilominùs in omnibus periculis et umbris peccati tam cautè se gessit ac si esset peccatis obnoxia; unde ad Angeli verba *turbata est, Luc.* I, 29, quia, teste S. Ambrosio : *Maria etiam salutationem Angeli verebatur;* et, uti ait S. Hieronymus : *Ideo forsitan timore perterrita est, quia virum, quem non solebat, aspexit, Ep.* VII; ergo a fortiori nos miseri peccatores, et quia passim peccamus, et quia multipliciùs ultra peccare possumus, in sedulâ hâc præcautione SS. Deiparam imitari debemus.

MARIA IMMUNIS FUIT A LABE ORIGINALI.

Schol. I. Beatissimam Virginem Mariam sine labe originali non esse conceptam, anno 1387 docuit Joannes de Montesono Doctor Theologus Ordinis Prædicatorum. Sed ejus sententiam Universitas Parisiensis damnavit, cujus judicium Petrus de Ordeomonte Episcopus Parisiensis confirmavit. Ad Clementem VII appellavit de Montesono; sed causâ se casurum prospiciens, judicium declinare maluit et Avenione elapsus, a suis etiam desertus fuit, qui publicè palinodiam cantârunt. Circa annum 1431 tempore Concilii Basileensis de Immaculatâ Conceptione Theologi acerrimè digladiabantur et Patres Concilii de hac re maturâ acturi Joanni de Turrecrematâ mandârunt, ut suam pro veritate sententiam declararet. Paruit Synodo Turrecremata : sed cùm Eugenius Concilium Ferrariam transtulisset, Turrecremata majorem Patrum sententiam secutus Basileâ abiit; ii tamen qui pervicaciter Basileæ remanserant, sess. 36, anno 1439, decreverunt, sententiam stantem pro Immaculatâ Conceptione B. V. esse piam, consonam cultui Ecclesiastico, Fidei Catholicæ, rectæ rationi et S. Scripturæ et ab omni-

bus Catholicis tenendam, nec licere contrarium prædicare vel docere. Hoc decretum editum fuit, quando hoc Concilium non ampliùs erat legitimum; unde Sixtus IV nulla facta hujus decreti mentione anno 1476, Constitutionem edidit, in quâ Indulgentias iis concessit qui in Festo Concept. B. Virginis Missam et Officium a se approbatum recitarent, aut iis interessent. Alteram rursus edidit anno 1483, in quâ eos damnat, qui ausint affirmare, eum lethaliter peccare, qui hoc Festum celebraret; aut hæreticum esse, qui propugnaret, B. Virginem ab originali immunem fuisse. Uti patet ex *Extrav. com. de Rel. et Ven. SS.* Huic Constitutioni fortè ansam dedit disputatio a Vincentio de Brandelis O. Præd. Ferrariæ habita, in quâ Immaculatæ Conceptioni B. V. contradixit. Decretum Concilii Basileensis amplexa est quædam Synodus Avenionensis anno 1457, et Universitas Parisiensis. Trithemius etiam anno 1494, in *Comment. de laudibus S. Annæ*, Immaculatam Conceptionem B. Virginis propugnavit, cujus opinionem Universitas Parisiensis, Coloniensis, Ordo Carmelitarum, Minorum, plures Cardinales, Archiepiscopi et Episcopi defenderunt. Imò Universitas Parisiensis, anno 1497, decretum edidit, ne quis deinceps Doctoris gradum consequeretur, qui huic sententiæ non faveret et edito juramento se non astringeret, se eam strenuè propugnaturum et sic contrariam sententiam falsam, impiam et erroneam esse censuit. Tandem tempore Concilii Tridentini tractatus de Turrecremată hucusque delitescens editus fuit, et licèt Patres Tridentini Immaculatæ Conceptioni faverent, noluerunt tamen contrariæ opinioni præjudicium afferre; sed in decreto de peccato originali observandas esse Constitutiones Sixti P. IV, sub pœnis in eis contentis edixerunt. Recrudescente verò eâdem hac controversiâ S. Pius V, anno 1570, Constitutionem edidit, ubi graves in eum pœnas statuit, qui vel in Concionibus vel publicis conventibus alterutram opinionem auderet attingere : Viris tamen doctis de hac re in publicis disputationibus, absente scandalo : 1° Disputandi licentiam dedit, absque eo tamen, ne quis in hac re ab Apostolicâ Sede necdùm definitâ alterutram sententiam auderet; notare velut erroneam. Omnia hæc confirmavit Paulus V, anno 1616, et anno 1617, vetuit ne quis deinceps in Concionibus, lectionibus et Thesibus aut aliis actis affirmare auderet Beatissimam Virginem in originali conceptam esse, quin tamen contrariæ opinioni præjudicium inferre velit. Gregorius XV, anno 1622, constituit 1° eum, qui in actis publicis sustinet Immaculatam Conceptionem, contrariam sententiam impugnare non debere, sed de eâ silere; 2° Ut, novis exortis opinionibus in Christiano populo, quòd in privatis conventibus propugnata fuisset opinio Immaculatæ Conceptioni ad-

versa, ne in privatis quidem actibus liceret eam defendere, exceptis Fratribus Ord. Præd.; 3° Ut in officio Ecclesiastico Conceptionis B. V. nemo sive privatim sive publicè alio quàm Conceptionis titulo sine addito uteretur. Tandem Alexander VII, anno 1661, graves pœnas in eum statuit, qui sententiam, cultum, Festum Conceptionis in dubium vocare auderet, aut quovis prætextu obterere: vetat tamen dicere, contrarium tenentes hæresis crimen, vel peccatum mortale incurrere, neque hanc controversiam vult decidere; sicuti etiam Hispaniarum Reges Philipus III, apud Paulum V, et Philipus IV, apud Gregorium XV, pro definiendâ hac controversiâ nihil obtinere potuerunt. Ex his patet, nondum esse de fide Beatissimam Virginem non contraxisse peccatum originale: licèt enim Ecclesia celebret Festum Conceptionis B. V., hoc tamen non celebrat quà immaculatæ, sed quà gaudiosæ, quia tunc primùm pignus redemptionis accepimus. Unde Gregorius XV præcepit ut in Missâ et Officio non dicatur *Conceptio Immaculata,* sed simpliciter *Conceptio:* et in Constitutionibus Pontificum verba: *Immaculata*, *Intemerata,* referuntur ad Beatissimam Virginem: imò cùm verba Clementis XI, ut Festum Conceptionis B. M. V. Immaculatæ de præcepto observetur, in quâdam Italiæ urbe ita imprimerentur: *ut Festum Immaculatæ Conceptionis* etc., idem Clemens, 1709, Ordinario loci præcepit ut severè eum reprehenderet, qui verba adulterari præsumpsit, illam editionem supprimeret. (Hoc privilegium legendi in *præfatio: et te in Conceptione Immaculatâ,* quo jam priùs gaudebat Ordo Minorum, a Gregorio XVI, die 14 Martii, an. 1838, ad Ecclesias Urbis extensum fuit.) Deinde licèt sub titulo Immaculatæ Conceptionis B. V. Festum celebraretur, non sequitur quòd ipsum mysterium tanquam de fide certum Ecclesia statuat: potest enim Ecclesia Conceptionem Immaculatam religiosè ac piè colere et colendam proponere ex solâ certitudine morali ac prudenti judicio, quòd tali cultu digna sit, quin res ipsa tanquam de fide certa statuatur. Nihilominus est sententia moraliter certa, catholicæ plebis et omnium Catholicarum Academiarum communis, utque Sedis Apostolicæ argumentis apertis innixa, Beatissimam Virginem Mariam nunquam contraxisse peccatum originale, cujus hanc rationem profert Scotus: Beatissimam Virginem sine originali peccatum conceptam fuisse potuit Deus facere, et hoc redundat in honorem Filii ac cedit in majorem Matris Dei perfectionem, nec ratio, nec S. Scripturæ vel Ecclesiæ auctoritas obstat; adeòque voluit Deus; ergo fecit. Deinde Beatissimam Virginem, etsi nunquam peccati mancipium fuerit, Jesus Christus redemit: perfectus autem Redemptor fuit, cujus partes erant, aliquem perfectè redimere, id est, ab omni pœnâ: cùm verò carere Dei gratiâ, vel

momento temporis, sit gravissima pœna, decebat ut esset aliqua creatura, nec sane alia quàm sanctissima Dei Mater, quæ nequidem puncto temporis esset Deo invisa, sed per Christi merita quolibet momento ab omni culpâ et odio Dei libera : adeòque sine originali concepta, quod postulabant tria Christi attributa perfectissimi Pacatoris, Mediatoris et Benefactoris. Non obstat 1° quòd *ad Rom.* v, omnes in Adam peccasse, dicantur : nam solùm sequitur, omnes peccasse quoad debitum, non verò quoad actualem incurrentiam, adeoque omnes in sensu accommodo, non absoluto. Eodem modo Christus pro omnibus mortuus est, non quòd omnes essent peccatores actu, sed debito et exigentiâ. Non obstat, 2°, quòd Beatissima Virgo prodierit ex semine corrupto; nam corruptum solum fuit, si spectemus conceptionem materialem, non verò si formalem et gratiam attendamus. Non obstat, 3°, quòd sic Beatissima Virgo redempta non fuisset : redempta enim fuit non redemptione liberativâ, sed præservativâ : redemptio quippe non semper actualem captivitatem supponit, sed sufficit debitum eam incurrendi.

QUÆ TAMEN DEBITUM PROXIMUM AD ILLUD CONTRAHENDUM HABUIT.

Schol. II. Quærunt ulteriùs Scholæ an Beatissima Virgo habuerit debitum proximum contrahendi peccatum originale. Respondetur communiùs affirmativè, tum quia aliàs non fuisset propriè a Christo redempta, utpote non comprehensa sub objecto redemptionis, scilicet sub peccato Adami, quatenus est peccatum naturæ : tum quia si Adamus non peccâsset, Beatissima Virgo habuisset jus accipiendi justitiam originalem : ergo quia Adamus peccavit, illa habuit debitum contrahendi originale, eo ipso, quòd descenderit a semine corrupto destituto vigore justitiæ originalis propagativo. Certè eo ipso quòd Beatissima Virgo ex speciali privilegio ab originali præservata fuerit, supponitur eam sub lege comprehensam fuisse. Nec obstat 1° pro beatissimâ Virgine legem illam latam non fuisse; nam pro eâ quidem lata non fuit quoad executionem, bene verò quoad obligationem. Non obstat 2° quòd debitum proximum sit saltem umbra peccati, quæ Matrem Dei non decet. Nam est umbra peccati inficientis naturam, non personam, nec est coactio ad peccatum contrahendum, sed tantùm ad ejus debitum. Unde etiam Beatissima Virgo nunquam fuit sine gratiâ quoad personam, sed solùm quoad naturam, quæ tamen denominatio fuit merè extrinseca. Non obstat 3° quòd B. V. non habuerit fomitem : ergo nec debitum proximum, quod vilius est. Hoc autem falsum est; fomes

enim inclinat ad peccatum, ita ut simul supposito inhæreat intrinsecè · debitum verò proximum solùm extrinsecè denominat.

LICITUM ERGO EST VOTUM SANGUINARIUM PRO DEFENDENDA IMMACULATA B. V. CONCEPTIONE.

Schol. III. Ordinis Militaris S. Georgii Equites juramento se obstringunt, sese vitam et sanguinem pro defensione Immaculatæ sine labe originali Conceptionis B. V. profusuros. Contra hoc juramentum et votum sanguinarium pugnat Muratorius, seu Lamindus Pritannus *de ingen. moderat. in Relig. neg.* l. 2, c. 6, vocatque illud pervicaciam. Verùm hoc juramentum et votum sanguinarium esse licitum, patet 1° ex eo, quia Sedes Apostolica hunc Ordinem Equitum hoc juramento se obligantium approbavit. 2° Certa est Romanorum Pontificum et Ecclesiæ propensio in sententiam, Beatissimam Virginem esse sine labe originali conceptam; unde hæc sententia est magis probabilis, magis pia et moraliter certa : ergo licet pro eâ defendendâ mortem oppetere. Quippe pro exercendâ virtute licet mori : sed qui prudenter existimat sibi certam esse hanc veritatem de Immaculatâ Conceptione B. V. exercet virtutem, dum judicio moraliter certo et veritati ad majorem Dei gloriam pertinenti assentitur : ergo licèt non teneatur pro eâ mori, potest tamen se juramento obligare, ut pro ejus defensione moriatur, quia hoc modo juramentum est de re licità et majori bono virtutis. 3° Ecclesia laudat illos Sanctos qui a Tyrannis occisi fuerunt, quia omittere nolebant actum alicujus virtutis, a quo tamen cessare poterant, uti Virgines quæ maluerunt mori quàm nubere : cùm igitur sententia de Immaculatâ Conceptione sit magis pia quàm contraria, licèt eam pro vitandâ morte quis sequi possit, licitum est juramentum pro ejus defensione sanguinem profundendi. Notat tamen Benedictus XIV, in opere *de Canoniz.* hominem pro hac sententiâ morientem non fore Martyrem, quia moritur pro veritate nondum ab Ecclesiâ de fide definitâ, adeòque deest causa ad Martyrium requisita. Hinc Theophilo Raynaudo talem verum Martyrem esse asserenti silentium a Sede Apostolica fuit impositum. Hoc idem, scilicet talem Martyrem non fore, evincit Muratorius suis rationibus.

ADHORTATIO AD IMITATIONEM VITÆ B. V. M.

Corollarium. Inspiciamus ergo hoc speculum sine maculâ, Mariam et ad hujus speculi conspectum nos speculemur. « Sit nobis

tanquam in imagine descripta virginitas, vitaque B. Mariæ : de quâ velut in speculo refulget species castitatis et forma virtutis. Hinc sumamus licèt exempla vivendi, ubi tanquam in exemplari magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeamus, ostendunt. » S. Ambros., l. 2 *de Virg.*, c. 2. Sint oculi nostri in manibus Dominæ nostræ, in quâ, uti Dionysius Carth. ait : « A plantâ pedis usque ad verticem capitis nihil penitùs fuit, neque in corpore, neque in animâ, indecens, reprehensibile, indecorum. » L. 1, *de Laud. Virg.*, art. 35. « Quando enim, pergit S. Ambrosius, ista vel vultu læsit parentes? quando dissensit a propinquis? quando fastidivit humiles? quando derisit debilem? quando vitavit inopem? Eos solos solita cœtus virorum invisere, quos misericordia non erubesceret, neque præteriret verecundia. Nihil torvum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inverecundum : non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior, ut ipsa corporis species simulacrum fuerit mentis, figura probitatis. » L. c. Ecce in quibus B. Virgo a nobis sit imitabilis.

§ 118.

MEDITATIO SANCTITATIS B. V. PERFECTIONEM NOSTRAM PROMOVET.

Denique meditatio affectiva privilegii omnimodæ *sanctitatis* B. V. Mariæ, imitationem ejus pro nostrâ tenuitate, et profectum in vitâ et perfectione christianâ excitare et promovere in nobis potest.—Probatur 1° B. V. Maria *gratiâ plena* prædicatur ab Angelo, *Luc.* 1, 28, utpote quæ, juxta expositionem S. Ambrosii : *Sola gratiam, quam nulla alia meruerat, consecuta est, ut gratiæ repleretur auctore :* et, juxta S. Bernardum, *est plenus aquæductus, ut accipiant ceteri de plenitudine. Serm. de Nat. B. M.* Et certificatur ab eodem Angelo : *Invenisti enim gratiam apud Deum, ibid.*, 30; ubi S. Bernardus subdit : « Quòd plena est gratiâ et gratiam adhuc invenit, digna prorsus invenire quod quærit, cui propria non sufficit plenitudo, nec suo potest esse contenta bono; sed quemadmodum est : qui bibunt me adhuc sitient, petit supereffluentiam ad salutem universitatis. » Ergo ex hâc meditatione ad imitationem de-

votionis, orationis et aliarum virtutum B. V. Mariæ provocari, et per ejus intercessionem gratiam a Deo ad proficiendum in perfectione impetrare possumus. — 2° B. V. Maria, suis meritis gratiam et gloriam accumulantibus, omnes alias animas sanctas longè superavit, teste S. Bonaventurâ : « Multæ aliæ animæ justæ congregaverunt divitias virtutum et gratiarum divitias meritorum et præmiorum, sed Maria universis divitiis supergressa est excellentissimè universas, » *Spec. B. V.*, c. 8; quia nimirum omnibus diebus, quin et momentis vitæ suæ, semper fecit quod magis erat placitum divino filio suo; ergo et nos, pro mensurâ gratiarum et auxiliorum quibus nos Deus ad bene merendum vocare dignatur, imitari SS. Deiparam studeamus, et fideliter et plenè Deo ad perfectius et melius excitanti et adjuvanti respondeamus.

EXCELLENTIA SANCTITATIS B. V. EXPONITUR.

Scholium. Theologi cum Suarez, t. 2, in 3 p., Raynaudus *Dyptych. Marian.*, Vega *Theol. Marian.* etc. communiter docent B. V. Mariam fuisse in viâ et modò esse in gloriâ, gratiâ et meritis cumulatissimam eâ plenitudine quæ in puram creaturam cadere potest, non quidem juxta id quod absolutè, seu secundùm potentiam Dei absolutam est possibile, sed juxta mensuram divinæ providentiæ conformem statui et dignitati Matris Dei, quæ quidem longissimè inferior est, non solùm Christo ut Deo, sed etiam humanitate Christi : longè tamen superior est statui Angelorum et ceterorum hominum. Ex hoc autem concludunt 1° SS. Deiparam adhuc a primo instanti conceptionis inclusivè omnem quam habuit gratiam, ex propriis meritis, non quidem semper de condigno, sed saltem de congruo, seu ex propriâ dispositione, habuisse; 2° Eam semper continuâsse, augendo gratiam ex meritis et quidem per singula momenta, etiam in somno; quia fides quâ illustrabatur, juxta hos Theologos, juvit ad operandum per ideas infusas independentes a phantasmatibus, et quia semper se exercuit per actus humanos et saltem ex fine supernaturales; 3° Quòd semper exercuerit actus heroicos, tum ex objecto, tum intentione, tum omnigenæ virtutis flore, præsertim charitatis ardore, a quâ nunquam defecerat, saltem virtualiter, quia et formaliter, usquedum vi amoris, ne tunc quidem moraliter interrupti, moreretur : 4° Quòd

si non per excessum duplò majorem, saltem ad amplissimam mensuram gratiæ actualis, quam semper implevit, incrementa gratiæ sanctificantis, maximè pro casu annuntiationis, passionis etc., ineffabiliter auxerit, quæ augmenta in calculum mathematicum redegerunt Gaspar Schottus *de Magiâ*, l. 8, *synt.* 1, § 11, Nierenbergius et Segneri; 5° Denique docent quòd gratia et gloria SS. Deiparæ, saltem in consummatione, longè major fuerit gratiâ consummatâ et Angelorum et Sanctorum omnium, etsi collectivè sumantur. Ita Reguera, *Prax. Th. Myst.*, t. 1, p. 600.

§ 119.

VIRTUS QUID?

Meditatio affectiva vitæ et passionis Christi Domini et privilegiorum B. V. Mariæ, eo potissimùm fine a proficientibus in perfectione christianâ frequentanda est, ut ad imitationem ac implantationem virtutum et earum constans exercitium, animentur. De quibus proinde modò agendum est. — *Virtus*, igitur, est habitus quo homo bonus et operatio ejus bona efficitur; sive est habitus ad actus moraliter bonos et honestos eliciendos facilitans et inclinans; sive denique, juxta S. Augustinum, *est bona qualitas mentis quâ rectè vivitur, quâ nullus malè utitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur.* L. 2, *de Lib. Arbit.* Quam definitionem amplectitur, et pluribus exornat D. Thomas, 1, 2, q. 55, a. 4.

DIVISIO VIRTUTIS.

Schol. I. Virtus pro nostro hoc instituto duplex dintinguitur: 1° Alia est *theologica*, quæ immediatè circa Deum versatur, estque triplex: *Fides*, *spes* et *charitas*, de quibus dicitur: *Qui timetis Deum, credite illi...*, *sperate in illum...*, *diligite illum.* Quæ virtutes *theologicæ* vocantur, vel quia circa Deum tanquam proprium objectum versantur, vel quia hominem quodammodo in Deum transformant ac divinum reddunt, vel quia a solo Deo infunduntur, vel demum quia solâ divinâ revelatione in S. Scripturâ nobis traditæ sunt, cùm apud philosophos fuerint incognitæ. Quippe per fidem

cognoscitur Deus ut finis noster supernaturalis : per spem concupiscitur et exspectatur possidendus in patriâ ; et per charitatem super omnia diligitur ; 2° Alia est *moralis*, quæ versatur circa objectum creatum et bonitatem quamdam moralem et informandis hominum moribus occupatur, quæ quatuor genera virtutum complectitur, quibus reliquæ, tanquam species, seu, ut aiunt, *virtutes subjectivæ*, subjiciuntur, vel illis ut partes integrantes conjunguntur, et ideo *virtutes integrantes* dicuntur ; vel veluti modi et instrumenta in exercendis virtutum principalium actibus adhibentur, et *virtutes potentiales* vocantur. Quatuor hæc virtutum genera *cardinales*, seu principales appellantur, suntque *prudentia, justitia, temperantia* et *fortitudo*, per quas homo circa creaturas perficitur et quidem quantùm ad intellectum per prudentiam, quantùm ad voluntatem in ordine ad alios per justitiam, in ordine ad seipsum quoad bona appetibilia per temperantiam, et quoad mala, seu adversa toleranda, per fortitudinem. Virtutes *cardinales* a Platonicis et a S. Thomâ, 1, 2, q. 61, a. 5, dividuntur in virtutes *politicas, purgatorias, purgati animi* et *exemplares*. Exemplar humanæ virtutis in Deo præexistit, sicut in eo præexistunt omnium rerum rationes, et sic virtutes, prout sunt exemplariter in Deo, dicuntur *exemplares*. Quæ verò sunt in homine virtutes, vocantur *politicæ*, cùm secundùm eas homo rectè se habet in rebus humanis gerendis : quocirca de Salomone prudenter regnum gubernante dicitur : *Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis.* » III *Reg.* IV, 29 ; de justitiâ : *Deus judicium tuum Regi da et justitiam tuam filio regis, Ps.* LXXI, 1 : de fortitudine : *Noli quærere fieri judex nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, Eccli.* VII, 6 ; de temperantiâ : *Beata terra cujus Rex nobilis est, et cujus principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, et non ad luxuriam. Eccl.* X, 17. Virtutes *purgatoriæ* sunt quarum ope pugna instituitur pro animi passionibus rationi subdendis, de quibus et quidem de prudentiâ, dicitur : *Estote prudentes sicut serpentes, Matth.* X, 16 ; de temperantiâ : *Qui abstinens est adjiciet dies, Eccli.* XXXVII, 34 ; de justitiâ : *Usque ad mortem certa pro justitiâ, Eccli.* IV, 33 ; *de fortitudine : Forti animo esto, in proximo est ut a Deo cureris. Tob.* V, 13. Purgatoriis virtutibus succedunt virtutes *purgati animi*, ita ut prudentia sola divina intueatur ; temperantia terrenas cupiditates nesciat ; fortitudo passiones ignoret ; justitia cum divinâ mente perpetuo fœdere societur, cujus exemplum in Job habemus, et alia adducit Lauræa in 3 *sent.*, t. 2, *disp.* 5, a. 3 etc. Denique virtus alia est *communis*, de quâ loquitur definitio in § 119 allata ; alia est *heroica*, quæ, juxta Lauræam in 3 *sent.*, 1, 2, d. 32, est ille virtutis gradus et perfectio, seu fulgor

et excellentia, quæ facit ut homo circa materiam illius virtutis supra communem aliorum hominum operandi modum operetur.

VIRTUS HEROICA QUID?

Schol. II. Proinde, ut virtus sit heroica, requiritur ut eâ præditus expeditè, promptè et delectabiliter operetur, ad quod annexum aliquod donum Spiritûs sancti requiritur, juxta S. Thomam, 1, 2, q. 68, a. 1, et Rosignolium *de Discipl. Christ. perf.* l. 3, c. 2. Negat tamen Lauræa l. c. virtutem heroicam differre specie a non heroicâ, cùm heroicitas sit solùm perfectio virtutis. Item licèt virtus heroica sit virtus purgati animi, tamen inferri nequit virtutem heroicam esse non posse nisi sit purgati animi, nam glossa in *Clement. fin. de hæretic.* docet quidem virtutes purgatorias esse virtutes hominum nondum purgatorum a passionum insultibus, et sic non summè perfectorum, sed ad hoc toto conatu tendentium; virtutes autem purgati animi esse hominum totaliter purgatorum a passionum molestiis : sed subdens virtutes purgatorias esse hominis imperfecti, hanc imperfectionem restringit ad defectum majoris perfectionis, quæ vel in beatis in patriâ, vel in paucissimis in hac vitâ perfectissimis invenitur, non verò extendit ad defectum heroicitatis. Heroicitas, seu promptitudo, delectatio et alacritas in operando, non excludunt passiones, sed cum eis cohærent, præcipuè si sint in gradu remisso, uti explicat Rosignolius l. c, c. 3. Item virtus christiana, seu actio, ut sit heroica, non debet esse necessariò consilii, sed sufficit, si sit etiam præcepti, si cetera ad heroicitatem requisita concurrant; tum quia perfectio per se consistit in charitate, adeoque in præceptis, secundariò autem in consiliis: tum quia magis meritorium est opus factum cum voto, quàm sine voto. Idipsum innuunt S. Vincentius Ferrerius in *Serm. de S. Francis.*, Navarrus, *Com. 4, de Regular.*, aliique et meritò : aliàs enim sancta Theresia nullum actum heroicum elicuisset, utpote quæ emiserat votum faciendi semper quod perfectius cognovisset. Sectarii vota impugnantes dicunt heroicitatem consistere in libertate, vota verò auferre libertatem, adeòque heroicitatem et sanctitatem. Sed hos refellit Bellarminus l. 2, *de Monach.*, c. 18, ostendens vota non tollere libertatem ad laudem, meritum et heroicitatem necessariam : imò S. Thomas, Opusc. 18. *de Perfect.*, c. 10, docet meritum operantis ex voto augeri.

Schol. III. Virtutes aliæ sunt *infusæ*, quarum habitus a Deo nobis infunduntur, quales sunt virtutes theologicæ, quæ nobis in baptismo, et si per peccatum mortale amissæ fuerint, per justificationem denuò infunduntur, et per actus bonos et meritorios de condigno augentur. Quod idem probabiliter de virtutibus moralibus dici potest. Aliæ sunt acquisitæ, scilicet virtutes morales, quæ acquiruntur per actus virtuosos frequenter elicitos et imperatos. An verò virtutes ita inter se sint connexæ, ut unam habens ceteras habere dicendus sit respondet Benedictus XIV, *de Serv. Dei. Beatif.*, l. 3, c. 21, certò asseri non posse connexionem reperiri inter habitus virtutum theologicarum et moralium, tum quia, amissâ per peccatum charitate, remanent adhuc fides et spes; adeoque virtutum theologicarum connexio inter se, non ab ipsarum naturâ, sed Dei liberalitate qui, quando aliquem sanat, perfectè sanat, in primâ ipsarum infusione verificatur: tum quia non est certum an habitus virtutum moralium cum virtutibus theologicis in justificatione infundantur; tum quia experientiâ constat aliquos esse humiles, sed non fortes: adeoque connexio virtutum solùm necessaria esse videtur ut sint omninò perfectæ, uti ait S. Gregorius: *Una itaque virtus sine aliis aut omnino nulla est, aut imperfecta.* L. 22, *Mor.*, c. 1. Quod idem docet S. Thomas. 1, 2, q. 65, a. 1, nimirum virtutes morales considerari posse ut sunt imperfectæ, et sic non esse connexas, contra verò connexas esse si considerentur uti perfectæ, ita ut unam perfectam habens, alias habere debeat, saltem in præparatione animi, cum proposito implicito vel explicito eas exercendi, si occasio detur.

§ 120.

REQUISITA AD VIRTUTEM CHRISTIANAM.

Ut *virtus* sit vera, christiana et ad salutem æternam proficua, sequentes conditiones requiruntur.

I. Actus ejus debet esse *deliberatus* et *liber*, *ex motivo honesto* et *virtuoso* elicitus. Nam virtuosus dicitur laudabilis *qui potuit transgredi et non est transgressus*, *Eccli.* xxxi, 10; et juxta S. Augustinum: « Nulla a justitiâ bonis præmia, et

malis supplicia essent constituta, si a Dei præscientiâ imprimatur necessitas. » L. 5, *de Civ.*, c. 7; ergo debet esse deliberatus et liber. Deinde opus in individuo indifferens non datur; ergo ex motivo honesto elici debet.

II. Omnes *circumstantiæ* in quibus actus virtuosi eliciuntur debent esse *moraliter bonæ*, quia bonum ex integrâ causâ, malum ex quocumque defectu.

III. Actus virtutis christianæ debent elici ex *fine supernaturali*, per fidem divinam cognito : aliàs essent merè naturales.

IV. Debent elici *mediante gratiâ* divinâ actuali excitante et cooperante, quæ omnino ad omne opus supernaturale requiritur, quia *sine me nihil potestis facere. Joan.* xv, 5.

V. Debent esse actus sæpissimè *frequentati*, quia non ex uno vel altero actu, sed ex frequentibus actibus generatur habitus.

VI. Ut verò actus virtutis etiam sit meritorius de condigno gratiæ et gloriæ, debet elici ab homine in statu gratiæ existente et imperari saltem a charitate omnium virtutum formâ et reginâ.

AN SINE FIDE ET CHARITATE VERÆ ET HEROICÆ VIRTUTES DENTUR.

Scholium. Quærunt Theologi, an infideles solo naturali lumine aliquas virtutes in suo genere perfectas, licèt non meritorias vitæ æternæ, habere possint; et an eæ ad gradum heroicum in eis ascendere valeant; et an inter illos quisquam fuerit ita virtute præditus, ut revera heros esset. Primum innuere videtur S. Ambrosius in *Ps.*, t. 1, oper., col. 757, et ex quibusdam Scripturæ locis suadent Theologi, docentes ab infidelibus absque fide fieri posse aliqua opera moraliter bona : quod etiam desumitur ex damnatione propositionum Baii et aliorum, affirmantium omnia infidelium opera esse peccata. Si igitur in gentilibus veræ virtutes morales reperiri possint, nil prohibere videtur quin etiam ad gradum heroicum, spectatâ rei naturâ, pertingere valeant. Verùm cùm ad constituendum verum heroem collectio omnium virtutum moralium requiratur, quotquot autem inter gentiles, propter alicujus virtutis moralis excellentiam, apud suos nomen heroes consecuti sunt.

aliis ut plurimùm virtutibus caruerint et vitiis infecti fuerint, neminem ex illis strictè heroem fuisse statuendum est, ut lato calamo probant Lauræa, 3 *sent.*, t. 2, disp. 5, art. 2, et Theophilus Raynaudus, l. 4, *de Virtut.*, t. 1, c. 1, sect. 2. Eodem modo sine charitate et gratiâ sanctificante veræ quidem virtutes morales, non tamen perfectæ, acquiri possunt.

§ 121.

FIDES QUID?

Cùm igitur homo per tres virtutes theologicas sufficienter perficiatur circa Deum, scilicet circa ipsum ut supernaturaliter cognoscendum, per *fidem;* circa ipsum ut appetibilem a nobis tanquam summum bonum nostrum, per *spem;* circa ipsum ut diligibilem in se, per *charitatem;* et per quatuor virtutes cardinales sufficienter perficiatur circa creaturas, quia per *prudentiam* perficitur intellectus; per *justitiam*, voluntas quoad proximum; per *temperantiam* in prosperis, et *fortitudinem* in adversis quoad seipsum; hinc qui septem has virtutes, cum contentis sub illis, sibi implantaverit, quoad omnes suas potentias perfectus erit. Quare de illis hìc agendum est non quidem theologicè, dogmaticè et moraliter, sed theologicè-mysticè, in quantùm ad proficiendum in christianâ perfectione conducunt et necessariæ sunt. — Et 1° quidem de *fide*, quæ ab Apostolo definitur *sperandarum substantia rerum*, id est fundamentum spei, *argumentum non apparentium*, *Hebr.* XI, 1 seu lumen habitualiter inclinans ad assentiendum veritatibus obscuris a Deo revelatis; sive *fides* est virtus theologica divinitùs infusa, quâ firmiter assentimus, propter divinam veritatem, omnibus quæ Deus revelavit et nobis per Ecclesiam proposuit, sive scripta sint, sive non.

EXPLICATUR.

Scholium. Credere ergo oportet omnia quæ a sanctâ matre nostrâ Ecclesiâ Romano-Catholicâ, quæ unica est Christi sponsa et co-

lumna veritatis, tanquam a Deo revelata, et ut talia credenda proponuntur, et quidem ideo quia Deus, summa veritas, revelavit. De quo, sicut et de motivis credendi, videri etiam possunt ascetæ qui de hâc materiâ tractant, et inter alios Joannes a Jesu Mariâ. *Instruct. Novit.*, c. 2.

§ 122.

FIDES AD PROFICIENDUM NECESSARIA EST.

Fides basis ceterarum virtutum et totius Christianæ vitæ fundamentum, sine quâ nemo potest placere Deo, prima virtus est in quâ exerceri toto conatu debemus, ut in perfectione crescamus.—Probatur 1° ex S. Scripturâ. Apostolus, vim fidei extollens, eamque exemplo Sanctorum V. T. probans, ait : *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam, adepti sunt repromissiones. Hebr.* xi, 33. Ubi S. Thomas probat hoc spiritualiter verificari de Sanctis, quatenus per fidem vicerunt diabolum, carnem et mundum cum regnis suis. « Nullus enim potest præsentia contemnere, nisi propter spem futurorum bonorum : per contemptum enim principaliter vincitur mundus; et ideo quòd fides nobis ostendit invisibilia, propter quæ contemnitur mundus, ideo vincit mundum fides nostra. » *Lect.* 7. Plura fidei elogia Mansi, *Biblioth. mor.*, tr. 22, disc. 3, ex S. Scripturâ congerit. — 2° Patet ex PP. : S. Chrysostomus ait : « Est enim fides origo justitiæ, sanctitatis caput, devotionis principium, religionis fundamentum. Nullus unquam sine hac Dominum promeruit, nullus sine illâ fastigium sublimitatis ascendit. Quoties ad istam fidem acceditur ac pactum inter Deum et hominem firmatur, tum homo Deo se credere profitetur et a Deo homini pignus quoddam Spiritûs sancti tribuitur. » *Hom. de fide* etc. Subscribit S. Thomas de Villanovâ de fide dicens : « Hæc veros christicolas facit mollia abjicere, dulcia relinquere, aspera subire, laboriosa sufferre. Fides prava desideria frenat, effrenatos appetitus cohibet, feroces cordis motus sedat, vitia petit, virtutes inserit; mollia calcat,

aspera tolerat, in prosperis non erigitur, in adversis non dejicitur : denique nihil est tam arduum et tam durum quod non aggrediatur propter Deum qui vivâ fide credit in Deum. » *Serm. in Oct. Paschæ.* Nota *vivâ fide :* mortua enim, otiosa, sine operibus ac sine spe et charitate, ad dicta non prodest, juxta Tridentinum, *Sess.* 6, c. 7. Eodem tamen teste, c. 10, etiam certum est reliquas virtutes cum operibus non prodesse sive ad primam justificationem, sive ad ejus augmentum nisi « cooperante fide bonis operibus. » Testatur item P. Valentia, t. 3, d. 1, q. 7, Patres omnia ferè ascribere fidei, tanquam radici et causæ, quia est fundamentum totius humanæ salutis, ita ut Apostolus meritò dixerit : *Justus autem meus ex fide vivit. Hebr.* x, 38. — Unde 3° apparet ratio quam affert S. Thomas, 2, 2, q. 7, art. 82, et q. 8, a. 1, 7 et 8, tum quòd fidei effectus specialis sit purificare cor : *Fide purificans corda eorum, Act.* xv, 9, tum quòd fides roboretur dono intellectûs, quo movetur quis a Spiritu sancto ut meliùs penetret res fidei et Deo firmiùs inhæreat; tum quòd huic dono et fidei sic roboratæ, correspondeat, ex modo dictis, puritas et mundities cordis, quæ est una ex octo beatitudinibus; tum quòd illi etiam correspondeat fructus Spiritûs sancti qui dicitur fides. Denique quia, sicuti notat Rosignolius, l. 3, *Christ. perf.*, c. 4, fides in gradu perfecto ad omnes virtutes et actiones heroicas exercendas provocat quæ ab hominibus fiunt, præsertim autem mundi contemptum et humanarum divitiarum ac rerum omnium perfectam abdicationem.

SIGNA FIDEI HEROICÆ.

Schol. I. Fides in gradu perfecto et *heroico* dignosci potest ab externâ confessione eorum quæ in corde creduntur, scilicet ex observantiâ præceptorum, ex oratione ad Deum, ex submissione ad Deum, ad Ecclesiam catholicam et ejus visibile Caput Romanum Pontificem, in omnibus quæ pertinent ad credendum et operandum propter salutem æternam; ex fidei dilatatione, aut saltem ejus desiderio; ex timore Dei, ex cultu Dei et Sanctorum; ex horrore peccati et pœnitentiâ de eo commisso; ex patientiâ in adversis; ex

lætitiâ in bonis operibus; ex humilitate et suî abjectione; ex martyrio et aliis adversitatibus ac persecutionibus pro fide perpessis. Item dicimus habitum heroicum fidei ex his actionibus dignosci, si earum frequentia suppetat, si facilitas, promptitudo et delectabilitas eas comitentur, et si ex circumstantiis in quibus prodierunt, aliquid arduum et excellens adfuerit quod admirationem conciliet et sic agentem elevet supra communem operandi modum, etiam proborum virorum : ad quæ donum Spiritûs sancti, scilicet intellectûs, concurrit : de quo dicitur : *Intellectum tibi dabo et instruam te in viâ hac, quâ gradieris : firmabo super te oculos meos. Ps.* XXXI, 8. Quæ omnia probat Lauræa, t. 2, in 3 sent., d. 32, a. 9, et Benedictus XIV exemplis illustrat, *de Serv. Dei Beatif.*, l. 3, c. 23.

PRAXIS IMPLANTANDI FIDEM.

Schol. II. Actus quibus fides in animâ christianâ implantatur sunt : 1° Quotidie Deo pro beneficio vocationis ad fidem catholicam gratias agere et simul orare ut nos in verâ fide semper usque ad mortem conservare dignetur. 2° Quotidie rèflexè orare Symbolum Apostolorum et firmissimè, propter infinitam Dei veracitatem credere mysteria in eo Symbolo contenta et quidquid credendum proponit Ecclesia Romano-Catholica. 3° Sæpiùs elicere hunc actum, quòd quis, cum gratiâ Dei, libentiùs velit mori et omnia pati ac perdere, quàm fidem Romano-Catholicam negare aut deserere : *Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram Patre meo. Matth.* x, 33. 4° Sæpiùs recogitare et agnoscere imbecillitatem, ignorantiam et errores proprii intellectûs et judicii, quoties nimirum aliquis proprio judicio jam deceptus fuerit; adeoque melius est suum intellectum et judicium captivare in obsequium fidei christianæ et illi simpliciter assentiri quod Deus omnisciens, falli ac fallere nescius, revelavit, et hoc cum pio voluntatis in Deum affectu, hoc est ex amore erga Deum, ex filiali reverentiâ et fiduciâ erga illum, ex summâ æstimatione divinæ omniscientiæ, sapientiæ et bonitatis, ex humillimâ veneratione divinorum judiciorum. 5° Sæpiùs perpendere quòd Deus sit ens infinitè perfectum, nos verò valde limitatæ perfectionis, et intellectûs exigui : adeòque divina mysteria, judicia et opera sunt nobis incomprehensibilia et inscrutabilia, quibus proinde intellectum nostrum subjicere debemus, cum Apostolo exclamantes : *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei. quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Rom.* XI, 33. Non disputare cum diabolo tentante de articulis fidei.

sed simpliciter credere quæ credit sancta mater Ecclesia Romano-Catholica, et in hac fide vivere, et pro hac fide, cum gratiâ divinâ, mori velle.

ADHORTATIO AD VIRTUTEM FIDEI THEOLOGICÆ.

Corollarium. Exerceamus igitur nos in fide, non qualitercumque, sed in gradu perfecto et heroico: *Fortes in fide.* I *Petr.* v. 9; et ut hoc præstemus, oremus: *Adauge nobis fidem. Luc.* xvii, 5. Fides enim potest esse sicuti charitas magis vel minùs perfecta, uti notat S. Thomas, 2, 2, q. 5, a. 4, scilicet *ex toto corde. Act.* viii, 37, non tantùm non admittendo formidinem, sed magis et magis perfectè, tam intensivè quàm extensivè, revelatis adhærendo. Nihil ipsâ experientiâ notius quàm summum inter perfectos et imperfectos christianos discrimen, cùm tamen omnes de fide glorientur sub eâ Petri de se existimatione: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo. Matth.* xxvi, 35. Verùm de imperfectis meritò timendum est ne in probatione fidei suæ facilè deficiant; operibus sanè multi deficiunt, ita viventes quasi non crederent, cùm e contra perfecti operando demonstrant quàm vera sit fides nostra, quæ tam sancta opera producit: unde se ante omnia in fide perficere student, ut in ceteris omnibus proficiendo perfecti fiant.

§ 125.

SPES QUID?

Spes generatim sumpta est motus appetitivæ partis in bonum futurum, arduum, sed adeptu possibile: *in bonum,* secùs esset timor; *futurum*, nam circa præsens est gaudium; *arduum,* nam quod statim est in nostrâ potestate concupiscimus, non speramus: *possibile*, secùs haberetur desperatio, non spes. Hìc tamen sumitur *spes* prout est virtus theologica divinitùs infusa, per quam certâ cum fiduciâ æternam beatitudinem, et media illius assequendæ per Dei auxilium exspectamus.

EXPLICATUR.

Scholium. Virtutem spei nobis summè esse necessariam, non tantùm necessitate præcepti, sed etiam medii, colligitur ex Tridentino; « In Deo sperantibus proponenda est vita æterna, et tanquam gratia filiis Dei per Christum Jesum misericorditer promissa, et tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda. » Sess. 7, cap. 16. Sperare autem debemus æternam beatitudinem, et omnia media ad eam obtinendam necessaria, scilicet gratiam piè vivendi et moriendi, tentationes superandi, virtutes exercendi et peccatorum veniam obtinendi, et quidem ex motivo quia Deus summè bonus, summè potens et summè fidelis illa nobis dare promisit et Christus ideo pro nobis passus et mortuus est: quia tamen spes timorem omnem non excludit, hic etiam a nobis, cum diffidentiâ de nobismetipsis, excludi non debet.

§ 124.

SPES AD PROFICIENDUM NECESSARIA EST.

Ut igitur in perfectione crescamus et proficiamus in virtute fidei, sedulò in *spe exerceri* debemus. — Probatur 1° ex S. Scripturâ. S. Paulus, cùm hortaretur fideles Hebræos ad perfectiora, *ad perfectiora feramur*, et meliora de illis confideret, *confidimus autem de vobis, dilectissimi, meliora et viciniora saluti*, id est cooperationem fidelem ad omnem perfectionem, eos ad eam adhortans, ait: *cupimus autem unumquemque vestrùm eamdem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem, ut non segnes efficiamini*, *Hebr.* VI, 11; ad quod eos per spem erigit, subdens: *Firmissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, et incedentem usque ad interiora velaminis. Ibid.*, 19. — Probatur 2° ex PP.: S. Chrysostomus ait: « Fides gloriam inchoat, spes sustinendo consummat: illa fundamentum ponit, hæc ipsum hominem

construit : illa dat principium, hæc christianum perducit ad summum : illa initia credulitatis aggreditur, hæc ad consummationem virtutis meditatur : illa quod promittitur credit, hæc quod sperat jam cernit. Nec enim quisquam poterit fidei fructum percipere, nisi qui spei gloriam voluerit consummare : ut enim sine fide spes non habet firmitatem, ita sine spe fides non potest habere mercedem. » *Hom. de fide, spe et charit.* Et S. Bernardus, describens quomodo sperans ad Deum confugiat, inimicos suos despiciat et in mediis periculis tutus consistat, ait : « Dulcissima liberalitas, in se sperantibus non deesse : hoc enim totum hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo qui totum hominem salvum facit... quantumcumque illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit et non titubet. » *Serm.* 15, *in Ps.* XC, *Qui habitat* etc. — 3° Rationem dat Rosignolius, dicens : « Ego verò opinor quemadmodum fides efficit actiones illas heroicas, quibus propter Dei gloriam homo seipsum resque humanas omnes animosè fortiterque contemnit, sic spem maximè juvare proficientem ad perseverandum constantissimè in eodem suscepto proposito usque ad finem. » L. 3, *de Christ. perf.*, c. 5. Unde etiam Apostolus, in ipsâ fidei definitione, a fide statim ad spem transit et fidem dicit *sperandarum substantiam rerum*, ut christianus discat quòd non terrena, præsentia et caduca, sed cœlestia, futura et æterna cogitare, sperare, de iis loqui et ad ea anhelare debeat : maximè quia per spem in Deo firmatam, cum diffidentiâ in se, ardua quæque in viâ perfectionis superare cum potentissimo Dei adjutorio quivis poterit.

SPES HEROICA EXPLICATUR.

Schol. I. Quomodo procedat animus ut in spem erumpat, docet S. Thomas, 2, 2, q. 17, a. 7, scilicet ex lumine fidei excitatur quis in amorem beatitudinis et rerum ad eam conducentium, indeque in desiderium ac demum in spem; quando enim desiderium est efficax, nititur cognitione finis, ut sibi possibilis, per media a Deo

sibi parata : vel imperat alium affectum, vel ipsum desiderium est affectus quo decernitur difficilia quæque et ardua superare, Deo adjuvante : qui affectus ipsa spes est ; quæ si sit in omni necessitate et ad sustinenda quæque adversa propter vitam æternam, cum maximâ fiduciâ et securitate, incessanter, alacriter, firmissimè, promptè et delectabiliter, aut saltem cum præparatione animi ad hæc inclinet, erit *spes heroica*, quam opera bona sublimia demonstrant, uti docet Lauræa, 3 *sent.*, d. 32, a. 10 ; unde spes heroica desumi potest 1° ex perfecto modo sperandi, cùm Deus tanquam finis, bona creata tanquam ad illum consequendum necessaria, vel magis conducentia, tantùm sperantur et amantur : et in omni necessitate et periculo sine ullâ dubitatione et indesinenter ad illum recurritur, in eoque et propter eum, res difficillimæ sperantur et obtinentur, uti fecit sancta Theresia in reformatione suæ Religionis ; 2° Ab asperâ pœnitentiâ, perfectâ rerum temporalium renuntiatione, magnâ suî ipsius diffidentiâ, ex arduis quæ pro Dei glorià et animarum salute quis aggreditur, et ex lætitiâ in adversis quæ pro Christo et justitiâ sustinet, uti S. Ignatius etc. ; 3° Ab ingressu in Religionem, maximè quando ex parte mundi gravia impedimenta occurrunt, uti S. Aloysius ea superavit : 4° Ex lætitiâ quam quis ex nuntio vicinæ mortis et ejus meditatione percipit, uti S. Philippus Nerius habuit. Vide Benedictum XIV, *de Serv. Dei beatif.*, l. 3, c. 23.

ACTUS SPEI.

Schol. II. Actus quibus spes supernaturalis et infusa in nobis augetur sunt 1° in omnibus actionibus et eventibus, veram et filialem in divinam bonitatem, omnipotentiam et fidelitatem, fiduciam habere, et a Deo solo petere et exspectare auxilium, consilium, vires et gratiam et omnia opera nostra a nobis facta Deo adscribere, ipsique propterea humiles grates rependere. 2° Non confidere in homine, nec in creaturis, sed ante omnia in Deo. 3° Sæpe recogitare quòd Deus tot jam homines ex omni genere salvaverit, tot miraculis ad fidem, pœnitentiam et sanctitatem perduxerit, a malis maximis, peccatis et inferno misericordissimè preservaverit ; et occurrente gravi malo, aut periculo, primò per orationem ad Deum et Sanctos recurrere et postea modò ad humana remedia. 4° Firmiter credere quòd nos et omnes creaturæ nihil possimus, sed omnis nostra sufficientia ex Deo sit, adeòque in omni actu cum firmâ fiduciâ ad eum recurrere.

§ 125.

AD ÆTERNAM BEATITUDINEM ASPIRANDUM.

Quia verò principalis actus spei theologicæ est *exspectatio æternæ beatitudinis* et ejus desiderium, ad eam jugiter aspirandum est, quamprimùm Deo placuerit, obtinendam, parato semper animo ad omnia præsentia, imò vitam ipsam libenter relinquendam, ut hoc desiderium impleatur. — 1° Enim hic erat affectus ille frequens Davidis, etiam tunc cùm necdum portæ paradisi reseratæ erant. Unde suspirabat : *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad Deum fortem, vivum : quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Ps.* XLI, 1; *item* LXXXIII, 1, et CXIX, 5. Mirum proinde non est, quòd Sancti N. T. ad cœlum jam reseratum tanto desiderio anhelaverint. Sic dicente Christo Jesu : *Ecce venio citò, et merces mea mecum est :* et *Ecce venio citò. Amen,* illicò reposuit S. Joannes : *Veni, Domine Jesu.* Sic S. Paulus : *Ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei exspectantes, redemptionem corporis nostri. Rom.* VIII, 23. Et : *Desiderium habens dissolvi et esse cum Christo. Philip.* I, 23. Et : *Audemus autem et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore et præsentes esse ad Dominum.* II *Cor.* V, 8. — 2° Eodem desiderio flagrabant PP. et alii Sancti. S. Augustinus (vel alius ex eo) : « Eia, Domine, moriar, ut te videam : videam, ut hìc moriar. Nolo vivere, volo mori : cupio dissolvi et esse cum Christo. Mori desidero, ut videam Christum : vivere renuo, ut vivam cum Christo. » *Soliloq.*, c. 1. S. Bernardus : « Si oblitus fuero tuî, Jerusalem, oblivioni detur dextera mea... Quando conscindes saccum meum, Domine Jesu, et circumdabis me lætitiâ, ut cantet tibi gloria mea, et non compungar... quando veniet tempus, ut perennibus gaudiis nos in ipso divinitatis fonte profundiùs immergamur? » *Serm.* 2, *de divers.* — Ratio est,

tum quia hæc aspiratio ad æternam beatitudinem ad perfectionem christianam sectandam nos valde excitat; tum quia qui deficit in desiderando finem suum ultimum, qui est possidere Deum videndo et amando illum, eo ipso videtur deficere in fide, spe et charitate, adeòque in substantiâ christianismi: ergo in hoc desiderio frequentes esse debemus : et quia qui finem vult efficaciter velle debet media ad eum necessaria, quale in præsenti mors est, etiam mortem ipsam, quæ fit in Domino, non refugere, sed optare debemus.

AN SIT OBLIGATIO ASPIRANDI AD VISIONEM DEI.

Scholium. Modum quo liceat et sanctum sit optare mortem, maximè ob purissimum amorem desiderium se cum Deo perfectè uniendi, docet et probat Rodericius, p. 1, *Exercit. perf.*, tr. 8, c. 19, 20, 21. Imò quòd in aliquo gradu sit non tantùm perfectionis, sed etiam obligationis, aspirare ad visionem Dei, ita ut pœnâ dignum sit hujusmodi efficacia desideria non frequentare, exemplis constat. Sic sancta Brigitta de quodam eremitâ recèns mortuo ait sibi revelatum esse a Deiparâ in hæc verba: «Scias quòd anima istius statim, cùm egressa fuit de corpore ejus, intrâsset in cœlum, nisi quia non habuit in morte perfectum desiderium perveniendi ad præsentiam Dei et ejus visionem: et ideo detinetur nunc in illo purgatorio desiderii, ubi nulla pœna est nisi solum desiderium perveniendi ad Deum.» L. 4, *Revel.*, c. 127. Consonatque sibi *cod. lib.*, c. 7, quo utroque loco videri potest Durantus. Idem habent sancta Gertrudis et sancta Mechtildis apud Blosium, *Monit. spir.*, c. 13, aliæque revelationes apud Ven. Bedam, l. 5, *Hist. Angl.*, c. 13, apud Dionysium Carth., *Dial. de jud. part.*, c. 31. Neque huic purgatorio desiderii Bellarminus, l. 2, *de Purgat.*, c. 7, repugnat: et licèt Suarez de modo et loco hujus purgatorii graves difficultates moveat, d. 46, *de Pœnit.*, f. 1, nisi sumatur symbolicè, fatetur tamen veram esse doctrinam quòd anima tepida in desideriis videndi Deum puniatur hoc ipso post mortem habito et non impleto desiderio, et ita quidem ut relativè ad hanc pœnam reliquæ pœnæ illi nullæ videantur et fortè multò leviores reipsà sint.

§ 126.

SPES CUM TIMORE CONSISTIT.

Licèt autem spes æternæ nostræ beatitudinis ratione suî, motivo divinæ bonitatis, omnipotentiæ et fidelitatis innixa, certa sit, respectu tamen nostrî incerta est, cùm nemo de suâ gratiâ et perseverantiâ in illâ certus sit. Hinc omnem *timorem* non excludit, nec datur in hac vitâ is perfectionis status, in quo nec timor pœnarum, nec desiderium remunerationis æternæ aliquam partem habeat, uti quietistæ volunt : sed licèt spes *timorem mundanum*, quo quis bona temporalia ita amittere timet, ut pro eorum conservatione legem Dei violare paratus sit, utpote malum; ac *timorem serviliter servilem*, quo quis plus timet pœnam quàm culpam, a quâ absolutè non abhorret, utpote etiam malum, secum non habeat, *timor* tamen secundùm substantiam servilis, quo quis a culpâ abhorret et abstinet propter timorem pœnæ, cum spe subsistit : sicuti etiam *timor filialis*, quo timetur offensa Dei propter timorem culpæ, qui est donum Spiritûs sancti, et ad heroicitatem spei requiritur.

§ 127.

IN TIMORE DEI PROFICIENS SE EXERCEAT.

Proinde cum spe etiam in *timore Dei* exercere se debet qui in christianâ perfectione proficere desiderat. — Ita 1° docet S. Scriptura : *Timor Domini principium sapientiæ. Prov.* I, 7; *Ps.* CX, 10; *Eccli.* I, 16; *Ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, et contritum spiritu, et trementem sermones meos? Is.* LXVI, 2. *Cum metu et tremore vestram salutem operamini. Philip.* II, 12. — 2° Ita docent PP. : S. Hieronymus : « Habitator cœli, imò Creator omnium, qui in terris templum habere se denegat, humilem et quietum et trementem sermones suos hominem libenter assumit in templum... Ipsum respicit

Dominus. » In *Is.*, l. c. S. Augustinus ait : « Rarissimè accidit, imò verò nunquam, ut quisquam veniat, volens fieri Christianus, qui non sit aliquo Dei timore perculsus. » *De Catechiz. rudib.*, c. 5. Et S. Bernardus : « In veritate didici nihil æquè efficax esse ad gratiam promerendam, recuperandam, quàm si omni tempore coram Deo inveniaris non altum sapere, sed timere. *Beatus homo qui semper est pavidus. Sermone* 54 *in Cant.* — 3° Ratio est, tum quia nihil ad gratiam Dei conservandam efficacius sancto hoc timore et diffidentiâ nostrî cum spe et confidentiâ in Deum, cùm e contra illustres etiam Sanctos ad graves ruinas et lapsus nimia suî ipsius fiducia, exiguus timor et parva circumspectio deduxerit, uti observat S. Bernardus, vel alius, *de Ordin. vitæ*, et S. Ambrosius, *Ep. ad Demetriad.*, 4, tum quia ex timore Dei nascitur fortitudo et robur : facit enim ut timens omnem spem suam in Deo collocet, qui est *firmamentum timentibus eum. Ps.* XXIV, 14, uti in SS. martyribus apparet.

ADHORTATIO AD SPEM.

Corollarium. Christiano igitur, præsertim generoso et ad magna anhelanti, spes potissimùm excitanda est, ut etiam sæpe contra spem in spem credat, sciatque spem nunquam esse nimis magnam, nec tanta sperari a Deo, quin Deus plura a se sperari velit; hoc enim modo, admiranda supra naturæ vires efficiet. Sequamur monitum S. Chrysostomi : « Noli a spe propositâ, christiane, desistere, noli sustinendi gloriam perdere, noli rebellanti animo claudicare... festina quò tendis; quò properas, perveni : currentis gressus non retrahat inimicus, festinantis animum spes ipsa perducat ad Deum : veloces sequere, tardiores attrahe, pigros desere, fortiores fortiter imitare, tu alios provoca, te provocent alii : citò enim quò desiderat pervenit qui velociores sequitur et veretur ne a tardioribus transeatur. Perpende, si potes, labores et merita, sudores et præmia, cursus et regna : nec tamen laborat qui, Deo juvante, festinat, aut onerosum aliquid sentit cui particeps Christus existit. » *Hom. de fide, spe et charit.* Maximum proinde æternæ vitæ per spem desiderium concipiamus, ut Deo perfectè uniamur et licèt ex cognitione nostrî timere debeamus, ex cognitione tamen Dei, qui præstò est

et omnia potest, respicit, ad omnia potentes erimus, qui sicuti ex nihilo omnia creavit, ita cum corde nostro faciet, si nimirùm agnoscamus ubi nihilum est ex nobis, ibi totum ex Deo esse.

§ 128.

CHARITAS QUID?

Tertia virtus Theologica est *charitas*, quæ definiri solet : *virtus Theologica a Deo infusa quâ diligimus Deum propter se et super omnia, cetera autem propter ipsum Deum.* Dicitur 1° *virtus*, quia reddit hominem bonum et Deo amicum : imò ex Apost. Paulo est virtus omnium præstantissima, cùm Deum attingat, in eoque consistat : *Nunc autem manent fides, spes et charitas; tria hæc, major autem horum est charitas.* I *Cor.* XIII. 2° *Theologica divinitùs infusa* juxta illud : *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis. Rom.* v. 3° *Propter se*, id est propter ipsas suas perfectiones. 4° *Et super omnia*, id est super res omnes creatus. 5° *Cetera autem propter Deum*, inquit enim B. August. « Deum proximumque diligimus, sed Deum propter Deum, nos autem et proximum propter Deum. » l. 8, *de Trin.*, c. 8 : « Sunt duo isti amores duo annuli, sed catena una, ait Greg. M. ; duæ actiones, sed una virtus; duo opera, sed una charitas. » *Moral.*, l. 7, c. 10 : et sanè affectus quo amatur persona, unus et idem est cum affectu quo ejus imago amatur.

QUOTUPLEX ?

Schol. 1. Multiplex : alia *habitualis*, et *habitus est per se infusus actuum charitatis permanenter habilitans ad actus charitatis eliciendos;* alia *actualis*, et est *ipse motus animi* (verba sunt S. August.) *ad fruendum Deo propter ipsum et se atque proximo propter Deum;* alia *appretiativa*, et est *quâ Deus omnibus creaturis præfertur;* alia *intensiva*, et est *quæ non solùm diligit Deum super omnia, sed insuper quâdam voluntatis vehementiâ, et cordis conatu quosdam elicit fervoris gradus erga ipsum;* item alia *affectiva* quæ in corde tantùm sistit, alia *effectiva* quæ etiam in operas erumpit.

Addi potest etiam hæc alia vulgaris ejusdem divisio, quâ nempe prout respicit Deum dicitur *charitas erga Deum*, prout respicit proximum dicitur *charitas erga proximum :* utraque tamen una est specie virtus ex S. Thomâ, 2, 2, q. 25, a. 1, cùm unum semper sit motivum, nempe *propter Deum.*

QUÆNAM PERFECTA.

Schol. II. *Objectum materiale* charitatis primarium est Deus juxta illud : *diliges Dominum Deum tuum; hoc est primum et maximum mandatum, Matth.* XXII, secundarium nos ipsi et proximus noster : nam est de ratione perfectæ amicitiæ non tantùm amare eum quocum amicitia habetur, sed etiam illos qui cum amico relationem habent : porrò creaturæ intellectuales beatitudinis capaces sunt aliquid ad Deum maximè pertinens; *objectum formale* et motivum, divina bonitas, prout est in se et propter se amabilis. Ex quibus patet amorem charitatis specie differre ab amore concupiscentiæ, cùm habeant motivum diversum. Estque charitas excellentior omnibus virtutibus; augeri semper potest, et ejus actus est de gravi præcepto. S. Thomas etiam docet, 2, 2, q. 24, a. 8, charitatem in hâc vitâ perfectam esse posse; vel cùm homo studium suum confert ad vacandum Deo et rebus divinis, prætermissis aliis, nisi quantùm exigit vitæ hujus necessitas, quæ perfectio non est communis omnibus charitatem habentibus : vel cùm quis habitualiter totum cor suum ponit in Deo, ita ut nihil cogitet aut velit divinæ dilectioni contrarium, quæ perfectio omnibus charitatem habentibus convenit.

GRADUS CHARITATIS DEI.

Schol. III. Gradus charitatis erga Deum referuntur a S. Thomâ, *Opusc.* 61, S. Bernardo, *lib. de dilig. Deum,* S. Bonaventurâ, *Pharetrâ div. amor.:* 1° Languere utiliter, *amore langueo. Cant.* II, 5; 2° Deum incessanter quærere : *Quærite Dominum et confirmamini. Ps.* CIV, 4; 3° Operari indesinenter : *Servivit Jacob pro Rachel et videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine. Gen.* XXIX, 20; 4° Sustinere infatigabiliter : *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam. Matth.* V, 10; 5° Appetere impatienter : *Concupiscit et deficit anima mea in atria Domini. Ps.* LXXXIII, 3; 6° Currere velociter : *Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatâsti cor meum. Ps.* CXVIII, 32; 7° Audere vehementer : *Quid enim mihi est in cœlo et a te quid volui super terram? defecit cor meum et*

caro mea, Deus cordis mei et pars mea Deus in æternum. Ps. LXXII, 25; 8° Stringere indissolubiliter : *Mihi vivere Christus est. Philip.* I, 21; 9° Ardere suaviter : *Concaluit cor meum intra me. Ps.* XXXVIII, 4; 10° Similitudo totalis cum Deo eo modo quo creaturæ in hâc vitâ competere potest; ut *per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ. II Petr.* I, 4, quæ nimirum ea sunt per quæ homo efficitur principium operationum supernaturalium et moraliter perfectarum, quarum ratione assimilatur in modo operandi supernaturali divinæ naturæ et declinat ab operibus concupiscentiæ et corruptionis.

§ 129.

CHARITAS DEI AD PROFICIENDUM REQUIRITUR.

Ut igitur in perfectione crescamus, super omnia quàm maximè possumus, in *charitate Dei* nos exercere debemus. — Probatur 1° ex Scripturâ, quæ perfectionem christianam præcipuè in charitate constituit : *Super omnia autem hæc* (scilicet reliquas virtutes, quas ante commendaverat) *charitatem habete, quod est vinculum perfectionis. Coloss.* III, 14. Deinde primum et maximum mandatum est: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et in totâ animâ tuâ et in totâ mente tuâ. Matth.* XXII, 37. Denique per charitatem Deus habitat in nobis : *Deus charitas est : et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.* I *Joan.* IV, 16. Ergo charitas Dei ad proficiendum omninò necessaria est. — 2° Patet ex PP. : S. Augustinus ait: « Sicut radix omnium malorum est cupiditas, ita et radix omnium bonorum et charitas. » *Serm.* 39 *de temp.* S. Gregorius : « Altare Dei cor nostrum est, in quo jubetur ignis semper ardere : quia necesse est ex illo ad Dominum charitatis flammam indesinenter ascendere. » L. 34 *Mor.*, c. 7. S. Bernardus : « Exigit Deus timeri ut Dominus, honorari ut pater, ut sponsus amari. Quid in his præstat, quid eminet? nempe amor..... Et quidem soli Deo honor et gloria : sed horum neutrum acceptabit Deus, si melle amoris condita non fuerint. » *Serm.* 83, *in Cant.* — Ex his 3° patet ratio conclu-

sionis, tum quia in charitate Dei perfectio potissimùm consistit, tum quia maximum præceptum de charitate Dei est, cui reliquæ virtutes famulantur; tum quia sine illâ non datur meritum æternæ vitæ et reliqua omnia nihil possunt, nam *si linguis hominum loquar, et Angelorum... charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* I Cor. XIII, 1; tum quia inter omnes virtutes charitas perfectiùs attingit Deum quem ita spectat, ut in eo sistat et quiescat, non ut ex eo aliquid percipiat.

MOTIVA AMORIS DEI.

Schol. I. Motiva amandi Deum passim suppeditant Patres et Ascetæ, petita ex summâ Dei bonitate, dilectione quâ nos prosequitur, beneficiis creationis, incarnationis et redemptionis, conservationis et futuræ gloriæ etc., uti videri inter alios potest S. Augustinus, *Soliloq.*, c. 18, l. *de dilig. Deo,* c. 1 et 2, *Manuali,* c. 18, S. Thomas vel alius ex eo, *opusc.* 61, S. Bonaventura, *Stim. amor.*, p. 2, c. 1, S. Franciscus, l. *de amor. Dei* etc.

QUALIS AMOR ESSE DEBEAT.

Schol. II. Deum appretiativè super omnia diligendum esse dictum est. Cùm enim sit amabilis super omnia, quid rationabilius quàm Deum ita super omnia in pretio habere, et non solùm mente, vel speculativè, sed etiam corde, vel practicè ita firmiter illi adhærere, ut quis paratus sit omnia potiùs quàm ejus amicitiam amittere? hoc enim exigit a nobis amor *ex toto cordè;* id quod tenet etiam S. Thomas, 3 p. *in suppl.*, q. 5, a. 3, S. Bonaventura, in 4. d. 16, p. 1, a. 2, q. 1, et *Catechismus Rom.* ait *omnibus rebus Dei amorem anteponendum esse, ita ut ne vitæ quidem conservandæ causâ peccare liceat, quæ est vera et efficax contritio. De pœnit.*, c. 5. Unde non audiuntur Lovanienses et nonnulli Galli moderni, qui ad perfectam contritionem requirunt intensionem amoris determinatam ultra dictam perfectionem appretiativam. Ad summum admitti poterit aliqua indeterminata intensio in aliquo minimo, ut contritio sit efficax appretiativè: licèt fervor et intensio amoris magis ac magis accensa saltem ex consilio ad perfectionem plurimùm conferat. Porrò amor Dei, sic appretiativè perfectus, includere debet voluntatem efficacem observandi omnia præcepta divina: *Qui habet mandata mea et servat ea, ille est qui diligit me. Joan.* XIV,

21. Non quidem efficacem effectivè, sive facientem, aut imperantem, ut omnia de facto impleantur; sed efficacem affectivè, sive de præsenti se ita resolventem omnia præcepta, dum urgent, implere, sic ut, manente hâc voluntate, consensus in grave peccatum non admittatur: id quod ex consideratione magnitudinis Dei, spe in Deo firmatâ, humili oratione et mortificatione et abnegatione suì procurandum est. Quare etsi laudabile sit in animabus perfectis descendere in particulari, ad quævis ardua, v. g. martyria potiùs sustinenda quàm peccandum, quæ perfectissimum Dei amorem indicant, in debilioribus tamen, juxta S. Thomam, *Quodlib.* 1, a. 9, arduus hic individuus descensus nec necessarius, nec conveniens est, nisi, uti notat Ludovicus a Ponte, t. 1, *Christ. perf.*, c. 3, in tentationibus circa res frequenter occurrentes et præcipuè illas quæ fuerunt ruinæ anterioris causa: quòd si verò tentator ad casus extraordinarios et summè arduos mentem conditionatè deferat, sufficit, in genere, resolvere se in quocumque casu fidelem Deo extiturum ex gratiâ ipsius et sic latrantem canem contemnere. Ex his etiam colligere licet bene contingere posse quòd amor Dei sit efficax affectivè quin sit talis effectivè, quia nunc habens amorem affectivum, mox ex humanâ fragilitate ab eo et ab effectu servandi præcepta, deficere potest, adeoque ultra gratiam requisitam pro eliciendo amore Dei super omnia, nova gratia ad perseverandum longo tempore sine gravi culpâ requiritur. Citò tamen in grave peccatum labi, vel frequenter recidere, signum est nec affectivè fuisse satis efficacem actum amoris, etiam dum adfuit; nec enim humanum est cor humanum tam facilè abire ab uno extremo ad aliud, a Deo in summo pretio habito, ad contemptum ejus pro re vilissimâ.

ACTUS AMORIS DEI.

Schol. III. *Actus* amoris Dei sunt 1° verè ex corde gaudere quòd Deus sit Deus et omne bonum et optare ut ab omnibus creaturis agnoscatur, ametur, laudetur, adoretur et ejus voluntas fiat et glorificetur, quia Deus et omni amore dignus est; 2° Sæpissimè actum amoris Dei elicere; 3° Omnes cordis motus, respirationes, omnes gressus, omnes cogitationes, verba, actiones et opera peragere ex amore Dei, ita ut unica nostra intentio in omnibus actionibus nostris sit gloria, voluntas et amor Dei; 4° Etiam procurare ut Deus ab omnibus agnoscatur, ametur, glorificetur et ejus voluntas in omnibus fiat; 5° Offerre se totum, imò etiam vitam et sanguinem pro Deo ex ejus amore profundendum; 6° Deum sem-

per in memoriam præsentem habere, cum eo conversari, colloqui, se ei unire, eum laudare, se humiliare, ei gratias agere, eum benedicere, adorare, ei se totum resignare et gratè ab ejus manu omnia acceptare; 7° Desiderare sæpius Deo frui in cœlesti patriâ.

AN LICEAT AMARE DEUM AMORE CONCUPISCENTIÆ.

Schol. IV. Michael Molinos Hispanus seculo XVII inter ceteros errores hunc docuit, quòd nempe qui Deum diligit, non debeat unquam secum ipse cogitare neque de præmio aut puritione, neque ullam habere propriæ sanctitatis aut salutis desiderium; sed totum se soli divinæ voluntati penitus conformare et ipsi curam de omni re suâ relinquere, ita ut nec habeat rationem tentationum diaboli, nec studium iisdem resistendi: sicque sinat ut in se, sine se, Deus faciat voluntatem suam. Hoc systema in historiâ Ecclesiasticâ et in Scholis solet *Quietismi vel Pseudomysticismi* nomine nuncupari.

Scripturis repugnat hæc doctrina: *quærite primùm regnum Dei,* inquiebat Christus, *Matth.* VI; sed quærere regnum Dei non est aliud, quàm Deum amare et cupere ut bonum nobis: idem nos docuit sic Patrem suum orare: *adveniat regnum tuum;* Apostolus autem expressè dixit: *gaudete et exsultate, quia merces vestra copiosa est in cœlis, Matth.* V; sed si optare mercedem in cœlis, nempe possessionem ipsiusmet Dei malum esset, non eam sic nobis Christus optandam proposuisset. Unde Aug. aiebat: *o tu homo! si titubas in re, esto firmus in spe. Serm.* 345. Meritò ergo Innocentius XI damnavit omnes propositiones, quibus Michael Molinos *systema* suum erexerat. Segneri, *Concord. action. et quiet. in orat.*

AN AMOR CONCUPISCENTIÆ ADVERSETUR CHARITATIS PERFECTIONI.

Schol. V. Franciscus de Fenelon Archiepiscopus Cameracensis in Galliâ in quodam libro super vitâ interiore Sanctorum, licèt amorem concupiscentiæ non diceret esse malum et damnandum cum Michaele Molinos, tradidit tamen charitatem Theologicam in animabus justis et sanctioribus pervenire posse ad eum perfectionis gradum et fieri in se adeò *puram,* ut habitu nullam involvat *admixtionem motivi proprii interesse; et timor pœnarum ac desiderium remunerationis nullam habeat amplius in eâ partem.*

Cùm doctrina hæc ad Quietismum accederet, dicta est idcirco *Semiquietismus*, et contra eam vehementissimè disputavit et scripsit alter in Galliâ Episcopus Meldensis Bossuetus : hoc posito.

Refutatur *Semiquietismus* iisdem ferme argumentis quibus Quietismus; etenim si ex Christi præcepto oportet, nos *primùm quærere regnum Dei*, et dicere *adveniat regnum tuum*, ergo amor concupiscentiæ non adversatur charitatis perfectioni. Accedit : charitas definitur communi consensu *virtus a Deo infusa, quâ diligimus Deum propter se et super omnia, cetera autem propter ipsum Deum;* ergo charitas non excludit amorem ceterorum, et maximè beatitudinis nostræ, dummodo hæc refundatur in ipsum Deum et ab eo minimè distinguatur : ipse Deus est qui animæ suî amantissimæ seipsum proponit tanquam præmium suo tempore possidendum : *ego merces tua magna nimis. Gen.* xv. Res clarior evadet, si consideremus amorem concupiscentiæ (*ubi tamen cum amore benevolentiæ conjungatur*) directè et per se tendere non jam in aliquid diversum et distinctum a Deo, sed in Deum ipsum, *primariò* quidem tanquam infinitam bonitatem in se et fontem omnium bonorum; sed simul etiam et *secundariò* tanquam bonum nostrum et terminum ipsius gloriæ divinæ in nobis eò quòd nos adjuvet ad suam voluntatem adimplendam, atque ad obtinendum ultimum finem nostrum, qui est Deus ipse : ergo per amorem concupiscentiæ hoc modo acceptum Deum diligimus sub omni respectu, quo diligibilis est : ergo amor concupiscentiæ est ipsa Dei charitas consummata : *sic amare debes*, inquiebat S. August., *ut ipsum* (Deum) *pro mercede desiderare non desinas, qui solus te satiet.*

Diximus *ubi tamen cum amore benevolentiæ conjungatur;* nam isti duo amores debent ita conjungi, ut nunquam separationem admittant; amor enim concupiscentiæ separatus ab amore benevolentiæ esset objectum spei, non charitatis. Debent insuper ita ordinari, ut amor benevolentiæ sit *primarius*, et concupiscentia sit *secundarius*, quatenus nempe hoc ipso quòd Deum concipimus et amamus uti bonum perfectissimum atque beatum *in se*, necessariò trahamur ad eum simul concipiendum et amandum uti fontem nostræ quoque beatitudinis, quæ est Dei ipsius visio beatifica et possessio sempiterna. Propter has aliasque rationes innumeras, Innocent. XII propositiones, systema et librum Fenelonii proscripsit : qui citò doctrinam suam penitus coram omnibus retractavit modo illo tam pio, tamque admirando, quem refert historia. Cesari, *Flores hist. Eccles.* c. 9 *de S. Pet.*

AN DESIDERIUM FRUENDI DEO SIT ACTUS CHARITATIS.

Schol. VI. Affirmativè si desiderium tendat ad Dei fruitionem ob gloriam ipsius Dei : imò est actus perfectissimæ charitatis quia fruitio est charitas consummata; unde charitatem definit Augustinus *motum animi ad fruendum Deo propter se.* Item actus est charitatis diligere bonitatem divinam uti nobis convenientem, quatenus nempe nos ad illius voluntatem exsequendam ac ultimum finem assequendum; semper enim Deum respiceret. Idem est, si diligatur Deus ob benefacia quæ contulit nobis, sed ea respiciendo uti Dei bonitatis communicationem; esset enim diligere bonitatem dispensantis.

CHARITATIS HEROICÆ SIGNA.

Schol. VII. Charitas Dei heroica, juxta Benedictum XIV, *de Serv. Dei Beatif.,* l. 3, c. 23, ex sequentibus actibus externis cognoscitur : ex zelo divini cultûs et honoris; ex desiderio moriendi ut fiat omnimoda cum Deo conjunctio; ex gaudio interno signis externis expresso dum sermo fit de Deo; ex pace in adversis; ex lætitiâ, si contigerit aliquid pro Deo pati. Unde S. Maximus charitatem S. Petri laudat *quòd in navi positus considerat Dominum et amore ejus ductus descendit in mare. Hom.* 4. Sancta Agnes juveni ejus amore capto respondit : *Discede a me... non potero illum derelinquere, cum quo sum charitate devincta.* S. Hieronymus nobile dilectionis Dei super omnia exemplum ostendit, dum sanctæ Paulæ discessum ab urbe ad invisenda loca sacra describit, *amorem filiorum majore in Deum amore contemnens. Ep. ad Eustoch.* S. Laurentius tyrannum sic alloquitur : *Nihil proficis... flammis tuis superari charitatis Christi flamma non poterit. Apud. S. Leonem, Serm. de S. Laur.* Hi actus si frequenter, promptè, alacriter, cum delectatione in arduis, cum vitæ vel bonorum periculo exerceantur, heroicitatem charitatis produnt, uti Lauræa probat, in 3, t. 2, d. 32, et ex dono sapientiæ procedunt. Item charitatem ostendunt mens in Deum semper intenta, frequens de Deo locutio, continua consideratio bonitatis divinæ et mysteriorum nostræ religionis, præcipuè passionis Dominicæ, meditationes ad excitandum amorem Dei, gravis molestia ob Christi absentiam, observantia accuratissima præceptorum et consiliorum, extases, raptus et alia signa externa quibus Deus subinde servorum suorum charitatem externam manifestare dignatur.

Corollarium. Quia igitur charitas Dei ad proficiendum omnino nobis necessaria est et Deus ex se infinitè amabilis est, amemus eum in quantum nobis possibile est, ex toto corde et in infinitum eum amare conemur, nam, uti S. Thomas ait : « Quantumcumque nitamini, non poteritis eum comprehendere, quia major est toto corde. » In *Matth.* xxii. « Vultis ergo a me audire, ait S. Bernardus, quare et quomodo diligendus sit Deus? Et ego : causa diligendi Deum, Deus est; modus, sine modo diligere. » *Tr. de dilig. Deo*, c. 1. « Proinde in odorem unguentorum horum sponsa currit alacriter, amat ardenter et parum sibi amare sic amata videtur, etiam cùm se totam in amore perstrinxerit... Nec immeritò; quid magnum enim tanto et tanti rependatur amori? si pulvis exiguus totum se ad redamandum collegerit, quem illa nimirum majestas in amore præveniens, tota in opus salutis ejus intenta conspicitur? » *Ibid.*, c. 4. Concludamus ergo cum S. Thomâ de Villanovâ : « Domine, dedisti unde tibi tencor, da etiam unde tibi reddam; nam si ego non sum dignus amare te, tu autem Domine dignissimus es amari a me... Diligam ergo te omnibus modis : modum enim non habent quæ fecisti pro me... Non est nimius amor, qui in rebus modum ponit, aut rationis modum exquirit : nam modus amoris est omnia facere sine modo, et ejus ratio, nullam attendere rationem. Ipse enim spiritualis amor, omni lege, omni ratione, omni caret modo, ipse lex et ratio, et modus superior est. » *Serm. de S. Magdal.*

§ 150.

CHARITAS PROXIMI CUM CHARITATE DEI CONJUNGITUR.

Una eademque virtus theologica charitatis, quæ inducit ad amorem Dei, inducit etiam ad *amorem proximi;* nam dicitur : « Hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat et fratrem suum. » I *Joan.* iv, 21. Rationem verò et modum dilectionis proximi docet S. Thomas, 2, 2, q. 44, a. 7. Rationem : quia ex charitate diligere debemus alios, cùm sint nobis proximi, et secundùm naturalem Dei imaginem, et

secundùm capacitatem gloriæ. Modum : cùm debeamus diligere proximum propter Deum, sicut nosmetipsos pariter propter Deum diligere debemus ; cùm debeamus proximo non in malo, sed solùm in bonis consentire, et non propter nostram utilitatem vel delectationem, sed sicut bonum nobismetipsis volumus; quæ dilectio proximi se etiam ad inimicos nostros extendere debet.

AN CHARITAS DEI ET PROXIMI SIT UNA SPECIE.

Schol. I. Eâdem specie charitatis diligitur Deus et proximus; Deus propter seipsum et proximus propter Deum, quia etiam ratio formalis diligendi proximum Deus est; hoc enim in proximo debemus diligere, ut in Deo sit illique tanquam ultimo fini adhæreat, indeque Deus ametur, laudetur et glorificetur propter infinitam suam bonitatem, ut ita motivum formale diligendi proximum sit infinita Dei bonitas in se et propter se amabilis. Hinc si quis diligat proximum propter accepta ab eo beneficia vel propter egregias ejus dotes naturales aut supernaturales, est tantùm amor naturalis, nisi hæ dotes considerentur ut participationes Divinæ perfectionis et sic ipsa Dei perfectio in illis ametur.

HOMO DEBET DILIGERE SEIPSUM.

Schol. II. Inter proximos nemo sibi proximior nisi homo sibi ipsi. Proinde homo seipsum actu interno ex charitate diligere tenetur. Deus enim tanquam infinitè bonus dignus est ut ab omnibus amore benevolentiæ diligatur; ergo etiam homo propter Deum hunc amorem sibi velle debet. Sed hoc est amare seipsum amore charitatis : ergo homo seipsum amare propter Deum debet.

AN MAGIS SE QUAM PROXIMUM DILIGERE DEBEAT.

Schol. III. Homo seipsum magis ex charitate diligere debet quàm proximum; nam *Matth.* xxii dicitur; *diliges proximum tuum* sicut teipsum : adeoque dilectio suî debet esse exemplar dilectionis alterius : exemplar autem potiùs est quàm exemplaris reproductio. Hinc S. Augustinus l. 1, *de civ. Dei,* c. 20, ait : Regulam diligendi

proximum a semetipso dilector accipit. Deinde Deus diligitur ut principium boni : homo autem se diligit ut participem illius boni et proximum ut socium in isto bono; sed participatio est potior consociatione, sicuti unitas est potior unione : ergo homo seipsum magis quàm proximum diligere debet. Ordo igitur in charitate servandus est ut 1° Deus super omnia diligatur; 2° Seipsum quisque diligat secundùm bona spiritualia; 3° Proximum etiam secundùm bona spiritualia; 4° Seipsum secundùm bona corporis; proximum etiam secundùm bona corporis; 6° Seipsum et proximum secundùm bona externa.

INIMICI QUOQUE DILIGENDI.

Schol. IV. Inimici etiam actu interno et formali ex charitate sunt diligendi. Sic 1° præcipit Christus *Matth.* v : *Diligite inimicos vestros.* Quod esse præceptum declarat Christus, dicens : *Ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est.* Quippe omnibus ad salutem necessarium est filios esse Patris cœlestis. Deinde in oratione Dominicâ *Matth.* vi, petimus ut Deus dimittat nobis *debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris :* adeoque præceptum est dimittere inimicis . aliàs non dimittetur nobis, sicuti ibidem dicitur : *Si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Ratio est 2° Dilectio inimicorum nostram perfectionem spiritualem et naturalem promovet et a multis peccatis nos retrahit, dum inordinatas nostras passiones domat, pacem internam conciliat, inimicum nostrum ad nostram amicitiam invitat et trahit, quo deinde velut amico in nostris necessitatibus uti possumus : inimicum ad saniorem frugem reducit; et nos ipsi volumus ut alii nobis offensas sibi illatas condonent et nos diligant. Ergo etiam nos inimicos nostros velut proximos actu interno diligere debemus.

AN DILECTIO AMICI SIT MELIOR DILECTIONE INIMICI.

Schol. V. Dilectio amici secundùm se et ceteris paribus est absolutè melior et magis meritoria quàm dilectio inimici; nam amicus est objectum melius et Deo conjunctius ac nobis quàm inimicus, saltem si amicus spectetur ratione amicitiæ et respectivè ad amantem. Ergo dilectio amici est melior. Sanè absolutè loquendo pejus est odisseamicum quàm inimicum. Ergo absolutè meliùs est amare amicum quàm inimicum. Non obstat quòd di-

lectio amicorum non mereatur mercedem. *Matth*, v : *Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Resp.* Dilectio amicorum non habet mercedem, si non diligantur propter Deum, et si non simul diligantur inimici.

PARTES POTENTIALES CHARITATIS PROXIMI.

Schol. VI. Virtuti charitatis erga proximum assignari solent quædam quasi partes potentiales, scilicet : *benevolentia, beneficentia* et *misericordia*. Benevolentia, prout est in ordine ad supernaturalia, non distinguitur a charitate, et beneficentia importat actum correspondentem benevolentiæ adeoque a charitate elicitum : quare sola misericordia, non quatenus est dolor, seu passio appetitûs sensitivi de alienâ miseriâ, sed prout est motus appetitûs intellectivi, seu displicentia de alienâ miseriâ et voluntas eam sublevandi a ratione directa, specialis virtus est. Actus misericordiæ est *eleemosyna*, seu opus quo datur aliquid indigenti ex compassione, propter Deum. Sunt autem eleemosynæ vel *spirituales*, vel *corporales*. *Spirituales* sunt septem : 1° Ignorantes docere ; 2° Consulere dubitanti ; 3° Consolari tristem ; 4° Peccantem corrigere ; 5° Remittere offendenti ; 6° Portare patienter onerosos et graves ; 7° Pro omnibus orare. Eleemosynæ *corporales* etiam sunt septem : 1° Pascere esurientem ; 2° Potare sitientem ; 3° Vestire nudum ; 4° Recolligere hospitem ; 5° Visitare infirmum ; 6° Redimere captivum ; 7° Sepelire mortuum.

§ 131.

CHARITAS PROXIMI AD PROFICIENDUM REQUIRITUR.

Ut igitur in perfectione proficiendo crescamus, ex amore Dei etiam in *charitate proximi* ferventissimè *exerceri* debemus. — Nam 1° S. Scriptura immediatè post primum et maximum mandatum dilectionis Dei adjungit : *Secundum simile est huic : Diliges proximum tuum sicut teipsum. Matth.* xxii, 39. Imò in S. Scripturâ sicuti non semel sola dilectio Dei ut præceptum illius commendatur, ita et sola dilectio proximi, tanquam illius potissimum argumentum et omnium quasi compendium man-

datorum : *Hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat et fratrem suum.* I *Joan.* IV, 21, et *Joan.* XIII, 34; XV, 12. *Qui diligit proximum, legem implevit. Rom.* XIII, 8, et *Gal.* V, 14. — Idem 2° patet ex PP. : S. Augustinus ait : « Qui diligit Deum consequens est ut faciat quod præcipit Deus, et in tantum diligit in quantum facit; consequens ergo est ut et proximum diligat, quia hoc præcipit Deus : et qui proximum diligit, consequens est ut ipsam præcipuè dilectionem diligat. Deus autem dilectio est et qui manet in dilectione in Deo manet : consequens ergo est ut præcipuè Deum diligat. » L. 8, *de Trinit.*, c. 7. Consonat S. Hieronymus, *Comment. ad Gal.*; S. Isidorus, *Different. spir.*; S. Laurentius Justin. *Grad. perf.*, c. 13. — 3° Ratio paulò ante data fuit a S. Augustino; sicuti enim charitas Dei ad proficiendum omnino est necessaria, ita et charitas proximi, sine quâ charitas Dei non subsistit.

ACTUS CHARITATIS ETIAM HEROICÆ ERGA PROXIMUM.

Scholion. Actus charitatis erga proximum sunt : 1° Gaudere de bonis proximo a Deo collatis et de bonis ejus operibus; 2° Tristari de malo proximi, tum spirituali, tum corporali; 3° Orare pro omnibus, etiam inimicis; 4° Pro eorum salute se ad dura quæque et ipsam mortem offerre; 5° Exercere opera misericordiæ tam corporalis quàm spiritualis erga illos. Hæc et alia hujusmodi, si valde ardua fuerint et promptè, facilè, expeditè et frequenter præstentur, etiam *heroicæ* charitatis signa esse poterunt, quæ potissimùm etiam ex ardenti animarum zelo, servitio in hospitalibus exhibito, copiosis eleemosynis, hospitalium pro infirmis, collegiorum pro juvenibus instituendis fundationibus, probari potest. Vide Benedictum XIV, *de Serv. Dei beatif.*, c. 23.

ADHORTATIO AD CHARITATEM ORDINATAM ERGA PROXIMUM.

Corollarium. Sit ergo noster erga Deum amor non affectivè solum, quòd magis Deum in se respicit, sed etiam effectivè, quòd magis ad proximum et cum illo ad nosmetipsos spectat; est enim zelus animarum, tam propriæ quàm omnium, potissimus effectus,

index et probatio veri amoris Dei. Zelus autem hic inordinatus esse non debet, ita ut quis ex nimio ardore proficiendi aliis, in suo proprio profectu frigescat. Quippe charitas ordinata esse debet, juxta illud : *Ordinavit in me charitatem. Cant.* II, 4. Ubi bene observat S. Bernardus, *Serm.* 49 et 50, in *Cant.*, et distinguit inter charitatem in actu et in affectu; et quidem charitas affectûs ad optima quæque, si non per se, saltem per alios, ex amore Dei facienda se extendere debet, charitas verò actûs imperantis opera externa nonnisi penes injunctam tum sibi tum aliis divinam ordinationem versari debet. Concludamus cum S. Chrysostomo : « Talem igitur habentes Dominum, tam misericordem, tam benignum, tam mansuetum, cùm nostri, tum fratrum nostrorum curam geramus. Nam et hoc nostræ salutis argumentum erit et occasio, si non solùm pro nobis ipsis solliciti, sed et proximo utiles fuerimus, ipsum ad viam veritatis manuducentes. » *Hom.* 3, *in Gen.*, post med.

§ 132.

PRUDENTIA QUID?

A virtutibus theologicis ad virtutes morales, et quidem *cardinales*, earumque partes et virtutes illis subjectas, progredimur. Inter quas prima est *prudentia*. Hic non loquimur de prudentiâ terrenâ, quæ finem suum constituit in carne vel divitiis, hæc enim *stultitia est apud Deum* : imò *animalis*, *diabolica*. I *Cor.* III, et *Jac.* XIII. Sermo est de verâ *prudentiâ*, quæ a S. Basilio definitur : *Vera eorum, quæ agenda sunt, cognitio. Hom.* 12 *ad popul.* Dictat enim prudentia quid in quâvis particulari actione honestum et amplectendum, et quid inhonestum seu fugiendum sit; item docet media ad finem, maximè supernaturalem, consequendum idonea eligere.

QUOTUPLEX?

Schol. I. Prudentia 1° Alia est *carnis*, alia *spiritûs*, unde dicitur : *Prudentia carnis mors est; prudentia autem spiritûs vita et pax; quoniam sapientia carnis inimica est Deo : legi non est sub-*

jecta. Rom. VIII, 6. Quod ita explicat Estius : « Sapere, curare, providere ea quæ carnis sunt, mortem affert, mortem meretur utique æternam etc. ; sapere et curare ea quæ sunt Spiritûs sancti concupiscentis adversùs carnem, parit nobis vitam æternam. » 2° S. Thomas, 2, 2, q. 47, a. 13, triplicem prudentiam distinguit ; et primam vocat *prudentiam falsam,* quandò aliquis propter malum finem huic fini congruentia disponit. Secundam vocat *veram,* sed *imperfectam* prudentiam, aut quia bonum quod pro fine accipit non est communis finis totius humanæ vitæ, sed alicujus negotii specialis ; aut quia deficit in principali actu prudentiæ, cùm quis bene quidem judicat de his quæ pertinent ad totam vitam, sed ea non efficaciter præcipit. Tertiam vocat prudentiam *veram* et *perfectam,* quæ ad bonum finem totius vitæ rectè conciliatur, judicat et præcipit. Primam in solis peccatoribus reperiri, secundam esse communem bonis et malis, tertiam solis justis competere asserit. Quatuor autem prudentiæ veluti species vulgò solent indicari, *monastica* sive *privata, œconomica* sive *domestica, politica* sive *civilis* et *militaris :* dirigit *prima* hominem in actionibus quæ cum *propriè, directè* et *unicè* afficiunt, ut nihil temerè aut inconsideratè operetur : *altera* eumdem moderatur in actibus qui respiciunt domum atque familiam : *tertia* regit actiones quæ pertinent ad civitatem sive ad Rempublicam. *Bossuet polit. ex S. Script. extract.* Porrò quò magis optandum est in adolescentibus studium prudentiæ *monasticæ* et *œconomicæ,* eò magis a studio politicæ arcendi sunt ; nam juvenilis ætas non bene politicis rebus addiscendis et peragendis accommodata est ; hinc tradit historia apud Cretenses fuisse legem ut, si quis adhuc juvenis accederet ad regendam Rempublicam, nunquam auderet, in disceptationem vocare, essentne æquæ leges an iniquæ. Senex verò si quid excogitàsset, principibus aut æqualibus quidem referret, juvenum tamen audiente nemine. Quapropter stomachum movent profectò scituli quidam ætate nostrâ adolescentes qui, manibus vix a ferulâ scholasticâ subductis, de rebus politicis quasi ex cathedrâ non loqui, sed effutire et blaterare audiuntur sesquipedales sententias efferentes. *Quarta* denique dirigit in rebus bellicis multitudinem ad tempus collectam in ordine ad patriam ab hostibus tuendam et eorum insultus tuendos, juxta S. Thomam, 2, 2, q. 50, a. 1 et seq.

PRUDENTIÆ MUNERA.

Schol. II. Prudentiæ munera quæ dicuntur *partes prudentiæ*

potentiales tria sunt, nempe *bene consultare, bene judicare* et *bene præcipere;* nam actionis humanæ probitas et honestas in quâ situm est prudentiæ objectum, importat accommodatam mediorum ordinationem ad finem consequendum : hæc autem tribus perficitur, nempe 1° *Rectâ eorum inquisitione* et super iisdem *consultatione,* ideoque prudentia comites necessariò habet *rationem, considerationem, meditationem, diligentiam, ingenium, solertiam et sagacitatem;* 2° Recto judicio de eorum aptitudine atque naturâ ad quod concurrunt *æquitas, docilitas, animi candor, memoria præteritorum, intelligentia præsentium* et *prævidentia futurorum;* 3° *Præcepto* quo mens vult ut ea perficiantur quæ judicata sunt, huicque pertinent *dexteritas, circumspectio, cautio* et *industria.* Ex quo patet quàm difficilis ideoque pretiosa virtus prudentia sit ; neque mirum idcirco esse debet, si multi inveniantur verè docti et verè scientiis maximè exculti, pauci autem verè prudentes. Partes aliæ prudentiæ potentiales seu virtutes prudentiæ annexæ sunt 1° *Eubulia* seu virtus bene consiliativa; 2° *Synesis* seu virtus bene judicativa de operabilibus secundùm regulas communes; 3° *Gnome* seu virtus bene judicativa secundùm altiora principia in iis in quibus aliquando recedendum est a lege communi, licèt non a mente legislatoris, cui in voluntate respondet virtus *Epikeiæ.* De quibus S. Thomas, 2, 2, q. 51, a. 1 et *seqq.*

PRUDENTIÆ DOTES.

Schol. III. Dotes quas prudentia nostra præ se ferre debet, ut finem suum legitimè consequatur; seu potiùs partes prudentiæ integrantes, hæc sunt ex Angelico : 1° *Memoria,* nempe recordatio præteritorum ; præterita enim nos docent; 2° *Intelligentia,* seu diligens rerum agendarum consideratio ac cognitio, ne dicamus malum bonum et bonum malum; 3° *Docilitas,* sive animi promptitudo ad aliena capessenda consilia; nemo enim sufficit sibi : 4° *Sollertia,* seu animi sagacitas ad media quæ ad finem nostrum spectant illico dignoscenda; ne accidentia nos animo dejiciant; 5° *Ratio,* sive recta ratiocinatio, ut rectè quid ex antecedenter cognitis sit agendum, dignoscatur; 6° *Prævidentia,* seu futurorum consideratio, ne sine sumptibus inaniter ædificare proponamus; 7° *Circumspectio,* seu attentio ad omnes circumstantias; non enim omnia omni tempore conveniunt; 8° Demum *cautio,* ut sciamus omnia prævidendo impedimenta amovere; cùm ea sæpe contingant.

PRUDENTIÆ VITIA.

Duplicis generis distinguuntur vitia ; alia *directè et apertè* ipsi contraria sunt ; alia quamdam prudentiæ speciem præ se ferunt, sed ementitam atque fucatam : illa prudentiam lædunt *per defectum,* ista per *excessum.*

Vitia primi generis sunt potissimùm 1° *Præcipitatio seu temeritas,* cùm quis non ex rectæ rationis præscripto, sed ex affectûs sui impetu deliberat et opus aliquod aggreditur ; 2° *Inconstantia,* cùm quis leves ob causas a rectâ sententiâ recedit, ut aliam arripiat ; 3° *Inconsideratio,* cùm quis sine debitâ attentione de mediis ad finem accommodatis judicium suum emittit ; 4° Denique *negligentia,* cùm quis debitam in rebus deliberandis et peragendis sollicitudinem non adhibet : quæ omnia hoc versu includuntur :

Præceps, inconstans, inconsideratus, inersque.

Vitia secundi generis : 1° *Prudentia carnis,* ut vocant, quâ quis finem ultimum collocat in rebus creatis ; 2° *Calliditas* quæ in illis cernitur, quorum quidem celer est et aptum ingenium in excogitandis mediis ad finem consequendum idoneis, sed ab honestate et recto rationis præscripto alienis et abhorrentibus ; 3° *Dolus et fraus* quæ calliditatis pravitatem ad effectum perducit ; 4° Denique *nimia sollicitudo* præcipuè de rebus futuris, quæ sine ullâ utilitatis specie animum angit : hæc autem hoc alio versiculo continentur :

Fraus et calliditas, carnis prudentia, cura.

Quæ porro omnia vel ex eo mala esse constat, quia adversantur prudentiæ quæ omnes humanas actiones ad rectum tramitem moderatur.

§ 133.

PRUDENTIA AD PROFICIENDUM NECESSARIA EST.

Prudentia ad proficiendum in perfectione christianâ *necessaria* est. — Probatur 1° ex S. Scripturâ : *Posside sapientiam, posside prudentiam : ne obliviscaris, neque declines a verbis oris*

mei. Ne dimittas eam, et custodiet te; dilige eam, et conservabit te Principium sapientiæ, posside sapientiam, et in omni possessione tuâ acquire prudentiam. Arripe illam, et exaltabit te: glorificaberis ab eâ, cùm eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, et coronâ inclytâ proteget te. Prov. IV, 5. *Scientia Sanctorum prudentia. Ibid.* IX, 10. Et denique Christus D. ipse jubet : *Estote ergo prudentes sicut serpentes. Matth.* X, 16. — Accedunt 2° PP. : S. Basilius ait : « Vera autem prudentia eorum quæ agenda sunt et non agenda cognitio est; quam si quis rectè sectatus fuerit, nun quam ab officio virtuteque discedet. » *Hom* 11, *var. arg.* S. Gregorius : « Hæc sunt, in quibus ordinata mens ad culmen provehitur prudentiæ. Ista nempe sunt studia ipsius, ut videlicet caveat quidquam per ostentationem fingere, sed sensum verbis simpliciter aperire, vera, ut sunt, diligere, falsa devitare, bona gratis exhibere, mala libentiùs tolerare quàm facere, nullam injuriæ ultionem quærere, putare lucrum contumeliam pro veritate. Sed hæc prudentium simplicitas irridetur et a mundi sapientibus fatuitas reputatur. » L. 10, *Mor.* S. Bernardus ait: « Prudentia est quædam moderatrix et auriga virtutum, ordinatrix affectionum, et morum doctrix. » *Serm.* 49, in *Cant.* — 3° Ratio est, tum qui a prudentia est regula quâ omnes hominis cogitationes, verba et opera regulari debent ut sint moraliter bona, honesta et ad salutem conducentia, imò sine eâ etiam virtutes non servant medium et declinant in vitia, tum quia prudentia christiana in omnibus operibus intendit finem optimum, scilicet Dei gloriam et animæ salutem, eligit media optima ad eum consequendum, eorumque executionem urget et imperat. Item docet prævidere futura et contra ea nos præmunire, evadere tentationes diaboli, pericula peccandi effugere, ex præteritis et præsentibus rectum judicium formare, tempus bene impendere, actiones nostras ritè ordinare, aliorum exemplis sapere, nociva declinare et bona amplecti.

Scholium. Ac acquirendam prudentiam requiritur : 1° *Consideratio* rerum agendarum, objecti, finis et circumstantiarum ; deinde rememoratio præteritorum, ponderatio præsentium, providentia futurorum, circumspectio et cautio contrariorum, perpensio exitûs virtuosorum et interitûs malorum, interrogatio seniorum, lectio librorum ; 2° *Deliberatio*, ne quis sit præceps in judicando, non facilis in credendo, non temerarius in disponendo, non inconsultus in respondendo, non improvidus in dispensando, non indiscretus in corrigendo, non cæcus in moderando, non partialis in amando ; 3° *Discretio*, discernendo peccatum ab imperfectione, mortale a veniali, virtutem a vitio, majus bonum a minori, sensuale a spirituali, temporale ab æterno, amorem carnalem et sensibilem a consolatione et devotione spirituali ; 4° *Electio*, quæ ut rectè fiat, eligens aliquem statum aut actionem, non debet sequi cæcam corruptæ naturæ inclinationem, sed attendere ad finem ultimum supernaturalem suæ creationis, ad voluntatem divinam, majorem Dei gloriam, cum indifferentiâ ad omne ad quod Deus illum, præmissâ oratione pro cognoscendo ejus beneplacito, vocaverit. Expendere etiam debet commoda et incommoda statûs eligendi, et ad id se resolvere quod alteri perfectionis studioso suaderet, vel quod ipse moriens et a Deo judicandus eligeret, omniaque cum Deo et docto ac pio viro conferre ; 5° *Executio*, quæ sine causâ non differri, nec temerè conceptum semel propositum mutari debet. Quod si hæc omnia in rebus arduis promptè, faciliter et jucundè exerceantur, quod a dono consilii provenit, prudentiam *heroicam* produnt, uti Lauræa probat *in* 3 *sent.* et Benedictus XIV variis exemplis illustrat. In *cit. op. de Can.*, l. 3, c. 24.

§ 134.

SIMPLICITAS QUID? — SIMPLICITAS PRUDENTIÆ CONJUNGENDA EST.

Prudentiam, ut sit perfecta, comitari debet *simplicitas*, quæ a S. Thomâ sic describitur : « Simplicitas dicitur per oppositum duplicitati ; quia scilicet aliquis aliud habet in corde, et aliud ostendit exteriùs. » 2, 2, q. 109, a. 2. « Simplicitas, parum hominibus cognita virtus, ait card. Bona, tantæ est

dignitatis ut eâ Deus magnoperè delectetur; nam *cum simplicibus sermocinatio est.* » Proinde vera cordis simplicitas est virtus quâ, exclusâ quâcumque duplicitate aliud inore, aliud in corde gerente, in omnibus et singulis actionibus nihil proprium, sed aut Dei gloria, aut proximorum salus, aut utrumque quæritur et intenditur. Pro complemento ergo prudentiæ perfectæ, proficientibus *simplicitas* est necessaria. — Probatur 1° ex S. Scripturâ. Nam postquam Christus dixerat : *Estote prudentes sicut serpentes*, *Matth.* x, 16, statim adjunxit : *Et simplices sicut columbæ.* Et Apostulus ait : *Volo vos sapientes esse in bono, et simplices in malo. Rom.* xvi, 19. Job laudatur quòd fuerit *homo simplex et rectus ac timens Deum et recedens a malo. Job.* i, 8. — 2° Probatur ex SS. PP. : S. Chrysostomus ait : « Quis enim non obstupesceret? quis non admiraretur hominem moribus simplicem? vel quis non se jungeret ei qui subdolus non est? At dicet quis : Nonne et prudentiâ opus est? quid enim aliud est simplicitas, quàm prudentia? quando enim nihil suspicaris malum, neque moliri poteris malum; quando nihil fers molestè, neque vindictam meditari poteris. Contumeliâ quis te affecit, non doluisti : calumniatus es, nihil inde affectus es : odio te persequitur, et sic quoque nihil affectus es. Via quædam est ad philosophiam simplicitas. » *Hom.* 7, in *Act. Apost.* S. Gregorius ait : « Serpentis astutia columbæ simplicitatem acuit et columbæ simplicitas serpentis astutiam temperat. » L. 4, *Ep.* xxxi. S. Hieronymus : « Christus jubet ut per prudentiam devitet insidias; per simplicitatem non faciat malum. » In *Matth.* Et S. Remigius : « Simplicitas sine prudentiâ facilè decipi potest et prudentia periculosa est nisi simplicitate temperetur. » — 3° Ratio est, quia simplicitas proprium commodum gloriæ Dei et proximorum saluti, ad defraudandos alios, non præponit, fictionem nescit, vera diligit, falsa devitat, bona præstat, mala non retribuit, et conscientiam tranquillam reddit, quæ, uti Hugo ait : « Omnibus est dulcis, nulli gravis, utitur amico ad gratiam, inimico ad patientiam, cunctis ad benevolentiam, quibus potest ad beneficentiam. » L. 2, *de Anim.*, c. 9.

ACTUS ET SIGNA SIMPLICITATIS.

Scholium. Signa et actus simplicitatis sunt 1° Si quis æquali modo se præbeat omnibus et coram omnibus, juxta illud : *Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter;* 2° Si quis eadem promptitudine omnibus, parvis et magnis, pauperibus et divitibus, sine acceptione personarum, opera charitatis exhibeat; 3° Si quis semper eodem modo, in quocumque loco, publico et privato, se gerat; 4° Si quis eamdem semper vultùs hilaritatem, ex testimonio bonæ conscientiæ ortum, præ se ferat; 5° Si quis peccatum aut culpam a se commissam non excuset, sed candidè fateatur; 6° Si quis veritatem sine fictione purè confiteatur et sui contemptum æquanimiter ferat; 7° Si stultus quis apud homines videri non refugiat, ut sit sapiens apud Deum; 8° Si quis ab omni duplicitate alienus, simplici intentione Deo placendi, cuncta operetur.

ADHORTATIO AD PRUDENTIAM ET SIMPLICITATEM.

Corrollarium. Simus ergo *prudentes sicut serpentes :* hujus prudentia est, diligenter cavere a supplantantium insidiis, nec vi, nec fraudi locum relinquere. Erimus excellentes et heroes in prudentiâ monasticâ, si appetitus nostros moderemur, terrena despiciamus, cœlestia appetamus, omnia ad finem supernaturalem dirigamus, sanctæ vitæ exemplo alios ædificemus; in prudentiâ œconomicâ, si domesticos in timore Domini et morum disciplinâ diligentissimè contineamus ac ferventissimo zelo pro æternâ eorum salute vigilemus; in politicâ, si reipublicæ incolumitati studeamus. Verùm cum prudentiâ simplicitatem columbæ conjungamus, nulli injuriam inferamus, nulli dolos aut insidias paremus, nihil per ostentationem fingamus, veritatem corde et ore promamus : relinquamus noxiam carnis prudentiam et discamus laudabilem simplicitatem, quæ a mundi prudentibus stultitia reputatur; simus stulti propter Christum, ut ad altissimam Dei sapientiam contemplandam, et pro viribus imitandam, provehamur.

§ 135.

JUSTITIA QUID?

Altera virtus cardinalis est *justitia*, quæ, juxta S. Thomam, est *virtus moralis seu habitus per quem aliquis constanti et perpetuâ voluntate jus suum unicuique tribuit.* 2, 2, q. 58, a. 1.

PARTES EJUS SUBJECTIVÆ.

Schol. I. Justitia largè et strictè sumi potest. Si largè sumatur, accipitur pro quocumque virtutis actu perfectâ undique rectitudine absoluto : si strictè sumatur, competit ei data definitio et specialem virtutem cardinalem hìc considerandam constituit, cujus partes subjectivæ, seu species, sunt, juxta S. Thomam, 2, 2, q. 61, a 1, justitia *commutativa,* quæ servat inter partes æqualitatem rei ad rem : et *distributiva,* quæ servat æqualitatem proportionum, ut scilicet unicuique detur secundùm merita vel necessitatem.

PARTES POTENTIALES.

Schol. II. Partes *potentiales* justitiæ, juxta eumdem S. Thomam, sunt : 1° *Religio* seu virtus quæ debitum Deo cultum, tanquam rerum omnium principio, exhibet per devotionem, orationem, adorationem, sacrificium, juramentum, votum; 2° *Pietas* seu virtus per quam sanguine patriâque junctis debita officia et charitas exhibentur; 3° *Observantia* seu virtus cultum deferens Superioribus et aliis personis excellentibus, quæ homines gubernant vel gubernare idoneæ sunt; 4° *Obedientia,* quâ exsequimur actus a Superiore præceptos, quia præcepti sunt; 5° *Gratitudo* seu virtus quæ benefactoribus gratiam rependit; 6° *Vindicatio* seu virtus quâ peccantibus ad emendationem et justitiæ conservationem pœna infligitur; 7° *Veritas* seu virtus quâ quis vitâ et sermone talem se exhibet qualis est; 8° *Affabilitas* seu *amicitia* seu virtus quæ convenientiam ordinis ad alios in vitâ sociali observat; 9° *Liberalitas* seu virtus moderans amorem divitiarum et reddens hominem promptum ad eas erogandas, quando recta ratio dictat.

§ 136.

JUSTITIA AD PROFICIENDUM NECESSARIA EST.

Justitiæ exercendæ studere debet qui in christianâ perfectione vult proficere. — Ita 1° præcipit S. Scriptura : *Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum : cui vectigal, vectigal : cui timorem, timorem : nemini quidquam debeatis. Rom.* XIII, 7. Verbo : *jus suum cuique*, quæ est ipsissima justitia. — 2° Ita docent PP. : S. Petrus Chrysologus : « Penes Deum neque pietas sine justitiâ est, neque sine pietate justitia. Cœlesti sensu sine bonitate æquitas, sine æquitate bonitas non habetur; virtutes, si separatæ fuerint, dilabuntur. Æquitas sine bonitate sævitia, et justitia sine pietate crudelitas. Joseph ergo meritò justus quia pius et pius quia justus. Denique dum pietatem cogitat, crudelitate caruit; dum causam temperat, judicium custodivit; dum vindictam differt, crimen evasit; dum refugit accusatorem, fugit sententiam. » *Serm.* 145. Et S. Bernardus : « Est justitia quædam stricta et angusta valde, ita ut quàm citò pedem verteris, in peccati foveam cadas : nec licet præponere se æquali, nec æquare præposito. Hujus definitio est, reddere unicuique quod suum est. » *Serm. in Octav. Epiph.* — 3° Ratio est quia justitia unicuique suum tribuit, scilicet Deo religionem, Superioribus obedientiam, proximo suum honorem, famam et fortunæ bona, sine quorum exactâ observatione nemo ad perfectionem christianam pertingere potest.

ACTUS JUSTITIÆ.

Scholium. Actus virtutis justitiæ sunt 1° Per virtutem religionis Deo tanquam primo rerum omnium principio et excellentissimo Domino debitum cultum latriæ per sacrificium Missæ, de quo alibi, per orationem, adorationem, oblationes, vota, juramenta, exhibere; in eum credere, sperare, eum diligere, timere, ecclesias

et loca sacra venerari etc.; 2° Cœlitibus debitam venerationem et quidem beatissimæ Virgini Mariæ per hyperduliam, reliquis Sanctis per duliam tribuere, eorum imagines venerari, sicuti et reliquias; 3° Per pietatem parentibus debitum amorem, honorem et obsequium præstare; 4° Per obedientiam Superioribus debitam reverentiam et submissionem exhibere, etiam contra proprium judicium, in rebus etiam difficilibus: de quo item alibi agemus; 5° Per justitiam distributivam proportionem inter merita et præmia, per vindicativam inter culpam et pœnam servare, et per commutativam omnibus quod suum est, in bonis fortunæ, famæ, honoris, corporis et animæ tribuere; 6° Benefactoribus debitas grates rependere; 7° Veritatem corde et ore proferre; 8° Liberalem se erga proximum, prout recta ratio dictat, exhibere; 9° Affabilem erga omnes pro ratione statûs et circumstantiarum in conversatione se præbere. Quòd si hæc omnia in materiâ arduâ promptè, delectabiliter et faciliter præstentur, *heroicæ* justitiæ actus exercebuntur.

ADHORTATIO AD JUSTITIAM.

Corollarium. Demus igitur cuique quod suum est: adoremus, laudemus, benedicamus, glorificemus Dominum Deum nostrum, et gratias agamus illi pro omnibus quæ retribuit nobis: quia est rex noster, creator, redemptor, sanctificator, glorificator et benefactor noster, infinitus in suis perfectionibus, in majestate, sapientiâ, potentiâ, sanctitate; implens cœlum et terram, cujus magnitudinis non est finis, æternus in duratione, ineffabilis locutione, incomprehensibilis cogitatione, infinitè bonus, unica spes nostra, amor noster, dulcedo nostra, quies et gaudium nostrum, protector, defensor et pater noster. Post Deum veneremur etiam beatissimam Virginem Mariam et alios Cœlicolas. Præstemus Superioribus nostris obedientiam et *omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non enim est potestas nisi a Deo, quæ autem sunt, a Deo ordinatæ sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Itaque necessitate subditi estote, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam. Rom.* xiii, 2. Denique proximo tribuamus quod suum est, memores præcepti naturalis: Quod tibi vis fieri, alteri feceris: et quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.

§ 157.

FORTITUDO QUID?

Tertia virtus cardinalis est *fortitudo*, quæ rectè definiri potest : virtus moralis perficiens hominem ut in ordine rationis humanæ et legis divinæ consistat ea repellendo quæ ordinem eumdem pervertere valeant.

EXPLICATUR.

Schol. I. Fortitudo christiana in duplici significatione sumi potest, largè videlicet et strictè. Largè sumpta omnes virtutes complectitur, ideoque S. Prosper inquit : «Animi fortitudo ea debet intelligi, quæ non solùm diversis pulsata molestiis inconcussa permaneat, sed etiam nullis voluptarum illecebris resoluta succumbat. » L. 3, c. 20. Strictè sumpta specialem virtutem cardinalem constituit et modò definita fuit.

QUOTUPLEX FORTITUDINIS MUNUS.

Schol. II. Est duplex, unum in malis et laboribus perferendis situm est, quod sic explicat Angelicus : *Oportet quòd fortitudo animi dicatur quæ firmiter retinet voluntatem hominis in bono rationis contra maxima mala;* huc profectò respiciebat illud *Christi: nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potiùs timete eum qui et corpus et animam perdere potest in gehennam ignis. Matth.* x. Alterum munus consistit in ipsis periculis adeundis atque suscipiendis : sic fortis in nomine Dei sui David Gigantem aggressus est. Quâ in re animadvertit Angelicus, huic fortitudinis muneri consociari quamdam iræ speciem, non quasi dominam, sed quasi ancillam : *Iram moderatam,* ait, *assumit fortis ad suum actum, non tamen iram immoderatam,* 2, 2, q. 123, a. 10.

FORTITUDINIS FILIÆ.

Schol. III. A virtute fortitudinis aliæ oriuntur in homine Christiano virtutes morales præclarissimæ, tanquam ejusdem filiæ seu

partes integrantes, ut vocant Philosophi. Quod sic explicatur : cùm fortitudo maximopere tendat ad superandas difficultates quæ in bene agendo nobis adversantur, varias pro earum varietate quasi suî ipsius species in se continet, quas ejus *filias* nuncupamus : videlicet oriturne difficultas in agendo ab ipsâ operis naturâ et magnitudine? eidem opponitur *magnanimitas,* illa virtus quæ ad quælibet magna et heroica inclinat. Oriturne ab ingenti pecuniarum quantitate quæ ad operis perfectionem v. g. ad templi construction requiritur? eidem opponitur *munificentia,* illa virtus quæ ad magna opera externa externis ac magnis sumptibus perficienda inclinat. Oriturne a timore et anxietate internâ circa operis eventum? eidem opponitur *pax cordis et securitas animi,* illa virtus quæ nos ducit ad maxima quæque operanda gaudentes, gloriantes, in nullo deficientes. Oriturne a multitudine et qualitate malorum, quæ in operis executione sunt perferenda? eidem opponitur *patientia,* illa virtus quæ facit ut omnia adversa æquo ac forti animo toleremus. Oriturne a temporis diuturnitate? opponitur *longanimitas,* virtus illa quæ nos firmat in exspectatione : ab operis ipsius continuatione? opponitur *perseverantia,* virtus illa quæ nos ad persistendum in molesto ac arduo opere inclinat : tandem a cordis humani instabilitate? opponitur *constantia* quæ virtus est roborans ac firmans volubilitatem nostram. Sic de ceteris.

FORTITUDINIS GRADUS.

Schol. IV. 1° *Animum vincere, iracundiam cohibere* et *voluptates contemnere:* hunc fortitudinis gradum describit S. Ambrosius inquiens : *jure ea fortitudo vocatur, quando unusquisque seipsum vincit, iram continet, nullis illecebris emollitur, non adversis perturbatur, non extollitur secundis, et quasi vento quodam variarum rerum circumfertur mutatione. De off.,* c. 36;

2° *Vitam propriam periculo exponere ob bonum spirituale et corporale proximi nostri* juxta illud Christi : *majorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Joan.* xv;

3° *Martyrium appetere corde magno et animo volenti* exemplo S. Ignatii Martyris, qui cùm ad bestias esset damnatus : *utinam* (ad Romanos scribebat) *fruar bestiis quæ mihi sunt paratæ!... si venire noluerint, ego vim faciam, ego me ingeram, ut devorer;*

4° *Mala gravissima et ipsam etiam mortem si repentè et ex improviso contingat, fortiter et patienter tolerare;*

5° Denique (et hic est gradus *heroicus*) *mala illa et mortem pati etiam cum sincero animi gaudio*, exemplo Apostolorum, de quibus scriptum est : *ibant gaudentes a conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Act.* v.

QUÆNAM VITIA FORTITUDINI ADVERSENTUR.

Schol. V. Tria 1° *Timiditas* quæ est fuga malorum, quibus pro loco ac tempore quis se objicere potest et debet; 2° *Intimiditas quæ* est defectus timoris justi et rationabilis; 3° *Audacia* quæ est inconsiderata periculorum susceptio. Quoad *primam* peccat qui eos unicè timet, qui occidunt corpus : quoad *secundam* qui eum non timet, qui animam mittere potest in gehennam : quoad *tertiam* qui temerè periculum quærit et confidit.

§ 138.

FORTITUDO AD PROFICIENDUM REQUIRITUR.

Fortitudo *necessaria* est illi qui vult proficere in perfectione christianâ. — Ita 1° hortatur S. Scriptura : *Forti animo esto, in proximo est ut a Deo cureris. Tob.* v, 13. *Diligam te, Domine, fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, et refugium meum, et liberator meus. Ps.* xvii, 1. *Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Ps.* xxii, 4. *Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio? an angustia?... Certus sum enim quia neque mors, neque vita... neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro. Rom.* viii, 35.— 2° Accedunt PP. : S. Gregorius ait : « Alia justorum, alia est fortitudo reproborum. Justorum quippe fortitudo est carnem vincere, propriis voluntatibus contra ire, delectationem vitæ præsentis exstinguere, hujus mentis aspera pro æternis præmiis amare, prosperitatis blandimenta contemnere, adversitatis metum in corde superare. Reproborum verò fortitudo transitoria est, sine cessatione diligere, contra flagella conditoris insensibiliter perdurare, ab amore rerum temporalium nec in adversitate

quiescere, ad inanem gloriam etiam cum vitæ detrimento pervenire, bonorum vitam non solùm verbis ac moribus, sed etiam gladiis impugnare, in semetipsis spem ponere, iniquitatem quotidie sine ullo desiderii defectu perpetrare.» L. 7 *Mor.*, c. 9. S. Ambrosius Jobi fortitudinem laudans, ejus necessitatem ostendit dicens : « Quid horum S. Jobo vel in virtute defuit, vel in vitio obrepsit? Quomodo dolorem ægritudinis, frigoris, famis, pertulit? Quomodo despexit salutis periculum?..... Numquid trium regum injuriosa contentio, vel servorum contumelia in iram excussit?... Quis igitur tam fortis quàm sanctus Job.» L. 1 *Off.*, c. 3. — 3° Ratio est : multa ardua, difficilia, carni acerba et terribilia in viâ perfectionis occurrunt; qui enim piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur : ergo fortitudine opus est proficientibus, ut illa superare possint.

ADHORTATIO AD FORTITUDINEM.

Corollarium. Simus proinde fortes in bello et pugnemus cum antiquo serpente et accipiemus regnum æternum. Aggrediamur ardua, quando Deus, vel obedientia, vel necessitas, vel charitas proximi, vel honor Dei, vel defensio fidei, vel salus propria ad difficilia virtutum opera nos vocant et credamus *omnia nos posse in eo, qui nos confortat. Philipp.* IV, 13. *Fidelis enim Deus est, qui patietur nos tentari supra id quod possumus, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possimus sustinere.* I *Cor.* X, 13. *Non timeamus eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potiùs timeamus eum qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Matth.* X, 28. Ubi sunt Domitiani, Maximiani, Diocletiani et alii tyranni, qui martyres tam crudeliter cruciabant? Descenderunt in infernum, postquam duxerunt in bonis dies suos, cùm e contra SS. martyres triumphant in cœlis coronati. Possideamus ergo in patientiâ animas nostras et in eâ constantes simus usque ad mortem, nam *qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Matth.* X, 22. «Et nunc quid restat, charissimi, scribit S. Bernardus, nisi ut admoneamini de perseverantiâ, quæ sola meretur viris gloriam, coronam virtutibus? Prorsus absque perseverantiâ neque qui pugnat, victoriam, neque palmam victor consequitur. Vigor virium, nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium; soror

est patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, unanimitatis vinculum, propugnaculum sanitatis. Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratia, nec laudem fortitudo. » *Ep.* 129.

§ 139.

TEMPERANTIA QUID?

Quarta virtus cardinalis est *temperantia*, quæ est virtus moderans appetitum circa voluptates animi et corporis, et a S. Augustino describitur : « Munus temperantiæ est in coercendis sedandisque cupiditatibus quibus inhiamus in ea quæ nos avertunt a legibus Dei, et a fructu bonitatis ejus. » *De Mor. Eccl.*, c. 19. Et alibi : « Temperantia est affectio coercens et cohibens appetitum ab iis quæ turpiter fiunt. » L. 1 *de Lib. arbitr.*, c. 13.

EXPLICATUR.

Schol. I. De temperantiâ agit S. Thomas 2, 2, q. 141, art. 1, et probat temperantiam esse virtutem, quia inclinat ad id quod est secundùm rectam rationem; probat esse specialem virtutem art. 2, seq., quia specialem habet materiam, refrænando appetitum ab his quæ hominem maximè alliciunt, circa delectationem cibi, potûs et venereorum, quibus tantùm utitur quantùm vitæ necessitas requirit.

PARTES EJUS INTEGRALES.

Schol. II. Partes *integrales* temperantiæ, sunt 1° *Honestas*, quasi honoris status ex S. Isidoro l. 10, seu amor illius quod virtuosum, pulchrum, decorum et non turpe est; 2° *Verecundia*, seu timor opprobrii, et actûs turpis ex quo opprobrium generatur, quæ non est virtus propriè dicta, quia deficit a perfectione, cùm apprehendat aliquid exprobrabile et turpe, quod sibi faciendum foret; quia tamen verecundari secundùm rectam rationem est bonum et laudabile, ideo verecundia est laudabilis passio, et subinde dicitur virtus latè talis.

Schol. III. Partes verò *subjectivæ* seu species temperantiæ sunt: 1° *Abstinentia,* seu virtus moderans secundùm dictamen rationis concupiscentias et delectationes ciborum, ut non impediant bonum rationis; 2° *Sobrietas,* seu virtus moderans affectum et usum potûs; 3° *Castitas,* seu virtus moderativa delectationum in venereis juxta dictamen rectæ rationis, quæ triplex est, conjugalis, vidualis et virginalis; 4° *Pudicitia* quæ ab omni tactu et aspectu inhonesto atque impudico abhorrere nos docet, sive potiùs versatur circa exteriora signa ad venerem incitantia, quæ quidem cohibet. Partes denique *potentiales,* seu virtutes temperantiæ annexæ, sunt: 1° *Mansuetudo,* quæ iram moderatur secundùm rectam rationem; 2° *Clementia,* quæ est virtus moderans pœnas ex animi lenitate, in quantùm ratio justitiæ patitur; 3° *Continentia,* virtus illa generalis quâ resistimus quibuscumque pravis motibus in quâcunque vitiosâ materiâ. Item sunt *modestia, humilitas, studiositas, eutrapelia, ornatus:* quæ virtutes haud sunt contemnendæ, licèt parvæ videantur; ipsæ enim nos comitantur ubique. De his porrò paulò fusiùs ac de aliis temperantiæ partibus potentialibus agendum est.

§ 140.

TEMPERANTIÆ STUDERE DEBET PROFICIENS.

Temperantiæ studere debet qui ad christianam perfectionem proficiendo contendit.— Nam 1° *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet,* I *Cor.* IX, 25; vel, juxta græcum textum secundùm verba: *Omnis autem agonizans omnia temperat* (scilicet in delectationibus corporis). *Ministrate... in scientiâ abstinentiam,* II *Petr.* I, 6, sive, uti alii legunt, *temperantiam,* per quam, juxta Estium in hunc locum, ea virtus intelligitur quæ in frænandis ac reprimendis voluptatibus versatur. — 2° Ad eamdem virtutem hortatur S. Prosper, seu quivis alius auctor de *Vitâ contempl.,* dicens: « Temperantia temperantem facit abstinentem, parcum, sobrium, moderatum, pudicum, tacitum, serium, verecundum. Hæc virtus, si in animo habitat, libidines frænat, affectus temperat, desi-

deria sancta multiplicat, vitiosa castigat, omnia intra nos confusa ordinat, ordinata corroborat, cogitationes pravas removet, inserit sanctas, ignem libidinosæ voluptatis exstinguit, animi teporem desiderio futuræ remunerationis accendit, mentem placidâ tranquillitate componit et totam semper ab omni vitiorum tempestate defendit.» C. 10, l. 3.—3° Ratio est quia sine temperantiâ voluptates frænante, hæ rationem obnubilant, ita ut eam in dirigendis actionibus prudentia tutò consulere non possit.

ACTUS TEMPERANTIÆ.

Scholium. Actus temperantiæ sunt: 1° Moderatio in cibo et potu per jejunium; 2° Abstinentia a venereis illicitis voluptatibus; 3° Refrænatio iræ; 4° Humiliatio suî; 5° Modesta corporis et actuum externorum compositio; 6° Moderatio in lusu et aliis corporis recreationibus etc. Quòd si hæc et alia promptè, expeditè et delectabiliter, in rebus arduis, etiam cum discrimine corporalis salutis ac vitæ, ex Spiritûs sancti dono timoris, quod juxta D. Thomam, 2, 2, q. 141, a. 1, temperantiæ respondet, exerceantur, actus *heroicæ* temperantiæ erunt.

ADHORTATIO AD TEMPERANTIAM.

Corollarium. Abstinentes igitur a carnalibus desideriis, quæ militant adversùs animam: sequamur monitum *Ecclesiastici: Noli avidus esse in omni epulatione et non te effundas super omnem escam: in multis enim escis erit infirmitas et aviditas appropinquabit usque ad choleram. Propter crapulam multi perierunt; qui autem abstinens est, adjiciet vitam.* xxxvii, 32. Per hanc abstinentiam castitatis virtutem in tuto collocabimus, nam *luxuriosa res vinum. Prov.* xx, 1. Et ideo *Sapiens* ait: *Cogitavi in corde meo, abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam. Eccli.* ii, 3. Et S. Paulus: *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Eph.* v, 18. Sit gressus noster non nimis præceps nec nimis lentus, cum moderatâ gravitate. Oculi modestè demissi, gestus non ludicri, sed honesti, risus non excussus, manus compositæ, vultus non torvus, nec morosus, vestes decenter aptatæ, vox submissa, conversatio nostra cum aliis mitis et mansueta, cavens offensionem aliorum: præbeamus nos omnibus affabiles, nec tamen

temerè omnia sine discrimine statim credamus, sed optima prudenter seligamus : simus omnibus amici, nemini familiares, quia familiaritas contemptum parit : non revelemus omnibus secreta, nec omnibus promiscuè fidamus, quia *est amicus, qui odium et rixam et convicia denudabit. Eccli.* VI, 9.

§ 141.

MODESTIA QUID?

Modestia est *virtus, quæ exteriores hominis actiones et corporis ornatum ita moderatur, ut nullius offendat aspectum :* verùm modestiæ fundamentum in humilitate situm est, sive in illo animi sensu quem expressit Apost. : *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* I *Cor.* IV, 7. Hinc a quibusdam definitur etiam *humilitas ad praxim reducta seu humilitas practica :* hoc sensu etiam de modestiâ inquiebat S. Gregorius M. : *Intus est custodia quæ composita servat exteriùs membra ;* et sanè : si quis actus suos exteriùs ad verecundiam componeret absque ullo interiori virtutis motivo, jure merito diceretur in eo non modestia adesse, sed vana, mendax et superba modestiæ ostentatio, id est *hypocrisis :* quapropter legitur : *finis modestiæ timor Domini. Prov.* XXII.

Habet modestia insigne quoddam ac mirificum decus præsertim adolescentibus, quibus et præclaram penes Superiores existimationem, et stabilem penes condiscipulos auctoritatem, et incredibilem amorem in omni hominum cœtu conciliat; ratio est quia in bene composito corporis et motuum externorum habitu cernitur ordinatè compositus animus : quare Apostolus hanc virtutem altè commendans inquiebat : *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Phil.* IV.

QUIBUS IN REBUS MODESTIA COLLOCANDA.

Scholium. Quatuor in rebus præsertim; nempe in oculis, in verbis, in risu et in incessu : *In oculis* juxta illud S. Gregorii :

deprimendi sunt oculi quasi raptores ad culpam, in L. Moral. In verbis, quod sic exponit S. Ambrosius : *ne modum prætergrediaris loquendi; ne quid indecorum sermo resonet tuus; ipsum vocis sonum libres modestiâ, ne cujusquam offendat aurem vox fortior, de Off. In risu,* quod monet S. Basilius inquiens : *illud etiam non mediocriter cavendum est ab iis qui colendæ pietati student, ne in risum præter modum effusi sint, de Reg.* Denique *in incessu,* quod sic explicat idem S. Doctor : *incessus esto nec segnis, ne animum dissolutum declaret; nec rursus vehemens, insolenterque incitatus, ne consternatos impetus animi significet.* Hæc autem Ecclesiasticis est maximè necessaria, quos Apostol. vult *ornatos et modestos* I *Tim.* III; nil ergo mirum, si S. Ambrosius duos repulit Clericos qui externum præ se ferebant quid petulans, inconditum atque inordinatum nimis; judicium probavit eventus. L. 1 *de Off.* c. 18.

§ 142.

QUID DE HUMILITATE DICENDUM.

Humilitas est *virtus firmans voluntatem, ne inordinatè extollatur,* seu ne succumbat amori inordinatæ excellentiæ : hæc ab amore veritatis procedit; statim enim ac quis ad se animum convertit, illicò intelligit se esse merum nihilum et omnia a Deo gratis accepisse. Tres illius gradus adsignant : 1us est subdere se majori et non se præferre æquali, qui est sufficiens; 2us se subdere æquali et non præferre inferiori, qui est abundans; 3us verò subesse minori, in quo est omnis justitia seu perfectio.

Hìc tamen notandum est, quòd absque præjudicio humilitatis possumus dona quæ accepimus præferre donis, quæ aliis collata apparent, quando id manifestum est; *humilitas enim,* ait August., in *parte veritatis collocanda est, non in parte falsitatis.*

Potest quis nihilominus absque falsitate, non judicio absoluto, sed quasi suspensivo, ut dicit Estius, pronuntiare se omnibus viliorem *vel* secundùm defectus occultos quos in se recognoscit et dona Dei quæ in aliis latent, aut quæ eis conferenda sunt; *vel* etiam quatenus si aliis datæ fuissent gratiæ

quæ datæ sunt nobis, meliùs Deo respondissent; *vel* etiam hoc sensu, quòd omnia peccata quæ ab aliis admissa videmus, debeamus reputare nobis a Deo remitti, qui custodivit nos, ne ea committeremus; *nullum enim est peccatum quod facit homo, quod non possit facere et alter homo, si desit rector a quo factus est homo,* ait idem Augustinus, *Hom.* 10 inter 50, cap. 9 : præterea cùm humilitas præcipuè consistat in affectu voluntatis potiùs quàm in judicio mentis, unusquisque potest se subjicere non solùm Deo, sed et omni humanæ creaturæ propter Deum, nempe ex dispositione cordis.

§ 143.

STUDIOSITAS QUID?

Studiositas est *virtus, quæ affectum seu studium discendi et cognoscendi, ad rectos rationis tramites moderatur ac temperat;* omnia enim secundùm rectitudinem fieri debent.

STUDIOSITATIS MUNERA.

Schol. I. Porro duo sunt præcipua munera studiositatis : 1um Est cupiditatem sciendi, quæ sæpe in generosis præsertim adolescentibus vehementior esse solet, intra limites coercere, ne se aut immoderatiùs efferat, aut in vana et noxia effundat; 2um Est torporem ingenii excutere et animum ad necessaria vel utilia perdiscenda inflammare.

HIS STUDIOSITATIS MUNERIBUS QUID ADVERSATUR?

Schol. II. *Primò* huic muneri adversatur nimia nec satis recta sciendi cupiditas, quæ *inanis curiositas* solet appellari : *alteri* autem adversatur inertia laboris atque pigritia quæ a rerum pulcherrimarum studio mentem avocat, atque ingenium turpi otio non tantùm languescere, sed etiam hebescere fermè cogit et dicitur *negligentia.* 1° Ad nimiam sciendi cupiditatem quod attinet, animadvertimus triplici præsertim ex capite vitiosam evadere

posse; ex quâcumque animi pravitate eidem adjunctâ, veluti ex pravo fine, quod v. g. iis contingit, qui e studio nihil aliud quàm propriæ superbiæ pabulum quærunt; cùm quis ita liberalis cujuscumque artis vel scientiæ vel lectionis peculiaris suavitate deliniri se patiatur, ut ab iis studiis removeatur, quæ ejusdem statui, conditioni et officio sola conveniunt, uti v. g. esset adolescens ille qui Scholæ suæ libris posthabitis, totum se poneret in legendis comœdiis et fabulosis scriptorum quorumdam narrationibus veræ scientiæ maximè exitiosis; denique cùm quis ad eas res animum et studium adhibet, quæ humani vel proprii ingenii vires et captum superant, ex quo postea contingit ut facilè in perniciosos errores labatur, monente Ecclesiastico : *altiora te ne quæsieris,* c. 3.

Quod attinet *ad socordiam et negligentiam* quæ discendi laborem refugit, tria hæc adolescentes meminisse atque præ oculis semper habere oportet: 1° Gravi se culpâ inquinare, si a parentibus ad studia missi, ætatem studiis aptissimam ipsi in aleis, ludis nugisque puerilibus, vel quod pejus esset, in morum depravatione terant; 2° Sine vitio esse non posse ipsam temporis jacturam, cum tempus, dicente Senecâ, sit ille thesaurus, *cujus unius avaritia honesta est;* futurum profectò esse, ut sese aliquando pœniteat, sed irreparabiliter et frustra. Mirum in modum ad inflammandos adolescentum animos in scientiarum studia, loquitur S. Pagina : *filia, juventute tuâ accipe doctrinam et usque ad canos invenies sapientiam: quasi is qui arat et qui seminat, accede ad eam et sustine bonos fructus illius; Eccli.* VI; quam sententiam expendens S. Hieronymus sic Nepotianum suum hortabatur : *senectus eorum qui adolescentiam suam honestis artibus instruxerunt et in lege Domini meditati sunt, ætate fit doctior, usu tritior, processu temporis sapientior et veterum studiorum dulcissimos fructus metit.* v. *de Oblig. discipulorum* t. 1, p. 286.

§ 144.

EUTRAPELIA QUID?

Eutrapelia est virtus omnium jucundissima. Quippe *quæ tota in amœnitate versatur, temperans videlicet jocos et ludos secundùm rectam rationem;* sic dicta est a græco *eu* bene, et *trepô* se vertere, ex facili nempe quâdam et eleganti sermonis copiâ et flexibilitate; animum enim cum aliquâ jucunditate et liberali joci festivitate relaxare debemus aliquando, ut ad

majora vitæ officia promptior fiat atque paratior; sed cùm facilè omnino sit in jocis et festivitatibus rectæ rationis violare præcepta, requiritur idcirco virtus aliqua, quæ modum iis valeat accommodare : hæc porrò virtus est *eutrapelia.*

QUID SENTIENDUM DE LUDO?

Scholium. Quamvis ludus sæpe cum joco ac lusu confundatur, differt tamen si rectè loqui velimus; nam *ludus* propriè dicitur in factis, *jocus* in verbis; *lusus* verò magis fit voluptatis causâ, quàm lucri spe. Non hìc loquimur de ludo prout generatim sumitur, seu ut est simplex animi relaxatio; sic enim licitum esse nemo dubitat; nam sicut corpus quiete indiget, ne nimio labore frangatur; ita anima ne continuâ meditatione enervetur : sermo noster est de ludo in ordine ad justitiam, quo sensu definitur : *contractus quo ludentes inter se conveniunt de certo pretio victori cessuro :* triplex est generis; *alius* in quo sola virtus, *alius* in quo mera sors, et alius in quo partim virtus, partim sors dominatur.

Hic contractus, *si debitæ adsint conditiones*, est profectò licitus; sicut enim potest quilibet dominus rem suam absolutè donare, ita potest etiam illam tradere sub conditione aliquâ : aliunde oblectamenti genus est : adde utriusque partis eamdem esse conditionem; unde qui ludendo perdidit, solvere tenetur; libera enim conventio servanda est.

Diximus *modo debitæ adsint conditiones,* et sunt 1° ne ludo turpe aliquid misceatur et inhonestum sive facto sive etiam verbis : *duplex* (aiebat Tullius quamvis gentilis) *distinguitur jocandi genus, unum illiberale, petulans, flagitiosum, obscœnum; aliud elegans, urbanum, ingeniosum, facetum;*

2° Ut nulla in ludo sit occasio peccandi, aut scandalum vel damnum alterius; sic v. g. *communiter* peccaret et hoc capite *peccato mortali,* qui totum se ludo traderet, cùm sciat se in blasphemias, in verba inhonesta et in peccata similia prolabi, vel impotentem fieri ad debita persolvenda atque ad alendam familiam : unde summa quæ ludo exponitur, sit modica juxta cujusque conditionem et facultatem; ut ea quæ ludo exponuntur, sint propria ipsorum ludentium, et in eorum dominio ac liberâ disponendi facultate, ut patet;

3° Ut non ludatur *principaliter* ob lucrum; nam finis proximus ludi esse debet animi levamen et oblectatio, ut sic animus ipse promptior evadat et aptior ad spiritualia exercitia obeunda : hinc

probabiliùs docet Angelicus, ludere unicè propter lucrum cupiditati deserviens non excusari a *veniali* ob quamdam turpitudinem, 2, 2, q. 77, a. 4; porrò ait idem doctor, *parum de delectatione sufficit ad victum quasi pro condimento, sicut parum de sale sufficit in cibo;* q. 168, a. 4;

4° Ut omnis fraus absit et injuria : unde oportet ut sit æqualitas *moralis* quoad omnes ludentes in spe lucrandi et in periculo perdendi; ne sit ludus justitiæ læsivus, v. Sales. Philoteam, c. 32.

Omnia hæc ad moralem potiùs quàm ad Mysticam Theologiam pertinent; nemo tamen non intelliget eorum utilitatem. Quid enim magis adversatur perfectioni quàm excessus in ludo, et quis nescit istius modi excessum non adeò rarum esse, etiam apud Ecclesiasticos, qui speciali modò ad perfectionem tendere tenentur.

§ 145.

DE VIRGINITATE.

Castitas triplex est, *conjugalis*, *vidualis* et *virginalis*. *Prima* abstinet a voluptatibus carnis illicitis et utitur moderatè licitis in matrimonio : hæc est in præcepto; *omnis enim fornicator et immundus non habet hæreditatem in regno Dei*, ait Apostolus, *Eph.* v. *Altera* post solutum matrimonium abstinet in posterum tam ab illicitis quàm etiam licitis in matrimonio ipso : hæc est de consilio ex eodem Apostolo, II *Cor.* VII. *Tertia* denique ab omnibus omnino tam licitis quàm illicitis venereis delectationibus perpetuò abstinet : de hac nonnulla inquiri solent notatu digna.

VIRGINITAS DEFINITUR.

Schol. I. Virginitas rectè definitur *firma voluntas perpetuò abstinendi ab omnibus veneris voluptatibus.* Dicitur *firma voluntas*, ut indicemus nos hìc non definire virginitatem *materialem*, quæ consistit in quâdam carnis integritate; sed *moralem*, quæ in animo sita est atque in ejus proposito : atque ex hoc patet differentia virginitatis a castitate; nam *ista* esse potest etiam in conjugatis et pœnitentibus, non autem *illa* : et ideo propositum servandæ inte-

gritatis usque ad tempus nuptiarum non est virtus virginitatis sed castitatis.

AN VIRGINITAS SIT RES BONA IN SE ET LICITA?

Schol. II. Virginitatem esse rem valde bonam in se, licitam atque laudabilem tenent omnes Catholici adversus Lutherum, et meritò; nam nihil sub consilio cadere potest in Scripturis, quòd non sit in se bonum, licitum atque laudabile; atqui virginitas in Scripturis sub consilio cadit: *de virginibus præceptum Domini non habeo*, inquit Apost., I *Cor.* VII, *consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus a Domino, ut sim fidelis;* et postea: *solutus es ab uxore? noli quærere uxorem;* et iterùm: *dico non nuptis et viduis, bonum est illis si sic permaneant.* Id ipsum probatur exemplo Christi, B. M. Virginis multorumque Sanctorum, qui virginitatem secuti sunt. Quin imò vel ipsas barbaras gentes hìc consentientes habemus; virginitas enim maximo semper in honore habita fuit apud Judæos, Peruvianos, Messicanos etc. Scotti, *Teoremi, part.* 2, *t.* 8, accedit ratio: nonne bonum in se est, licitum atque laudabile, ut propter bonum animæ rejiciantur delectationes corporis? atquiſin hoc intendit virginitas. J. Chrysost., *De Virginit.* D. Ambros., *libri* 3 *de Virginit.* Hinc Nazian. *carm.* 2 sic eam extollit:

> Salve Virginitas divino tradita dono,
> Mater inoffensæ vitæ bona maxima fundens,
> Christi pars et spiritibus sociata supernis!

AN MELIOR SIT VIRGINITAS, QUAM MATRIMONIUM?

Schol. III. Elvidius, ac Jovinianus contra quem multa scripsit S. Hieronymus, docebant statum virginitatis nullo modo dici posse meliorem et excellentiorem statu matrimonii: protestantes moderni illorum doctrinæ subscripserunt. Verùm facillimè refutantur vix consulendo Paulum, qui controversiam expressè definit sic inquiens: *qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit, et qui non jungit, melius facit... beatior erit, si sic permanserit secundum meum consilium: puto autem quòd et ego Spiritum Dei habeam.* I *Cor.* VII. Hinc Trident. contra hæreticos hunc tulit ad rem Canonem decretorium: *si quis dixerit statum conjugalem anteponendum esse statui virginitatis vel cœlibatûs, et non esse melius ac beatius manere in virginitate aut cœlibatu, quàm jungi matrimonio,*

anathema sit. Sess. 24, c. 10. Nec deest ratio; nam *matrimonium* ex se convenit homini secundùm partem inferiorem, quâ similis est brutis; virginitas autem convenit eidem secundùm partem superiorem, quâ similis est Angelis : *illud,* ut ita dicam, in terris conversatur et de terrâ pascitur; *ista* in cœlis habet sedem suam et tota quæ sursum sunt sapit. Unde meritò possumus concludere cum S. Bernardo : *Nuptiæ terram replent, virginitas paradisum.* Liguori, *Selva* etc.

Hæc tamen omnia accipienda sunt *de ipso statu virginitatis pro Deo electo :* de *statu virginitatis,* quo sensu statu matrimonii præstat; nam licèt matrimonium in actu gratiam producat, si tamen consideretur in suo statu permanente, certè virginitate est inferius ex supra dictis; *pro Deo electo;* certum est enim statum hunc non præcellere, si eligatur propter fines a Deo diversos, tunc enim non esset bonum virtutis.

§ 146.

PROFICIENTES VIRTUTIBUS STUDENTES TENTATIONIBUS MAXIMÈ INFESTANTUR. — TENTATIO QUID?

Proficientes in vitâ spirituali, dum animam suam virtutibus exornare student, variis tentationibus, præsertim inhonestis, exagitari solent, et P. Godinez testatur quòd « licèt cum non paucis personis sanctis de negotio animæ egerit, vix tamen aliquas invenerit quibuscum Deus in hoc peculiari puncto dispensare voluerit, propterea quòd hæc tentatio sit humilitatis, seu sacri monilis, custodia et martius pugnarum, coronarum et præmiorum campus. Hanc tentationem neque virgines pudicitiæ eximiæ, nec remotissimi ab humanis anachoretæ aufugiunt : cum illâ et magistri spirituales conflictantur, ut humilientur : raròque sunt ab eâ exempti incipientes, nisi fortè sint terrestres, frigidi et nimiùm melancholici; quo in casu hi tales pejoribus laborant incommodis et tentationibus.» *Prax. Theol. Myst.*, l. 2, c. 3. Est autem *tentatio* generatim sumpta incitamentum ad peccandum voluntati nostræ propositum, seu quasi stimulus quidam quo voluntas nostra allicitur vel inclinatur ad violandum præceptum legis : potest esse

vel a naturâ nostrâ corruptâ; vel a dæmone solo; vel a dæmone simul atque a nobis ipsis, si nempe ab eo et simul a concupiscentiâ nostrâ originem habeat tentatio : in quocumque autem casu ea est vel *levis*, vel *gravis*, vel *gravissima*.

CAUSÆ TENTATIONUM.

Scholium. *Tentare*, in genere loquendo, juxta S. Thomam, 2, 2, q. 97, a. 1, *est propriè experimentum sumere de eo qui tentatur*. Sic homo dicitur vitiosè tentare Deum, quando sine causâ vult experimentum sumere de eo quod Deus potest, vult aut scit. E converso Deus dicitur tentare hominem, cùm experimentum de aliquo sumit ut aliis ostendat. Quare, juxta eumdem S. D. « Alia tentatio est in quâ salvatur... manifestatio tentanti : et sic dicitur caro tentare, vel mundus, quia in his cognoscitur manifestè virtus vel infirmitas mentis, sicut in bello cognoscitur virtus militis, quamvis hostes non impugnent ut cognoscant, sed ut vincant. Unde ipsa impugnatio virtutis tentatio dicitur. Hoc autem est vel a principio intrinseco, scilicet a corruptione carnis, et sic dicitur tentatio a carne; vel a principio extrinseco, et hoc dupliciter, quia illud quod exterius est vel impugnat per modum objecti, et sic est tentatio a mundo, cujus rebus corda hominum alliciuntur ad peccandum, vel per modum agentis qui trahit ad peccatum persuadendo, terrendo, blandiendo et sic de aliis et sic dicitur tentatio esse ab hoste scilicet diabolo et ab his qui sunt membra ejus. » L. c, in 2 *d.* 21. 1° Igitur homo Deum tentat si temerè se in pericula conjiciat et totum opus eum liberandi Deo relinquat. 2° Deus hominem tentat, quatenus probat sive justos, ut in justitiâ promoveantur, sive peccatores, ut a peccatis avocentur; probat autem hujus vitæ pœnis exercendo et tentationes in malum inclinantes permittendo, juxta illud : *Tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum, an non, in toto corde et in totâ animâ vestrâ. Deut.* XIII, 3. 3° Caro tentat, quia per peccatum originale corrupta, quæ corruptio vocatur concupiscentia, vel deordinatio partis inferioris contra superiorem, inclinat in peccatum; quo sensu non Deus, sed concupiscentia est quæ tentat, juxta illud : *Nemo cùm tentatur, dicat quoniam a Deo tentatur: Deus enim intentator* (id est non tentator) *malorum est: ipse autem neminem tentat. Jac.* I, 13. 4° Mundus tentat, quatenus mundi bonis occasionaliter homines abutentes ad malum, alliciuntur ad peccandum, quo sensu scriptum est : *Quoniam creaturæ Dei in odium factæ sunt et in tentationem*

animabus hominum (scilicet ex culpâ eorum qui insipienter eis utuntur, ait S. Thomas, 1 p., q. 65, a. 1, ad 3), *et in muscipulam pedibus insipientium. Sap.* XIV, 11. 5° Diabolus tentat, quia ipse est qui directè intendit impugnare virtutem, quod est proprium ipsius et illorum qui tanquam illius membra idem faciunt : unde antonomasticè diabolus *tentator* vocatur. *Matth.* IV, 3.

§ 147.

TENTATIONES PATIENTER SUFFERENDÆ.

Conformare nos debemus divinæ permissioni in tentationibus, ex divinâ Providentiâ in bonum nostrum ordinatis, quæcumque illæ sint. — Nam 1° dicitur : *Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. Jac.* I, 12. Ergo ut beati simus et coronam promissam accipiamus, quamcumque tentationem a Deo, etiam tantùm permissam, tolerare patienter, ejusque divinæ permissioni nos conformare debemus. — 2° S. Hieronymus ait : « Sustineamus ergo nos paululum in hac vitâ tentari, ut æternam postmodum possimus pro temporali capere tentatione mercedem. » *Ep.* 50, *ad Ocean. Serm.* 1 *Quadr.* — Ex his 3° patet ratio, quia tentatio materiam merendi et præclaras virtutes exercendi nobis præstat, uti testatur Apostolus gravissimâ tentatione, etiam post ter repetitam ferventem orationem vexatus, dicens : *Virtus in infirmitate perficitur.* II *Cor.* XII, 9. Quippe virtus non probata, non tentata, solius nominis virtus est. Item Christus ipse *ductus est in desertum, ut tentaretur a diabolo. Matth.* IV, 1. Et *tentatus fuit per omnia pro similitudine absque peccato. Hebr.* IV, 15, ut nimirum ad ejus similitudinem non renuamus, omnibus modis, ad placitum divinæ Providentiæ, peccato tamen excepto, tentari. Denique tenemur conformare nos divinæ voluntati : *Fiat voluntas tua sicut in cœlo et in terrâ. Matth.* VI, 10 ; sed quia in terrâ hæc Dei voluntas nonnisi per medias tentationes fieri potest, conformare nos in

illis sufferendis divinæ Providentiæ debemus, ut merendo nunc in terrâ probati, fruendo in cœlo beati evadamus.

§ 148.

TENTATIONES IN MALIS PŒNÆ A DEO SUSCIPIENDÆ SUNT.

Ex § præcedenti fluit 1° quòd in malis solius pœnæ, nullâ exceptione factâ, cum voluntate divinâ, per illa nos tentante vel probante, conformari debeamus. — Ita 1° docet S. Scriptura : *Ecce ego fingo contra vos malum. Jerem.* XVIII, 11. *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit. Amos* III, 6. *Ego, quos amo, arguo et castigo. Apoc.* III, 19. Ergo mala pœnæ Deus nobis immittit, non quia malum, sed bonum nobis vult, nos amat, probat, castigat: consequenter beneficæ ejus voluntati conformari debemus. — 2° Ratio est, quia Deus per ejusmodi mala pœnæ nostrum bonum intendit et nos per gratiam suam ad bonum eorum usum excitat et adjuvat; ergo nos ejus divinæ voluntati quoad hoc conformare debemus.

§ 149.

IN TENTATIONIBUS CULPÆ, EXCEPTO PECCATO, VOLUNTATI DEI NOS CONFORMARE DEBEMUS.

Sequitur 2° quòd etiam in tentationibus ad malum culpæ inducentibus, quæ a carne, mundo et diabolo proveniunt, dummodo culpam declinemus, cum voluntate Dei eas permittente conformari debeamus. — Sic 1° nos instruit suo exemplo S. Paulus : *Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, qui me colaphizet.* II *Cor.* XII, 7. Quòd si igitur S. Paulus exemptus non est, sed edoctus sustinere tam fœdam sub iniquo adeo tyranno tentationem, nos certè in tentationibus a Deo permissis, excepto peccato, ejus divinæ permissioni nos

conformare debemus. — 2° S. Gregorius ait : « Sciendum est quia Satanæ voluntas semper iniqua est, sed nunquam potestas injusta, quia a semetipso voluntatem habet, sed a Domino potestatem, quod enim ipse iniquè facere appetit, hoc Deus fieri nonnisi justè permittit. » L. 2 *Mor.*, c. 6. Id quod probat, ex illo : *Spiritus Dei malus arripiebat Saül*, I *Reg.* XVI, 23, dicens : « Ecce unus idemque spiritus, et Domini appellatur, et malus : Domini videlicet per licentiam potestatis justæ, malus autem per desiderium voluntatis injustæ. » Ergo huic potestati et permissioni divinæ justæ conformari tenemur. — Ex his 3° eruitur ratio : quia dæmones etc. sunt instrumenta quibus mediantibus Deus infligit mala pœnæ, tentationis, probationis et purificationis causâ, quantùm est ex parte Dei. Deinde licèt Deus purè permittat quæ vel sunt peccatum vel ad illud inclinant, nec approbet, sed odio habeat illos qui peccant vel pravæ inclinationi non repugnant, effectus tamen exinde ad bonum collecti non solùm a Deo permittuntur, sed amantur, maximè respectu illorum qui non peccant, sed tantùm patiuntur, sicuti de Christi passione dicitur : *Passio placuit, actio displicuit.* Ergo etiam in illis, excepto peccato, voluntatem et permissionem divinam adorare eique conformari oportet.

§ 150.

AD TENTATIONEM SEMPER PARATI ESSE DEBEMUS.

Sequitur 3° quòd omnes incipientes, proficientes et perfecti semper ad tentationem cum nutu et ad nutum Dei parati esse debeant. — Ita monet 1° S. Scriptura; pro incipientibus quidem : *Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in justitiâ et timore et præpara animam tuam ad tentationem. Eccli.* II, 1. Pro proficientibus : *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te. Tob.* XII, 13. Pro perfectis : *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ.*

II *Cor.* XII, 7. — Hoc idem 2° ostendit ex professo S. Gregorius dicens : « Si vigilanter intendimus, has tres vices mœroris et lætitiæ in uniuscujusque electi animo istis alternantibus modis invenimus : id est, conversione, tentatione et morte. » L. 24 *Mor.*, c. 7. Quod per partes exponit quatenus non modò in conversione ipsâ quis tentatus a suis hostibus, ne eam exsequatur, sed etiam post exsecutam, ne in eâ persistat. « Post conversionis verò certamina, post probationis ærumnam, restat adhuc dura tentatio : quia venire non potest ad perfectæ gaudia libertatis, nisi priùs debitum solverit humanæ conditionis. » Unde etiam Gerson, Tr. *de div. Tent.*, Alvarez de Paz, t. 2 *de Vit. spir.*, l. 1, p. 3, c. 12, Rosignolius, *de Christ. pers.*, l. 1, a, c. 17, et l. 2, a. c. 33, et l. 5, c. 27, tentationes incipientium, proficientium et perfectorum memorant. — 3° Ratio est quia *militia*, seu, juxta LXX, *tentatio est vita hominis super terram*, *Job.* VII, 1; nam tota vita nostra in medio hostium versatur, imò in nobismetipsis hostem circumferimus; ergo si perire nolumus, ad pugnam tentationis semper parati esse debemus, quia sine hac pugnâ nulla est victoria.

§ 151.

TENTATIONES LIBENTER TOLERANDÆ.

Sequitur denique 4° quòd in tentationibus, non solùm patienter, sed etiam libenter, imò et gaudenter cum voluntate divinâ nos conformare, studere debeamus. — Ita 1° hortatur S. Jacobus : *Omne gaudium existimate, fratres mei, cùm in tentationes varias incideritis. Jac.* I, 2. Id quod exemplo suo nos Christus et Apostoli docuerunt : Christus : *Baptismo habeo baptizari et quomodo coarctor, usque dum perficiatur? Luc.* XII, 50. S. Paulus : *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo.* II *Cor.* XII, 9. Apostoli :

Illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Act. v, 41. — Idipsum 2° inculcat S. Gregorius : « Magna est consolatio in eo quod displicet, quod, illo ordinante, erga nos agitur, cui nonnisi justum placet. » L. 2 *Mor.*, c. 12. Et S. Thomas : « Quia virtus Christi habitat in me in infirmitatibus et in tribulationibus omnibus et ideo complaceo mihi, id est multùm delector et gaudeo dictis infirmitatibus meis. » In II *Cor.*, lect. 3. — 3° Ratio petitur a voluntate divinâ tentationes vel immittente vel permittente, cui nos itaque cum gaudio conformare studere debemus.

§ 152.

ORARE DEBEMUS, NE TENTEMUR VEL VINCAMUR.

Conformitas cum Dei voluntate in sufferendis tentationibus non obstat quominus desiderare et *orare* debeamus *non vinci* a tentatione, quin etiam *non tentari*, nisi prout, secundùm divinam providentiam, nobis expedierit. — Sic 1° Christus ipse docet nos orare : *Et ne nos inducas in tentationem*, *Matth.* vi, 13, id est, juxta explicationem P. Suarez, « in tentationem noxiam, quæ nos est superatura : de tali autem verum est postulare nos tum ne illâ vincamur, tum etiam ne illam patiamur. » T. 2 *de Rel.*, l. 3. Rursus Christus ait : *Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem.* Rationem subdit : *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Matth.* xxvi, 41. Ergo licet desiderabile non sit, imò moraliter impossibile, quin et sæpe non expediens, non tentari, non tamen, nec indiscriminatim orandum est tentari, sed potiùs non tentari, nisi prout expedierit. — 2° Ita docent PP. : S. Augustinus : « Quis velit molestias et difficultates pati? Tolerare jubes eas, non amare. Nemo quod tolerat amat, etsi tolerare amat : quamvis enim gaudeat se tolerare, mavult tamen non esse quod toleret. » L. 10 *Conf.*, 20. Ergo si ad-

versitates, quæ minoris sunt mali, non jubentur saltem ab omnibus desiderari, sed tolerari, multò minùs tentationes, quæ noxiæ esse possunt, indiscriminatim desiderandæ, sed per orationem secundùm Dei voluntatem avertendæ sunt. S. Thomas etiam docet : « Tentatio per se ordinata est ad hominis perditionem, ad salutem verò non ordinatur nisi per accidens scilicet ex hoc quòd vincitur tentatio per auxilium gratiæ divinæ et ideo tentari simpliciter non est appetendum : sed quia propter nostram fragilitatem victoria nimis dubia est, ideo securiùs fugitur quàm quæritur. In 2, d. 21, q. 1, a. 3. S. Franciscus Salesius valde temperat desideria tentationum quæ cruces sunt et omninò prohibet eas desiderare quæ propriæ tentationes sunt, saltem pro imperfectis et nonnisi cum rarâ exceptione. P. 3 *Introd.*, c. 37. Alvarez de Paz, t. 2 *Vit. spir.*, l. 1, p. 3, c. 2; Scupoli, *Lucta spir.*, c. 13, et Rodericius, *Exerc. perf.*, p. 2, tr. 4, c. 8, dum tentationes appeti et peti posse asserunt, pro raris casibus intelligendi sunt. — 3° Ratio est paulò ante a S. Thomâ assignata, cui accedit quòd non orare, ne vel tentemur, nisi prout secundùm divinam providentiam nobis expedit, vel a tentatione non vincamur, esset confidere propriis naturæ viribus, quasi verò per illas sine auxilio gratiæ, quod nonnisi orantibus promissum est, tentationes vincere possemus? Unde etiam omnes Theologi agnoscunt gravem orandi obligationem, tam ad vitandas, prout fieri potest, graves et periculosas tentationes, quàm ad resistendum, si vitari nequeant.

COROLLARIA ET REGULÆ.

Schol. I. Ex dictis fluit 1° Quòd tentationes vel potiùs probationes per mala pœnæ, uti morbos, mortem, egestatem, quandoque expediat desiderare ac petere, quandoque non, prout vel ab effectibus vel inspirationibus, vel juxta Directoris consilium prudens judicium formari potest, quid Deo magis placiturum sit : rationem dat Suarez l. 2 *de Orat.* c. 19, quia non sunt mala simpliciter, sed secundùm quid et erunt simpliciter bona si ex honestâ ratione et propter finem simpliciter bonum appetantur, si alia bona contraria v. g. sanitas etc. nobis obfutura credantur. Non omnibus

tamen hic orationis modus consulendus est, quia ad hoc genus probationis non omnes sunt idonei et in dubio de nostrâ potiùs fragilitate timere debemus; sed hæc desideria sollicitè probentur, an ex Deo sint. Unde S. Franciscus Salesius monet: « Cave ut ne novas desideres cruces, nisi ad mensuram modi quo priùs habitas tuleris: quia est abusus in propatulo martyrium exoptare, qui se imparem invenit ad sustinendam injuriam. Tentator excitat in nobis sæpe magna desideria objectorum absentium, quæ nunquam evenient, ex fine spiritum removendi nostrum a præsentibus objectis, quæ, quantumvis parva, proficere multùm possent: congredimur imaginariè cum Africæ monstris et negligimus lethaliter ab exilibus morderi serpentibus, quæ in viâ nostrâ occurrunt passim. » *Introd.*, p. 3, c. 37. 2° Quando in tentationibus aut probationibus intervenit malum culpæ, v. g. in persecutionibus a malis hominibus illatis, cavendum est ne, si eas desiderare expediat, optemus quod culpa sit vel etiam permissio culpæ, sed solus noster in perfectione profectus desiderandus est: nam sicuti *non licet facere mala ut eveniant bona. Rom.* III, 8, ita nec mala desiderare licet ut bona inde emergant. 3° Tentationes circa vitia et peccata spiritualia superbiæ, iræ, invidiæ, accidiæ, desiderari et peti possunt, quando ex gratiâ Dei speratur de illis victoria: ita docet S. Bonaventura: « Exercitare tamen se ad pugnam spontaneam contra spiritualia vitia, videlicet iram, invidiam et vanam gloriam etc. aliquando utile est ei qui inter illos morari eligit, qui eum persequuntur et offendunt, ut sic discat patientiam: et ei qui sub discreto magistro vivit, qui in omnibus frangit ejus voluntatem, ut sic assuescat esse humiliter obediens et promptè et sic de ceteris vitiis spiritualibus expugnandis. » 4 *Proc. relig.*, c. 12. 4° Tentationes circa vitia et peccata carnalia, luxuriæ, gulæ, avaritiæ, vix aliquando desiderari et peti possunt, sed generaliter potiùs desiderari et peti debet quòd discedant, juxta illud: *Fugite fornicationem.* I *Cor.* VI, 18; et juxta exemplum ejusdem S. Apostoli, qui petiit enixè ut stimulus carnis discederet a se. Quapropter exempla nonnullorum, qui in vitis Patrum rogarunt suos patres spirituales ut non pro liberatione a spiritu fornicationis, sed pro tolerantiâ et victoriâ in hac pugnâ orarent et quibus nonnulli Patres suaserunt ut orarent pro restituendâ hac pugnâ, ne in teporem inciderent, non passim imitanda, sed cautè sumenda sunt pro illis solùm in quibus longo usu et sub judicio patris spiritualis, compertum est hujusmodi fœdam humiliationem plus utilitatis quàm periculi afferre: meliùsque in vit. PP. Sara impugnata per annos tredecim a spiritu fornicationis, sui exinde profectûs sibi conscia, nec orabat tentari, nec liberari, sed solùm: *Domine da mihi fortitudinem.*

§ 153.

PRIMUM REMEDIUM CONTRA TENTATIONES EST RESISTENTIA.

Quòd si Deus tamen preces nostras ne tentemur non exaudiat, sed nihilominus nos quibuscumque tentationibus probari permittat, tunc de *remediis* adhibendis solliciti esse debemus, de quibus nobis providit, ne a tentatione vincamur : inter quæ primum est *resistentia* cum divinâ gratiâ. — Præscribit hoc remedium nobis 1° S. Scriptura : *Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide.* I *Petr.* v, 8. *Fratres, confortamini in Domino et in potentiâ virtutis ejus : induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversùs insidias diaboli..... Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, et in omnibus perfecti stare. Ephes.* vi, 10 et 13. Neque solùm de armis, sed etiam de viribus gratiæ ad resistendum necessariis nos Deus securos reddit dum ait : *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Matth.* xi, 28. Et in Psalmo : *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum et glorificabo eum,* xc. Cujus testis est S. Paulus : *Omnia possum in eo qui me confortat. Philip.* iv, 13. — Hoc idem 2° resistentiæ medium inculcant PP. : S. Chrysostomus : « Vide quomodo nos hostis potentia excitet vigilareque faciat, dum scimus magnorum bonorum esse periculum, magnaque nos consecuturos, si quidem vicerimus. » In *Ep. ad Eph., Hom.* 22. Et modum resistendi per fidem ostendit S. Thomas, scilicet : « Si tentator tentat de gulâ, secundùm illud : *Non in solo pane vivit homo :* vel illud : *Non est regnum Dei esca et potus;* si de luxuriâ : *Non mœchaberis;* si de furto : *Non furtum facies :* et sic de aliis. » L. 5, *ad Eph.* vi. De gratiâ autem divinâ in tentationibus nobis præsenti et ad resistendum auxiliante ait idem S. Chrysostomus : « Et cujus gratiâ pugna nobis adversùs dæmones

nata est? quoniam adjutorem habemus inexpugnabilem, nempe Spiritûs sancti gratiam : artem talem edocti sumus, ut nequeamus adversùs homines luctari, sed adversùs dæmones.» L. c. Et S. Bernardus : « Nonne ex hoc jam suo ipsius gladio inimicus perimitur et magnitudo tribulationis, de quâ tentare solebat, ipsas magis tentationes exsuperat, tanquam certissimum divinæ præsentiæ argumentum? Quid enim timendum nobis, si adest qui portat omnia?» In *Ps.* XC. Sancta Catharina Senensis : « Ego eram in corde tuo... quis faciebat ut tristareris et non delectareris in illis spurcissimis cogitationibus, nisi ego qui latebam in medio cordis tui? » — 3° Ratio est : a tentatore maximo sive per se sive per carnem et mundum non sinit Deus nos tentari nisi in quantùm cum ejus gratiâ sustinere possumus, tum quia non influere potest in actus nostros liberos, nisi quantùm Deus illi permittit, scilicet secundùm vires nostras cum gratiâ : ergo tentationibus ejus cum gratiâ divinâ resistere et possumus et tenemur, nec excusabiles erimus si, quantumvis fortissima sit tentatio, illi cedamus.

MODUS RESISTENDI DIABOLICIS TENTATIONIBUS.

Schol. I. Quia tentationes vel a diabolo vel a mundo vel a carne oriri solent, ideo nonnulla observanda sunt, quomodo his tribus hostibus nostris resistere debeamus. Et quidem diabolo in nomine Domini, non timidè, sed fortiter resistendum est; licèt enim de nobis ipsis timere semper possimus et debeamus, sicuti etiam de periculis et occasionibus, quibus nos exponere præsumptio et tentatio Dei foret; si tamen, permittente Deo, inviti a diabolo tentemur; timor excutiendus est, tum quia plus valet dolis quàm viribus; quos dolos vi contemnere et eludere possumus; tum quia fortitudo ejus, utpote ligata, solùm exserit vires quas ei nostrâ timiditate suppeditamus; unde dicitur : *Resistite diabolo et fugiet a vobis. Jac.* IV, 7. Et S. Chrysostomus : *Cani similis est voluptas: si pellas, fugit: si nutrias, permanet. Hom.* 22, *ad Pop.* « Huic semper inimicus esto, semper acerbus, semper immitis. Ita abjectus erit ille, ita comtemptibilis, ita facilis captu. Si nos sævierimus adversùs eum, ipse non erit nobis sævus : si nos mansueti fuerimus, tunc ipse sævus erit. » *Hom.* 22, in *ep. ad Eph.*

MODUS RESISTENDI MUNDI TENTATIONIBUS.

Schol. II. Magis timendus est mundus, cujus illecebris honorum, divitiarum et deliciarum diabolus ad nos tentandos et in peccatum inducendos utitur : quare admodùm cauti esse debemus in declinandis mundi periculis. Nam : *Mundus totus in maligno positus est.* I *Joan.* v, 19. *Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum et superbia vitæ. Ibid.* II, 16; scilicet per objecta harum concupiscentiarum ad ea cum excessu appetenda nos tentans : ob quem turpem nostrum abusum dicuntur creaturæ esse *in tentationem animabus hominum et in muscipulam pedibus insipientium. Sap.* XIV, 11; quam metaphoram aureâ suâ explicatione exponit S. Chrysostomus dicens : « Sicut enim terra laqueos, sic diabolus vitæ voluptatibus peccata circumtexit... Undique igitur res cum diligentiâ perscrutemur. Agnoscamus præcipitia, nec appropinquemus. Hoc maximè securitatis vobis erit occasio, non tantùm peccata fugere, verùm et quæ videntur media quidem esse, ad peccatum verò nos supplantant. » *Hom.* 15, *ad Pop.*, ante med. Quæ doctrina non quidem postulat ut a remotissimis periculis recedamus, *alioquin debueratis de hoc mundo exïisse* I *Cor.* v, 10, sed nec contenta est illa communi Theologorum sententiâ, in solo proximo peccandi periculo obligationem gravem fugiendi statuente; nam ulteriùs procedunt Patres et ubi periculum speciale imminet, licèt non ita certò proximum, ita consulunt fugere, ut sine hac fugâ omnimodam securitatem non agnoscant.

MODUS RESISTENDI TENTATIONI CARNIS.

Schol. III. Adhuc magis quàm diabolus et mundus caro timenda est, cujus concupiscentiis, nisi coerceantur, dæmon et mundus omnes suas vires exserunt : quippe tentationes reliquæ sunt extrinsecæ, quæ nisi ab intrinsecâ concupiscentiarum deordinatione juvarentur, vel facilè propulsarentur, vel nonnisi rarò et per excessum malitiæ nos vincerent. Cùm verò natura nostra per passionum excessus seu concupiscentiam, deordinata sit, in maximo periculo versamur in peccata labendi et sumus veluti sacculi pulvere pyrio repleti, quibus vel una ignis scintilla sufficit ut in perniciem nos inducat. Inde dicitur : *Unusquisque tentatur a concupiscentiâ suâ abstractus et illectus. Jac.* I, 14. Solerter ergo insultibus concupiscentiæ resistendum est et quidem quamprimum fieri potest, *nam*

concupiscentia cùm conceperit, parit peccatum. Ibid. 15. Quare etiam bene hortatur S. Gregorius : « Suggestioni diaboli si primò non resistitur, repentinè totus ad interiora cordis, dum non sentitur, illabitur. » L. 17, *Mor.*, c. 20.

§ 154.

SECUNDUM REMEDIUM ORATIO.

Alterum remedium præsentissimum et potentissimum ut tentationes nobis sint proficuæ, est humilis *oratio.* — Hanc 1° commendat S. Scriptura : *Oratio humiliantis se nubes penetrabit et donec propinquet, non consolabitur : et non discedet, donec Altissimus aspiciat. Eccli.* XXXV, 21. *Orate, ut non intretis in tentationem. Matth.* XXVI, 41. Et practicè Christus nos orare docet : *Et ne nos inducas in tentationem. Ibid.* VI, 13. — 2° Et quâ de re tot laquei? ne deorsum volemus, sed superiora quæramus. Etenim volatilia, donec aerem secant, non facilè capiuntur : ita ut, donec ad superiora respexeris, nec laqueo, nec ullis aliis facilè capieris insidiis : venator est diabolus, fias igitur ipsius thalamis sublimior... S. Chrysost. *Hom.* 15 *ad pop.* Plura testimonia Patrum alibi de oratione relata sunt, § 33 et seq. — 3° Ratio est : oratio tum vocalis, tum mentalis, in casu necessitatis maximè necessaria est : ipsa enim necessitas in hoc puncto critico de summâ rerum cogit nos ad implorandum divinum auxilium in periculo animæ, sicut implorari solet in discrimine corporis. Monemur ab ipsâ tentatione de fragilitate nostrâ, unde facilè ad humilitatem et orationem adigimur : et quia sæpe tentatio latenter ingruit, operæ pretium est hoc etiam titulo cor a terrenis abstrahere, et mentem ad cœlestia elevare, ut humiliari et orare discat.

§ 155.

TERTIUM REMEDIUM MORTIFICATIO.

Tertium remedium contra tentationes est *mortificatio.* — Nam 1° volenti sequi Christum dicitur : *Abneget semetipsum. Matth.* XVI, 24. *Spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis : caro enim concupiscit adversùs spiritum et spiritus adversùs carnem. Gal.* V, 16. *Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Ibid.*, 24. Ergo nos mortificare, abnegare, concupiscentias nostras crucifigere debemus, ut tentationibus resistere, easque vincere valeamus. — 2° Ita consulunt PP. : S. Chrysostomus : « Qui jejunat, levior est et vigilanter orat et cupiditatis incendia exstinguens ac animam suam humilians, facilè Deum placat..... Et S. Thomas ex citato loco ad *Gal.* V, infert : « Oportet ergo ut debilites carnem et confortes spiritum ; sed spiritus confortatur per orationem, quia oratio est ascensus mentis in Deum : caro verò debilitatur per jejunium. » — 3° Ratio est, quia caro cum concupiscentiis suis et passionibus est periculosissimus tentationum fomes; ergo per abnegationem et mortificationem earum vinci debet.

§ 156.

QUARTUM REMEDIUM SS. EUCHARISTIA.

Quartum remedium efficacissimum non solùm ad vincendas tentationes, sed ad proficiendum in christianâ perfectione, est *devotus usus SS. Eucharistiæ,* ad quam ut accendamur, affectiva meditatio SS. hujus Sacramenti plurimùm conducit. Nam Christus Jesus in SS. Eucharistiâ dedit se nobis, ut nos ad se attrahat et magis ac magis secum uniat. — Patet hoc 1° ex istis verbis : *Caro mea verè est cibus et sanguis meus verè*

est potus : qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo. Joan. VI, 56 ; ubi Christus intimam nobiscum etquidem permanentem unionem mirificè expressit. Ideo enim Salvator noster, ait Tridentinum, hoc Sacramentum esse voluit *symbolum unius illius corporis, cujus ipse caput existit cuique nos tanquam membra arctissimâ fidei, spei et charitatis connexione adstrictos esse voluit. Sess.* XIII, c. 2. Et addit meritò præceptum esse ab Ecclesiâ sacerdotibus ut aquam vino in calice offerendo miscerent, inter alia : *Quòd cùm aqua, in Apocalypsi B. Joannis, populi dicantur, ipsius populi fidelis cum capite Christo unio repræsentetur. Sess.* XXII, c. 7. Unde etiam SS. Eucharistia a PP. communio, quasi communis unio vocatur, tam communicantis cum Christo, quàm communicantium inter se. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? I Cor.* X, 16. Ita nimirum, ut in Christo et cum Christo omnes unum sint. — 2° Probatur ex PP. : S. Dionysius ait : « Cùm unumquodque Sacramentorum etiam divisas secretasque vias nostras in uniformem illum statum, quo dii efficimur, colligat Deoque simili divisorum connexione nobis ejus, quod unum est, societatem et unionem impertiat; perfectio atque efficacitas ex divinis hujus (*Eucharistiæ*) perficiendique vim habentibus donis accedit. » *De cæl. Hier.* S. Cyrillus Jeros. ait : « In figurâ panis datur tibi corpus et in figurâ vini datur tibi sanguis, ut cùm sumpseris corpus et sanguinem Christi, concorporeus et consanguineus ipsi efficiaris : sic enim christiferi efficimur, distributo in membra nostra corpore ejus et sanguine. » *Catech.* 22. Et S. Cyrillus Alex. : « Sic qui carnem et sanguinem Domini recipit, cum ipso ita conjungitur, ut Christus in ipso et ipse in Christo inveniatur. » L. 4 in *Joan.*, c. 17. S. Chrysostomus : « Cùm suum in nos amorem indicare vellet, per corpus suum se nobis commiscuit et in unum nobiscum redegit, ut corpus cum capite uniretur; hoc enim amantium maximè est. » *Hom.* 61, *ad Pop.* Et S. Bonaventura : « Spiritualis operatio, sive efficacia hujus Sacramenti, est unire non de novo, sed jam unitos per gratiam magis unire : dignè enim acceden-

tem reddit ferventiorem, ut carbo ignitus, et fortiorem, ut bonus cibus. » P. 3 *Centiloq.*, s. 50. — 3° Rationem dat S. Thomas, dicens : « Hoc competit charitati Christi, ex quâ pro salute nostrâ corpus verum nostræ naturæ assumpsit. Et quia maximè proprium amicitiæ est convivere amicis, suam præsentiam corporalem nobis repromittit in præmium, dicens : *Ubi fuerit corpus, ibi congregabuntur et aquilæ.* Interim tamen nec suâ præsentiâ corporali nos in hac peregrinatione destituit, sed per veritatem corporis et sanguinis sui nos sibi conjungit in hoc Sacramento. Unde ibi dicit : *Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo.* Unde hoc Sacramentum est maximè charitatis signum et nostræ spei sublevamentum ex tam familiari conjunctione Christi ad nos. » 3 p., q. 75, a. 1.

Scholium. Doctrinam fidei catholicæ de SS. Eucharistiâ fusè exponunt Theologi, eamque contra hæreticorum errores vindicant. Hic solummodò ea pertractamus quæ affectum nostrum erga SS. hoc Sacramentum excitare et ad dignam ac fructuosam illius sumptionem præparare nos possunt : de frequenti enim vel quotidiano ejus usu tomo secundo tractabitur. Unde varii modi quibus se nobis Christus in SS. Eucharistiâ unit nunc explicandi sunt.

§ 157.

PRIMUS MODUS UNIONIS EST SACRAMENTALIS.

Primus itaque et universalissimus modus quo Christus in SS. Eucharistiâ se *unit* est *sacramentalis*, in eo consistens quòd, factâ a quocumque Sacerdote consecratione sub debitâ intentione, formâ et materiâ, ex tunc et usque dum species corrumpantur, exstet et permaneat Christus sacramentaliter præsens speciebus ac sub iis sacramentaliter adsit loco et cuicumque manducanti; quæ utraque præsentia vocari potest quædam sacramentalis unio. Patet hoc verbis Christi : *Hoc est corpus meum... Hic est sanguis meus ;* quæ verba non haberent

firmam et stabilem veritatem, nisi cum omni prædictâ amplitudine intelligerentur.

EXPLICATUR.

Scholium. Totus ergo Christus, pronuntiatâ formâ consecrationis, infallibiliter et sine ullâ temporis morâ, accidentibus eucharisticis præsens subest : nec recedit, quamdiu accidentia panis et vini duraverint, sive in lutum aut cloacam deveniant, sive a mure aut aliâ bestiâ devorentur, sive peccator sacrilegè communicans, sive Judæus, hæreticus aut incantator impiè sacris speciebus abusurus accedat ; *nec vergit hoc in detrimentum dignitatis corporis Christi, qui voluit a peccatoribus crucifigi absque diminutione suæ dignitatis,* ait S. Thomas, 3 p., q. 30, a. 3, ad 3, qui etiam addit in casu muris SS. Eucharistiam devorantis : *Non sacramentaliter, sed per accidens corpus Christi manducat. Sicut manducaret ille qui sumeret hostiam consecratam nesciens eam esse consecratam,* quatenus nimirum sumit id quod Sacramentum est, non autem sumit modo sacramentali, cum cognitione quòd Sacramentum sit. Unde etiam, propriè loquendo, Christus in Eucharistiâ non unitur cum peccatore, nec cum bruto vel alio continente, illâ specialitate quâ cum justo vel etiam accidentibus unitur, quia non assumuntur a Christo eâ intentione ut se cum illis intimè et amicabiliter conjunctum repræsentet. Quare ex hoc amor Dei erga nos summus et infinitus maximè elucet.

§ 158.

SECUNDUS MODUS UNIONIS PER COMMUNIONEM SPIRITUALEM.

Secundus modus quo Christus etiam illis justis qui nequeunt SS. Eucharistiam sacramentaliter sumere sese *unit*, est *spiritualis*. Quando quis ex fide hujus mysterii per charitatem operante, accenditur in desiderium etiam sacramentaliter, si possibile et expediens foret, accedendi, hæc est *communio spiritualis*, quæ a Tridentino commendatur pro illis *qui voto propositum illum panem cœlestem edentes, fide vivâ, quæ per di-*

lectionem operatur, fructum ejus et utilitatem sentiunt. Sess. XIII, cap. 8. Hanc eamdem spiritualem communionem cum ascetis valde commendat Blosius, *Inst. spir.*, c. 8, n. 6, qui optat illam saltem quotidianam et sæpiùs per singulos dies fieri debere. Et sancta Theresia ita loquitur : « Sorores meæ, quando sacram communionem vobis adire non licet, in Sacro quod audietis spiritualiter communicare potestis : quod sanè cum primis utile est; ac postea pari modo ad vos ipsas introverti et retrogredi : hac enim ratione Domini hujus amor multùm et profundè cordibus nostris imprimitur; quotiescumque enim nos ad ipsum recipiendum disponimus, semper aliquid nobis dat idque diversis et variis modis, quos ipsæ neutiquam intelligimus. » *Via perf.*, c. 35.

NOTANDA DE SPIRITUALI COMMUNIONE.

Scholium. De spirituali communione notandum est : 1° Quòd propriè loquendo nec Angeli, nec Justi antiquæ legis hoc Sacramentum spiritualiter manducâsse censendi sint, si quidem pro illis institutum non fuit, adeoque illius sacramentalem sumptionem desiderare non poterant, sed ad summum impropriè, nempe rem quæ sub Sacramento est, id est Christum desiderando, vel prout est in Eucharistiâ, non sibi, sed aliis suis posteris appetendo. 2° Etiam peccatori non propriè convenit communio spiritualis, cùm licitè non possit, manendo in statu peccati, desiderare susceptionem hujus SS. sacramenti, nec sit pro tunc capax fructûs augmenti gratiæ, nisi a contritione ipsum justificante incipiat. 3° Fructus qui a justo per communionem spiritualem haberi potest, non est nisi objectivè a Sacramento et subjectivè solùm ad mensuram operis operantis, non verò ex opere operato : quia promissio effectûs propriè sacramentalis non est facta voto, aut desiderio, sed reali susceptioni Sacramenti. 4° Ad propriam communionem spiritualem non sufficit desiderium implicitum in voto vel proposito servandi omnia præcepta inclusum, sed in ordine ad dictum effectum augmenti gratiæ per novam unionem, explicitum desiderium requiritur.

§ 159.

TERTIUS MODUS UNIONIS PER REALEM PRÆSENTIAM.

Tertius modus quo Christus plus vel minùs, pro qualitate dispositionis, se unit omnibus dignè communicantibus, est *sacramentalis simul et spiritualis :* quatenus saltem eo tempore quo sumitur et species in stomacho incorruptæ permanent, est intimè præsens, penes corpus, sanguinem, animam et divinitatem, tam corpori quàm animæ suscipientis, eum maximo simul amicitiæ amore prosequendo : quod idem est ac illi uniri. Patet hoc ex ipsâ veritate catholicâ hujus SS. mysterii, juxta quam caro et sanguis Christi et totus Christus verè et realiter se communicat manducanti et in eo physicè permanet uti cibus, toto illo tempore quo idem cibus permaneret si purus panis foret. Cùm hoc totum fiat ex fine uniendi se, quando suscipiens non repugnat, sed est capax et bene dispositus, patet quòd hìc aliqua major quàm sola spiritualis et sacramentalis interveniat unio quam P. Suarez ita explicat : « Quando Christus dignè sumitur, realiter conjungitur suscipienti; quia verè ac propriè intra ipsum constituitur et quasi quodam corporali amplexu apprehenditur. Ex quo fit ut quamdiu Christus ibi adest, quantùm est ex sacramentali virtute ejus, excitet suscipientem ut diligat et affectu etiam complectatur eum quem corporaliter habet præsentem. » D. 64, sect. 3. Id quod etiam probatur ex illo : *Caro mea verè est cibus et sanguis meus verè est potus*, et ex illo : *In me manet et ego in illo;* et deinde ex expositione Patrum; hoc enim sonat quòd S. Cyrillus Jerosolym. dicebat : « *Christiferi* efficimur : et qui communicat, *concorporeus et consanguineus efficitur Christi ;* » et quod S. Hilarius, l. 8 *de Trinit.*, et S. Cyrillus Alexand., l. 4 in *Joan.*, docent, non voluntate vel habitudine solùm, sed *naturali participatione* ac proprietate perfectæ unitatis Christum esse in nobis; et S. Hieronymus, l. 3, contra

Pelag., per hunc panem supersubstantialem dignos posse nos effici *assumptione* corporis Christi. Item quod S. Augustinus dicit, Tr. 26 in *Joan.*, quòd qui dignè accedit *incorporetur* Christo : et quod S. Chrysostomus ait, *Hom.* 61, *ad Pop.*, quòd in vi amoris *per corpus suum se nobis Christus immisceat.* — Denique ratio est, quia si de cibo corporali in stomachum immisso, etiam ante suî alterationem, dicitur quòd nobis incorporetur, cur non similiter loquamur de nostro cibo vitali ac supersubstantiali? Si per consummationem matrimonii carnalis fit ex utroque conjuge una caro et ideo matrimonium dicitur ab Apostolo *Sacramentum magnum in Christo et in Ecclesiâ*, quatenus est figura unionis factæ cum Christo et animâ justâ, ubi fit hæc expressiùs quàm in mutuâ sacrâ corporum mixtione in susceptione SS. Eucharistiæ?

COROLLARIA.

Scholium. Ex modò dictis eruitur : 1° Multùm conferre ad susceptionem seu manducationem sacramentalem, quòd simul sit spiritualis; et ad spiritualem, quòd simul sit sacramentalis; quia ex utroque hoc esse partim physico, partim morali coalescit unio physico-moralis eucharistica. 2° Ab ipso initio sumptionis per totum tempus quo accidentia perseverant, manet hæc unio specialis et suo modo realis eucharistica, cùm tunc Christus possideat et quasi assumat corpus et animam suscipientis. 3° Sufficit quòd lingua, guttur et stomachus SS. Eucharistiam immediatè suscipiant, ut erga totum corpus et animam suscipientis resultet in Christo illud jus quod complet unionem possidentis et suo modo assumentis. Quare hoc est sacratissimum illud tempus, in quo cum toto Jesu nobis præsente devotissimè agere et negotiari debemus. Proinde S. Carolus Borromæus monet : « Instruat parochus fideles ut in ipsâ SS. communione toto corde omnique intimâ pietate Deo gratias agant de tanto beneficio infinitâque charitate quâ erga populum christianum usus est... Monebit ne postea, qui sacram communionem sumpserint ab ecclesiâ statim discedant, sed permaneant in oratione quantùm fieri potest, quieto et remoto loco... ut reverenter glutiant, ut bene se purificent; ne statim spuant, sed per quartam saltem horæ partem a sputatione abstineant. » P. 4, *Act. Mediol.* Quippe, teste Lugo, d. 10, *de Euchar.*, ex me-

dicorum testimonio, etiam in Sacerdotibus sano stomacho gaudentibus, post horæ quadrantem species jam corruptæ erunt. Denique sancta Theresia monet : « Hoc ergo est appositum tempus, ut nos doceat instruatque magister noster; auscultemus illum nos ipsiusque deosculemur pedes, propterea quòd volucrit edocere nos; oremus etiam supplices ne abscedat a nobis. Si petere sic debetis, visâ imagine Christi Jesu, ineptia mihi videretur eo tempore personam relinquere ipsam, pro attentè observandâ ejusdem imagine. » *Via perf.*, c. 34.

§ 160.

QUARTUS MODUS UNIONIS PER AUGMENTUM GRATIÆ.

Quartus modus quo Christus unitur dignè communicanti, est per *augmentum gratiæ sanctificantis*. Ita docet Concilium Florentinum : « Hujus Sacramenti effectus, quem in animâ operatur dignè sumentis, est adunatio hominis ad Christum : et quia per gratiam homo Christo incorporatur et membris ejus unitur, consequens est quòd per hoc Sacramentum in sumentibus dignè gratia augeatur omnemque effectum quem materialis cibus et potus quoad vitam agunt corporalem, sustentando, augendo, reparando et delectando, Sacramentum hoc quoad vitam operetur spiritualem. » Decret. fid. Et Tridentinum definit sumi hoc Sacramentum *tanquam spiritualem animarum cibum*, *quo alantur et confortentur*, *viventes vitâ illius qui dixit : Qui manducat me et ipse vivet propter me*, *Sess.* XIII, cap. 2; quæ vita animæ in gratiâ sanctificante consistit. Præter augmentum gratiæ sanctificantis (nam primam gratiam SS. Eucharistia ut pote Sacramentum vivorum non confert nisi per accidens, juxta Tridentinum, l. c.), SS. Eucharistia alias gratias producit et est *antidotum quo liberemur a culpis quotidianis et a peccatis mortalibus præservemur ; pignus præterea est futuræ nostræ gloriæ et æternæ felicitatis*. Dat etiam gratiam nutritivam, causat spiritualem dulcedinem, mitigat fomitem, aliquam pœnam temporalem remittit et

causat resurrectionem corporis : quæ omnia fusè explicantur apud Theologos.

COROLLARIA.

Scholium. Notandum ex his 1° quòd pari passu cum gratiâ habituali per SS. Eucharistiam augeantur et charitas et reliqui habitus virtutum et donorum supernaturalium, uti in omni justificacatione vel augmento illius contingit. 2° Quòd augeantur etiam gratiæ actuales, illuminationes, inspirationes, pii affectus voluntatis et virtutes ex illis procedentes, prout scilicet se quisque ad audienda verba Dei interiùs loquentis et illis obsequendum disposuerit. 3° Quòd hoc modo obtineatur dulcedo et devotio saltem substantialis, quæ huic Sacramento propria est. 4° Quòd SS. Eucharistia deleat peccata venialia et pœnam debitam minuat, si non ex opere operato, quod magis proprium est Eucharistiæ ut sacrificio, saltem ex fervore charitatis. 5° Quòd præcaveat peccata mortalia, vires et fervorem augendo diabolique artes eludendo, nec enim pro solo tempore communionis, sed etiam pro futuro acquiritur specialis Dei protectio, præsertim si communio modò spiritualis, modò sacramentalis frequentetur. 6° Quòd sic fomes et passiones mitigentur. Et 7° denique paretur via ad perseverantiam et consequenter jus speciale acquiratur ad resurrectionem corporis cum animâ in vitam æternam.

§ 161.

QUINTUS MODUS UNIONIS PER PRÆSENTIAM PERSONALEM CORRUPTIS SPECIEBUS.

Quintus modus unionis est quòd, corruptis etiam speciebus, non solùm maneat Christus per gratiam et charitatem unitus animæ dignè communicanti, sed etiam *personaliter* penes suam hypostasin et deitatem ; ita nimirum ut sicuti in omni justificatione, non modò per gratiam, sed etiam personaliter Spiritus sanctus fit animæ justi præsens non simpliciter per substantiam, sed speciali modo quo justum afficit, in eo habitat : unde specialis effectus in animâ exsurgit, scilicet quòd

fiat sancta, justa, Deo grata, filia Dei adoptiva et heres vitæ æternæ. Sic etiam Christus personaliter, scilicet penes suam hypostasin, virtute SS. Eucharistiæ speciali modo, cum incremento gratiæ unionisque cum Deo, etiam corruptis speciebus, permanet. Ita docet Reguera, *Prax. Th. Myst., cum* Lessio, l. 12 *de perf. div.*, c. 15, Cornelio a Lapide, in *Joan.* VI, 57 et 58 etc. et probatur 1° ex citato sæpiùs textu : *Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in illo.* In his verbis non innuitur, 1° unio purè sacramentalis, seu præsentia realis Christi sub speciebus, quia hæc est transiens et purè materialis, per quam amicabiliter nec creatura in Christo manet, nec Christus in creaturâ; 2° nec unio purè spiritualis per communionem spiritualem, quia hæc non est manducatio sacramentalis et realis, de quâ textus citatus loquitur; 3° nec unio sacramentalis et spiritualis, quia hæc pro solo tempore durationis specierum manet et citò transit; 4° nec unio per gratiam, quia hæc non est personalis, ita ut per illam Christus posset dicere : *ego* in illo maneo : ergo innuitur unio seu præsentia personalis modò explicata, per quam Christus quoad personam manet modo speciali in virtute dignè factæ communionis. Id quod magis patet ex adjunctâ sententiâ : *Sicut misit me vivens Pater et ego vivo propter Patrem et qui manducat me et ipse vivet propter me.* Ubi non dicit : *Vivet propter carnem, sed propter me*, nempe Dei Filium, cui per carnem unitur manducans et accipit in se Christum, ut in eo manere dicatur. — 2° Idem colligitur ex PP., qui aliquid plus quàm unionem affectivam, moralem et per gratiam assignant : et S. Ambrosius ait : « Quomodo ergo panis vivus? quia idem D. N. Jesus Christus consors est et divinitatis et corporis : et tamen qui accipis ejus carnem, divinæ ejus substantiæ in illo participaris alimento. » L. 6 *de Sacram.*, c. 1. Et S. Damascenus ait : « Participatio etiam hoc Sacramentum dicitur, quia per illud divinitatis Jesu participes efficimur. Communio item optimo jure appellatur, quia per illud cum Christo commercium habemus ac carnem ipsius et divinitatem percipimus; atque adeò nos inter nos communi-

camus atque copulamur. » L. 4 *de Fide*, c. 14. Sed recedente Sacramento cum speciebus hoc non fit in carne; ergo in divinitate. Ergo cùm hic panis dicatur vivus secundùm divinitatem, sufficit secundùm hanc, corruptis etiam speciebus, manere, ut vivificet; et ut veritas verborum Christi salvetur, *ego* maneo in eo qui in charitate manducat, sufficit et requiritur quòd maneat non secundùm solam charitatem, sed suam divinitatem personaliter. — 3° Ratio est : omnes Theologi tenent quòd, corruptis etiam speciebus, maneat unio specialis Christi per gratiæ augmentum; ergo ad hanc requiritur unio seu personalis Christi præsentia dicto modo in hoc paragrapho. Unde bene infert Cornelius a Lapide : « Sicut cibus, postquam digestus est, suam virtutem alendi relinquit in chilo, qui remanet : sic Eucharistiæ species, postquam digestæ sunt, suam virtutem alendi in vitam æternam quodammodo relinquunt in Deitate Christi, quæ cum gratiâ remanet. » In c. VI *Joan.* V, 57.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Scholium. Contra modò dicta dici potest 1° quòd Patres et Theologi non alium effectum SS. Eucharistiæ agnoscant quàm unionem mysticam per gratiam, non verò dictam personalem. *Resp.* Hanc tamen non excludunt, imò eam supponunt, quando agunt de missione Spiritûs sancti. Si autem subtiliter quæras qualis sit hæc unio, dicimus esse potiùs unionem spiritualem quàm corporalem et non esse simpliciter realem, sed æquivalenter, sicuti omnes de unione ad Spiritum sanctum simul cum gratiâ habitâ explicare debent. 2° Uniri et permanere per deitatem cum gratiâ est commune toti SS. Trinitati, vel saltem speciale solius Spiritûs sancti. In præsenti autem debet esse aliquid speciale solius Christi. *Resp.* Permanentia Christi in virtute SS. Eucharistiæ debet quidem tribui Christo modo speciali, sed non ita ut non etiam tribuatur toti SS. Trinitati. Sicuti enim Spiritui sancto specialiter attribuitur missio invisibilis, licèt communis sit toti SS. Trinitati, quia fit augmentum speciale charitatis, quæ per attributionem correspondet amori notionaliter proprio Spiritui sancto, eodem modo, specialissimo jure, attribuenda est Christo permanentia cum incremento gratiæ unionisque cum Deo, vi SS. Eucharistiæ, quia ad hunc effectum

præcedit sub signo visibili totus Christus, quo communicans excitatur ut se pro augendâ gratiâ et retinendâ hac unione cum Deo disponat. 3° Hic effectus est communis omnibus Sacramentis, quia per omnia vel acquiritur, vel augetur gratia, adeoque deitas communicatur. *Resp.* Differentia est in eo quòd in SS. Eucharistiâ detur etiam specialis gratia sacramentalis ad exercenda pietatis exercitia, ad majorem unionem cum Deo et nutriendam charitatem et vitam spiritualem.

§ 162.

SEXTUS MODUS UNIONIS PER ANIMAM CHRISTI REPLICATAM.

Sextus modus quo se Christus uniendum permanenter offert in SS. Eucharistiâ est, non solùm per deitatem, hypostasin et personam suam, sed etiam per suam sacratissimam *animam*, quatenus, corruptis speciebus, adeoque recedente corpore et sanguine, retinet tamen replicationem suæ animæ, et cum illâ, velut immediato instrumento, verbo conjuncto, specialiùs quàm per solam deitatem, permanet specialissimè unitus nonnullis animabus valde perfectis, dignè se ad hoc privilegium disponentibus. Ita docet cardinalis Cienfuegos, in lib. *Vita abscondita*, et cardinalis Belluga, *judic. præliminar. cit. libri*. — Probatur 1° Hic modus nullam involvit contradictionem; nam specialis hæc unio cum solis animabus perfectis, quæ ad gradum perfectionis, qui dicitur *transformatio*, ascenderunt, non obstat quominus relinquatur effectus unionis sufficienter verificatæ pro justis reliquis : sicuti etiam accedens cum actuali devotione accipit specialem hujus SS. Sacramenti effectum, scilicet spiritualem dulcedinem, quâ privatur ille justus qui sine dictâ devotione communicat : et quia in hoc SS. Sacramento, quod est Sacramentum charitatis, prout manemus plus minusve cum Christo per charitatem uniti, ipse plus minusve cum nobis unitus permanet. 2° Specialissimus hic per Christi animam effectus non excedit limites illius liberalissimæ promissionis : *In me manet, et ego in illo*, quæ

est unio permanens, personalis et illimitata, ex summo amore profecta, adeoque non est cur prædictus modus unionis ab extensione hujus promissionis excludatur. Deinde non excedit limites institutionis hujus SS. Sacramenti, siquidem in illo de facto reperitur anima Christi assumpta per deitatem, et causaliter assumens animam justi communicantis, quamdiu in illo durat Sacramentum. Præterea, promissum non fuit quòd Sacramentum duret, aut aliquid vi verborum sub ille expressum, scilicet corpus et sanguis Christi, sed unio cum Christo : ergo promissio dicta bene extendi potest ad hoc quòd cum perfectâ animâ dignè se disponente, penes id quod superest, scilicet deitatem cum animâ, Christus, corruptis etiam speciebus, permaneat. 3° Sine hac speciali per animam Christi unione, non ita plenè adimpleretur Dominica promissio et institutio SS. Eucharistiæ cum totâ extensione quam admittit; quia etsi illud : *Et ego in illo* absolutè sufficienter verificetur per Christi personam, quasi formam assistentem pro ratione gratiæ, non tamen est dubium, illud pleniùs verificatum iri, si simul anima Christi verbo unita perseveret. Item quia illud : *In me manet*, in animabus perfectis summo affectu optantibus eo modo detinere Christum, quo fieri potest, verificatur per deitatem Christi et humanitatem sibi in SS. Eucharistiam communicatam, cur non illud : *Et ego in illo*, pro summo Christi in eas amore, cum effectu verificetur, dum animam suam ab illis detineri sinit, cùm ceteroquin anima Christi nihil magis optet quàm ejusmodi animas invenire, quibus se omnibus modis a congruâ dispositione non abhorrentibus communicet.

AN ETIAM SECUNDUM CORPUS IN NONNULLIS SERVATIS MIRACULOSÈ SPECIEBUS CHRISTUS MANSERIT LONGO TEMPORE.

Scholium. Cùm igitur hic modus unionis nullam involvat contradictionem; cùm sit maximè congruus institutioni et permissioni Christi de sacrâ Eucharistiâ, et suo effectu, si debita adsit dispositio; cùm conveniens sit amori Christi Jesu diligentis diligentes se; cùmque nihil contra fidem in suâ singularitate contineat, concludit

Reguera *Prax. Th. Myst.*, t. 1, p. 540, n° 405, nihil magis rationi esse conforme, quàm ita, licèt cum paucis, fieri. Rariùs autem multò est, nec sat firmis testimoniis omnibus doctoribus probatum videtur, quod in *Myst. civ.* p. 3, l. 7 et 8 refertur, scilicet quòd beatissima Virgo Maria incessanter habuerit in corde suo filium suum sub hoc Sacramento a primâ communione usque ad momentum sui transitûs, conservatis miraculosè speciebus ab unâ communione ad aliam : et quòd aliquid respectivè simile contingat aliis animabus, per tempus et annos incorruptam Eucharistiam in pectore habentibus. Nullo autem solido fundamento nititur eorum sententia, qui opinantur SS. Eucharistiam dicto modo etiamnum permanere in corde beatissimæ Virginis Mariæ, et in æternum sic duraturam ; quos refellit Raynaudus. *Heteroclit. spirit.*, p. 1, sect. 1, punct. 7.

§ 163.

PRIMA DISPOSITIO AD SS. EUCHARISTIAM MUNDITIA A PECCATO GRAVI.

Ut autem a Jesu Christo in SS. Eucharistiâ usque ad arctam suî unionem magis ac magis trahamur, nullum illi impedimentum ponere, sed devotè nos disponere debemus. Inter has dispositiones *prima* est ut sine conscientiâ gravis peccati præteriti necdum rite confessi accedamus ; neque contritio sufficit, si adsit copia Confessarii, et si hæc desit, nulla sit communicandi necessitas. Nam 1° I *Cor.* XI, dicitur : *Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indignè, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini.* 2° Hoc docet Traditio. S. Cyprianus *de laps. : Cum peccato accedentes vim inferunt corpori Christi et sanguini ;* 3° SS. Eucharistia est Sacramentum vivorum. Ergo ad eam suscipiendam status gratiæ requiritur, qui per solam fidem et attritionem cognitam ut talem haberi nequit.

PRÆSERTIM CONTRA CHARITATEM DEI ET PROXIMI.

Scholium. Etiamsi apertè nos conscientia alicujus gravis reatûs non redarguat, humiliter tamen solliciti probemus nos, suscepturi

Sacramentum amoris, specialiter imprimis de charitate Dei, an nimirum Christo interroganti nos, veluti olim S. Petrum : *Amas me? Joan.* xxi, 17, sincerè cum eodem respondere possimus : *Domine, tu omnia nosti, tu scis quia amo te.* Deinde de charitate proximi, memores illius evangelici præcepti : *Si offers munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversùm te, relinque ibi munus tuum ante altare et vade priùs reconciliari fratri tuo. Matth.* v, 23.

§ 164.

SECUNDA DISPOSITIO, MUNDITIA A VENIALIBUS.

Secunda dispositio est accedere, quantùm Deus dederit, studendo ab unâ ad aliam communionem *vitare peccata venialia*, maximè non admittendo distractiones, nec committendo ullas irreverentias in ipso actu sacræ communionis. — Ostendit hoc 1° ipse Christus, uti post Patres observat *Catechismus Romanus* : « Nam antequam Apostolis pretiosi Corporis et Sanguinis sui Sacramenta daret, quamvis jam mundi essent pedes eorum lavit, ut declararet omnem diligentiam adhibendam esse ne quid nobis ad summam animi integritatem et innocentiam desit, cùm sacra mysteria percepturi sumus.» *De SS. Euch.* Unde ait Joannes : *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet.* xiii, 10. — 2° Patres pro hac re sunt. S. Ambrosius, l. 3 *de Sacr.*, c. 1, et S. Bernardus, *Serm. in Cœnâ Dom.* Ideo etiam in rubricis et cæremoniis Missæ præscribitur ut lavemus manus proximè ad altare accessuri, scilicet nostrarum operationum, affectu compunctionis; et in ipsâ Missâ extremitates digitorum, id est minimorum defectuum, uti ex S. Dionysio interpretatur S. Thomas, 3, p. q. 83, a. 5, ad 1; et ad excutiendum teporem et distractiones, in ipsâ Missâ excitamur per illa verba : *Sursum corda.* — 3° Ad hoc nos provocat dignitas maxima hujus augustissimi Sacramenti et uberrimus fructus illius, quem per affectum ad venialia in nobis impedimus, sicuti etiam timor et tremor reverentialis, quo ad tam excelsum Dominum accedere oportet.

AN VENIALIA OMNEM FRUCTUM SS. EUCHARISTIÆ IMPEDIANT.

Scholium. Ut SS. Eucharistia conferat augmentum gratiæ habitualis, non quidem requiritur devotio actualis excludens venialia, sed sufficit status gratiæ habitualis expellentis omnia mortalia. Verumtamen venialia effectum spiritualis dulcedinis impediunt et ita tepidè communicans, ob vitiosos suos habitus et impedita auxilia, ponit obicem ne gratia hujus SS. Sacramenti intensiùs operetur; imò si sæpe tam tepidè accedat, de mortali peccato sibi timere potest.

§ 165.

TERTIA DISPOSITIO EST STUDIUM MORTIFICATIONIS.

Tertia dispositio est accedere studendo mortificationi passionum, et, quantùm ad eam expedit, etiam mortificationi externæ. Ita monet S. Gregorius : « Pensemus quale sit pro nobis hoc sacrificium quod pro absolutione nostrâ passionem unigeniti Filii semper imitatur. » L. 4 *Dial.*, c. 58. Et S. Thomas de Villanovâ : « Mundum ab hac farinulâ (*sæculi*) deferat animæ palatum, qui cœleste cupit gustare edulium : si enim quâvis terrenâ passione gustus fuerit infectus, palato cordis non sapit Deus. » *Conc.* 1, *de corp. Christ.* Cujus ratio est : sicuti enim in corpore, ut cibus medicinalis proficiat, arcendi sunt per diætam vel amaras herbas purgativas cibi et humores noxii et superflui, ita, potiori jure, in animâ, ut hoc cibo cœlesti medicinali proficiat, per mortificationem cibi objectorum sensualium, humoresque passionum peccantium purgandi et arcendi sunt.

EXPLICATUR.

Scholium. Verissimum quidem est quòd SS. Eucharistia fomitem et passiones inordinatas mitiget, quia, juxta S. Bernardum, « duo illud Sacramentum operatur in nobis, ut videlicet et sensum

minuat in minimis, et in gravioribus peccatis tollat omnino consensum. Si quis vestrûm non tam sæpe modò, non tam acerbos sentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut ceterorum hujusmodi, gratias agat corpori et sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo, et gaudeat quòd pessimum ulcus accedat ad sanitatem. » *Serm. in Cœnâ.* Verùm ad hunc effectum consequendum, necesse est ut et nos cum gratiâ Dei cooperemur. Si quis enim, licèt frequenter communicet, mortificationi tamen non studeat, sibi imputet quòd perfectum non sentiat, et cibatus pane Angelorum, delectatus tamen siliquis porcorum, firmâ sanitate non gaudeat.

§ 166.

QUARTA DISPOSITIO EST MEDITATIO.

Quarta dispositio est accedere cum reflexione, consideratione, aut *meditatione*. Hoc enim postulat hic textus : *Qui manducat et bibit indignè, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini.* I *Cor.* xi, 29. Quod S. Chrysostomus ita exponit : « Hoc est non investigans, non considerans, ut oportet, magnitudinem propositorum, non reputans muneris magnitudinem. Si enim didiceris diligenter qui sit propositus, et quid, cui seipsum exhibet, nullius alterius indigebis ratione, sed hoc tibi ad omnem sobrietatem sufficiet, nisi sis ignavissimus. » *Hom.* 28. Unde Alvarez de Paz monet : « Timendum, quòd multi fructum parvum accipiunt de mensâ Christi, quia nec antea, nec postea sunt in sufficienti custodiâ suî, nec satis reverenter prægogitant quis est qui venturus est, nec postea ruminant quia hodie Sanctus sanctorum ingressus est ad eos. » T. 3 *de Vit. spir.*, p. 5, sect. 3, c. 2. Et S. Thomas, *Opusc.* 58, c. 2, tria omnibus obvia pro hac re meditationis puncta proponit, scilicet memoriam de præterito nostri Redemptoris, de præsenti nostri inspectoris, de futuro nostri Judicis.

Scholium. Joannes Avila p. 2 *Epist.*, cùm instrueret quemdam Sacerdotem, nimium non putavit si per sesquihoram meditando prævièad celebrandum se disponeret : per dimidium autem horæ, vel etiam alteram horam post celebrationem meditationi vacaret, prout inter alios S. Franciscus Borgias faciebat. Et S. Bonaventura *Reg. Nov.*, c. 4, instruens non Sacerdotem singulis Dominicis communicaturum, totam hebdomadam vult esse quasi continuam præparationem, prout S. Aloysius Gonzaga faciebat, tribus diebus præparationi et aliis tribus gratiarum actioni incumbens : et de primis fidelibus exemplum nobis proponit S. Scriptura, *qui erant perseverantes in doctrinâ Apostolorum et communicationis fractionis panis et orationibus. Act.* II, 42. Saltem sic continuò vivere deberemus, tanquam qui communicavimus et frequenter communicaturi sumus. Nec sit Sacerdos qui illas breves et optimas orationes quæ in ipsâ Missâ semper recitantur, sibi pro præparatione et gratiarum actione sufficere velit : uti enim cardinalis Bona observat, *Tr. de Miss.*, c. 6, aliud est quod ab eo publicè tanquam ministro Ecclesiæ agitur, in quo ab ipsâ Ecclesiâ mensura sumenda est; aliud quod agitur privatim pro cujusque necessitate aut profectu, in quo casu tenet illud consilium evangelicum : *Intra in cubiculum tuum et clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito. Matth.* VI, 6.

§ 167.

QUINTA DISPOSITIO EST ACTUALIS DEVOTIO.

Quinta dispositio est accedere cum *actuali devotione*, quantùm nobis Dei gratia donaverit. Devotio autem quæ ad bene operandum et orandum maximi facienda est et conducit, ad salutarem usum hujus SS. Sacramenti potissimùm requiritur, et si non semper devotio sensibilis et accidentalis haberi possit, habeatur saltem spiritualis et substantialis, quæ utraque humili oratione a Deo postuletur. Deinde certum est quòd ad gustandam spiritualem dulcedinem, quæ est effectus SS. Eucharistiæ, actualis hæc devotio requiratur; quis autem hanc, omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suavi-

tatem, gustare non desideret? S. Bonaventura notat : « Si affectionem ibi nullam habuit (*celebrans vel communicans*), recogitet signum esse infirmitatis vel mortis. Ignem enim posuit in sinu et calorem non sentit; mel posuit in ore et dulcedinem non percipit. Et ideo talis miseriam suam recognoscat et mutet in meliùs vitam suam. » *Præp.* 2 *ad Miss.*

EXPLICATUR.

Scholium. S. Laurentius Justinianus explicat quomodo a cunctis quidem requiratur devotionis affectus, sed solummodo juxta mensuram charitatis, Sacramenti hujus effectus subinde sensibiliter, subinde insensibiliter percipiatur, ita tamen ut justus nunquam profectu spirituali careat : « Nam etsi devotio plurimùm huic congruat Sacramento, tamen priùs vita commendabilis habenda est, deinde devotio. Propterea non debet a sancto Domini convivio repelli indevotus justè vivens, virtuosè conversans, humiliter se agnoscens, purè confitens et reverenter accedens; talis quippe insensibiliter ac spiritualiter hoc Sacramento nutritur et vivit. » L. *de Perf. mon.*, c. 19. — Vide *S. Thom. de Villan. Conc. de Corp. christ.* et Rodericium, p. 2, *Exerc. perf.*, tr. 8, c. 13.

§ 168.

SEXTA DISPOSITIO EST EXERCITIUM VIRTUTUM.

Sexta dispositio est ut accedamus cum multiplici *exercitio affectuum omnium virtutum*, maximè verò charitatis. Hos affectus suppeditat inter alios cardinalis Bona. Tr. *de Missâ*, c. 4, § 12. De charitate tanquam reginâ pauca hìc afferre juvat. Est quippe SS. Eucharistia calculus candidus qui simul cum mannâ, hoc abscondito, vincenti offertur, *Apoc.* II, 17; calculus, inquam, quem tulerat de altari et quo Seraphim os Prophetæ tetigit, *Is.* VI, c. 6. Hoc idem in Agno paschali, figurâ SS. Eucharistiæ, indicatur, qui igne assari et ejus reliquiæ comburi debebant, *Exod.* XII, 9 et 10, quia, uti B. Albertus M. observat : *In igne charitatis totum hoc Sacramentum*

debet accendi. » Tr. *de Euch.*, d. 3, tr. 4, c. 3. Denique monemur exspectare Dominum nostrum cum lucernis ardentibus, *Luc.* XII : quam similitudinem Deus Pater colloquens cum sanctâ Catharinâ Senensi ita exposuit : « Cum hoc amore venire debetis ad recipiendum hoc venerabile Sacramentum, lumen utique dulcissimum atque gloriosum, quod vobis exhibui ministrandum ab electis ministris meis, exhibendum vobis in cibum. » Tr. 3, dial. 110. *Proba ergo te*, ait S. Bonaventura, *ex quantâ charitate et quali fervore accedis.* Tr. *de Præpar. ad Miss.*, c. 4.

ADHORTATIO AD DEVOTAM COMMUNIONEM.

Coroll. I. Ut ergo medullitus Christo in SS. Eucharistiâ uniamur, attentè consideremus quantum donum nobis in eâ communicetur. Datur nimirum nobis corpus Christi. « Quotquot igitur, clamat S. Chrysostomus, hujus participes corporis efficimur... cogitemus quòd illum sursum sedentem, qui ab Angelis adoratur, incorruptibili vicinus virtuti, hunc degustamus. » *Hom.* 61, *ad Pop.* Sacro cultu prosequimur et ad pectus nostrum devotè applicamus sacras reliquias : quid cogitemus, habentes intra pectus nostrum non alicujus sancti, sed Sancti sanctorum corpus sanctissimum ; illas manus et pedes sacratissimos, illud cor amabilissimum cum vulneribus suis! recogitemus hoc esse corpus pro nobis in cruce et nobis ac pro nobis in Eucharistiâ traditum, dicamusque toto cordis affectu : *Corpus Christi salva me!* Præterea, datur nobis sanguis Christi. « Hic sanguis, ait S. Chrysostomus, floridam nubis reddit regiam imaginem, hic decus indelebile, hic animæ generositatem tabescere non permittit, eam irrigans jugiter et nutriens... Hic sanguis effusus omnem terrarum orbem abluit... Hic est salus animarum nostrarum, hoc abluitur anima, hoc adornatur, hoc inflammatur. Hic mentem nostram igne reddit splendidiorem, hic auro clariorem animam facit. Hic sanguis effusus est et cœlum fecit accessibile. Hic terrarum orbis est pretium, hoc Christus emit Ecclesiam, hoc eam omnem adornavit... Hujus sanguinis participes cum Angelis et Archangelis et supernis manent virtutibus ipsi Christi regiam induti stolam et arma gerentes spiritualia; sed nondum quidquam dixi, ipsum enim induti sunt regem. » L. c. Ulteriùs datur nobis anima Christi. « Considera proinde, monet S. Franciscus Borgias, ut Christi anima omnia sua

in verbo habet, quia in divinâ hypostasi subsistit, nec extra verbum divinum aliquid est. Perpende, ut juxta nostram tenuitatem debeamus imitari hanc sacratissimam animam, nihil facientes quod a nobis originem tantum habeat, habeamus omnia in Deo, ei uniti amoris nexu. » L. 9. *Oper.*, tr. 1. O anima Jesu sanctissima ! conjungere meæ, ut simus anima una, et cum Apostolo dicere possim : *Vivo non jam ego, vivit verò in me Christus. Gal.* II, 20. Denique datur vobis Christus Deus, *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi... in quo inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Coloss.* II, 3 et 9. Hìc Deus venit ad nos cum omnibus thesauris suis, volens egenos ditare nos. Reficiamus ergo sacculos cordis nostri et ampliemus illos, ut mercedes congregemus, nec eas mittamus in *sacculum pertusum. Agg.* I, 6; dicamusque cum Psalmistâ : *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam et nomen Domini invocabo... Calix meus inebrians quàm præclarus est! Ps.* CXV, 12. et XXII, 5. Felix inebriatio ! quæ animam, vino amoris in calice eucharistico propinato extra se raptam, in suum dilectum transformat.

§ 169.

APHORISMI PRO PROFICIENTIBUS IN VITA SPIRITUALI.

I. Implere statûs obligationem, est viâ rectâ tendere ad perfectionem.

II. Qui orat, operatur; opera enim sunt vera signa amoris et non sola verba oris.

III. Multùm dare temporis orationi et deesse obligationi, plus habet illusionis quàm orationis.

IV. Fraudibus obnoxiam reputa orationem quæ sine virtutum exercitio ambit perfectionem.

V. Vis cujusque passionis venenum est orationis; et quidem a vehemente multa turbatio nascitur in mente.

VI. Ad vincendam quandoque inveteratam passionem, non sufficit armare rationem.

VII. Ut amittatur oratio, perinde est mala ac bona passio.

VIII. Satis ab inordinatâ passione quis oneratur, etsi non alia ei crux imponatur.

IX. Quanta fuerit mortificatio, tanta solet esse oratio.

X. Ubi ambitio et vanitas, haud bene cohæret oratio et sanctitas.

XI. Qui multâ prædítus est luce, multo Jesu gaudebit amore duce, nec abhorrebit ab illius cruce.

XII. In vanum fugit crucem, qui seriò cupit Jesum ducem.

XIII. Deliciæ terrestres favores impediunt cœlestes.

XIV. Anima quæ non frequenter se verrit scopâ pœnitentiæ, citò jacturam orationis facit, quin et conscientiæ.

XV. Proposita quæ fecimus, si exsequimur post orationem, demonstrant fuisse hanc fervidam et puram ipsius intentionem.

XVI. Taceat, fugiat et quærat in angulo recollectionem, qui bonam, ut debet, habere cupit orationem.

XVII. Qui Deum lateri suo præsentem sectatur, modestus, honestus ac silens conversatur.

XVIII. Ariditas cum perseverantiâ et resignatione, solet esse præludium pro deliciosissimâ oratione.

XIX. Perseverentia in oratione simul cum ariditate, signum est roboris ingentis cum solidâ sanctitate.

XX. Pretiosè vestiri lautèque tractari, denotant Religiosum animo gaudere sæculari.

XXI. Cella plena curiositatum et suppellectilium pretiosarum, non est pauperum Religiosorum, sed indulgentiæ ac relaxationi gentium deditarum.

XXII. Sanctitas sonora solet esse periculosa, et si fuerit sine fundamento miraculosa, cum fundamento erit suspiciosa.

XXIII. Dic mihi quocum conversaris et dicam quis ipse sis : certè enim si agis de perfectione, ages etiam de oratione : si tamen agis de commoditatibus, similis eris ceteris sæcularibus.

XXIV. Accede frequenter cum veniâ et rectâ dispositione ad communionem, si cupis celeriter ascendere ad sublimem perfectionem.

XXV. Repentina sanctitas magis est devotio plerumque, quàm charitas.

XXVI. Qui asperè se tractat in pœnitentiâ et mortificatione, deliciosè solet tractari a Deo in oratione.

XXVII. Qui profectum in oratione desiderat mentali, totam aperiat animam suam patri spirituali.

§ 170.

ARCANA VITÆ SPIRITUALIS PERTINENTIA AD PROFICIENTES.

I. Nonnulli in oratione mentali in se insolitas corporeas mutationes sentiunt. Sic aliqui rubore purpureo suffunduntur; alii pallidi et decolorati cernuntur : in aliis subsaltat cor : alii sentiunt pulsus in cerebro : alii veluti nervorum et ossium dissolutionem membrorumque fustuarium passi, lassati reperiuntur. Cujus ratio est quia anima nostra, in statu conjunctionis cum corpore, actus vitales et spirituales intelligendi et amandi cum conversione ad phantasmata et cum dependentiâ ab organis materialibus cordis et cerebri producit, quomodocumque demum hoc fiat, id quod philosophorum crisi relinquimus; si ergo adsit operatio intellectualis vehemens ac perseverans in cerebro, hoc organum immutatur et defatigatur et exinde in pulsationes commovetur. Si amor divinus cor

occupat, illud dilatat et subsilire facit, copiosioremque sanguinem in alias partes corporis expellit, unde rubor in vultu ; et si sanguis inflammatur, corpus ardet ac febri subinde tentatur. At si humorem melancholicum deprehendit, illum alterat et ad externam faciem effundit, unde pallor oritur. Eodem modo constrictis nervis et impedito fluxu fluidi nervei, stupor membrorum oritur.

II. Mulieres, etiam minùs sanctæ quàm viri, pluribus subinde cœlestibus deliciis et favoribus recreari a Deo solent, tum quia pollent indole molli, suavi et amabili, quibus deliciæ spiritûs saltem occasionaliter se accommodant : tum quia ob debilitatem suam opus habent ejusmodi rhedâ lecticâque favorum pro acquirendâ fortitudine per innumeros labores qui in vitâ spirituali occurrunt : tum quia cùm Deus adeo propensus sit ad amicos suos honore afficiendos et mulieres aliunde sint sacerdotii, prædicationis evangelicæ, aliorumque ejusmodi favorum incapaces, illas aliis istiusmodi favoribus honorare consuevit.

III. Nonnulli in altissimâ interiùs oratione detenti, nulla de hoc exteriùs argumenta ostendunt; quia talis oratio pendet a principio infuso et parum aut nihil ipsius participant sensus externi, cùm in intellectu et voluntate tota essentia illius consistat.

IV. Multi Sanctorum vivunt continuis persecutionibus, morbis et infirmitatibus gravati, quia sanctitas est quædam primogenitura et majoratus quem Christus D. in suâ passione instituit suæque voluit cruci alligari : ideo esse sanctum et esse cruci affixum, perinde esse solet, cum hoc tamen discrimine, quòd crucem invaletudinis reliquerit sanctis solitariis, crucem verò persecutionum sectatoribus vitæ mixtæ, licèt in his et illis suæ etiam exceptiones dentur, ac certè crux tentationum omnibus promiscuè communis est.

V. Aliqui eorum qui fuerunt in juventute suâ pœnitentes et abstemii, in senectute acerbæ indolis, gulosi et impatientes

evadunt, quia acerbitas est tributum quod natura pendit senectuti, gulositas est subsidium quasi necessarium solutum invaletudini, impatientia oritur ex imprudentiâ ob quam senes citò ex actionibus juniorum exacerbantur.

VI. Qui mortificatione et pœnitentiâ excellunt, deliciis spiritualibus præ ceteris in oratione mentali abundare solent, quia mortificatio est ultima quædam dispositio, cui, moraliter loquendo, Dominus orationem mentalem veluti formam subsequentem alligavit; unde majorem mortificationem plerumque major et melior oratio mentalis subsequitur.

VII. Vita spiritualis ex defectu magistri docentis et adjuvantis solet scatere periculis, quia hæc est sapientia practica, mille difficultatibus, dubiis, tentationibus, præliis, mysteriis ac sublimitatibus spiritualibus repleta; et sicut artes mechanicæ sine magistro malè addiscuntur, ita perfectio orationis et vitæ spiritualis sine magistro, et uti nonnullis videtur, sine miraculo ægrè comparari potest.

VIII. Qui parum fidunt patri spirituali, neque debitam illi conscientiæ rationem reddunt, deviâ semitâ incedunt et plus occultorum habent vitiorum quàm manifestarum virtutum, tum ex defectu humilitatis et nimiâ de se præsumptione, tum quia ex hoc signo colligitur perversa quædam malitia nolens detegere medico spirituali suas infirmitates, ne curationi se subjicere cogatur : tum quòd hi tales solcant habere conscientiam nullius pretii et vix aut nihil curent proficere in vitâ spirituali; tum denique quòd dæmon ab hac confidentiâ retrahere conetur, quia eos reperit benè dispositos ad scelus aliquod committendum : omnis namque artificiosa dissimulatio in vitâ spirituali multam denotat malitiam, siquidem virtus non artificiis neque malitiis, sed planâ indui amat simplicitate.

PARS II.

DE VITA SPIRITUALI.

CAPUT IV.

QUOMODO PERFECTI IN VIA UNITIVA AD UNIONEM CUM DEO PERVENIANT ET QUIBUS MODIS CUM EO UNIANTUR.

§ 171.

VIA UNITIVA QUID?

Homo a vitiis et peccatis in viâ purgativâ purgatus, virtutibus in viâ illuminativâ illuminatus, tandem ad apicem perfectionis christianæ in hac vitâ assequibilis in viâ unitivâ ascendit, in quâ totus cum Deo, quantùm in hac vitâ mortali possibile est, unitur. Unit namque via unitiva hominis memoriam cum Deo, ut illius semper memor sit : unit ejus intellectum cum Deo, ut de ipso semper cogitet; unit ejus voluntatem cum Deo, ut illum semper amet : unit reliquas hominis potentias cum Deo, quatenus homo earum actus exercet ex amore Dei, et quia, et quomodo Deus vult.

EXERCITIA VIÆ PURGATIVÆ ET ILLUMINATIVÆ NON EXCLUDIT.

Scholium. Finis igitur et effectus vitæ unitivæ est unio hominis cum Deo, tam quoad memoriam, intellectum et voluntatem, quàm per omnes alias potentias libertati hominis subjectas : et quidem

unio stabilis, firma, continua et perpetua, quantùm per gratiam divinam in hac vitâ fieri potest. Unde via purgativa, fugam vitiorum, orationem et mortificationem, et illuminativa, exercitium virtutum ac victoriam tentationum necessariò supponit, et anima quæ in unione cum Deo stabiliter perdurare desiderat, exercitia spiritualia viæ purgativæ et illuminativæ semper adhuc usque ad mortem frequentare et continuare debet, ut unionem cum Deo perficiat, procuret, augeat et stabiliter conservet.

§ 172.

UNIO QUID?

Unio hæc cum Deo est conjunctio animæ, ab omni creaturâ avulsæ, per memoriam, intellectum, voluntatem et reliquas potentias libertati ejus subjectas, cum Deo suo Creatore.

QUOTUPLEX?

Scholium. Unio alia est *obscura*, arida et insipida seu tristis quædam rerum divinarum cognitio cum amore quodam pœnali sociata; quæ etiam unio dispositiva ad contemplationem dici potest et fit per derelictionem seu purgationem passivam, magisque proficientium quàm perfectorum propria est, quanquam illa derelictio unioni quoad substantiam non obstet, quando pars superior Dei voluntati conformis et unita est: unde bene etiam ad viam unitivam, utpote perfectis quoque communis, referri potest. Alia est unio *suavis*, quæ fit vel per *contemplationem*, vel per *illapsum*, vel per *transformationem*: de quibus secundùm ordinem in hoc capite tractandum est.

§ 173.

DERELICTIO QUID?

Prima itaque *unio* animæ cum Deo est *obscura*, ad suavem unionem disponens, et fit per derelictionem. Quæ *derelictio*

est quæcumque pœnalitas a Deo, vel positivè vel permissivè, ad purgandam animam nostram eamque ad suavem unionem disponendam, nobis immissa.

EXPLICATUR.

Schol. I. Derelictio variis nominibus a Mysticis et Ascetis appellatur: 1° Vocatur *desolatio*, quatenus excludit consolationem sensibilem et accidentalem; 2° Vocatur *ariditas*, quatenus devotionem sensibilem et accidentalem excludit; 3° Vocatur *purgatio passiva*, prout a Deo immittitur et ad purgandam animam deservit. Unde non est hìc sermo de pœnitentiis voluntariè susceptis, nec de mortificatione passionum, quâ quis cum divinâ gratiâ purgare se a peccatis et eorum reliquiis laborat: quæ *purgatio activa* vocatur. Ne quidem agitur de purgatione passivâ, quæ in aliquo gradu totam vitam humanam et omnem statum transcendit, cùm nullus sit cui Deus aliquas pœnalitates non immittat, ut in animâ suâ purgetur. Sic eas immittit peccatoribus, ut ad frugem redeant: immittit recèns conversis, ut firmum eorum in bono propositum probet: immittit tendentibus ad perfectionem in viâ purgativâ, ut a vitiis purgentur; in viâ illuminativâ, ut proficiant et in virtutibus sese exerceant: in viâ unitivâ, ut per unionem cum Deo perficiantur; et de hoc ultimo modo sermo est: pro quo notandum quòd etiam in viâ unitivâ incipientes, proficientes et perfecti distingui possint, in quibus semper aliqua purgatio passiva consolationis et desolationis, saltem alternis vicibus, intermiscetur. Sed quia maximè ad incipiendum in hac viâ, in quâ contemplatio accedere solet, specialis purgatio passiva præcedit, de eâ sub nomine derelictionis prævia ad contemplationem potissimùm hìc tractamus.

DERELICTIO DIVIDITUR.

Schol. II. Derelictio modò explicata vocatur a S. Joanne a Cruce *nox obscura*, in libro de *Nocte obscurâ*, et dividitur in *purgationem passivam sensibilem* scilicet in parte sensibili potentiarum animæ sensitivarum; et *purgationem passivam spiritualem*, in parte ejus intellectuali. Sicuti enim viator defectu lucis in nocte concubià viam trepidè carpit et quasi sensibus ac potentiis destitutus ambulat: sic in utrâque hac purgatione, ex defectu lucis suo modo sensibilis et sensibiliter placentis, anima in obscuro trepida pere-

grinatur et quasi sensibus et potentiis destituta, nil reperit quod extra Deum sibi placeat, indeque disponitur ut solum Deum ope novi luminis sibi ab eo immissi quærat. Ex quo tamen aliquis malè vel apathiam stoicam vel inactionem pseudo-illuminatorum inferret : quia in his derelictionibus nostra cooperatio per purgationem activam semper conjungitur. Alia divisio derelictionis est, quæ *vitæ activæ;* alia, quæ *vitæ contemplativæ;* alia, quæ *vitæ mixtæ* propria est; licèt enim donum contemplationis vitæ contemplativæ magis conveniat et ad eam speciali hac probatione præparet; quia tamen nulla harum vitarum alteram excludit, Deus etiam contemplationem euntibus per viam activam et mixtam largiri potest, adeoque etiam illis præparatio per specialem derelictionem communis est : cujus varias species per ordinem explicabimus, postquam priùs de derelictione in genere actum fuerit. De quâ modò sit.

§ 174.

DERELICTIO EST DISPOSITIO AD CONTEMPLATIONEM.

Derelictio ordinariè et plerumque est quædam prævia *dispositio* ad divinam contemplationem. Ita colligitur 1° ex S. Scripturâ, *Eccl.* III, 4 : *Tempus flendi et tempus ridendi.* Et, *Matth.* V, 5 : *Beati qui lugent; quoniam ipsi consolabuntur.* In quibus textibus apparet quòd consolationem, quæ juxta S. Thomam, 1, 2, q. 69, a. 3, est *beatitudo contemplativa* hujus vitæ, præcedat ordinariè luctus seu derelictio. Accedunt exempla Veteris et Novi Testamenti animarum sanctarum, quæ nonnisi per tribulationes probatæ a Domino, ad consolationes beatudinis prænuntias sunt admissæ : uti Abraham, Isaac, Jacob, Job, Moyses, David, Tobias, S. Joannes Baptista; item Jesus ipse Salvator noster, Maria, Joseph, Apostoli, Martyres, Confessores et Virgines. 2° Patet ex PP. S. Chrysostomus, *in Matth.* VIII, hoc probat exemplo Jesu persecutionem Herodis ab ipsis incunabulis patientis *ut ipso munitus exemplo viriliter cuncta sustineas, sciens tribulationes maximas et inseparabiles comites esse virtutum.* Et exemplo S. Mariæ et S. Josephi varias tribulationes patientium concludit : *quòd*

Deus certè in omnibus Sanctis fecit, quos neque tribulationes, neque jucunditates sinit habere continuas : sed tum de adversis, tum ex prosperis justorum vitam quasi admirabili varietate contexuit. S. Bonaventura in 4 *Proc. relig.*, minutim ostendit eas tentationes, quibus ad profectum suum, adeoque etiam contemplationem, animæ justæ probantur. Gerson in suâ *Myst. Theol.*, *cons.* 9, ait : « *Ingrediatur putredo in ossibus meis et subter me scateat : ut requiescam in die tribulationis, ut ascendam* (scilicet per contemplationem) *ad populum accinctum nostrum. Heb.* III, 16 (scilicet summorum civium) vult dicere virorum perfectorum. » Et S. Theresia per duodeviginti annos ariditate ad contemplationem disposita, in suâ vitâ, c. X, ait : « Æstimo Dominum plerumque initio, aliquoties in fine vitæ spiritualis, velle tormenta hujusmodi pluresque alias occurrere tentationes ad suî probandos amatores, et scire si poterunt animæ calicem bibere, ipsumque juvare in portandâ cruce, priusquam committat illis thesauros magni pretii. » 3° Ratio est, quia per derelictionem et ignem tribulationis specialissimæ purgatur anima, ut a subtilissimis etiam defectibus pura, tota igne amoris divini et flammâ contemplationis ignescere possit : quod pulchrè explicat S. Joannes a Cruce *in nocte obscur.*, l. 2, c. 10, a similitudine ligni ad ignem applicati, quod primò ab humore exsiccatur, deinde nigrescit, mox sublucidum apparet, donec, omnibus igni contrariis, fœdis accidentibus expulsis, inflammatur et in ignem transformatur. In hunc modum, pergit Sanctus noster, « possumus philosophari erga divinum hunc ignem amoris et contemplationis, qui, priusquam uniat et transformet animam in se, purgat illam ab omnibus accidentibus sibi contrariis, comparere animam facit cum omni suâ fœditate, nigramque reddit et obscuram, apparetque pejor seipsâ : quippe cùm hæc divina purgatio pergat agitando vitiosos humores et mala etiam illa, quæ, quia nimiùm in animâ radicata sunt, ipsam latebant, ne de tanto in se malo cogitaret, modò, in finem eadem mala expurgandi et annihilandi, ob oculos sibi constituit ipsaque clarè videt, mediâ luce hac divinâ obscurâ. »

Scholium. Dictum est quòd derelictio *ordinariè* contemplationem præcedat et ad eam disponat : nam non est dubium quin Deus, extraordinariâ suâ providentiâ et beneficentiâ ex privilegio subinde velit animam a primo gradu suæ sanctæ vitæ ad contemplationem elevare, ut in Saulo primùm converso et in S. Præcursore primùm sanctificato apparet.

§ 175.

FINIS PRIMUS DERELICTIONIS ABSTRACTIO AB INORDINATO AFFECTU DULCEDINIS SPIRITUALIS.

Præter hanc dispositionem ad contemplationem, Deus etiam alios *fines* nobis utilissimos in nostrâ derelictione habet, qui sunt totidem derelictionis effectus et bona a Deo per derelictionem intenta; nec enim benignissimus Deus animas sibi specialiter dilectas tam specialiter vexaret, nisi specialissima illis bona conferre voluisset. Ac præter alios fines soli infinitæ sapientiæ notos plures affert S. Chrysostomus, Hom. 1, *ad pop.*, S. Bonaventura, in 7 proc. *Rel.*, Gerson, *de Myst. Theol.*, cons. 6, Rodericius, p. 2, *Exerc. perf.*, t. 4, c. 4, seq. Ex quibus præcipuos hìc recensemus. *Primus* itaque *finis* est ut anima per experientiam addiscat, *non adhærere* nimiùm dulcedini *consolationis*, sed amaro aloe ab uberibus depellatur, ut cibo solidiori nutrita adolescat, juxta illud, *Is.* xxviii, 9 : *Quem docebit scientiam et quem intelligere faciet auditum? ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus.* Uti enim S. Gregorius, l. 24, *Mor.*, c. 7, post init., observat : « Tres modi sunt conversorum, inchoatio, medietas atque perfectio : in inchoatione autem inveniunt blandimenta dulcedinis; in medio quoque tempore certamina tentationis; ad extremum verò perfectionem plenitudinis. Priùs ergo illos dulcia suscipiunt, quæ consolentur; postea amara, quæ exerceant : et tunc demum suavia, quæ confirment. »

§ 176.

SECUNDUS FINIS MAJUS DESIDERIUM CONSOLATIONIS.

Secundus finis est ut anima consolatione privata eam magis *appetat* et pro purâ gratiâ habeat magisque dilectum suum quem amissum dolet, quærere studeat : quo affectu anima sancta de suo dilecto dicebat, *Cant.* II, 9 : *En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.* Et S. Joannes Climacus, *Scal. gr.*, 7, ait : « Abscondit seipsam infantis mater, quem si se viderit anxiè inquirere, gaudio afficitur, sicque illum instruit sibi adhærere jugiter, affectumque suum altiùs infanti imprimit eumque ad se ardentiùs amandum invitat. »

§ 177.

TERTIUS FINIS REMEDIUM CONTRA SUPERBIAM.

Tertius finis est ut anima a subtili *superbiâ* ex bonis cum consolatione habitis subrepente *præservetur.* Quam rationem affert Ecclesiasticus, II, 5. *Quoniam in igne probatur aurum et argentum : homines verò receptibiles in camino humiliationis.* Et S. Bonaventura, *process.* 7, *Relig.*, c. 1, ait : « Si consolatio spiritualis non subtraheretur homini aliquando, nimis extolleretur et gratiam perderet et periret; subtrahitur ergo ei, ne amittat et perdat : sicut pater parvulo filio nummos negat, ne de ipsis ludat et perdat; donec proficiat in prudentiâ et sciat providè conservare. » Et S. Salesius, p. 5, *Introd.*, c. 14, inquit : « Sicut mater renuit saccharum filiolo largiri, quia vermes ingenerat; sic Deus a nobis eripit consolationes, quando ex illis aliquâ tangimur vanâ complacentiâ et nos videt præsumptionis vermibus exponi. »

§ 178.

QUARTUS FINIS HUMILITAS.

Quartus finis est ut anima in *humilitate* cordis, cognitione suî ipsius suæque miseriæ magis fundetur : nihil enim hoc magis practicè, quàm derelictio demonstrat : uti testatur David, *Ps.* CXVIII, 71 : *Bonum mihi, quia humiliasti me.* Et S. Climacus, *Grad.* 7, ait : *Sicut humilitati nihil æquè congruit, ut luctus, ita nihil reluctatur, ut risus.* Et S. Laurentius, *Just.* l. *de cast. Connub.*, c. XV, post init., ita scribit : « Ad reprimendam hominis audaciam sapientissimè interdum se subtrahit sapientia, non odiendo, non contemnendo, sed amando. Quis autem nisi quandoque derelictus propriam agnosceret fragilitatem? continuus successus occasionem parat elationis. Vix quippe flagellis eruditus animus et tentationibus attritus, suam valet intelligere infirmitatem. »

§ 179.

QUINTUS FINIS TIMOR DEI.

Quintus finis est ut *timor Dei* filialis altiùs in animâ radices agat : unde Dominus, *Is.* LXVI, 2, ait : *Ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum et contritum spiritu et trementem sermones meos?* Et S. Hieronymus in hunc locum ait : « Quicumque ergo humilis est et quietus et tremens sermones Dei, ipsum respicit Dominus. »

§ 180.

SEXTUS FINIS PROVOCATIO AD ORATIONEM.

Sextus finis est ut anima suam necessitatem recognoscens ad

orationem provocetur, uti faciebat David, *Ps.* LXVIII, 1 : *Salvum me fac, Deus, quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam.* Et Ezechias ad mortem decumbens, *Is.* XXXVIII, 13 : *Quasi leo, sic contrivit ossa mea. De mane usque ad vesperam finies me : sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut columba.* Quod S. Hieronymus ita exponit : « Mors imminens et languoris incumbens dolor, quasi leo, ita omnia corporis mei ossa frangebat. Sed ego in similitudinem hirundinis et columbæ fletibus et gemitibus dies noctesque jungebam, et a Deo solo, qui poterat subvenire, elevatis in altum oculis auxilium præstolabar. »

§ 181.

SEPTIMUS FINIS PATIENTIA.

Septimus finis est ut anima justi in *patientiâ* se exerceat, juxta illud, *Eccli.* II, 4 : *Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe, et in dolore sustine, et in humilitate tuâ patientiam habe. Quoniam in igne probatur aurum et argentum; homines verò in camino humiliationis.* Et *Jac.* V, 7 : *Patientes igitur estote, fratres, usque ad adventum Domini. Ecce agricola exspectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens, donec accipiat temporaneum et serotinum. Patientes igitur estote et vos et confirmate corda vestra : quoniam adventus Domini appropinquavit.* Et S. Augustinus, in *Ps.* LXI, priorem similitudinem auri exponens, ait : « Fornax mundus, palea iniqui, aurum justi, ignis tribulatio, aurifex Deus. Quod vult ergo aurifex, facio : ubi me ponit aurifex, tolero. Jubeor ergo tolerare, novit ille purgare. » Posteriorem similitudinem explicat S. Chrysostomus, *Hom.* IV, *ad pop.*, dicens : « Non sic semina delatus imber germinare et crescere facit, ut pietatis semen excitat et vernare facit ex lacrimis ruens imber : hic animum detergit, irrigat mentem, doctrinæ germen brevi progredi facit: propterea et profundum sulcum proscindere necessarium. »

§ 182.

OCTAVUS FINIS EST FIDES PURA.

Octavus finis est ut anima in *fide purâ*, independenter ab experientiâ consolationis, roboretur. Unde *Ecclesiasticus*, loquens de derelictis, II, 8, ait : *Qui timetis Dominum, credite illi et non evacuabitur merces vestra.* Idque probat S. Bonaventura, *proc.* 7, *Relig.*, c. 1 : « Vult autem Dominus erudire nos per subtractionem consolationis, inniti veritati Scripturæ et fidei potiùs quàm nostræ qualicumque experientiæ; quia fides non haberet meritum, si in solâ experientiâ consisteret. »

§ 183.

NONUS FINIS SPES FIRMA.

Nonus finis est ut anima in *spe* a consolationum subsidio independente magis firmetur. Uti similiter *Ecclesiasticus* II, 9, ostendit : *Qui timetis Dominum, sperate in illo et in oblectationem veniet vobis misericordia.* Et probat S. Bonaventura *loc. cit.* ex eo quòd spes experientiæ innixa non esset spes, sed quòd potiùs per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus; et infert : « Noli ergo diffidere, cùm consolatio internæ dulcedinis tibi subtrahitur, quasi dereliquerit te vel bona tua non accepta sint ei; sed recurre ad illa vera testimonia et consolare in ipsis scilicet ut confidas de veritate Dei, quandiu tu non discedis ab eo per consensum prævaricationis mandatorum ipsius. »

§ 184.

DECIMUS FINIS EST CHARITAS.

Decimus finis est ut anima in *amore Dei* abstracto a conso-

lationibus et gustu proprio purificetur. Uti denuò citatus *Ecclesiasticus docet*, v, 10 : *Qui timetis Dominum, diligite illum et illuminabuntur corda vestra*. Et Joannes Avila, in *Audi filia*, c. 26, ait : « Quemadmodum boni christiani signum est diligere propter amorem Dei eum qui mihi malum infert, siquidem benefactorem nullus est qui non amet : ita Deo gratias agere in adversitate, non attentâ exteriùs positâ asperitate, sed absconditâ mercede, quam sub illo tegumento Deus mittit nobis, signum est hominis alios habentis oculos quàm carnis et amantis Deum, siquidem in his quæ dolorem inferunt, cum illius conformatur voluntate. »

§ 185.

UNDECIMUS FINIS COGNITIO OCCULTORUM DEFECTUUM.

Undecimus finis est ut anima, Deo interiùs novo quasi idiomate sibi in derelictione loquente, omnes suos *defectus* sinistras *intentiones* et vitiosos *affectus* in parte sensitivâ et intellectivâ latentes minutiùs cognoscere, discernere et rescecare discat. Est enim tribulatio et derelictio *vivus sermo Dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque ad divisionem animæ, ac spiritûs, compagumque, ac medullarum, et discretor cogitationum, et intentionum cordis. Hebr.* IV, 12. Quia nimirum uti S. Gregorius, *in Ezech.*, hom. 21, observat : *Sæpe aliud cogitamus, atque aliud est quod per cogitationem intendimus.*

§ 186.

DUODECIMUS FINIS ANIMÆ REFORMATIO.

Duodecimus finis est ut anima omnibus *virtutibus* exornata reddatur digna sponso suo et igne tribulationis tota liquefacta ad nutum Dei tota *reformetur* : sicuti David, *Ps.* XXI, 15,

ait : *Sicut aqua effusus sum et dispersa sunt omnia ossa mea, factum est cor meum tanquam cera liquescens in medio ventris mei.* Unde Thaulerus, c. XI *Inst.*, docet : « Quæcumque anima æterni illius sponsi prædilecta et specialis regina esse voluerit, hoc omnino fieri habet per ardentes ac ignitas afflictiones sive adversitates, ipsam ossium medullam devastantes ; quæ ipsam haud secus præparant quàm ignis ceram, ut capere possit formam quamcumque ei artifex imprimere voluerit. »

§ 187.

DERELICTIONE BENE UTENDUM EST.

Ut hos fines suos obtineat derelictio, anima, cum auxilio gratiæ, Dei nutui *cooperari* debet. Ita docet S. Scriptura, II Petri I, 10 : *Fratres, magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis.* Et I *Cor.* XV, 58 : *Fratres mei dilecti, stabiles estote et immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes, quòd labor vester non est inanis in Domino.* Quibus consentiens Tridentinum totâ sess. 6, et præcipuè c. 13, justos ad perseverantiam hortando, ait : *Ut cum timore ac tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis, eleemosynis, in orationibus et oblationibus, in jejuniis et castitate.* Ergo animæ electæ, per duram derelictionis probationem ad contemplationis dulcedinem et omnem perfectionem vocatæ, in bona opera per derelictionis fortem tolerantiam strenuè incumbere, stabilesque et immobiles permanere, gratiæque divinæ cooperari debent : quia labor eorum in Domino non inanis erit.

SOLVUNTUR EXCUSATIONES DERELICTORUM.

Scholium. Contra hæc nonnullæ animæ afflictæ quasdam *excusationes* impossibilitatis solent prætendere et 1° dicunt quòd bonis operibus in suâ derelictione insistere non possint, cùm ad nihil boni se aptas experiantur et gemere cogantur cum S. Bernardo.

Serm. 54, *in Cant.* : « Non sapit Psalmus, non legere libet non orare delectat, meditationes solitas non invenio... Ad opus manuum piger, ad vigilias somnolentus, ad iram præceps, ad odium pertinax, linguæ et gulæ indulgentior, segnior obtusiorque ad prædicandum. » *Resp.* cum Apostolo, I *Cor.* x, 13 : *Fidelis Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* Nam juxta Tridentinum, Sess. 6, c. 11 : « Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet et facere quod possis et petere quod non possis et adjuvat ut possis. » Et Deus ipse, *Ps.* xc, 15, expressè promittit justo : *Cum ipso sum in tribulatione ; eripiam eum et glorificabo eum.* Ergo licèt per nos solos in tantâ contradictione bona exercere non possimus, possumus tamen cum illo, qui omnia potest; a quo licèt videamur derelicti et de facto derelicti simus, quoad sensibilem et experimentalem ejus præsentiam, secus quoad insensibilem et purè spiritualem : nobiscum enim est et nobiscum per gratiam suam laborat. 2° Dicunt putare se quòd quantumcumque etiam conentur, gratiæ Dei non cooperentur et experiri in se illud Apostoli, *Rom.* VII, 18 : *Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Respondet* S. Thomas hìc *Lect.* 30 : « Velle adjacet mihi scilicet per gratiam jam reparato et ex operatione divinæ gratiæ : per quam quidem gratiam non solùm volo bonum, sed etiam aliquid boni facio, quia repugno concupiscentiæ et contra eam ago ductus spiritu : sed non invenio in meâ potestate, quomodo istud bonum perficiam, ut scilicet totaliter concupiscentiam excludat. » Repugnemus ergo parti inferiori, contra eam agamus, velimus in parte superiori efficaciter bonum, concupiscamus illud, si enim desideremus illud, cur non habeamus, ait S. Augustinus, Conc. 8, in *Ps.* 118 : « Non enim aliquid impedit, quominus habeantur justificationes Dei, nisi quia non desiderantur; dum non in eas charitas fervet, quarum claritas lucet. » Quòd si adhuc hujusmodi animæ de suâ cooperatione nimis timeant, solùm restat, inquit S. Bonaventura in 4, proc. *Relig.*, c. 4; « ut instanter clament ad Dominum, cùm tribulantur, ut de necessitatibus suis liberentur. » 3° Dicunt se bene vim orationis nosse, sed ad eam se omnino ineptas esse, cùm vix verbum bonum dicere, vix mentem ad Deum elevare queant. *Respondet* S. Laurentius Justin., tr. *de perf. mon.*, c. 18, in med. : « Eo autem tempore, quo hæc fiunt, orationis actus prætermittendus non est, sed perseveranter custodiendus... Tunc toties ad cœlum vociferandum est humili et ardenti cordis desiderio, quoties impingitur orantis animus ab impetu perniciosarum cogitationum. » Hoc enim ipsa necessitas suadet, unde S. Præsul subdit : « Amisso delectabilis quietis tranquillo portu in-

cessanter ad Dominum clamare cogitur et dicere : *Salvum me fac, Deus, quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam.* » Et S. Augustinus modum præscribit in soliloq. II, 1 : « Itaque ora brevissimè ac perfectissimè, quantùm potes : Deus semper idem : noverim me, noverim te : oratum est. » Non contradicant dispositioni divinæ, sed cum plenâ resignatione Dei voluntati humiliter se submittant. 4° Dicunt hanc resignationem sibi minùs difficilem fore, si scirent, ob probationem solam et non potiùs ob peccata sua præterita vel præsentia in non satis patienter perferendo has pœnalitates, se in hac suâ derelictione sine termino relinqui. *Resp.* Ex hoc ipso quòd quis ob culpam suam præteritam vel præsentem, per derelictionem puniatur, debet a novis culpis committendis abstinere et pœnam pro commissis patienter cum resignatione in divinam voluntatem tolerare et dicere : *Peccavi et verè deliqui et ut eram dignus, non recepi. Job.* XXXIII, 27. Et prout monet Blosius, in *Consol. pusillan.*, c. 25 : « Si in ipsis afflictionibus non semper æquè resignato fueris animo, non propterea spes salutis ablata erit, nec Dei gratia amissa : vide tantùm, ne impatienter et pertinaciter adversùs Deum recalcitres. Profectò si benignam humilemque patientiam pro viribus retinueris, Deo eris charissimus et ad cœleste ejus regnum feliciter tandem pervenies. »

§ 188.

REGULÆ PRO DERELICTIS. PRIMA : DIRECTORIS SPIRITUALIS CONSILIUM.

Voluntati et gratiæ divinæ in statu derelictionis anima afflicta feliciter cooperabitur, si sequentes regulas studiosè observet. *Primò.* Prudenti, pio et docto *Directori* spirituali afflictus simpliciter et humiliter se committat. Ita docet S. Salesius, p. 4 *Introd.*, c. 14 : « Ito ad confessarium, illi aperi cor tuum, omnes animæ sinus ipsi propala ; consiliis, quæ tibi dederit, cum omni acquiesce simplicitate atque humilitate : quoniam Deus, qui summè diligit obedientiam, frequenter utilia reddit suscepta consilia, maximè verò illorum, qui sunt animarum Directores, quantumvis alia non videantur esse profutura consilia. » Quod S. Præsul probat ab exemplo Naaman Syri, qui pro curandâ leprâ ad Elisæum perrexit. IV *Reg.* V.

HÆ REGULÆ ETIAM DIRECTORI SERVIUNT.

Scholium. Hæc regula est universalis et quasi transcendentalis: nam omnes sequentes regulæ a derelicto quidem sibi bene applicari possunt: ita tamen ut in illis observandis semper ductum et consilium sui Directoris sequatur: unde illas pro juvando derelicto etiam Director adhibere debet.

§ 189.

SECUNDA REGULA PRO PECCATORIBUS AFFLICTIS: UT SE TOTO CORDE CONVERTANT.

Secundò. Si anima derelicta, in tribulationibus constituta, sit *peccatrix*, ex toto corde se ad Dominum convertat, cogitando, Deum hac viâ ad suam amicitiam ordinariò vocare peccatores, quos amaritudinibus deterret, ut in solo Deo veram pacem inveniri addiscant. Docet hoc Tridentinum, *Sess.* XIV, c. 4, exemplo Ninivitarum et inter alia plurima simile quid contigit regi Manassæ, II *Paralip.* XXXIII, 12, qui per captivatis tribulationem verus pœnitens evasit. Alii similiter per tribulationem ad pœnitentiam sunt vocati, sed ex ipsorum culpâ sine effectu, quia huic gratiæ non debito modo responderunt, uti de Antiocho habetur. I *Mach.* VI, et II, IX.

HÆC DERELICTIO AD CONTEMPLATIONEM NON DISPONIT.

Scholium. In hoc casu anima peccatrix per derelictionem et tribulationem non disponitur ad contemplationem, nisi forsan ex singularissimâ providentiâ, quæ non cadit in regulam, ubi aliquis in ipsâ conversione suâ ad contemplationem elevaretur: idque specialibus signis manifestaretur, uti Saulo corruenti, excæcato, contribulato et resurgenti Paulo, subitòque ad tertium cœlum conscendenti contigit. *Act.* IX. Ubi tamen notandum quòd etiam pro casu hoc omnino extraordinario, in quo Jesus ipse per semet conversi magister esse voluit, discipulum tamen tantæ perfectionis ad Ana-

niam humanum Directorem miserit. *Ibid.* VII. « Ne scilicet, uti Cassianus ex abbate Moyse, *Collat.* 2, c. 15, observat, quod rectè gestum fuisset in Paulo, posteris malum præsumptionis præberet exemplum, dum unusquisque sibimet persuaderet, simili modo se quoque debere Dei solius magisterio, atque doctrinâ potiùs quàm seniorum institutione formari. »

§ 190.

TERTIA REGULA PRO TEPIDIS AFFLICTIS : UT TEPOREM EXCUTIANT.

Tertiò. Si anima tribulata sit in servitio divino *tepida*, ad perfectionem non aspirans et vix peccata mortalia fugiendi studiosa, oculos tepiditatis somno oppressos aperiat et videat suam tribulationem sibi a Deo esse immissam, ut pœnis edocta et periculi sui admonita, firmo ac fervido gressu in viâ Dei progrediatur. Ideo de talibus Psaltes regius Dominum orabat, *Ps.* XXXI, 9 : *In camo et fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.* Quippe hi sunt de quibus Gerson *Tr. de mont. contempl.*, c. 15, ait : « Sunt alii alterius animi et conditionis, plus indurati et quodammodo naturæ asininæ, qui stimulari volunt : et tales meliùs accelerant ad Deum per tribulationes et adversitates : quos ad se trahit Deus omnipotens, sicut mater puerum separatum ab eâ; ordinat enim per aliquos, ut lædatur puer et sic acclamans matrem, ad eam revertitur et lacrimatur : quem in ulnas suas suscipit, adhortans ne se de cetero ab eâ elonget, adjiciens quod alibi nonnisi mala sustinebit. »

NEC ETIAM HÆC DERELICTIO AD CONTEMPLATIONEM DISPONIT.

Scholium. Neque in hoc casu *derelictio* est dispositio ad contemplationem, siquidem a tepore ad eam longa nimis via emetienda restat : nisi enim Deus per miraculum aliter disponat, tunc priùs est ut quis excussâ tepiditate cum fervore moveatur, de novo incipiat, progrediatur ac multùm in vitâ spirituali proficiat. Monendus

ergo est talis : *œmulare ergo et pœnitentiam age. Apoc.* III, 19. Id est juxta expositionem Alcazar : « Agnosce tu miseriam æquè ac meum in te amorem, et conceptâ amoris mei flammâ induere zelo vindictæ contra teporem tuum et age pœnitentiam. »

§ 191.

QUARTA REGULA PRO INCIPIENTIBUS ET PROFICIENTIBUS : UT MAGIS IN PERFECTIONE PROFICIANT.

Quartò. Si anima tribulata cum plenâ resignatione servitio divino se addixerit, in eoque perseveret, vitando peccata gravia et levia crassiora et frequentia, ac bona faciendo cum profectu in exercitio virtutum et aspirando ad perfectionem, sed parum adhuc in mortificatione suarum passionum, cognitione suî ipsius suorumque defectuum profecerit, nec in statu heroicè operandi sit constituta, studeat ut in suâ tribulatione cum sanctâ resignatione in virtutibus, maximè verò in humilitate, proficiat. Pro his enim animabus, quando incipiunt, scriptum est, *Eccli.* II, 1 : « *Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in justitiâ et timore et præpara animam tuam ad tentationem.* Pro proficientibus autem habetur, *Luc.* XII, 49 : *Ignem veni mittere in terram et quid volo, nisi ut accendatur?* Quod sive sumatur pro igne tribulationis, cum Maldonato, ex Tertulliano; sive pro igne charitatis, cum communi, apud Cornelium a Lapide ; sive in utroque sensu, probat quòd Christus velit, ut per tribulationem veluti struem lignorum ignis charitatis accendatur.

HÆC DERELICTIO NECDUM AD CONTEMPLATIONEM DISPONIT.

Scholium. Neque hæc est dispositio, in quâ cogitandum est de contemplatione, sed de sectandâ pro possibili viâ meditationis, cui in hoc statu derelictionis cum longanimitate insistendum est : de quo Gerson, *Tr. de perf. consid.* 5 ita docet : « Quantùm sit difficile quòd ignis devotionis spiritualis exardescat flatu meditationis, fiet notum desiderantibus ignem materialem, dum quæritur a li-

gnis aquosis, viridibus aut luto respersis elici. Suffla, quantùm potes, iterum atque iterum magno conatu resuffla : emergit plurimus ab initio fumus, conturbans oculos : vix emicabit scintilla, quæ mox evanescit. Disperges forsan iratus congesta priùs ligna, si non in longanimitate perstiteris : quam longanimitatem appellamus hìc meditationem aut meditationi conjungendam. »

§ 192.

QUINTA REGULA PRO PERFECTIS : UT SE TOTALITER ABNEGENT.

Quintò. Si anima tribulata jam eximiè in mortificatione passionum, cognitione suî suorumque defectuum profecerit et heroicè operetur, tunc in ipsâ suâ tribulatione se heroicè in virtutibus, maximè verò in humillimâ resignatione in divinum beneplacitum, cum suî abnegatione exerceat. Quòd si fiat, sperari potest quòd huic probationi donum contemplationis succedat. Pro exemplo sit Jeremias per hanc derelictionem avolans ad contemplationem. Hic, *Thren.*, c. 3, de se testatur : *Ego vir videns paupertatem meam, in virgâ indignationis ejus* etc. Describitque terribiliter omnimodam suam derelictionem, cum fructu propriæ suî ipsius cognitionis. Inde, 19, Deum humillimè rogat : *Recordare paupertatis et transgressionis meæ;* atque in spem erectus, 21 : *Hæc recolens in corde meo*, inquit, *ideo sperabo ;* et, 26 : *Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei.* Demum, 28, ait : *Sedebit solitarius et tacebit, quia levavit super se*, vel juxta aliam lectionem, *quia levavit se super se.* Quod S. Basilius *De laud. vit. solit.*, ita exponit : « Habitator tuus se elevat supra se, quia Deum esuriens anima a terrenarum se rerum obtutibus erigit et in divinæ contemplationis arce suspendit, a mundi se actionibus segregat atque in altum contemplationis cœlestibus desideriis pennas librat : cumque illum, qui est super omnia, conspicere satagit, semetipsum quoque homo cum reliquâ mundanæ vallis dejectione transcendit. »

HÆC DERELICTIO SÆPE AD CONTEMPLATIONEM DISPONIT.

Scholium. Quàm perfecta futura sit resignatio quam in derelictione anima addiscere debet, ut ad contemplationem disponatur, exponit Blosius, *in consol. pusillan.* c. 26, ex Henrico Susone : « Hoc fundamentum est salutis nostræ, mortificare scilicet abnegare, resignare, perdere et annihilare nosmetipsos. Si vis esse quod non es, oportet te priùs deficere ab eo quod es. Id autem certò certiùs tenendum est, neminem sibi de resignatione blandiri, nec se resignatum esse, in animum inducere debere, quamdiu guttula una sanguinis in carne, vel aliqua medullæ portio in ossibus latet, quæ non pro verâ sit resignatione decocta atque consumpta. » Addit verò prudenter : « Quæso, dilectissimi ! non vos ista perturbent : et vobis ad cœlestia regna aditus patet, etiamsi ad summam perfectionem minimè pertingatis. In supernà patriâ, et pusilli et magni reperiuntur : facite quod in vobis est et in sancto proposito sanctisque exercitiis persistite ; et si non ad supremum montis verticem pertigeritis, in ipso tamen salutis æternæ itinere deprehendemini. »

§ 193.

SEXTA REGULA DOCET QUOMODO ANIMA PERFECTA DERELICTA CIRCA SUOS DEFECTUS GERERE SE DEBEAT.

Sextò. Si anima *perfecta* in probatione derelictionis constituta in aliquos defectus labatur, non diffidat, sed curet ut exinde etiam se humiliando, se manifestando Directori et semper ad Deum recurrendo proficiat. Ita monet S. Bonaventura, *Proc.* VII *Relig.*, c. 11 : « Ipsa quoque quandoque retardatio proficiendi, est via profectus, dum humiliat. Et ideo Deus piè cursum temperat nostrum, ut longiùs procedat et per hoc meliùs a superbiâ defendimur : quia sæpe nimia proficiendi securitas et fervor continuatus vires corporis exhaurit. » Et Blosius, *De cons. pusill.*, c. 30, hoc probat ex eo : « Quia et excellentissimi Apostoli et amici Dei ipsas quidem virtutes

omnes volebant atque appetebant seu desiderabant supremo et optimo modo perficere; sed hoc in istâ vitâ sine aliquâ imperfectione præstare non poterant. » Unde et dicebant : *In multis offendimus omnes. Jac.* III, 2. Itemque : *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est.* I *Joan.* I, 8.

QUARE DEUS HOS DEFECTUS PERMITTAT.

Scholium. Idem Blosius, L. c. c. 16, ex Thaulero bene etiam observat : « Plerumque et in electissimis amicis suis aliquid semper vitii Deus residere permittit; et ut plurimùm ad iram et vehementiam proniores sunt; quo et sibi ipsis innotescant et aliis : atque per hoc gratia sua, quam illis infundit, velut ignis sub cineribus occultetur et conservetur... Nec est quòd hinc terreantur Christi servi, modò in suum se nihilum ampliùs demittant ac seipsos penitus cognoscant, facilè his defectibus mederi poterunt fietque ut deinceps cautiores fiant. » Unde S. Theresia, *Mans.* 6, c. 1, contra inexpertum Confessarium ita scribit : « Maximè si in eâ animâ cui talia quædam extraordinaria contingunt, notat aliquam imperfectionem (putat enim in Angelos abire illos, quibus Deus gratias istiusmodi donat : quod fieri nequit, quamdiu sumus in corpore isto) subitò illud omne tribuitur dæmoni vel melancholiæ. » Meritòque reprehensibiles inventi sunt a Deo amici Job ex eo quòd, loco consolationis, tam acriter in ipso levissima reprehenderint, vel multò graviora temerè suspicati fuerint. *Job.* XLII, 7.

§ 194.

SEPTIMA REGULA OSTENDIT QUOMODO TALIS ANIMA CONSOLARI SE VALEAT.

Septimò. Anima perfecta consolari se potest quòd in suâ derelictione non sit a Deo relicta in re, sed occultè ab eo dilecta et quòd nonnisi ad tempus Deus illi sit absconditus. Patet hoc in ipso Christo D. N. cui in maximâ derelictione in horto versanti *apparuit Angelus de cœlo confortans eum.* Et tam in S. Scripturâ quàm in vitis Sanctorum passim legimus quòd

Deus animabus desolatis vel per Angelos vel per homines ministros suos, consolationem immittere soleat. Et Blosius *In consol. pusill.*, c. 23 monet : « Æquanimis ac bono animo esto, o anima patiens : in cunctis namque amaritudinibus tuis Christus, electus cordis tui ex millibus, clausis januis id est cunctis viribus tuis duritie conclusis, introire, tibique novam quamdam et inexpertam novit infundere suavitatem : amaritudinem verò quam sentis, pro inferno et purgatorio tuo suffer patienter. »

ET QUALE LEVAMEN CORPORI INDULGERE POSSIT.

Scholium. Ejusmodi animæ derelictæ prudens Director seu Confessarius permittere potest ut aliquod levamen requirat vel in Deo, humiliter et amanter, aut etiam cum aliquâ innocenti specie querelarum orando, ut, si vultum suum non ostendat, saltem præsentiæ suæ indicia præbeat : vel etiam in horto aut aliâ innocenti recreatione tantillùm cordis sui augustias leniendo. Ejusmodi affectus orandi et moderatè consolationem implorandi in Psalmis et Canticis frequenter occurrunt, et Christus ipse tam in horti derelictione oravit ut a se removeretur calix, si expediret, quàm in crucis derelictione, non sine querebundi specie, ad Deum Patrem se convertit. Et S. Theresia *in vitâ*, c. 11, vers. fin. notat aliquoties ejusmodi ariditates ex indispositione corporis et commotione humorum oriri : quo tempore si anima nimis urgeatur, pejus habebit. » Itaque opus est, inquit, discretione, ut Directores internoscant, quando hinc oriatur ariditas, ne suffocent animam miserandam : intelligant bene, hos esse infirmos; atque adeo mutetur ipsis hora orationis et aliquoties per dies aliquot. » Addit notanter se discretionem commendasse, cùm etiam a dæmone ariditas causari possit, unde non semper expedit prætermittere orationem sub prætextu distractionis et magnæ in intellectu perturbationis, nec tamen semper cogenda est anima in id quod non potest. Pro quo casu addit S. Mater : « Non desunt alia opera externa charitatis, lectionis et similia, quibus occupentur. Quòd si aliquoties ad nihil horum habilis anima reperiatur, inserviat illa pro tunc corpori propter Dei amorem, ut sæpiùs illud animæ inserviat ; sublevetur aliquâ recreatione sanctâ, uti piæ conversationis, deambulationis in horto vel rure, ex consilio Confessarii. »

§ 195.

OCTAVA REGULA AD FORTEM TOLERANTIAM DERELICTIONIS USQUE AD MORTEM EXCITAT.

Octavò. Anima afflicta spem futuræ consolationis ita concipere debet, ut tamen nec sibi computet, multòque minùs definiat, quamdiu perstitura sit desolatio et quando consolatio adfutura : sed eo generoso spiritu animari debet, ut licèt per totam vitam in derelictione mansura esset, semper tamen in firmo proposito, nihil aliud quàm majus Dei beneplacitum optandi persisteret. Ita monet *Ecclesiasticus*, II, 27 : *In die malorum ne immemor sis bonorum : quoniam facile est coram Deo in die obitûs retribuere unicuique secundùm vias suas.* Ex quo colligitur parum curandum esse de consolatione post desolationem in vità, sed magis de consolatione post mortem, licèt tota vita esset desolatio. Et Christus ipse cùm suam usque ad mortem derelictionem declarasset, *Matth.* XXVII, 46 ; mox, *Luc.* XXIII, 46, consolationem suam in illà solà resolutione quæsivit : *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.*

NEC NIMIS DE AFFLICTIONE DOLENDUM EST.

Scholium. Thaulerus *in serm. de SS. Mart.* vocat martyres spirituales illas animas, quæ cum derelictione probantur et notat hanc probationem aliquibus advenire, postquam per viam consolationum, quod tamen minùs consuetum et solidum est, in perfectione profecerunt : alias verò frequentiùs priùs probari, ut solidiùs in perfectione proficientibus postea consolationes succedant. De his docet, studendum esse, ne cum offensione Dei nimis in suis pressuris doleant et per suam tristitiam debito profectu se privent, dum sine resignatione deficiunt, eo quòd nimis durum ipsis videatur has pressuras usque ad mortem tolerare : « Sed pro certo habeant, inquit, nisi ad finem usque pertulerint, seipsas (pressuras) prolongare, multòque ampliùs exaggerare seu aggravare, veroque fructu privare semetipsos, qui hinc propediem exorietur, si tantùm innocenter animoque voluntario sufferre et ex amore se resignare

possent : quod quò facerent simpliciùs, tantò nobiliùs fructum illum mererentur longèque excellentiùs illustrarentur. Enim verò post hanc noctem obscuram lux perfecta clarissima succedit, si tamen rectè se gerat homo, quæ universum illius fundum in æternâ veritate illustrabit. »

§ 196.

NONA REGULA DIRECTOREM SPIRITUALEM INSTRUIT.

Nonò. Quanquam Confessarius juxta signa prudenter notata sperare possit, quòd talis anima consolanda sit per elevationem ad contemplationem et favores eam consequentes, hoc tamen sibi soli utile ducat ut effectus illius tacitè observet et juxta illos se divinæ ordinationi accommodet, quin opus sit vel expediat, antecedenter talem animam nedum certificare, sed nec animare cum spe determinatâ obtinendæ contemplationis. Tum quia aliàs talis anima exponeretur periculo talem gustum inordinatè appetendi vel pro illo Deo serviendi : tum quia non obstante tali probatione optimè etiam toleratâ, tamen fortè Deus ob altissimas causas gratiam contemplationis tali non vult concedere. Nam uti bene observat Blosius *De cons. pusill.*, c. 28 : « Dominus Jesus Rex regum non omnes ad hoc eligit aut admittit ut in hoc exsilio secum mensæ assideant : hoc est, ut in fruitione et quiete sanctæ contemplationis pleniùs delicientur : sed multos constituit velut ministros, qui ante mensam suam stent sibique inserviant. Non inquam in magnâ domo et Ecclesiâ suâ vult habere tantummodo delicatas atque ornatas puellas, sed etiam ordinat principes, duces, milites aliosque servos, diversis operibus aptos, quos semper ad negotia paratos habeat : neque enim in internis duntaxat deliciis excellentissimæ contemplationis delectatur Deus, verùm etiam in externis utilium occupationum exercitiis, quæ propter honorem et amorem ipsius purè suscipiuntur. Ceterùm post hoc exilium omnes, qui Christi sunt, beatæ et æternæ mensæ ejus assidebunt. Non igitur sint pu-

sillanimes illi, qui licèt propriæ mortificationi, abnegationi et resignationi diligenter operam dent, non tamen hìc percipiunt gratiam perfectæ contemplationis, sed fideliter et perseveranter Domino servientes, ament illam gratiam in aliis, quibus Deus gratuitâ pietate suâ eam in hac vitâ concessit. »

EADEM REGULA SIGNA DERELICTIONIS QUÆ CONTEMPLATIONEM PRÆCEDIT, INDICAT.

Scholium. S. Joannes a Cruce tria signa dat cognoscendi an derelictionem secutura sit contemplatio. Primum est, si nullus gustus in parte sensitivâ tam in rebus divinis, quàm humanis reperiatur. Secundum est, si anima in mediis aridìtatibus etiam cum vehementi apprehensione de eo quod Deo displiceat, sollicitudinem et resolutionem Deo semper placendi retineat. Tertium est, si quidquid anima faciat, non possit ut priùs meditari. Verùm hæc ipsa signa non sunt nisi conjecturalia; nam uti idem S. Asceta, L. 1, *noct. obsc.*, c. 9, concludit : « Quandoquidem non omnes illi, qui exercitant se accuratè in viâ spiritûs, sunt elevati a Deo ad perfectam contemplationem; quâ id ex causâ, ipse scit. Quod autem aliqui addunt, derelictionem esse prævìam dispositionem ad contemplationem, si anima afflicta nullius, neque levis deliberati peccati sibi sit conscia, cautè usurpatum ad prudentem consolationem deservire potest, ne nimis anxietur, quasi ob solas culpas ab imaginatione sibi in suâ obscurâ nocte figuratas a Deo puniatur. De cetero autem in hoc ipso Director talem animam in sancto timore, spe temperato, relinquere debet, ne fortè in aliquo vel ex subreptione, vel ignorantiâ, vel malitiâ delinquat, ob quod a Deo derelinquatur.

ADHORTATIO AD HILAREM TOLERANTIAM DERELICTIONIS.

Corollarium. Aspirandum igitur est etiam cum gaudio spiritûs ad sustinendam cum sanctâ resignatione derelictionem a Deo nobis præscriptam, nec solùm cum gaudio in spe futuræ consolationis vel contemplationis in tempore aut æternitate secuturæ, sed etiam cum gaudio, cujus in ipsâ tribulatione spiritus capax est. Ita suspirabat Christus D. N. dum, *Luc.* XII, 50, ait : *Baptismo habeo baptizari et quomodo coarctor, usque dum perficiatur?* Ita *ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt, pro*

nomine Jesu contumeliam pati. Act. v, 41. Et S. Paulus, II *Cor.* VII, 4, testatur : *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostrâ.* Nam uti Henricus Suso, in *Dialog. sapient.*, c. 13, a sapientiâ doctus fuit : « Afflictio donum est occultum quod nemo compensare queat, adeò ut, etiamsi quis centum annis crucem amicabilis flexis genibus a me precetur, nec sic tamen illam emereri possit... Afflictio salutaris est potio et herba salutifera præ cunctis Paradisi herbis... Afflictio hominem, velit, nolit, trahit urgetque ad Deum. Quisquis in adversis sese hilariter gerit, illi et jucunda et tristia, hostes et amici inserviunt proficiuntque... Equidem mallem afflictiones creare ex nihilo, quàm amicos meos crucis expertes relinquere... In adversis retinere patientiam, præstabilius est quàm exstinctos ad vitam revocare aut alia perpetrare miracula. » Quippe per afflictionem et derelictionem ad mortificationem et abnegationem pervenitur, quâ quis sibi mortuus dici mereatur. Hæc est illa mors mystica, quâ homo sibi mortuus soli Deo vivit, ita ut juxta S. Bernardum, *Serm.* 7, *de Quadrag.* : « Sic vituperantes ut laudantes, sic adulantes audiat ut detrahentes, imò verò nec audiat, quia mortuus est. Omnino felix mors, quæ sic alienum servat, imò penitus alienum facit ab hoc sæculo. Non solùm autem, pergit S. P. mortuus mundo, sed et crucifixus : quod est ignominiosum genus mortis. Ego illi, pariter et ille mihi. Omnia, quæ mundus amat, crux mihi sunt, delectatio carnis, honores, divitiæ, vanæ hominum laudes : quæ verò mundus reputat crucem, illis affixus sum, illis adhæreo, illa toto amplector affectu. » Unde etiam Thaulerus, *Serm.* de SS. Mart. animas derelictione probatas spirituales Martyres appellat.

§ 197.

PURGATIO PASSIVA PARTIS SENSIBILIS QUID?

A derelictione in genere ad varias illius species considerandas progredimur, et quidem ad *purgationem passivam partis sensibilis*, quæ in privatione sensibilis devotionis sive in desolatione sensibili, indevotione, amaritudine, doloribus, ariditate etc. consistit : unde etiam eam definit S. Bonaventura, in 4 *proc.*, c. 2 : « Est subtractio et inopia devotionis. Aliæ sine istâ nullam vel minorem virtutem habent : cùm

ipsa devotio sit quasi domus refugii ab omni tribulatione. » Ideo David dicit *Ps.* CXVII, 7 : *Dominus mihi adjutor et ego despiciam inimicos meos.* Item *Ps.* XXVI, 3 : *Si consistant adversùm me castra, non timebit cor meum.* Subtracto ergo tam singulari refugio, quodammodo inermis expositus est hostibus tentationum, et ideo pavidus efficitur et pusillanimis, nisi fidei et spei firmitate se muniat ac patientiâ et humilitate se defendat.

VARII EJUS MODI.

SCHOLIUM. *Purgatio passiva* partis sensibilis variis modis contingit : 1° Privatione bonorum corporis ; 2° Tentationibus ab hominibus inductis ; 3° Per tentationes dæmonum ; 4° Per dæmonum possessionem ; 5° Per obsessiones dæmonum. De quibus secundùm ordinem modò agendum est.

§ 198.

PRIMUS MODUS PER PRIVATIONEM BONORUM CORPORIS.

Primò itaque *purgatio passiva partis sensibilis* perficitur per *privationem bonorum corporis*, quâ Deus solet, manu etiam invisibili suæ providentiæ hæc adversa regulando, sensibilem derelictionem cumulare tam amissione bonorum externorum, facultatum, filiorum etc. quàm sanitatis vel etiam vitæ corporalis. Sic probati et purgati sunt Job, c. 1, amissione facultatum et liberorum, c. 2, amissione sanitatis corporis et totus ulceratus a plantâ pedis usque ad verticem capitis, a pelle usque ad ossa : Tobias plagâ cæcitatis, præter paupertatem et alia : Ezechias lethali ægritudine, quæ eum ad portas mortis deduxit. In his et aliis casibus notandum est, vel ipso diabolo teste, ubi de Job agitur, quòd non aliter hæc fiant quàm ex nutu Divinæ Providentiæ, *Job.* I, 11 : *Extende paululum manum tuam et tange cuncta quæ possidet.* Et c. II, 5 : *Mitte manum tuam et tange os ejus et carnem.* Deinde S. Augustinus,

L. 3, *de Trin.*, c. 3, ponit casum, quo aliquis vir pius ex motivo placendi Deo in defatigatione corporis ægrotaverit et ait : « Si illius siccitatis causa quæreretur et inveniretur voluntarius labor, jam ventum esset ad superiorem causam, quæ ab animâ proficisceretur, ad afficiendum corpus quod regit : sed nec ipsa prima esset. Illa enim procul dubio superior erat, in ipsâ incommutabili sapientiâ, cui hominis sapientis anima in charitate serviens et ineffabiliter jubenti obediens, voluntarium laborem susceperat : ita nonnisi Dei voluntas causa prima illius ægritudinis veracissimè reperiretur. » Ergo *purgatio passiva partis sensibilis* per ægritudines a Deo immissas, et amissionem bonorum corporis subinde perficitur.

CAUTELÆ PRO HAC PURGATIONE DIGNOSCENDA.

Schol. I. Sicuti igitur morbi a Deo ex speciali providentiâ in pœnam peccatorum, sic etiam ad purgandas et perficiendas animas immitti possunt. Hi morbi sunt in substantiâ et modo naturales, licèt ob specialem dispositionem divinam immittantur, uti observat Valesius, c. 74 *Philos. sacræ*, dicens : « Non dubium, morborum causas aliquando esse in peccatis... nihilominus habent etiam illi iidem morbi naturales circa nostra corpora consistentes causas... Si enim Deus morbos infert in vindictam aut castigationem aut probationem, causis utitur secundis. » Alii sunt morbi præternaturales quoad nos, licèt non quoad se et in re, quorum nimirum causa et curatio nescitur a medicis, quique vel ab Angelis bonis aut malis, virtute propriâ ex permissione Dei induci possunt. Hi morbi ab antiquis medicis vocati sunt sacri vel divini, eò quòd illorum causam periti non attingerent, adeòque divinitati tribuerent. Verùm de tali morbo notat Auctor libri *de morbo sacro,* inter opera Hippocratis « quòd naturam habeat, quam etiam reliqui morbi, unde fit : homines verò naturam et causam ejus divinam esse putaverunt præ inexperientiâ et admiratione, propterea quòd reliquis morbis nullâ re similis est, et per inopiam quidem (quòd non cognoscunt), divinitas ipsi conservatur. » Et quidem ita plerumque contingit ut morbus a Deo in probationem immissus in seipso, sicuti alii morbi, sit ex causis naturalibus medicè vel agnoscibilibus vel latentibus. Alii denique morbi sunt præternaturales in se et quoad nos scilicet propriè per miraculum, quia vel in

substantiâ vel in modo omnem causam creatam excedunt, uti docet S. Thomas, 1 p. q. 11, a. 4. Sic miraculosus morbus censeri potest, quando instantaneè nullisque præparatis aut naturaliter præparabilibus causis, sed solâ v. g. oratione Sancti aut propheticâ comminatione morbus contingit; uti *Act.* XIII, 11. Elymas magus a S. Paulo excæcatus fuit. Item quando indirectè ob extraordinariam supernaturalem motionem in animâ v. g. in extasi corpus transeunter aut permanenter adeòque modo supernaturali ægrotat. Rursus quando mensura saltem morbi meritò supernaturalis existimatur, si morbus vel ex causis ordinariis vel extraordinariè contractus plus mali afferret vel etiam mortem, nisi a Deo contineretur, uti sæpe in Sanctis contigit et frequentiùs in Martyribus evenit.

CAUTELÆ ASSIGNANTUR.

Schol. II. His suppositis potest quidem ægritudo partem constituere divinæ probationis, ut ex speciali divinâ providentiâ, sive per miraculum sive non, sive curabilis sive incurabilis habeatur, ad finem purgandi animas dirigatur; verùm sub sequentibus cautelis. 1° Non sunt habendi pro extraordinariis et præternaturalibus illi morbi, qui præsumi possunt ordinarii et purè naturales, nisi utriusque periti medici spiritualis et corporalis maturo judicio urgenter hoc persuadeatur. 2° Quicumque illi morbi sint, non ad solam probationem purgationis passivæ, animæ perfectæ propriam, referendi sunt, quando de tali perfectione non satis constat; et in dubio securiùs punitioni animæ tepidæ aut parum perfectionis avidæ tribui possunt, ut suas culpas plus minusve notabiles accuratiùs emendet. 3° Ob quamcumque causam seu finem iidem morbi evenerint, magis ad tolerantiam cum resignatione vel lætitiâ quàm ad desiderium recuperandæ sanitatis sub prætextu majoris servitii Dei propendendum est. Modum proficiendi ex infirmitatibus docet Ludovicus a Ponte, t. 1 *Perf. Christ., tr.* 5.

§ 199.

IN PURGATIONE PER MORBOS AD MEDICINAM RECURRERE LICET.

In his corporis infirmitatibus non modò in genere sanctum est ad subsidium *medicinæ* recurrere, quando urget gravis

necessitas et levaminis spes adest, sed etiam in specie, quando infirmitas præternaturalis et ad purgationem passivam animæ perfectæ esse judicatur, sub certis tamen cautionibus. Quod ipsum de oratione pro sanitate faciendâ, si ita in conspectu Dei magis expediat, dicendum est. Probatur 1° ex S. Scripturâ. *Eccli.* xxxviii, 9. *Fili in tuâ infirmitate ne despicias teipsum, sed ora Dominum et ipse curabit te... et da locum medico.* 2° Docet hoc S. Basilius, *In reg. brev.* 140, et *in fusior.*, 55, ubi probat quòd arte medicinæ utamur, quemadmodum arte agricultoriâ, textoriâ, ædificatoriâ, nauticâ et similibus utimur. Pro moderamine verò addit : « At in quibus exquirendis medicinis, curiosâ quâdam et anxiâ nimis solertiâ curâque est opus, quæque magnas nobis molestias quasdam conciliant ac quasi vitam nostram in corporis curatione implicatam tenent, ea a christianis hominibus funditus repudianda sunt. » Deinde observans non semper a naturâ, sed in peccatorum pœnam, ad nostram emendationem, morbis nos affligi, ait : « Qui ejusmodi sunt, hi, omissis medicorum auxiliis, invectas sibi acerbitates ferre silentio debent. » Similiter pro casu quo, vel ad probationem, uti in Job, vel ad exemplum patientiæ, uti in Lazaro, vel ad fugam, uti in S. Paulo infirmitates a Deo immittuntur, ait : « Quid est, quod hujusmodi hominibus emolumenti afferre possit medicina? Aut quod non iis potiùs contra ab eâ periculum procreari? qui quidem relictâ rectâ ratione curam suam in corporis curationem tantùm contulerint. » Verùm ex hoc moderamine Sancti Basilii paulò inferiùs cautelæ circa usum medicinæ assignabuntur. Asceticis, præsertim antiquis Anachoretis, cum quibus S. Bernardus tenet, plurimis mos erat, vix, aut nullatenus uti medico aut medicinis, in suis infirmitatibus, amore nimirum paupertatis et austeritatis; imò nec orare pro recuperandâ sanitate volebant, cùm infirmitatem pro majori beneficio haberent. Posteriores verò monachi et mendicantes, a suis institutoribus edocti, hoc rigore moderato, tum orare pro sanitate, tum medicè curari cum debitâ moderatione et resignatione, laudabilius esse censuerunt, uti ostendit Cornelius a Lapide in

c. XXXVIII, *Eccli.* 3° Rationem dat Valesius, *de sacr. Phil.*, c. 74, dicens : « Si igitur morbi duplicem habent ortum, alium divinum, alium naturalem, quid expedit ægrotos agere? Certè pariter placare Deum et medicationem adhibere... Si enim ad Deum confugiens curationem parvi pendas, peccas ob imprudentiam in ipsum Deum, qui post expiationes jubet locum dare medico, quia ipse creavit eum propter necessitatem, quare falsâ pietatis specie incidis in impietatem, parvi pendens illius opera. Si verò oblationibus et precibus derelictis, solis medicinæ confidas operibus, peccas graviùs, aliquid sine Deo rerum naturam præstare posse confidens. » Singulare igitur est, quòd S. Gorgonia, in suis infirmitatibus, relicto medico, ad Deum solum confugiens, per miraculum sanata est : teste S. Greg. Naz., *Or.* 25.

CAUTELÆ PRO USU MEDICINÆ.

Scholium. Ex his sequentes *regulæ* pro *cautelâ* purgationis passivæ per infirmitates eruuntur. 1° Undecunque infirmitates proveniant, si graves sint, præter preces cum resignatione ad Deum fusas et conscientiæ discussionem et mundationem, ut anima purgetur et purificetur, tentanda est per se loquendo medicinæ curatio. 2° Si experiamur nihil proficere vel etiam officere medicinam, abstinendum est ab illâ et cum bonâ diætâ, maximè in abstinentiâ fundatâ, patienter morbus tolerandus est. 3° Hoc maximè faciendum est, quando prudenter judicari potest quòd infirmitas vel actualis vel habitualis, alicui animæ singularis virtutis, a causâ præternaturali, Deo illam specialiter perficere volente, provenerit. 4° Interim tamen, etiam in hoc casu, non omnino medicina prætereunda est, sed illâ leniter et subinde pro levamine naturæ nimium gravatæ vel ex professo, quando nova causa supervenit, quæ putatur esse naturalis, utendum est, quia hæ etiam personæ a Deo probatæ non sunt incapaces ægrotandi et moriendi, more aliarum. 5° In eodem hoc casu causæ præternaturalis, morbus in seipso naturalis esse potest et vel medicè vel miraculosè curabilis. 6° Potest contingere quòd infirmitas etiam præternaturalis a Deo ad tempus sit immissa et tamen Deus ipse animam moveat, ut petat et obtineat sanationem miraculosam.

§ 200.

SECUNDUS MODUS PURGATIONIS PER PERSECUTIONES HOMINUM HÆRETICORUM.

Secundò. Purgatio passiva partis sensibilis perficitur subinde per tentationes et *persecutiones* ab hominibus inductas, quales etiam S. Job ab uxore et amicis suis sustinuit. Persecutiones autem hæ animabus perfectis vel a gentilibus et hæreticis vel ab improbis catholicis vel a viris probis bonisque catholicis inferri possunt. Persecutiones ab hæreticis et gentilibus patiuntur plerumque illi, qui vitam mixtam sequuntur et tanquam viri apostolici sanguini Christi cooperantur, fidem propagando; hos enim Deus per ejusmodi persecutiones, opprobria, ignominias, falsa testimonia, contradictiones, ad pretiosum donum contemplationis disponere solet. Ilac viâ incessit S. Paulus, quem secuti sunt S. Athanasius, S. Augustinus, S. Franciscus Xaverius, S. Jacobus de Marchiâ contra hæreticos fraticellos, S. Paschalis Baylon Britannis, et S. Didacus Canariensibus prædicans, uti ex eorum actis constat.

HÆC PURGATIO VITÆ MIXTÆ CONVENIT.

Scholium. Ejusmodi viri Apostolici, etsi non degant vitam adeò austeram et solitariam, neque adeò viles, ruptos, refectosque centones induant, cum aliena hæc sint a suo instituto et vitæ professione: licèt etiam non tot et tanta jejunia, vigilias ac pœnitentias subeant, quia, ad aptè subeundos ministerii sui labores, competentibus et integris viribus indigent, quot et quanta solitarii subeunt. Et si etiam aliquis defectuum moralium pulvis, ex continuâ cum peccatoribus conversatione, ut illos ad Deum perducant, illis adhærescat, nec passiones admodum mortificatas habeant, nihilominus tot et tantas cruces tolerant, labores, defatigationes, opprobria, falsa testimonia et alias corporis et animæ afflictiones, ut contemplationem, quam Deus solitariis dat in præmium, post tractum aliquem derelictionis, illis communicare soleat, ut medi-

cinam cordis concomitanter reficientem, quin etiam strenuis ejusmodi vitæ mixtæ ducibus in præmium; nec enim rationi est consentaneum, ut quod multo valet pretio, modico stet labore.

§ 201.

PURGATIO PER PERSECUTIONES AB IMPROBIS CATHOLICIS.

Persecutiones etiam, pro purgatione suâ, subinde animabus perfectioni studentibus moventur *ab improbis catholicis;* quas si patienter tolerent, ad contemplationem evehuntur. Sic S. Benedicto unâ vice Florentius Presbyter et aliâ vice nonnulli Monachi venenum propinare tentârunt. S. Gregorius, *in ejus vit.*, c. 3 et 8. Huc etiam spectant jurgia fratris Eliæ Vicarii generalis Ordinis Franciscani, adversùs S. Franciscum Ordinis fundatorem adhuc viventem, quem coram multis fratribus ausus est traducere tanquam Ordinis excidium, et adversùs S. Antonium Patavinum, quem carceri mancipari jussit : uti narrat Wadingus, in *Annal. Min. ad. an.* 1230. Item sub hac classe comprehenduntur calumniæ et obtrectationes a S. Theresiâ perpessæ; de quâ acta ejus referunt, quòd, dum agebatur de erectione primi monasterii reformationis suæ : « Multa in civitate Abulæ, et in ipso monasterio, in quo tunc morabatur, de illâ maledicè et ignominiosè sparsa sunt; quin etiam coram suo Provinciali in judicium fuit vocata, ubi plura ei objecta fuerunt; et quod gravius est, in concionibus prædicatores aliqui in eam invehebantur, adeo apertè, ut tantùm ex nomine Theresiam non appellarent. Quod fuit continuatum in prædictæ novæ reformationis institutione, quam dum inchoare tentaret, graves et indignati testes adversùs illam insurrexerunt, qui multa falsa crimina contra eam sparserunt et contumeliosa verba jactârunt, et multæ et graves contumeliæ de illâ scriptæ fuerunt, quæ in multorum etiam gravissimorum manus devenerunt. » Idem exemplis aliorum multorum Sanctorum probatur, uti in eorum actis apparet.

Scholium. Hæc purgatio frequenter etiam sectatores vitæ mixtæ affligit : nam si hujusmodi personæ sint Concionatores, vel Confessarii, proximi utilitatem insigniter promoventes, subinde permittit Deus ut vel per imprudentiam vel nimium zelum excedant, dicantque ad populum vel privatim aliquid ex purâ intentione, quod honorem alicujus Magnatis lædat, unde ingens contra eas persecutio exsurgit. Subinde etiam contingit ut incauti aliquam propositionem malè sonantem aut dubiam in materiâ fidei et morum proferant, et propterea maledicorum et inimicorum linguis miserè proscindantur. Quandoque etiam multi, qui sunt ejusdem officii, sed modici spiritûs et invidiâ excitati, contra hos viros Apostolicos, conspirant; videntes enim eos cum plausu a populo excipi, sinistrâ æmulatione accensi, sexcenta contra eos iniqua effutiunt, quæ crux gravissimi ponderis esse solet, maximè si in materiâ puritatis doctrinæ aut morum, falsa contra eos testimonia suscitantur. Nulla major est mortificatio, quàm in silentio tam immeritam sufferre contradictionem. Crux hæc aggravatur, si hi viri vel in publico vel in occulto pœnis subjiciuntur et a sacrificando, concionando, confessiones audiendo, propter aliquod grave vel leve delictum suspenduntur : quod tamen vel planè non vel saltem non cum eâ intentione et circumstantiis, quæ a suis adversariis aggravantur, commiserunt. Quòd si hæc crux cum perseverantiâ toleretur, fiet fons inexplicabilis suavitatis, quæ tales in contemplatione reficiet. Gravis item crux est, quando Deus permittit ut servi sui in aliquâ Communitate degentes, ab aliis suis confratribus vel Superioribus malorum morum vexentur, graviter ex odio reprehendantur, falsò accusentur, despiciantur, calumniis afficiantur, qui gementes et flentes sub tam gravi cruce miseram vitam agent, nisi cum voluntate divinâ perfectè se conforment.

§ 202.

PURGATIO PER PERSECUTIONES PROBORUM.

Denique etiam a *viris probis* bonisque catholicis, sed deceptis, *persecutiones* pro suâ purgatione nonnullis moveri possunt. Exempla hujus nobis vitæ Sanctorum et acta canonizationis eorum exhibent : sic in relatione causæ S. Philippi

Nerii, *Tit. de fortit.*, plura narrantur, quæ passus est a nonnullis primariis viris Romanis, tempore Pauli IV et S. Pii V, cùm aliqui eum accusarent quod vanam gloriam affectaret, quia tempore bacchanalium septem urbis Ecclesias cum magnâ populi frequentiâ visitabat : alii verò, quòd ineptè in concionibus loqueretur. De nonnullis Sanctis legimus quòd tanquam de fide suspecti in tribunali S. Inquisitionis accusati et carceri mancipati fuerint. De S. Theresiâ habetur quòd ipsa et ejus sociæ, Hispali S. Inquisitionis officio, multa falsa eis imponendo, denuntiatæ fuerint. S. Bernardinus Senensis a Papâ Martino V velut superstitionis reus ad urbem vocatus est : S. Ignatius in carcerem S. Inquisitionis missus est. Nonnullorum Dei servorum quos Deus permisit a Superioribus Ecclesiasticis deceptis injustè aliquando puniri, meminit Lauræa, *Opusc.* 6 *de orat.*, c. 5, dicens : « Aliqui Justi a Superioribus etiam Ecclesiasticis et supremis malè informatis, Deo permittente, purgantur et mortificantur, de quibus, maximè inter Regulares, longam possem texere historiam. In cœnobiis enim facilè admodùm est aliquem reperiri qui ex odio vel æmulatione vel ex zelo, sed non secundùm scientiam, adversùs socium, licèt sanctitatis famâ conspicuum, insurgat et quidem non obiter, sed ex professo et incessanter; cùm ex nullo vino probatius conficiatur acetum quàm ex vino exquisito et optimo, nec ullius cadaveris tantus sit putor, quantus humani, cùm ex corpore prodeat temperatissimo. » Uti ad rem ponderat Theophilus Raynaudus, *op.* t. 16, ubi quærit an persecutio cœnobitica sit omnium dirissima. Narrat etiam card. Baronius, ad *an.* 1049, quomodo S. Leo IX, operâ calumniatorum B. Petro Damiani infensus factus fuerit et subdit : « Sint ista ad consolationem, quod sæpe contingere solet, talia patientium, ad cautelam verò ejusmodi perpetrantium, ne faciles calumniatoribus aures adhibeant, adversùs eos præsertim, quos longior vita antea bene acta commendat. » Hæc crux gravissima est; cùm enim sanctitas persecutoris dictis suis auctoritatem conciliet, indefensa manet patientis innocentia.

Scholium. S. Gregorius, L. I *Dial.*, narrat S. Equitium apud sedem Apostolicam accusatum quòd sine sufficienti doctrinâ et legitimâ auctoritate munus prædicandi suscepisset, et Papam calumnioso delatori fidem adhibuisse : tum miranti de hac re Petro ait : « Quid miraris, Petre? quia fallimur? quia homines sumus? An menti excidit quòd David, qui prophetiæ spiritum habere consueverat, contra innocentem Jonathæ filium sententiam dedit, cùm verba pueri mentientis audivit. Quid ergo mirum, si ore mentientium aliquando in aliud ducimur, qui Prophetæ non sumus? Multùm verò est, quòd uniuscujusque præsulis mentem curarum densitas vastat, cùmque animus dividitur ad multa, fit minor ad singula, tantòque ei in unâquâque subripitur, quantò latiùs multis occupatur. » Hæc non sunt in quibus etiam summorum Pontificum judicium falli nequit et fieri potest ut quis sine culpâ condemnetur, et judex sine injustitiâ condemnet. Sanè Apostolus, *Gal.* II, testatur se Petro restitisse, quòd timens eos, qui ex circumcisione erant, legalia observaret. Id quod nonnulli ita componunt ut tam Petrus ab omni culpâ immunis fuerit, cùm Apostoli eo tempore legalibus uti potuerint, quàm Paulus meritò cum reprehenderit, cùm aliter judicantium errorem cohiberi non posse existimaverit. Legi potest Baronius, ad *an.* 51, n. 33.

§ 203.

TERTIUS MODUS PURGATIONIS PER TENTATIONES DÆMONIS.

Tertiò. Purgatio passiva partis sensibilis perficitur operà dæmonum, qui adversùs animas sanctas præcipuo conatu *tentationes* instruunt. Ita 1° probant exempla S. Scripturæ, uti Adami et Evæ, qui cum essent cumulatissimè sancti, tamen a serpente infernali et tentati et lapsi dicuntur III *Gen.* ; Job sanctissimi, qui a Satanâ mille modis acerrimè tentatus fuit *Job.* I et II; Davidis viri secundùm cor Dei, quem Satan ad numerandum populum concitasse dicitur, I *Par.* XXI; Judæ Apostoli et postea ex instigatione diaboli, Christi proditoris

Joan. XIII, 2; Pauli post suum raptum in paradisum a Satanâ tentati, II *Cor.* XII, 7; Demum ipsius Sancti Sanctorum quem diabolus ternis vicibus tentare ausus fuit, *Matth.* IV : Item docent sententiæ S. Scripturæ, *Luc.* XI, 24 : *Revertar in domum meam* (ait immundus spiritus) *unde exivi. Luc.* XXII, 31. *Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribaret, sicut triticum.* Id est tentaret, uti explicat Cornelius a Lapide; « nam appositè tentatio comparatur cribro et cribrationi : quia sicut in hoc grana tritici secernuntur a paleis, sic prorsus fideles et sancti in tentatione manent constanter, impii verò deficiunt et avolant.» 2° Patet ex PP. S. Gregorius, L. 33 *Mor.* c. 6, ait : « Antiquus hostis hoc pro magno non habet, quòd sub jugo suæ tyrannidis terrena quærentes teneat : Prophetâ quippè attestante, *Heb.* I, 6, cognovimus, quia esca ejus electa. Neque mirum deputat, si eos absorbeat, quos superbia erigit, avaritia tabefacit, voluptas dilatat, malitia angustat, ira inflammat, discordia separat, invidia exulcerat, luxuria inquinans necat... Sed illos magnopere rapere nititur, quos despectis terrenis studiis jam jungi cœlestibus contemplatur. » S. Bernardus, in *Ps. Qui habitat... Serm.* 7 : « Quod quidem, si magnum illud Ecclesiæ corpus considerare libet, facilè satis advertimus, longè acriùs impugnari (a dæmonibus) spirituales viros ipsius Ecclesiæ quàm carnales. 3° Ratio est 1° ex parte dæmonis; nam uti docet S. Thomas, impugnatio dæmonum ex ipsorum malitiâ procedit, *qui propter invidiam profectum hominum impedire nituntur.* Ergo quò perfectior anima fuerit, eò magis contra eam invidia dæmonum accenditur et eò ardentiùs ejus profectum impedire nituntur. Quæ ratio etiam communiter a Patribus affertur. 2° Ratio est ex parte Dei : quippe S. Thomas, 1. p. q. 114. a. 1, docet quòd impugnatio dæmonum non ex solâ illorum malitiâ procedat, sed etiam ex permissione Dei, qui certo quodam et occulto suæ providentiæ ordine impugnationem diabolo permittit, ut inde majora bona eliciat scilicet majorem suam gloriam et nostrum meritum : quemadmodum regi gloriosius est et subditis magis meritorium, habere milites præliis assuetos, quàm ab omni

periculo procul constitutos : ergo quò perfectiores sùnt animæ, eò acriorem cum dæmone in tentationibus pugnam pro gloriâ Dei et augendis suis meritis debent committere.

NONNULLI SUNT DÆMONES IN AERE.

Schol. I. Communiter Theologi cum S. Augustino l. 11, *de Gen. ad litt.*, c. 26, docent spectare ad fidem Apostolicam quòd multi dæmones in aere et supra terram vagantur. Innuit hoc Apostolus *ad Eph.* II, dicens : *Aliquando ambulastis secundùm sæculum mundi hujus, secundùm principem potestatis aeris hujus Spiritum qui nunc operatur in filios diffidentiæ.* Et auctor *Commentariorum in Ep. ad Eph.* inter opera S. Hieronymi ait : *Hæc omnium Doctorum opinio est quòd aer iste plenus est contrariis fortitudinibus.*

DÆMONES HOMINES INFESTANT.

Schol. II. Angeli mali dum sibi vident negatum Redemptorem hominibus datum et invidiâ in homines accensi, Dei gloriam obscurare et homines, quocumque modo possunt, in temporalem et æternam miseriam detrudere conantur, ut ipsis similes fiant, I *Pet.* v, 8, variisque in hunc finem insidiis et actibus utuntur, *ad Eph.* VI, 11. Unde Diabolus vult ut homines peccent. Hinc Christus, *Joan.* VIII, 40, et *seqq.* ait Judæos cum occidere studentes voluntatem diaboli exsequi. Et ratio est quia homo per peccatum se in hac et in alterâ vitâ miserum reddit, cùm Deus facere non possit quin omne peccatum puniat quidem pœnâ æternâ, si grave sit.

AN ANGELUS MALUS SINGULIS HOMINIBUS DELEGATUS SIT.

Schol. III. Probabile est universis etiam hominibus angelum malum delegari ; nam S. Paulus *ad Eph.* VI, monet *esse nobis colluctationem adversùs principes et potestates, adversùs mundi rectores tenebrarum harum.* Et ita docent *Liber Pastoris l.* 2, *mandato* 6 ; *Origenes Hom.* 10 *in Lucam ;* Tertullianus *l. de animâ*, c. 39 ; S. Greg. Niss. *l.* 1, *de vitâ Moysis.* Hæc autem delegatio non fit a Deo, sed a principe dæmoniorum, quia Deus bonus non potest nec per se nec per alium inducere ad peccatum : *Deus enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat.* Deinde ut Deus electorum suorum virtutem probet aut reproborum patiatur interitum, sufficit quòd permittat homines a Dæmone tentari,

maximè cùm unusquisque tentetur a concupiscentiâ suâ abstractus et illectus. Hæc autem Dei permissio optimam servat œconomiam et impedit ne hostes pro libitu desæviant : Deus nimirum sinit homines tentari ut humiliores fiant; si verò improbos etiam ad interitum impelli permittat, integerrimum est rectissimumque ejus judicium.

VARII TENTATIONUM MODI.

Schol. IV. Et quia vult diabolus ut homines in peccata labantur, vult etiam omne id per quod homo ad peccatum induci potest et pro viribus ad illud concurrit. Sic promovet in hominibus veritatis ignorantiam, II *Cor.* IV, 4; spargit zizania falsæ doctrinæ et malorum exemplorum, *Matth.* XIII, 25; impedit Doctores fideles in functionibus suis, I *Thess.* II, 18, rapitque verbum prædicatum ex corde menteque hominum, *Luc.* VIII, 12. Quoad statum politicum, iniqua et perniciosa consilia impcrantibus suggerit, I *Paralip.* XXII : bella concitare nititur; I *Reg.* XXII, in statu œconomico damna hominibus, ubi potest infert. Quæ omnia directè vel indirectè peccandi ansam præbere possunt. Diabolus malas etiam cogitationes homini suggerere potest quales suggessit Davidi, I *Paralip.* XXII, 20; Judæ, *Joan.* XIII, 27; Ananiæ, *Act.* V, 3. Tentare nos possunt et volunt Dæmones deliciis nos ad malum attrahendo, terroribus abstrahendo a bono, idque nunc sensibiliter exteriùs, nunc sensibiliter interiùs, modò apertâ, modo subdolâ et palliatâ malitiâ. Potiores ergo hi diabolicæ tentationis modi considerandi sunt.

§ 204.

PRIMUS MODUS PER HORRIDAS VISIONES ET MALA IN EXTERNIS ILLATA.

Primò igitur dæmones contra animas perfectioni specialiter studentes armari solent *vi*, per formidabiles *visiones*, atrocissimas *comminationes*, quin et per ingentia mala in honore, bonis fortunæ, vel etiam in corpore ac etiam animâ, per acerbissimos *cruciatus* illata, ut eas a cœptâ perfectionis viâ deterreant vel in desperationem inducant. Præter exemplum Job, S. Athanasius in vitâ S. Antonii, c. 9, refert narrationem

ipsius S. Antonii : « Vidi aliquando diabolum excelsum corpore, qui se Dei virtutem et providentiam ausus est dicere et ait ad me : quid vis ut a me tibi donetur, Antoni? At ego sputaculum maximum in os ejus ingeminans, totum me in Christi nomine in eum armatus ingessi et statim ille procerus aspectu inter medias manus exolevit etc. Sæpe quoque me a dæmonibus non denego verberatum. Canebam autem sic : nullus me separabit a charitate Christi. Ad cujus vocis auditum in se invicem defurentes non meo, sed Domini fugabantur imperio, qui ait : Vidi Satanam quasi fulgur cadentem de cœlo. » Plura alia eodem et capite 12 legi possunt. Item in vitâ S. Hilarionis a S. Hieronymo scriptâ post relatas tentationes quibus a dæmone in pueritiâ vexabatur, subditur : « Quâdam nocte cœpit infantùm audire vagitus, balatus pecorum, mugitus boum, planctum quasi mulierum, leonum rugitus, murmur exercitus, et prorsus variarum portenta vocum, ut ante sonitu quàm aspectu territus cederet. Intellexit dæmonum ludibria et provolutus genibus Christi crucem signavit in fronte, talique armatus casside et loricâ fidei circumdatus jacens fortiùs præliabatur, amodo videre desiderans quos horrebat audire et sollicitis oculis huc illucque circumspiciens, cùm interim, ex improviso, splendente lunâ, cernit rhedam ferventibus equis super se irruere, cùmque inclamasset Jesum, ante oculos ejus repentino terræ hiatu pompa omnis absorpta est... Quoties illi nudæ mulieres cubanti, quoties esurienti largissimæ apparuêre dapes? interdum orantem lupus ululans et vulpecula ganniens transilivit, psallentique gladiatorum pugna spectaculum præbuit et unus quasi interfectus et ante pedes ejus corruens, sepulturam rogavit. » Rursus in bullâ canonizationis S. Catharinæ Sen. dicitur : « Luctabatur frequentissimè cum dæmonibus multisque illorum molestiis vexabatur. » In bullâ canonizationis S. Philippi Nerei : « Et licèt sæpissimè antiquus nostri generis hostis horribili se formâ videndum offerens deterrere ipsum conaretur, semper tamen fortis et invictus de eodem gloriosè triumphans, pacem veramque tranquillitatem quâ fruebatur interiùs, retinuit. »

Similia habentur in causâ canonizationis S. Francisci Xaverii. *Tit. de fort.* S. Mariæ Magdalenæ de Pazzi et S. Franciscæ Romanæ. P. 2, a. 6 et 7. His subdit Benedictus XIV, *de serv. Dei beat.*, l. 3, c. 30, n. 13 : « Quòd si a Spiritu S. ductus est Christus in desertum, si voluntariè se subdidit tentationi, non ad consensum, sed ad luctam et victoriam, si passus est ut a diabolo assumeretur vel super pinnaculum Templi vel in montem excelsum, uti legitur, *Matth.* IV, Si hæc ab eo gesta sunt, tum ut nullus quantumcunque sanctus se putet immunem et securum a tentationibus, tum ut nos instrueret, quomodo diaboli tentationes vincamus, uti post SS. Hilarium et Augustinum docet D. Thomas, p. 3, q. 41, a. 1, nemo profectò mirari debebit, quòd sæpe in sacris historiis et Actis Sanctorum ipsos legamus ab ipso dæmone variis formis et apparitionibus fuisse tentatos. »

AN ETIAM BONI ANGELI MALIS CORPORALIBUS JUSTOS AFFLIGERE POSSINT?

Scholium. Dæmonem variis morbis corpus hominis cruciare, in corpora agere et in formâ visibili hominibus apparere posse certum est. Si quis autem scire velit an in animarum sanctarum cruciatu ad probationem et purificationem Deus non solâ malorum, sed etiam bonorum Angelorum operâ utatur; dicendum videtur cum P. Reguerâ, in *Prax. Theol. Myst.* t. 1, p. 704, etiam bonorum Angelorum operam ad hoc concurrere posse, licèt enim secundùm legem ordinariam magis deceat ut pœnas ad solum supplicium spectantes Deus per Angelos malos ceu carnifices ad hoc destinatos, solùm infligat uti docet Suarez, L. 8, *de Ang.*, c. 20, et colligitur ex S. Chrysostomo, *Hom.* 3, *de pat. Job.* et S. Augustinus, in *Ps.* LXXVII. Tamen in hoc ipso, juxta sacras litteras, exceptiones reperiuntur et præterea congruum videtur ut pro exercendis per patientiam animabus sanctis, etiam Angeli sancti, non ut carnifices, sed ut pedagogi destinentur. Cujus rei exemplum profert Ludovicus a Ponte in vitâ V. Marinæ de Escobar quæ L. 6, c. 1, acerrimè a dæmone vexata dicitur; et tamen L. 1, c. 30 etiam ab Angelis sanctis crucifixa fuisse narratur.

§ 205.

SECUNDUS MODUS PER VOLUPTATES.

Secundò. Solent dæmones contra easdem animas non vi et terroribus, sed *illecebris* et *voluptatibus* procedere, quatenus vel exteriùs objecta aut in mundo facilè occurrentia aut ab ipsis visibiliter conficta proponunt, quæ ad gulam, luxuriam avaritiam etc. potenter provocant : vel interiùs passiones commovendo ad eadem objecta prosequenda instigant. Sic non vi, sed voluptate Evam serpens seduxit et illexit pomi vetiti pulchritudine, in quam illa inclinationem habere cœpit et seducta est. S. Hilarioni nudas mulieres et largissimas dapes objecit. Nam « hostis ille noster, ait S. Augustinus, in *Ps.* XXXIX, tunc leo fuit, cùm apertè sæviebat, modò draco est, cum occultè insidiatur... Persecutio tamen sive a leone, sive a dracone nunquàm cessat Ecclesiæ : et magis metuendus est, cùm fallit quàm cùm sævit. »

§ 206.

TERTIUS MODUS PER SPECIEM BONI.

Tertiò. Contra dictas animas dæmones adhuc periculosiùs solent procedere non illecebris ad malum apertè tentando, sed occultè ac subdolè, nec *sub specie mali*, sed potiùs *sub specie boni*, quandoque visibiliter passimque invisibiliter Angelum lucis imitantes, sub variis bonis prætextibus eas a bono retrahendo et ad malum inducendo. *Ipse enim Satanas transfigurat se in Angelum lucis.* I *Cor.* XI, 14.

§ 207.

QUARTUS MODUS PER PRÆSUMPTIONEM.

Quartò. Contra easdem in perfectione valde provectas animas dæmones solent subtilissimè procedere, removendo eas a viâ veræ humilitatis, quatenus ex suo ipso profectu occasionem sumunt de se *præsumendi*, quasi minus jam a Deo dependeant; unde Deus paulatim ab eis recedit et illæ miserandos lapsus incurrunt. Unus pro cunctis in exemplum Salomon sufficiat. De talibus S. Gregorius L. 32, *Mor.*, c. 17 ait eos designari nomine Nazaræorum, *Thren.* IV, qui priùs candidiores nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphiro pulchriores dicuntur, et tamen, v. 8, subditur: *Denigrata est super carbones facies eorum, et non sunt cogniti in plateis.* Utique quia, uti ait S. D. « dum virtutum copia etiam plus quàm expedit, prosperatur, in quamdam suî fiduciam mens adducitur. »

§ 208.

DÆMONI NON PRO LIBITU SUO TENTARE PERMITTITUR.

Non permittuntur tamen dæmones animas sanctas maximè in probatione, ex purgatione factâ tempore derelictionis, pro suâ malâ voluntate et potentiâ *tentare*, sed juxta *mensuram divinæ providentiæ* et fines ad divinam suam gloriam et meritum harum animarum a Deo præfixos. Patet 1° ex S. Scripturâ : sic, *Job.* I, permissum est Satanæ ut huic sancto viro malum inferret in bonis externis, non verò in personâ; v. 12 : *Tantùm in eum non extendas manum tuam.* Deinde, II, in personâ, non tamen in vitâ; v. 6 : *Verum tamen animam illius serva.* Et ita factum est. Unde etiam, *Apoc.* XX, 1 et 2, Deus vel per se vel per Angelum, diabolum ligasse refertur : quod

quomodocunque sumatur, penes omnes suas circumstantias demonstrat ligari dæmonem præcepto Dei, quantùm et quamdiu illi placuerit; 2° Patet ex PP. S. Augustinus, L. 10 *de Civ.*, c. 7 et 8, ait : « Alligatio diaboli est non permitti exercere totam tentationem, quâ potest vel vi vel dolo, ad seducendos homines in partem suam cogendo violenter fraudulenterve fallendo. Quòd si permitteretur in tam longo tempore et tantà infirmitate multorum, plurimos tales quales Deus id perpeti non vult, et fideles dejiceret et ne crederent impediret: quod ne faceret, alligatus est » Et S. Gregorius, L. 2, *Mor.*, c. 7, ait : « Consideranda est in verbis Domini, *Job.* 1, 12, dispensatio sanctæ pietatis : quomodo hostem nostrum permittit et retinet; relaxat et refrænat. » Et S. Ephrem, tom. 1, c. 58 : « Non enim, quantùm vult malignus, tentat affligitque animam, sed quantùm ipsi a Deo permittitur... Novit quippe Dominus quantam subire possit probationem atque tentationem anima et tantam quoque permittit. » Ratio est 3° Quia Deus jubet ut contra diabolum ejusque tentationes pugnemus easque vincamus : ergo ne impossibilia jubeat, potentis hujus hostis nostri vires enervat, nostras per gratiam suam auget et tentatori eos limites ponit, ut sustinere et cum tentatione proventum facere valeamus.

QUOMODO DÆMON MODO LIGATUS SIT.

Scholium. Dæmon per Christum ligatus fuit non in sensu omnino absoluto, sed comparativè, quatenus ante Christum comparativè ad tempus christianismi adeò per idololatriam, defectum veræ fidei et turpissima vitia plurimos homines seducebat, ut quasi totius mundi dominus vel potiùs tyrannus esse videretur, quod ipsum iterum tempore Antichristi continget : semper tamen fuit et erit sufficienter ligatus, ut contra nullum prævalcat nolentem : quod copiosissimè in christianismo, maximè in primitivâ Ecclesiâ apparuit et frequentiùs semper fieret, nisi nos peccatis nostris dæmonum catenas laxaremus.

§ 209.

TENTATIONIBUS DIABOLI IMPERTERRITÈ RESISTENDUM.

Omnibus his pensatis scilicet tam dæmonum potentiâ et malitiâ in tentando, quàm Dei providentiâ nonnisi juxta vires nostras nos tentari permittente, *tentationibus* in nomine Domini nostri Jesu Christi imperterritè *resistendum est.* Ostendunt hoc nobis 1° Exempla S. Scripturæ in Job, Davide, Paulo, quin et ipso divino Salvatore nostro, acerrimè quidem tentatis, sed gloriosè triumphantibus; confirmantque plures ejusdem S. Scripturæ sententiæ, præsertim totus psalmus, *Qui habitat,* ubi nobis præter Dei adjutorium etiam custodia SS. Angelorum promittitur, sub quâ *super aspidem et basiliscum ambulabis et conculcabis leonem et draconem.* Quippe uti S. Paulus, *Rom.* VIII, 31, absolutè docet : *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* 2° Hoc docent PP. Origenes in c. XII, *Num.*, *Hom.* 7 : « Cùm ergo talibus te armaveris telis, sequens Jesum ducem, ne verearis gigantes illos : videbis enim, quomodo illos subjiciet tibi Dominus Jesus et sicut patres calcaverunt cervices gentium, ita et tu calcabis super cervices dæmoniorum : ipse enim dicit illis, qui eum fideliter sequuntur : *ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones et super omnem virtutem inimici et nihil vobis nocebit.* » Et S. Theresia in *Vit.*, c. 25 : « Non capio ista terriculamenta, *dæmonium, dæmonium*, quando dicere possumus, *Deus, Deus,* et facere illud tremere. Ita prorsus, siquidem scimus, non se posse movere sine permissu Dei. » 3° Rationem dat S. Ignatius in *Lib. exercit. die 4, hebd. 2 :* « Quia Christus triplicem rempublicam habet, ex quâ milites vocat, unam Angelorum in cœlo, alteram valde electorum ministrorum in terrâ, tertiam virtutum in ipsius justi spiritu consistentium; quas potentibus suis inspirationibus in ipso conflictu mirificè adjuvat. Quòd si vires dæmonis naturales nostras superent, nostræ supernatu-

rales multis partibus vires eorum excedunt : quare, quòd multi ei succumbant, propterea evenit, quòd his viribus non utantur. »

Scholium. Quia ergo in nobis est gratia Christi, *ut non circumveniamur a Satanâ,* II *Cor.* II, 11, regulæ quædam generales a fide acceptæ contra tentationes, quibus animæ perfectæ a dæmone impugnantur, quasque a § 203 ad 206 retulimus, assignandæ sunt, quibus tentator infernalis superari valeat. Pro quâ pugnâ observanda etiam erunt remedia, quæ superiùs contra tentationes in genere indicavimus.

§ 210.

REMEDIUM CONTRA TENTATIONES IN BONIS CORPORIS : FIDES ET SPES IN DEUM.

Et *primò* quidem contra tentationes diabolicas per *terrificas visiones* et mala in bonis *corporis* illata defensio in promptu est ex immobili illo fidei principio, I *Cor.* X, 13 : *Fidelis Deus, qui non patietur.* Unde, *Job.* XVII, 3, ad Deum conversus ait : *Pone me juxta te et cujusvis manus pugnet contra me.* Et S. Antonius in suâ maximâ contra dæmones pugnâ reponebat : « Si quid valetis, si vobis in me potestatem Dominus dedit, ecce præstò sum, devorate concessum. Si verò non potestis, cur frustra nitimini? signum enim crucis et fides ad Dominum inexpugnabilis nobis murus est. »

§ 211.

REMEDIUM CONTRA TENTATIONES PER VOLUPTATES : MORTIFICATIO.

Secundò. Contra tentationes dæmonis per *voluptates* defensio erit stare sub adjutorio Altissimi, sub quo *conculcabis leonem*

et draconem, *Ps.* XC, 13, et sic monet S. Augustinus in *Ps.* XC : *Vicisti leonem, unde et draconem : non te fregit leo : non te decipiat draco :* sed in capite eum contere, nam uti ait S. Gregorius, L. 17, *Mor.*, c. 20 : *Suggestioni ejus, si primò non resistitur repente totus ad interiora cordis, dum non sentitur, illabitur.* Et S. Theresia in *Vitâ*, c. 25 : « Quàm conterritos habent nos hi dæmones, quia volumus perterrefacere nos ipsos cum affectionibus nostris ad honorem, fortunæ bona et delicias? Tunc quidem fœderati illi nobiscum, qui sumus nobis adversarii, amando et optando quod debebamus odio habere, in magna nobis damna erunt : quia cum nostris ipsis armis facimus, quòd pugnent contra nos, illorum tradendo manibus, per quæ nos tueri deberemus. Magna hæc miseria, si tamen omnia odio habemus propter Deum et crucem amplexamur, fugit ille tentator ab istis veritatibus, ut a pestilentiâ. »

§ 212.

REMEDIUM CONTRA TENTATIONES SUB SPECIE BONI : ORATIO ET CONSILIUM A SPIRITUALIBUS MAGISTRIS ACCEPTUM.

Tertiò. Contra tentationes malas, sub *specie boni* a dæmone propositas, defensio erit orare ad Dominum, *Ps.* XLII, 3 : *Emitte lucem tuam et veritatem tuam.* Et juxta Rossignolium *de Discipl. Christ.* « Modus cognoscendi fallaciam est consilium Scripturarum, SS. Patrum et spiritualium Magistrorum, ad consilium porrò impellit animi demissio sancto timori conjuncta : humilis oratio adjuvat, maximè verò nulla de se existimatio. » Et Gerson *Tr. de div. tent. diab.* bene monet : « Nonnunquam hortatur diabolus, humanum nihil pendere consilium, sed vel a solo Deo vel ab oratione instructionem exspectare, vel propriæ prudentiæ inniti et quasi secum ita dicere : quid in hac re agendum tibi sit, ipse quàm alius quisque meliùs nosti : tibi enim meliùs res ipsa, tibi tuus

animus, tua tibi meliùs comperta est facultas... Et hæc tentatio inter ceteras est perniciosior et amplioris periculi, personis devotis præsertim et his qui acutâ intelligentiâ pollent, et est profectò magna superbia. »

§ 213.

REMEDIUM CONTRA TENTATIONES SUPERBIÆ ET PRÆSUMPTIONIS : HUMILITAS ET TIMOR.

Quartò. Contra tentationes *superbiæ* et *præsumptionis* defensio erit si semper auribus nostris insonuerit illa sententia S. Jacobi, c. IV, 6 : *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*. Nam juxta S. Augustinum, *Ep.* LVI, post med. : « Nisi humilitas omnia quæcunque bene facimus et præcesserit et comitetur et consecuta fuerit, et proposita quam intueamur, et apposita cui adhæreamus, et imposita quâ reprimamur ; jam nobis de aliquo bono gaudentibus totum extorquet de manu superbia : vitia quippe cetera in peccatis, superbia verò etiam in rectè factis timenda est ; ne illa, quæ laudabiliter facta sunt, ipsius laudis cupiditate amittantur. » Unde S. Antonius, videns totum mundum sine ullo vix effugio laqueis plenum, cœlitus edoctus est, per solam humilitatem eos declinari posse.

§ 214.

QUARTUS MODUS PURGATIONIS PER POSSESSIONEM DÆMONUM.

Quintò. Purgatio passiva partis sensibilis subinde perficitur per *dæmonum possessionem :* dicuntur autem dæmones corpus possidere vel in eo existere, cùm illud ingressi varias in eo operationes exercent ac illud Deo sic permittente torquent.

DIFFERENTIA INTER POSSESSIONEM ET OBSESSIONEM.

Schol. I. Quanquam secundùm communem loquendi usum, quicunque sunt a dæmone possessi, etiam obsessi dicantur et obsessi omnes possessi vocentur et energumeni : in rigore tamen et secundùm vocabuli proprietatem valde inter se differunt. Nam *obsessi* propriè sunt illi, in quibus dæmon non est, sed qui tamen ab eo extra existente vexantur et affliguntur. *Possessi* verò dicuntur in quibus dæmon est, varias operationes in eis exercet eosque Deo permittente torquet. Hi possessi aliis nominibus etiam vocantur : 1° *Dæmoniaci,* eò quòd sub dæmonis potestate sint constituti; 2° *Energumeni,* id est, vexati : quia a dæmone possidente torquentur; 3° *Arreptitii,* quia inviti ad plura facienda vel potiùs patienda a dæmone arripiuntur; 4° *Maleficiati,* si ope maleficiorum a dæmone possidentur. Quare Petrus Thyræus, p. 1, *de Dæmoniac.* c. 2, duo requirit ut quis possessus vel dæmoniacus censeatur. *Unum, ut in hominibus ipsis dæmones sint; alterum, ut etiam potestatem quamdam in eosdem acceperint.* »

DÆMON CORPORA HOMINUM POSSIDERE POTEST.

Schol. II. Quòd dæmon corpora hominum *possidere* et *obsidere* possit, certum de fide est. Evangelica enim historia nos dubitare non sinit plures exstitisse a dæmone correptos; exhibet siquidem : 1° Christum a corporibus obsessis passim dæmones expellentem, *Matth.* IV, 24; VIII, 15; *Marc.* I, 32, 34, 39; 2° Præcipientem dæmonibus ut exirent, *Marc.* IX, 24; 3° Interrogantem dæmonem de ipsius nomine coram multitudine, dæmonem verò ad interrogationem respondente rogantemque ne in abyssum mitteret, sed sibi permitteretur in porcos ingredi, prout factum est, *Luc.* VIII, 27 et *seqq.;* 4° Exeuntia dæmonia et clamantia, *Luc.* IV, 41; 5° Sacri Scriptores dæmoniacos ab ægrotis, et ejectionem dæmonum a sanatione ægrotorum distinguunt, *Marc.* I, 32; XVI, 15; *Luc.* VI, 17, 18; VII, 21; VIII, 2; XIII, 32; 6° Narrant Septuaginta discipulis revertentibus ac præ gaudio gestientibus quòd in nomine Jesu sibi subjicerentur dæmones, respondisse Jesum : *Videbam Satanam sicut fulgur de cœlo cadentem... verumtamen in hoc nolite gaudere quia spiritus vobis subjiciuntur, Luc.* X, 18; 7° Cùm Christum Pharisæi calumniarentur quòd in Beelzebut principe dæmoniorum ejiceret dæmonia, respondit : *Omne regnum in se di-*

visum desolabitur, Matth. XII, 25; *Luc.* XI, 17; 8° Referunt Christum dicentem spiritum ab homine egressum ambulare per loca arida, quærentem requiem et non invenientem cogitantemque de reditu assumptis septem spiritibus se nequioribus, *Matth.* XII, 43; *Luc.* XI, 24; 9° Exhibent tradentem potestatem Apostolis dæmones ejiciendi, *Matth.* X, 1; *Marc.* XVI, 17; 10° In actis apostolicis Paulus spiritum Pythonem divinantem a puellâ ejicit.

SIGNA POSSESSIONIS.

Schol. III. Signa possessionis dæmoniacæ alia sunt certa et evidentia, alia conjecturalia et probabilia. Certiora sunt: 1° Si rudis et ignorans homo possessus de rebus scientificis perfectè loquatur; 2° Si talis ignorans perfectè linguam peregrinam quam nunquam didicit, loquatur; 3° Si occulta et absentia quæ naturaliter ab homine sciri non possunt, captum tamen dæmonis non excedunt, nec sanctitati ejusmodi hominis tribui possunt, manifestet; 4° Si ad præceptum Exorcistæ, sub adjuratione nominis Jesu, promptè obediat; vexando vel non vexando, impediendo vel non impediendo hoc vel illud membrum etc. Plura colligit Brognolus, *in Manu. exorc.*, p. 1, c. 2, a. 5. Illud etiam observat Thyræus, *de Dæmoniac.*, p. 1, c. 8, quòd dæmon vel sponte suâ vel coactus aliquando a possesso exeat et ad eum iterum revertatur: quod confirmat exemplo pueri dæmoniaci, *Luc.* IX, de quo suus pater dixit 39: *et vix discedens dilaniat eum:* quod juxta Maldonatum, *in Matth.* XVII, 15, indicat dæmonem in hoc adolescente non perpetuò mansisse, sed aliquando *exiisse,* aliquando *redisse:* quod ipsum Christus innuere videtur, *Marc.* IX, 24, dæmoni præcipiens: *Exi ab eo et amplius ne introeas in eum.* Idem supponitur a Christo D., *Matth.* XII, 43, in parabolà de immundo spiritu, post suum discessum redeunte. Item de illo spiritu nequam, I *Reg.* XVI, 14, qui Saulem exagitabat, uti cum communi docet Sanctius ex v. 23: *Recedebat ab eo spiritus malus,* et c. XVIII, 10: *Invasit spiritus Dei malus Saul.*

DÆMON ANIMAM NON POSSIDET.

Schol. IV. Propriè loquendo dum dæmon hominem possidet, hoc debet intelligi secundùm corpus, non autem secundùm animam. Ita docet Gennadius, L. *de Eccl. dogm.*, c. 83, inter opera S. Augustini dicens: « Dæmones per energicam operationem non

credimus substantialiter illabi animæ, sed applicatione et oppressione uniri. Illabi autem menti soli illi possibile est, qui creavit : qui naturâ subsistens incorporeus culpabilis est suæ facturæ. » Idem docet Magister, 2 *Sent.* d. 8, et S. Thomas, *ibid.*, a. 5, ad 3, qui dat hanc rationem, quòd esse in alio sit esse inter terminos ejus : quod facilè fit respectu corporis, in quo sunt termini quantitatis ; respectu autem spiritûs, qui solùm habet terminos essentiæ, in ipsum non intra nisi ille qui dat esse scilicet Deus creator : quia ob limitationem uniuscujusque, unus spiritus ab alio sive in essendo, sive in operando intrinsecus non dependet, sed a solo Deo supremam in omnes habente potestatem.

EXPLICATUR QUOMODO POSSESSIO FIAT.

Schol. IV. Propriè igitur dæmon tantùm corpus possidet : quod fit non solùm, quòd dæmon corpus penetrativè ingrediatur : quia hoc illi tanquam spiritui facillimum est, et fortè sæpe per corpora humana ingreditur et egreditur. Nec fit, quòd solùm intra corpus operatur : quod facit etiam circa non possessos : sed hæc possessio consistit in eo quòd dæmon sit intra corpus et intra illud operetur cum speciali potestate utendi despoticè et invito etiam homine, ad irregularissimas operationes et pœnalitates, membris et humoribus corporis. Dæmon possidens unitur cum homine possesso, per illapsum specialem, cum dominio et potestate in corpus. Notat Thyræus, *de Dæmoniac.*, c. 3, ad possessionem unum dæmonem sufficere, licèt sæpe plures concurrant, uti ex Evangelio constat in septem dæmoniis Magdalenæ et in illo qui se vocavit *Legio ;* denique, c. 14, docet illos tam multos dæmones ad magis cruciandum possessum convenire, vel alternando quoad tempus vel simul invadendo, factâ per partes distributione, vel multis ad singula partialiter concurrentibus.

§ 215.

PLERUMQUE SOLI PECCATORES A DÆMONE POSSIDENTUR.

Plerumque saltem non *personæ sanctiores*, præcisè ut probentur, sed *peccatrices*, peccati saltem venialis reæ, ut puniantur, *possessione* dæmonum exercentur. Probatur 1° ex S. Scrip-

turâ, ubi, *Matth.* XII, 25 et *Luc.* XI, 17, cùm, occasione dæmonis ejecti, uteretur Christus parabolâ dæmonis ejecti et iterum redeuntis, pro causâ hujus reditûs dedit, quòd inveniat domum animæ *vacantem*, *scopis mundatam* et ornatam : id est Deo vacuam, soli spiritui immundo mundam, ac vitiis ornatam. Item, I *Reg.* XVI, 14, dicitur : *Spiritus autem Domini recessit a Saul, et exagitabat eum spiritus nequam a Domino.* Ubi pro ratione exagitationis a spiritu nequam assignatur quòd spiritus Domini a Saul per peccatum recesserat. Et, *Luc.* VII, 37, dicitur Maria Magdalena *in civitate peccatrix :* Et, VIII, 2, dicitur illa fuisse, *de quâ septem dæmonia exierant :* quæ nimirum propter peccatum eam possederant. Accedit illa traditio peccatorum in potestatem Satanæ ab Apostolo facta scilicet cujusdam fornicarii, I *Cor.* V, 5 : *Tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis.* Et duorum blasphemorum, I *Tim.* I, 20 : *Quos tradidi Satanæ, ut discant non blasphemare.* Per quæ non solùm facta est eorum excommunicatio, sed etiam juxta solemnem Patrum interpretationem, corporalis a dæmone possessio : siquidem Cornelius a Lapide ibi notat hanc aliquorum Patrum traditionem fuisse, excommunicatos olim dæmoni traditos, ut excommunicationem timere discerent, etiam ab eo corporaliter vexatos et quasi possessos fuisse; 2° Patet ex PP. S. Augustinus, L. 10 *de Civit.*, c. 22, ait, loquens de dæmone per exorcismos ejecto : « Non enim aliquem vincit aut subjugat, nisi societate peccati. » S. Isidorus, L. 3 *sent.*, c. 5. « Quidam ob incorrigibilem iniquitatem, quia sponte non corriguntur, immundis spiritibus vexandi traduntur, ut arripiendi eos dæmones corporaliter habeant potestatem, terroribusque eorum afflicti humilientur, pœniteant et salventur. » Cassianus, *Collat.* VII, c. 24, ex Abbate Sereno inquit : « Constat immundos spiritus non aliter posse in illos quorum obtenturi sunt corpora, penetrare, nisi priùs eorum mentes cogitationesque possederint. Et quod etiam ob peccata levia subinde hoc contingat, idem Cassianus, c. 22, docet : « Ceterùm corporaliter traditos Satanæ... etiam viros Sanctos novimus

pro levissimis quibusque delictis.» 3° Patet ab exemplis a Delrio et Thyræo copiosè relatis. 4° Ratio est quia æquum est, Deum etiam in hac vitâ peccatores potiùs quàm justos subinde diabolo possidendos et torquendos tradere; tum ut peccatum velut illius causam magis exhorrescant : tum ut tentationibus diaboli, tam crudelis tortoris, aures non præbeant : tum ut cognoscant qualiter torquendi sint in igne æterno infernali vel purgatorii, qui modò in vitâ tam acerbè a dæmone vexantur : tum ut alii eorum exemplo a peccatis resipiscant.

AD QUID EXORCISMUS IN BAPTISMO PROSIT.

Schol. II. In baptismo exorcizantur baptizandi, non quòd omnes a dæmone in corpore sint possessi, sed cùm, ratione peccati originalis, secundùm animam, sub speciali dæmonis potestate sint, ab eâ primariò per exorcismum liberari intenduntur, secundariò verò et per accidens, haberet etiam ille exorcismus virtutem ejiciendi dæmonem a corpore, si fortè baptizandus foret energumenus : nam Tridentinum, *Sess.* 5, *can.* 2, inter effectus peccati originalis numerat *captivitatem sub ejus potestate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc est, diaboli.* Et ideo juxta Catechismum Rom. *de Bapt.* § *restat.* Baptismi exorcismus institutus est.

§ 216.

ANIMÆ SANCTÆ A DÆMONE POSSIDERI POSSUNT.

Fieri quoque potest ut *personæ sanctiores* etiam dæmonum *possessione* exerceantur et purgentur. Probatur 1° ex S. Scripturâ, *Marc.* IX, 20, ubi, interrogante Christo a patre illius arreptitii, quantum temporis esset ex quo hoc illi accidisset, respondit pater : *Ab infantiâ :* ergo, si infantibus etiam innocentissimis contingere potest ut dæmone possideantur, cur non etiam adultis sanctis contingere poterit? Quòd si dicas infantibus ob aliena peccata hoc accidere, hoc probandum foret; et saltem etiam adulti sancti eodem modo pro alienis peccatis vel vitandis vel expiandis hoc pati poterunt. 2° Acce-

dunt PP. S. Augustinus, L. XXII, *de Civ.*, c. 22, ait : « Contra milleformes dæmonum incursus, quis innocentiâ suâ fidit? Quandoquidem ne quis fideret, etiam parvulos baptizatos, quibus certè nihil est innocentius, aliquando sic vexant ut in eis maximè, Deo sinente, ista monstretur hujus vitæ flenda calamitas et alterius desideranda felicitas. » S. Chrysostomus, *Hom.* 41, *in Acta* post med., ait : « Dæmon non prohibet regnum cœlorum assequi : licèt cooperetur, invitus quidem : cooperatur autem, faciens habentem se continentiorem : peccatum autem ejicit.» Probatur 3° ab exemplis in quibus magni servi Dei possessione dæmonum non solùm purgati, sed etiam probati et purificati sunt. Talis fuit Stagirius magnæ perfectionis Monachus, quem possessum a dæmone consolabatur S. Chrysostomus L. 2, *de Prov.*, sub init., dicens : « Quæ enim utilitas, quæso te, a dæmone non corripi, si omnis conversatio et diligenter exacta et rite conclusa fuerit. » Talis fuit Abbas Alexander de quo Rosweidus *in vit. Patr.*, l. x, c. 22, ex Joan. Moscho refert quòd per decem ante obitum dies a dæmone arreptus contra eum strenuè certaverit et demum in pace occubuerit. Talis fuit illa magnæ virtutis femina, quam a dæmone arreptam S. Cuthbertus liberavit et liberaturus eam innocentem esse asseruit, teste ven. Bedâ t. 3, *in ejus vitâ*, c. 15. 4° Rationem dat Cassianus l. c., quia bonum est, patienter pati et humiliari, cujus utriusque occasionem possessio diabolica etiam sanctis subministrat. Accedit quòd etiam propter peccata levia subinde pœna possessionis diabolicæ ad purgandam animam incurri possit. Ergo nullus quantumvis justus ab hac pœnâ, sicut nec ab omni peccato levi exemptus est : imo licèt in animas sanctas nonnisi leviores, inter leves, culpæ cadant, merentur tamen illæ pœnam purgatorii, quæ meliùs per possessionem dæmonis exsolvi potest.

§ 217.

POSSESSIO DIABOLICA ANIMARUM SANCTARUM RARA EST.

Hæc tamen *possessio* diabolica nonnisi *rarò* servis Dei et animabus *sanctioribus* accidit, maximè ut præcisè probentur et perficiantur. Colligitur hoc 1° ex sacris litteris in quibus, licèt multa legamus de servorum Dei etiam per dæmones probationibus, ut perficiantur, nusquam tamen reperimus aliquem illorum per dæmonum possessionem probatum esse, quin imò positivè habemus quòd cùm Deus quasi summum patientiæ exemplar in Job exponere vellet, data Satanæ eum affligendi liberalissimâ potestate, facta tamen est exceptio, II, 6 : *Verumtamen animam illius serva*, quod post Cassianum, *Collat.* VII, c. 12, Pineda in Job ita explicat : « Sed vetitum tibi esse noveris, ne in ejus vitam quidquam moliaris : neque animum qui sui arbitrii est intellectumve obruas et partes organaque corporis rationi ministrantia occupes, aut a recto statu dejicias. » Quod idem est, ac ne illum possideas et rationis usum impedias. 2° Hoc innuunt PP. S. Augustinus, L. X, *de Civ.*, c. 22, et Cassianus, *Collat.* VII, c. 27 et 28, § 207, qui asserunt nonnisi ob peccata, saltem ut plurimùm, uti Gazæus, *ad Cassiani Collat.* VII, notat, punienda, Deum possessionem diabolicam permittere. 3° Ratio est : quia status arreptitii valde impedit exercitium perfectionis, uti ex recensendis mox impedimentis apparebit et satis apparet ex perturbato et everso, in illo statu, usu rationis, qui tamen ad augenda merita et perfectionem per ea promovendam, omnino requiritur, qui est totus finis animas sanctas per diabolicas vexationes probandi et perficiendi : atque hæc est ratio cur animæ sanctæ potiùs per obsessionem probentur et perficiantur ; possessionibus verò, vel rarò admodum vel nonnisi ex parte et transeunter : quod vix ad propriam possessionem sufficit.

POSSESSIO TEMERÈ PETITUR.

Schol. I. Proinde imprudenter et temerè nonnullæ personæ spirituales, maximè feminæ, sub prætextu pro Christo patiendi, a Deo petunt ut dæmoni possidenti tradantur vel nonnunquam, ex suggestione dæmonis transformantis se in Angelum lucis, putantes hanc esse voluntatem Dei, dæmoni ultrò suî potestatem faciunt et de facto ab illo arripiuntur. Temerè tales procedunt, dum posthabito, vel non quæsito majorum suorum consilio, ipsæmet sibi a Deo in scholâ perfectionis progrediendi modum juxta suam propriam voluntatem assignare volunt, idque per dæmoniacas vexationes possessorias; non considerantes, præter impedimenta in spiritu progrediendi, mala etiam culpæ, quæ a diabolo incessanter contra Dei honorem et salutem nostram intentantur; quasi verò Deo perfectiora media non suppetant, quibus securiùs virtutum incrementa obtineri valeant. Nec prosunt exempla nonnullorum Sanctorum, quæ magis admiranda quàm imitanda sunt et specialem Spiritûs S. impulsum supponunt.

QUID DÆMON IN POSSESSOS POSSIT.

Schol. II. Ut autem temeritas sibi vel aliis possessionem diabolicam optandi constet, juvat illa mala indicare quæ dæmon possesso inferre potest. Igitur 1° dæmon impedire potest sensus externos illius quem possidet: uti constat, *Matth.* IX, 32 et XII, 22; *Marc.* VII, 32 et IX, 16; *Luc.* II, 14, ubi Christus D. liberavit et sanavit mutum, dæmonium habentem, et cæcum simul ac mutum, nempe a dæmone possidente his sensibus impeditum, uti Maldonatus exponit. 2° Dæmon sensus internos possessi maximè phantasiam et imaginationem immutare potest: uti, *Matth.* VIII, 28; *Marc.* V, 2; *Luc.* VIII, 27; *Act.* XVI, 16 et XIX, 16, liberavit et sanavit Christus dæmoniacum, imò duos dæmoniacos, qui nudi habitabant in sepulcris et montibus, sæviebant in transeuntes per viam et in seipsos, clamabant quæ ipsi nesciebant: uti et S. Paulus liberavit puellam pythonissam habentem spiritum divinationis: alius verò dæmoniacus ferox insiliit in falsos exorcistas Judæos, loquente simul dæmone per ipsum, utendo scilicet organis locutoriis et linguâ eorum ad voces formandas et sermocinandum. 3° Cum phantasiâ ita immutatâ et perturbatâ, etiam appetitus sensitivus possessi immutari et ad iram, tristitiam, odium, amorem

etc. potenter impelli potest, uti phreneticis contingit et patet ex paulò ante citatâ historiâ evangelicâ. 4° Dæmon in sanitatem et vitam corporalem possessi multa et atrocia agere potest : uti, præter allegata constat ex *Matth.* xv, 22, ubi Chananææ filia dicitur a dæmonio male vexata. Et *Luc.* xiii, 11, alia mulier dicitur habuisse spiritum infirmitatis, 18 annis, ita ut tota curva nec oculos ad cœlum levare posset. 5° Dæmon in animam hominis possessi ejusque potentias spirituales, intellectum et voluntatem nihil quidem immediatè facere et destruere, nec eam in animam bruti transmutare, nec in aliud corpus transferre, nec potentias suas spirituales ei auferre, nec actus intellectûs et voluntatis in suî compote impedire potest : nihilominus actus potentiarum spiritualium animæ impedire vel mediatè et indirectè multipliciter immutare valet, nimirum impediendo et perturbando phantasmata, unde intellectus obfuscari potest ut in scrupulosis, melancolicis, vel etiam obrui ut in dormientibus, ebriis et phreneticis : unde dum mens plenè obruitur, a cujus indifferenti judicio libertas dependet, hæc etiam in voluntate deficit ; quoties verò indifferentia judicii manet, manet etiam libertas, licèt vehementer agitata ; uti visum est in Saule et apparet in arreptitiis, quando dicunt et agunt quæ ipsi nesciunt vel impotes suî faciunt et loquuntur. Unde bene notat S. Thomas, c. 1, q. 3, a. 2, quòd solus Deus voluntatem etiam liberam efficaciter inclinare et movere possit ; angelus verò solùm per modum suadentis per phantasmata et per modum excitantis per passiones in appetitu commotas, *non tamen ex necessitate : quia voluntas semper remanet libera ad consentiendum vel resistendum passioni.* 6° Universim dæmon nihil facere potest nisi per motum localem et applicando activa passivis : quia verò causarum naturalium et virtutum earum perfectiorem longè quàm nos cognitionem habet et modum artificiosæ applicationis cum maximâ motûs agilitate optimè novit, ea quæ in possessos facit et facere potest, naturæ vires ab eo adjutas non excedunt.

§ 218.

PRIMUM REMEDIUM CONTRA POSSESSIONEM : USUS MEDICINÆ.

Si quis igitur a dæmone *possessus* reperiatur, patienter quidem ferre ac cum divinâ gratiâ, ex hoc exercitio, quamdiu durat, proficere debet : interim tamen etiam sanctum et ad

perfectionem expedientissimum est ut cum debitâ resignatione, per modos et *media* humana et divina, Deo accepta, liberationem procuret : quorum præcipua hìc modò assignanda sunt. *Primum* proinde *remedium* vel adminiculum est juvari per *curationem medicam*, in quantum sine periculo et cum aliquo profectu humores a dæmone alterati et perturbati corrigi possunt. Potest enim contingere quòd dæmon morbo quidem a se illato, sed ceteroquin naturali, uti hypocondriâ vel epilepsiâ torqueat : potest etiam fieri ut dæmon non permittatur medicamentis obsistere vel morbum renovare, aut novum inferre, maximè si media spiritualia simul adhibeantur : potest etiam esse quòd Deus nonnisi independenter et neglectâ medicinâ dæmoni possessum torquere permiserit, sicuti etiam Saul meliùs habebat et spiritus malus ab eo recedebat, Davide citharam pulsante, quo concentu passio et humor melancolicus mitescebat. Ergo, concludit Valesius, L. C., *non erit semper satis*, fugasse dæmonem, nisi morbum etiam cures. Qui si sit per medicinam omninò incurabilis, tum demum omittenda erit.

QUOMODO MEDICINA ADHIBENDA.

Scholium. Theologi passim consentiunt, remedia naturalia nullam habere vim directè ad dæmonum expulsionem, sed a summum indirectè et dispositivè modo dicto. Et Brognolus, p. 1, c. 3, a. 5, q. 19. *Suæ manud. exor.*, acriter meritò invehit tam contra Medicos qui, agnitâ dæmonis possessione, contendunt se solùm per artem medicam dæmonem abigere, quàm contra Exorcistas, qui sese ingerunt in medicando possessum remediis naturalibus : uterque debet cooperari, prout potest; neuter autem temerè in alienam messem falcem mittere.

§ 219.

SECUNDUM REMEDIUM : PURGATIO CONSCIENTIÆ.

Secundum remedium est *purgatio conscientiæ*, et quidem si

sit peccator, per confessionem generalem et deinde cum emendatione frequentem usum Sacramenti Pœnitentiæ : si tepidus sit, per renovationem fervoris in excercitiis quotidianis et ex professo per aliquot dies recollectionis, cum boni Directoris consilio : si perfectioni studeat, se curiosè perscrutando an non fortè peccatum aliquod etiam veniale aut passio in eo lateat, ad cujus purgationem malum hoc evenit, quæ proinde studiosè eradicanda sunt : ante omnia verò cavendum ne possessus in nova peccata iræ, impatientiæ, desperationis etc. labatur; licèt enim sæpe dæmon hæc in possesso excitet, sæpe tamen ipse resistere potest et debet. Faciat igitur ut Magdalena, quæ si ob sua peccata a dæmone possessa est, ob dolorem, ut videtur, de peccatis suis a Christo liberata fuit. *Luc.* VIII, 2. Vide Delrio.

§ 220.

TERTIUM REMEDIUM : USUS SS. EUCHARISTIÆ.

Tertium remedium est prudens et devotus *usus SS. Eucharistiæ ac Missæ auditio.* Ita decrevit Concilium Arausicanum I. a. 441, can. 14 : « Energumeni jam baptizati, si de purgatione suâ curent et se sollicitudini Clericorum tradant monitisque obtemperent, omnimodè communicent, Sacramenti ipsius virtute, vel muniendi ab incursu dæmonum quo infestantur vel purgandi, quorum jam ostenditur vita purgatior.» Et abbas Serenus apud Cassianum, *Collat.* VII, c. 30 : « Communionem energumenis sacrosanctam a senioribus nostris nunquam meminimus interdictam. Quinimo si possibile esset, etiam quotidie eis impertiri eam debere censebant. Nec enim, secundùm Evangelii sententiam, quam incongruè huic sensui coaptastis : *nolite sanctum dare canibus :* ad dæmonis escam sacrosancta communio et non potiùs ad purgationem ac tutelam corporis animæque pervenire credenda est, quæ ab homine percepta, eum, qui in membris suis insidet, spiritum,

seu in ipsis latitare conatur, velut exurens fugat incendio. » Hinc etiam Rituale Romanum *de Exorcis.*, explicans mentem et praxin Ecclesiæ, præscribit : « Admoneatur obsessus, si mente et corpore valeat, ut... sacrâ confessione et communione sæpiùs ad arbitrium Sacerdotis se communiat. »

PRUDENTIA IN HOC USU EXHIBENDA.

Scholium. Dictum est, *prudens* usus SS. Eucharistiæ, ita ut judicio boni Directoris temperetur frequentia communionis pro ratione dispositionis physicæ vel moralis. Nec enim physica dispositio usum hunc admittit, quando arreptitius actu suî impos aut furiosus est, excepto articulo mortis : nec dispositio moralis frequentem hunc usum permittit, nisi pro mensurâ conscientiæ plus minùsve puræ : sicuti enim non est ratio cur talis energumenus per pœnitentiam bene dispositus privetur illo usu SS. Eucharistiæ, quo sanus gauderet, maximè, si solùm ad probationem vel purgationem leviorum delictorum patiatur; ita etiam non est ratio cur sub prætextu possessionis magis nunc frequentet, quàm aliàs frequentaret.

§ 221.

QUARTUM REMEDIUM : ORATIO CUM JEJUNIO.

Quartum remedium est *oratio cum jejunio :* uti patet ex *Matth.* XVII, 20. *Hoc genus dæmoniorum non ejicitur, nisi per orationem et jejunium.* Ubi Christus saltem pro casu difficiliori hoc remedium præscribit, quod proinde a fortiori pro casu faciliori efficacissimum erit : et si Christus hoc requirit a Ministro expulsionis, multò magis possesso expediet, de cujus liberatione immediatè agitur. Unde S. Chrysostomus, *Hom.* 58 : « Nec mihi ea quæ rara sunt dicas, quòd scilicet absque jejunio ejecti dæmones aliquando fuerint : si enim unus aut alter sic expulit, impossibile tamen est, si quis id patitur et in deliciis vivit, ab hoc furore liberari : ægrotis enim jejunio maximè opus est... Quamvis non jejunio solùm, sed oratione quoque ac multò magis oratione opus sit. »

EXPLICATUR.

Scholium. Ad orationem spectat implorare preces justorum, maximè Angelorum et Beatorum et præcipuè Reginæ Angelorum et Sanctorum omnium atque ad sanctuaria confugere. Sicut et ad jejunium quævis mortificatio interna et externa et alia opera satisfactoria, ac eleemosynæ spectant. Exempla dat Delrio. L. 6, c. 2.

§ 222.

QUINTUM REMEDIUM : SACRAMENTALIA. — INVOCATIO NOMINIS JESU.

Quintum remedium sunt *sacramentalia* vel ab Ecclesiâ ad coercendos dæmones instituta : quorum præcipua sunt : I *Invocatio nominis Jesu. Marc.* XVI, 17. *In nomine meo dæmonia ejicient. Luc.* X, 17. *Etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo, Act.* XVI, 18. *Præcipio tibi in nomine Jesu Christi, exire ab eâ.* Ut enim S. Bernardinus, t. 2, *Serm.* 49, ait : « Nec mirum, si per hoc nomen dæmones expelluntur, cùm ejus fortitudinem et terrorem sustinere non possint. »

SIGNUM S. CRUCIS.

II. *Signum S. Crucis*, quod quantæ virtutis sit, docet Apostolus, *Coloss.* II, ubi cum, 14, dixisset Christum delevisse quod adversus noserat chirographum, *affigens illud cruci*, subdit, 15 : *Et exspolians principatus et potestates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.* Quod Origenes, *Hom.* 8, *in Jos.* explicat : « Domini nostri Jesu Christi crux gemina fuit, hoc est, geminâ ratione et duplici constat : quia visibiliter quidem filius Dei in carne crucifixus est : invisibiliter verò in eâ cruce diabolus cum principatibus suis et potestatibus affixus est cruci... Non tibi hoc videbitur verum, si

tibi horum testem produxero Apostolum Paulum? *Exspolians principatus* etc. »

RELIQUIÆ SANCTORUM.

III. *Reliquiæ Sanctorum;* sic enim sola S. Petri umbra *vexatos a spiritibus immundis liberabat. Act.* v, 16. Et per sudaria et semicinctia S. Pauli *spiritus nequam egrediebantur. Act.* xix, 12. Et S. Chrysostomus *Hom.* 7, *de Machabæ.,* ait : « Dæmones... ubi coronatorum Martyrum corpora viderint posita, longè illico a conspectu eorum pavidi fugiunt et absiliunt. »

AQUA BENEDICTA.

IV. *Aqua benedicta*, quæ, teste Alexandro, l. c. *Aquam* xix, *de consecr.*, d. 3, « insidias diaboli avertit et a phantasmatum versutiis homines defendit in virtute Spiritûs S. divinis precibus per ministerium Sacerdotibus divinitus collatum : *in nomine meo dæmonia ejicite.* » Unde etiam Ecclesia in benedictione hujus aquæ rogat effectum divinæ gratiæ ad abigendos dæmones.

AGNUS DEI.

V. *Agnus-Dei* a Papâ benedicti, per quem in eorum benedictione ita orat Ecclesia : *ut virtutem accipiant contra omnia diaboli tentamenta, et ut eos portantibus nulla sævitia diabolica noceat.*

EVANGELIA GESTATA ET RECITATA.

VI. *SS. Evangelia* sive recitata sive collo appensa ex consuetudine Ecclesiæ vim habent contra dæmones. Unde S. Augustinus, *Tr.* vii, in *Joan.*, morem applicandi Evangelium ægrotis laudat : et in Rituali pro Exorcismis præscribitur

recitare Evangelia, præcipuè initium Evangelii S. Joannis et ex c. XVI S. Marci cum X et XI S. Lucæ. Illud tamen cavendum ne in hac gestatione sicut et Reliquiarum, superstitiosa, v. g. quòd bursa hujus vel illius coloris aut figuræ sit, interveniant.

§ 223.

SEXTUM REMEDIUM : EXORCISMI.

Sextum remedium sunt *exorcismi* sacri quibus dæmones adjurantur sive in nomine Domini præceptoriè compelluntur ad deserenda possessa hominum corpora. Hæc potestas semper fuit et adhuc est in Ecclesiâ tum extraordinaria seu gratia gratis data, quæ ad gratiam miraculorum reducitur, tum ordinaria penes ministros Ecclesiæ qui Ordinem Exorcisatûs habent. Constat 1° ex S. Scripturâ : nam, *Matth.* X, 1; *Marc.* III, 15; *Luc.* IX, 1. Christus Apostolis potestatem ejiciendi dæmones dedit et confirmavit. *Luc.* X, 17. Et fidelibus universim obtulit. *Marc.* XVI, 17. Et S. Paulus Pythonissæ dæmonem adjuravit et ejecit. *Act.* XVI, 18. Quæ potestas non solis Apostolis, sed et eorum successoribus ac crediturîs per ipsos facta fuit, non vi sanctitatis personalis seu ut gratia miraculosa, cùm, *Matth.* VII, 22, legamus multos dæmonia ejecturos, quibus tamen in judicio Dominus dicet : *Quia nunquam novi vos.* Nec indifferenter tamen omnibus adjurare licet, sed illis solùm, qui vel extraordinariè a Deo vel ordinariè ab Ecclesiâ per Ordinem Exorcistatûs ad hoc destinati sunt; uti apparet ex *Act.* XIX, 15, ubi per dæmoniacum aliqui pravi Exorcistæ intrusi graviter puniti sunt. 2° Concilia et Patres eamdem traditionem catholicam confirmant, quam et Ecclesia in suis ritualibus adhucdum retinet et praxis liberationis hoc modo factæ ostendit qualis extra Ecclesiam nullibi gentium reperitur : uti S. Cyprianus ad Demetrianum ethnicum Proconsulem scribit: « O si audire velles et videre, quando a nobis adjurantur et torquentur dæmones spiritualibus flagris et verborum

tormentis de obsessis corporibus ejiciuntur! quando ejulantes et gementes voce humanâ et potestate divinâ flagella et verbera sentientes, venturum judicem confitentur. Veni et cognosce vera esse quæ dicimus. » Quod etiam testatur Lactantius. L. 2 *Inst.*, c. 15.

Scholium. Theologi communiùs docent effectum ejiciendi dæmones in Exorcismis esse non solùm ex *opere operantis,* sed ex *opere operato :* quod illi a potiori assumere debent, qui volunt Ordinem Exorcistatûs cum reliquis Ordinibus minoribus esse verum Sacramentum.

§ 224.

REGULÆ PRO EFFICACI USU EXORCISMI.

Ut verò remedium sacrorum Exorcismorum *efficax* sit, nonnulla ab Exorcistâ necessariò observanda sunt, quæ P. Pinamonti *in Exorcistâ rite edocto* fusiùs exponit.

UTENDUM EXORCISMIS AB ECCLESIA PRÆSCRIPTIS.

Et I. quidem Exorcista uti debet *Exorcismis* ab Ecclesiâ *approbatis* in Rituali Romano per Paulum V vel unicè vel præcipuè vel certè quatenus alii cum illis conveniunt : quatenus non modo ut Minister ab Ecclesiâ constitutus, sed etiam verbis a Vicario Christi præscriptis procedat, maximè cùm in aliis sine numero et prolixis Exorcismis incertæ auctoritatis subinde reperiantur apocrypha, vana et nullius sanæ doctrinæ, ne iis quidem omnino exceptis, quæ habentur ad calcem Sacerdotalis Romani, cujus libri collectio nec speciali gaudet approbatione pontificiâ, nec semper ex certis et probatis Auctoribus procedit.

FIDES EXORCISTÆ ET EXORCIZATI.

II. Vis Exorcismorum ex institutione Christi non in alio quàm in *plenissimâ fide* tum *Exorcistæ*, tum *Exorcizati* sub nomine Jesu Christi constituenda est : id quod expressè in Evangelio tanquam necessarium et sufficiens requiritur. *Marc.* XVI, 17. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur.* Et, *Matth.* XVII, tribuitur discipulorum modicæ fidei, quòd dæmonium ejicere non potuerint, 19. *Propter incredulitatem vestram :* item propter incredulitatem maximam illius populi, 16. *O generatio incredula.* Et propter incredulitatem patris illius dæmoniaci. *Marc.* IX, 22. *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* Neque ex hoc inferre licet exorcismos, orationem et jejunium esse superflua, si totus effectus fidei tribuatur : nam Exorcismus requiritur ut illa dispositio fidei effectum habeat ex *opere operato :* oratio verò et jejunium est dispositio mediata, quia oratio fidem auget, unde pater dicti dæmoniaci subjunxit : *Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam :* et Apostoli, *Luc.* XVII, 5, orârunt : *Adauge nobis fidem.*

PROCEDENDUM PER MODUM COMPULSIONIS.

III. In Exorcismis procedendum est per modum *compulsionis* cum superioritate ac increpatione, minimè autem deprecatoriè nec ullo modo inferioritatem aut amicitiam indicando. Cujus exemplum nobis dedit Christus. *Matth.* XVII, 17. *Et increpavit illum Jesus et exiit ab eo dæmonium.* Et S. Thomas, 2, 2, q. 90, a. 2, docet : « Duplex est adjurandi modus; unus quidem per modum deprecationis vel inductionis ob reverentiam alicujus sacri : alius autem per modum compulsionis. Primo autem modo non licet dæmones adjurare; quia ille modus adjurandi videtur ad quamdam benevolentiam vel amicitiam pertinere, quâ non licet ad dæmones uti. »

EXORCISMIS SOLUM AD EJICIENDOS DÆMONES UTENDUM.

IV. In Exorcismis prædicto adjurationis modo tantùm in *finem ejiciendi dæmones* utendum est, quia in hunc præcisè finem a Christo universaliter Ministris ab Ecclesiâ designandis potestas promissa et data fuit, juxta illud, *Matth.* x, 1 : *Dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos.* Et S. Thomas, *Cit.* a. 2, addit : « Non tamen licitum est eos adjurare ad aliquid ab eis addiscendum vel etiam ad aliquid per eos obtinendum : quia hoc pertinet ad aliquam societatem cum ipsis habendam. » Et ad 3 addit : « Sed quòd aliquis adjurando dæmones repellat, hoc est ab eorum societate recedere. »

ADMINICULIS ETIAM ET REMEDIIS UTENDUM.

V. Cum *discretione* etiam utendum est his quæ ad finem ejiciendi dæmonem conducunt : discernendo in quo vis præcipua Exorcismorum scilicet cum fide in adjuratione sub nomine Jesu vel SS. Trinitatis consistat, et quænam sint adminicula, § 219, exposita.

QUALIS FIDES REQUIRATUR.

Schol. I. Sub nomine *fidei* ad efficaciam Exorcismorum requisitæ : 1° Intelligitur fides strictè talis, quâ actu intellectuali credimus Christum Deum omnia posse, simulque promisisse dæmonum expulsionem, semper quando a suis ministris in nomine suo jubetur et expedit; 2° Sub nomine fidei latè sumptæ et consequenter etiam fiducia et spes comprehenditur additque actum voluntatis, quo affectivè in Domino Jesu certificamur quòd exorcismus suum effectum obtenturus sit; 3° Subinde etiam accedit aliqua inspiratio per specialem instinctum, licèt non necessaria, quòd effectus absolutè secuturus sit : verùm communiter sufficit *fides* sub tacitâ conditione, si effectus expediat et dispositio in nobis non deficiat; 4° Licèt fides sine charitate sufficere possit, uti colligitur ex I *Cor.* xiii, 2, sæpe tamen charitas ad effectum conducit, cùm ad fidei pleni-

tudinem proficiat; 5° Licèt communiter fides tam ministri quàm vexati requirenda sit : sæpe tamen plenitudo et superabundantia fidei sive in solo ministro, sive in solo vexato, sive in patre ejus vel alio defectum alterius supplet.

QUALIS ADJURATIO COMPULSORIA ESSE DEBEAT.

Schol. II. Adjuratio *compulsoria* præscripta debet quidem esse gravis et severa, sed non talis ut iram, furorem et superbiam redoleat : nec enim superbus per superbiam, sed per humilem superioritatem, Ministrum Christi decentem, humiliandus est. Unde etiam in Rituali nihil præscribitur de dæmone alapis, flagellationibus, sputis, pedum calcatione, suffitibus graveolentibus rutæ, cornuum, stercoris caprini, vexando ; quia per hæc magis possessus quàm dæmon possidens cruciatur : et si directè intendatur per vim hanc physicam et corporalem expulsio dæmonis, erit superstitio; si verò hæc moderatè et quasi cæremonialiter ad exprimendum contemptum dæmonis fiant, tunc certè efficaciùs juxta Christi exemplum sola verba increpatoria sufficiunt ; et nonnulla Sanctorum exempla ex speciali impulsu processerunt, sicuti et fumus certi piscis. *Tob.* VI, 8. Juxta multos tantùm moraliter et per modum signi concurrit, Angelo solo pro illo eventu dæmonem removente; præterquam quòd illa species hujus piscis, a quo fortè dæmoni specialis horror in pœnam a Deo inditus est, nobis adhuc incognita sit : et circulus Salomonis, adjectâ herbâ quâdam ad nares dæmoniaci cum recitatione adjurationis, a Josepho, l. 8. *Antiq.*, c. 2, descriptus fidem omnem non meretur.

ABUSUS IN EXPULSIONE VITANDI.

Schol. III. Cùm ex dictis Exorcismi solùm ad expellendum dæmonem adhibendi sint, ideo meritò a Rituali tacitè et ab aliis Auctoribus expressè sequentes abusus rejiciuntur. 1° Vitanda est omnis vana curiositas aliquid a dæmone sciendi et inusitatum videndi : in quo absque parvitate materiæ graviter peccatur juxta Castropalao. P. 4, tr. 14, d. 4, punc. 3, n. 8. Quia cùm in his dæmon ad dicendam veritatem cogi non possit, datur illi occasio gravem errorem aut malum inducendi. 2° Vitanda est omnis interrogatio etiam ob magnum bonum a dæmone, quæ ad finem expulsionis illius nil confert; quia ad has quæstiones Exorcista nullam potestatem habet. 3° Vitanda est frivola illa interrogatio a dæmone an hominem possideat : quia hoc per alia signa rite observata sufficien-

ter cognosci potest. 4° Vitanda est omnis extra rem loquacitas ipsius dæmonis et jubendus est ut ad interrogata tantùm respondeat, juxta Rituale et exemplum Christi. *Marc.* I, 25, et *Luc.* IV, 35. *Obmutesce et exi ab eo.*

QUÆNAM QUÆSTIONES FIERI POSSINT.

Schol. IV. Interrogatio tamen fieri potest de numero et nomine spirituum vexantium, de tempore quo ingressi sunt, de causâ et modo et aliis hujusmodi, v. g. an ob operam magicam, quo casu signa revelare debent ut comburantur : jubendi etiam sunt, ut diem et horam exitûs sui promittant sub certo signo dando v. g. hanc lucernam exstinguendi : quæ omnia ab Ecclesiâ præscribuntur et Christus ipse, *Luc.* VIII, 30, quæsivit a diabolo : *Quod tibi nomen est?* Et *Marc.* IX, 20, interrogavit patrem dæmoniaci : *Quantum temporis est ex quo ei hoc accidit?* Quæ omnia ad ejectionem faciliori et connaturaliori modo conducunt : unde, ad veritatem dicendam, dæmonem cogi bene sperare licet : si tamen is in his minutiis respondere renuat, non nimiùm cum dispendio temporis insistendum, sed ad substantialia procedendum est : omnino verò ut inania et frivola omittenda sunt, quæ in aliquibus Exorcismis vel etiam in Sacerdotali habentur et meritò in Rituali omissa sunt : uti exigere juramentum a dæmone, sub excommunicatione illi præcipere, mittere eum in stagnum ignis per centum annos, adjurare per nomina Dei minùs ordinaria et per creaturas non specialiter sanctas; nomen dæmonis in schedulâ descriptum novo igne comburere : per fictas reliquias et verba fallacia probare an verè dæmon sit etc. : quæ ad praxin non sunt deducenda.

§ 225.

AN DÆMONEM SUPERIOREM AD EJICIENDOS INFERIORES ADJURARE LICEAT.

Præter modò dicta, nonnulla alia pro recto usu Exorcismorum *cavenda* vel *observanda*, quæ ab Auctoribus in dubium vocantur, resolvit P. Reguera, *Th. Myst.*, t. 1, p. 737. Et quidem I. non licet adjurare dæmonem superiorem ut alios inferiores expellat; nam si dæmon sit extra corpus possessi,

per se loquendo, Exorcismorum potestas ad eum se non extendit : si sit intra possessum Exorcismus sine ejus operâ satis efficax est ut et superiorem et inferiores dæmones expellat, uti notat Pinamonti, c. VII, l. c.

AN DÆMON EJECTUS AD CERTUM LOCUM RELEGARI POSSIT.

II. Exorcista non potest adjurare dæmonem ut ejectus ad hunc vel illum *locum* vadat, ubi minùs nocere possit, quia de hac potestate Exorcistæ neque ex Evangelio, neque ex ordinatione ejus, neque ex Rituali aliquid constat : ad summum, Deum pro hoc orare potest, licèt meliùs providentiæ divinæ relinquat. Exemplum S. Raphaelis Archangeli relegantis dæmonium in deserto superioris Ægypti, *Tob.* VIII, 3, et nonnullorum Sanctorum in sequelam ab omnibus trahi nequit, illud solum præcipiendum illi est ut non ampliùs redeat, juxta Rituale, et exemplum Christi, *Marc.* IX, 24. *Ego præcipio tibi, exi ab eo, et ampliùs ne introeas in eum.* Nec illud omnino probatur quòd dæmoni offerenti egressum ex homine, ingressus in alium permittatur : quia hoc modo potestati ejiciendi dæmones, absolutè Ecclesiæ concessæ injuria fieret; nec facienda sunt mala ut bona eveniant : imò nequidem conditio intrandi in porcos dæmoni concedenda est, quia hanc permissionem ob speciales fines suæ providentiæ Christus illis dedit. *Luc.* VIII, 32.

AN EXORCISTA DÆMONEM IN INFERNUM DETRUDERE POSSIT.

III. Exorcista dæmonem per adjurationem *in infernum detrudere* nequit, nec licet ei annuere petenti, non detrudi in infernum, si exeat, quia hoc iterum excedit potestatem Exorcistæ, sed munus est Dei supremi judicis : nec exemplum Christi, l. c., v. 31, prodest, tum quia ille solus *habet claves mortis et inferni ; Apoc.* I, 18, tum quia ad dictam petitionem pro nost o exemplo Chr stus nihil respondit, sed tantùm præ-

cipiebat spiritui immundo *ut exiret ab homine*, 8-28. Ad summum hæc concessio ab eo fieri posset, cui ex speciali Dei privilegio commissum esset mittere diabolum quò vellet.

AN CRUCIATUS EJUS AUGERE.

IV. Exorcista dæmones possidentes novis cruciatibus ad pœnam damnationis substantialem pertinentibus afficere nequit : quia cùm sint in termino, ad augmentum novæ pœnæ essentialis nihil ampliùs demereri possunt. Potest verò novis pœnis accidentalibus eos per Exorcismos terribiliter torquere, tum quia superbus hic spiritus ægerrimè Ministro Dei subjicitur, tum quia acerbissimè increpatur, contemnitur et in nomine Jesu conculcatur; tum quia illi dies judicii, quem summopere exhorret, objicitur et exire ex possesso invitus cogitur. Unde Rituale præscribit : « Quando pervenerit Exorcista ad comminationem, eam iterum sæpius proferat, semper pœnam augendo : ac si videat se proficere, in ipsâ perseveret per duas, tres, quatuor horas et ampliùs, prout poterit, donec victoriam consequatur. » In ipsis Exorcismis ita urgendo : « Quia quantò tardiùs exis, tantò magis tibi supplicium crescit. » Preces terminando præter solitam Domini Jesu expressionem, per illam clausulam : « Qui venturus est judicare vivos et mortuos et sæculum per ignem. » Quod totum confirmatur, *Luc.* VIII, 28, in illo dæmoniaco ubi cùm dæmon dixisset Christo : *Obsecro te, ne me torqueas*, S. Evangelista pro ratione addit : *Præcipiebat enim spiritui immundo, ut exiret ab homine.*

CUR ALIQUI DÆMONES EXORCISMIS MAGIS RESISTANT.

Schol. I. Dubitari etiam solet, cur aliqui dæmones sint potentiores ad resistendum exorcismis quàm alii. Responderi potest rationem unicam et præcipuam esse quòd vel in Exorcistâ vel in exorcizato debita desit dispositio : licèt enim, ceteris paribus, major potentia, malitia, astutia, numerus et diuturnitas possidentium

dæmonum ad hoc aliquid conferre possit : quia tamen promissio Christi est absoluta et unicè modificatur, si debita dispositio non desit et liberatio expediat, hujus defectus pro præcipuâ ratione meritò assignatur. Potissimùm autem præter alias dispositiones § 221 explicatas, in excitandâ fide laborandum est, quâ feliciùs et citiùs optatus effectus obtineri poterit.

AN EFFECTUS EXORCISMORUM SIT INFALLIBILIS.

Schol. II. Ejectio dæmonum per exorcismos, supposità debità dispositione, frequenter quidem effectum suum sortitur, sed non omnino infallibiliter, quia aliquando possessio diabolica ad profectum animæ, licèt rarò expedit, uti docet S. Augustinus, L. 83, *Quæst. in* 79, in fin. : « Cùm non cedunt his signis hujusmodi potestates, Deus ipse prohibet occultis modis, cùm id justum atque utile judicat... vel ad confundendos malos, cùm eos oportet confundi... vel ad admonendos bonos, ut proficiant in fide atque ista non jactanter, sed utiliter possint. »

§ 226.

OBSESSIO QUID?

Quintò. Denique purgatio passiva partis sensibilis perficitur per *dæmonum obsessionem*, per quam dæmon non intra hominem existens sed ab extra eum modo extraordinario, sensibili et exteriùs tentare et vexare ac cruciare per semetipsum permittitur.

QUOT MODIS FIAT.

Scholium. Vexatio per *obsessionem* diabolicam variis modis fieri potest : 1° Per formidabiles visiones et obscenissima objecta etc. hominum oculos; 2° Per horrificos clamores, turpia et blasphema etc. verba, aures; 3° Per acerbissimos cruciatus, verbera etc. totum corpus; 4° Per varias tentationes phantasiam et consequenter animam tentando. De quo jam aliqua dicta sunt et adhuc plura modò dicenda restant.

§ 227.

ANIMÆ ETIAM SANCTÆ SÆPE A DÆMONIBUS OBSIDENTUR.

Satis frequenter fit ut juxta divinam providentiam animæ sanctiores *dæmonum obsessione* acriter purgentur et probentur ut ad statum contemplationis disponantur. Sic innuit 1° S. Scriptura ubi, *Job.* II, 6, Dominus Satanæ potestatem Job obsidendi et cruciandi dedit, dicens : *Ecce in manu tuâ est.* 2° Ita docent PP. S. Gregorius, *in Præf. ad Mor.*, c. 4 : « Inimicus sæviens et sancti viri validissimum pectus debellare contendens, contra eum tentationum machinas erexit : abstulit substantiam, interfecit filios, percussit corpus, instigavit uxorem, amicos ad consolandum adduxit, sed in asperitatem increpationis excitavit... Ecce ad feriendum invictissimum robur inimicus sæviens quot tentationum jacula invenit, ecce quot obsidionum machinamenta circumposuit : ecce quot percussionum tela transmisit. » Similia habent S. Ephrem, L. *de Patient.* et S. Chrysostomus, *Hom. de B. Job.*, qui vexationem SS. Confessorum per dæmones, cruciatibus SS. Martyrum per tyrannos æquiparant. 3° Præter exempla relata et plura alia, singulare est quod Nierenbergius, *in Vit. illust. soc.*, t. 1, de P. Joanne del Castillo refert quòd a dæmone obsessus esset, qui eum proprio ore Deum blasphemare, nemine tamen audiente, faciebat, subinde iconem Deiparæ dæmon per eum comburebat : aliquoties cogebat illum se alapis cædere, usum manuum et pedum impediebat et aliàs crudeliter cruciabat. Et S. Theresia, c. 31 *Vitæ*, narrat quòd sæpe sensibiliter, sæpe intellectualiter a dæmonibus se oppressam viderit, qui tormentis exteriùs et inquietudinibus interiùs eam atrociter divexabant, ita ut aliquando coacta corpore, capite et brachiis se ictibus fœdaret. Quæ quomodo facta sint et explicari possint inferiùs dicetur. 4° Ratio est : Deus frequenter animas etiam sanctas per dæmones exerceri et graviter tentari sinit. Ergo

etiam per obsessionem dæmonum, maximè quia obsessio pura libertatem non tollit, nec profectum spiritualem, sicuti possessio, impedit; sed illam probat, et si inimico obsidenti fortiter resistatur, gloriosam victoriam et coronam comparat.

QUID DÆMON PER OBSESSIONEM FACERE POSSIT.

Schol. I. Obsessioni dæmonum bene tribuuntur illæ operationes, quæ exteriùs ab illis perfici possunt; uti visionibus et fragoribus obsessum terrere, percussionibus et plagis eum ferire : imò etiam per obsessionem dæmon organa visûs et auditûs alterare, humores et spiritus ciere, phantasmata et passiones excitare potest, si modo regulari, penetrando corpus possessi, hæc faciat : si autem utatur despoticè, homine invito, membris illius ad operationes vel pœnalitates irregulares, quæ homini et causæ naturali prudenter tribui non possunt, et operationes ita sunt irregulares, v. g. organa sensuum vitiare, vel uti hominis linguâ ad loquendum illo invito, tunc jam possessio aliqua transiens intervenit : quia non videtur posse fieri quòd dæmon exteriùs positus hominem ita loqui facere possit. Imò curiosè notat Parisiensis p. 3 *de Univ.*, c. 13, quòd dæmones in energumenis loquentes ingratiùs hoc faciant, quàm dum homo ille ex se loquitur, quia homo voce et linguâ propriâ loquitur, dæmon voce et linguâ alienâ : « Quemadmodum, ait, nos longè meliùs utimur pedibus, qui nobis naturaliter sunt, quàm ligneis pedibus. » Quod etiam in ventriloquis observamus, qui verba difficulter proferunt.

QUOMODO DÆMON OBSIDENS IN CORPORA AGAT.

Schol. II. Licèt modum, quo dæmones in corpora agunt, comprehendere non possimus, sufficiat nobis credere quòd ita fiat. Quomodo verò dæmones, qui ubique pœnas inferni secum portant, homines vexare possint et ex quo lucro, gaudio vel alio motivo, explicat Gerson, t. 3, *in Serm. de S. Micha.* sub med. dicens : « Propter perversam quam habent voluntatem, vertunt omnem scientiam in malum : sicut avarus totum suum ingenium applicat ad acquirendum, invidus ad nocendum et detrahendum, luxuriosus ad carnalitatem immundam habendam. Hinc est quòd quantò intellectus eorum est clarior, tantò sunt pejores. » Et S. Thomas in 4, d. 50, q. 2, quæst. 4, ad. 3 docet, dæmones ex solâ malitiâ lætari apparenti gaudio vindictæ contra Deum et homines, licèt revera per consortium damnatorum accidentaliter magis torqueantur.

§ 228.

REGULÆ PRO OBSESSIONE DISCERNENDA.

Ut verò doctrina de dæmonum obsessione ab omni noxiâ æquivocatione libera et solidior sit, ritè distinguendum est inter ea quæ dæmones obsidentes facere possunt, et illa quæ Deus illis facere permittit ac ea quæ vel a morbo naturali, vel propriâ imaginatione proveniunt. Pro quo sequentes *regulas* observare oportet.

REGULA PRIMA PRO MORBIS A DÆMONE ILLATIS.

Primò. Sæpissimè, quæ putantur *dæmonis obsessiones*, non sunt nisi morbi naturales aut naturales imaginationes, vel etiam inchoata aut perfecta amentia. Quare cautè omnino procedendum, usque dum per specialissima signa de obsessione constet: sunt enim morbi, uti epilepsia, hypochondria et in feminis morbus uterinus, qui non parum inusitatos et afflictivos effectus producere possunt, sufficitque sæpe vehemens imaginatio ut quis videatur sibi videre, audire, palpare et doloriferè sentire quæ non sunt, idque multò magis, si læso jam organo usus rationis debilis aut perturbatus fuerit. Quo casu medicus spiritualis præmuniri debet auxilio periti medici corporalis et universaliter concludere non subesse obsessionem dæmoniacam, nisi quando pro causâ naturali prudens judicium vel præsumptio stare nequit. Quo tamen non obstante, etiam hoc exercitium, sive sit morbus naturalis sive opus dæmonis speciale, totum hoc ad profectum animæ nostræ conducere potest.

§ 229.

SECUNDA PRO CRUCIATU PER TACTUM.

Secundò. Etiam *cruciatus corporis* v. g. per verbera et alia tormenta et generaliter per tactum non facilè tribuendi sunt dæmonum obsessioni, cùm sæpe nihil aliud sint, nisi imaginationis naturaliter læsæ fixio; quia tamen contingere potest ut ex speciali Dei permissione, vel ad punitionem malorum vel ad exercitium et meritum bonorum a dæmone immediatè hujusmodi cruciatus homini inferantur; pro discernendâ veritate ad specialia *signa* recurrendum est; qualia sunt 1° Si consideratis a perito etiam *medico* his effectibus causæ puræ naturali prudenter tribui non possint. 2° Ratio *conscientiæ* ipsius patientis habenda est, ut vel punitioni vel exercitio virtutum adscribantur. 3° Si vulnera a dæmone inflicta *miraculosè* subito a Deo sanentur, satis prudenter judicatur de animabus justis, quòd ejusmodi cruciatus et cruciandi modus non sint juxta regulam naturæ ordinariam.

INSTRUMENTA CRUCIATUUM SUBINDE SUNT IMAGINARIA.

Scholium. Notat hìc P. Reguera *in prax. Th. Myst.*, t. 1, pag. 753, quòd aliquando instrumenta, cruciatus et vulnera, quibus dæmon obsidens obsessos vexat, sint physica et realia : aliquando cruciatus et vulnera sunt realia, sed non instrumenta, quæ solùm imaginariè figurantur : aliquando etiam cruciatus et vulnera imaginaria sunt, sed dolor physicè sentitur et vestigium aliquod plagarum physicè manet, perinde ac si cruciatus physici fuissent. Sic ven. Marina de Escobar in 2 p. *Vitæ*, l. 1, c. 48, auctore Pinto Ramirez, de se ait : visam sibi aliquando cruciatam rotâ S. Catharinæ, et addit : « Quanquam hoc ita contigit admodum spiritualiter, et effectus qui manent in misero corpore, sunt perinde ac si realiter passa illos fuissem. Tales sunt dolores magni et meî totius deliquium : brachia præsertim et terga dolore acerbo cruciantur. »

§ 230.

TERTIA PRO CRUCIATU PER VISUM ET AUDITUM.

Tertiò. Eodem modo *infestationes* per *visum* et *auditum* et subinde etiam per *olfactum* et *gustum* sæpe sunt fictiones imaginariæ; possunt tamen etiam esse reverâ exteriùs a dæmonibus obsidentibus productæ, quando audiuntur strepere, loqui, clamare, ululare et oculis cernuntur nunc in figurâ humanâ, nunc ferinâ, nunc monstrosâ et horribili.

AN OBSESSIO SIT SIGNUM FUTURÆ POSSESSIONIS.

Scholium. Thyræus, *de Dæmoniac.*, c. 11, ex Sacerdotali Romano affert, plerumque ejusmodi molestias et infestationes, veluti signa, præcedere futuram possessionem dæmoniacam. Verùm hoc ita accipiendum est, ut dæmon per gradus procedat, prout homo illi non resistit et Deus illi permittit. Unde si quis illi ab initio statim fortis in fide resistat, vix aut nunquam obsessio in possessionem dæmoniacam abibit, sed vel obsessio omninò cessabit, vel saltem mitigabitur, vel obsessus cum illâ, in quantum expedit, proficiet.

§ 231.

QUARTA : OBSESSIO AD PECCATUM TENTAT.

Quartò. In obsessione dæmones quidem ex parte suâ semper vel proximè vel remotè per suas infestationes animas *in peccatum inducere* conantur : hoc tamen præcisè vi obsessionis nunquam assequuntur, nisi accedente sufficienter libero voluntatis hominis consensu, ut illi ad culpam imputetur. Sic conantur dæmones obsessos ad pusillanimitatem, desperationem, odium et illicitum amorem trahere, ideoque terrificas et turpes ac lascivas formas et alia objecta amori, odio, aliisque passionibus excitandis congrua objiciunt, quibus si obsessus

oratione, mortificatione aliisque remediis armatus fortiter resistat, nullam culpam contrahit : si autem consentiat, tunc ad culpam illi imputatur, quia dæmon voluntatem cogere nequit.

QUOMODO PECCATUM OBSESSO IMPUTETUR.

Scholium. Notandum hìc 1° quòd quando dæmon mediatè usum rationis tollit, uti facere potest; tunc illud quod de se peccatum est, desinet esse imputabile; 2° Hoc faciliùs contingit quoad actus inordinatos partis sensitivæ, quæ non est immediatè libera, adeòque ob rebellionem fomitis, ejusmodi tentationum æstu magis excitati, deliberationem rationis prævenire potest; 3° Quando dæmon tantùm est obsidens, non tollit usum rationis vel solùm tentat; consequenter ex defectu usûs rationis impediti libertas obsessi ad peccandum necessaria omnino tollitur : et ideo 4° si quis ex defectu usûs rationis excusationem a peccato prætendat, probari debet quòd vel a dæmone possessus vel per philtrum in amentiam lapsus quoad usum rationis impeditus fuerit.

§ 232.

QUINTA : DÆMON AD QUÆVIS MALA EXTERNA OBSESSUM DEO PERMITTENTE COGERE POSSET.

Quintò. Licèt, excepto consensu voluntatis, dæmones obsidentes obsessos ad quævis *mala exteriùs facienda* et sustinenda physicè *cogere* possent : et licèt respectu peccatorum, maximè valde sceleratorum, vix *malum* sit ad quod ita eos *cogere* non aliquoties permittantur : respectu tamen bonorum, præcipuè perfectorum, aliqua *mala* sunt ad quæ eos, Deo permittere nolente, *cogere* nequeunt. *Prima* pars patet ex eo quòd dæmon sit longè fortior ad agendum quàm hominis potestas ad resistendum, adeoque nullum malum exterius occurrit ad quod eum cogere non posset. Deinde dæmon corpore bruti vel hominis mortui ad ejusmodi mala externa uti posset. Ergo etiam corpore hominis vivi et subinde ita utitur corpore a se possesso; cur igitur non corpore obsesso saltem quoad

actus vitaliter non eliciendos? quòd enim homo liberè vel non liberè cooperetur, nihil addit vel detrahit dæmonis potestati, sed tantùm quòd illa homini ad culpam non imputentur. *Secunda* pars constat ex eo quòd hanc permissionem divinam abutendi corpore suo per modum pœnæ subinde homo ob crimina sua mereatur; nec specialiter a Deo protegatur. Item quia peccator dæmoni tentatori facilè consentit, imò eum ad talem abusum corporis sui sollicitat, ut proinde mirum non sit si Deus illi hoc permittat. *Tertia* pars, quòd ad aliquas operationes externas nec omninò malas, nec scandalosas, personas perfectas cogere possit, apparet in S. Theresiâ, capite et ictibus, cogente dæmone, seipsam cruciante. Licèt ad ea quæ vel ipsis vel aliis scandalo sunt, Deo non permittente, cogi non possint : id quod specialiter adhuc probandum est. Unde sit.

§ 233.

DEUS NON PERMITTIT DÆMONI OBSIDENTI ABUSUM CORPORIS OBSESSI AD PECCATA EXTERNA MAXIMÈ VENEREA.

Deus nunquam permittit dæmoni obsidenti, ut *abutatur corpore obsessi*, maximè boni et perfecti, *cogendo* illum ut ipse propriis manibus et membris cooperetur *ad peccata externa*, præcipuè in materiâ venereâ, etiam corde nolens consentire: quòd licèt fieri posset ex naturâ rei ac attentâ diaboli potestate et malitiâ, nunquam tamen fieri potest ex lege Dei, talia non permissuri. Ita colligitur 1° ex S. Scripturâ testante dæmonis potestatem, maximè post Christum et præsertim respectu animarum sanctarum, in multis esse ligatam. *Matth.* XII, 29. *Nisi priùs alligaverit fortem.* Quod S. Thomas ita exponit : « Quæ est hæc alligatio? Quia potestas nocendi, quam habet diabolus a seipso, cohibetur a Deo. » Id quod maximè tenet in casu præsenti, tum quia dæmonis potestas propriè nunquam cohibetur quoad extorquendum vel cogendum voluntatis nostræ consensum, quod de se nullo modo potest : tum quia si

dæmon ad aliquod externum cohibendus est, id vel maximè tenet in re venereâ, quæ nimis lubrica est et ad consensum maximè allicit, idque præsertim, quando actus externus venereus propriis manibus exercetur et procuratur. Deinde Deus vult nos cavere sollicitè omne illud quod vel nobis vel aliis scandali occasio esse potest. *Matth.* v. *Si manus tua scandalizat te, abscinde eam et projice abs te.* Et, *Matth.* xviii, 7 : *Væ homini illi, per quem scandalum venit.* Ergo nec illimitatè permittet diabolo eò usque tentare, ut homo et sibi et aliis summo scandalo sit: quod tamen fieret in casu nostro. Denique quando Christus nos orare docuit, *et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo. Matth.* vi, 13. Non solùm petimus ut tentationi non consentiamus, sed etiam ut non tentemur, quando non expedit ad salutem : id quod certè in casu præsenti verificatur, adeòque preces nostras, hanc tentationem non permittendo, exaudiet; 2° Probatur ex rationibus; quarum *prima* petitur ex S. Thomâ, qui, 1. 2. q. 80. a. 3., docet quòd diabolus non potest inducere ex necessitate ad faciendum aliquem actum ex se peccaminosum, qualis in nostro casu foret pollutio, nisi quatenus *totaliter usum rationis impedire potest, sicut in arreptitiis patet.* Sed in casu nostro non esset usus rationis totaliter impeditus, nec dæmon hominem possideret et homo non esset arreptitius, sed tantùm obsessus, in quo usus rationis non tollitur. Ergo non potest ex necessitate inducere ad pollutionem. *Secunda :* incredibile est, quòd Deus animas sibi dilectas per coactionem dæmonum ad patranda obscenissima propriis membris et quidem rationis plenè compotes, licèt renuentes, probare velit : qui nequidem, nisi rarò a dæmone servos suos possideri permittit. Nec juvat dicere, hoc ad humiliationem eorum a Deo permitti; tum quia per alios corporis cruciatus et tentationes in merâ passione consistentes humiliare potest : tum quia anima ex hoc non humiliatur, si doceatur quòd quidquid mali per sui corporis membra faciat, diabolus hoc præstet et ipsa mereatur, uti adversarii volunt : tum quia inconceptibile est, quomodo per ejusmodi coactos actus obscenos cor ad amorem Dei accendi possit.

DE TENTATIONIBUS INHONESTIS EXTRAORDINARIIS QUIBUS DÆMONES IN HAC OBSESSIONE ANIMAS POSITAS AGGREDI POSSUNT.

Schol. I. Nobis hìc non est sermo de ordinariis tentationibus contra castitatem, quibus omnes homines (incumbant necne ad spirituales exercitationes) obnoxii sunt : rarissimi enim inveniuntur Aloysii Gonzagæ, qui non tantùm Angelicis moribus, sed Angelicâ quasi naturâ prædìti, nullum carnis stimulum toto suæ vitæ tempore experti sint. Loquimur hìc de illis duntaxat tentationibus inhonestis, quas in homines a diabolicâ obsidione expiandos dæmones immittere consueverunt; nam istæ ultra modum acres et vehementiores, quàm quod pati possit humana fragilitas nisi divinæ gratiæ viribus roboretur, esse solent adeòque extraordinariæ, ingenere luxuriæ a nobis nuncupantur. Tales fuerunt tentationes D. Pauli, qui a dæmone obsidente acutis luxuriæ stimulis assiduè agitatus, colaphisque percussus, dicere coactus fuit : *Datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Satanæ, qui me colaphizet.* Hujusmodi fuerunt tentationes S. Benedicti, S. Francisci, S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, qui ut acerrimos carnis aculeos retunderent, inter spinas se volutare et vepres terramque ipsam vepribus subjectam proprio sanguine perfundere coacti sunt. Tales fuerunt tentationes B. Angelæ de Fulgineo, quæ ut ardentissimum libidinis ignem, a dæmone sibi succensum, extingueret, ignem elementarem pudendis pluries admovit, ita ut etiam de illâ possit dici, quòd segnior fuit ignis, qui foris ussit, quam qui intus accendit. Hoc ipsamet de se fatetur dicens : *In locis verendis tantus est ignis, quòd consuevi apponere ignem materialem ad exstinguendum alium ignem concupiscentiæ, donec Confessor mihi prohibuit.* Hujusmodi erant tentationes S. Hilarionis, cui cubanti non rarò mulieres apparuere, ut eum ad libidinem provocarent, *in ejus vitâ script.* ab Hier. Tales etiam fuerunt tentationes S. Antonii Abbatis : *dæmon enim per noctes in pulchræ mulieris vertebatur ornatum, nulla omittens figmenta lasciviæ.* Act. S. Athan.

Schol. II. Ne tamen putet spiritualis Magister, aliquibus duntaxat sanctissimis hominibus, in quorum numero hi sunt quos memoravi, tam gravia servata esse certamina; sciat, quòd etiam aliis piis viris, qui in hac dæmoniacâ obsidione positi sunt, licèt adhuc in albo Sanctorum non sint adscripti, hujusmodi insueta carnis irritamenta, ob exercitium virtutis, et ob acquisitionem Divinæ contemplationis permitti solent. Nam si ceteri homines turpibus cogitationibus et quibusdam carnis illecebris a dæmone sunt

vexati, isti sæpe obscenissima quæque mentis oculo clarissimè videre coguntur, nec possunt, etsi velint, aliò mentis aciem transferre. Imò dæmones, exstructis ex particulis æris inanibus corporibus, eorum oculis etiam externis aliquando objiciuntur nefarios concubitus et turpissimos amplexus; mille inhonesta verba eorum auribus effutiunt; et alia peragunt, quæ referre pudet. Sic Deus hac turpissimâ et lutulentâ lascivià animas justas dealbare et nive candidiores efficere, semper solemne habuit.

Schol. III. Quæri potest, utrùm dæmon per turpem concubitum possit violenter opprimere marem, vel feminam, cujus obsessio permissa sit ob finem perfectionis et contemplationis acquirendæ. Ut autem vera a falsis separemus, sciendum est quòd dæmones incubi et succubi (quidquid dicant increduli) verè dantur; imò hoc juxta doctrinam Augustini (lib. 15, *de Civit. Dei*, cap. 23) sine aliquâ imprudentiâ negari nequit: *Quoniam celeberrima fama est, multique, se expertos, vel ab eis, qui experti essent, de quorum fide dubitandum non est, audivisse confirmant, Sylvanos, Fanes, et Faunos, quos vulgò incubos vocant, improbos sæpe exstitisse mulieribus, et earum appetiisse, et peregisse concubitum... hoc negare imprudentia videtur.* Hoc idem asserit D. Thomas, aliique communiter. Hìc verò, qui talia patiuntur, sunt peccatores qui vel dæmones ad hos nefandos concubitus invitant, vel dæmonibus turpia hæc facinora intentantibus ultrò assentiuntur. Quòd autem hi aliique pravi homines possint per violentiam a dæmone opprimi, non dubitamus; nam de facto legimus in vitâ S. Bernardi, quòd dæmone incubo feminam quamdam liberaverit quæ illum a se nullo modo amovere potuerat: et ego ipse plures inveni qui quamvis de admissis sceleribus dolerent, et hoc nefarium diaboli commercium exsecrarentur, tamen illud pati cogebantur inviti. Nec miretur lector quòd Deus talia peccatoribus permittat in eorum criminum pœnam: justum enim est ut qui per peccata dæmonis potestati se sponte subjecit (præcipuè si hæc peccata cum ipso dæmone patrata sint) invitus deinde dæmonis potestati subjaceat; et qui toties, abutendo suis membris, sibi scandalo fuit, scandalo per vim sibi a dæmone illato ægrè succumbat.

Schol. IV. Quid autem dicendum erit de animabus puris et castimoniâ maximè præditis, quæ in hac passivâ obsidione sunt positæ? De his dico quòd verum concubitum ad exercitium heroicæ virtutis a Deo aliquando permissum esse, et mihi et aliis prudentibus et doctis viris optimè compertum est: nam hujusmodi viri ac mulieres aggressorem incubum aut succubum omni viâ se repellere solent; etsi arcere nequeant, longè sunt ab omni consensu. Omnemque delectationem veneream rejicere et fortiter

comprimere conantur : adeòque in hujusmodi violentis et extraordinariis aggressionibus actus castimoniæ extraordinarios et verè heroicos exercere solent. Advertendum tamen est posse etiam dæmonem in horum circumsessorum phantasiâ aliorum concubitus atque etiam concubitum suî cum dæmone vivis adeò coloribus exprimere, ut concupiscentiam vehementer inflammet, pravique sequantur effectus. Quare hujusmodi concubitus, quoad fieri potest imaginariè potiùs, quàm physicè, et realiter peractos credendum est. Dixi *quoad fieri potest* : nam aliquando hoc credi non potest : sunt enim personæ aliquæ probæ, et sanæ mentis, de quibus constat in aliis suis operibus a propriâ phantasiâ nunquam fuisse illusas; et tamen affirmant asseveranter, verè videre, non mente, sed oculis corporeis, personam ad se turpiter accedentem eamque peragentem experiri quæ turpe esset referre. In hoc casu durum esset asserere, hæc phantasticè et non realiter fieri, imò nec expediens, quia hujusmodi animæ perfectionis studiosissimæ in extremas redigerentur angustias; cùm ex unâ parte vellent omnem fidem præstare verbis sui directoris; et ex aliâ parte præstare non possent, reluctante in contrarium suâ physicâ experientiâ, imò evidentiâ : consultius igitur est in his casibus dicere pœnitentibus, quòd idem specie peccatum est præstare assensum concubitui imaginariè tantùm, quàm physicè peracto. Quare in hoc laborent, sed toti sint in rejiciendo, et in resistendo ei, qui eorum sensibus vel phantasticè vel realiter objicitur : eum repellant aquâ lustrali, signo S. Crucis, et Reliquiis Sanctorum : implorent enixè in tam gravi periculo opem Dei et B. Virginis : caveant ab omni consensu in subortam delectationem; imò protestentur se velle millies mori, igne torreri et ferro trucidari, potiùs quàm pravum consensum præbere. Si hoc modo se gerant, victores erunt in tam gravi conflictu et ex hac lasciviâ puriores certè in animâ et candidiores emergent.

Schol. V. Verùm remanet hìc explicandum grave dubium quod in hujusmodi casibus maximè Directores angere solent, scilicet peccent necne in hoc violento concubitu animæ probæ, quomodocumque ille peragetur; rursus quo peccato peccent, lethaline an veniali. Ad enucleandam hanc difficultatem, Director, si adhibeat doctrinam D. Thomæ, eâque utatur tanquam Ariadnæ filo, ex hoc labyrintho perplexitatum, in quem Confessarii incidere solent, feliciter evadet. Quærit S. Doctor, utrùm dæmon possit necessitatem inferre ad peccandum, et sic respondet (t. 1, *quæst.* 80, *art.* 3, *in corp.*) : *Respondeo dicendum, quòd diabolus propriâ virtute nisi refrænetur a Deo, potest aliquem inducere ex necessitate ad faciendum aliquem actum, qui de suo genere peccatum est, non*

autem potest inducere necessitatem peccandi: quod patet ex hoc quòd homo motivo ad peccandum non resistit, nisi per rationem cujus usum totaliter impedire potest movendo imaginationem et appetitum sensitivum, sicut in arreptitiis patet: sed tunc ratione sic illigatâ, quidquid homo agat, non imputatur ei ad peccatum; sed si ratio non sit totaliter ligata, ex eâ parte, quâ est libera, potest resistere peccato, sicut supra dictum est. Unde manifestum est quòd diabolus nullo modo potest necessitatem inducere homini ad peccandum. Ex hoc sequitur primò quòd juxta doctrinam S. Doctoris, possit dæmon concubitum violentum peragere quoad actus externos: quòd quidem ex suo genere peccatum est. Secundò, quòd hujusmodi concubitus possit peragi sine formali peccato creaturæ, si scilicet dæmon eo tempore, quo exteriùs operatur, interiùs usum rationis totaliter impediat, et omnem demat libertatem ad resistendum: quod juxtà D. Th. fieri potest, movendo vehementer imaginationem et appetitum sensitivum, et per hujusmodi vehementer perturbationes omne rationis lumen exstinguendo. Si tamen ex parte aliquâ lumen rationis effulgeat, potest creatura eo uti ad resistendum et sic peccatum evitare. Quoad praxim Director examinet pœnitentes, qui vel in specie luxuriæ, vel in specie aliorum peccatorum violentiam et necessitatem patiuntur, juxta doctrinam Angelici; an in his, quæ patiuntur coacti, advertant malitiam ullam, cognoscant esse peccatum, esse offensam Dei, saltem esse rem malam, an in conscientiâ habeant aliquam retrahentiam ab illâ actione nefariâ. Si dicant durante violentissimâ illâ tentatione, ita sibi mentem offundi, ut non cognoscant neque bonum, neque malum, et de peccato nihil omnino cogitent, nec stimulum ullum retrahentem sentire; putandum est, illos talia peragere tanquam amentes, in quibus nullum est rationis lumen, adeòque in illis pro illo tunc rationem esse ligatam, ut ait S. Thomas: idque verius erit, si interim sub oriente aliquo lumine rationis, illi statim diabolo resistant, omnemque pravam suggestionem a se repellant. In hujusmodi igitur personis habeat præ oculis Director hanc Angelici doctrinam, si se suosque pœnitentes a multis vult angustiis liberare, nec afflictas animas in desperationem impellere. His non obstantibus, curet Magister Spiritualis, ut omnes isti a dæmone circumsessi subjiciant clavibus confessionis omnia ea quæ patiuntur inviti, tum quia eos a culpis venialibus immunes credere ægrè possumus, vel propter advertentiam imperfectam, vel propter debilem resistentiam et propter alios hujusmodi affectus; tum quia sacramentalis confessio eos validiores promptioresque ad pugnam contra spirituales hostes reddit.

§ 234.

REMEDIA CONTRA OBSESSIONEM.

Etsi verò obsessus a dæmone hujusmodi exercitium, quamdiu demum duraverit patienter in Domino sustinere debeat, sanctum tamen et ad perfectionem ut plurimùm expediens est, maximè si quis ad obscena vexetur, cum humili in Deum fiduciâ per *remedia* sive naturalia sive supernaturalia liberationem procurare. Unde paucarum animarum valde perfectarum, idque nonnisi ex impulsu divino, est dæmonum vexationes in se provocare, uti aliquando S. Theresia ex charitate fecit, ipsâ teste. *In vitâ*, c. 31, post init. Sunt autem hæc remedia eadem quæ contra possessionem præscripta sunt, quæ etiam pro dæmonum obsessione salutaria sunt : de solis Exorcismis difficultas et lis est inter Doctores, quam modò examinare juvat.

AN EXORCISMI CONTRA OBSESSIONEM SERVIANT. — RATIONES PRO SENTENTIA NEGATIVA.

Schol. I. Quæritur proinde an Exorcismorum remedium ita sit proprium contra energumenos seu possessos, ut contra obsidentes vel assistentes dæmones servire nequeat. Non conveniunt in hac quæstione decidendâ Doctores. P. Godinez *in Praxi Th. Myst.*, l. 3, c. 11, respondet : « Pro possessis instituit Ecclesia Exorcismos, qui contra dæmones obsidentes non valent : imò per illos irritantur personasque obsessas excruciant. Sacras personæ cujusdam obsessæ confessiones per aliquot excepi annos tres sustinentis dæmones obsidentes, qui per novem supra decem annos illam afflixerunt : octies eamdem exorcismis adjurârunt, sed nequicquam : fuitque persona ista eximiè sancta, decorata postmodum gratiâ miraculorum. » Rationes pro hac sententiâ etiam non desunt : nam 1° quia textus Evangelici, ex quibus potestas exorcizandi Ecclesiæ concessa probatur, loquuntur expressè de dæmonibus ab energumenis ejiciendis ; 2° In ordinatione Exorcistarum solùm dicitur, *Exorcistam enim oportet abjicere dæmones ab energumenis;* 3° In Rituali Ro-

mano non habentur alii exorcismi, nisi contra energumenos qui ibidem obsessi vocantur.

RATIONES SENTENTIÆ AFFIRMATIVÆ.

Schol. II. E contra Thyræus *de loc. infest.*, stare videtur pro sententiâ affirmativâ, pro quâ sequentes rationes militant : 1° Quia nonnulli textus S. Scripturæ loquuntur de potestate super dæmones genericè, uti *Luc.* IX, 1. *Et potestatem super omnia dæmonia :* sine restrictione ad solam possessionem. 2° In ordinatione Exorcistarum dicitur : *Rectè in aliis dæmonibus imperabitis.* Et in oratione : *Potestatem et imperium habeant spiritus immundos coercendi : ut probabiles sint medici Ecclesiæ tuæ, gratiâ curationum, virtuteque cœlesti confirmati.* 3° Etiam in Rituali Romano ultra exorcismos contra energumenos reperiuntur benedictiones domorum, aquæ sanctæ, aliæque, ubi exorcizantur dæmones, qui solùm assistunt.

CONCILIATIO UTRIUSQUE SENTENTIÆ.

Schol. III. Utramque hanc opinionem conciliare nititur P. Reguera *Th. Myst.*, t. 1, pag. 769, n. 711, dicendo, præcipuè quidem ex primariâ intentione institutos fuisse exorcismos contra energumenos, quibus inutiliter ageretur contra exteriùs obsessos, nisi quando ad probandam possessionem vel obsessionem adhibentur. Extensivè tamen ad repellendos vel coercendos dæmones a purè obsessis alii exorcismi ex benedictionibus domorum, aquæ sanctæ et exorcismis tempestatum, in Rituali contentis, extracti, securè accommodari et usui esse possunt. Verùm quidem est non semper hìc respondere desideratum effectum saltem plenum, sicuti in energumenis, quia sæpe animabus sanctis hoc exercitio dæmonum diu vexari expedit.

QUOMODO INFESTATIONES DIABOLICÆ AB ALIIS DISCERNENDÆ.

Schol. IV. Illud adhuc notat Thyræus, l. c., quòd infestationes ejusmodi extraordinariæ non solùm ab Angelis malis, sed subinde etiam ab animabus damnatis vel animabus purgatorii provenire possint, ubi observandum 1° quòd animæ purgatorii solùm indirectè infestent, quatenus ad commiserationem suî movere volunt ; 2° Animæ verò damnatæ saltem frequenter non infestant directè,

sed tantùm ex jussu Dei de pœnis suis viventes edocent ; 3° Dæmonum autem proprium est directè infestare, ad homines vexandos, torquendos et tentandos. Proinde 4° ex his signis vel certò, vel conjecturaliter colligi potest, a quâ spirituum specie infestatio procedat, licèt subinde res in dubio permaneat.

ADHORTATIO AD DIABOLUM VINCENDUM.

Corollarium. Resistamus ergo diabolo non in timore et pusillanimitate, sed in fide usque ad contemptum ejus, quascumque demum ille contra nos tentandi et infestandi machinas stringat. *Dominus mihi adjutor et ego despiciam inimicos meos.* Adeòque, ut hìc ait S. Bernardus : Non accedet illuc tentator, non calumniator ascendet, non pessimus ille fratrum accusator attinget. Sæpe illuc fugiamus fratres, munitus est locus, nullus ibi timetur hostis. » Præcipuè autem tristitiam et melancholiam superemus, quia juxta effatum S. Bonaventuræ, *In Spec. disc.*, p. 1, c. 2 : « Solet in aquâ turbidâ latere piscaturus animam coluber tortuosus. » Igitur *tristitiam non des animæ tuæ et non affligas temetipsum in consilio tuo. Eccli.* xxx, 22. Unde bene monet S. Chysostomus L. 2, *de Provid.* : « Non dæmon est, qui mœrorem movet, sed mœror potiùs vires dæmoni administrat, cogitationesque malas suscitat. » Quod probat ex Apostolo, II *Cor.* ii, 7, qui jussit incestuosum ab excommunicatione et juxta interpretes a possidente Satanâ absolvi, *ne fortè abundantiori tristitiâ absorbeatur.*

§ 235.

PURGATIO PASSIVA PARTIS INTELLECTUALIS.

Altera species derelictionis est *purgatio passiva partis intellectualis*, quæ in privatione devotionis intellectualis accidentalis, seu delectationis substantialis, intellectualis et rationalis consolationis, et dulcedinis consistit, et a Card. Bonâ, *de Discret. Spir.*, c. 13, describitur : « *Est mentis obtenebratio et voluntatis ægritudo* adeò terribiliter excrucians animam, ut pœnis inferni similis esse videatur. » Id quod, n. 6, adhuc magis declarat dicens : « In parte verò superiori densissimâ caligine mens obscuratur, languet voluntas, nusquam inve-

niens consolationem, nec in Deo, nec in creaturis : omnis æstus amoris refrigescit; et quod gravissimum est, tot tentationibus premitur, ut sibi sæpius videatur diffidentiæ, blasphemiis ac desperationi assensum præbuisse. Hoc horribile tormentum pœnis inferni assimilant, qui experti sunt. »

VARII EJUS MODI.

Scholium. Purgatio passiva partis intellectualis potissimùm in memoriâ, et quæ eam multùm adjuvat phantasiâ, intellectu ejusque operationibus et voluntate ejusque actibus perficitur : id quod modò explicandum est.

§ 236.

PRIMUS MODUS PER DERELICTIONEM MEMORIÆ.

Primò igitur purgatio passiva partis intellectualis perficitur per *derelictionem memoriæ, phantasiæ et imaginationis*, quæ consistit in quibusdam pœnalibus tenebris et terrificis obscuritatibus, per quas anima affligitur, ita ut omnia sua objecta inverso ordine imaginetur. Unde 1° licèt anima sit grata Deo, tenaciter apprehendit quòd ipsi sit inimica; 2° Imaginatur sibi iratum et ad vindictam accinctum Deum ; 3° Sive orationem, sive animam perditum iri autumat; 4° Persuadet sibi jam non vitæ in melius commutandæ, nec fortè salutis æternæ viam suppetere; 5° Solent tunc exsurgere magno cum tumultu intricatæ repræsentationes et scrupuli contra fidem, spem et charitatem, atque simul cum rebellante phantasiâ tumultuatur appetitus sensitivus et in totam animam inexplicabile tormentum et confusionem derivat. Ab imaginatione venit anxius ille conflictus instar veneni per omnes potentias sensitivas externas diffusi, adeo ut etiam aspectus rerum venustarum et jucundarum tristitiam et scrupulum pariat. Hæc patiens in lecto invenit vigilias, in cibo nauseam, in audiendo fastidium, in cognatis contemptum, in amicis dedignationem,

ita ut nulla sit creatura, quæ ad hanc æquè infelicem ac afflictam animam elaborandam et purificandam non conducat.

QUANTUM IN HAC PURGATIONE SOLATIUM DATUM VALEAT.

Scholium. Si in hoc statu, scrupuli non minus intricati, quàm rabidi consurgant, videtur planè animam in quodam quasi equuleo esse suspensam, cum dolore et amaritudine adeò sensibili, ut sese omnibus corporis membris communicet et vehementissimo dolore ossa, nervos et musculos afficiat, cui neque medicina, neque medicus mederi, sed qui solo lenimine defatigationis internæ curari potest. P. Godinez *in Prax. Th. Myst.*, l. 3, c. 3, testatur quòd ejusmodi personas consolatus fuerit et adverterit quòd pari cum consolatione internâ exteriores corporis dolores mitigati fuerint, donec tandem integra sanitas recuperaretur.

§ 257.

SECUNDUS MODUS PER DERELICTIONEM INTELLECTUS.

Secundò. Purgatio passiva partis intellectualis perficitur *per derelictionem intellectûs*, qui adinstar solis eclipsin patientis, quâdam ingenti obscuritate in lumine intellectuali obruitur, quo fit ut habitus scientifici se abscondant, consolatio deficiat, discursus non concludat, prudentia non valeat, experientia sit in oblivione, ignorantia dominetur, dubia, suspiciones, scrupuli etiam contra rectam rationem in unoquovis objecto occurrant. Et quemadmodum si quis in obscurâ quâdam viperis et scorpionibus plenâ specu degens, mortem singulis momentis tremens formidat et cum summâ afflictione, horrore, pavore et timore vitam agit, ita ut omne quod ibi movetur, vipera sibi videatur vitam mox ereptura, adeòque maximâ afflictione premitur : ita se intellectus in hac derelictione habet, utpote qui nullo interno motu agitatur, qui sibi vipera non sit, veneno suo eum infectura.

§ 258.

TERTIUS MODUS PER DERELICTIONEM VOLUNTATIS.

Tertiò. Purgatio passiva partis intellectualis perficitur *per derelictionem voluntatis*, quæ tempore derelictionis fornax est, in quâ totum quod in tam terrificâ purgatione amarissimum est, cuditur: imò est veluti centrum in quo innumerabilium laborum, tædiorum, obstinationum, indignationum, tentationum, furiarum, angustiarum, blasphemiarum contra Deum ac Sanctos lineæ concurrunt. In hac cruce et conflictu anima posita sentit in semetipsâ vagari et effrænâ licentiâ rebellare vitia et passiones suas, ac si essent totidem immundæ cloacæ toxicum suum in eam exhalantes: bonum illi nauseam movet; malum eripit appetitum sensitivum et appetitum etiam rationalem subjugare contendit: ratio a suâ vi deficit, liberum arbitrium comprimitur, gratia se abscondit, totus denique animæ fundus tædioso quodam deliquio ineffabiliter animam torquente obruitur.

EXEMPLA HUJUS PURGATIONIS.

Schol. I. Exempla hujus purgationis passivæ partis intellectualis nobis exhibent Acta Sanctorum, præcipue verò B. Angelæ de Fulginio *in Act. SS. Antverp.*, d. 4, *Jan.* c. 2 *vitæ*, ubi hæc Beata testatur, maluisse se omne genus Martyrii subire, quam talem pati desolationem. Vincentius Puccinus Confessarius S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis ejus vitam conscripsit, quam latinè exhibent Bollandistæ die 25 Maii in cujus cap. 6 refertur quòd per ariditatem spiritûs fiebat, ut ei tædio essent omnia Religionis exercitia; quòd dæmon ei conabatur persuadere nullum esse Deum, nec SS. Eucharistiam adorandam: quòd accedens ad fenestellam ad communicandum videbatur sibi videre dæmonem, quasi ipsam interfecturum, quòd eam denique dæmon sæpe impellebat, ut Deum blasphemaret et Sanctos. Item hac derelictione duobus annis B. Franciscum, decem Henricum Susonem, et septemdecim B. Mariam Ægyptiacam fuisse vexatos ex S. Joanne de

Cruce refert Thomas a Jesu, t. 2, c. 14, in fin., et P. Godinez, *Prax. Th. Myst.*, l. 3, c. 5, audivit bonum quempiam Theologum, hominem eximii judicii et clari ingenii ac magnæ sanctitatis, dicentem sibi, postquam hanc purgationem expertus fuerat, aliam sibi non occurrere comparationem ad explicandum hoc genus tormenti, quàm cogitare hominem ex toto igneum et in corpore inclusum quod ex sensibilissimâ carne constaret : quantum foret corporale illud tormentum, ex se patet, nec sine gratiâ plenè miraculosâ ullus hominum poterit, vitâ comite, hoc derelictionis genus sufferre. Pauci ad hoc extremum perveniunt; sed felices illi, si quidem ipsis reservatur suo tempore quod in contemplatione suavissimum est atque supremum.

VARIÆ TENTATIONES IN HAC PURGATIONE.

Schol. II. Varias tentationum species in hac purgatione occurrentes S. Bonaventura *in Proc. 4. Rel.* enumerat. Primam videlicet subtractionem et inopiam devotionis. Secundam, difficultatem ad bene operandum. Tertiam, fastidium quod quis experitur in omni bono exercitio. Quartam, tentationem impatientiæ contra Deum. Quintam, quam dicit magis periculosam, quando ex longo tempore subtractionis gratiæ et inter anxia desideria recuperandæ gratiæ solitæ devotionis, homo quasi lassus remittit animum ab intentione quærendi et sub colore patientiæ desinit ulteriùs quærere auxilia et cum indignante humilitate cogitat, se fore indignum tali gratiâ et quòd Deus illum ordinaverit ad alia opera exteriora, et sic desinit ab interioribus. Sextam denique, quæ plures includit, et est hæsitatio in fide catholicâ, vel desperatio de Dei misericordiâ, spiritus blasphemiæ in Deum et Sanctos, injiciendi contra seipsum manus ac occidendi, et perplexitas querulosæ conscientiæ medicinale consilium contra hæc mala non admittendi.

§ 239.

FINIS HUJUS PURGATIONIS EST DISPONERE AD CONTEMPLATIONEM.

Finis purgationis passivæ partis intellectualis, præter alios, in animabus perfectis plerumque est ut *ad contemplationem disponantur.* Id quod etiam observat Alvarez, t. 3, *Vit. Spir.*,

l. 2, p. 3, c. 6 : « Quis tunc non extimescat? quis non se despiciat, cùm se caligine obvolutum et bestiis inanium cogitationum et affectuum se circumseptum advertat? An est aliquid ariditatis nive frigidius? sed en Dominus novit ceu lanâ consolationis fovere : an aliquid nebulâ obscurius, quæ tenebras, lucis privationem æmulatur? Sed eâ novit terram cordis nostri velut cinere fecundam reddere. An est grandine molestius aliquid? Sed eâ scit Deus quasi buccellis panis suavissimi animam pascere. »

CONTEMPLATIO NON SEMPER SEQUITUR.

Scholium. Cruciatur igitur anima in hac derelictione, probatur et purgatur ex defectu luminis reflexi, unde nescit ea ipsa, quæ voluntas, aridâ resignatione substantiali, bene vult; et insuper nova lux oculos mentis illius perstringit, quæ illi suos proprios defectus ostendit, qui in eâ nondum satis purgatâ horribiles pavores et terrores excitant : quo tamen non obstante, hæc probatio animæ potest contingere, quam Deus ob alios fines suæ providentiæ ad contemplationem non vult perducere.

§ 240.

REGULA PRIMA : PURGATIO SENSIBILIS AB INTELLECTUALI BENE DISTINGUENDA.

Ut autem anima in hoc statu purgationis proficiat, præter *regulas* alibi jam præscriptas sequentes adhuc bene tenendæ et observandæ sunt. 1° Licèt bene cognosci queat, maximè quando consolatio advenit, an anima notabiliter, vi desolationis et purgationis passivæ, quoad partem sensibilem, in abdicandâ suî adhæsione ad sensibilia, profecerit : an verò hic profectus sit in illo gradu perfectionis, cui purgatio intellectualis succedat, per quam discit stare animo voluntario derelicta sine omni adjutorio et ita gratias agere et laudare Deum et in nullo nisi in beneplacito divino suam quietem quærere, ut ita ad contemplationem elevetur, soli Deo reser-

vari videtur; imò quamvis utcunque ab effectibus conjicere possimus, quandonam sensibiliter et quando intellectualiter anima probetur, nihilominus absolutè valde difficile est discernere actus potentiarum sensibilium internarum ab actibus potentiarum spiritualium, item actus indeliberatos a deliberatis et partis inferioris a parte superiore.

§ 241.

SECUNDA : LEVES LAPSUS NON DEBENT NIMIUM PERTURBARE.

Secundò. Si anima in insigni virtute, maximè heroicâ in Deo resignatione, cum cognitione sui nihili, in purgatione intellectuali solidata, in *aliquos impatientiæ* vel similes *defectus* labatur, non debet statim *perturbari*, nec Director eam *perturbare* debet, nec tamen etiam omnia excusare, quasi penitus indeliberata forent; sed eam ad proficiendum vel ex ipsis defectibus, si qui fortè ex negligentiâ obrepserint, leniter adhortari. Id quod etiam S. Gregorius, L. 19 *Mor.*, c. 5, docet : « Quia Sancti ipsi, qui Sancto sublevante Spiritu ad æterna rapiuntur, quamdiu in hac vitâ sunt, ne aliquâ elatione superbiant, quibusdam tentationibus reprimuntur, ut nequaquam tantùm proficere valeant, quantùm volunt; sed ne extollantur superbiâ, sit in eis ipsarum quædam mensura virtutum. » Id quod ab exemplo Eliæ et Pauli probat.

§ 242.

TERTIA : BENE INTER PERFECTOS ET IMPERFECTOS DISTINGUENDUM.

Tertiò. Director animas imperfectas et nondum solidè in virtute fundatas bene distinguere debet a perfectis; nam in imperfectis longè magis timendum, ne in probatione deficiant

et non modò in levia, sed etiam gravia peccata labantur : unde nec nimiùm confidenter, quasi nihil timendum habeant, conducantur, nec nimiùm terreantur, quasi non omnia in tuto ponere possint, si ad resignationem cum humilitate procurandam cum divinâ gratiâ insistant.

ERRORES IMPERFECTORUM.

Scholium. Hanc regulam Harpius, L. 2, *Theol. Myst.*, c. 48, tradit, ex quâ fluit : 1° Quòd multi amici Dei reperiantur infideles, qui quamprimum derelictionem sentiunt, mox in affectu proficiendi refrigescunt et maximo animarum suarum periculo solatium in creaturis quærunt; 2° Alii ex pusillanimitate omnes corporis commoditates sibi in derelictione necessarias esse credunt, unde licèt non statim peccatum mortale incurrant, ardor tamen devotionis in eis minuitur; 3° Alii, subtractâ internâ suavitate, tam morosos se aliis exhibent, quasi infernali quodam stimulo urgerentur, et pro re nullius valoris gravissimè conturbantur; 4° Alii post consolationem degustatam, desolatione probati, instabiles fiunt, modò hac, modò aliâ viâ ex proprio ductu eam requirendo : unde pœnitentiis externis se macerant, sed purè Deum per eas non quærunt : impetuosi multa consilia a diversis Confessariis petunt, quæ tamen, si non sint ad gustum eorum, rejiciunt et sic eorum salus periclitatur; 5° Alii tempore consolationis ex indiscreto zelo et nimiis pœnitentiis, naturâ fractâ, in ariditatem spiritûs incidunt et habent terrestrem infernum omnibus diebus vitæ suæ. « Sed Deus, inquit citatus Auctor, non permittet eos damnari, nisi scienter se converterent ad mortalia peccata : eorum tamen pusillanimitas, scrupulositas, tentatio de fide et hujusmodi erunt eis pœna temporalis super terram, sed non in damnationem. » 6° Etiam inter fideles Dei amicos sunt nonnulli, qui ex indiscretione tempore consolationis, ingruente desolatione, ex nimiâ aviditate eam recuperandi, turbantur : de quibus citatus Harpius ait : « Hi quidem recipiunt pœnam pro suâ indiscretione et poterunt multùm in illâ mereri, si quiverint patienter et longanimiter sustinere. Et quamvis videantur non habere potestatem suæ rationis in impetu illius magnæ pressuræ, infernalis invidentiæ atque malitiæ, nihilominus postquam ille transiit, dolere debent secundùm superiorem rationem de omnibus et voluntatem suam resignare in voluntatem Dei, orando eum ut sibi ignoscat de præteritis et defendat ab imminentibus seu futuris. »

§243.

QUARTA : FIDE NUDA FIRMITER INHÆRENDUM DEO.

Quartò. Cùm lumen saltem *fidei*, licèt procul ab omni consolatione, maneat in purgatione intellectuali, anima in effectum *soli Deo adhærendi* debet vehementiùs erumpere. Ita hortatur S. Petrus, *Ep.* 2, 1, 19. *Et habemus firmiorem propheticum sermonem* (id est fidem) : *cui bene facitis attendentes, quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris.* Ergo fidelis anima in statu derelictionis attendendo nudæ fidei, ut lucernæ lucenti in caliginoso loco, magis confirmari et certior fieri potest, quàm cùm fide clarâ consolationis experientiâ ornatâ procedit, quia lucente hac luce in tenebris, soli Deo inhærere cogitur usque dum lucifer contemplationis in viâ illucescat, quæ facit exordium contemplationis in patriâ. Hoc ipsum docet S. Joannes a Cruce *in Nocte obscurâ,* dicens : « Ea est, quod quantumvis non procedat anima, inhærens alicui luci interiori particulari intellectûs, nec ulli exteriori duci, unde aliquam sibi conciliet satisfactionem et auxilium in hoc itinere arduo, cùm obscuræ tenebræ suæ illam hoc toto privent : nihilominus amor et fides, quæ in tali statu ardebant intra ipsam, in dilectum cor inflammando, sunt illa quæ eamdem movent, ducunt et evolare ad suum Deum faciunt per solitudinis viam, quin anima conscia sit, quo pacto contingat. »

§ 244.

QUINTA : HUMILIATIO SUI.

Quintò. Ipsa omnis ferè lucis et ordinis privatio cum innoxiis erroribus horrore plenis, quibus anima in tenebricoso derelictionis statu terretur, eam quidem *de propriæ miseriæ abysso*

convincere debent, sed minimè ab inhærendo magis Deo suo retrahere. Regulam hanc tradit S. Theresia, in *Castell.*, mans. 6, c. 1, sub fine, dicens : « In hac tempestate derelictionis nullum exstat remedium, nisi exspectare Dei misericordiam, qui extemporaneè uno solo verbo suo vel occasione quâdam casuali dolet omnia citò, ut videantur nulla fuisse animæ illius nubila, cùm tam plena sit sole, multòque majoris quàm antea consolationis. Et tanquam quæ a prælio periculosissimo evasit, obtentâ victoriâ, tota convertitur in laudes Domini, qui ad vincendum dimicavit : quando quidem clarissimè recognoscit non fuisse ipsam quæ prælium confecit, et arma omnia quibus tueri se posset, videntur sibi esse in manu suî posita inimici atque suam clarè miseriam agnoscit, et quàm sit exiguum quod possumus, si a Domino derelinquamur. Videtur jam consideratione non egere ut hoc agnoscat, quia experientia propria, quâ se vidit inhabilem ad omnia, facit jam bene capere nostrum ferè nihil et quàm simus res miserrima. »

ADHORTATIO AD PATIENTER FERENDAM PURGATIONEM INTELLECTUALEM.

Corollarium. Idea animæ in scholâ Jesu proficientis in perfectione et derelictione probatæ habetur. *Matth.* VIII, 23. Quando scilicet, ascendente Jesu cum discipulis in naviculam, motus magnus factus est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus, Jesus verò dormiebat, quasi nulla sibi cura esset de illâ. Quid tum anima? nisi quòd cùm se videat ab omnibus et vix non a Deo, quasi obdormiente, derelictam, periculo suo edocta ad Deum confugiat, precando clamet et dormientem excitet, dicens : *Exsurge, quare obdormis, Domine? Exsurge et ne repellas in finem: quare faciem tuam avertis? oblivisceris inopiæ nostræ et tribulationis nostræ? Ps.* XLIII, 23. Licèt autem tunc meritò timeat et oret : *Domine, salva nos, perimus,* nihilominus miti quâdam ab eo increpatione docetur, quòd in medio sævissimæ etiam tempestatis non ita timere debeat, ut spes non prævaleat, neque sic pro salute suâ orare ut in fide vel tantillùm hæsitet, quasi verò ille, qui dormit, pro illâ corde non vigilet, nec eam in ipsâ tempestate salvam facere possit : *Quid timidi estis, modicæ fidei?* Quando enim pleniùs se anima in dilecti providentiam conjecerit, tantò celeriùs experietur, quòd exsurgens imperabit ventis et mari et fiet tranquillitas magna.

§ 245.

APHORISMI CIRCA DERELICTIONEM.

I. Latebit hominem neque tentatum, neque tribulatum, quod in vita spirituali est magis subtile ac delicatum.

II. Derelictio est ut vasculum aurificæ purificationis, quo fiat cor capacius omnis perfectionis.

III. Dolores, fracta salus et enormis tribulatio sunt solitæ dispositiones quas sequitur contemplatio.

IV. Querelas, injurias, indiscretionem ferre, compendium est et quidem securum ad perfectionem.

V. In derelictione quantò major fuerit divina absentia, tantò suavior esse solet divina pariter præsentia.

VI. Quantò plus anima derelicta patitur violentiæ, tantò minùs experitur pro tunc opem corporalis pœnitentiæ.

VII. Pœnitens qui negligit mortificationes, etiamsi mortuam habeat carnem, vivas retinet passiones.

VIII. Orationem utique juvat pœnitentia corporalis; juvat autem meliùs mortificatio quæ pœnitentia est spiritualis.

IX. Pati pro culpâ proprium est sceleratorum; et pati sine culpâ proprium est hominum sanctorum.

X. Qui patitur persecutionem et derelictionem, ad consummatam pertinget perfectionem.

XI. Cum exteriore pœnitentiâ potest adesse incontinentia: ubi tamen adest desolatio, non potest non succedere consolatio.

XII. Abnegatio propriæ voluntatis signum est certissimum solidæ sanctitatis.

XIII. Qui in pœnitentiis suam pro arbitrio exercent voluntatem, præter vitia occulta, semper multam ostendunt vanitatem.

XIV. Quid est esse pœnitentem, non tamen obedientem, nisi virtutem tenere sanctitatemque solùm apparentem.

XV. Pœnitentiæ, quæ ad propriam fiunt voluntatem, solent in animâ ingerere quamdam secretam vanitatem.

XVI. Pœnitentiæ, quæ assumuntur sub subordinatione ad Patrem spiritualem, non solùm purgant animos, sed conservant congruè orationem mentalem.

XVII. Ex austeritate fastuosâ fit vanitas quædam ambitiosa.

XVIII. Qui cupit non aberrare in pœnitentiâ corporali, resignet se in omnibus suo Patri spirituali.

XIX. Persuasum homini sit sine scopâ pœnitentiæ rarò munditiem obtineri conscientiæ.

XX. De dicto ad factum magna est distantia; magis autem multùm ab actione distat tolerantia.

XXI. Qui multa facit bona, sed paucis vexatur malis, non evadet homo perfectè spiritualis.

XXII. Oratio perseverans, quæ ordinariè habet comitem ariditatem, gignere solet in animabus solidam sanctitatem.

XXIII. Lacrimæ, suavitas, teneritudo et devotio, nisi pœnalitatibus socientur, ægrè sunt ad perfectionem promotio.

XXIV. Valde sapida est suavitas exquisita contemplationis, utilissima verò amaritudo derelictionis.

EXLICATIO ALIQUORUM APHORISMORUM.

Scholium. Aphorismus V intelligendus est de derelictione, in quâ anima non præcisè patitur et eo modo quo potest, bonum ope

ratur. Et aphorismus VI vult pœnitentiam corporalem non prodesse ad consolationem, donec mensura patiendi a Deo definitiva impleta fuerit; quæ tamen pœnitentia nec omnino omittenda est, nec sine discretione cum excessu facienda, sed ad normam prudentis Directoris. Denique Aphorismus VII sumendus est de pœnitente solo exercitio mortificationis corporalis, cum neglectu mortificationis internæ et spiritualis.

§ 246.

ARCANA DERELICTIONIS.

I. Nonnullæ personæ spirituales, dum interiùs derelictione, tristitiâ et afflictione vexantur, exteriùs in corpore terribiles dolores sentiunt; quia his passionibus animæ varii motus et humorum alteratio in corpore respondent, qui ejusmodi dolores causant, quorum curatio nec a medicis, nec a medicinis dependet, sed potiùs a solatio illis a prudente Directore allato, quod sedatis passionibus inordinatis integram sanitatem illis procurasse non semel experientia docuit, licèt usus medicinæ non omnino excludendus sit.

II. Animæ ad contemplationem prædestinatæ plerumque in se derelictionem aliquo modo experiuntur, quia cùm derelictio sit quædam amaritudo spiritualis, providit Deus ut ultima esset dispositio ad cœlestem formam contemplationis, quæ tandem unit creaturam cum suo Creatore : unde rarissimus est contemplativus affluens deliciis, qui non transierit per aliquem tramitem derelictionis; quare si contemplatio sine hac dispositione superveniat, vel non erit diutina, vel exceptio a regulâ generali.

III. Derelictio non habet certum temporis terminum; per viginti et plures annos subinde durat, usque dum contemplatio succedat.

IV. An in terribilibus illis certaminibus, quæ ab animabus derelictis sustinentur, maximè in blasphemiis, desperationibus et tentationibus contra castitatem, interveniant peccata

saltem venialia, non potest absolutè definiri, sed conscientia ipsa propria hoc indicare debet. Præsumi tamen potest de personis eximiè sanctis, eas nec consentire, nec peccare, tum quia tunc ratio est cæca, obscura, oppressa et violentiam patiens a passione prædominante: cum quo non stat libertas; tum quia in his certaminibus non intendit Deus suorum filiorum lapsus, sed coronas.

V. Actus heroicè pœnales, v. g. loricas ad vivam carnem gestare, catenis et clavis se præcingere, longo tempore jejunare etc. sunt magis admiratione quàm imitatione digna, et divino potiùs quàm humano consilio fieri debent, et tunc plerumque sunt proxima dispositio ad egregiam sanctitatem.

VI. Quanta est distantia a dicto ad factum, tanta est a facere ad pati, et magis arduum est vel semel vapulare manu alienâ, quam decies manu propriâ, ideoque plerumque signum magis solidæ sanctitatis est pati, quàm agere. Ceterùm plus interdum valet agere, quàm pati, quando vel in illo vel isto plus charitatis invenitur. Unde in hac re non datur certa regula et sunt exaggerationes, quæ subinde a viris spiritualibus proferuntur.

§ 247.

MONITA PRACTICA AD DIRECTOREM CIRCA PRÆDICTAM SPIRITUS PURGATIONEM.

Monitum I. Quando videt Director animas plenas tenebrarum, timorum, angustiarum atque dolorum, ne facilè credat eas in purgatione spiritûs versari quam descripsimus, nisi velit multis decipi et quidem gravibus erroribus; ut scimus deceptos esse alios spirituales magistros credendo hunc esse statim consecutum qui longè indè aberat. Procedat igitur funiculo, ut dici solet, ad lapidem admoto : quia obscuritates, angustiæ, afflictiones internæ labores sunt qui fermè ab omnibus feruntur qui per viam orationis ambulant : dum perrari

sunt quos Deus rigoribus hujusce purgationis spiritualis exponit, ut dicit sanctus Joannes a Cruce. Rationem nemo non videt. Sana purgatio, si cum debitâ perfectione ad finem perducatur, dubio procul animam in possessionem mittit unionis mysticæ et transformativæ amoris, ut jam demonstravimus. Ut autem paucissimi inveniuntur quibus tam altum locum Deus preparatum teneat, ita quoque paucissimos oportet esse eos quos Deus in viam collocat cò perveniendi. Ne igitur Director erret in re tanti momenti, prudens existimo nonnullas hic exponere notas ex quibus clarè cognoscat utrùm interni labores quibus afficitur anima ad dictam pertineant purgationem.

Quod ad notas attinet Director eas desumere poterit tum ab eo quod purgationi præcurrit, tum ab eo quod ipsam comitatur. Plerumque accidit ut animæ quas Deus purgatione spiritûs purificat, jam sensûs purgationes pertulerint non sine comparatione solidarum virtutum et postea in alterum introierint statum admodum diversum, id est in statum illuminationis quo durante ad nonnihil temporis communicationibus dulcissimis spiritûs perfruiti sint, nec non ope dulcedinis favorum divinorum in virtutibus christianis meliùs fuerint stabilitæ. Quia autem nonnunquam contingit, Deum unam conjunctim et alteram perficere purgationem nullo consolationis pacisque interposito intervallo, oportet in isto casu observare utrùm anima gratiâ non communi adjuta, viriliter in perfectione sese anteacto tempore exercuerit atque in virtute benè stabiliverit. Denique utrocunque modo res contingat, necesse est animam, priusquam in purgationes spiritûs ingrediatur, non parum in perfectione esse progressam idque ideò ut asperrimis hujusce modi purificationis acerbitatibus possit resistere. Hæc igitur est prima nota quam in oculis habeat Director. Hoc autem non sufficit.

Attendat prætereà in quâ dispositione versetur anima tempore tenebrarum. Indè lumen hauriat ad dignoscendam præsentis ejus statûs qualitatem, quoniam purgatio spiritûs, secundùm doctrinam sancti Joan. a Cruce, quosdam præ se

fert suos et proprios characteres quibus ab omni alterâ purgatione apprimè admodum distinguitur. Attendat igitur utrùm anima tribulata hæreat tam profundè defixa in visione suarum imperfectionum et miseriarum ut non possit ad rerum divinarum meditationem aut contemplationem se attollere, atque propterea pœnâ spirituali afficiatur adeò crudeli ut, aliquando haud exaggeranter loquendo, sed propriissimè et verissimè, in mortis periculum veniat, quoniam eò usque contingunt afflictiones talium animarum, ut ait commemoratus Sanctus *Noct. obsc.* lib. II, cap. 6. *Humiliat hic Deus multùm animam ad eam postea multùm exaltandam : nisi ipse providentiâ suâ perficeret ut prædicti sensus, quando in animâ viviscunt, brevi obdormirent, paucissimos post dies, e corpore abiret : sed interrumpuntur post vel temporis intervallum quo eorum vis intima sustinetur.* Aut etiam utrùm tales sint labores interni quos patitur, ut omnes corporum superent infirmitates ægrotantium nec non ipsos martyrum dolores, ut ait Beata Angela Fuliniacensis. Secundò attendat utrùm istæ summæ afflictiones oriantur præcipuè ex dolore Dei a se offensi aut ex timore, et intimâ persuasione quòd Deus sit contrarius et animam derelinquat. Tertiò utrùm anima in pœnis tam acerbis, et intra tenebras spiritûs adeò profundas amorem appretiativum Dei habeat ità summum, ut patiretur alterum tantum et mille profunderet vitas pro Deo, dummodo sciret hoc ipsi fore gratum. Quartò utrùm anima quamvis immensa in densâ caligine cautè admodum videat ne in re quâlibet vel minimâ Deo molestiam exhibeat, atque summo cum studio in omni re placere ipsi quærat. Quintò utrùm persona aut doloribus atque corporis infirmitatibus afflictata aut ab hominibus impetita persecutionibus atque calumniis nihil quidquam inde patiatur amaritudinis, quia in purgatione Spiritûs, quidquid toleratur pœnæ exterioris, id totum retunditur atque absorbetur pœnis acerbis quibus martyrum spiritus internè creatur. Sextò utrùm anima in progressu suæ purgationis eas experiatur amoris anxii et vulnerantis inflammationes quæ in superiore capite fuerunt descriptæ; attamen advertat vulnus amoris hærere defixum non

in sensu, sed in spiritu quamvis et ipse sensus planè non sit doloris expers. Si Director in personâ eâ quæ queritur labores internos invenerit cum predictis signis, prudentissimè persuadere sibi poterit, quinimò cum plenâ securitate certus permanere eam in purgationibus spiritûs versari. Si autem prædictas non invenerit notas, nescire poterit Director eam in purgationibus sensûs versari : dummodò non daretur ille casus quòd omnia quæ pœnitens causis supernaturalibus tribuit, orirentur à melancholiâ, aut ab immortificatis cupiditatibus, ut fieri potest in personâ quæ sit multùm imperfecta aut hypocrita.

Monitum II. Quandò Director cognoverit suum discipulum jam a Deo, ad instar metalli liquandi, in vaso positi ut purgetur, observet utrùm ille sit patiendi amans, utrùm huicce cruci, quamvis gravissimæ libenter se submittat. Hæc omnia si invenerit jàm non timeat, quia pœnitens securè in suâ purgatione procedit. Siquidem non sunt tàm periculosæ spiritûs purgationes quàm sensûs : licèt anima versetur in magnâ tempestate tenebrarum, dubiorum, timorum, horrorum, afflictionum, angustiarum, quia semper in suâ luce purgativâ summo gaudet principio, quo omnes regulat suas actiones, et quo non solùm ab omni incommodo defenditur, sed etiam ad altissimam perfectionis sublimitatem quàm efficaciter pervenit. Hanc autem securitatem quâcum anima procedit stante prædictâ et quidem acerbissimâ purgatione, sanctus Joannes a Cruce fusè demonstrat non paucis firmis argumentis quæ ad rationes nonnullas breviter redigemus. Ambulat igitur anima securè inter hujus purgationis tenebras. Primò quia Deus ab ipso principio hunc ei amorem appretiativè summum infundit de quo non semel sumus locuti, atque eam fortissimâ et efficacissimâ donat voluntate in re nullâ, vel parvâ displicentiam ipsi afferendi nec quidquam prætermittendi quod ad ipsius spectet divinum servitium. Secundò propter vinculum quo Deus ejus omnes ligat potentias tum rationales tum sensitivas. Advertatur omnia peccata atque defectus quæ in hac vitâ occurrunt indè oriri quia malè nostris potentiis utimur. Quando peccamus, id fit vel quia intellectûs

discursu malè utimur, aut voluntatis arbitrio, vel quia nos inclinationibus appetitûs sensitivi efferri sinimus. Inde sequitur quòd, obtenebrato intellectu, impeditâ phantasiâ atque siccatâ voluntate afflictâ et in affectibus suis angustiatâ, omni undecunque auxilio destitutâ; factâ plenâ omnium appetitûs sensitivi affectionum divinarum et terrenarum ariditate, quæ omnia in istâ purgatione contingunt, sublata remaneat radix et origo omnium peccatorum et defectuum quibus originem præbet dictarum potentiarum perturbatio. Et re ipsâ dicit Sanctus propriâ nixus experientiâ, potentias sensitivas in hoc statu parum admodùm in res inutiles atque vanas deflecti, nec non potentias spirituales ab omni vanâ gloriâ, omni vano gaudio atque alio defectu remotissimè stare, ita ût manifestè pateat animam a Deo excæcari, posteaque per istas vias tenebrosas ab eo manuduci, ut in suo itinere secura procedat. Neque hoc alienum videatur, quia istæ non sunt tenebræ quæ ex magnâ proveniant copiâ atque claritate lucis quæ proportione carens cum potentiâ intellectivâ nondum purgatâ, ipsam suis fulgoribus obscurat non aliter quàm sol pupillas oculorum nostrorum offuscat. Ideòque tenebræ sunt quæ animæ viam ostendunt obscurando et per hanc viam eam cum securitate ducunt. Tertiò, quia anima, quò majores ei tenebras hæc purgatio caliginis offundit, eò propior Deo est, atque magis ab eo protecta. Dicit Sanctus David Deum in tenebris habitare : *Et posuit tenebras latibulum suum* (*Psalm.* XVII, 12): non quòd in Deo tenebræ sint ullæ, dum contrà ipse est lux vera : *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem :* sed quia ejus purissima lux densas oculo mentium humanarum, maximè si per suas multas imperfectiones immundus sit, ut in casu nostro contingit, tenebras generat. Unde fit ut quò profundiore obscuritate mens involvitur tempore suæ purgationis, eò stet propior Deo, planè ut plus offuscaretur oculus qui propiùs soli admoveretur; cum autem stet propior Deo, magis ab eo protegitur et magis ab omni re defenditur quæ non sit Deus. Quartò, quia anima, quandiù durat prædicta purgatio, per viam patiendi ferè semper ambulat

quæ præ aliis omnibus est securior ut ad Deum eatur : quando quidem nullius rei ope magis quàm si patiatur, maximè autem quando acerbè, anima mundatur, purificatur, fit magis cauta, magis virtuosa, magisque Deo cara.

Monitum III. Ut igitur anima suam purgationem securè percurrat, oportet ut ultrò cruci se submittat illius interni martyrii quod descripsimus; oportet ut hanc crucem cum pace amplectatur et pectori apprimat : alioquin in itinere secura minimè procederet neque terminum unionis divinæ consequeretur. Audiat Director quæ hac de re dicit S. Joannes a Cruce, *Noct. obsc.*, lib. II, cap. 7 : *Anima tam parum valet in hoc statu illius instar qui manibus pedibusque ligatis in obscurâ subterraneâ custodiâ detinetur absque ullâ movendi se potentiâ, neque videndi, neque adjutorium ullum habendi desuper aut de infra usque dum acquiescat, humiliet spiritum atque purificet, nec non ipse tam subtilis fiat simplex et delicatus ut unus cum Spiritu Dei fieri possit secundùm eum divinæ unionis gradum quem ejus misericordia tribuere ipsi dignabitur.* Hic est modus quo, mediante istâ purgatione, anima fit certior se ad amoris unionem perventuram : coram Deo se humiliare, in ejus velle sancto quiescere, cum resignatione internâ martyria tolerare donec proprius spiritus adeò inutilis evaserit atque delicatus, ut unum quid cum ipso fieri possit. Hoc ipsum est quod talibus animabus in memoriam Director debet revocare : huc totam sui magisterii artem referre; quia anima, obtentâ semel hac humili submissione (non obstantibus timoribus ejus, suspicionibus, angustiis et pressuris) securè ad terminum suæ divinæ unionis progreditur.

Ad hunc finem sæpè ipsis ante oculos Redemptorem ponat patientem maximè quidem in horto Gethsemani mœstitiâ repletum, timoribus, mœroribus confectum, angustiis atque internis doloribus quorum acerbitate ad extremam agoniam redigitur et ex omnibus corporis partibus copiosum, rivulorum instar, sanguinis sudorem emittit; atque tanto exemplo eos animet ad internè patiendum atque ad exemplum Jesu et pro ejus amore calicem amarum quibus potantur, bi-

bèndum; ad hæc atque alia quæ Director adducet motiva, respondebit discipulus afflictus præ ponderatione suorum defectuum profundâ se in suâ cruce pace non posse gaudere, ideò quia ipse eam sibi per suas culpas fabricavit. Respondeat Director, quantumvis ipse sibi causa fuerit pœnarum quas in præsentiarum patitur, hoc non obstante, certam rem esse atque extra dubium positam tales tenebras et afflictiones nunc ei mitti a Deo, quia ille ipse est qui in eo per peccatorum recordationem atque vivam apprehensionem expergiscitur. Unde ipse se humiliet, se conformet, acquiescat et ad suas pœnas crucifixus totum se accommodet.

Loquens de istâ purgationum specie mysticus Taulerus dicit propter defectum prædictæ resignationis provenire quòd quibusdam animabus tales afflictiones ultra tempus destinatum prolongentur et eas propter paucam ipsarum submissionem fructu divinæ illustrationis atque mysticæ unionis internè defraudari. En ejus verba quæ operæ pretium est seriò ponderare : *Nascitur autem hìc in eis mœstitia et dolor, quòd nondum veros illos cognoscant fructus, qui hinc proveniunt; aut certè ex sui ipsorum irresignatione, quòd ad patiendum minimè sint resignati, vel quòd nimirum eis molestum et diuturnum videatur, ad finem usque istas pressuras et afflictiones tolerare. Sed certum habeant, nisi ad finem usque pertulerint, se ipsas prolongare, multòque ampliùs exaggerare seu aggravare, vero quoque illo fructu privare seipsos, qui hinc propediem exoriretur, si tamen innocenter, animoque voluntario sufferre et ex animo se resignare possent. Quod quò facerent simpliciùs, tantò nobilius fructum illum mererentur longèque excellentiùs illustrarentur. Enim verò post hanc noctem obscuram ac tenebrosam, lux profectò clarissima succedit* (*si tamen rectè se gerat homo*), *quæ universum illius fundum intus æternâ veritate illustrabit. Atque hinc non foris in oculis hominum, sed intus coram Deo certus efficietur, ad summum illum atque purissimum se posse amorem pertingere, ubi seipsum perdit homo et abnegat atque relinquit propter Deum cum omnibus, quæ sua sunt, simulque unus cum Deo fit amor* (in *Serm. SS. Martyr.*).

Monitum IV. Attendat Director istas animas, licèt ab ipso Deo per viam securam ducantur, nihilominus ab omni periculo non abesse in desperationem cadendi, non occasione lucis purgativæ quæ ipsis ante oculos propria ponens peccata et miserias, nihil præterquàm summo dolore de offensis Dei eas transfigit atque profundissimâ humiliatione exinanit; sed instigante demonio quod violentâ aliquâ eas feriens impulsione, pervertere potest earum humilitatem in desperationem, eò quòd absolutè non ea est prædictæ vitæ securitas quæ hominem faciat impeccabilem. Quapropter videat continuò Director ut firmas in spe atque fortes eas teneat. Ipsis imperet ut actus spei cum nudâ saltem voluntate semper eliciant, et quantumvis ipsis videatur se esse mundi peccatores maximos et sub oculis Dei summoperè abominandos, quamvis sib ivideantur propriam oculis suis apertam damnationem videre ut Beatæ Angelæ Fuliniacensi contingebat, nunquam ab actibus spei desistant, quò meliùs poterunt, etiamsi insipidi et sicci succedant, atque in ore semper cum afflicto Job repetant : *etiam si occideris me in te sperabo :* non sum, Domine, amore tuo dignus; propter culpas mereor damnationem, ut autem de tuâ diffidam bonitate, nunquam, in æternum non committam. Quam ob causam ne confessiones generales ipsis permittat, tum quia minimè indigent, tum quia in isto statu hæ damnosæ evaderent. Nec etiam ipsis permittat ad sacram communionem minùs frequenter accedere; neque præbeat aures ipsis dicentibus se non posse ad tantum accedere Sacramentum propter summæ indignitatis conscientiam; eas autem constringat omnem superare difficultatem atque diebus consuetis ad mensam eucharisticam assidere ; imò eas solito frequentiùs accedere jubeat, ut robustæ spiritu evadant ad afflictiones suæ purgationis tolerandas, atque feliciter hoc angelico pane roboratæ ad altitudinem perveniant divinæ unionis, sicut auxiliante pane angeli Elias ad summum usque montem Horeb pervenit : *et ambulavit in fortitudine cibi illius usque ad montem Horeb. Reg., lib.* III, *cap.* 19, 8.

Monitum V. Attendat Director ut erga istas personas afflic-

tas cum multâ procedat charitate et urbanitate earum pœnarum commiserando atque ab earum mentibus timorem ne a Deo rejiciantur depellendo. Verum est parùm prodesse animabus eâ purgatione laborantibus talia incitamenta, ut aliàs dixi, quia vult Deus eas suâ purgatione angi. Hoc non obstante fertur legibus humanitatis et charitatis ut erga personas summè tribulatas cum omni procedatur mansuetudine et suavitate. Si igitur infirmæ erunt, ut non rarò contingit personæ quæ in hoc versatur statu, cùm impar sit natura tam gravibus tolerandis doloribus, Director eas frequenter visitet atque consoletur. Si autem integrâ erunt valetudine, ne ipsis pœnitentias corporales adaugere permittat; efficiat autem ut eas minuant, et quidem propter plures causas. Primò quia Deus ipse ei qui in tali versatur purgatione, pœnitentiam subministrat, et sanè non levem. Secundò non diu in dictâ valetudine perstabit interna patiendo spiritûs martyria quorum comparticeps non parum est ipsum corpus, quamvis non multas austeritates externas adjiciat. Tertiò quia parum sentiuntur corporales pœnitentiæ in isto statu in quo spiritus dolore magis acerbo transfigitur. Nonnulli talibus ita dolentibus personis suadent ut aliquâ honestâ oblectatione se recreent. Bonum est consilium dummodo ita finis obtineatur aliquod levamen oppresso spiritui afferendi. At rarò talem effectum sortiturum existimo quia res externæ non sunt sufficientes ut expediatur spiritus a tali absorptione in quâ immersus magnâ cum violentiâ luce purgativâ detinetur.

Monitum VI. Dixi quòd in cursu istarum purgationum spiritûs lux divina aliquando desinit investire modo purgativo, obscuro et tormentoso, et ex improviso animam investit modo illuminativo et suavi. Hoc autem contingit quando Deus, ut nonnihil afflicto spiritui levaminis afferat, suam lucem adtemperat atque potentiæ capacitati accommodat : præterea infundit aut potiùs excitat in memoriâ intellectivâ aliquam suæ bonitatis speciem, suæ magnitudinis et amabilitatis. Tunc anima hanc lucem accommodatam accipit cum illustratione et suavitate, et majori cum suavitate se attollit ad istarum

contemplationem rerum quarum speciem intelligibilem experta est. Inde in toto exoritur spiritu serenitas, pax magna et magna voluptas. In hisce casibus caveat Director ne anima, quando a summo dolore in summum intrat gaudium, avidè in illud spirituale pascuum immergatur, at sobriè illud accipiat; ab eo sit voluntate planè abalienatâ, hoc suavi sensu fiat fortior, atque tum circa præsentiam, tum circa ejus absentiam pro divinâ voluntate, indifferens. Cùm aliter agendo, materiam novis purgationibus præberet.

Monitum VII. Spiritùs purgationibus ad finem perductis, si Director viderit suum discipulum in iis solidâ cum virtute processisse in primisque plenâ cum resignatione atque profundâ humilitate suîque ipsius exinanitione (ad quod attentendum præcipuè est) ipse contentus poterit stare; atque plenam ipsi fidem habere si fortè ei dixerit se a Deo spiritualibus communicationibus insigniri. Quæ quamvis ita sint, discipulum planè impeccabilem factum ne credat, et ubi viderit eum aut et impatientiâ aut et altero simili defectu delinquentem, id ne miretur, neque ipse inquietet se, neque discipulum suspicionibus haud bene fundatis et umbris vanis : quia hoc habemus compertum vel ipsos Sanctos, quandiù in hac mortali carne viverent, immunes ab omni levi defectu fuisse minimè. Curet equidem ut motivum humiliandi sese desumat a defectibus suis, de se penitus diffidendi, omnemque in Deo spem suam ponendi; post hoc autem aperto corde perfectionis certamen certare pergat.

§ 248.

CONTEMPLATIO QUID?

Altera unio animæ cum Deo, post unionem obscuram derelictionis, est suavis et fit per contemplationem. Est autem *contemplatio mystica*, elevatio mentis in Deum et res divinas, per simplicem intuitum admirativum, suaviter et ardentissimè rerum divinarum amantem.

QUALIS SIT.

Schol. I. Sermo hìc est de contemplatione divinâ, theologicâ, mysticâ et affectivâ, quæ intellectum illuminat ac affectum inflammat modo speciali et sublimi, et quasi supra-humano, non per discursum, sed, quantùm in viâ fieri potest, arcana Dei speculante et ad divinos affectus excitante, uti ex decursu apparebit: unde etiam contemplatio a Mysticis speciali jure theologia mystica dicta fuit. Quare non est hìc sermo de contemplatione purè philosophicâ, quâ philosophi etiam per lumen naturæ Deum contemplari possunt, uti fecerunt vel saltem facere potuerunt illi philosophi, de quibus S. Paulus, *Rom.* 1, 21, loquitur. Nec est sermo de contemplatione theologicâ purè speculativâ, quâ Theologus lumine fidei adjutus Deum contemplatur, quia sicuti in Philosopho, sic etiam in Theologo vana est hæc contemplatio, si ex curiositate ibi sistat, nec ad affectum progrediatur.

VARIÆ DEFINITIONES CONTEMPLATIONIS.

Schol. II. Contemplatio a diversis mysticis variè definitur. S. Augustinus, vel potiùs alius Boetio posterior, L. *de Spir. et Anim.*, c. 32, eam definit: *Contemplatio est perspicuæ veritatis jucunda admiratio.* S. Bernardus vel alius Auctor, L. *de Scal. Claust.*, c. 1, dicit: *Contemplatio est mentis in Deum suspensæ quædam elevatio, æternæ dulcedinis gaudia degustans.* S. Bernardus, L. *de Consid.*, c. 2, inquit: *Potest contemplatio definiri verus certusque intuitus animi de quâcumque re, sive apprehensio veri non dubia.* Richardus a S. Victore, L. 1 *de Contempl.*, c. 4, re discussâ dupliciter eam definit, tum ex mente propriâ: *Contemplatio est libera mentis perspicacia in sapientiæ spectacula cum admiratione suspensa:* tum ex mente Hugonis Victorini, *Hom.* 1 *in Eccl.: Contemplatio est perspicax et liber animi contuitus in res perspiciendas usquequaque diffusus.* Cum Richardo procedunt S. Bonaventura, *Tr. de* 7. *Itiner. ætern. in* 3 *itin.* d. 2; Gerson, *in Th. Myst. cons.* 21; Harpius, L. 1, *Th. Myst.*, c. 46, et S. Thomas, 2, 2, q. 180, a. 3, ad 1, docet: *Contemplatio pertinet ad ipsum simplicem intuitum veritatis.* Et addit, ad. 3: *Quòd contemplatio in affectu terminatur.* Quod S. Bonaventura ex ipsâ Richardi definitione probat, dicens: « Ex hoc autem patet quòd Richardus hìc non accipit contemplationem, ut est actus intellectûs

præcisè, sed etiam et saporosam dilectionem includit. Nam sapientia a sapore dicitur, ut dicit Bernardus, et objectum sapientiæ principale et primarium est ipse Deus, sub ratione quâ verum excitativum voluntatis ad ejus saporosam dilectionem et actus sapientiæ est, contemplari Deum non quocumque modo, sed ex dilectione cum quâdam experimentali suavitate. Igitur spectacula sapientiæ sunt cognitio veri et amor, sive sapor boni. » Denique Benedictus XIV, *de Beatif. et Canoniz.*, l. 3, c. 26, contemplationem ita describit : « Est simplex intellectualis intuitus cum sapidâ dilectione divinorum aliorumque revelatorum, procedens a Deo speciali modo applicante intellectum ad intuendum et voluntatem ad intelligendum ea revelata, et concurrente ad eos actus per dona Spiritûs S. intellectum et sapientiam, cum magnâ illustratione intellectûs et inflammatione voluntatis. »

DEFINITIO DATA EXPLICATUR.

Schol. III. Hæc definitiones contemplationis licèt non sint omnes essentiales et specificæ, quatenus tamen per proprietates eam describere conantur, cum nostrâ coincidunt : nam illa *perspicuæ veritatis jucunda admiratio,* illa *mentis in Deum suspensæ elevatio æterna gaudia degustans*, ille verus et *certus intuitus animi,* ille *perspicax animi contuitus* cum suspensione in spectaculis æternæ sapientiæ, denique ille *intuitus simplex veritatis affectu terminatus cum sapidâ dilectione divinâ,* nihil aliud sunt, quàm quædam mentis elevatio in Deum per simplicem intuitum et ardentissimè simul affectuosum, utpote in quibus actibus admiratio, suspensio, gustus, libera diffusio etc. saltem virtualiter includuntur, vel exinde ut proprietates resultant, sicuti ex dicendis patebit. Deinde contemplationi maximè convenit quòd sit *elevatio mentis in Deum* per quod cum omni oratione, præsertim mentali convenit. Deinde contemplatio est elevatio mentis *per simplicem intuitum,* per quod a meditatione differt, quæ per discursum procedit et voluntatem movet. Denique hic intuitus est *ardentissimè affectuosus,* seu ad ardentissimos affectus voluntatem movens ; per quod contemplatio mystica a contemplatione Philosophicâ et purâ speculatione Theologicâ distinguitur. « Animadvertendum est etiam, inquit Albertus Magnus, *de adhær. Deo cap.*, in hoc esse differentiam inter contemplationem Catholicorum fidelium et Philosophorum gentilium, quia contemplatio Philosophorum est propter perfectionem contemplationis, et ideo sistit in intellectu, et ita finis eorum in hoc est cognitio intellectûs. Sed contemplatio Sanctorum quæ est

Catholicorum, est propter nomen ipsius scilicet contemplatio Dei: idcirco non sistit in fine ultimo in intellectu per cognitionem, sed transit ad affectum per amorem. Unde Sancti in contemplatione suâ habent amorem Dei, tanquam principaliter intentum. »

§ 249.

CONTEMPLATIO DATUR.

Contemplatio mystica modò descripta *datur*, et admittenda est. 1° Enim eam insinuat S. Scriptura. *Ps.* XXXIII, 9 : *Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus. Ps.* XLV, 11 : *Vacate et videte, quoniam ego sum Deus. Matth.* V, 8 : *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Quæ innuunt quòd cor mundum vacans ab omni inquietudine sic elevari possit, ut simplici et affectivo intuitu videat et gustet Deum esse suavissimum animæ sponsum qui eam elevat et delectat. 2° Præter Patres, § 245 *Sch.* 2, allegatos, Hugo Victorinus, in c. 2 *de Cœl. Hier.*, l. 3 post. med., triplicem oculum distinguit : oculum carnis, quo videntur mundus et ea quæ in mundo sunt; oculum rationis quo videntur animus et ea quæ sunt in animo : et oculum contemplationis, quo videntur Deus et ea quæ sunt in Deo, vel quæ sunt in se et supra se. Quâ doctrinâ utens S. Bonaventura, tr. *de* 7 *Itiner. ætern.* in 3 *itin.* d. 2, subdit : « Iste est oculus contemplationis, de quo dicit sponsus, *Cant.* IV, 9 : *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, in uno oculorum tuorum :* id est, tuâ intelligentiâ simplificatâ penetrasti omnia, pertingendo ad cor meum. » Et S. Bernardus vel alius quis, l. 1 *de Dign. amor.*, c. 8, duos in animâ oculos observat, qui sunt amor et ratio ad videndum Deum semper palpitantes, et addit : « Cùm alter conatur sine altero, non a Deo proficit; cùm invicem se adjuvant, multùm possunt scilicet cùm unus oculus efficiuntur. » Et S. Thomas, 1. 2. q. 69. a. 2, docet : « In hac etiam vitâ purgato oculo per donum intellectûs Deus quodammodo videri potest. » Et *lect.* 7. explicans illud S. Dionysii, l. *de Div. nom.*, c. 4. p. 1. sub med. : *Animæ autem*

motus circularis quidem ad seipsam introitus ab exterioribus, et intellectualium ipsius virtutum uniformis convolutio. Ait : « Et hoc est, quòd primò ponit in motu circulari animæ, introitum ipsius ab exterioribus ad seipsam. Et hoc est, quòd secundò dicit, quòd necessaria est uniformis convolutio intellectualium virtutum ipsius, ut scilicet cessante discursu, figatur ejus intuitus in contemplatione unius simplicis veritatis. » 3° Ratio est : potest sine discursu dari judicium simplicis intuitionis, non solùm in Deo et Angelis, sed et in homine, qui per intellectum primorum principiorum assentitur illorum veritatibus sine discursu ; et per fidem assentitur veritatibus revelatis pariter sine discursu, quæ proinde voluntatem ad ardentissimos affectus movere possunt, quæ est ipsissima contemplatio, § 245.

PROPRIETATES CONTEMPLATIONIS.

Scholium. Quatuor præcipuas contemplationis proprietates assignat Ludovicus a Ponte, *in Duce spir.* tr. 3, c. 3, § 2. Scilicet 1ª est elevatio spiritûs supra se ; 2ª Suspensio ejusdem spiritûs in rebus quas contemplatur ; 3ª Est admiratio ; 4ª Spiritualis dulcedo. Nam extraordinarius ille simplex rerum divinarum intuitus hominem supra seipsum elevat : idem animum novo et altiori res videndi modo, vel etiam novarum rerum visione detentum suspendit, ut præter cognitionem et amorem Dei nihil curet ; et consequenter eum in admirationem capit, quæ visæ novitatis sequela est : idem denique animam spirituali dulcedine exsuperante omnem sensum recreat, quæ intuitu rerum divinarum generatur.

§ 250.

DIVISIO CONTEMPLATIONIS.

Contemplatio generalissimè dividitur in *ordinariam* et *extraordinariam.* Utraque vel est *Cherubica* seu intellectiva, vel *Seraphica* seu affectiva. *Cherubica* in alias species infimas dividitur, uti sunt contemplatio mystica SS. Trinitatis, Incarna-

tionis, Eucharistiæ, Attributorum, symbolicæ locutiones internæ et silentium, in quibus intellectuale magis resplendet. *Seraphica* dividitur in contemplationem igneam, vulnerantem etc. in quibus affectivum seu fervor divini amoris magis apparet, quæ singula in sequentibus sigillatim explicabuntur.

JUXTA ALIOS.

Scholium. Cardinalis Laurea, *Opusc.* 4 et 7 *de orat.*, et alii Mystici communiùs contemplationem dividunt in acquisitam et infusam vel in activam et passivam, vel in propriâ industriâ habitam et habitam ex gratiâ, vel in naturalem et supernaturalem; quia tamen hi termini sunt æquivoci et primo intuitu non satis sani, ideo nostra divisio ex P. Reguerâ, *Theol. Myst.*, t. 1, p. 788, n. 79, petita magis placet, cùm allati mox termini etiam ex mente suorum auctorum ad nostram reducantur, uti ex dicendis patebit.

§ 251.

CONTEMPLATIO ORDINARIA QUID?

Igitur contemplatio *ordinaria* est elevatio mentis in Deum per simplicem intuitum ardentissimè affectuosum, quæ non excedit leges divinæ providentiæ in ordine supernaturali.

EJUS NATURA.

Scholium. Contemplatio ordinaria 1° potest dici *acquisita*, quatenus dispositivè ad illam homo se præparare potest ac tandem illam obtinere, non tamen viribus solius naturæ, nec ut rem omnino debitam et sine novâ gratiâ, nec quam aliquis mereatur, nisi ad summum de congruo; 2° Eodem modo potest dici *activa* scilicet tantùm dispositivè; 3° In eodem sensu potest dici *propriâ industriâ habita*, supponendo nimirùm industriam et dispositionem non viribus naturæ, sed principalissimè viribus gratiæ adhibitam; 4° Multò minùs contemplatio ordinaria potest dici *naturalis* absolutè, nisi in sensu comparativo, quatenus est minùs supernaturalis, quàm extraordinaria: cùm tamen etiam contemplatio ordinaria intrinsecè supernaturalis et infusa sit.

§ 252.

CONTEMPLATIO ORDINARIA DATUR ET PER GRATIAM OBTINERI POTEST.

Datur contemplatio ordinaria juxta leges divinæ providentiæ in ordine supernaturali assequibilis, quatenus homo per gratiam Dei dispositivè se ad illam præparare ac illam obtinere potest, non tamen viribus solius naturæ, nec ut rem omnino debitam et sine novâ gratiâ; quamque nemo, nisi ad summum de congruo mereatur : « Aliquando ex industriâ adjunctâ proficimus, ait Richard. Victorin. *de Contemp.*, l. 5, c. 2, sed quod industriæ operationem dicimus, non sic accipi volumus, quasi sine gratiæ cooperatione aliquid omnino possimus, cùm quælibet industria nostra non sit nisi ex gratiâ. » Probatur 1° ex S. Scripturâ quæ locis, § 246, citatis : *Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus. Vacate et videte, quoniam ego sum Deus etc.* Omnes generatim ad contemplationem invitat, et ut se vacando Deo, illum purè amando et munditiæ cordis studendo disponant; ergo contemplatio ordinaria dicto modo assequibilis admittenda est. Deinde beatitudines in Evangelio propositæ generatim et juxta providentiam ordinariam sunt ab omnibus assequibiles : ergo et illa beatitudo, quâ quis per cordis munditiam disponitur ad videndum Deum per contemplationem ordinariam. 2° Patet ex PP. et Mysticis. S. Dionysius, c. 1 *de Myst. Th.*, Timotheum suum hortatur, ut pro *maximâ mysticorum spectaculorum exercitatione* id est contemplatione se disponat, ab omni sensibili et discursu, pro possibili, abstinendo. S. Gregorius, in l. *Reg.* ait : « Dum nostro conamine in divinarum rerum meditatione suspendimur, quasi statuti ascensus nostri dies sunt, quia quosdam spiritualis luminis radios intuemur, quosdam nos ipsi nobis ordinamus, ab imo nostræ humanitatis quâdam altitudine sublevamur. Consonat auctor *Scalæ claust.*, c. 2. 4 et Hugo Victor. *Hom.* 1. *in Eccli.* : « Quodammodo id quod meditatio quærit,

contemplatio invenit. » Et, l. 3. *de Animâ*, c. 48 et 49 : « Donec iterum meditatione assurgamus in contemplationem. » Et Richardus Victorin., l. *de Præp. ad contempl.*, c. 87, ait : « Toties ergo Joseph super collum Benjamin fuit, quoties meditatio in contemplationem defluit. » Hunc eumdem regularem transitum et ordinarium a meditatione ad quamdam contemplationem agnoscunt S. Joannes a Cruce, *in Ascens. ad mont. Carm.*, l. 2, c. 14; S. Theresia, *Vit.*, c. 14 et *Viâ perf.*, c. 16 et *in Castell. mans.*, 4, c. 2, docens quòd mens meditatione aquam divinæ gratiæ quasi per canales artificiosè aut laboriosè, quasi ex puteo trahit, quam contemplatione mox quasi rota ex rivulo, aut e cœlo affluentiorem vix adlaborans obtinet. Item S. Salesius, l. 6 *de Amor. Dei*, c. 3, notat : « Meditatio est mater amoris, contemplatio est filia istius. » Et Ludovicus a Ponte, § 10, *Introd. ad suas medit.*, ait : « Ad contemplationem ordinariè non pervenitur, nisi per exercitium frequens meditationum et discursuum. » 3° Ratio desumitur ex S. Thomâ, in 3 d. 34. 9. l. a. 1. Meditatio procedit humano vel theologico discursu adjecta, adeoque modo humano; contemplatio per donum intellectûs, sapientiæ et scientiæ, § 245, *Schol.* 2; § 246, *Schol.* 1, adeoque per modum ultra humanum; cum ergo tam fides, quàm donum intellectûs, sapientiæ et scientiæ juxta leges providentiæ ordinarias omnibus dentur, ut illis ad proficiendum deserviant, non solùm meditatio, sed etiam contemplatio ordinaria juxta leges providentiæ ordinarias haberi potest. Deinde S. Bonaventura, in 3, ex 7 *Itin. æter.*, d. 1, docet : « Quòd motus et investigatio meditationis imperfectus et minùs utilis permaneret sine termino et quiete contemplationis; cùm meditatio terminetur et transeat in contemplationem, tanquam in illud quod perfectius est. » Ergo ad leges ordinarias divinæ providentiæ spectat contemplatio post meditationem, sicuti terminus post viam, finis post medium, modo in hac vitâ possibili, ne providentia in modo operandi regulari minùs provida censeri posset.

§ 253.

CONTEMPLATIO EXTRAORDINARIA QUID?

Contemplatio *extraordinaria* est elevatio mentis in Deum per simplicem intuitum ardentissimè affectuosum ex privilegio supra leges ordinariæ providentiæ divinæ in ordine supernaturali.

EXPLICATUR.

Scholium. Contemplationem extraordinariam explicat Ludovicus a Ponte, § 11. *Introd. ad med.* dicens : « Est alia via extraordinaria quæ amplectitur alios modos extraordinarios orationis, magis supernaturales et speciales, quos vocamus orationem quietis aut silentii, cum suspensionibus, extasibus, raptibus, simul cum figuris extraordinariis veritatum, quæ deteguntur, vel cum solâ ipsarum luce intellectuali : item cum revelationibus et locutionibus internis, et cum aliis modis innumerabilibus, quibus Deus se communicat animabus, et quorum vera regula præscribi non potest, si quidem aliâ regulâ non gaudent quàm magisterio et directione Magistri supremi, docentis de modis hujusmodi, quos vult, et quomodo vult. » Hæc contemplatio extraordinaria cum aliis Mysticis vocari potest. 1° *Infusa,* non hoc sensu, quasi verò ordinaria infusa non esset, sed quòd extraordinaria dispositivè acquiri non possit. Item vocari potest 2° *Passiva* in eodem hoc sensu; et 3° *Habita ex gratiâ,* non quasi ordinaria ex gratiâ non haberetur, sed quia extraordinaria aliquam ex gratiis gratis datis semper comitem habet : quo etiam modo 4° *Supernaturalis* dici potest, maximè in sensu comparativo, quatenus ordinaria est quasi minùs supernaturalis quàm extraordinaria.

§ 254.

CONTEMPLATIO EXTRAORDINARIA DATUR.

Contemplatio extraordinaria datur, et admittenda est. 1° Enim ejus meminit S. Scriptura, *Gen.* II, 21 : *Immisit Dominus Deus soporem in Adam :* Quem extaticum fuisse Patres

communiter asserunt. *Cant.* v, 1 : *Comedite, amici, et bibite, et inebriamini charissimi.* Quod Richardus Victorinus, l. 4 *de Contempl.*, c. 16, de mentis alienatione et excessu seu de contemplatione extraordinariâ explicat : imò in toto Cantico Canticorum supremus gradus contemplationis proponitur, teste Hugone Victorin., *Hom.* 1, *in Eccles.* Et Joel II, 28: *Effundam spiritum meum super omnem carnem, et prophetabunt filii vestri, somnia somniabunt, et juvenes vestri visiones videbunt.* Quod impletum *Act.* II, 16. Et patet ex exemplis : sic enim Deus cum Patriarchis et Prophetis sanctis egit, longèque perfectiùs cum Apostolis suis a die Pentecostes, quo a contemplatione ordinariâ ad extraordinariam ascenderunt : qui etiam spiritus nunquam in Ecclesiâ defecit uti ex actis Sanctorum et causis canonizationis eorum apparet. 2° Subscribunt PP. S. Dionysius de Hierotheo, c. 2 *de Div. nom.*, p. 2, testatur, eum partim ab Apostolis, partim studio Scripturarum eruditum fuisse : « Partim etiam diviniore quâdam inspiratione hausit, ista non discendo tantùm, verùm etiam divina patiendo assecutus, necnon eorum, si dictu fas sit, compassione, ad illam, quæ doceri nequit, fidem mysticam atque unitionem informatus. » S. Bernardus, l. 5 *de Cons.*, c. ult., pro maximâ contemplatione assignat admirationem majestatis, quæ si cor bene purgatum inveniat, facilè ad superna elevat, « interdum quoque vel per aliquas morulas, stupore et extasi suspensum tenet admirantem. » S. Bonaventura, *in Itinerar. mentis*, c. 7, in exemplar hujus extraordinariæ contemplationis adducit, S. Franciscum, quando in contemplationis excessu transformatus est in crucifixum, *et positus est in exemplum perfectæ contemplationis.* Videri quoque possunt S. Laurentius Justinianus, *Tr. de Orat.* in fin., S. Joannes a Cruce, l. 3, *Ascens. in mont. Carm.*, c. 12, S. Theresia, *in Vit.*, c. 18, 19, 20, sub nomine aquæ quartæ cœlitus pluviæ, et *in Castell. mans.*, 6. Demum omnes Mystici in hoc conveniunt, dum de raptibus, visionibus etc. contemplationem extraordinariam comitantibus agunt. 2° Ratio sumitur ex S. Thomâ, 2. 2. q. 45 a. 5, ubi docet contemplationem dari omnibus justis non

communem, cujus causa sit gratia gratis data sapientiæ, perficiens donum sapientiæ, quæque non sit ad salutem etiam cum perfectione obtinendam necessaria, et quam Spiritus S. dividit prout vult, quæ est ipsissima contemplatio extraordinaria, et ab aliis etiam gratiis gratis datis procedere potest.

ADHORTATIO AD MAGNAM ÆSTIMATIONEM CONTEMPLATIONIS.

Corollarium. Ex dictis colligitur quantum bonum sit divina contemplatio; si enim intuitu simplici et ardentissimo affectu contemplari et amare Deum, maxima est beatitudo, quæ in hac vitâ haberi potest, si est nobilissima proles virtutum, donorum et gratiarum, aut potiùs Spiritûs S. tum per seipsum, tum per dona sua mentem et cor animæ sanctæ fœcundantis, quodnam bonum majus erit sive honestum, sive utile, sive delectabile, quod illi æquari possit? Hæc est illa speciosa Rachel, pro quâ quatuordecim annis Jacob servire non dubitavit, *Gen.* xxix. Hæc est omne bonum de quo Deus dixit Moysi, *Gen.* xxxiii, 19 : *Et ostendam tibi omne bonum.* Hæc est illa optima pars, de quâ Jesus dixit, *Luc.* x, 42 : *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab eâ.* Ubi Richardus, l. 1 *de contempl.*, c. 1, quærit : « Quæ est ista pars optima, quam Maria elegit, nisi vacare et videre, quoniam suavis est Dominus?... Summam itaque Dei sapientiam in carne latitantem, quam oculis carnis videre non poterat, audiendo intelligebat et intelligendo videbat, et in hunc modum sedendo et audiendo summæ veritatis contemplationi vacabat. Hæc est pars, quæ electis et perfectis nunquam auferetur. Hoc sanè negotium, quod nullo fine terminatur; nam veritatis contemplatio in hac vitâ inchoatur, sed in futurâ jugi perpetuitate celebratur. O quàm singularis gratia! o singulariter præferenda! per quam in præsenti sanctificamur et in futuro beatificamur. « Una ergo est theoria, id est contemplatio Dei, » concludit Cassianus, *Collat.* xxiii, c. 3 : « Cui meritò omnia justificationum merita, universa virtutum studia postponuntur : » Si nimirum, juxta expositionem Gazæi, cum perfecto amore animam Deo uniat. Proinde impigrè nos ad contemplationem disponere et cum divinâ gratiâ omnia impedimenta removere et omnes durissimas etiam probationes superare oportet, ut eâ non indigni reddamur. Pugnandum est et plurimis in hoc deserto ærumnis resistendum, si a cœlesti hac mannâ et terrâ promissionis excludi nolimus. Laborandum est per dies et annos pro pulcherrimâ hac Rachele. Lacrymis purganda priùs anima cum Mariâ, ut ad pedes

Domini optimam partem reperiat. Mons laboriosè conscendendus est, sive ut cum Moyse quis Deum contemplari possit : sive ut cum discipulis quis in monte a Christo erudiatur, de modis habendi beatitudinem hìc et in futuro; sive ut cum paucis in Christo transfigurato gloriam degustet. « Necesse est, ait S. Greg., l. 18 *mor.*, c. 28, ut spiritus contemplativus mundo priùs moriatur, et mundus sibi moriatur, et ex tunc in æterna ingrediatur et in eis abscondatur. » Et *Hom.* 14 *in Ezechiel.:* « Contemplativæ etenim vitæ amabilis valde dulcedo est. » Addit S. Thom. contemplationis dulcedinem omnem terrenam voluptatem longè superare et sic rationem adducit : « Quia ergo vita contemplativa præcipuè consistit in contemplatione Dei, ad quem movet charitas, ut dictum est; inde est quòd in vitâ contemplativâ, non solùm est delectatio ratione ipsius contemplationis, sed etiam ratione ipsius divini amoris. Et quantùm ad utrumque, ejus delectatio omnem humanam delectationem excedit; nam et delectatio spiritualis potior est quàm carnalis, ut suprà habitum est, cùm de passionibus ageretur; et ipse amor, quo ex charitate Deus diligitur, omnem amorem excedit, 2, 2, q. 180, *art.* 7. »

§ 255.

SANCTUM EST AD CONTEMPLATIONEM ASPIRARE.

Cùm ergo *contemplatio* tantum bonum sit, sanctum et expediens est omnibus, cum spiritûs prudentiâ ad eam *aspirare.* Tales enim affectus nobis exhibet 1° S. Scriptura. *Ps.* XXVI, 8 : *Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram. Ps.* XLII, 3 : *Emitte lucem tuam, et veritatem tuam : ipsa me deduxerunt, et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua. Ps.* LIV, 7 : *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam. Cant.* I, 6 : *Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum. Matth.* XI, 28 : *Venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos..... et invenietis requiem animabus vestris. Apocal.* III, 20 : *Si quis audierit vocem meam, et aperuerit mihi januam, intrabo ad illum et cœnabo cum illo.* In his locis invitantur omnes ad intuitionem, requiem, refec-

tionem et cœnam contemplationis divinæ, ergo ad eam prudenter aspirare, sanctum et expediens est. 2° Probatur ex PP. et Myst. S. Gregorius, *Hom.* 17, *in Ezech.*, ad illud : *Et in vestibulis fenestræ per gyrum intrinsecus*, notat, « quia non solùm alta S. Ecclesiæ membra, quæ prominent, habent contemplationis gratiam, sed plerumque hoc donum etiam illa membra percipiunt, quæ etsi jam per desiderium ad summa emicant, tamen adhuc per officium in imis jacent : nisi enim his, qui despecti videntur, omnipotens Deus lumen contemplationis effuderit, fenestræ in vestibulis non fuissent. » Ergo omnibus tam supremæ, quàm infimæ sortis fidelibus contemplatio ut assequibilis proponitur, adeoque ad eam prudenter aspirare licet. Auctor *Scal. claustr.*, c. 3, loquens de animâ meditativâ, docet quomodo contemplationem sitire debeat : « Sed quid faciet? habendi desiderio exæstuat, sed non invenit apud se, quomodo habere possit : et quantò plus inquirit, plus sitit; dum apponit meditationem, apponit et dolorem, quia non sentit dulcedinem, quam in cordis munditiâ meditatio esse monstrat, sed non præstat. » Richardus Victorin., l. 5, *de Contempl.*, c. 6, desiderium contemplationis, a devoto desiderio procedere docet, dicens : « Primus mentis excessus fit ex desiderii anxietate et magnitudine devotionis. » 3° Ratio est : expediens, sanctum, imò necessarium est ut omnes ad christianam perfectionem aspirent : sed contemplatio medium est potissimum conducens ad perfectionem, utpote oratio perfectissima; ergo sanctum et expediens est ad eam aspirare : utpote quæ est *unum necessarium* et pars optima. *Luc.* x, 42. Deinde tota perfectio christiana essentialiter in charitate consistit; ergo, cùm per contemplationem charitas maximè augeatur, ad eam aspirare decet. Denique sanctum et expediens est, omnes aspirare ad contemplationem patriæ. Item ad meditationem magis, magisque perfectam : ergo etiam ad contemplationem viæ, cui illa in patriâ evidens et æterna succedit, et ad quam meditatio tendit, ad eam disponit et sine quâ imperfecta est.

§ 256.

REGULÆ PRO DESIDERIO CONTEMPLATIONIS.

Nihilominus licèt ad contemplationem aspirare omnibus sanctè expediat, curandum tamen ut cum *prudentiâ* fiat, pro quâ, ad vitandos errores, sequentes regulæ bene observandæ erunt.

PRIMA : CONTEMPLATIO A DEO PETI POTEST.

Primò. Orare et contemplationem a Deo petere expedit et sanctum est. Probant hoc 1° Omnes textus S. Scripturæ modò allati; quibus accedunt hi, *Sap.* VII, 7 : *Optavi, et datus est mihi sensus, et invocavi, et venit in me spiritus sapientiæ.* Et, VIII, 2 : *Hanc amavi et exquisivi a juventute meâ.* Et, I *Jac.* V : *Si quis vestrûm indiget sapientiâ, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter.* 2° Ratio petitur ex D. Thomâ, 2, 2, q. 83, a. 6 : « Hoc licet orare, quod licet desiderare : » sed contemplationem desiderare licet. Ergo etiam orare, utpote veram sapientiam et donum optimum. Unde Auctor *Scal. claustr.*, c. 11 : ait : « Contemplationis adeptio sine oratione aut rara, aut miraculosa. »

§ 257.

SECUNDA : NON STATIM SED SUO TEMPORE OBTINENDA.

Secundò. Desiderium et petitio contemplationis licèt omnibus et semper expediat, non tamen ita illi insistendum, ut quis illam statim impleri postulet, sed pro *futuro tempore*, quo sufficienter ad contemplationem dispositus fuerit. *Primum* patet ab exemplo Salomonis, qui sapientiam contemplationis : *Amavit et exquisivit a juventute suâ. Sap.* VIII, 2. Et quia om-

nibus pro semper dictum est : *Estote perfecti, sicut et Pater vester cœlestis perfectus est. Matth.* v, 48. Ideo non solùm perfectis, proficientibus, incipientibus, sed etiam peccatoribus eam tanquam medium perfectionis potissimum semper desiderare et petere sanctum est. *Secundum* constat ex eo, quia ex regulâ generali, sapientia contemplationis *non invenitur in terrâ suaviter viventium. Job.* XXVIII, 13. *Nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sap.* I, 4. *Nec Deus per contemplationem videri potest, nisi a mundis corde. Matth.* V, 8. Ergo temerè quis contemplationem statim sibi a Deo dandam peteret, antequam ad eam debitè esset dispositus.

§ 258.

TERTIA : CONTEMPLATIO SOLUM DE CONGRUO MERERI POTEST.

Tertiò. Quemadmodum contemplationem desiderare ac petere possumus, ita et illam, saltem ordinariam, *mereri* valemus, non de condigno, sed de congruo. *Primum* ex eo colligitur, tum quia contemplatio etiam ordinaria est gratia supra gratiam, quâ fiunt reliqui actus meritorii qui ad contemplationem præparare possunt : tum quia non est medium omnino necessarium ad bene et perfectè agendum : tum quia non habemus promissionem Dei, contemplationem hoc vel illud faciendi, conferendi : ergo eam de condigno mereri non valemus. *Secundum* ex eo eruitur, quia meritum de congruo excéditur quidem a præmio, nec debetur ex justitiâ, licèt quamdam proportionem et congruentiam ob decentiam et liberalitatem præmiantis cum præmio habeat. Ergo sicuti quis primam gratiam habitualem de congruo mereri potest, ita et gratiam contemplationis. Unde auctor *Scal. claustr.*, inter opera S. Bernardi, ait : « Nec hoc peto, Domine, propter merita mea, sed pro tuâ misericordiâ ; fateor enim, quia indigna et peccatrix sum : sed catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensâ dominorum suorum. »

§ 259.

QUARTA : ASPIRATIO AD CONTEMPLATIONEM A DIVINA VOCATIONE INCIPIAT.

Quartò. Semper requiritur ut aspiratio ad contemplationem incipiat *a vocatione Dei*, 1° generali et omnibus factâ : *Vacate et videte etc., Venite ad me omnes etc. Si quis audierit vocem meam etc.* ut nimirum incipiant sese disponere ad habendam aliquando, si Deo placuerit, contemplationem; 2° A vocatione iteratâ et magis speciali, ut qui jam bene cœperunt, in sese disponendo magis proficiant : et 3° a vocatione novâ et specialissimâ, ut, qui multùm profecerunt, ad contemplationem proximè obtinendam perficiantur; juxta illud, *Cant.* II, 10 : *Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni.* Et, *Apoc.* IV, 1 : *Et vox prima, quam audivi... dicens : Ascende huc.* Si enim ad omne opus bonum requiritur vocatio et divina inspiratio, multò magis ad divinam contemplationem requiretur : sicuti etiam ad perfectionem christianam in genere præcedit vocatio omnibus facta : *Estote perfecti etc.* et tamen specialis vocatio reservatur pro speciali perfectione. *Matth* XIX, 21 : *Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes... et sequere me.*

§ 260.

QUINTA : CONTEMPLATIO EXTRAORDINARIA PER SE NON EST PETENDA.

Quintò. Contemplatio *extraordinaria* cum suis favoribus, raptuum, visionum etc. per se loquendo non est desideranda, nec a Deo petenda, sed ad summum *per accidens* et rarò, quando impulsus Dei extraordinarius ad hoc impellit. Ratio *primi* est, quia gratiæ gratis datæ per se non sanctificant et sine illis potest dari tota sanctitatis perfectio, et vanæ gloriæ,

curiositatis et illusionis etc. vitiis, etiam in perfectis, nisi sint extremè humiles, ansam præbere possunt : unde etiam ejusmodi favores in S. Scripturâ non narrantur facti Prophetis et Apostolis petentibus, sed nihil tale cogitantibus. Ratio *secundi* est : quia gratiæ gratis datæ ex voluntate Dei ad charitatem Dei et proximi exercendam conducere possunt, quatenus quis per ejusmodi visiones, revelationes etc. ad ardentiorem Dei amorem et benefaciendum proximis excitari potest : unde etiam Moyses, *Exod.* xxxiii, 13, oravit : *Ostende mihi faciem tuam.* Et, 18 : *Ostende mihi gloriam tuam.* Et Samuel, I *Reg.* iii, 9 : *Loquere, Domine, quia audit servus tuus.* Et gratia curationum, et signorum ab Apostolis et aliis Sanctis nonnisi præmissâ oratione communiter exercebatur.

§ 261.

SEXTA : CONTEMPLATIO SOLUM SUB CONDITIONE PETENDA EST.

Sextò. Contemplatio tum ordinaria, tum extraordinaria, conformiter etiam ad datas hucusque regulas, solùm desideranda et petenda est, sub tacitâ vel expressâ conditione, si petenti expediat. Nam contemplatio extraordinaria nonnisi rarò expedit et sine speciali divino instinctu non est petenda : ordinaria verò etiam sæpe non expedit, vel ex defectu dispositionis subjecti, vel ob alios fines divinæ providentiæ notos, et non est gratia ad perfectionem necessaria, ad quam gradatim semper aspirandum est.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Scholium. Meditativi nullam rationem contemplationis haberi volunt, eamque tanquam modum orandi nulli necessarium, nec factibilem, nec convenientem rejiciunt. Unde contra dicta objiciunt. 1° *Prov.* xxv, 27, dicitur : *Qui scrutator est majestatis, opprimetur a gloriâ. Eccli.* iii, 22 : *Altiora te ne quæsieris. Luc.*

XIV, 10 : *Cùm vocatus fueris, vade, recumbe in novissimo loco.* Ergo ad contemplationem non est aspirandum. *Resp.* Hæc omnia solùm probant, non sine cautelis et regulis a nobis præscriptis, ad contemplationem aspirandum esse, silicet, non ex curiositate, ne quis opprimatur, non sine nutu et vocatione Dei, sine quâ in loco novissimo orationis vocalis et mentalis recumbere oportet. 2° Videtur esse tentatio Dei, constituere se in silentio contemplationis, ut Deus homini loquatur, dum ipse homo per meditationem discurrendo potest loqui ad Deum. *Resp.* Temeritas utique foret, si quis sine ullo indicio et spe, quòd Deus illi in silentio loqui vellet, vocem ejus exspectaret : secus vero si vehementia indicia adsint et anima sit bene disposita, ubi inurbana temeritas foret, verbum summi Regis rusticâ propriâ locutione abrumpere. 3° Via contemplationis multis periculis est exposita, vanam gloriam facilè instillat, gulam spiritualium deliciarum excitat, ad vitæ activæ, obedientiæ et officii divini exercitia vix apta est, contemptum erga alios non contemplativos generat, meditationis viam veluti alphabetariam despicere facit. *Resp.* Hæc pericula et vitia solùm ex abusu contemplationis, non verò ex debito ejus usu imminent, dum scilicet anima sine divinâ vocatione, non bene purgata et adhuc sordida ausu spontaneo se contemplationi introducit ; cum e contra contemplatio per se ad majorem cogitationem et amorem Dei, humilitatem et alias virtutes excitet. 4° Cum contemplatio animam perfectam prærequirat, ad quid contemplatione opus est? *Resp.* Aliqua quidem perfectio prærequiritur, sed hoc non obstat quominus anima per contemplationem in perfectione ulteriùs semper crescere possit. 5° Saltem frustra doctrina de contemplatione traditur : tum quia ejus proprium est, non doceri ab hominibus, sed a Deo; non arte, sed experientiâ : tum quia ad summum soli contemplativi a Deo edocti ex propriâ experientiâ eam edocere possunt, unde etiam præcipui Ascetæ de illâ nihil in suis libris tractant. *Resp.* Ad hoc argumentum patet responsio ex dictis, § 4, ubi vidimus quomodo propria experientia ad Theologiam mysticam requiratur, et quomodo illa non soli experientiæ relinquenda sit. Quòd si aliquibus præcipuis Ascetis a doctrinâ contemplationis abstinere placuit, utpote doctrinæ omnibus communi intentis, quâ rite observatâ, si Deo placeat, ad contemplationem cum ejus gratiâ elevari poterunt, iidem tamen agnoverunt, apud alios directionem harum animarum quærendam esse, de quâ etiam varii Auctores scripserunt.

§ 262.

CONTEMPLATIO OMNIBUS, PRO SEMPER EXCLUSA MEDITATIONE, NON EXPEDIT.

Licèt autem desiderium contemplationis sanctum sit, non tamen expedit, sed summè periculosum est vel etiam erroneum, ad *contemplationem omnes et pro semper* practicandam *conari*, cum exclusione meditationis; sed meditatio cum prudentiâ spiritûs ad contemplationem disponere, eamque supplere debet. Probatur 1° ex S. Scripturâ, in quâ meditatio potissimùm omnibus generatim commendatur, uti liquet ex textibus alibi adductis. Ergo meditatio malè, ut nimis imperfecta, magis impeditiva quàm utilis et statim pro contemplatione relinquenda asseritur et contemnitur; 2° Patet ex PP. meditationem commendantibus : quibus accedit S. Thomas, in 3, d. 35, q. 1. quæstiun. 2, docens : « Vita contemplativa principaliter in operatione intellectûs consistit et hoc ipsum nomen contemplationis importat : utitur tamen inquisitione rationis contemplativus, ut deveniat ad visionem contemplationis. Ergo ad contemplationem inquisitio rationis, seu meditatio disponit, adeòque malè rejicitur. S. Bonaventura, in 2 *Itiner. æter.*, d. 6, quærens : « Qualiter spiritus noster in itinere studiosæ meditationis intrinsecum secretum, æternum manerium Domini Jesu ingredi conatur » postquam modum, per meditationem a temporalibus mentem abstrahendi, docuerat, concludit : « Ecce jam studiosa mentis meditatio in tantum se exercuit et perfecit, quòd in contemplationem transivit. » Gerson, *Tr. de Medit. cons.* 7, ait : « Dum recogito quòd absque meditationis exercitio nullus, secluso miraculo Dei speciali, ad perfectionem contemplationis dirigitur aut pervenit, nullus ad rectissimam christianæ religionis normam attingit, imò vix se componit : audeo zelans sanctæ meditationis studium suadere. » Et Blosius, *in Spec. spir.*, c. 11, notat, non omnes adhuc spirituales admitti ad contempla-

tionem; et eximios etiam contemplativos indigere aliquoties redire ad meditationem. S. Joannes a Cruce, cujus auctoritate aliqui abuti volebant, *Opusc. de flam. amor. cant.* III, 3, in incipientibus meditationem, ceu dispositionem ad contemplationem expressè requirit. Et, *in Ascens. ad mont.*, l. 2, c. 15, docet proficientes nunc meditatione, nunc contemplatione pro variâ spiritûs dispositione uti debere. Et, c. 32, etiam perfectis suadet, ut quandoque meditationibus utantur. Denique S. Theresia, *in Viâ perf.*, c. 16, occurrit filiabus suis, quæ de solâ contemplatione instrui volebant, et ait, gratiùs sibi futurum agere de meditatione, tanquam omnibus proficuâ, etsi adhuc virtutibus careant, cùm e contra contemplatio magnas virtutes et dispositiones prærequirat; et pergit: « quæ si nolitis audire, nec operari, manete in vestrâ oratione mentali per totam vitam. Hoc vobis et quibuscumque tale bonum contemplationis optantibus pro certo assero, nec me falli opinor; loquor enim edocta experimento, cùm id ipsum per annos viginti habere contenderim, quod nisi ea præmittenda faciatis, non pervenietis ad veram contemplationem. » 3° Ratio est 1° quia meditatio est homini discursivo connaturalior quàm contemplatio per simplicem intuitum, qui magis angelis competit et quem ex propriâ electione sequi præsumptio foret; 2° Via meditationis sola ad incipiendam, promovendam et finiendam perfectionem sufficit, nec promissio de contemplatione nobis a Deo facta est; ergo ad se movendum nonnisi temerè ab homine expectatur; 3° Quia aliàs periculum foret incidendi in errores Molinos.

§ 265.

REGULÆ PRO USU MEDITATIONIS AD CONTEMPLATIONEM.

Dictum est, § 259, quòd cum prudentiâ spiritûs meditatio ad contemplationem disponere, eamque supplere debeat. Pro quo sequentes *regulæ* servire poterunt.

PRIMA : MEDITATIO DISPONERE DEBET AD CONTEMPLATIONEM.

Primò. Meditatio non est præmittenda contemplationi, ut causa, quia cùm sit ordinis inferioris, et contemplatio sit donum Dei indebitum, meditatio in contemplationem per se influere nequit. Nihilominus meditatio contemplationi ut dispositio præmittenda est, quia decet ut donum excellens contemplationis, nonnisi animæ per meditationem congruenter præparatæ conferatur. Id quod Hugo Victorinus, *Hom.* 1, *in Ecc.*, exemplo ignis e viridi ligno excitati demonstrat.

§ 264.

SECUNDA : MEDITATIO SUPPLERE DEBET CONTEMPLATIONEM.

Secundò. Meditatio potest quodammodo debetque *supplere* contemplationem, quando ex fine probationis et alio, soli Deo noto, etiam præditus dono contemplationis usu illius ad tempus suspenditur. Nam sæpe etiam animæ bene dispositæ et contemplativæ probantur ariditatibus, ita ut vix orare, multòque minùs quietè contemplari possint : ubi se in quantum possunt cum exercitio virtutum, lectione, oratione vocali et mentali juvare debent, uti observat Richardus Victorinus, l. 5 *de Contempl.*, c. 17, dicens : « Debet itaque animus, qui ejusmodi est, propriis meditationibus cordis in se exultationem reparare. » Et S. Laurentius Justinianus, *de Discr. prof.*, c. 18, ait : « Tamdiu in hoc amoris tripudio, scilicet contemplatione, immorandum est, quamdiu perseverat affectus ; quo deficiente aut tepescente ad interposita meditationis studia sedendum est.

§ 265.

TERTIA: DISPOSITIO MEDITATIONIS AD CONTEMPLATIONEM NON HABET NOBIS CERTUM TEMPUS.

Tertiò. Meditationis dispositio ad certam *temporis* mensuram revocari nequit, ita ut sufficiens sit pro transitu ad contemplationem. Tum quia breviori tempore plus, et longiori minùs proficere potest meditatio, pro ratione fervoris, vel teporis, et majori vel minori necessitate purgationis. Tum quia contemplatio est donum gratuitum, nulli quantumvis bene disposito debitum, quod citiùs vel tardiùs, aliquando vel nunquam, ob fines soli Deo cognitos concedi solet. Et Gazæus corrigit Cassianum, *Collat.* XII, c. 15, tempus sex mensium pro obtinendâ perfectione castitatis, saltem ut possibili, assignantem et Deo quasi tempus determinantem, ex Ludovico a Ponte, *in Vitâ P. Alvarez*, c. 42, ubi ait: « Suspectum est universim asserere eos qui hac vel illâ industriâ tot annos aut menses utantur, hæc aut illâ a Deo munera aut certum aliquem virtutis gradum assecuturos. »

MALE ERGO HOC TEMPUS AB ALIQUIBUS DEFINITUR.

Scholium. Quare audiendi non sunt, si qui reperiuntur qui dicant pro transitu ad contemplationem sufficere quòd quis meditationi per duos annos aut quatuor vel sex menses vacaverit; et cùm in prologo Theologiæ mysticæ inter opera S. Bonaventuræ legatur, sufficere ut per unum vel duos menses quivis se in meditatione exerceat, ut ad contemplationem unitivam assurgat, ex hoc ipso apparet quòd hæc Theologia Mystica S. Bonaventuræ falsò ascribatur, maximè cùm in ceteris ejus operibus nil occurrat quòd hanc doctrinam redoleat: et bene observat Cardinalis Bona, *in Viâ comp.*, c. 10. S. Theresiam per duodeviginti et ejus Confessarium Balthasarum Alvarez per sexdecim annos in meditatione laborasse, donec ad contemplationem assumerentur.

§ 266.

QUARTA : CONTEMPLATIO OBTINENDA DEO RELINQUENDA EST.

Quartò. Non tantùm quoad tempus et modum, sed etiam quoad substantiam contemplationis obtinendam *relinquenda est Deo decisio :* nos solùm solliciti esse debemus ut per meditationes nos disponamus, ne tanto bono impedimento ponamus. Quippe contemplatio, suppositâ etiam per meditationem nostrâ dispositione, tanquam nova gratia humiliter quidem peti et per gratiam non impediri, obtineri autem ut debita et acquiri nequit. « Non enim est legentis, atque meditantis, ait Auct. *Scal. claust.*, c. 13, hanc sentire dulcedinem (contemplationis) nisi data fuerit desuper. » Et S. Theresia, *Vit.*, c. 22, ait sibi displicere quòd aliqui libri de oratione tractantes doceant, animam, licèt ex se ad contemplationem tanquam opus supernaturale eluctari non posset, posse tamen se juvare, spiritum ab omni re creatâ elevando, et post multos annos in viâ purgativâ et illuminativâ transactos se humiliter exaltando; quia hæc doctrina infert defectum humilitatis, dum quis se vult elevare, antequam a Deo elevetur, et se angelis quasi coæquare ac erroneè putare, se proprio labore tantum bonum mereri posse.

§ 267.

QUINTA : MEDITATIO DEBET ESSE AFFECTIVA.

Quintò. Ut autem *meditatio* ad contemplationem disponere possit, potiùs *affectiva* quàm intellectiva, et aspirationibus jaculatoriis, quæ sunt actus *anagogici*, inflammata et quasi semper, diu noctuque continuata esse debet. Hoc enim modo ignis divini amoris cor ut pabulum desiccat et per scintillas

exardescere facit, ut per ignem cœlitus delapsum novum excitetur incendium. Unde Card. Bona, *in Viâ comp.*, c. 5, ait : « Viam compendii ad Deum ad culmen mysticæ theologiæ, ad intimam cum Verbo unionem esse motus *anagogicos*, et exercitium aspirationum ; quod probat c. 9. Revocatio si quidem ad interiora sua, mediante aspirationum activitate, inferioris hominis capacitate et elevatâ ad Deum mente motibus *anagogicis*, affectuque succenso, spiritus rationalis a vinculis passionum et fallaciis sæculi expeditus ad cœlestia perlustranda lumen internum dirigit, et ad statum transit altissimæ et divinæ contemplationis. »

§ 268.

SEXTA : MEDITATIO VIRTUTES IMPLANTARE DEBET.

Sextò. Meditatio hæc non solùm affectiva, sed etiam *efficax* esse debet, ita ut dirigatur ad delenda peccata et reliquias peccatorum, ad refrænandas et eradicandas pro possibili passiones, et virtutes, maximè humilitatem, implantandas : sine quâ dispositione frustra contemplationis gratia exspectatur : unde S. Gregorius, l. 6 *Mor.*, c. 17, docet : « Priùs mens ab appetitu gloriæ temporalis, atque ab omni carnalis concupiscentiæ delectatione tergenda est, et tunc ad arcem contemplationis erigenda. Unde et cùm lex accipitur, populus a monte prohibetur, ut videlicet, qui infirmis adhuc mentibus terrena desiderat, considerare sublimia non præsumat. » Idem docet S. Thomas, 2, 2, q. 180, a. 2. Et Alvarez, l. 5, *de Contempl.*, p. 1.

§ 269.

ANIMA SIC DISPOSITA PER MEDITATIONEM, DEO EAM VOCANTE, CONTEMPLATIONI VACARE POTERIT.

Quòd si anima modo hucusque explicato per meditationem

satis bene disposita fuerit, expediens et sanctum est, accedente speciali Dei ad contemplationem vocantis inspiratione, humiliter illi conformari et pro tunc meditationem seponere. 1° Enim hoc innuit S. Scriptura, dum nos ad contemplationem invitat, uti patet ex textibus, § 252, allegatis; 2° Idem docent PP. S. Dionysius, *Theol. Myst.*, c. 1. Timotheum instruit, ut prætermissis omnibus creatis *ad divinarum tenebrarum radium, qui omni essentiâ superior est, contendat.* Auctor *Scal. claust.*, c. 10, de contemplatione agens ait: « Vult siquidem Deus, ut cum oremus et ut ei advenienti et præstolanti ad ostium aperiamus sinum voluntatis nostræ, et ei consentiamus. » Richardus, *de Prop. ad contempl.*, c. 83, 84, l. 1, *de Cont.*, c. 2, ait : « Hæc autem arca fœderis divino magisterio fabricatur et deauratur, quando humana intelligentia divinâ inspiratione et revelatione ad contemplationis gratiam promovetur. » 3° Sumitur 1° ex S. Thomâ, qui, 2, 2, q. 180, a. 4, statuit quòd « Contemplatio promittitur nobis actionum omnium finis atque æterna perfectio gaudiorum : quæ quidem in futurâ vitâ erit perfecta, quando eum videbimus facie ad faciem, unde et perfectos beatos faciet : nunc autem contemplatio divinæ veritatis competit nobis imperfectè videlicet per speculum et in ænigmate : unde per eam fit nobis quædam indicatio beatudinis, quæ hìc incipit ut in futuro contineatur. Ergo illam acceptare competit; 2° Meditatio laboriosè per discursum quærit veritatem, quando per simplicem intuitum haberi nequit : ergo quando eam Deus per hunc offert, frustra per illam inquiritur; 3° In viâ meditationis incedendum est aspirando ad contemplationem : ergo a ratione alienum est, tunc meditationi inhærere, cùm sponsus nobis per contemplationem occurrit.

§ 270.

REGULÆ PRO TRANSITU AD CONTEMPLATIONEM.

Ne autem præproperè nimis a viâ meditationis recedamus, *regulæ* sequentes observandæ erunt.

PRIMA : SPECIALIS VOCATIO.

Primò. Discerniculum fundamentale pro transitu ritè faciendo a meditatione ad contemplationem sumendum est a speciali Dei *vocatione* et inspiratione. Constat enim ex § 256, hanc vocationem requiri, quæ si desit, nonnisi temerè quis ad contemplationem conaretur et solâ oratione vocali aut mentali contentus esse deberet; si tamen hæc vocatio adsit, etiam nonnisi temerè quis se a contemplando excusaret. Uti docent Blosius, *in epis. sub fin. farrag.*, Alvarez, l. 3, *de Contempl.*, p. 3, c. 13; Joannes a Jesu Maria, *Th. myst.*, c. 3.

Scholium. Major difficultas consistit in discernendo an anima vocetur a Deo ad contemplationem, et in eam ingredi debeat cum humili fiduciâ, vel non vocetur et ab eâ se retrahere debeat cum modestiâ. Tria signa certa et clara, quibus illud facilè discerni queat, indicat S. Joan. a Cruce, *Ascens. ad Mont.*, l. 2, c. 13 et 14. *Primum* signum est quòd anima ad contemplationem *sufficienter disposita* ampliùs meditari non possit. Signum autem illud, si solum sit, fallax est et non sufficit ut quis discernere possit an vocetur a Deo ad contemplationem. Nam impotentia ad meditandum nasci potest vel a tepiditate, vel a negligentiâ in attendendo ad pietatis officia, ut sæpe accidit : necesse est igitur huic primo signo adjungi *Secundum* quod est ut anima, quæ nec meditari, nec de rebus supernaturalibus ac divinis discurrere potest, simul a dissipatione et rerum terrenarum gustu se præbeat alienam. Denique *tertium* et potissimum signum, sine quo alia duo nihil quoad contemplationem amplectendam probant, est quòd anima orationi incumbat cum aspectu ad Deum affectuoso : quem aspectum idem Sanctus *attentionem* ceu *notitiam affectuosam in pace et quiete vocat.*

§ 271.

SECUNDA : VOCATIONI HUIC OBEDIENDUM EST.

Secundò. Quando constat de hac vocatione speciali, illi

obtemperandum est et per viam contemplationis illi ut specialissimæ gratiæ cooperandum. Cùm enim per se loquendo via orationis per contemplationem multò sit perfectior, quàm per meditationem, et Deus per illam spiritum promovere velit, non humilitas, sed pusillanimitas et pigritia foret, vocationi divinæ non sine magno lucro cessante, et damno forsan emergente, repugnare. Quare S. Joannes a Cruce, *in Præm. ascens. ad mont. Carm.*, conqueritur : « Aliqui Confessores et Patres spirituales, eò quod inscii sint et inexperti viæ hujus, offendiculo et damno potiùs quàm auxilio solent esse hujusmodi animabus. »

§ 272.

TERTIA COGNOSCENDA HÆC VOCATIO.

Tertiò. Ad cognoscendam porrò hanc specialem vocationem, opus est *discretione spirituum*, de quâ alibi sermo erit. Pro nunc sufficiat regula ab Alvarez, l. 5, *de Contempl.*, p. 2, c. 13, tradita : « Tunc potest quis ad hoc genus orationis accedere, cùm spiritualis magister post sufficientem notitiam profectûs ejus ita faciendum esse censet : cùm internis inspirationibus et satisfactione quâdam mentis ad illud provocatur : cùm multò tempore aridus in meditatione fuit, et Deum simpliciter aspiciens ac amori inhærens magis proficit, et robustior ad proterendum sæculum ac ad despicientiam suî ipsius, et ad omnem virtutem invenitur. »

§ 273.

QUARTA : ALTERUM SIGNUM.

Quartò. Nisi anima interiori et exteriori mortificatione ac profectu in probationibus Dei purificata fuerit, pro peccatis satisfecerit, eorum reliquias deleverit, passiones subjugaverit, peccare saltem deliberatè desierit et in virtutibus, maximè

humilitate, multùm profecerit, vix inspiratio divina, rapiens ad contemplationem, supponi potest, nisi in casu raro et extraordinario. Patet hoc ex dictis § 265.

§ 274.

QUINTA : CONTEMPLATIO HABET SUAM LATITUDINEM.

Quintò. Contemplatio, suppositâ etiam vocatione et proportionatâ dispositione potest adhuc esse vel *imperfecta* solùm et inchoata, vel *perfecta :* item vel *ordinaria,* vel *extraordinaria.* Nam contemplatio in toto suo genere non differt logicè a meditatione, sed tantùm moraliter, scilicet secundùm id quod notabiliter prævalet et permanenter : quippe meditatio sæpe aliquid de contemplatione imperfectâ participare potest, et contemplationi etiam perfectæ meditatio aliqua immisceri, imò sæpe cum illâ alternare debet.

REFUTANTUR ERRORES QUIETISTARUM.

Scholium. Michael Molinos propositiones damnatas sequentes, præter alias, docuit : scil. prop. 21. « In oratione manendum est in fide obscurâ et universali, cum quiete et oblivione omnis alterius cogitationis particularis et distinctæ attributorum Dei et Trinitatis, atque standum in præsentiâ Dei, ad eum adorandum, amandum atque illi serviendum; verùm sine productione ullorum actuum : Deus namque id genus rebus non delectatur. » Item prop. 22. « Non est hæc cognitio fidei actus quispiam productus a creaturâ, sed cognitio quædam illi a Deo data, quam creatura non novit se habere, neque adeo postea scit se habuisse : idemque dicendum de amore. » Item prop. 23. « Qui semper est in primo (gradu lectionis) nunquam transit ad secundum (meditationis) qui semper est in secundo, nunquam ad tertium pertingit, quæ est contemplatio nostra acquisita, ubi consistendum est totâ vitâ, dummodo Deus non trahat animam, nihil tale exspectantem, ad contemplationem infusam : et hac cessante redeundum est animæ ad gradum tertium, et in eo consistendum, non ampliùs revertendo ad secundum aut primum. » Similes errores damnavit Innocentius XII in Archie-

piscopo Cameracensi, viro aliàs magno et suos errores sanctè revocante. Aiebat enim in prop. 15. « Meditatio constat discursibus activis, qui a se invicem facilè distinguuntur..... Ista compositio actuum discursivorum et reflexivorum est propria exercitatio amoris interessati. » Et in prop. 16. « Datur status contemplationis adeò sublimis, adeòque perfectæ, ut fiat habitualis, ita ut quoties anima actu orat, sua oratio sit contemplativa, non discursiva. Tunc non ampliùs indiget redire ad meditationem, ejusque actus methodicos. »

ADHORTATIO AD CONTEMPLATIONIS DISPOSITIONEM.

Corollarium. Optimus modus aspirandi ad contemplationem est, ferventer aspirare ad perfectionem : qui enim in omnibus perfectè operari studet, ante omnia Deum sine modo amare contendet et ut eum sic amet, magis magisque illuminari et inflammari rogabit; quod ut fiat, studiosè orationi vocali et mentali, aspirationibus et jugi Dei præsentiæ vacabit; neque ad hoc curiositate, sed affectu, non sterili, sed cum effectu, quantùm cum divinâ gratiâ potest, feretur : hinc in omnem mortificationem intentus peccata etiam minima saltem deliberata vitabit, vitia eradicabit, distractiones fugiet, omnia creata contemnet, ipsas cœlestes delicias gulosè non appetet, sed humili corde in divinum beneplacitum se totum resignabit, quæ optima est ad contemplationem dispositio, quæ vel donabitur, vel si eâ non ornetur, non ideo in perfectione suâ deficiet; cùm enim in dono contemplationis perfectio non consistat, Deus hoc illi denegare, ejusque defectum per amorem in humilitate securiùs custoditum supplere poterit : uti enim S. Gregorius, l. 6 *Mor.*, c. 17, ad illud : « Ingredieris in abundantiâ sepulcrum,» observat : multis quidem prodest contemplatio, sed non aliis, quibus satius et, quòd amoris impetus humilitatis pondere fulciatur, veluti anchorâ, quam in divini amoris littore charitas astringat. Et S. Theresia, *in Viâ perf.*, c. 17, monet : « In humilitate, mortificatione, abdicatione aliisque virtutibus, semper est securitas : nihil timendum, nec periculum est, non perveniendi ad perfectionem, æquè ac multùm contemplativi.... securæ sitis, faciendo quod in vobis est, et præparando vos ad contemplationem cum perfectione prædictâ si Dominus dare nolit (puto autem, non denegaturum, si vera est abnegatio et humilitas), reservatum vobis hoc delicium, ut confertim obtinendum in cœlo. »

§ 275.

CONTEMPLATIO CHERUBICA QUID?

A generalissimâ contemplationis divisione in *ordinariam* et *extraordinariam* ad magis specialem progredimur, et quia utraque vel est *cherubica* seu intellectiva, vel *seraphica* seu affectiva, a *cherubicâ* seu *intellectivâ* incipimus, quæ est contemplatio, in quâ licèt duo actus partiales intellectûs et voluntatis reperiantur, eminet tamen magis quod intellectuale est.

EXPLICATUR.

Scholium. Duo hi termini *cherubica* et *seraphica* etymologiam suam accipiunt a duobus primis primæ hierarchiæ cœlestium spirituum choris. Seraphini sunt, in quibus eminet magis et excellit ardor amoris, quàm lux scientiæ, quamvis utrâque gaudeant perfectione. Cherubini vocantur, veluti plenitudo scientiæ, ubi magis splendet lux intellectualis, quàm ardor amoris, licèt hoc et illâ polleant. Pari ratione in contemplatione, quæ fide constat vivâ et charitate incensâ modò hic, modò ille actus magis emicat et tunc, qui est supereminens lux intellectualis fidei vivæ, dicitur contemplatio *cherubica* seu intellectiva: si verò supereminet quod est magis affectuosum et accensum charitatis, dicitur contemplatio *seraphica* seu affectiva.

§ 276.

CONTEMPLATIO CHERUBICA QUOMODO FIAT.

Contemplatio *Cherubica* pro necessario fundamento habet fidem, seu habitum infusum circa res divinas et revelatas cui Theologia, suis explicationibus, aliquod lumen affundere potest. His per tria dona Spiritûs S. scilicet intellectûs, sapientiæ et scientiæ contemplatio addit novam lucem intellectualem, claram et calorificam, quæ lumini fidei unita elevat et exaltat

eximiè intellectum, ut veritates divinas revelatas novo modo, novâ luce, novâ vivacitate et novo in omnibus incremento cognoscat. Lux hæc contemplationis est clara, certa, fortis, pacifica, delectans, pura et principium cognitionum, quæ vitam et mores ad meliora excitant : est practica, intellectum sic illuminans, ut voluntatem simul calefaciat, emolliat, liquefaciat et recreet, animam teneritudine afficiat et intentionem rectificet, ut solum Deum in omnibus suis desideriis, verbis et operibus requirat. Et quemadmodum radio solis meridiano conclave aliquod tenebricosum ingresso, ubi aliquis infirmus tristis jacet, conclave subitò inclarescit, aer purificatur et infirmus lætitiâ perfunditur : ita in hujusmodi contemplativo hac luce contemplationis ejus ignorantiæ illuminantur, affectus purificantur, intentio rectificatur, cor pacificatur, mens illustratur, et antea nec cognita, nec intellecta, divina pariter et humana cum novis suis excellentiis aperiuntur. Ita contemplationem cherubicam describit P. Godinez, *in prax. Th. Myst.*, l. 5, c. 1, quam eodem ferè modo exhibet uterque Victorinus; Hugo, l. 2 *de Anim.* c. 20 : « Cùm cœperit mens per puram intelligentiam semetipsam excedere et illam incorporeæ lucis claritatem tota intrare, et in his quæ intrinsecus videt, quemdam intimæ suavitatis saporem trahere, et ex eo intelligentiam suam condire et in sapientiam vertere; in tantum in hoc *mentis excessu pax illa quæ exsuperat omnem sensum*, invenitur atque obtinetur, ut fiat silentium in cœlo. » *Apoc.*, VIII, 1 : « Nihil sensualitas, nihil agit imaginatio, sed omnis inferior vis animæ proprio interim viduatur officio. » Et Richardus, l. 4 *de Contempl.* c. 12 : « Si fidei nostræ arcana quæ vel ipsi per revelationem didicimus, vel a Theologis viris accepimus, assuescimus in contemplationem adducere, tunc eveniet, si Deus det, in eorum admirationem animum nostrum suspendere et pascere, humiliare et in divinorum desiderium acriter inflammare. » Exempla Sanctorum in hac contemplatione excellentium in S. Theresiâ et S. Joanne a Cruce ex eorum libris habemus

Scholium. Contemplatio cherubica circa mysterium SS. Trinitatis, Incarnationis, Eucharistiæ etc., versari potest, cujus praxin circa hæc singula nunc explicabimus.

§ 277.

PRAXIS CONTEMPLATIONIS SS. TRINITATIS.

Contemplatio *SS. Trinitatis* pro fundamento habet fidem quæ nos docet Deum, in essentiâ unum, esse trinum in personis realiter distinctis, quæ sunt, Pater, Filius, et Spiritus Sanctus. Pater ingenitus est principium fœcundâ generatione producens unigenitum suum Filium, Patri consubstantialem et omnino æqualem, Pater et Filius, licèt duæ sint personæ realiter distinctæ, in ratione tamen spirandi Spiritum S. sunt unum principium, quandoquidem unâ eâdemque voluntate, uno eodemque actu eum producunt. Ad hæc Spiritus S. etsi non generet ut Pater, nec spiret producendo ut Pater et Filius, intelligendo et amando naturaliter, sed essentialiter, tamen bonus, sapiens ac sanctus est ut Pater et Filius, illisque consubstantialis in omnibus, et unus ac idem Deus. Hæc omnia probat Theologia et unitatem essentiæ in tribus personis explicat aliqualiter per tres potentias, intellectum, voluntatem et memoriam in unâ animâ adeoque obscuræ fidei aliquam lucernam affert. Denique in animabus contemplativis, dum mysterium SS. Trinitatis sub fidei umbrâ non sine adminiculo lucernæ Theologiæ vident, tunc illis aliquoties supervenit quædam de hoc mysterio lux clara, calorifica, splendens, pacifica et jucunda, supremum hoc arcanum multâ cum vivacitate repræsentans : insuper in eo, veluti in speculo divino intuentur plurimas novas veritates, plura divina secreta, complura mysteria, plurimas perfectiones, utque isto simplici intuitu anima suspenditur, admiratur, delectatur, inflammatur, interiùs immutatur, elevatur et perficitur. Testatur hoc de seipsâ

S. Theresia, *Vit.* c. 39; et P. Godinez, l. 5, c. 3, refert novisse se quosdam Theologos, qui aliquoties hac gratiâ contemplationis circa hoc mysterium donabantur dicebantque lucem, quam circa id in libris reperiebant, esse tenuem, cùm contra lux contemplationis esset clara et calorifica, intellectum sublimiter illuminans et suaviter calefaciens voluntatem.

AN THEOLOGIA REQUIRATUR.

Scholium. Quando hìc et in consequentibus dicitur quòd Theologia tum dogmatica, tum scholastica aliquid ad contemplationem prodesse possit, non est sensus quasi verò illa ad hanc omnino requireretur, cùm etiam sine notitiâ Theologiæ in pluribus animabus contemplativis ejus defectum lux contemplationis abundantissimè suppleat; sed solùm sensus est quòd in illis, qui Theologiam callent, bonus illius usus fidem aliqualiter illustrare et hoc modo ad contemplationem suo modo disponere valeat.

§ 278.

PRAXIS CONTEMPLATIONIS MYSTERII SS. INCARNATIONIS.

Contemplatio mysterii *SS. Incarnationis* iterum 1° pro fundamento habet fidem, quâ docemur Filium Dei factum esse hominem in utero SS. Mariæ Virginis, unitis inter se hypostaticè, naturâ divinâ et humanâ in personâ divinâ, supplente personalitatem et subsistentiam humanam: adeoque in Christo D. N. licèt sint duæ integræ naturæ, non tamen sunt duæ personæ, nec duo filii. Eadem fides docet Christi actiones fuisse *Theandricas*, id est, Dei hominis, passum ut hominem, ut Deum resurrexisse; 2° Has veritates confirmat, variisque exemplis aliquo modo explicat et illustrat Theologia; 3° His duobus fundamentis accedit meditatio affectiva et continua de tanto mysterio; 4° His veritatibus fide creditis et per meditationem cum congruis affectibus expensis, a Deo subinde lux contemplationis effunditur ardens et accensa in intellectu, cujus vis ad voluntatem transit, quæ has veritates novo, ad-

mirabili et delectabili modo repræsentat et cognitionem adeo vivam, celerem, acutam, claram et delicatam in animâ causat, ut ita hic Deus Homo cor ad se trahat atque suspendat, ex cujus contemplatione tenero et blando amore inflammatur: anima affectibus redundat, desiderat, ardet, amat, tacet, audit, odoratur modo divino. Tunc fides vivificatur, spes erigitur, charitas flammescit, omnesque virtutes morales novam excellentiam recipiunt. Aliquoties Christus Jesus, ut Infans, nunc ut prædicans, nunc ut crucifixus, vel alio modo repræsentatur, ut in nobis virtutum moralium affectus, scilicet compunctionis, patientiæ, humilitatis, obedientiæ, doloris, timoris, confusionis, ex infantiâ, vitâ, passione, et morte Christi ejusque imitatione excitentur.

§ 279.

EXPEDIT HUMANITATEM CHRISTI CONTEMPLARI.

Expedit contemplativis, ut modo proprio cognoscant Deum per contemplationem, ab *humanitate Christi* contemplandâ non abstineant. Probatur 1° ex S. Scripturâ, quæ omnibus, nullâ factâ exceptione de contemplativis, Christum, etiam ut hominem, nobis considerandum proponit. *Luc.* IX, 35 : *Hic est Filius meus dilectus, ipsum audite. Joan.* XVII, 3 : *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum;* 2° Patet ex PP. S. Dionysius, c. 2, *de div. nom.*, agit de Jesu, quem ut Deum et ut hominem contemplatur, et hanc contemplationem se a divino Hierotheo didicisse fatetur, patiente divina, dicens : *Quod est omnis Theologiæ manifestativum, Jesus.* Cassianus, *Col.* I, c. 15, cum Abbate Moyse inter alias multas pro materiâ contemplandi veritates collocat præcipuè Incarnationis mysteria. Richardus Victorin. l. 1, *de Contempl.*, c. 3 et l. 4, c. 22, non solum Deum, sed et omnes alias veritates revelatas censet posse esse promiscuè, objectum tam meditationis quàm contemplationis, quæ duo orandi genera solùm in modo differunt : et, c. 18,

mysteria Incarnationis sigillatim collocat simul cum SS. Trinitate pro materiâ perfectissimi gradûs contemplationis. S. Augustinus in hæc verba, *Joan.* XIV, 6 : *Ego sum via, veritas et vita*, *Serm.* 55, *de verbis Domini*, ait : « Assumendo hominem factus est via. Ambula per hominem, pervenis ad Deum : per ipsum vadis, et ad ipsum vadis. Noli quærere quâ ad illum pervenias nisi per ipsum..... Meliùs est in viâ claudicare quàm præter viam fortiter ambulare. » S. Bernardus, *Serm.* 3, *de Ascens.*, ad hoc venisse Christum docet, ut omnium nostrûm intellectum illuminet, et *semper cogitemus* (sive meditando, sive contemplando) *et nunquam cogitare sufficiamus*, *quia mirabilia fecit.* S. Bonaventura, *in Stim. amor.*, p. 2, c. 3, ait : « Quicumque ad contemplationis quietem et dulcedinem, nisi per Christi lateris ostium voluerit introire, furem se reputet et latronem. Alvarus Pelagius refutans Beguardos, *in Planct. Eccl.*, l. 2, ait : « Quod dicunt isti maledicti, quòd caderent a perfectione suæ contemplationis, si de carne Christi aut passione ejus aliquid cogitarent, insanum est manifestè et diabolicæ arrogantiæ, quia videndo corpus Christi vident Deum per fidem et Divinitatem ejus, quæ conjuncta est carni Christi... Et quæ major et purior contemplatio quàm cogitare Deum passum in carne, ad cujus memoriam est illud Sacramentum principaliter institutum?... Nihil enim sic hominem ad Deum trahit et ad Deum allicit, sicut Deum hominem contemplando. » 3° Ratio est ex S. Thomâ, 2, 2, q. 180, a. 4, ubi statuitur quòd licèt Deitas sit primarium contemplationis objectum, « sed quia per divinos affectus in Dei contemplationem manuducimur, secundùm illud, *Rom.* 1, 20 : *Invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur :* inde est, quod etiam contemplatio divinorum effectuum secundariò ad vitam contemplativam pertinet, prout scilicet ex hoc manuducitur homo in Dei cognitionem. » Sed inter divinos affectus divinissimus est Incarnatio : ergo licet secundariò, ad contemplationem pertinet. Deinde juxta S. Thom. *Quodl.* 8, *art.* 20 : non solùm nobis mortalibus, sed Angelis et Beatis in cœlo humani-

tas Christi janua est contemplationis : ait enim : « Illud ad quod primò attendunt Sancti est ipse Deus, et eum habent medium cujuslibet cognitionis et regulam cujuslibet operationis : et sic per priùs contemplantur Divinitatem Christi quàm ejus humanitatem. In utràque tamen contemplandâ delectationem inveniunt : unde dicitur *Joan.* x, 9 : *Ingredientur* scilicet Beati *ad contemplandam Divinitatem Christi, et egredientur ad contemplationem ejus humanitatis et utrobique pascua invenient*, id est delectationem. » Ergo etiam contemplativi in viâ, utpote qui adhuc imperfectiores sunt quàm contemplativi in patriâ, per humanitatem Christi ad contemplationem assurgere debent.

§ 280.

CONTEMPLATIO HUMANITATIS CHRISTI AD AMOREM DEI ET ALIOS AFFECTUS EXCITANDOS UTILIS EST.

Contemplatio *humanitatis Christi* præterea ad excitandum in nobis amorem Dei et alios affectus virtutum, contemplationi proprios, utilis est. Probant hoc 1° textus S. Scripturæ, § 236, et pro meditatione humanitatis Christi, § 111 *seq.*, allati. Redit 2° probatio ex Patribus et Mysticis locis citatis allata, quibus accedit S. Bonaventura, c. 50. *Medit. Christ. vit.* dicens : « Vidisti, quomodo tria sunt genera contemplationis, scilicet humanitatis Christi, cœlestis curiæ ac Majestatis divinæ. Scire autem debes quòd in quâlibet harum duo sunt mentis excessus, intellectualis et affectualis. » 3° Confirmant hoc rationes, § 276 et 109, 115 allatæ.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Scholium. Contra dicta, præter objectiones, § 111. *Sch.* solutas, dicunt nonnulli : 1° Contemplatio consistit in simplicissimo intuitu Dei, ut Dei ; ergo humanitas Christi ad eam non spectat, sed solùm ad meditationem, disponentem ad contemplationem. *Resp.* Contemplatio Dei, ut Dei, primaria et principalis est, per quam objec-

tum ejus secundarium, scilicet humanitas Christi, non excluditur. 2° S. Bonaventura *in Medit. vit. Christ.*, c. 50, ait : « Pro incipientibus et imperfectis est contemplatio humanitatis Christi. » Et, c. 51 concludit : « Illa rectiùs et magis propriè meditatio quàm contemplatio nominari solet. » Id quod confirmat ex S. Bernardo, *Serm.* 62 *in Cant.*, ubi vult, intrare ad interiora Verbi, alta contemplando, esse solius animæ perfectæ, cùm e contra imperfecti meditatione nonnisi in vulnera Christi, ut purificentur, intrare debeant. *Resp.* S. Bonaventura solùm vult humanitatem Christi in meditatione considerandam ad perfectos æquè ac imperfectos spectare ; cùm e contra contemplatio ad solos perfectos spectet. Quo modo etiam S. Bernardus intelligendus est. 3° Perfecta contemplatio abstrahit ab omni sensibili, quia II *Cor.* III, 18, dicitur : *Nos revelatâ facie* (non velatâ) *gloriam Domini speculantes in eamdem imaginem transformamur.* Et S. Dionysius, c. 1 *de Nupt. Th.* Thimotheum hortatur : « Prætermitte et sensus et mentis actiones, eaque omnia, quæ et sub sensum cadunt et animo cernuntur etc. » Et similia habet Thaulerus, l. 35, *instit.;* et S. Joannes a Cruce, *in Ascens. mont.*, l. 2, c. 32. Ergo humanitas Christi, uptote sensibilis, non est objectum contemplationis. *Resp.* Contemplatio etiam circa res sensibiles esse potest, et S. Apostolus in loco citato solum Christum in seipso ab Apostolis et per fidem ab omnibus visum, Moysi eum figuratè videnti opposuit, et docet quòd in eo veluti speculo gloriam Deitatis speculemur. S. Dionysius verò, et reliqui citati humanitatem Christi ab objecto contemplationis plane non excludunt : sed potiùs includunt, uti patet ex § 236. Concludamus igitur humanitatem Christi non solùm non posse contemplationem qualemcunque licèt eminentem impedire, sed etiam medium ad illam assequendam efficaciorem esse ; Christus enim factus est homo visibilis ut hominem ad invisibilis Dei cognitionem elevaret. Ille est *ostium* per quod vadit quis ad Deum intelligendum ; *ostium* per quod ad Deum profundâ contemplatione intratur. Et ideò Sancti qui inter alios dono contemplationis eminuerunt magis fuerunt Sanctissimæ humanitatis Christi amantes. *Non judicavi*, aiebat S. Paulus, I *Cor.* II, 2, *me scire aliquid inter vos nisi Jesum Christum et hunc crucifixum.* Et *Galat.* VI, 17 : *Ego autem stigmata Domini mei in corpore meo porto.* Et *ibid.* II, 20 : *Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus.* Quis nescit quem locum teneat inter contemplativos S. Franciscus Assis.? Porrò ut intelligat quàm benè contemplationem suam sublimem cum amore Christi crucifixi conjunxerit oculos intendat in stigmata ipsius lateri, manibus ac pedibus impressa. Certum equidem est inter contemplativos ultimum non tenere locum S. Antonium de Pad. ; at-

qui si velis scire quo in Christum amore cor ejus arderet, infantem divinum considera quem inter bracchia astringit. Inter Sanctas contemplativas maximè eminuerunt : 1° S. Catharina Sen. quæ, in spineâ coronâ quâ cingebatur caput ipsius, satis ostendit quantùm dilexerit sponsum suum crucifixum; 2° S. Birgitta quæ quotidie ab ore ipso sui crucifixi Domini, doctrinæ cœlestis accipiebat pabula; 3° S. Theresia quæ deflebat amarè momenta in quibus de Jesu non cogitaverat. Hæc via est regia quam omnes secuti sunt Sancti ut progredirentur in cognitione ac amore Dei.

§ 281.

PRAXIS CONTEMPLANDI SS. EUCHARISTIAM.

Tertiò. Contemplatio mysterii *SS. Eucharistiæ* iterum 1° pro fundamento supponit fidem, quâ credimus quòd pronuntiatis a legitimo Ministro verbis consecrationis, substantia panis et vini transubstantietur in corpus et sanguinem Christi, solis speciebus panis et vini remanentibus. Hæc et alia SS. Eucharistiæ mysteria 2° explicat, confirmat et defendit Theologia in iis qui eam didicerunt. His 3° subinde Deus in contemplativis accendit lucem contemplationis, quæ repræsentat modum ac rationem, quâ corpus Christi sub speciebus sacramentalibus existit, velut rex in throno suo, cortinâ interjectâ; velut sol formosus, nubibus accidentium coopertus; velut fons Paradisi, frondibus specierum sacramentalium occultatus, ex quo quatuor flumina gratiæ, misericordiæ, charitatis et pietatis emanant, pro irrigandâ, lætificandâ et fecundandâ Ecclesiâ, cordibusque fidelium, qui ex eo bibunt. Quævis contemplatio in hunc modum repræsentativa solet interdum esse tantæ virtutis, ut animam rapiat et suavi quâdam admiratione suspendat, ad conspectum harum divini amoris adinventionum. Tunc anima tripudiat, ac veluti redundans ardore igneo cujusdam grati amoris tota quanta liquescit et in affectus gratitudinis dissolvitur. Quantâ tunc facilitate credit, de quo antea quodammodo dubitabat? quantâ cum certitudine amplectitur id quod non capiebat? quantâ

cum claritate intelligit veritates humano discursui impervias? fides tam altas in eâ radices agit, ut millies mori pro quolibet articulo revelato eligeret : et quantumvis homines et Angeli contra id quod tum credit, exsurgerent, ne minimo quidem apice a veritatibus, quas istâ firmitate credit, dimoveri posset. In hac intellectûs perfectione voluntas non est otiosa, sed ardet amore ac cum veneratione et timore adorat. Terret suâ magnitudine illa majestas, quam adorat, amat, colit, reveretur, admiratur, laudat, gratitudine prosequitur et summâ cum puritate magnificat. Tunc anima sese humiliat, ac velut attonitâ magnitudine doni hujus, quo Deus semetipsum dat incarnatum et sub Sacramento in cibum animarum, tam intra quàm extra se verbis inops reperitur, affectibus et operibus quibus sufficiat, beneficio adeo ingenti referre gratias : proindeque in sapienti quodam silentio persistit, venerando tacens, cùm decenter nequeat loquens gratias agere. Ilis aliisque secretis et quibus explicandis imparem me profiteor, tenetur anima affectibus in istâ specie contemplationis. Ita Godinez, *in Prax. Theol. Myst.*, l. 5, c. 5.

§ 282.

PRAXIS CONTEMPLATIONIS ATTRIBUTORUM DEI.

Quartò. Contemplatio *attributorum Dei* denuò pro fundamento fidem habet, quâ 1° omnipotentiam, justitiam, misericordiam aliasque perfectiones per fidem revelatas credimus. 2° Easdem per affectus creatos, tanquam increatæ causæ dotes, cognoscimus. Sic omnipotentia detegitur in creatione cœli et terræ, Angelorum et hominum, totque adeo venustarum creaturarum cœlestium et elementarium, quarum consideratio in ingentem admirationem rapit. Justitia innotescit in æterno bonorum præmio et iniquorum supplicio : unde gignitur pœnæ timor et spes præmii. Misericordia quasi occupata invenitur in subveniendo tot et tantis creaturarum mi-

seriis. Bonitas manifestatur in adeo infinitis modis sese communicandi creaturis. Harum considerationum quælibet, si mediocritatem non superat, erit meditatio. Si verò 4° animam cum excessu elevat, unionem afferet cum avulsione a creaturâ et amore Creatoris : et si ad sublimiorem ascendit gradum in cognitione fidei et vivacitate amoris, poterit evadere contemplatio. Sic v. g. suppositâ fide immensitatis Dei, quâ Deus est in omni loco intimè præsens, ut causa universalis, essentiam cujusvis creaturæ conservans, interdum contemplativi tam clarâ, purâ et sublimi luce donantur, ut istam immensitatem considerando, Deum in omnibus temporibus, locis, personis et occupationibus præsentissimum inveniant : cor item tam bene dispositum habent, ut ad levissimam cogitationem, vestigium, signum aut relationem Creatoris subitò anima in eum jaculatoriis precibus, anxietatibus, suspensione, affectu aliisque actibus internis vel externis, etiam suspiriis subsultet... Sic a conspectu pulchri floris ad dilecti pulchritudinem cogitatio salit et creaturæ omnes illi scala sunt, ut subitò ad cœlestia ascendat; porrò hic orationis modus multis in se deliciis, teneritudine, devotione, compositione facili ad interiorem Dei præsentiam, cum orationibus jaculatoriis, suspiriis et lacrymis abundat. Interior verò unio tales contemplativos facit exteriùs modestos, honestos, compositos, tacitos sine affectatione et hypocrisi, sed cum sinceritate et veritate. Ex hac oratione haurit anima ingens robur ad virtutes morales ritè exercendas, illas præcipue quæ cum suo statu, instituto et obligatione magis connexæ fuerint, sine quibus contemplatio vel amissioni, vel suspicioni obnoxia est; magis enim virtuosus sanctior est, quàm magis contemplativus, nisi fuerit simul virtutibus exemplisque illustrior. Ita Godinez c. 6.

§ 285.

PRAXIS CONTEMPLANDI OPERA DEI NATURALIA ET SUPERNATURALIA.

Creaturæ omnes quæ in cœlo resplendent et terram nostram adornant objectum esse possunt contemplationis; vel quia Dei omnipotentiam ostendunt, qui verbo omnia e nihilo traxit; vel quia ex ipsarum ordine et symetriâ relucet ipsius qui eas sic disposuit summa sapientia; vel quia per earum pulchritudinem quasi per scalam ascendimus ad cognitionem hujus infinitæ pulchritudinis; vel quia nobis demonstrant immensam sapientiam vastissimæ ipsius mentis quæ eas quantumlibet innumeras et varias cognoscit et comprehendit; vel denique quia visibilem oculis nostris efficiunt sui supremi Creatoris providentiam, qui eas regit et gubernat, atque nos sublevando ad intelligentiam istorum et aliorum Dei attributorum, mentem nostram in his attributis figunt cum suavissimo stupore.

Hæc omnia sic confirmat Cassianus, *Collat.* 1, c. 15 : « Contemplatio verò Dei multifariè concipitur; nam Deus non solâ incomprehensibilis illius substantiæ admiratione cognoscitur, quod tamen adhuc in spe promissionis absconditum est; sed etiam creaturarum suarum magnitudine vel æquitatis suæ consideratione vel quotidianæ dispensationis auxilio pervidetur : quando scilicet cum Sanctis suis, quæ per singulas generationes egerit, mente purissimâ perlustramus, tum potentiam ipsius, quæ universa gubernat, moderatur et regit, cùm immensitatem scientiæ ejus, et oculum quem secreta cordium latere non possunt, trementi corde miramur; cùm arenam maris, undarum numerum immensum ei cognitum pavidi cogitamus; cùm pluviarum guttas, cùm sæculorum horas ac dies, cùm præterita futuraque universa obstupescentes scientiæ ejus assistere contemplamur... sunt autem aliæ quoque hujusmodi contemplationes innumeræ,

quæ pro qualitate vitæ ac puritate cordis in nostris sensibus oriuntur, quibus vel videtur mundis obtutibus, vel tenetur. »

Objectum divinæ contemplationis etiam sunt opera Dei supernaturalia : gratia sanctificans, gratiæ actuales, SS. Sacramenta, beneficia quæ omni horâ accipimus sive in ordine naturæ, sive in ordine gratiæ. Quid ampliùs? « Cùm ineffabilem clementiam, ait idem Cassianus, *loco supra citato*, ejus consideramus, quæ innumera flagitia, quæ in singulis quibusque momentis sub ipsius committuntur aspectu, indefessâ longanimitate sustentat; cùm intuemur vocationem quâ nos, nullis præcedentibus meritis, gratiâ suæ miserationis, ascivit; cùm denique occasiones salutis tribuit adoptandis, cum quodam admirationis intuemur excessu, quod ita nos nasci præcipit, ut ab ipsis incunabulis gratia infunderetur nobis, legisque suæ notitia traderetur, quod ipse adversarium in nobis vincens, pro solo bonæ voluntatis assensu æternâ beatitudine ac perpetuis præmiis munerat : cùm postremò dispensationem suæ incarnationis pro nostrâ salute suscepit, ac mirabilia Mysteriorum suorum in cunctis gentibus dilatavit. »

Contemplatio etiam objectum habet Sanctos, Angelos eorumque Reginam; in ipsis enim utpote nobilissimis inter creaturas suas nobis seipsum dat admirandum Deus, juxta illud Prophetæ Regii : *Mirabilis Deus in Sanctis suis*. Et ut omnia breviter dicam cum Richardo Victorino, *de Contempl.*, l. 1, c. 3, et l. 4, c. 22 : Omnia quæ sunt materia fidei, hoc ipso materia fieri possunt contemplationis; quia, ut ait Angelicus, *ex hoc manuducitur homo in cognitionem Dei*. Ideò, concludit S. Bernardus, *in Sentent.*, animæ Sanctæ in omnibus materiam inveniunt contemplationis : « Hi qui soli Deo vacant considerantes quid sit Deus in mundo, quid in Angelis, quid in seipsa, quid in reprobis, contemplantur quia Deus est mundi rector et gubernator, hominum liberator, Angelorum sapor et decor, in seipso initium et finis, reproborum terror et horror, in creaturis mirabilis, in hominibus amabilis, in Angelis desiderabilis, in seipso incomprehensibilis, in reprobis intolerabilis. »

Scholium. Multis variisque modis animabus contemplativis sese Deus communicat, inter quos etiam subinde symbolicis visionibus, subinde locutionibus externis vel internis cum iisdem agit. Verùm cùm has discernere ad officium Magistri spiritualis potissimùm spectet, eas tomo secundo reservamus, ubi commodiùs suo loco explicabuntur. Nunc ad orationem silentii et quietis progredimur.

§ 284.

ORATIO SILENTII ET QUIETIS QUID.

Quinta species contemplationis cherubicæ est *oratio silentii et quietis*, quâ mens absorpta, imbuta et immersa est in primâ veritate, summâque bonitate, cum quâdam simplici et attentâ objecti apprehensione, quin ultra discurrat aut aliam veritatem attingat, nisi quam habet præsentem : et contemplando speciali modo fruitur veritate, quam meditando inquirebat.

EXPLICATUR.

Schol. I. Non agitur hìc de oratione silentii vocalis qualis est, si quis oret oratione puræ meditationis aut puræ contemplationis, sed de oratione silentii mentalis ; sicuti enim vocaliter loqui et silere possumus, ita et mentaliter ; nam meditari, id est, per discursus procedere, et sic laborando Deum quærere, et se ad eum amandum etc. movere, et per modum discipuli sua dubia quasi proponere, et ab eo instructionem petere, ejusque doctrinam operatione laboriosâ et discursivâ quasi calamo exarare, est potiùs loqui quàm silere : contra contemplari, id est a discursibus labore proprio factis abstinere, simplicique intuitu et quasi auditu a Deo, per se speciali gratiâ animam docente, instrui, eâ tacente et ad Deum solum attendente, ut docentem audiat vel saltem ejus instructionem exspectet, quasi typis in suâ mente impressam, nullâ ferè operatione, nullo labore, sed quietissimè uno veluti legentis intuitu, quod sibi sciendum, nitidis characteribus vel imaginibus affabrè depictis et deauratis donari, est potiùs silere quam loqui. Ita quidem fit in omni contemplatione relatè ad meditationem ; verùm intra genus contemplationis occurrit etiam aliqua species seu gra-

dus, qui dicitur contemplatio seu oratio silentii, relatè ad reliquos contemplandi modos : subinde enim, imò frequentiùs non est adeo totale silentium contemplationis, ut anima penitus taceat et solum Deum loquentem audiat, sed aliæ quædam v. g. preces, laudes, colloquia, si non modo discursivo, saltem simplici, hoc silentium interrumpentia interponit; sicuti etiam inquietudo aliqua accidere potest, vel involuntariè, vel ex negligentiâ voluntariâ ob externas sensuum, vel internas phantasmatum distractiones : subinde verò et aliquandiu totale est silentium et anima omnino tacet et unicè Deum loquentem audit; stupet enim et velut attonita, nec verbis quidem mentalibus uti potest, sed tacitis veluti signis attendit, ad modum quo discipulus attenderet, non jam mortali Magistro, sed Apostolo gentium e cœlo descendenti, ut se in secreto cubiculi edoceret : in quo silentio subinde etiam revelationes, locutiones, visiones, extases, raptus interveniunt.

VARIA NOMINA ORATIONIS SILENTII.

Schol. II. Oratio silentii variis nominibus a Mysticis exprimitur. Dicitur 1° *Oratio quietis,* quia dum anima sola cum Deo solo est, meritò in ipso quiescere dicitur, cessante omni motûs inquietudine, ad alia extra Deum vel ipsum etiam Deum obtinendum : quod tamen de quiete imperfectâ extra patriam intelligendum est. Dicitur 2° *Otium animæ :* est enim sanctè otiari a reliquis, dum anima in solo Deo figitur. Dicitur 3° *Oratio in caligine:* est enim in caligine versari, quando anima plus quàm solari lumine oculus perstringitur, dum eum, prout potest, intueri nititur. Dicitur 4° *Somnus, mors et sepulchrum* animæ quia est suspensio et quædam species somni, mortis et sepulchri, ob privationem quam inducit, fruendi quovis alio extra Deum.

§ 285.

DATUR ORATIO SILENTII ET QUIETIS.

Datur in aliquo vero sensu in contemplatione divinâ aliquis orandi modus, qui meritò dicitur *oratio silentii et quietis.* Probatur 1° ex S. Scripturâ, *Ps.* LXIV, 1 : *Te decet hymnus* (Hebr. cum S. Hieronymo) *tibi silentium laus Deus in Sion.* Id est, juxta Bellarminum, « tibi, Deus, primùm convenit tacita admiratio magnitudinis tuæ : deinde constituto

corde in hoc silentio debetur tibi laus in Sion. » Item, *Thren.* III, 26 : *Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei.* Et *ibid.* 28 : *Sedebit solitarius, et tacebit, quia levavit super se.* Eodem modo silentium hoc quietum occurrit, *Is.* LVIII, 11 : *Et requiem tibi dabit Dominus, et implebit splendoribus animam tuam. Deut.* XXXIII, 12 : *Amandissimus Domini habitabit confidenter in eo : quasi in thalamo totâ die morabitur et inter humeros illius requiescet.* Et *Matth.* XI, 29 : *Discite a me... et invenietis requiem animabus vestris.* Accedunt textus hanc orationem silentii sub aliis nominibus insinuantes; nam hæc est illa caligo, de quâ dicitur. *Exod.* XX, 21 : *Moyses autem accessit ad caliginem, in quâ erat Deus.* Quò enim propior est anima per contemplationem Deo, eò magis in videndo caligat et in audiendo silet. Hæc est illud otium, *Ps.* XLV, 11 : *Vacate, et videte quoniam ego sum Deus.* Hæc est ille somnus, *Cant.* II, 7 : *Adjuro vos... ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam.* Et v. 2 : *Ego dormio, et cor meum vigilat.* Quod S. Bernardus, *Serm.* 52 *in Cant.*, et Cornelius a Lapide cum S. Gregorio etc. , de oratione quietis explicant. Hæc est illa mors, *ad Col.* III, 3 : *Mortui estis, et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.* Hæc est illud sepulchrum, *Job.* III, 22 : *Gaudentque vehementer, cùm invenerint sepulchrum.* Quod de contemplatione explicat S. Gregorius, l. 5, *Mor.*, c. 5 : Probatur 2° ex PP. S. Dionysius, l. 2, *Th. Myst.* c. 1, in summo quodam mysticæ apice modum agnoscit, quo anima a SS. Trinitate edocetur, *præfulgente silentii, obscura docentis, caligine.* Cujus rationem dat c. 3. « Quò enim ad superiora contendimus, eò magis verba aspectu rerum, quæ sub mentem cadunt, contrahuntur : quemadmodum etiam hoc tempore in caliginem quæ mentem superat, introeuntes, non brevem orationem, sed silentium et intelligentiæ privationem reperiemus. » S. Augustinus, l. 9, *Conf.* c. 10 : « Si cui sileat tumultus carnis, sileant phantasiæ terræ et aquarum et aeris, sileant et populi; et sibi anima sileat et transeat se, non se cogitando. Si jam taceant, quoniam erexerunt aurem in eum qui fecit ea, et loquatur ipse solus. » S. Gregorius,

l. 30, *Mor.*, c. 11, ita contemplativos hortatur : « Quoddam sibi cum Domino intra se secretum quærant, ubi cum illo, exteriori cessante strepitu, per interna desideria silenter loquantur... Cœlum quippe Ecclesia vocatur electorum, quæ ad æterna sublimia, dum per sublevationem contemplationis intendit, surgentes ab intimis cogitationum tumultus premit atque intra se Deo quoddam silentium facit. » Hugo Victorin., l. 2, *de Animâ*, c. 20, ait : « Cùm cœperit mens per puram intelligentiam semetipsam excedere et illam incorporeæ lucis claritatem tota intrare... purior animæ pars in illud intimæ quietis secretum et summæ tranquillitatis arcanum felici jucunditate introducitur. » S. Thomas, *Quodlib.* 4, a. 23, ad 16, per amplexum Rachelis quietem contemplationis perfectorum figuratam agnovit. S. Bonaventura *in* 5, *Itiner. ætern.*, d. 6, cum S. Dionysio contemplationem in caligine affert. Et, *Opusc. de* 7 *grad. contempl.*, de oratione quietis ait : « Quies est totius animæ mira quædam et suavis tranquillitas, per infusam nobis ex frequentiâ orationis dulcedinem concreata. » Eamdem orationem silentii et quietis admittunt S. Laurentius Justin. L. *de inter. conflict.*, c. 10; Thaulerus, *Inst. spir.*, c. 12; Gerson, *Myst. Theol. consid.*, 42; Blosius, *in Spect. spir.*, 11; S. Joannes a Cruce, l. 2 *in Asc. ad mont.*, c. 12; S. Theresia, *in Vit.*, c. 14 et alibi. 3° Ratio est 1° quia hoc proprium est affectuum et objectorum, ut quando captum nostrum excedunt, nec internis nec externis verbis exprimi queant, sed animum in videndo et audiendo defixum teneant, qui in silentio per indicia supplere contendit, quod verbis effari nequit. Ergo in aliquibus contemplationum divinarum articulis, Deo animabus sanctis loquente et se videndum præbente, illæ in audiendo et videndo defixæ silenter obstupescent, maximè quia admiratio, velut maximè proprius contemplationis effectus, stuporem et impotentiam effandi affert : id quod potissimùm fit quando magnitudo objecti, scilicet rerum divinarum, oculos mentis perstringit et ardor amoris ita effervescit, ut sine verbis meliùs quàm loquendo se demonstret. 2° Quò magis Deus cognoscitur, eò

magis ineffabilis verbis oris et mentis videtur : quia nec sufficit affirmare perfectiones de Deo, nisi negentur imperfectiones; nec sufficit negare imperfectiones, nisi affirmentur perfectiones, nec utrumque sufficit, nisi fiat cum excessu infinito. Quomodo verò hoc præstabit misera et finita, etiam in modo cognoscendi, creatura? certè nullo aptiori modo, quàm ubi tantâ caligine obruta ad silentium confugit et in hoc solo quietem invenit, quæ est ipsissima oratio silentii et quietis.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Scholium. Ludovicus a Ponte in vitâ Balthasaris Alvarez, c. 41, refert, eum jussum fuisse a tunc temporis Præposito generali Societatis rationem reddere sui spiritûs et suæ orationis, quæ erat oratio silentii et quietis; unde opus illi fuit solvere difficultates quæ sibi opponebantur, quas etiam dissolvit, quæ erant sequentes : 1° In oratione silentii anima nec meditatur, nec ratiocinatur, sed tempus amittitur, utiliùs in exercendis virtutum actibus collocandum. *Resp.* Hoc animæ otium est operum opus maximum; quamvis enim ibi cessent discursus intellectûs circa particularia mysteria, non tamen cessant actus voluntatis in conspectu Dei, quem fidei oculis aspicit : undè oritur admiratio, gratiarum actio, gaudium de divinis perfectionibus, amor, resignatio, aliique affectus, quos unctio S. Spiritûs suggerit. 2° Videtur esse error Pseudo-illuminatorum, quòd quis omissâ meditatione exspectet donec Deus in oratione silentii loquatur et aliquid inspiret aut revelet, quod est quodammodo tentare Deum. *Resp.* Oratio silentii non invenitur in tyronibus, nisi speciali Dei motione ad eam præveniantur, vel in iis qui longo tempore se in meditationibus exercuerunt, quos si Deus ad hanc orationem vocet, illi se hoc tempore non in desiderandis vel exspectandis revelationibus, sed in agnoscendâ ejus divinâ præsentiâ et in exercendis in ejus conspectu prædictis affectibus exerceant, quo modo Deum non tentant, sed vocanti obediunt : cùm e contra Pseudo-illuminati ex arrogantiâ, sine vocatione, sine dispositione, sine morum reformatione, sine solidarum virtutum exercitio huic quieti se intrudere temerè attentent. 3° Non constat quandonam hæc via ex vocatione divinâ, non verò ex tacitâ superbiâ et amore dulcedinis spiritualis et proprio teneatur. *Resp.* Ex fructibus hoc colligi potest, si nimirum cor divino amore exardescat, ejus voluntati in prosperis æquè ac adversis se

plenissimè conformet et Christo exemplari omnis perfectionis, maxime in suî ipsius contemptu et universali propriæ voluntatis abnegatione et fidelissimâ voluntatis divinæ executione se assimilare studeat. 4° Oratio silentii cultores suos ad vanam gloriam, aliorum contemptum et inobedientiam erga Superiores, aliam viam præscribentes incitat. Item a charitatis operibus erga proximum per bona consilia et alia retrahit, et propriæ sanitati corporis, ad satisfaciendum suis obligationibus necessariæ, non parum officit. *Resp.* Hæc omnia non ex oratione silentii, sed ex imbecillitate, indispositione et imperfectione ipsius orantis proveniunt, cùm e contra oratio silentii ad profundissimam humilitatem, obedientiam exactissimam, opera charitatis præstantissima stimulet, nec sanitati corporis noceat, si prudenter et discretè usurpetur. 5° Oratio silentii hominem ita ad se trahit ut videatur omnis devotio erga Sanctos et antiquas receptas orationes, ipsumque officium Canonicum, evanescere et petitio pro publicis et privatis necessitatibus negligi. *Resp.* Hæc devotio per orationem silentii magis accenditur: quia ad hanc quietem disponit, in quâ expressè nil petendo plus petitur et obtinetur, quia Deus vota talis animæ, liberationem ab ejusmodi necessitatibus optantis, optimè cognoscit, quæ etiam extra hoc tempus silentii Deo sæpiùs expressè proponit. 6° Hic orandi modus a communi retrahit et disturbationem in Communitatibus facit. *Resp.* Hic modus potiùs favet communi; si enim Deus specialiter ad eum non impellat, a communi inchoandum est, a quo alter hic modus oritur: nam mediante meditatione quies contemplationis obtinetur. Nec hic modus divisionem in Communitate facit, quia est paucorum perfectorum, qui viam communem, non admodum semper perfectam, vocante Deo supergrediuntur.

§ 286.

IN ORATIONE SILENTII NON SUSPENDITUR OMNIS ACTUS INTELLIGENDI ET AMANDI.

In dictâ oratione *silentii* et quietis non suspenditur anima ab *omni actu intelligendi* vel *amandi*. Probatur 1° ex textibus S. Scripturæ modò allatis, in quibus non commendatur silentium quasi statuæ, sed silentium animæ, ut meliùs videat et audiat, *Ps.* XLIV: *Audi filia et vide.* Nec promittitur requies quasi lapidis, sed quasi discipuli, non purè passivè se haben-

tis; sed vivaciter a Magistro divino imbuti et in eo quiescentis. *Matth.* XI, 29 : *Discite a me... etc. invenietis requiem.* Item non ingreditur anima in *caliginem*, ut prorsus non videat, sed ut cognoscat se *intueri* lumen inassequibile; nec *vacat* otio, ut otietur, sed *negotietur:* nec tota *dormit*, sed corde *vigilat;* nec *moritur* morte, quæ omnem vitam excludat, sed in ipso *sepulcro* gaudet, adeoque actus intelligendi et amandi non omnino suspenduntur. Sicuti etiam S. Paulus in suo raptu extatico, et S. Joannes in suâ Apocalypsi ab omni tali actu non erant suspensi, sed multa ibi agnoverunt, didicerunt et dilexerunt. Probatur 2° ex PP. S. Dionysius, *de Myst. Theol.*, c. 1, concludit, qui ut Moyses mysticam ignorantiæ caliginem ingreditur. « Fit Deo, qui omnino incognitus est, omnis cognitionis cessatione præstantiore modo conjunctus, atque hoc ipso, quòd nihil cognoscit, mentem etiam cognoscendo vincit et superat. » Quod S. Maximus exponens ait : « Non dico per ipsius propriæ mentis cessationem, sed secundùm potiorem mentis portionem isti ignoto, quod anima excedit, penitus unitus, dum demum sine notione omnia novit. » S. Augustinus, l. XIX *de Civ.*, c. 19 : « Nec sic debet esse otiosus contemplator, ut in eodem otio utilitatem non cogitet proximi... In otio non iners vocatio delectare debet, sed aut inquisitio, aut inventio veritatis... Itaque a studio cognoscendæ veritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile pertinet otium. » S. Gregorius, l. 5, *Mor.*, c. 26 : « Tunc ergo verum est, quod de Deo cognoscimus, cùm plenè nos aliquid de illo cognoscere non posse sentimus. » S. Bernardus explicans somnum mysticum animæ et quomodo illi Verbum divinum et illa Verbo loquatur. *Serm.* XLV, *in Cant.* ait : « Locutio Verbi, infusio doni, responsio animæ, cum gratiarum actione admiratio. » Probatur 3° ex ratione. 1° Quia omnis oratio, maximè mentalis et consequenter etiam omnis contemplatio consistit in actu intellectûs et voluntatis : ergo etiam oratio silentii et quietis. 2° Contemplatio in genere definitur per simplicem intuitum veritatis cum ardentissimo affectu voluntatis, adeoque in actu intellectûs et voluntatis consistit : ergo etiam contemplatio

silentii et quietis : aliàs enim foret otium verè otiosum et somnus physicè dormientibus similis.

ERROR QUIETISTARUM.

Schol. I. Quietistæ orationem quietis valdè magnificant, illamque omnibus commendant, et ut obtineatur, viam facilem ostendunt, scilicet removere consultò omnes discursus seque cum solo simplicissimo actu fidei in præsentiâ Dei constituere ; quo posito, etsi non continuetur et omnis actus tam hujus, quàm cujuscunque alterius virtutis excludatur, tunc perfectissima oratio silentii et quietis acquiretur : quia anima manebit prorsus indifferens ad omnia quæ Deus in illâ operari voluerit, quæ est tota perfectio vitæ interioris. Ita antiquiores quietistæ docebant, quando *errore* 42, asserebant : « Quòd in statu unionis nullus voluntatis actus sit exercendus. » Et recentiores cum Michaele Molinos, præter plures alias propositiones damnatas de annihilatione suî per omnimodam inactionem et indifferentiam passivam, docent *prop.* 18, 20, 21, 22 : « In oratione manendum est in fide obscurâ et universali, cum quiete et oblivione omnis alterius cogitationis particularis et distinctæ attributorum Dei et Trinitatis : atque standum in præsentiâ Dei, ad eum adorandum, amandum, eique serviendum ; verùm sine productione illorum actuum : Deus autem id genus rebus non delectatur. » Contra quos breviter agit Annatus *in suâ Theol. posit.*, l. 7.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Schol. II. Argumenta quietistarum sunt : 1° quia a S. Scripturâ oratio hæc dicitur specialiter silentii, quietis, caliginis, otii, somni, mortui, sepulti, quæ nonnisi de contemplatione, in quâ omnis actus animæ intelligentis et amantis cessat, explicari possunt. Verùm *responsio ad hanc objectionem* patet ex ipso hoc § 286. 2° S. Dionysius, *Th. myst.*, c. 1, hortatur Timotheum, ut prætermittat *et sensus et mentis actiones.* Et Thaulerus, *Inst. spir.*, c. 12, ait : « Nec intus, nec foris quidquam hìc operari permittitur. » Item S. Joannes a Cruce, l. 2 *Ascens. ad mont.*, c. 12. « Hìc, ut dicimus, potentiæ non operantur, sed quiescunt. » Et S. Theresia *in Castello, mans.* 4, c. 3 : « Hìc etsi non curemus nihil cogitare, contingit tamen, brevi licèt mora. » Et S. Salesius, l. 6 *de Amor. Dei*, c. 11 : « Non volo esse aliud quàm statua. » *Resp.* S. Dionysius et

reliqui non aliam operationem quam discursivam et imaginariam, et circa objecta creata excludunt, quando Deus ad quietem intellectualem vocat. 3° Elevatio mentis in Deum per modum colloquii, in quo solus Deus loquitur, docet et illuminat, potest fieri absque actu intelligendi et amandi. *Resp.* Potest quidem hoc aliquo modo, postea explicando, fieri, quin anima pro suo nutu et modo sibi connaturali operetur; at nequit fieri, quin variis aliis modis actus intelligendi et amandi exerceantur : tum quia debet anima Deo loquenti attendere : quod ad actum intellectûs spectat : tum quia ipsa locutio, illuminatio et inspiratio Dei consistit in actibus prævîis nostris vitalibus indeliberatis intelligendi et amandi : tum quia auditio, assensus, cooperatio, admiratio, amor etc. sunt actus vitales intellectûs et voluntatis, et a Deo intenti in locutione suâ, nec defuturi nisi ex culpâ nostrâ, vel ex impossibilitate quidquam humano modo agendi vel recipiendi.

§ 287.

REGULÆ PRO COGNOSCENDA VERA ORATIONE SILENTII. — PRIMA : ANIMA DEUM AUDIRE DEBET.

Ut autem vera et *sancta oratio silentii* et quietis a *falsâ*, fictâ et periculosâ *discernatur*, sequentes regulæ observandæ sunt. 1° Dum Deus animæ in oratione silentii loquitur, ipsa saltem eum *audire* debet, si non etiam anima illi colloquatur. Nam Deus loquitur animæ, supposito lumine supernaturali, per nostros actus intelligendi indeliberatos, qui divinam nobis indicant voluntatem; per inspirationes suasivas, vel per judicia magis expressa; quia verò hi sunt actus vitales, certè sine nobis saltem indeliberatè fieri non possunt; id quod etiam est, nos indeliberatè verba divina audire, et ea in nobis fieri sine nobis, scilicet ex propriâ liberâ determinatione nobis nondum cooperantibus. Quòd si verò mox deliberatè pergamus attendere, et ad divina verba meliùs percipienda et actu implenda ex imperio voluntatis, omnibus obstaculis remotis, divinis verbis assentiamur, æquè exsequi decernamus, tunc cooperamur, et arrectis quasi auribus deliberatè audimus et

implemus illud, *Ps.* XLIV : *Audi, filia, et inclina aurem tuam.* Unde patet, quo modo divina locutio ex actibus indeliberatis a Deo infusis incipiat, qui non possunt non sentiri, vel audiri, saltem indeliberatè ab animâ, quæ accedente devotione, vel præ admiratione silet, vel in amorem aliosque effectus erumpit.

§ 288.

SECUNDA : ANIMA DEO LOQUENTI RESPONDERE DEBET.

Secundò. Anima Deo *loquenti*, et, se in oratione silentii clariùs manifestanti, saltem per affectus amoris et alios, quasi intellectualibus verbis *respondere* devotè debet. Uti enim explicat P. Suarez, *de Orat.*, c. 13 : « Locutio hominis ad Deum est, quando aliquid ab ipso desiderat, vel desiderium suum illi exprimit; quæ quidem locutio etiam Dei est et ab ipso incipit, vel movente affectum, vel dirigente intellectum; tamen non vocatur locutio Dei, quia per illam non tam movet ad intelligendum, quàm ad operandum; vocatur autem locutio hominis, quatenus cooperando gratiæ Dei, suum affectum Deo exprimit..... de quâ locutione fieri potest, ut cesset in altissimâ contemplatione, ubi anima simplici quodam actu et quasi intuitu Deo præsentatur, eumque sibi præsentem facit; ac per intimum affectum ita illi unitur et quasi in eo absorbetur, ut nihil aliud eloqui valeat. Atque hac ratione dici potest, tunc fieri silentium internum et spirituale in animâ : sicque intelligendi sunt Mystici Doctores aut spirituales viri, cùm de oratione silentii, seu in silentio loquuntur. » Id quod ex S. Bernardo, seu auctore l. *de Amor. Dei*, c. 4, confirmat.

§ 289.

TERTIA : SINE DICTA ATTENTIONE ET RESPONSIONE NON DATUR ORATIO SILENTII.

Tertiò. Quòd si igitur omnis actus intelligendi et amandi, seu Deo loquenti attendendi et illi per amorem et alios affectus respondendi cessat, nec incipere, nec perseverare potest oratio mentalis, et multò minus contemplatio ac oratio silentii, saltem si cessatio deliberatè fiat : quia licèt cum cessatione indeliberatâ et involuntariâ, oratio, licèt minus perfecta, adhuc perseverare possit; voluntaria tamen et deliberata est culpabilis, et sic elevationem mentis ad Deum et orationem tollit, adeoque oratio silentii cum eo subsistere non potest.

§ 290.

QUARTA : DEO AD ORATIONEM SILENTII VOCANTI OBEDIENDUM EST.

Quartò. Quando proinde Deus ad orationem silentii modo præfato explicatam *vocat*, illi omnino *obsequendum* est, uti de contemplatione dictum fuit : quemadmodum Blosius monet, *Spec. spirit.*, c. 11 : « Si Dominus singulare quippiam in te operari voluerit, non eum impedias, sed voluntatem ejus decenter sequere, continens jugiter teipsum in sanctâ humilitate, tuîque nihili pensione. »

§ 291.

QUINTA : NEMO SE TAMEN IN EAM INTRUDERE DEBET.

Quintò. Cavendum tamen quàm maximè, ne quis non *dispositus* et non *vocatus* in orationem silentii et quietis se intru-

dat, aliàs enim in errores Quietistarum incidere poterit; et cùm Deus non promiserit hanc gratiam gratis datam, in eam se intrudere tentatio Dei foret. Proinde, l. c., bene monet Blosius : « Tu ergo et Deo magis ac magis placere conaberis, et nihilominus semper contentus eris eâ gratiâ, quam tibi largiri dignatur Dominus. »

ADHORTATIO AD CUSTODIAM LINGUÆ ET AURIUM.

Corollarium. Ad orationem silentii, sicut etiam ad omnem meditationem et contemplationem multùm disponit silentii oris exacta observatio; nam teste Ludovico a Ponte. *Tr.* IV, *Duc. spir.* c. 16, § 2 : « Silentium et oratio mirâ quâdam mutuâque familiaritate sese invicem juvant : quia silentium disponit ad orandum, et oratio nos allicit ad tacendum. » Nihil enim cor magis ad terrena dissipat, quàm loquacitas, uti ipsa experientia probat. *Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio;* ait S. Jacobus I, 26. Et S. Gregorius, l. 7, *Mor.* c. 18, ad illud : *Et in ventum verba profertis*, mentem humanam aquæ comparat, quæ circumclusa sursum consurgit, relaxata verò inutiliter diffunditur : « Quot enim supervacuis verbis a silentii sui censurâ dissipatur, quasi tot rivis extra se ducitur : unde et redire interiùs ad suì cognitionem non sufficit, quia per multiloquium exteriùs sparsa vim ultimæ considerationis amittit. » Non solùm autem in linguâ, sed et in auribus cautissimus esse debet, qui ad orationem quietis se disponere cupit; qui enim ab audiendis vacuis se non cohibet, ab iis loquendis se vix continebit, et qui vana libenter audit exteriùs, ad percipienda divina interiùs, vix aptus erit. *Sepi aures tuas spinis, et linguam nequam noli audire*, monet Sapiens *Eccl.* XXVIII, 28. Et Abbas Cyzinus, *in Prat. spir. vit. PP.* l. 10, c. 187 : « Qui sine distractione esse appetit, solitarius maneat. Qui continere vult linguam, aures obstruat, ne multa audiat. » Et Hugo Victorin., l. 2 *de Claus. anim.*, c. 20, monet Religiosos, ut a rumoribus mundanis audiendis abstineant, dicens : « Gaudent multi claustralium cùm de regibus fabulantur, dum casus militum narrant, dum pro illis loquuntur, a quibus non agnoscuntur, multorum partes defendunt, pro multis irascuntur, pro multis litigant, ignorant tamen quod negant aut affirmant. » Pro quo remedium paulò ante, *loc. cit.*, præscribit : « Hi sunt rumores claustralium, ad quos non pertinent bella principum sæcularium, sed pugnæ tentationum. Delectare igitur, charissime, his rumoribus, non exterioribus. »

§ 292.

CONTEMPLATIO SERAPHICA QUID?

A contemplatione cherubicâ pergimus ad contemplationem *seraphicam*, seu affectivam, quæ est contemplatio, in quâ inter duos actus intellectûs et voluntatis, eminet quod magis affectuosum, ardens et charitate magis accensum est.

EXPLICATUR.

Scholium. Est igitur contemplatio seraphica perfectio voluntatis et charitatis, omniumque virtutum moralium, quæ sunt ancillæ charitatis, et in voluntate resident: unde dum contemplatio seraphica ad sublimen gradum ascendit, omnes etiam virtutes, quæ sunt in voluntate, perficiuntur et intenduntur. Hìc falluntur, qui putant, charitatem, sine incremento, intensione et perfectione virtutum moralium perfici posse: imò ipsi charitati theologicæ contemplatio seraphica novas excellentias addit: nam 1° in eâ amor divinus novo et valde intenso ardore succenditur. 2° Novo splendore et decore in se derivato venustatur, et cum novâ hac gratiâ in flammam quamdam luminosam, calorificam et splendidam convertitur, quâ res divinæ illi alio modo quàm antea deteguntur. 3° Similis massæ molli redditur, in quam multiformes ac mirabiles amoris modi imprimi possunt; unde anima agit cum Deo idiomate illo amatorio, quo cum ipso ardentissimi seraphim communicare solent: colloquitur linguis igneis tam incensorum, quam antea sibi incognitorum affectuum, quos Dei amatores tantùm capiunt, et quò divinum hoc amoris incendium excressit ampliùs, eò magis desiderium terrenorum deficit, et quantò magis cor Creatori adhæret, tantò ampliùs a creaturis avellitur, ingens contra corporalia oblectamenta tædium succedit, dulcedo voluptatum terrenarum amarescit, honores contemnuntur, omnia creata fastidiuntur, et tunc solummodo anima consolationem reperit, dum se morituram, Deum visuram, eoque securè se fruituram cogitat. De quibus affectibus in sequentibus sermo recurret.

§ 293.

CONTEMPLATIO SERAPHICA EXERCITIUM VIRTUTUM MORALIUM SECUM HABERE DEBET.

Illusio proinde est, si quis putet se in altissimâ contemplatione seraphicâ constitutum, cùm tamen *virtutum* moralium exercitio vacare negligat. Probatur 1° ex S. Scripturâ : dum enim Salvator noster, *Matth.* v, evangelicæ perfectionis sub nomine beatitudinum et contemplationis certè non immemor, semina sparsit, exercitium virtutum moralium evangelicarum potissimùm commendavit. Ergo non sufficit contemplari etiam per affectus seraphicos, nisi sedula virtutum exercitatio accedat; quia soli, qui paupertate et humilitate voluntariâ exercentur; qui mites sunt, lugent, esuriunt et sitiunt justitiam, misericordiam exercent, munditiei cordis student, pacem servant et fortiter patiuntur, beati pronuntiantur. Hinc etiam Apostolus, *Gal.* v, fructus Spiritûs S. in animâ perfectâ et contemplativâ recenset, virtutes magnâ ex parte morales et quidem actu exercitas, enumerat, quæ sunt charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Quare etiam in causâ canonizationis de exercitio virtutum moralium servorum Dei rigorosum examen instituitur, ut in opere de Beat. et Can. Benedicti XIV, l. 3, videre licet; 2° Patet ex PP. S. Augustinus, in *Ps.* LXXXIII, ait : « Ab his virtutibus (cardinalibus) imus in illam virtutem. Et quæ erit illa virtus, nisi solius contemplationis Dei? » Quod non solùm de contemplatione patriæ, sed etiam viæ intelligi potest. S. Basilius, in *reg. fusio.*, c. 7, ideo vitam solitariam minùs idoneam censet, quia periculum est, ut solitarius « sibi veluti planè jam perfectionem adepto blandiatur..... Ex quo illud sequetur, ut cùm animi habitum, quem habet ad virtutem, illum assiduè apud se compressum tenuerit, ac velut introclusum, neque quibus rebus destituatur, intelligat, neque progressionem

ullam, quam in virtutibus faciat, videat. » Et S. Climacus, *Gr.* 27 : « Non sine discrimine vestibus involutus natat, neque divina mysteria et arcana Theologiæ capit vitiis obnoxius. » Et Cassianus, *Collat.* IX, c. 1 : « Nam sicut ad orationis perfectionem omnium tendit structura virtutum, ita etiam nisi hujus culmine hæc omnia fuerint colligata atque compacta, nullo modo firma poterunt, vel stabilia perdurare. » 3° Ratio est : perfectio christiana intenditur et exercetur per contemplationem, maximè seraphicam, quæ charitate, utpote vinculo perfectionis potissimùm inflammata est, et hæc charitas non solùm affectiva, sed etiam effectiva esse debet : ergo sicuti charitas affectiva optimè exercetur in contemplatione seraphicâ, ita etiam effectiva per actus virtutum moralium exerceri debet.

ERROR QUIETISTARUM.

Scholium. Quietistæ docent, contemplationem solius fidei, in quâ per solum actum abstractissimum Deum, ut Deum, contemplamur, includere omnia, et in ea multò perfectiùs virtutes passivè recipi, quàm si quis affectibus in oratione vel exercitio singularum virtutum extra orationem se perficere laboraret. Qui error ex dictis refutatur, et absurda, quæ ex eo sequuntur, in decursu et præcedentibus indicata fuerunt.

§ 294.

CONTEMPLATIO IGNEA DESCRIBITUR.

Contemplatio seraphica in varios gradus dividitur. Horum primus est *contemplatio ignea*, quam S. Bonaventura, *Tr. de 7. gr. contempl. gr.* 1, ita describit : « Ignis est vehemens divini caloris, vel amoris fervor ex camino super splendentis Hierusalem flabellatus. Hujus ignis calor contemplativi, sive sancti activi viri animam cùm se ad orandum Deum effuderit in conspectu Dei, subitò eam valde pellucido splendore irradiat, quàm plurimùm ignit, et ardentes motus, affectiones-

que accendit. Deus adest, et pavet illa; ille immissum ignem auget, ut magis caleat, illa ortas affectiones nutrit, ut eò ampliùs magis reddatur incendium, quò abundantiùs subministratur materia accendendi.» Fundatur hæc descriptio, sicut et ipsa contemplatio ignea, in S. Scripturâ, *Cant.* VIII, 6 : *Lampades ejus lampades ignis*, vel juxta hebræum, *tanquam pruinæ*, vel *carbones igniti*. Et *Luc.* XXIV, 32 : *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis?* Et S. Dyonisius, *de cæl. Hier.*, c. 15, articulatim indicat naturam et proprietates ignis, ut exinde concludat, meritò in sacris litteris et ab interpretibus et Theologis commendari symbolum ignis, ad significandam Dei, Angelorum et maximè Seraphinorum naturam, et proprietates divini amoris, quo in Deum, in se et alios ardent.

EFFECTUS CONTEMPLATIONIS IGNEÆ.

Scholium. Contemplatio ignea a similitudine ignis et per suos effectus a P. Godinez, *Prax. Th. Myst.* l. 6, c. 2, bene explicatur. Sicut enim ignis elementaris diversas quasi particulas habet, alias densas, intensas et caloriferas, quæ interiora ligni penetrant : alias verò subtiles, agiles, pellucidas, quæ in flammas abeunt. Ita ignis contemplationis alios habet actus unitivos cum Deo valde intensos, caloriferos et versùs interiora animæ cum summâ affectionum contractione et omnium potentiarum vitalium recollectione tendentes : et sicuti accensa pruina, quantò magis ab igne penetratur, tantò magis resolvitur et paulatim in minutum cinerem convertitur, quo ipsa tegitur et longiùs conservatur. Ita hic ignis divini amoris, quo magis se ad interiora animæ reducit, magis ipsa cinere propriæ cognitionis obtegitur : per quam humilitatem hic charitatis ignis meliùs conservatur. Item sicuti pastilli odoriferi in pruinas injecti in suaveolentes exhalationes conversi copiosè ascendunt, ita dum anima divini amoris affectibus accensis abundat, virtutum moralium affectus ceu vapores cum incendiis amoris exhalantur : tunc anima amat, adorat : amat et se humiliat ; amat et se resignat, et obedire appetit : amat et labores sufferendos desiderat : amat et peccata præterita deplorat : atque ex hoc amore raptus, extases et alii miri effectus subinde consequuntur, de quibus in tom. 2 sermo erit. Denique hic amor accommodatur virtutum moralium exercitio quæ uniuscujusque statui magis sunt propriæ : quippe illa con-

templatio semper bona est : quæ se obligationibus ad quas quisque tenetur, accommodat et attemperat.

§ 295.

CONTEMPLATIO FLAMMEA DESCRIBITUR.

Secundus gradus contemplationis seraphicæ est *contemplatio flammea*, quæ ex S. Dionysio, l. *de cæl. Hier.*, c. 15, describi potest; contemplatio in quâ *ignis* divini amoris est « sensibilis, lucidus, illuminativus, circumvelatis splendoribus clarus, sursum ferens, acutè means, excelsus, neglectus non esse putatur, attritu autem, sicut quâdam vindictâ, connaturaliter et propriè relucet. » Indicatur hæc contemplatio flammea, *Ps.* XXXVIII, 4 : *In meditatione meâ exardescet ignis.* Et *Ps.* LXXII, 21 : *Inflammatum est cor meum.* Et, *Cant.* VIII, 6, ubi de divinâ dilectione non solùm dicitur : *Lampades ejus lampades ignis*, sed etiam additur : *atque flammarum* vel juxta LXX. *Alæ ejus, alæ ignis, flammæ ejus.* Quod S. Ambrosius, l. *de Isaac.*, c. 8, ita exponit : « Bona charitas, habens alas ignis ardentis, quæ volitat per pectora et corda Sanctorum, et exurit quidquid materiale et terrenum est, quidquid verò sincerum est, probat, et quod contigerit, suo igne meliorat... Sumamus igitur has alas, quæ sicut flamma ad superiora dirigunt : exuat unusquisque animam suam involucris sordidioribus, et quasi aurum igne approbet detersum luto. » Ex quibus cum Ludovico a Ponte contemplatio flammea breviùs definiri potest, l. 10, *in Cant. exhort.* 10, § 3 : « Est contemplatio in quâ amor divinus per intentionem terrena relinquit et omnia opera ad gloriam Dei elevat, et quæ sursum sunt solùm quærit et sapit. »

EFFECTUS CONTEMPLATIONIS FLAMMEÆ.

Scholium. Contemplationem flammeam iterum a similitudine ignis et flammæ explicat per effectus P. Godinez, l. 8, c. 3. Quemadmodum enim ignis elementaris habet quasdam partes subtiles,

translucidas, tenues et pellucidas, quæ in pulchram et splendidam flammam abeunt, et magnâ agilitate sursum versùs cœlum moventur, ita actus amoris contemplativi flammei vitales, subtiles et agiles cum anxietatibus amatoris cor sursum versùs Deum rapiunt, cùm videre, et soluto corporis nexu animam intimiùs cum eo uniri vehementer desiderant. Affectus hi subinde in valde sollicitas anxietates abeunt, quæ cor tenerè affligunt et animam suaviter torquent, eò quòd videat, non posse se tam cito a corpore liberari, ut dilecto suo vivaciùs uniatur, quæ in parte intellectuali per simplicem cognitionem vivæ et luminosæ fidei præsentissimum habet: quæ cognitio flammam quamdam amatoriam in voluntate excitat et vivis amoris flammis omnia animæ interiora succendit et inflammat: quæ flamma etiam nonnunquam effectibus externis in corpore, uti vulneratione cordis in S. Theresiâ, vel crepante latere, uti in S. Philippo Nerio etc., de quibus in tom. 2, se manifestat: qui tamen effectus in altissimâ contemplatione et unione cum Deo partem superiorem animæ relinquunt, quam ingens talis personæ verecundia, modestia, circumspectio, humilitas et propriæ miseriæ ac debilitatis cautissima suspicio consequitur.

§ 296.

EFFECTUS CONTEMPLATIONIS UTRIUSQUE EST HUMILITAS.

Ex effectibus contemplationis igneæ et flammeæ relatis apparet, utramque in profundâ *humilitate* fundari, eamque ambas comitari et consequi: id quod hìc paulò fusiùs demonstrandum est. Definitur autem *humilitas* ex doctrinâ S. Thomæ, q. 161, cum q. 141 et 160: Virtus, quæ temperat et refrænat animum, ne immoderatè tendat in excelsa, sed potiùs teneat se in infimis secundùm subjectionem hominis ad Deum. Hoc modo humilitas distinguitur a temperantiâ et modestiâ, quæ solùm cohibent appetitum ad excelsa in gradu moderato secundùm rectam rationem; cùm e contra humilitas appetitum ad excelsa cohibeat in gradu magis ad infima descendente, et quidem spectatâ hominis subjectione ad Deum, non plus sibi attribuendo, quàm sibi competat secundùm gradum quem a Deo sortitus est, propter quem etiam aliis humiliando se subjicit: uti S. Thomas l. c. exponit.

DIVISIO HUMILITATIS.

Scholium. Inter alias humilitatis divisiones celebris est illa in humilitatem intellectûs et voluntatis seu cognitionis et affectionis a S. Bernardo, *Serm.* XLII, *in Cant.* ad med., desumpta ubi docet : « Est humilitas, quam nobis veritas parit et non habet calorem ; et est humilitas, quam charitas format et inflammat : atque hæc quidem in affectu, illa in cogitatione consistit. » Quæ divisio est in partes integrales, quia omnis humilitas ex utroque actu integratur, et secundùm rationem partis prævalentis modò dicitur humilitas cognitionis, vel etiam contemplativa, quæ fundatur in cognitione Dei ; modò affectionis, seu affectiva, quæ fundatur in cognitione suî.

§ 297.

HUMILITAS AD CONTEMPLATIONEM REQUIRITUR.

Quò altior autem fuerit contemplatio, tantò profundior debet esse *humilitas*. Ita docet 1° S. Scriptura, *Eccli.* III, 20 : *Quantò magnus es, humilia te in omnibus et coram Deo invenies gratiam. Quoniam magna potentia Dei solius, et ab humilibus honoratur.* » Plura hujus exempla nobis eadem S. Scriptura exhibet. Contemplabatur Abraham in colloquio familiari quidem, sed humillimo cum Deo, *Gen.* XVIII, 27 : *Quia semel cœpi, loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis.* Contemplabatur et humiliabat se David, cùm dixit, *Ps.* XXX, 23 : *Ego autem dixi in excessu mentis meæ, projectus sum a facie oculorum tuorum. Ps.* CXV : *Ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo, omnis homo* (consequenter et ego) *mendax.* Contemplabatur Salomon et se humiliabat, *Prov.* XXX, 2, dicens : *Stultissimus sum vivorum, et sapientia hominum non est mecum.* Contemplabantur Moyses, Prophetæ et Apostoli, sed humiliabant se cum illo, de quo, *Thren.* III, 28, dicitur : *Sedebit solitarius, et tacebit, quia levavit super se. Ponet in pulvere os suum, si fortè sit spes.* Contemplabatur denique super omnes B. V. Maria in facto Dominicæ Incarnationis, *Luc.* I, et tamen infra omnes se humi-

liabat, v. 38, dicens : *Ecce ancilla Domini.* Patet 2° ex PP. S. Climacus, *Scal. gr.* 25, ait : « Absque prædictionibus quidem et illustrationibus, signisque et prodigiis salute plurimi potiti sunt : sine humilitate autem nemo unquam cœlestem thalamum ingredietur. Illorum enim hæc fida custos : hanc verò illa in his, qui leviores sunt, sæpe necaverunt. » S. Dorotheus, *Serm.* 2, docet : « Anima nostra, quantò plures fructus attulerit, tantò magis humiliatur : nam viri sancti, quantò propiùs ad Deum accedunt, tantò se iniquiores agnoscunt. Item S. Benedictus, *Reg.*, c. 7, ait, per humilitatem, velut scalam Jacob, ascendendum et descendendum esse, « exaltatione descendere, et humilitate ascendere. » Et S. Bernardus, *Tr. de grad. humil.*, considerans in summitate hujus scalæ Dominum clamantem, ut laborantes ad se veniant et reficiantur, exponit *humilitatem*, per quam ascendere oportet : quam etiam commendat, *Serm.* 13 et 45 *in Cant.* Et S. Anselmus, *Hom.* 4 *in Matth. post. med.*, ait : « Omnes Sancti, cùm in Dei virtute proficiunt, quantò magis divinitatis interna conspiciunt, tantò magis se nihil esse cognoscunt : quia quamvis homo ad intelligenda sublimia levatur, ex contemplatione tamen Majestatis Dei, infirmitatem suæ conditionis intelligit, et quasi statum non habet, qui se ante Dei oculos pulverem et cinerem videt. » S. Theresia, c. 38, *Vit. post. med.*, ait : « Res est admodum frequens, cùm aliquo favore vult me Dominus recreare, annihilare me primùm in me ipsâ : id verò fit, nî fallor, ut clariùs videam, quàm longè sim a promerendo talia. » 3° Ratio est, quia cùm contemplatio sit donum Dei, ratio etiam reddenda de eo crescit; unde infert S. Gregorius, *Hom.* 9 *in Evang.* : « Tantò ergo esse humilior, atque ad serviendum Deo promptior quisque debet ex munere, quantò se obligatiorem esse conspicit in reddendâ ratione. » Quare etiam Deus hujusmodi contemplativis sæpe derelictiones immittit, ut eos in humilitate contineat.

§ 298.

MEDIA HUMILITATIS ACQUIRENDÆ. — PRIMUM : HUMILITAS INTELLECTUS SEU COGNITIO SUI.

Porrò *media* pro obtinendâ et ritè exercendâ *humilitate* magis utilia sequentia sunt. *Primum* est humilitas intellectûs, seu cognitionis, sive *cognitio suî*, non suî solius, sed simul Dei, vel suî relativè ad Deum. Hanc præscribit 1° S. Scriptura, *Gal.* VI, 3 : *Si quis existimat se aliquid esse, cùm nihil sit, ipse se seducit.* Vult insuper ut cognoscamus nostrum nihilum. *Ps.* XXXVIII, 6 : *Substantia mea tanquam nihilum ante te.* Nostram paupertatem, *Thren.* III, 1 : *Ego vir videns paupertatem meam.* Agnoscamus nos nihil ex nobis habere, I *Cor.* IV, 7 : *Quid habes, quod non accepisti?* 2° Accedunt PP. S. Climacus, *in Scal. gr.*, 25 : « Qui seipsum ex intimo animi sensu novit et affectu, jam in terrâ seminavit : nam si ita seminemus, fieri non potest ut floreat humilitas. » S. Bernardus, *Serm.* 42 *in Cant. sub med.*, ait : « Si temetipsum intus ad lumen veritatis et sine dissimulatione inspicias, et sine palpitatione dijudices, non dubito quin humilieris et tu in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac verâ cognitione tuî. » Et S. Bonaventura, *Proc.* 6 *Relig.*, c. 18, hoc ex *ratione probat*, dicens : « Duo sunt quæ admonent nos ut simus humiles. Quod sumus non enim habemus aliquid ex nobis, nec ex nostris meritis, et ideo non oportet extolli, quia alienæ potestatis et bonitatis est, quidquid boni sumus et habemus : et ideo ille solus extollendus est, cujus gratiâ sumus id quod sumus. Quod non sumus similiter monet nos humiliari : quia vana et inanis est gloria, extolli de eo quod non est. » Et denique ex historiâ cæci nati concludit : « Ex luto visum recipit, qui ex conditione propriæ fragilitatis seipsum humiliatus agnoscit. » Atque ex hac suî verâ cognitione illud Sanctorum axioma fluxit, quo putabant et dicebant se nihil boni habere, se esse peccatores, et quidem maximos, uti S. Paulus aiebat, I *Tim.* I, 15 :

Quorum primus ego sum. Plura de hac cognitione suî dabunt Blosius, *in Spec. spir.*, c. 8; *in Instit. spir.*, c 2; Rodericus, *in Exerc. perf.*, p. 2, tr. 3, c. 6; Pinamonti, *in Spec. non fallac.* etc.

QUOMODO SANCTI SE MAXIMOS PECCATORES DICERE POSSINT.

Scholium. Quæritur quomodo in veritate Sancti affirmare potuerint, se nihil boni habere, esse peccatores et peccatorum maximos. Ad hanc quæstionem respondet Abbas Joseph apud Cassianum, *Collat.* xvii, c. 23, licere, imò perfectionis esse, uti, ex humilitate, mendacio, ad tegendam continentiam in cibo; quam sententiam multorum in Syriâ Solitariorum fuisse probat Thomassinus, *Tr. de verit. et mend.*, p. 1, c. 10, qui eam etiam cum Gazæo, *in Comment. ad Cass.*, pluribus refutat, quia mendacium est intrinsecè malum, nec ob ullam causam licitum. Responderi potest cum P. Reguerà, *Theol. Myst.*, t. 1, p. 895, n. 651: Ejusmodi expressiones verificari in sensu comparativo et moraliter, quia in ordine ad mores, et ad placendum Deo anima sancta, maximè sub lumine contemplationis, sic se ex unâ parte Dei beneficiis, ex aliâ verò suâ ingratitudine, defectibus et peccatis gravatam videt, ut ad id solummodo attendens, quo se multipliciter fœdatam, et quod periculum animæ ejus creare potest, agnoscit, vix curet et attendat, quid mali alii faciant, quos facilè excusat, prout potest, dum cum Deo maximo suo benefactore seipsam turpissimè deficientem comparat. Unde Sancti in sensu morali verissimè dicere possunt, se nihil boni habere, nimirum ex parte suæ cooperationis, sine quâ nulla est bonitas moralis, et quam vix ullam, aut moraliter nullam in se agnoscunt. Item esse peccatores, nimirum in defectibus saltem quotidianis, quos vident ut incredibiliter deformes comparativè ad obligationem suam erga Deum: esse denique maximos peccatores, scilicet comparativè ad id, quod debuissent facere, ob quod defectus proprios omnibus alienis sceleribus turpiores reputant. Vide Ludov. a Ponte, *Tr. 4*, *Duc. spir.*, c. 3, § 3; Alvarez, t. 2, l. 4, p. 4, c. 5; Rodericum, *Exerc. perf.*, p. 2, *Tr.* 3, c. 3, *4*.

§ 299.

SECUNDUM REMEDIUM HUMILITAS AFFECTUS.

Secundum remedium est *humilitas voluntatis*, vel affectûs : « quâ quis ex intimâ cognitione majestatis Dei et reverentiâ erga eum atque ex verissimâ notitiâ vilitatis et nihilitatis suæ seipsum vilipendit, despici vult et in extremo loco infraque pedes omnium se constituit... Quæ humilitas affectionis nascitur ex humilitate cognitionis, sive ex cogitione suî. » Ita Alvarez de Paz, t. 2, l. 4, p. 1, c. 1. Patet 1° ex S. Scripturâ, *Matth.* XI, 29 : *Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde. Luc.* XIV, 10 : *Recumbe in novissimo loco.* I *Petri* V, 6 : *Humiliamini igitur sub potenti manu Dei.* Pro Patribus sufficiat 2° S. Bonaventura, *L. de Perfec. vitæ*, c. 2, docens : « Qui vult defectus proprios cordis oculo contemplari, necesse est, verè humiliari sub potenti manu Dei. Ideo te famulum Christi admoneo, ut cognitione tuorum defectuum adeptâ, valde humilies spiritum tuum, et tibi ipsi vilescas. » Et, *Proc* 5 *Relig.*, c. 8, monet : « ut semper et intus, et apud et extra coram hominibus, in omnibus humiliet se et deprimat, in suâ existimatione intrinsecus, in verbis, in gestibus et in omni facto suo novissimum locum eligat, sicut fuerit oppor tunum. » Quò spectant etiam illi tres gradus humilitatis, quos, *Proc.* 6, c. 22, assignat. 1° Quòd homo juxta cognitionem vilitatis suæ se spernat ; 2° Quòd patienter ferat, imò desideret sperni ab aliis et honores refugiat ; 3° Quòd etiam in magnis honoribus, virtutibus et donis in nullo se extollat, sed Deo totum tribuat. Rationem *primi* dat S. D. : « Ne mentiatur, se sibi esse majorem, quâcumque dignitate fulgeat, et non elevet se supra se. » *Secundi :* « Quia veritatem amat et se privato amore non diligit contra veritatem, ideo desiderat ab aliis reputari talis, qualem se reputat, vilem scilicet et vitiosum et ignobilem et qualem in veritate cognoscit, in quantum credit agnoscendi non obesse. *Tertii :* « Quia hæc est humilitas

perfectorum, qui quantò majores sunt, tantò magis se humiliant in omnibus, in sensu, in affectu, in verbo, in actione, in habitu. »

§ 300.

TERTIUM EST QUOD RELIQUA DONA SINE HUMILITATE NON PROSINT, IMO OBSINT.

Tertium medium est, animo altè infigere quod sine humilitate mentis et cordis, sive incipienti, sive proficienti, sive perfecto reliqua *dona nil prosint*, imò potius in ruinam cedant. Nam, *Luc.* XIV, 11 : *Omnis, qui se exaltat, humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur.* Quippe *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Jaco* IV, 6. Uti in Pharisæo et Publicano, *Luc.* XVIII, apparet. Id quod confirmat S. Isidorus, l. 2 *Synom.*, c. 5, dicens : « De excelso gravior casus est, de alto major ruina est... Humilitas autem casum nescit, humilitas casum non novit, humilitas ruinam nunquam incurrit, nunquam lapsum passa est humilitas. » Et S. Thomas a Villanovâ, *Conc. de S. Mart.*, post. med, ait : « Tolle humilitatis fundamentum, et omnis virtutum fabrica subitò ruit. » Rationem dat S. Thomas Aquin., 2, 2, q. 181, a. 5, ad 1 : « Sicut fides est aliquid primum in virtutibus directè, ita humilitas est aliquid primum per modum removentis prohibens, in quantum scilicet expellit superbiam, cui Deus resistit, et præbet hominem subditum, et patulum, ad suscipiendum influxum gratiæ. »

§ 301.

QUARTUM : HUMILITAS INTERNA ET EXTERNA.

Quartum medium est, ut humilitas interna cum *externâ* conjungatur, quia nec externa sine internâ, nec interna sine externâ per suî signa sufficit. Pro priori parte habetur textus, *Eccli.* XIX, 23 : *Est qui nequiter humiliat se, et interiora ejus*

plena sunt dolo. Et ex PP. S. Ambrosius, *Ep.* 2, *ad Constant.*, in med., ait : « Multi habent humilitatis speciem, sed virtutem non habent : multi eam foris prætendunt et intus impugnant.» Rationem dat S. Augustinus, *L. de SS. Virg.*, c. 43, dicens : « Non debet simulare humilitatem, sed exhibere; nam simulatio humilitatis major superbia est. » Pro alterâ parte habetur textus, *Joan.* XIII, 15 : « Quando Christus in lotione pedum humiliationem externam nos docuit, dicens : *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis.* Ubi S. Augustinus, *Tr.* 58, *in Joan.*, ait : « Didicimus, fratres, humilitatem ab excelso : faciamus invicem humiles, quod humiliter fecit excelsus. Magna est hæc commendatio humilitatis, et faciant hoc sibi invicem fratres etiam opere ipso visibili.» Rationem dat S. Bernardus, *Ep.* 87, vers. fin. : « Quia humiliatio via est ad humilitatem, sicut patientia ad pacem, sicut lectio ad scientiam. Si virtutem appetis humilitatis, viam non refugias humiliationis : nam si non poteris humiliari, non poteris ad humilitatem pervenire. »

§ 302.

QUINTUM : DISCRETIO IN EXTERNIS HUMILITATIS OPERIBUS ADHIBENDA.

Quintò. Hæc eadem externa humilitatis signa cum *discretione*, habitâ ratione simplicitatis columbæ simul cum prudentiâ Evangelicâ serpentis exhibenda sunt : id quod sub apparenti contradictione, divinâ tamen concordiâ, duplici illo textu Christi docemur, tum *Matth.* V, 16 : *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.* Tum VI, 1 : *Attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* Quos textus bene conciliat S. Gregorius, *Hom.* 10, *in Evang.*, dicens : « Hoc autem dico, non ut proximi opera nostra bona non videant, cùm scriptum sit : *Videant opera vestra* etc.; sed ut per hoc, quod agimus, laudes exteriùs

non quæramus. Sic autem sit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto, ut et de bono opere proximis præbeamus exemplum, et tamen per intentionem, quâ Deo soli placere quærimus, semper optemus secretum. »

QUOMODO HÆC DISCRETIO SERVANDA.

Scholium. Igitur discretione et speciali spiritûs motu opus est, si qui se ex humilitate amentes et similia simulare velint : sicuti etiam nonnisi ex redundantiâ internæ humilitatis expedit, seipsum maximum peccatorem, aliisque probrosis titulis vocare. Item refugiendæ quidem sunt prælationes, humanæ laudes, locus honoratior, sed sine pertinaciâ, imò cum animi demissione, cedendum est, si vel obedientia, vel muneris gradus, vel ædificatio proximi ad utilitatem animarum aliud exigunt ; utpote de quibus S. Augustinus monuit Eudoxium, *Ep.* 81 : « Nec elatione avidâ suscipiatis, nec blandiente desidiâ respuatis.» Et S. Bernardus, *Ep.* 87, non probavit in Ogerio, quòd prælaturam a se abjecerit, non tam obtentâ, quàm extortâ licentiâ, et præferendo quietem propriam alienæ utilitati. Denique optimum est, de se nec in laudem, nec in vituperium loqui, ne humilitatis pallio vana gloria cooperiatur : sed æquo animo ferre humiliationes a Deo, vel hominibus, verbis aut factis illatas, quia uti docet S. Salesius, p. 3 *Introd.*, c. 2 : « Vera humilitas non affectat esse talis et parcit humilibus verbis ; quia non solùm studet virtutes reliquas abscondere, verùm etiam et præsertim desiderat semetipsam celare. »

§ 303.

SEXTUM : HUMILITAS GRADATIM OBTINENDA.

Sextò. Licèt ad humilitatem interiùs et exteriùs cum majori et majori perfectione obtinendam intentio semper dirigenda sit, in executione tamen per partes et *gradatim*, non verò uno quasi impetu et per saltum, procedendum est. Hoc enim in scalâ Jacob juxta S. P. Benedictum figuratum est. Ideoque magnus hic occidentis Patriarcha, *Reg.* VII, duodecim gradus designat, quos S. Thomas, 2, 2, q. 151, acceptat et exponit.

S. Anselmus, *L. de Similit.*, c. 109, paulò aliter septem gradus assignat. S. Bernardus, *Tr. de Grad. humil.*, duodecim gradibus humilitatis, per quos ascenditur duodecim alios gradus superbiæ, per quos descenditur, opponit. S. Bonaventura, § 288, ad tres gradus reducit. Et magis practicè Rodericius, *in Exerc. perf.*, tr. 3, c. 28, in octo partes hanc materiam distribuit, ut examini particulari adaptari possit.

§ 304.

SEPTIMUM : COGNITIO PROPRIORUM DEFECTUUM ET DONORUM DEI.

Septimò. Vera humilitas pro agnoscendis minutissimis etiam propriis *defectibus* et excutiendâ complacentiâ ex donis acceptis, semper oculos apertos habet, ita tamen ut *dona accepta noscere et recognoscere* non prohibeat. Exemplum hujus nobis dedit S. Paulus, I *Cor.* II, 12, ubi ait, se cum ceteris Apostolis spiritum Dei recepisse, *ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis.* Imò non potuisset ille, II *Cor.* XI et XII, urgente charitate tam præclara sibi a Deo collata dona prædicare, nisi ea cognovisset. Videri etiam potest S. Theresia, c. 10 *Vitæ ;* S. Salesius, 3 p. *Introd.*, c. 5 : et S. Thomas, 2, 2, q. 161, a. 3, ad 1, ait : « Illi, qui dona Dei participant, cognoscunt ea se habere. » Cujus ratio est, tum quia homo sine hac cognitione Deo gratias referre non posset; tum quia aliàs humilitas in pusillanimitatem degeneraret, nisi homo cognosceret, quòd, quò minùs in se confidit, eò potentior per liberalitatem Dei evadat; tum quia aliàs rationem pro acceptis donis reddendam humiliter non expavesceret. Verùm in hoc cautè agendum, ne quis sub prætextu gratitudinis in donis Dei sibi magis quàm Deo complaceat, et inanis gloriæ auram captet, contra quam agit Cassianus, *L.* 11 *Instit.*, et Climacus, *Gr.* 21. Quare nonnisi parcè et cautè quasi ad charitatem accendendam et spem erigendam et gratias agendas ad dona Dei respiciendum est, frequentiùs verò et libentiùs ad proprios

defectus pro humilitate conservandâ et vitandâ inani gloriâ : unde ipse S. Apostolus, II *Cor.* XII, 6, dicebat : *Parco autem* etc. ; ex quo colligit S. Gregorius, *L.* 18, *Mor.*, c. 7 : « Habebat ergo de se dicendum aliquid, qui parcit dicere. »

§ 305.

OCTAVUM : CONTEMNERE SE ET AMARE CONTEMNI.

Octavò. Summa denique humilitatis, ad quam aspirandum est, statuenda est in verè se *contemnendo et contemptus ab aliis illatos* non solùm tolerando, sed etiam desiderando, imò et de illis gaudendo, in considerationc verò donorum sibi a Deo concessorum et honorum se non extollendo; ita ut quis velut experimentaliter convincatur ad habendum se pro nihilo et pro nihilo haberi velit. Hoc nimirum est illud gaudium de quo Christus, *Matth.* V, 11, ait : *Beati, cùm maledixerint vobis* etc. *Gaudete et exultate.* Prout de facto experti sunt Apostoli, *Act.* V, 41 : *Qui ibant gaudentes a conspectu concilii.* Et de quo M. Avila, p. 2 *Epist.*, pag. 77, ait : « Non est, inquam, hæc sentire, solum esse Deum omne bonum, et nostrum esse malum, sed est ultra hoc alius sensus, quem ego parum sentire scio, et minùs scio loqui de illo quod sentio. »

ADHORTATIO AD HUMILITATEM.

Corollarium. Contemplativi igitur humilitati maximè studeant eamque a Christo Jesu discant, qui *Matth.* XI, 29, docet : *Discite a me quia mitis sum et humilis corde.* Quippe *Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens.* Et *humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* « Si ergo ipse Dominus, infert S. Bonaventura, c. 2 *de Perf. vit.*, et magister noster, ita vilis et contemptibilis reputatus est, et non est servus major Domino suo, et discipulus non est super Magistrum; si ancilla Christi es, si discipula, vilis et contemptibilis esse debes et humilis... Rememorari debes quòd Christus humiliatus fuit usque ad vituperatissimum genus mortis, et in tantum factus est humilis, ut

quasi leprosus reputaretur : imò in tantum fuit humiliatus, ut tempore ipsius nihil vilius eo reputaretur. » Post Christum verò inter alios Sanctos contemplativi humilitatem a SS. V. Mariâ et Sanctis sui Ordinis addiscant, de quibus l. c. Bonaventura ait : « Sitis humiles, quia matrem habuistis humilem, scilicet B. Claram, humilitatis exemplar. » De B. V. Mariâ verò hæc hortatur S. Thomas a Villanovâ, *Conc.* 2 *de Annunt. sub fin.* : « Æmulamini ergo Virginis Mariæ... humilitatem. Hæc enim quæ in oculis Dei talis et tanta erat, quò magis angelicâ legatione exaltari se intellexit, eò in suâ opinione profundiùs se dejecit... O felicem ancillam, cui ancillantur omnia! Beata famula, cui omnia famulantur! Hanc imitamini ancillam, o ancillæ Christi : huic famulæ toto mentis ardore famulamini, hæc sit vobis vitæ familiare et quotidianum exemplar : hæc in oculis vestris semper et ubique versetur : hanc honorate, hanc diligite, hanc obsecrate, hanc sequimini. » Et sic ad altiores contemplationis gradus per scalam humilitatis ascendetis, quos jam nunc iterum explicare pergimus. Unde sit.

§ 306.

CONTEMPLATIO CONFORMATIVA ET RESIGNATIVA DESCRIBITUR.

Tertius gradus contemplationis seraphicæ est *contemplatio conformativa et resignativa*, in quâ anima, abnegatis plenissimè omni proprio judicio et voluntate, fideli traditione omnia sua placita et cupiditates in voluntatem divinam resignat, seque cum illâ perfectissimè conformat. Contemplationis hujus exemplum habemus in S. Paulo, quando in suâ conversione ad altissimam contemplationem ex speciali privilegio evectus, *Act.* IX, 8 : *Surrexit Saulus de terrâ; apertisque oculis nihil videbat.* Et, 6, dicebat : *Domine, quid me vis facere?* Ubi S. Bernardus, *Serm.* 1 *de conv. S. Pauli*, ait : « Felix cæcitas, quâ malè quondam illuminati in prævaricatione, tandem in conversione oculi salubriter excæcantur... quàm pauci inveniuntur in hac perfectâ obedientiæ formâ, qui suam ita abjecerint voluntatem, ut ne ipsum quidem cor proprium habeant, ut non quid ipsi, sed quid Dominus velit, omni horâ requirant. »

Scholium. Contemplationem resignativam ita explicat per effectus suos P. Godinez, *Prax. Th. Myst.*, l. 6, c. 4 : « Sicuti vitriarius ex massâ vitri bene per ignem præparatâ et purificatâ, omni terrestri opacâ materiâ exclusâ, modò frustum in figuram Virginis, Martyris aut alterius sancti Confessoris ad libitum efformat; ita Deus, quando invenit voluntatem ita mollem, puram, teneram, sine desideriis et affectibus ad res transitorias, adeo in intentione puram, in abnegatione nudam, in humilitate solidè fundatam, repentè illi quamdam angelicam subtilitatem in intelligendo et seraphicum incendium in amando communicat, ita ut in animâ hoc divino calore succensâ exurgant desideria martyrii patiendi pro dilecto, se plus et ampliùs pœnitentiis cruciandi, æstimatio divinorum, et humanorum contemptus, ut gustum dilecti sui purâ cum obedientiâ expleat. Tunc anima attentissima perstat, exploratura quid dilectus suus velit, quidque illi placeat : quòd si Deus velit, ut tormenta perferat, illa ipsi sapiunt, honores illi videntur opprobria; vestes viles et laceras, pretiosas telas reputat; jejunia, cilicia, flagella pro exiguâ pœnitentiâ habet. Quòd si Deus illi demonstraret futuram esse suam voluntatem ut in infernum iret, hoc supposito libentiùs in infernum quàm in cœlum pergeret. Quinimo tunc simplici intuitu tormenta damnatorum, etiam cognatorum et amicorum, percurrendo non tristatur, sed potiùs lætatur, quòd divina voluntas in omnibus adimpleatur. » Verùm de hoc ultimo affectu, ne limites sanæ doctrinæ excedat, speciales regulæ observandæ, quas nunc explicabimus.

§ 307.

REGULÆ PRO AFFECTU EUNDI IN INFERNUM PRO CONTEMPLATIVIS QUI, ETC. PRIMO : EUM SUBINDE ELICERE POSSUNT.

Primò igitur in contemplatione seraphicâ conformativâ, inspirante singulariter Deo, *extraordinarii hujusmodi divini amoris affectus*, eundi in infernum, gaudendi de tormentis damnatorum, etiam cognatorum, eò quòd divina voluntas ita adimpleatur, elici possunt et expediunt. Probatur 1° ex S.

Scripturâ ab exemplo Moysis, qui, *Exod.* XXXII, 32, in hunc affectum erupit : *Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti.* Item ab exemplo S. Pauli, *Rom.* IX, 3 : *Optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis.* Qui fuerunt affectus heroicæ charitatis, preferentis amorem proximi propter Deum in aliquo verò sensu tormentis inferni, uti cum S. Chrysostomo et aliis Cornelius a Lapide exponit. Idem patet ab exemplo senis Eleazari, 2 *Mach.* VI, 23, dicentis, ne defectum a fide simularet : *Præmitti se velle in infernum.* Quia uti ait Ludovicus a Ponte, *Exhort.* IX, § 2 : *Mille gehennas charitas pateretur, ne Deo ulla inferretur injuria, et pro jam a se illatâ;* 2° Patet ex PP. S. Chrysostomus, *Hom.* 16, *Rom.*, ait : « Qui igitur fit ut preceris, S. Paule, anathema esse, et alienationem quæras ac divortium tantùm, post quod inveniri aliud non queat? Quoniam, inquit, etiam atque etiam vehementer illum amo. » Conveniunt alii PP. in Moyse et S. Paulo excessui charitatis præfatos affectus tribuentes : S. Augustinus, *L.* 2 *quæst.*, q. 147; Cassianus, *Collat.* 23, c. 6; S. Bernardus, *Serm.* 12, *in Cant.*; S. Thomas, *in* c. 9, *Rom.*, *lect.* 1; S. Bonaventura, *in* 4 *de* 7 *Itiner. æter.*, d. 5, a. 2, sub fin.; Item S. Anselmus, *in Similit.*, c. 191, hunc affectum exprimit : « Si hinc peccati pudorem, et illinc cernerem inferni horrorem, et necessariò uni illorum haberem immergi, priùs me in infernum mergerem, quàm peccatum in me immitterem. Mallem enim purus a peccato et innocens gehennam intrare, quàm peccati sorde pollutus cœlorum regna tenere : cùm constet solos malos in inferno torqueri et solos bonos in æternâ beatitudine foveri. » Alios ejusmodi affectus in actis SS. videre licet quos etiam Alvarez, t. 3 *de Vit. sp.*, l. 4, p. 3, c. 12, et Nierembergius, *in Flammis div. amor.*, § 3, approbant. 3° Ratio est. Malum pœnæ eligi potest et debet ad vitandum malum culpæ juxta S. Thomam, 1 p., q. 48, a. 6. Quia malum culpæ est malum simpliciter, cùm repugnet Deo secundùm se et rectæ rationi; malum verò pœnæ est secundùm quid, quòd per se non est contra rectam rationem, estque solùm incommodum ipsi homini. Ergo

etiam pœna inferni est potiùs eligibilis, quàm culpa peccati pro casu, quo quis ad unum ex his duobus teneretur; et consequenter etiam pœna inferni majori cum perfectione esset eligibilis in casu, quo quis, etsi non teneretur ex præcepto, agnosceret tamen majus esse Dei beneplacitum. Deinde quilibet homo, ut perfectè sit contritus, tenetur sub gravi peccata gravia ita efficaciter aversari, ut saltem virtualiter velit potiùs sustinere pœnas æternas quàm peccare : ergo etiam anima perfecta potest idipsum non solùm virtualiter, sed etiam expressè velle non tantùm pro peccato vitando, sed etiam exsequendo majori Dei beneplacito, operando magis perfectè, quàm tenetur.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Scholium. Dicis 1° Casum esse de falso supposito, quòd Deus decernat animam innocentem detrudere in infernum, quia videtur esse crudelitas, injustitia et desperatio, adeoque etiam peccatum est ab inferno inseparabile. Ergo dictus affectus a Deo inspirari nequit. *Resp.* Casus quidem est absolutè impossibilis, si spectetur cum omnibus circumstantiis præsentis inferni, ideoque absolutè loquendo infernus non est eligibilis, sive ad peccatum vitandum, sive ob majus Dei beneplacitum. Verùm, hoc non obstante, ex hypothesi considerari potest infernus, ut purè torquens et procul ab omni peccato, et cum potentiâ Deo placendi, eumque amandi, sub quâ conditione eligi et acceptari potest : in quo supposito affectus ille non esset inutilis, sed serviret ad ponderandam gravitatem culpæ, ad excitandum odium peccati, et exprimendam charitatem heroicam erga Deum. 2° Affectus gaudii respectu torturæ damnatorum, etiam cognatorum, non cohæret cum præcepto diligendi proximum sicut seipsum, quia de suâ propriâ damnatione gaudere non licet. *Resp.* Affectus hic spectat ad volitum formale, in quo cum illo justitiæ divinæ effectu quatenus talis est, et cum ejus voluntate conformari, et de divinâ gloriâ exinde in Deum resultante lætari debemus; sicuti etiam Beati de pœnis damnatorum, etiam cognatorum suorum lætantur. 3° Quòd quis pro salute proximorum vellet potiùs inferni pœnas et privationem beatitudinis sustinere, est contra charitatem ordinatam, juxta quam in spiritualibus magis homo debet diligere seipsum, quàm proximum. *Resp.* Hic affectus iterum solùm tenet conditionatè, puram pœnam inferni conside-

rando : sicuti igitur ex dictis hoc optare licet ob amorem perfectissimum majoris divini beneplaciti, sic etiam ob amorem proximi propter Deum. Nec ordo charitatis per hoc perturbatur, qui juxta S. Thomam, 2, 2, q. 26, a. 4, in med. : homo tantùm non debet « pati detrimentum peccando, ut proximum liberet a peccato. »

§ 308.

SECUNDO : AFFECTUS ISTI EXTRAORDINARII IMPERFECTIS NON EXPEDIUNT.

Secundò. Hujusmodi tamen *extraordinarii affectus* animabus *imperfectis non expediunt.* Probatur 1° ex iisdem S. Scripturæ textibus, § 304, allegatis, qui ab interpretibus solummodo ut expressiones virorum valde perfectorum Moysis, Pauli et Eleazari approbantur; 2° Ita sentiunt PP. S. Chrysostomus, *Hom.* 16 *ad Rom.*, ait : « Quoniam procul ab hoc amore Pauli absumus, ne animi quidem cogitatione hæc complecti possumus. » Rupertus, l. 4, c. 30 *in Exod.*, inquit : « Divitias animi ejusmodi nos frigidi atque inopes ignoramus : et idcirco cùm legimus, illum anathema se esse obtentum pro fratribus, istum de libro Dei deleri se concedentem, aut dicta dissimulamus, aut in sensum exilem gravissimè prolata detorquemus. » Richardus Victorin. *L. de grad. violent. Charit.*, hunc affectum solùm in supremo gradu charitatis violentæ, et veluti amentiæ, admittit, cum quo etiam S. Bonaventura, 4, *et Itiner. æternit.*, d. 5, a. 2, et S. Anselmus, Alvarez et Nierembergius, § 304, citati expressè de perfectis loquuntur; 3° Ratio petitur ex S. Thomâ, *Quodlib.* 1, a. 9, juxta quem et communem Theologorum, ut amor Dei et odium peccati, aliique actus sint sufficienter perfecti, sufficit quòd sint appretiativè super omnia; sed ad hoc non requiritur, imò in animabus imperfectis sæpe non expedit, ut ly *super omnia*, velut excessus respectu pœnarum gravissimarum, etiam æternarum, per formales comparationes exprimatur; tum quia ad hoc implicitus et genericus affectus super omnia sufficit : tum quia ad singula in particulari descendere,

esset se sine necessitate majori difficultati implicare, ea quæ naturæ repugnant, minutiùs superandi : tum quia sic scrupulis sine causâ quis se involveret; cùm enim ea quæ magis acerba sunt, partem sensitivam magis moveant, aliquis adhuc imperfectus vix discernere poterit, an illa repugnantia, quam circa illa acerba experitur, a parte superiori vel inferiori tantùm procedat : tum quia talis sine necessitate in maximam tentationem se conjiceret, dum in suî abnegatione adhuc imperfectus sine urgente causâ, cum summis periculis, tanquam essent præsentia et urgerent, congredi vellet. Ergo tales affectus et similes comparationes in animabus imperfectis non requiruntur, et sæpe non expediunt.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Scholium. Dicis 1° Omnis pœnitens in usu Sacramenti Pœnitentiæ, saltem implicitè ita de peccatis suis dolere debet, ut mallet omnem pœnam sustinere, quàm peccare : ergo etiam percurrendo singulas pœnas gravissimas explicitè eas malle, quàm peccare, illi expediet, quia hoc modo tum ille, tum Confessarius de suo vero dolore magis certificabitur. *Resp.* Cùm omnes et singulas pœnas explicitè percurrere sit moraliter impossibile, et variis incommodis ex dictis obnoxium, sufficit in præfato affectu implicitè includi, qui ad moralem seu conjecturalem certitudinem sufficientis doloris solùm requiritur. 2° Sine hoc affectu explicito, propositum non peccandi non foret satis efficax. *Resp.* Non requiritur adeo firmum propositum vi doloris, ut nullis imaginabilibus tentationibus conditionatè eventuris cederet, quia talis dolor et propositum vix in hac vitâ impleri potest; sed ut sit perfectum et efficax, sufficit quòd effectivè actu operetur, vel operari decernat, quando merè proponit, datâ opportunitate juxta ordinem divinæ providentiæ. 3° Potest etiam imperfectus ita interiùs tentari et urgeri, an peccare velit, si etiam per atrocissima tormenta v. g. ignem etc. ad hoc adigeretur : in quo saltem casu explicitè proponere deberet, ea potiùs et ipsum infernum se malle sustinere, quàm peccare. *Resp.* In his casibus extraordinariis non tenentur omnes, nec expedit se resolvere de præsenti, sed vel sine responsione has importunas interrogationes relinquere, vel se divinæ providentiæ committere, quæ vel tales tentationes fragilitati nostræ non permittet, vel auxilio suo nos juvabit, sub quo confidimus,

nos ea mala in particulari contempturos. Sufficit ergo de præsenti propositum esse generale, et remittere se ad resolutionem in particulari faciendam pro singulis casibus. Ad casus verò solùm per impossibile fictos optima responsio erit, non respondere, vel respondere, firmissimè sibi animo fixum esse, pejus et detestabilius esse peccare, quàm æternùm ardere, quod solum in illis circuitionibus hypotheticis significatur. Ita Gerson, *Tr.* 8, *in Magnificat*, sub med.

§ 309.

TERTIO : ANIMÆ PERFECTÆ HOS AFFECTUS ELICERE POSSUNT.

Tertiò. Quòd si igitur anima benè probata, *perfecta*, et in suî abnegatione, zeloque omnia pro amore Dei patiendi et perpendendi, et pro salute animarum cuncta tolerandi, eximia fuerit, *sinenda est*, ut quando vel in contemplatione, vel aliàs ad præfatos amoris extraordinarios affectus movetur, in eos feratur. Patet hoc ex dictis, § 304.

SICUT ET AFFECTUS EXTRAORDINARIOS TIMORIS.

Scholium. Eodem modo ejusmodi animæ sinendæ sunt, si subinde in affectus extraordinarios timoris filialis moveantur. Ita enim quandoque contingit, præcipuè tempore probationis et ariditatis, ut supervenientibus nebulis et tenebris omnes interiores hominis sinus operientibus, animæ perfectæ ingentibus timoris affectibus agitentur, quibus Psalmi et maximè liber Job, abundant, inter quos ille memorandus, *Job.* XIV, 13: *Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me, donec pertranseat furor tuus?*

§ 310.

QUARTO : IMPULSUS DIVINUS AD HOS AFFECTUS REQUIRITUR.

Quartò. Ejusmodi animæ etiam *perfectæ* non semper, et ad

nutum proprium ad hujusmodi extraordinarios affectus ferri permittendæ sunt, sed tunc solùm, quando *speciali divino impulsu* a Spiritu S. ad eos moventur. Nam eo ipso quòd sint extraordinarii, etiam extraordinarium impulsum requirunt. Id quod a damnatione propositionum Archiepiscopi Camera-censis, quas ipse demum revocavit, confirmatur, dum putavit deveniri posse ad statum viæ, in quo non transeunter, sed habitualiter hujusmodi affectus renuntiativi omnis proprii interesse jugiter exercentur : sicuti *prop.* 1 inquit : « Datur habitualis status amoris Dei, qui est charitas pura et sine admixtione motivi proprii interesse. Neque timor pœnarum, neque desiderium remunerationum habent ampliùs in eo partem. Non amatur ampliùs Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando inveniendam. » Et *prop.* 12 : « Director tunc potest huic animæ permittere ut simpliciter acquiescat jacturæ (scil. sine conditione) sui proprii interesse et justæ condemnationi, quam sibi a Deo indictam credit. »

DEBENTQUE ESSE CONFORMES SANÆ THEOLOGIÆ.

Scholium. In ejusmodi affectibus extraordinariis, etiam in animabus perfectis, bene semper attendendum, ut secundùm sanam theologiam sensum congruum, etsi modo hyperbolico significatum, admittant. Unde P. Reguera, *Theol. Myst.*, t. 2, p. 135, n. 226, non omnino approbat illum affectum, qui vulgò S. Augustino, sed sine probato teste, tribuitur : « Si Augustinus esset Deus, et Deus Augustinus, mallet Augustinus desinere Deus esse, ut Deus esset Augustinus. » Nam hic excessus implicat et nihil significat.

§ 311.

QUINTO : IMPERFECTI HOS AFFECTUS NON CONTEMNANT NEC FACILE IMITENTUR.

Quintò. Imperfecti ita instruantur, ut hos affectus extraordinarios perfectorum nec contemnant, nec facilè nisi cum

quâdam ad suam virtutem proportione imitentur. Non enim eis omnino expediunt, § 305 : licèt eis calcar addere possint, ad magis in virtute proficiendum, utsi non ærumnas, mortem et inferni pœnas pro amore Dei et proximi audeant desiderare, saltem se ad hunc amorem plus minusve perfectum per tolerantiam adversitatum sibi occurrentium, et ex timore pœnarum ac spe præmiorum præparent : uti S. Chrysostomus, l. 1 *de Compunct.*, vers. fin. monet.

SED IN AMORE DEI SUPER OMNIA SE EXERCEANT.

Scholium. Omnes tamen quantumvis imperfecti frequenter excitandi sunt, ut inter alios virtutum affectus potissimùm in amore Dei ex toto corde et super omnia se exerceant : et licèt non requiratur ad singularia descendere, ut Deus super omnia propter se affectu appretiativo ametur, opus tamen est affectum ita esse efficacem, ut quantum est ex præsenti animi dispositione, omnem alium amorem huic amori contrarium excludat : in quo consistit ille implicitè habendus excessus super omnia tum in amore Dei perfecto, tum in perfectâ contritione, § 305, *cum Schol.;* quin etiam in contritione imperfectâ habendus, ex quocunque motivo eliciatur, ut saltem firmum et efficax propositum inferat, sine quo ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ non sufficit.

§ 312.

SEXTO : IN NONNULLIS CASIBUS AD ARDUA IN PARTICULARI PROCEDENDUM.

Sextò. Denique tam perfecti, quàm imperfecti in nonnullis casibus ad ejusmodi *particularia*, etiam *ardua*, in suis propositis procedere tenentur, ea potiùs in particulari eligendo, quàm peccatum admittere : v. g. tempore persecutionis tyrannicæ contra fidem. Item tempore quo alicui dira quæque objicerentur, nisi a castitate deficeret. Item, quando quis ab inimico in personâ suâ et bonis corporis, fortunæ et famæ atrociter vexatur : item ratione statûs, uti in milite, ob iniquas

leges duelli ; vel in mercatore , ob illicita lucra. In his et similibus animus in particulari præmuniendus est ; aliàs meritò timeri poterit , ne universalitas propositi , etiam attentâ dispositione implicitâ præsenti , non sit efficax.

§ 315.

NUDITAS CONTEMPLATIVA.

Quartus gradus contemplationis seraphicæ est *nuditas contemplativa*, quæ in eo consistit, quòd appetitus tum rationalis, tum sensitivus , ita sint avulsi , puri et mundi ab omni creaturarum affectu , quin ament , desiderent , petant , aut appetant quidquam , pro tunc , aliud quàm solùm Deum. Juxta illud , *Luc.* XIV, 33 : *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet non potest meus esse discipulus*. Non enim cohærent amor proprius et amor Dei , agglutinari terræ et volare in cœlum , repleri creaturis et impleri Creatore. Nuditatis hujus meminit S. Theresia , *in* 3 *Mans. sui Castelli* , et S. Joannes a Cruce , *in Asc. mont.*, l. 1 , c. 4 et 5.

NUDITAS HÆC ETIAM A MINIMIS ESSE DEBET.

Scholium. De hac nuditate notat P. Alvarez de Paz, t. 3 *Vit. spir.*, l. 5, p. 1 : « Quòd in his, qui suis sensibus et passionibus imperare conantur, solent affectus et adhæsiones ad aliqua minima reperiri, quas nondum omnino deponere et ablegare constituunt. » Et per exempla procedit : tum de his, qui sub prætextu gloriæ Dei nullam boni nominis jacturam, etsi nullâ datâ occasione, æquo animo ferunt : tum in illis, qui cùm aliis bonis tam arctâ familiaritate se devinciunt, ut de singularitate, quâ eos extollunt, notari non vereantur : tum in iis, qui nimiâ curiositate et munditie recularum, quibus egent v. g. breviarii et similium, delectantur : tum denique in illis, qui suo sensu nimis abundant, et subinde bono zelo, sed non secundùm scientiam, adversùs parvos fratrum defectus implacabiliter concitantur. » Et tandem concludit : « Hæc et alia similia abjicienda sunt ei qui cupit ad quietem contemplationis, et gustum internæ contemplationis, et gustum internæ suavitatis parari. »

§ 314.

SOLITUDO AFFECTIVA.

Quintus gradus contemplationis seraphicæ est *solitudo affectiva*, quando anima deliciis spiritualibus assueta non illam sentit, quam vellet, specialem dulcemque dilecti sui præsentiam. De hac docemur in sacris litteris, præterquam a Psalmistâ et aliis Prophetis, in Canticis ubi frequens hic animæ contemplativæ affectus ob absentiam dilecti sui occurrit : uti, I, 6 : *Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie.* Et, III, 1 : *In lectulo meo per noctes quæsivi illum, quem diligit anima mea, quæsivi et non inveni.* Et, V, 8 : *Adjuro vos, filiæ Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuntietis ei, quia amore langueo.* Idem indicant PP. S. Gregorius, l. 5 *Mor.*, c. 4, inquit : « Abscondit se sponsus, cùm quæritur, ut non inventus ardentiùs quæratur : et differtur quærens sponsa, ne inveniat, ut tarditate suâ capacior reddita multipliciùs quandoque inveniat quod quærebat. » Idipsum etiam exponit, *Hom.* 25 *in Ev.*, in S. Mariâ Magdalenâ stante ad monumentum Jesu foràs et plorante. Et S. Ambrosius, *in Ps.* CXVIII, *Serm.* 11, ait : « Quò magis lassatur affectus, eò ampliùs amor crescit : et quò diutiùs abest quod desideratur, eò expectantis desideria majore quâdam vi amoris ignescunt. » Eodem modo Gilbertus Abbas *Serm.* 46 scribit : « Non languet amor, sed languet amans. Ubi viget amor, ibi viget languor, nisi affectio quædam de absente dilecto amantem conficiens ? » Affectus hujus solitudinis habet S. Theresia, 16 *Exclam.*, S. Joannes a Cruce, *in suo Cant.*, Joannes a Jesu Mariâ, *in Append. ad Th. Myst.*, ep. 1.

AFFECTUS SOLITUDINIS.

Scholium. Nonnullos etiam hujusmodi affectus et amorosas querelas animæ in hac solitudine refert P. Godinez, *Prax. Th. myst.*,

l. 6, c. 6, scilicet : « O mea pulchritudo, quam tardè te agnovi et quàm celeriter amisi! Ergo sine te, sine me sum, et te amisso, amitto me : sicut enim ego in te invento, invenio pariter me, ita et amisso, consequens est ut amittam me. Satietas sine fame, quo ivisti! Venustas sine nævo, ubi te abscondisti! Veritas sine fraude, ubi me reliquisti! O vita jucunda vitæ tristis meæ, quid prodest in hac vitâ tristi vivere sine te! O Rex afflictæ animæ meæ, ubinam es! quidnam agis! quid moraris! Itane mea hæc solitudo neutiquam movet bonitatem tuam ! Usquequo, mi Jesu, vivam sine te? Jesu vitæ meæ, quis poterit patienter ferre hanc tam longam absentiam a te! Crescente autem hoc affectu tot amatorii sensus congeruntur, ut anima ex nimietate affectionis et teneritudinis obmutescat. Et quemadmodum multis per unam aliquam januam junctim egredi tentantibus, nemo ullus egreditur, eo quòd quilibet cuique sit impedimento : ita pariter tot sunt teneri sensus, qui simul hìc sese per voluntatem insinuant, ut unoquoque alium impediente nulli exitus liceat : indeque anima restat attonita suavi quodam horrore, languoreque amatorio. Quòd si orationis hujus vis est valde interior, nihilque ipsius corpori communicatur, durat non parum et reficit magis : si verò anima in tenera erumpat colloquia et amatorias vocales querelas cum dilecto, solent lacrymæ, teneritudo aliæque supervenire corporeæ alterationes. Hoc utique quanquam recreat multùm, parum durat, utpote violentum. »

§ 315.

SOLILOQUIA.

Sextus gradus contemplationis seraphicæ, sunt *soliloquia* affectiva animæ, quando suum dilectum invenit : et quemadmodum soliloquium in solitudine affectivâ triste fuit et luctuosum, ita præsens solet esse jucundum plenumque placidâ quâdam suavitate. Fundantur hæc, præterquam in Psalmis et aliis S. Scripturæ locis, *Cant.* II, 16 : *Dilectus meus mihi, et ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, et inclinentur umbræ.* Et, III, 4, : *Inveni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam.* Et, VI, 2 : *Ego dilecto meo, et dilectus meus mihi.* Item ejusmodi soliloquia et affectus anagogicos notat S. Bernardus, *Serm.* 67, *in Cant.*, dicens : « Habet suas

voces affectus, per quas se etiam, cùm nolunt..... Ejusmodi certum est, non nutu prodire animi, sed erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor, præsertim divinus, cùm se intra se cohibere non valet, non attendit, quo ordine, quâ lege, quâve serie, seu paucitate verborum ebulliat, dummodo ex hoc nullum suî sentiat detrimentum. Interdum nec verba requirit, interdum nec voces omnino ullas, solis ad hoc contentus suspiriis. » Item his affectibus abundat in suis confessionibus S. Augustinus, et in suis soliloquiis et meditationibus S. Anselmus, vel ex eo alius. S. Theresia, 16 *Exclamat.*, S. Joannes a Cruce, *in suo Cant.*, Joannes a Jesu Mariâ, *in Th. myst. append.*, ep. 2, B. Catharina Januensis, *in suo Dialog.*

QUOMODO GRADUS CONTEMPLATIONIS CONNECTANTUR.

Schol. I. Notandum cum P. Godinez, *Prax. Th. myst.*, l. 6, c. 7, quòd contemplatio omnino differat a scientiis humanis, quæ nituntur primis principiis, ex quibus conclusiones eliciuntur : nam contemplatio nullo nititur principio, ex quo fixæ ejusmodi consequentiæ fiant, neque post unum gradum contemplationis alter gradus certò succedit, ita ut qui hanc vel illam diligentiam adhibuerit, immediatè a Deo donum devotionis, lacrymarum, dulcedinis spiritualis etc. accipiat : quinimò tota contemplatio magis a contingentibus et inopinatis eventibus, quàm a necessariis consequentiis dependet : adeoque nemo putet, quòd ascensiones quas in viâ contemplationis anima perfecta, disponendo se, aliquoties obtinet, sint quasi gradus scalæ arte mechanicâ constructi : tum quia versamur in materiâ morali et ad summum ex his, quæ ut plurimùm contingunt, prudentiâ quâdam conjecturali regularum capaci. Tum quia versamur in materiâ gratiæ ut plurimùm gratis datæ, etiam meritis quibuscunque ex viribus gratiæ præmissis indebitæ. Tum quia hìc maximè tenet illud, *Joan.* III, 8 : *Spiritus, ubi vult, spirat.*

EFFECTUS ET AFFECTUS SOLILOQUIORUM.

Schol. II. In soliloquiis solet anima ex purâ teneritudine et suavitate multùm suspendi ; unde laborat magnâ remissione in opera-

tionibus sensuum externorum, ægrè audit, videt ac sentit, et ad loquendum interim cum hominibus inepta est : et in præsentiâ dilecti sui velut prope speculum crystallinum esse solet, unde multi prosiliunt radii lucis, dulcedinis, claritatis, ardoris, fervoris, aliæque gratiæ quæ eam de novo ad tenera et amatoria colloquia impellunt : v. g. Deus meus, vita mea, lætitia mea, pulchritudo seraphinorum, quî fieri potest, ut majestas tam amabilis tanto me amore prosequatur, cùm sim nequitia sic abominabilis, Domine, ac Pater animæ meæ, quid Angeli dicent, si videant, oculos te conjicere in sterquilinium adeo horridum, quale ego sum? Dilecte animæ meæ, nunquid tu sapientia Patris non es, nec decipi, nec decipere potens? quomodo igitur sine deceptione fieri potest, ut tua bonitas adeo amet nequitiam meam! Amem ego te, ac per me fiat, ut subitò moriar. Honorem ego te, quantiscunque expensis ignominiarum mearum. Jam, o Deus, aliud quidquam nolo, præter te : quidquid reliquum est, nauseam mihi creat. Quòd si ejusmodi affectuosa colloquia valde sint interiora, durant et recreant multùm; si tamen exteriùs prodeant gemitibus, lacrymis, singultibus, aliisque sensitivis actionibus, citò finiri solent. Hucusque P. Godinez, l. c.

§ 316.

NEBULA SPIRITUALIS.

Septimus gradus contemplationis seraphicæ est *nebula spiritualis*, quâ contemplanti obtegitur omnis omnino creatura, ut meliùs Creator detegatur. Est proinde lux quædam valde clara, pura, fortis ac splendens, quæ ita nobis Creatorem discooperit, ut cooperiat prorsus quamlibet creaturam : id quod oritur ex vehementi attentione, intensione ac vivacitate fidei, quâ Deum intimè sibi præsentem et unitum anima habet : unde in voluntate ardens quædam flamma exsurgit, quæ affectum ita occupat et in Creatorem rapit, ut interim nihil aliud velle, appetere et desiderare sciat : ita ut hæc lux animam circa divina illuminando, quasi nebulam et tenebras circa humana effundat.

Scholium. In contemplatione cogimur interdum uti terminis metaphoricis et rebus materialibus acceptis, qualis est hic terminus *nebulæ:* sicut enim, si quis nubem vel nebulam ingreditur, nihil videt, nisi quod juxta illum est: ita anima hac gratiâ donata creaturas non videt, dum juxta se Creatorem habet, eique intimè unitur. Spectat autem hæc contemplatio nebulæ seu caliginis ad orationem silentii, de quâ alibi actum est, cum hoc solo discrimine, quòd ibi oratio silentii potiùs intellectum, hìc vero in contemplatione seraphicâ affectum potiùs attendat.

§ 317.

LIBERTAS SPIRITUS.

Octavus gradus contemplationis seraphicæ est *libertas spiritûs*, quando Deus, saltem miraculosè, independenter omnino tam a sensibus internis quam externis, intellectui quamdam speciem seu ideam spiritualem infundit, quæ objecta divina et supernaturalia repræsentat, quorum amore voluntas accenditur et exardescit. Vocatur autem hæc oratio seu contemplatio libertas spiritûs, quia pars superior, scilicet intellectus et voluntas, in eâ libera est et independens a sensibus tum internis, tum externis, quia principium, cujus ope intelligit, non est acquisitum mediis sensibus, sed immediatè a Deo infusum, ita ut spiritus per aliquam intuitionem amoremque partis superioris Deo uniatur, parte inferiore eum nullatenus impediente. Ad quod facit textus, II *Cor.* III, 17: *Ubi spiritus Domini, ibi libertas;* id est, juxta proprietatem græcæ vocis, spontanea, ingenua, libera et clarè illuminata voluntas. Eamdem libertatem spiritûs innuit Hugo Victorinus, l. 2 *de Animâ*, c. 20, dicens: «Nihil sensualitas, nihil agit imaginatio, sed omnis inferior vis animæ proprio interim viduatur officio. Purior autem animæ pars in illud intimæ quietis secretum et summæ tranquillitatis arcanum felici ju-

cunditate introducitur. » Licèt autem libertas spiritûs saltem ut proprietas, quatenus pars superior, per lumen fidei et donum intellectûs regitur, in omni contemplatione reperiatur; quatenus tamen specialissimè per lumen ulterius gratiæ gratis datæ, per species immediatè a Deo infusas elevans regitur, hunc specialem gradum contemplationis libertatis spiritûs, de quo hic agitur, constituit, quem præter Hugonem mox citatum etiam insinuat Alvarez de Paz, t. 3 *de Vit. spir.*, l. 5, p. 2, c. 1, dicens : « Animus rebus terrenis expeditus quasi avis in aera, quòcumque Deus illum fert, liberrimo motu vagatur : jam se ad suprema effert; jam se in infimis, id est, in propriâ suî cognitione demergit; jam circa apparentia celerrimo cursu concludit. Tandem liber ex eo ipso, quod intuetur : nam illud vel *ab imaginibus sensibilibus nudum* (ecce libertatem spiritualem specialem) vel imaginibus ipsis sibi patefactum contemplatur.» Ecce libertatem spiritûs omni contemplationi communem.

EFFECTUS LIBERTATIS SPIRITUS.

Schol. I. Qui hac oratione libertatis spiritûs donatur, juxta P. Godinez, l. VI, c. 9, ejus pars superior, seu intellectus et voluntas cum gratiâ infusâ quam recipit, ad eam orationis altitudinem conscendit, ut pro tali rerum articulo illum distractiones, ariditates, tentationes, imagines et aliæ peregrinæ impressiones nec inquietent, nec inquietare valeant, quæ contemplativum etiam spiritualissimum in oratione adoriri solent : nec refert adjungi tunc occupationes externas, videndi, audiendi, loquendi per sensus externos; sicuti enim sensus non juvant, nec cooperantur ad istam orationem, ita quantumcunque honestè occupati non obsunt oranti. Qui ergo in istâ oratione versatur, duas quasi videtur habere naturas in eodem supposito : quoad animam operatur supernaturaliter cum principio infuso; quoad corpus operatur naturaliter cum principiis acquisitis : pars superior intellectûs et voluntatis intelligit, amat, gaudet, uniturque affectibus secretissimis dilecto suo, quin sensus illi impedimento sint vel juvamini : pars inferior sensuum cum hominibus modestè conversatur, quasi nullum in animâ interius impedimentum habeat. Et in hoc consistit libertas spiritûs, quæ paucis admodum animabus conceditur.

Schol. II. Ulteriùs hìc notat prælaudatus P. Godinez, c. 10, ejusmodi contemplativos, maximè si recollectioni sint valde addicti et inclusi, indigere subinde recreatione corporali, licità, honestà et suo statui proportionatà : uti in horto deambulare, vel aperto campo; distributionem temporis unâ die nonnihil interpellare; anticipare orationem mentalem, omittere aliquas non necessarias pœnitentias; admittere extraordinariam lautitiam in cibo, potu, risu et conversatione ; gaudere aliquâ decenti musicâ, modestè canere etc. ; quia sæpe quassatur corpus, et sanitas ex nimiâ internâ occupatione et attentione debilitatur. Ideo præstat, subinde per aliquam hordei temporalisque solatii portionem asello corporis subvenire, ut anima meliùs inserviat et ad nutum gratiæ alacriùs progrediatur : hoc quippe modo corpus sublevatur et sanitas ejus conservatur, sine quâ in exterioribus exercitiis et virtutum operibus, sine quibus tamen virtutes internæ debiles, tepidæ et remissæ esse solent, ægrè exerceri poterit. Certè si homo in aliquâ Communitate pro spirituali habitus, ob infirmam suam valetudinem seriùs e cubito surgat, maturiùs lectum petat, aliquibus solatiis et privilegiis particularibus gaudeat, Communitati non levi scandalo esse solet; quare ut ad extremum hoc non deveniat, recreationibus corporalibus subinde moderatè uti expedit; hoc enim ad conservandam sanitatem, ad interioris hominis levamen, et ad fovendam charitatem unionemque fraternam conducit, et licèt spiritualibus austeris, melancholicis et asperi ingenii molestum videatur, ab omnibus tamen spiritualibus discretis, mitibus et prudentibus approbatur, uti a S. Gregorio, 3 p. *Pastor., in proœm.;* S. Isidoro, l. 3 *Sent.*, c. 15; S. Salesio, 3 p. *Vitæ devot.*, c. 23; S. Diadocho, c. 45 *de Perf.;* et Alvarez de Paz, cit. l. 5, p. 1, c. 11.

§ 318.

CONTEMPLATIO OBSCURA.

Nonus gradus contemplationis seraphicæ est *contemplatio obscura*, in quâ anima contrariis cogitationum et affectuum fluctibus agitata, dum vehementer timet, quin et de propriâ salvatione dubitat, altissimam interim orationem obtinet,

licèt ipsa eam nullam esse reputet. Hujus meminit S. Gregorius, *Hom. 14 in Ezech.*, post med. dicens : « Est in contemplativâ vitâ magna mentis contentio, cùm sese ad cœlestia erigit, cùm in rebus spiritualibus animum tendit, cùm transgredi nititur omne quod corporaliter videtur, cùm sese angustat, ut dilatet. Et aliquando quidem vincit et reluctantes tenebras suæ cæcitatis expurat, unde incircumscripto lumine quiddam furtim et tenuiter attingat. Sed tamen ad semetipsam protinus verberata revertitur, atque ab hac luce, ad quam respirando transiit, ad suæ cæcitatis tenebras suspirando atque lamentando redit. » Id quod per illam luctam Jacob cum Angelo per totam noctem exponit, *Gen.* XXXII. « Quia videlicet anima, cùm contemplari Deum nititur, velut in quodam certamine posita, modo quasi exsuperat : quia intelligendo et sentiendo, de incircumscripto lumine aliquid degustat; modò succumbit, quia et degustando aliquid deficit. » Denique in effectu claudicationis ex contactu Angeli in femore figuram optandæ claudicationis invenit, quâ luctans anima in amore sæculi arefacta, soli amori Dei innititur : « Quia, cui desiderium terrenum jam arefactum fuerit, in solo pede amoris Dei totâ virtute se sustinet, et in ipso stat, quia pedem amoris sæculi ponere in terrâ consueverat, jam a terrâ suspensum portat. »

EXPLICATUR.

Schol. I. Quod de contemplatione obscurâ hìc dictum est illustrari potest, ex iis quæ de derelictione spirituali tractata sunt; si tamen doctrina ibi tradita sumatur de obscuritate spiritûs, non quæ sit contemplatio solùm inchoata et ad purgandas animas nondum perfectas ordinata, sed quæ animabus etiam perfectis ex divinâ ordinatione subinde accidit, ut magis in humilitate solidentur, et a levissimis suis imperfectionibus emundentur. Differt autem contemplatio hæc obscura a nebulosâ, quòd in hac obscuritas spiritûs sit cum maximâ quiete, utpote quæ est nimia potiùs illuminatio Dei ab inquietâ aliarum rerum consideratione avertens : cùm e contra contemplatio obscura sit cum maximâ inquietudine, utpote Dei solius directa cognitio et quidem per fidem obscurissimam, quæ

reflexè nihil detegit, nisi quod conturbare possit : quia tamen reipsâ ferventissimus amor non deest, et ex amore veluti incognita cum Deo unio, ideo in ipsâ hac inquietudine quies, et in ipsâ debilitate fortitudo inexplicabili luctâ reperitur.

EFFECTUS CONTEMPLATIONIS OBSCURÆ.

Schol. II. Proinde juxta P. Godinez, l. c., c. 11, præsentia et unio, quam in contemplatione obscurâ anima cum Deo habet, tam fortis est quàm laboriosa, tam obscura quàm afflictiva, consistitque in insatiabili fame et ardentissimâ siti Dei, quem quærit, nec tamen, ut sibi videtur, invenit : qui cùm intimè tali animæ uniatur, illi tamen longissimè a se abesse videtur. Sensatio spiritualis in hoc casu vehementissima est, interna et miserabilibus querelis, licèt ore non prolatis, sociata : gemit anima, plorat, patitur interiùs, quin exteriùs quidquam expromat, et si quid in corpus redundet, totum illud disrumpitur, tristatur, affligitur et intensissimos dolores sentit, quorum remedium in solo interno levamine reperitur. Tota vis hujus orationis in duobus consistit : unum est ingens Deo placendi desiderium ; alterum ingens timor Deum offendendi. Uterque hic affectus, cùm debito complemento et affectu, prout anima putat, careant, continuò et incomparabiliter eam torquent, quia in præsentiâ quâdam afflictivâ Dei sui perstat, quem sibi vivaciter, ut admodum iratum, suâ Majestate terrificum, suâ Magnitudine opprimentem, suâ Justitiâ confundentem repræsentat : cùmque in se ipsâ tantam debilitatem, miseriam, infelicitatem et defectus detegat, pudore afficitur, confunditur, contrahitur, seque tædioso quodam deliquio obvolutam invenit et tormentum omni comparatione majus sustinet. Hoc tam arcto et afflictivo amplexu dilecti sui subinde tamen etiam aliquâ sapidâ pœnâ afficitur, quâ carere non vult. Et licèt hujusmodi lucta molesta sit, anima tamen in se aliquem affectum sentit, qui amore ipsam accendit, et quamdam ingentem conformitatem, quæ cum prædictâ luctâ conjungitur, ac denique quamdam Dei præsentiam, licèt afflictivam et summopere salutarem, utpote quæ omnes virtutes morales afflictivas exaltat, uti sunt resignatio, humilitas, mortificatio, constantia, fortitudo et aliæ hujusmodi, quæ in hac contemplatione obscurâ exercentur et sublimantur.

§ 319.

AMOR VULNERANS, SEU PLAGA VEL LANGUOR AMORIS.

Decimus gradus contemplationis seraphicæ est *amor vulnerans*, seu *plaga* aut *languor amoris*, qui in nonnullis actibus subtilibus, delicatis et potenti impetu intima animæ penetrantibus consistit, ita ut fervor charitatis affectum intensissimè inflammet, animamque ipsam eousque medullitùs transfigat, ut vim quamdam ac violentiam, licèt suavissimam, amanti inferat, et ad modum quo, vulnerato corpore, membra et nervi contrahuntur, ita anima, in hoc casu, amore in se prædominante, se in intima sui esse et nihili contrahat, seu retrahat, et quò plus nihili in se reperit, tantò plus invenit, ut dilecto suo se uniat. Hic est ille ferventissimæ dilectionis articulus, in quo anima sancta contemplativa suspirabat, *Cant.* II, 5 : *Amore Langueo*, vel juxta LXX : *Vulnerata charitatis vel charitate ego sum.* Consonant PP. S. Ambrosius, *in Ps.* CXVIII, 33, *Serm.* 5, n. 17 : « Nudemus membra nostra bono vulneri, nudemus sagittæ electæ : sagitta hæc Christus est, qui dicit, *Is.* XLIX, 2 : *Posuit me sicut sagittam electam.* Bonum est ergo hac vulnerari sagittâ, non mediocris mansionis iste processus : non omnes possunt dicere, quia vulnerati sunt dilectione. » Similia habent S. Hieronymus, *in Is.* XLIX; et *in Habac.* III; S. Basilius, *in Reg. fus. interrog.* 2, post init.; S. Gregorius, *Hom.* 15, *in Ezech.;* Et Richardus Victor., *de Grad. viol. charit.* quatuor gradus charitatis perfectæ assignat, dicens : « Ecce video alios vulneratos, alios ligatos, alios languentes, alios deficientes non tamen a charitate. Charitas vulnerat, charitas ligat, charitas languidum facit, charitas defectum adducit. Nonne tibi corde percussus videtur, quando igneus ille amoris aculeus mentem hominis medullitùs penetrat, affectumque transverberat interim, ut desiderii sui æstus cohibere vel dissimulare animo non valeat? Desiderio ardet, fervet, affectu æstuat, anhelat, profundè ingemiscens et longa suspiria tra-

hens. Hæc tibi animæ vulneratæ certa sint signa, gemitus atque suspiria, vultus pallens atque tabescens. Nonne verè et absque ullâ contradictione ligatus est animus, quando hoc unum oblivisci et aliud meditari non potest? quidquid agat, quidquid dicat, hoc semper mente revolvit, perennique memoriâ retinet, hoc dormiens somniat, hoc vigilans omni horâ retractat. Nonne languidum facit, quando omnem alium affectum excludit, quando nihil præter unum, vel propter unum diligit. » Ita scilicet ut nec pedem nec manum instar febricitantis movere possit. Denique *defectum* adducit, si anima omne remedium desperat et quasi morti proxima ad exitum vitæ appropinquat : « Quidquid enim agat, quidquid sibi fiat, desiderium ardentis animæ non satiat, sitit et bibit, bibendo tamen sitim suam non exstinguit, sed quò ampliùs bibit, eò ampliùs et sitit. » Et S. Theresia, c. 29 *Vit.*, sub fin. ita scribit : « Non contendit anima, ut doleat hac plagâ absentiæ Domini ; sed tamen infigitur sagitta quædam aliquoties in vividiori parte viscerum et cordis, nesciente animâ quid habeat et quid velit ; scit solùm se Deum velle ac sagittam videri secum ipsâ ferre velut herbam amatoriam, ad odio habendum se ob istius Domini amorem, pro quo libenter vitam perderet. Ponderari vel etiam dici nequit modus, quo Deus animæ accedit, et maxima, quâ illum afficit pœna, ita ut extra se corripiat ipsam : est verò pœna ista sic sapida, ut nullæ vitæ humanæ deliciæ gustui majori sint. Vellet anima, ut aiebam, hoc lethali morbo semper mori. » In testimonium subdit visionem, quâ non rarò Seraphinum jaculo aureo longo, et in cuspide flammeo cor suum usque ad viscera transverberantem vidit, quæ in extractione secum ferre videbatur, ac totam ingenti Dei amore succensam relinquebat. De eodem amore vulnerante agit S. Joannes a Cruce, *in Flam. viv. amor.*, cant. 2, et S. Salesius, l. 6, *de Amore Dei*, c. 13. Nec opus est amorem vulnerantem et languorem amoris, seu diversos omnino gradus distinguere, cùm solùm ut diversi gradus intensionis amoris vulnerantis spectari possint.

Scholium. Ab hac plagâ amoris, notante P. Godinez, l. c., c. 12, causatur interdum deliciosissimus animi defectus, ubi amor dolori est insitus, cujus fructus sunt tenera suspiria, expressiones amatoriæ, incensi affectus, cœlestia jubila, pax, gaudium, tranquilla unio et quidam amandi modus inexplicabilis. Anima deliciis saturata, et amore vulnerata, similis est meridiano calore lasso, sub umbram arboris se projicienti : unicum sibi suspirium sufficit, ut quiescat : amat, laudat, gratias agit, magnificat, adorat, benedicit dilectum suum unico actu bis omnibus æquivalente, quod pro duratione hujus gratiæ magis vel minùs durat, et si quid corpori communicatur, sequuntur extases, visiones, revelationes etc. Hinc etiam scaturiunt rivuli fraternæ charitatis, desiderando benefacere proximis tanquam creaturis Dei. Hinc erumpit incensum desiderium conversionis gentilium, reductionis hæreticorum ac peccatorum, tenera inimicorum dilectio et studium juvandi animas in purgatorio detentas, de quibus modò paulò fusiùs agendum est.

§ 320.

POTISSIMUS ETIAM AFFECTUS EST AMOR PROXIMI.

Itaque *amor proximi* et quidem activus in quantùm propriæ cujuslibet vocationi convenit, est quidam potissimus contemplationis effectus. 1° Enim in S. Scripturâ quò magis aliqui Sancti contemplativi laudantur, eò magis in bonum proximi activi reperiuntur : ubi videre est in Moyse, Eliâ, David, Præcursore, D. N. Jesu Christo, B. V. Mariâ et Apostolis : quorum exempla dilectionis proximi, et quidem activæ, passim S. Litteræ exhibent. 2° Subscribunt PP. S. Dionysius, c. 3 *de eod. Hier.* ait : « Uniuscujusque eorum, qui in hierarchiâ cooptati sunt, in eo posita perfectio est, ut pro suâ quisque virili parte ad Dei imitationem contendat : et id, quo nihil divinius est, ut S. Scriptura loquitur, I *Cor.* III, 9, fiat adjutor, divinamque in se actionem, quantùm potest, ostendat. » Scilicet proximum perficiendo. S. Basilius,

in Const. monas., c. 2, licèt ad vitam contemplativam hortetur, nisi activam vocatio requirat, subdit tamen : « Quòd si utramque simul potes imitari, utrinque omnino salutis fructum reportabis. » S. Chrysostomus, *Hom.* 34, *ad pop.*, post init., ex S. Paulo probat, quàm expediat, non sibi solùm, sed et proximo prodesse, quia « jejunare quidem et humi cubare, et exercere virginitatem, et temperanter agere solis hæc obeuntibus utilitatem afferunt; quæ verò proximis a nobis exhibentur, ut eleemosyna, doctrina et charitas, hæc et nobis ipsis, et proximis ad quos a nobis transeunt, prosunt. » Et Cassianus, l. 10 *Inst.*, c. 22, laudat Monachos ægyptios, quòd non sibi solùm, sed et proximis, quantùm poterant, prodessent : quod ex Abbate Joanne, *Collat.* 19, c. 9, confirmat. S. Augustinus, l. *de Civ.*, c. 19, ait : « Nec sic quisque debet esse otiosus, ut in eodem otio utilitatem non cogitet proximi : nec sic fructuosus, ut contemplationem non requirat Dei. » S. Isidorus, l. 2 *de Disser.*, c. 29, concludit : « Dei servus juxta imitationem Christi nec actualem vitam amittit et contemplativam agit; aliter enim incedens offendit. Sicut enim per contemplationem amandus est Deus, ita per actualem vitam diligendus est proximus. » Et S. Theresia, *in Fundat.*, c. 5, solidè probat, quòd licèt curandum sit cum Deo conversari in contemplatione, quando vel obedientia, vel charitas aliud non exigit, in his tamen circumstantiis soli contemplationi vacare, foret amor proprius, et amor Dei exigeret, otio præferre actionem. 3ᵉ Ratio est, quia in dilectione Dei et proximi principaliter perfectio christiana consistit. *Matth.* XXII, 38. Ergo amor Dei et contemplatio ad amorem proximi excitare debet, et quidem effectivum per opera charitatis, utpote per quæ contemplatio, quæ in hac vitâ non potest esse continua, utiliter interrumpitur, imò, si propter Deum suscipiantur, quodammodo continuatur, cùm quis quasi Deum propter Deum relinquat et sic pro ejus amore se magis illi uniat.

AB OPERIBUS CHARITATIS NULLUS CONTEMPLATIVUS EXCUSATUR.

Scholium. Nullus proinde verè contemplativus ab omni opere charitatis erga proximum excusari potest : nam quantumvis solitarius ferventibus saltem orationibus et exemplis proximos juvare poterit; et quantumvis a sæcularibus remotus, uti Monachi et Moniales rigidissimæ observantiæ, poterit verbis et operibus pietatis cum domesticis, superioribus, æqualibus et inferioribus, sanis et infirmis exerceri : id quod ad sæculares etiam utriusque sexûs erga alios sæculares domesticos et reliquos pro ratione statûs eorum extenditur : quia omnis vera contemplatio sicuti *amorem Dei* et proximi debet accendere, ita et zelum animarum inflammare, per quem ea, quæ sunt contra honorem et voluntatem Dei repellere studet. 2° Ultra hæc opera charitatis modò dicta proximis impendenda, quæ operantem non extrahunt a ratione vitæ purè contemplativæ, subinde contemplatio, vel vocatio illi adjuncta contemplativum ad opera charitatis externa corporalia et spiritualia proximis impendenda excitat; imò ut hæc opera cum perfectione fiant, aliquâ contemplatione animari debent : corporalia quidem, uti eleemosynas largiri, captivos redimere, infirmis inservire, saltem imperfectâ contemplatione indigent, elevando intentionem ad Deum, unde manent in vitâ purè activâ : spiritualia verò, uti prædicare, docere, Sacramenta administrare, animas dirigere et gubernare etc., perfectiori egent contemplatione, si non omnino perfectâ, quæ saltem per meditationem juvari debet, unde hujusmodi vita non purè activa, sed mixta vocatur. Hinc bene notat Rosignolius, l. 5 *de Discipl. Christ.*, c. 14 et 15; et post alia inquit : « Sit igitur indubitatum, eos, qui sine mortificatione et contemplatione se dant actuosæ vitæ ad salutem animarum (nihil dico de necessitate aut hominum, aut officiorum) non esse in eo perfectissimo statu, quem ipsi putant, sibique eos in re hac tamdiu lenocinari ac fucum facere, quamdiu non elaboraverint pro viribus continuâ suî victoriâ, et rectâ contemplandi ratione, cum tandem gradum attingere, cujus interim nomine sese oblectant. » 3° Cavenda tamen hìc sunt duo extrema vitiosa, quorum alterum est, amore contemplationis deserere opera charitatis erga proximum sive corporalia, sive spiritualia, etiam dum obedientia, charitas, vocatio et aptitudo illa exigunt. Alterum est, ex charitatis et animarum zelo ita se totum his operibus tradere, ut vix ulla cura de interno mortificationis et orationis spiritu habendo, fovendo et retinendo remaneat : uti enim monet S. Augustinus, l. 19 *de Civ.*,

c. 19 : « Otium sanctum quærit charitas veritatis, negotium justum suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam si nullus imponit, percipiendæ atque intuendæ vacandum est veritati ; si autem imponitur, suscipienda est propter charitatis necessitatem. Sed nec sic omnimodò veritatis delectatio deserenda est, ne subtrahatur illa suavitas, et opprimat ista necessitas. »

§ 321.

AMOR PROXIMI AD INIMICOS SE EXTENDERE DEBET.

Ita verò amor proximi effectus contemplationis esse debet, ut se etiam ad *inimicos* et contradictores extendat. Nam 1° in S. Scripturâ tam exempla quàm sententiæ docent, quòd magis contemplativi et perfecti gravissima ab inimicis et contradictoribus suis passi fuerint, et bona pro malis generosè reddiderint. Exempla habemus in Jacob, Joseph, Job, Moyse, David et præcipuè in ipso Christo Domino et suis Apostolis. Sententiæ prostant, *Prov.* xxv, 21 : *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum ; si sitierit da ei aquam bibere : pruinas enim congregabis super caput ejus, et Dominus reddet tibi. Matth.* v, 44, et *Luc.* vi, 27 : *Ego autem dico vobis : diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos* etc. *Rom.* xii, 14 : *Benefacite persequentibus vos : benedicite et nolite maledicere.* Et 21 : *Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.* 2° Patres probant esse perfectorum et consequenter contemplativorum, perfectè diligere inimicos. S. Hieronymus, in c. v. *Matth.* ait : « Deum non impossibilia præcipere, sed perfecta ; » Id quod in David, Stephano, Paulo ad Christi exemplar probat. S. Chrysostomus, *Hom.* 18 *in Matth.*, docet dilectionem inimicorum esse majus quid in ordine perfectionis : « Videlicet ista facientem nulli prorsus esse inimicum : » imò, « Quod potius est, atque perfectius, etiam illius, a quo læditur, amicum. » S. Augustinus, in *Ezech.*, c. 72, juxta illud : *Diligite inimicos vestros*, ait : « Perfectorum sunt ista filiorum Dei, quo quidem se debet omnis fidelis extendere et humanum animum ad hunc affectum, orando Deum, secumque agendo,

luctandoque perducere. » S. Gregorius, *Hom.* 38, *in Evang.*, post med. ait : « Charitas vera est, cùm et in Deo diligitur amicus et propter Deum diligit eos, quos diligit, qui jam et eos diligere, a quibus non diligitur, scit : probari enim charitas per solam odii adversitatem solet. » Similia habet Cassianus, *Collat.* 16, c. 26, 27; S. Bernardinus, t. 2, *Serm.* 50; S. Laurentius Justin., l. de *Char.*, c. 13, 14; Blosius, *Inst. spir.*, c. 2. 2° Ratio est : contemplativi est insistere perfectioni et cum perfectione operari : sed perfectio nunquam meliùs exercetur, quàm in speciali dilectione inimicorum et contradictorum propter Deum. Ergo a contemplativis hæc dilectio specialiter exercenda est.

SIGNA VERÆ DILECTIONIS INIMICORUM.

Scholium. Signa veræ et perfectæ dilectionis inimicorum sunt sequentia : 1° Orare pro inimicis, *Matth.* v, 44 : *Orate pro persequentibus et calumniantibus vos.* 2° Benè de inimicis loqui, *Luc.* vi, 28 : *Benedicite maledicentibus vobis.* Et *Rom.* xii, 14 : *Benedicite persequentibus vobis; benedicite, et nolite maledicere.* 3° Inimicos salutare, *Matth.* v, 47 : *Si salutaveritis fratres vestros tantùm, quid amplius facitis? Nonne et Ethnici hoc faciunt?* 4° Inimicis benefacere, *Matth.* v, 44 : *Benefacite his qui oderunt vos. Luc.* vi, 27, 33 et 35 : *Si benefeceritis his qui vobis benefaciunt, quæ vobis gratia? Siquidem et peccatores hæc faciunt.* Et *Rom.* xii, 21 : *Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.* 5° Mutuum dare etiam inimicis, *Matth.* v, 42 : *Volenti mutuari a te ne avertaris. Luc.* vi, 34 : *Si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere, quæ gratia est vobis? Nam et peccatores peccatoribus fœnerantur, ut recipiant æqualia.* 6° Gratis dare etiam inimicis, *Matth.* v, 42 : *Qui petit a te, da ei. Luc.* vi, 30 : *Omni petenti te tribue; et qui aufert quæ tua sunt, ne repetas. Et prout vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis* etc. 36 : *Estote ergo misericordes, sicut et Pater vester misericors est.*

§ 522.

AMOR PROXIMI AD ANIMAS IN PURGATORIO EXTENDI DEBET.

Denique amor proximi contemplativum etiam ad orandum et satisfaciendum pro *animabus Purgatorii* impellere debet. Sic monet 1° S. Scriptura, *Eccli.* VII, 37: *Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam.* Et II *Mach.* XII, 46: *Sancta et salubris est cogitatio, pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur*, quod sanè contemplativis maximè convenit. 2° Hortantur ad hoc PP. S. Dionysius, c. 7 *de Eccl. hierar.*, de Antistite in exsequiis fidelium dicit: « Petit illa compleri, indulgerique iis, qui piè vixerint, sacra præmia: simulque semetipsum benignè conformans ad imitationem Dei, non secus aliis, quàm sibi ipsi, dona poscens ac gratias. » Quod ab omni etiam contemplativo faciendum est. S. Chrysostomus, *Hom.* 21, *in Act.*, sub fin. docet: « Non frustra oblationes pro defunctis fiunt, non frustra preces, non frustra eleemosynæ. Hæc omnia Spiritus disposuit, volens ut nos mutuùm juvemus. » S. Bernardus, *Serm.* 42, *de divers.*, ait: « Surgam ergo in adjutorium illis, interpellabo gemitibus, implorabo suspiriis, orationibus intercedam, satisfaciam sacrificio singulari... Percurre ergo, quæcumque es anima fidelis, regionem expiationis, et vide quid in eâ fiat; et in nundinis istis fac sarcinam tuam, affectum compatiendi. » Videri etiam possunt Gerson, *Serm.* 1, *pro Def.*; et Blosius, l. 2, *Enchir. parv.*, c. 4, dicens: « Porrò pius et suavis Dominus ipsas Electorum suorum animas, quas post mortem carnis adhuc purgare necesse est, in tantum diligit, earumque liberationem tam ardenter desiderat, ut si nos benignâ charitate moti pro illarum liberatione fideliter precemur et adorandam sancti Altaris hostiam, aut quælibet alia salutaria offeramus peragamusve, hoc non minùs gratum habeat, quàm si eumdem Dominum nostrum carcere conclusum consolatio-

nibus relevare studeremus : ipse enim dixit, *Matth.* xxv, 40 : *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* » Accedunt plurimæ revelationes et visiones a Raynaudo, in *Heterod. spir.* sect. 1, punct. 6, relatæ, S. Christinæ, S. Lidwinæ, S. Lutgardis, S. Gertrudis etc., in quibus hæ animæ contemplativæ ad orandum et satisfaciendum pro defunctis impulsæ sunt. 3° Ratio est : de fide est Sanctos omnes aut justos habere inter se bonorum operum spiritualium communionem; sed animæ in purgatorio sunt sanctæ et justæ; ergo cum vivis justis hanc communionem habent : cùmque sint summè indigentes, nihil huic veritati conformius quàm ut justi vivi ad subveniendum illis moveantur, et quidem nullis hoc magis convenit quàm contemplativis, quorum tota intentio ad perfectionem per charitatem Dei et proximi dirigi debet, potissimùm verò proximorum maximè indigentium, a quorum subventione nequeunt excusari. Vide Mansi, *Tr.* 86 *Biblioth. mor.;* Bona, in *Div. Psalmod.*, c. 13; Benedictum Papam XIII, t. 3 *Oper.*, *serm.* 19.

QUOMODO JUVARI POSSINT.

Scholium. Animæ in purgatorio per omnia bona opera justorum vivorum, in quantum sunt satisfactoria ad satisfaciendum pro reatu pœnarum, juvari possunt, ex communi Theologorum cum S. Thomâ, in 4 d. 45, q. 2, a. 3, quæstiunc. 1. Quia omnia opera vivorum bona aliquam afferunt molestiam, unde possint satisfacere, et ob unionem in charitate justi vivi pro justis defunctis tanquam illorum fidejussores suis satisfactionibus eorum satisfactiones compensare possunt. Quod tamen non de operibus faciendis ex nunc applicatis, sed de operibus actu exercitis intelligendum esse ex communi sensu Ecclesiæ monet Reguera, *Th. Myst.*, t. 1, pag. 849; II, 421. Scilicet, quod tunc solùm defunctis prosint, quando in suî executione opera complentur. 2° Potissimum inter præcipua suffragia pro animabus purgatorii est sacrificium altaris. 3° Animæ purgatorii etiam per indulgentias juvari possunt et per eleemosynas. 4° Per jejunium et omnia opera externa mortificatoria, quæ utique sunt satisfactoria et aliis justis applicari possunt. 5° Per orationem tum publicam, tum privatam, sive prout est satisfactoria, vel impetratoria. 6° In genere melius est suffragari defunctis ex

zelo charitatis proximi, quàm non suffragari ex zelo justitiæ divinæ, quia illud Deo paternè punienti magis placet, licèt in casu raro ex speciali inspiratione possit fieri, quòd Deo magis placeat optare totum rigorem justitiæ non quidem in animas aliorum, sed ad summum contra se, ut S. Catharina Januensis fecit, quæ ob hunc actum heroicum, non omnibus commendabilem, a pœnis purgatorii liberari meruit, cùm solùm de purgatorio hujus, non verò alterius vitæ locuta fuerit. 7° Per se loquendo etiam melius est, ex charitatis zelo præfatis animabus omnes suas satisfactiones illis applicabiles cedere, quàm sibi reservare, quia est se offerre ad differendam propriam beatitudinem, ut illæ animæ purgantes quantocius fruantur, quod est heroicum et cum lucro in bonis spiritualibus incompatibile, utpote, quæ potiùs exinde augentur, et ob hunc actum heroicum compendiosior a purgatorio exemptio liberaliter obtineri potest, uti patet ex S. Gertrude, l. 5, c. 11. Hæc tamen cessio plenissima non omnibus indiscriminatim, sed perfectioribus et quidem pro ratione inspirationis divinæ, suadenda est, quia inconveniens videtur esse liberalem erga defunctos in satisfaciendo, si quis negligat plura facere, quibus pro propriâ satisfactione indiget; unde nec Ecclesia omnes indulgentias defunctis applicare concedit. Quare multò minùs ex voto hæc cessio, vel suffragiorum sibi post mortem obventurorum, passim facienda est, tum quia non est semper de meliori bono, et suffragia illa, obventura, nisi donatio vivo facta esset, ejus dispositioni non subsunt. Nec magis placet minuta aliqua satisfactionum distributio, et quasi monetam optimè notam numerare, et cum Deo per rationes dati et accepti mercaturam facere: prudens enim supplicantium reverentia dictat, ut humiliter tenuissimorum operum nostrorum satisfactiones simul cum meritis Christi quotidie offeramus, illas vel omnes, vel pro medietate, vel aliter juxta uniuscujusque devotionem, a Directore approbatam, defunctis applicantes, et quidem primò secundùm obligationem, si quæ adsit: deinde secundùm ordinem charitatis propinquis sanguine, vel spiritu, vel animabus magis indigentibus, et, ad vitandas ambiguitates, ad id quod a me Deus, juxta majus suum obsequium, in bonum proprium et defunctorum vult fieri.

§ 323.

UNIO ILLAPSUS PASSIVI.

Tertia unio animæ cum Deo consistit in excellentiori quodam gradu contemplationis, et est unio contemplativi *illapsûs*

passivi. *Illapsus* autem iste, ultra illapsum substantialem omni justo communem, addit experimentalem sensationem de Deo in animam illapso; omnes animæ potentias suspendit ab actibus qui distrahant a Deo et modo perfectiùs Deum intelligendi et amandi; eo quòd creatura, tantùm vix, nutu proprio consentiens per actus a Deo ipso impressos, eum intelligat et diligat cum experimentali et quasi palpabili tam mentis quàm cordis perceptione; quòd anima se totam Deo imbutam inveniat et veluti in suî fundo profundissimo Deum ipsum inveniat, in quo ipsa velut annihilata disparet, solùmque ardenter amat esse in Deo suo. Ita Reguera, *Th. Myst.*, t. 1, pag. 911, n. 735, et t. 2, pag. 194, n. 538.

EXPLICATUR.

Scholium. Omnes Mystici conveniunt dari specialem unionem animæ cum Deo, quam *illapsum passivum*, *unionem mysticam, mortem mysticam, annihilationem, sponsalitium, osculum, et castum amplexum animæ vocant*, uti ex dicendis patebit. Verùm explicare qualis sit hæc specialis unio, hoc opus, hic labor est, et eò quidem difficilior, quò magis abdita, ideoque antonomasticè Theologia Mystica, vel summum Mysticæ, hæc unio appellatur, de quâ nonnisi per paucos et expertos testes constat, et qui de illâ tanquam de re ineffabili loquuntur. Ut proinde in re adeo sublimi cum gratiâ divinâ, eò clariori, quò fieri potuit, ordine progrediamur, et errores, qui in eâ obviare possunt, declinemus; observandum est illapsum Dei in creaturas varium esse, Deumque variis modis creaturis uniri. Primus est per intimam Dei existentiam in omni re creatâ, per essentiam, præsentiam et potentiam. De quo cum omnibus rebus creatis sit communis, hìc sermo non est. Secundus illapsus est per gratiam in animam justi, per missionem invisibilem, quæ sit in omni justificatione, adeoque nec de illo hìc agitur. Tertius est illapsus specialis passivus in contemplatione, quo juxta P. Alvarez de Paz, t. 3, *de Vit. spir.*, l. 5, p. 3, c. 5: « Vires animæ omnes quasi in altum maris Divinitatis provehuntur, vel Deo immersæ ad summam quamdam lucem et ardorem elevantur. » De quo hìc agimus. 2° Vocatur hic illapsus *passivus*, quia juxta citatum P. Alvarez : « In eo anima non tam agit, quàm recipit, non progreditur, sed abripitur : et non exspectato consensu ejus (et tamen consentit) in thalamum incredibilis suavitatis ducitur. » Id

quod ex dicendis clariùs apparebit. 3° In hac unione illapsùs passivi dicuntur suspendi omnes potentiæ animæ, sed non omnino ; solùm verò quoad actus, qui a Deo distrahunt. 4° In eâdem actus intelligendi et amandi a Deo imprimuntur, ita ut creatura vix nutu proprio consentiat, licèt reipsà consentiat, et verè, et vitaliter ipsa intelligat et diligat, uti paulò inferiùs demonstrabitur. 5° In eodem hoc illapsu, anima, experimentali et quasi palpabili mentis et cordis perceptione, se totam Deo imbutam reperit, uti pariter ex dicendis patebit. 6° In hoc ipso illapsu anima in Deo velut annihilata disparet, quæ annihilatio, mors mystica, sponsalitium, osculum, et castus amplexus etiam inferiùs explicabitur.

§ 324.

DATUR CONTEMPLATIO PASSIVA.

Datur gradus contemplationis *passivæ*, quæ licèt sit activa intelligendo et amando, comparativè tamen ad Deum, a quo recipit intelligere et amare, vix aliud facit quàm pati. Insinuatur hæc contemplatio passiva 1° a S. Scripturâ, *Rom.* VIII, 14 : *Quicunque spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei.* Quod S. Thomas, *Lect.* 3, ita exponit : « Similiter autem homo spiritualis non quasi ex motu propriæ voluntatis principaliter, sed ex instinctu Spiritûs S. inclinatur ad aliquid agendum. » Et hoc probat ex *Isa.* LIX, 19 : Cùm venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit. » Et *Luc.* IV, 1, de Christo, quòd *agebatur a spiritu in desertum.* Et demum subdit : « Non tamen per hoc excluditur, quin viri spirituales per voluntatem et liberum arbitrium operentur. » 2° Hanc passivam contemplationem indicat Cassianus, *Coll.* 9, c. 30, dicens ex S. Antonio : « Non est perfecta oratio, in quâ se Monachus, vel hoc ipsum quod orat, intelligit. » Eamdem explicat Joannes a Jesu Mariâ, *Th. Myst.*, c. 6, docens in eâ non prorsus deficere potentiarum actus : « Sed esse actus adeo tranquillos et suaves, ut cum aliis incitatis actibus, quos paulò antè cæ potentiæ proferebant, comparati, eamdem proportionem habere videantur, quam elatus sermo habet cum voce submissâ, quâ si

quis utatur juxta cœnobiticam disciplinam, silentium dicitur observare. Quæ sanè responsio captu facilis est : præsens quippe tunc Deus, et animæ amantissimè blandiens, tam cœlesti suavitate eam ad intelligendum et amandum permovet, ut ipsa non se agere, sed suavissimè duci et quasi erumpentes ultro a potentiis actus non tam producere quàm pati videatur. Et hæc fortasse illa insignium heroum passio, quam Hierotheus sustinebat. » Qui juxta S. Dionysium, *de Div. nom.*, c. 3 : « Ista non docendo tantùm, verùm etiam divina patiendo assecutus : nec non eorum, si dictu fas sit, compassione, ad illam, quæ doceri nequit, fidem mysticam atque unionem informatus. » Plura vide apud Philipp. a SS. Trin. *Disc. proœm.* c., Sandæum, l. 2, *Com.* 4, *Exerc.* 3, *Disc.* 10, et apud Didacum a Jesu, *Annot. ad S. Joan. a Cruc. disc.* 1. 3° Ratio hæc est : in contemplatione passivâ anima movetur a Deo modo plusquam regulari humano, ut intelligat simplici solùm intuitu, imò simplici solùm quasi auditu : item movetur etiam irregulariter, ut amet non solùm instar volentis, sed etiam instar currentis, quin et instar volantis eò penetrando ardentissimè, quò non pertingeret cognitio, quæ proinde quasi suffocatur, ut nihil reflexè cogitet, sed tantùm amare videatur : sed hoc est singulariter, et respectu Dei principaliter moventis pati, licèt anima etiam agat : Ergo contemplatio passiva datur.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Scholium. Contemplationem passivam nonnulli mystici ita explicant, ut in eâ quidem requirant actus intellectûs et voluntatis animæ, non tamen ut a suis potentiis physicè fiant, sed a solo Deo ; animâ contemplativi merè passivè physicè se habente. Verùm hæc opinio ex professo inferiùs refutabitur : nihilque huic nostræ conclusioni obstare ampliùs videtur, quàm quod modò dictum est, volitionem posse esse intensiorem et perfectiorem, prævià cognitione. Verùm ferè omnes admittunt, etiam in naturalibus posse quid naturaliter perfectiùs amari, quàm sit cognitio : quod S. Thomas, 1, 2, q. 27, a. 2, ad 2, ita probat : « Ad perfectionem cognitionis requiritur, quòd homo cognoscat singillatim, quidquid est in re,

sicut partes, et virtutes, et proprietates : sed amor est in vi appetitivâ, quæ respicit rem, secundùm quod in se est : unde ad perfectionem amoris sufficit, quòd res, prout in se apprehenditur, ametur. Ob hoc ergo contingit, quòd aliquid plus ametur, quàm cognoscatur, quia potest perfectè amari, etiamsi non perfectè cognoscatur. » Id quod in scientiis probat, quas aliqui amant, licèt nonnisi summariè cognoscant. Et S. Bonaventura illud in specie de contemplatione probat, in 5 et 7 *Itiner. æternit.*, d. 5, docens : « Ex his igitur patet planè, quod actus dilectionis excellit, et præcedit actum cognitionis intellectualis in aliquo gradu : in quantùm autem eum excellit, in tantùm eum excedit, attingendo Deum in aliquo gradu dilectionis, ad quem actus intellectualis extendi non potest, qui superintellectualis est, saltem in hac vitâ. » Et Hugo Victorinus, in c. 7 *de Cœl. Hier. col.* 4, ait : « Plus diligitur, quàm intelligitur : et intrat dilectio, et appropinquat, ubi scientia foris est. » Quorum omnium ratio est, qui cognitio ad amandum prærequiritur, non ut objectum motivum, sed ut conditio applicans objectum motivum, quod est bonum objectivum.

§ 325.

IN CONTEMPLATIONE PASSIVA ANIMA SINE COGNITIONE NON AMAT.

Porro ex § præc. fluit quòd etiam in contemplatione passivâ anima non eliciat actum amoris, *sine prævià intellectione.* 1° Enim S. Scriptura in sublimissimis etiam animarum contemplationibus semper indicat, intellectum otiosum non fuisse, sed aliquid a Deo doctum percepisse. Sic Adamus in suo somno extatico, *Gen.* II, 21 et 23, Jacob in somno scalæ, *Gen.* XXVIII, 12. Uterque Joseph in suis somnis. S. Paulus in suo raptu extatico, II *Cor.* XII, 4. Et anima sancta summè contemplativa, *Cant.* V, 2, in suo intellectu a Deo illustrato aliqua cognoverat. Unde S. Augustinus ait, *Tr.* 57, *in Joan.* : « Quid est, ego dormio et cor meum vigilat, nisi ita quiesco ut audiam? » Si ergo tam veteris quàm novæ legis contemplativi, etiam Prophetæ, *Num.* XII, 6, ad mundum universum, nunquam sine instructione intellectuali a Deo, et ad Deum extra

se rapti sunt, quis credat, aliis non tam famosis alium contemplationis modum sine intellectione purè affectum esse reservatum? 2° Patet ex PP. quos, § 286, allegavimus, qui etiam in oratione silentii suspensionem animæ ab omni actu intelligendi non admittunt: quibus accedit S. Augustinus, l. 10 *de Lib. arbit.*, c. 1: « Rem prorsus ignoratam amare omnino nullus potest. » Et S. Gregorius, *Hom.* 36 *in Evang.*, sub init.: « Quis amare valeat quod ignorat? » S. Anselmus, in med. c. 50: « Nulla res amatur sine suî memoriâ aut intelligentiâ: et multa tenentur memoriâ, aut intelliguntur, quæ non amantur. » S. Thomas, 1, 2, q. 3, a. 4, docet: « Cognitio prævia est dilectioni in attingendo, non enim diligitur nisi cognitum. » Gerson ipse, qui pro contrariâ sententiâ allegatur, *Tr.* 5, *sup. Magnif.*, sub fin., ait: « Ostendamus quòd Deus per amorem cognosci non potest, sine cognitione prævîâ et comite. » S. Theresia in sublimi illâ contemplatione, ubi nesciebat quid anima sua ageret, *Vit.*, c. 18, sub fin., subdit dictum sibi esse a Domino: « Animam quidem non posse tunc comprehendere quid intelligat: est quippe intelligere non intelligendo. » Et S. Joannes a Cruce, *in Flam. amor. Cant.* III, 3, § 10, dicit in sublimi etiam contemplatione: « Aliquando plus intelligentiæ sentitur quàm amoris, aliquando plus amoris intensi quàm intelligentiæ. » 3° Ratio est: quia omnis contemplatio est simplex intuitus veritatis, sive elevatio mentis in Deum per simplicem intuitum ardentissimè affectuosum, § 248, quod non fit sine cognitione, ergo etiam contemplatio passiva: maximè quia nequidem in humanitate Christi in viâ, nec in SS. Deiparâ, nec in aliis Sanctis assignari potest, fuisse contemplationem amatoriam sine cognitione.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

Scholium. Nonnulli mystici volunt, in contemplatione passivâ solam voluntatem operari suum intensissimum actum amoris aut fruitionis Dei, intellectu contemplativi, cognitione actu prævîâ nihil conferente, sed vel solùm in instanti, aut tempore præcedente,

prævià, vel solùm concomitante, aut naturâ subsequente pro eodem instanti, vel etiam nullâ, sed Spiritu S. repentè, nullâ habitâ ratione intellectûs, voluntatem ad se rapiente. Ita docet Auctor, *Opusc. de Th. myst., q. fin.* inter opusc. S. Bonaventuræ, cum quo sentire videtur Gerson, *Tr. elucid. schol. myst. Th.* 1. Quia *Psal.* XXXIII. 9, dicitur: *Gustate et videte*, quod S. Gregorius, *Hom.* 36, *in Evang.*, S. Basilius et S. Thomas *in expos. hujus Ps.* de contemplatione explicant, in quâ priùs est corde amare quàm mente videre. *Resp.* In dicto loco non excluditur omnis prævia cognitio, sed tantùm specialis, quæ per gustum Dei et rerum spiritualium, maximè per contemplationem acuitur et redditur experimentalis, id quod solùm citati Patres intendunt. 2° Joannes a Cruce, in *Edogâ, cant.* 18, ait: «In viâ supernaturali bene potest Deus infundere amorem, eumque augere, quin imprimat, augeatve intelligentiam distinctam.» *Resp.* S. Mysta non omnem intelligentiam, sed solùm distinctam excludit. 3° P. Alvarez, t. 3, *de Vit. spir.*, l. 4, p. 3, c. 8, refert se novisse aliquem pium et doctum virum, qui amorem sibi inesse sæpe sine ullâ cognitione testatus est. *Resp.* Amor solùm in eo adeo intensus fuit, ut videretur quasi disparuisse omnis cognitio.

§ 326.

IN CONTEMPLATIONE PASSIVA ANIMA PHYSICÈ INTELLIGIT ET AMAT.

Rursus in contemplatione etiam passivâ anima per intellectionem cognoscit, et per volitionem amat, ita ut *physicè* tales actus eliciat. Nam 1° S. Scriptura semper contemplationem per actus vitali et activo modo animæ proprios exponit. *Ps.* XLV, 11: *Vacate et videte* etc. *Coloss.* III, 3: *Mortui estis et vita vestra* etc. Unde etiam Tridentinum, *Sess.* 6, c. 10, cooperationem hominis in justificatione, consequenter etiam in promovendâ illâ per contêmplationem, requirit et quidem non solùm cooperationem moralem, sed etiam physicam, sine quâ moralis esse vix potest. Idem docent 2° PP. S. Gregorius, *Hom.* 14, *in Ezech.* ait: «Contemplativa vita est charitatem quidem Dei et proximi totâ mente retinere, sed ab exteriore actione quiescere, soli desiderio Creatoris inhærere.» Cassianus, *Collat.* 9, c. 24, etiam in summo contemplationis

gradu ait : « Quòd mens tanta proferat in illo brevissimo temporis puncto, quanta nec eloqui facile, nec percurrere in semetipsam reversa valeat. » Et S. Thomas, 2, 2, q. 179, a. 1, ad 3, ait : « Ipsum contemplari est quidam motus intellectûs. » 3° Ratio est, quia omnis contemplatio est oratio mentalis, adeoque ascensus mentis ad Deum; quod etiam contemplationi passivæ convenit. Ergo non fit sine cognitione et amore *physicè* elicitis.

REFERTUR SENTENTIA ALIQUORUM MYSTICORUM.

Scholium. Nonnulli Mystici docent requiri quidem in contemplatione passivâ actus intellectûs et voluntatis, non tamen quòd a suis potentiis physicè fiant, sed de facto a solo Deo fieri; animâ contemplativi merè passivè physicè se habente. Qui tamen ex modo dictis sufficienter refutantur.

§ 327.

MORS MYSTICA.

His suppositis, gradus contemplationis passivæ modò asserendi et explicandi veniunt, quorum primus est *mors mystica*, quæ fit per separationem animæ a carne, non quidem effectu, sed affectu, quatenus per vehementis amoris ictum resecat, separat et absumit omnem carnis et proprii amoris affectum, ita ut solus amor Dei vivificus prævaleat. Hanc insinuat 1° S. Scriptura, *Cant.* VIII, 6 : *Fortis est ut mors dilectio. Coloss.* III, 3. *Mortui estis et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo. Philip.* I, 21 : *Mihi vivere Christus est et mori lucrum.* 2° Accedunt PP. S. Ambrosius, l. *de Bon. mort.*, c. 2, mortis hujus mysticæ expressè meminit, eamque describit. S. Gregorius, l. 8 *Mor.* c. 28, ait : « Qui Deum videt, eo ipso moritur quo vel intentione cordis, vel effectu operis ab hujus vitæ delectationibus totâ mente separatur. » S. Bernardus, *Serm.* 52, *in Cant.*: « Est et mors, quod non dubius

dixerim, quoniam Apostolus quosdam in carne adhuc viventes commendando, sic loquitur : *Mortui estis* etc... Talis, ut opinor, excessus aut tantùm, aut contemplatio dicitur. » Richardus, *de Extermin. mali*, c. *fin.* : « Vides certè quid agat, et intelligis, ut arbitror, quid valeat illa divisio animæ, spiritùs... Spiritus ab infimis dividitur, ut ad summa sublimetur. » Et Joannes a Jesu Mariâ, *Can.* 13 *ad Theol. myst.* : « Animam mori, propriam formam amittere, spiritum viribus actioneve destitui, a Deo, sine proprio scilicet concursu, agi, et id genus alia amantibus frequentissima ; si naturam rerum spectemus, falsa, si affectum, vera dicemus. Philosophus enim non accusatur mendacii, quòd animam potiùs, ubi amat, quàm ubi animat, esse protulerit : nec Paulus, quòd se viventem non vivere, quasi ejus vitam Christi præsens vita perimeret, affirmat. » Accedit S. Salesius, l. 7 *Div. am.*, c. 9, et Bona, in *Div. Psalm.*, § 2. 3° Ratio est : Contemplatio passiva, supposità omnimodâ mortificatione passionum ex unione specialissimâ cum Deo per amorem, facilè contemnit amare quidquam extra Deum ; et quidpiam aliud cogitare, et eum plus et potiùs amare quàm desiderat : ergo meritò antonomasticè mors mystica appellatur.

§ 328.

ANNIHILATIO MYSTICA.

Secundus gradus contemplationis passivæ est *annihilatio mystica*, per quam contemplativus agnoscit se comparativè ad Deum esse nihil, imò minùs quàm nihil, per peccatum, adeoque etiam velut nihilum, et minùs quàm nihilum, contemni desiderat, et quasi nihilum in se nihil etiam boni operari, sed totum a Deo quasi per creationem recipere æstimat. Innuit hanc annihilationem : 1° S. Scriptura, *Ps.* LXXII, 22 : *Ego ad nihilum redactus sum, et nescivi.* Et *Ps.* XXXVIII, 6 : *Substantia mea tanquam nihilum ante te.* Quod 2° ita exponit S. Augustinus : « Ante te, Domine, nihil substantia mea, ante

te, qui vides hoc : et ego cùm hoc video, ante te video, ante homines non video. Quid enim dicam? Quibus verbis ostendam nihil esse quod sum in comparatione ejus, quod est? Sed intus dicitur, intus utrumque sentitur : ante te, Domine, ubi oculi tui sunt, non ubi oculi humani sunt. Quid ubi oculi tui sunt? Substantia mea tanquam nihil. » Et S. Bernardus, *Serm.* 4, *Adv.* ait : « Humilis corde duplicem agnoscit humilitatem, quarum altera cognitionis, altera affectionis, quæ hìc dicitur cordis. Priore cognoscimus quod nihil sumus. » De posteriore ait : « Hanc ab illo discimus qui exinanivit semetipsum. » Et Harpius, l. 2, *Theol. myst.*, p. 3, c. 33 : « Anima, quàm citò recipit gloriosam illam imaginem æterni speculi in suâ incomprehensibili claritate, eodem momento unitur eidem incomprehensibili et glorioso, claro, divino speculo, et in eo absorbetur, dilatatur et annihilatur. » 3° Rationem dat Sandæus, *Lib.* 2, *comment.* 6, *exercit.* 9 *Th. myst.* dicens : « Qui ita mutatur ut nihil præcedentium consuetudinum, nihil imperfectionum, nihil desideriorum carnalium retinere videatur, hoc modo annihilari dicitur... Amore unitivo ita omnia absumente, ut ne cinis quidem ex stipulâ, quam combussit, remaneat. » Sed hoc fit in contemplatione passivâ : ergo in eâ datur mystica annihilatio.

REFERUNTUR ERRORES.

Schol. I. Michael Molinos perversam annihilationem per plurimas propositiones propinavit, et inter alias *prop.* 12 docuit : « Qui dedit liberum arbitrium Deo, non debet curare de ullâ re, nec de inferno nec de paradiso, nec de habendo desiderio suæ propriæ perfectionis nec virtutum, nec propriæ sanctitatis, nec propriæ salutis, a cujus etiam spe se purgare debet. » Et *prop.* 13 : « Dum consignatum fuerit liberum arbitrium Deo, illi debet relinqui cura et cogitatio omnium rerum nostrarum, et permitti ut in nobis sine nobis suum divinum faciat velle. » Et Archiepiscopus Cameracensis, *prop.* 6, docuit : « In hoc sanctæ indifferentiæ statu nolumus ampliùs salutem, ut salutem propriam. » Verùm perversum hunc annihilationis abusum in Molinos meritò damnavit Innocentius XI. Et per nimium etiam, licèt ex bonâ intentione, excessit Camera-

censis fingendo statum proprium et habitualem hujus eminentissimi amoris Dei, qui solùm subinde pro ratione inspirationum divinarum actualium conceditur, et iterum aufertur. Sensus tamen spiritualis, quem de se refert D. de Berniens Louvini in suo *interior. Christ.*, l. 1, c. 11, licèt videatur sanum sensum prædictum admittere, maximè si conferatur cum ejus doctrinâ, t. 8, c. 3, cautè tamen legendus, nisi corrigatur; id quod etiam in editione germanicâ Coloniæ factum est.

ET DICTA ALIQUORUM MYSTICORUM CORRIGUNTUR.

Schol. II. Ex dictis etiam explicari et in congruo sensu exponi poterunt, quæ in nonnullis Mysticis de contemplatione passivâ, morte et annihilatione mysticâ leguntur. Non tamen est cur laboremus in explicatione omnium auctorum qui, sub titulo Mysticæ, docent quæ nescimus unde habeant, et quæ nec solida, imò fortè periculosa videntur. Quare P. Reguera, *Th. myst.*, t. 2, pag. 186, n. 491, non omnino probat, quæ Petrus Pictaviensis Capucinus Gallus, in suo *Die mystico*, de his rebus minutissimè docet, qui fortè cautiùs locutus fuisset, si abusus in novis pseudo-illuminatis damnatos vidisset. Multòque minùs probat, quæ in Josephi a S. Mariâ *Ascensu animæ ad Deum* leguntur. Præterea Achilles Gagliardus, in *Comp. perf. Christ.* illam per tres status cum gradibus suis ad perfectionem dirigit. In primo vi annihilationis per cognitionem et affectionem proprii nihil ducit ad abnegationem, subtractionem et conformitatem, non modò in ordine ad bona externa, sed etiam interna, consolationum, imò et nimii minùs puri desiderii virtutum, et impedimentorum ad earum exercitium; item desolationum supervenientium, et subtractionis actuum reflexorum, solis directis permanentibus. In secundo statu ponit, posse a Deo subtrahi concursum ad actus virtutum directos uno actu conformitatis relicto, et quidem non activè, sed passivè, quatenus liberè acceptat anima, quod Deus subtrahit, aut facit; quod est propriè *pati divina*. In tertio statu posse animam ulteriùs ad hoc devenire, ut abstineat ab hac etiam passivâ conformitate, quatenus potest cedere omni liberæ volitioni suæ; quam cessionem Deus acceptare valet, omnem actum subtrahendo, vel si novos actus concedat, eos acceptat anima, non quia suî, sed quia Dei sunt. Primus horum statuum facilè intelligitur: secundus et tertius explicationem per se insinuant, quia in hoc purè pati, scilicet relatè ad agere nutu proprio volentis, notatur acceptatio libera: et in eodem ipso non agere, scilicet cooperativè, notatur, agere ani-

mam, quando Deus vult, non proprio, sed Dei nutu. Eodem modo explicandæ nonnullæ fortiores expressiones S. Salesii, l. 9, *de Amor. Dei*, c. 16 : ubi gradum amoris admittit, qui nec est acquiescere, nec acceptare; quo adveniente expectatio in consensum vertitur.

§ 329.

ILLAPSUS PASSIVUS.

Tertius gradus contemplationis passivæ est *illapsus passivus*, qui ultra illapsum substantialem omni justo communem addit experimentalem, spiritualem sensationem de Deo in animam illapso, § 323. Hic insinuatur 1° a S. Scripturâ, *Cant.* I, 1 : *Osculetur me osculo oris sui.* Et II, 6 : *Læva ejus sub capite meo et dextera illius amplexabitur me.* Ubi divinum osculum ab animâ contemplativâ desideratum, experimentalem quasi contactum, quo suavietur Deum sponsum suum præsentem; et amplexus tenerrimus expertam sponsi correspondentiam significat. Rursus, *Ps.* LXII, 9 : *Adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua.* Et *Ps.* LXXII, 28 : *Mihi adhærere Deo bonum est.* Et Joannis XIV, 21 : *Qui diligit me, diligetur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei me ipsum.* Et I *Cor.* VI, 17 : *Qui adhæret Domino, unus spiritus est.* Per quam adhæsionem et manifestationem ac unionem communiter interpretes, S. Thomas, *in Ps.* XXXIII, Toletus *in* c. XIV *Joan.*, Cornelius a Lapide *in* c. XVII *Act.* 18, Estius *in* I *Cor.* 2, et S. Salesius l. 7 *de Amor. Dei*, c. 1, specialem hujus vitæ ac experimentalem unionem animæ cum Deo, seu illapsum passivum intelligunt. 2° Suffragantur PP. S. Dionysius, c. 1 *Myst. Th.*, Timotheum monet : « Te ad ejus, qui omnem essentiam omnemque scientiam superat, conjunctionem et unitatem pro virili parte clam excita. » Quod Corderius de illapsu explicat. S. Augustinus l. 10 *Conf.*, c. 40, de hoc illapsu aliquando in se experto ait : « Aliquando intromittis me in affectum multùm inusitatum introrsus ad nescio

quam dulcedinem, quæ si perficiatur in me, nescio quid erit, quod vita ista non erit.» S. Cyrillus, l. 10, *in Joan.*, c. 3, ait: «Dilucidè docet, non solùm cognitione istâ communi amicis se suis manifestaturum, sed excellentiori quodam fulgoris modo.» S. Bernardus, *Serm.* 3, *in Cant.* inquit: «Tum demum audemus forsitan ad ipsum os gloriæ caput attollere, pavens et tremens dico, non solùm speculandum, sed etiam osculandum, quia spiritus ante faciem nostram Christus Dominus, cui adhærentes in osculo, unus spiritus ipsius dignatione efficimur.» S. Bonaventura, 6 *Itiner. ætern.*, ait: «Est æternorum experimentalis prægustatio et notitia. Nisi enim esse in nobis æternorum quædam experimentalis prægustatio, non diceret Psalmista: *Gustate, et videte.* Et addit: «Et ista notitia experimentalis perfectissimorum est.» Accedunt S. Laurentius Just. l. *de Cast. connub.*, c. 12, S. Catharina Senensis, *Dial.*, c. 79, B. Angela de Fulginio, *Vit.*, c. 28, S. Theresia, *Vit.*, c. 18, et in *Castell. mans.*, 5, S. Joannes a Cruce l. 2 *Asc. ad mont.*, c. 5, Thaulerus, *Inst. spir.*, c. 12, Gerson, *Th. Myst.*, p. 8, et *super Magnif.*, tr. 9, Blosius, in *Spec. spir.*, c. 11, et *inst. spir.*, c. 12 etc. 3° Ratio est: quia Deus pro summo suo in justas et perfectas animas amore, se eis communicare contendit modo unitivo, qui earum dispositioni conveniat, cùm amor et amicitia ad unionem amantis cum amato, quantùm fieri potest, tendat: sed pro ratione dispositionis animarum decet ut Deus se illis frequenter, vel saltem aliquoties per unionem illapsûs passivi communicet, uti ex modò allatis locis S. Scripturæ et PP. et ex præcedentibus §§ patet: ergo etiam per eam se communicat.

EXPERIMENTALIS SENSATIO ILLAPSUS IN INTELLECTU ET VOLUNTATE RESIDET.

Schol. I. Experimentalis spiritualis sensatio unionis contemplativæ illapsûs residet, ex parte, in parte contemplativi cognoscitivâ, uti ex citatis textibus S. Scripturæ patet, ubi inter alia dicitur: *Læva ejus sub* capite *meo.* Et *manifestabo ei meipsum.* Et S. Cyrillus citatus eam per *fulgorem*, S. Bernardus per *faciem*, S. Bona-

ventura per *notitiam* exprimit, quæ omnia ad partem cognoscitivam spectant. Unde etiam Blosius, in *Spec. spir.*, c. 11, de eâ ait: « Magna res, magna prorsus res est, tempore hujus exsilii Deo per mysticam nudamque unionem in divino lumine copulari. » Et S. Theresia de eâ scribit, *Vit.*, c. 18, sub. fin. : « Quia non potest comprehendere, quod intelligit, est non intelligere intelligendo. » Partim hæc experimentalis spiritualis sensatio illapsûs in parte contemplantis affectivâ residet : id quod ex allatis verbis S. Scripturæ : *Osculetur me, amplexabitur me, diligam eum, qui adhæret Deo;* Ex verbis S. Dionysii : Scilicet, *conjunctionem, unitatem;* S. Augustini : *intromittis me in affectum;* S. Cyrilli : *excellentiori fulgoris modo;* S. Bernardi : *adhærentes in osculo;* S. Bonaventuræ : *æternorum prægustatio,* clarè colligitur : quibus subscribit Blosius, l. c., dicens : « In vi autem amativâ sentit æstum quemdam quieti amoris, sive contactum Spiritûs S. » Et S. Theresia, l. c., ait : « Voluntas, ut par est credere, bene tunc detinetur amando, sed quin capiat, quomodo amet. » Et ratio utriusque est, quia anima contemplativa debet uniri Deo per illapsum, quantùm ex dono Dei fieri potest : sed tum per cognitionem, tum per amorem experimentalem illi uniri potest : ergo per utramque partem in illapsu illi uniri debet.

ILLAPSUS VOCATUR CASTUM SPONSALITIUM.

Schol. II. Unio illapsûs passivi meritò vocatur *sponsalitium, osculum* et castus *amplexus,* quæ sponsis congruunt ; nec est, cur abstineamus a metaphoricis his allusionibus amatoriis, quibus Sancti, Mystici et S. Scriptura ipsa utitur, quia dum homines sumus, humano modo, qui amorem Dei magis exprimat, loqui debemus ; cavendum tamen ut, quantùm fieri potest, verba et conceptus a fœce humanæ corruptionis depuremus, quia uti monet S. Theresia, *in Cast. an. mans., 4* : « In præsenti nihil unquam est non spirituale, atque totum hoc corporeum procul longè est, et deliciæ spirituales a Domino concessæ, gustusque proprii sponsorum inter homines discrepant mirum in modum : hìc enim totum est amor cum amore, operationesque defæcatissimæ, atque ita delicatæ nimiùm et suaves, ut dici solùm queat, scire Dominum quàm benè facere illas sentiri. » In quo autem hoc sponsalitium consistat inferiùs, quando de matrimonio spirituali agetur, convenientiùs explicabitur.

Schol. III. De unione contemplativâ illapsûs ulteriùs notandum. 1° Quod in eâ essentialiter et necessariò perfectio christiana non consistat, quia sine illâ hæc subsistere potest, utpote quæ in solâ charitate Dei super omnia posita est, § 16, saltem essentialiter; in reliquis verò solùm in tantùm quantùm ad eam conducunt. Et ideo 2° Unio contemplativa illapsûs per se convenientissima est omni justo, ut perfectus evadat, siquidem addit unionem charitatis contemplativæ cum experientiâ magis accensam, quatenus altiori modo intelligendi et amandi, sibi a Deo concesso, anima se intimè Deo imbibitam, et Deum sibi imbibitum spiritualiter sentit: quod fieri potest, vel sistendo in sensatione spirituali, quæ est unio contemplativa purè spiritualis et a corporali, tempore aridîtatum, separari potest: vel exundat etiam ad sensationem corporalem, quæ est unio contemplativa spiritualis simul et corporalis, et tempore consolationum habetur, uti alibi de devotione, § 71, Sch. 4, notatum fuit. 3° Hæc unio contemplativa illapsûs non est utcumque contemplatio, tum quia contemplatio potest esse de aliis quàm de unione Dei cum animâ v. g. de mysteriis divinitatis, § 276 et sqq. et humilitatis Christi etc., § 277; tum quia contemplatio etiam de Dei unione potest esse talis, per modum simplicis intuitûs, quasi speculativè, quin sit experimentalis, saltem eo modo specialiter sensibili, qui peculiariter contemplatio unionis dici mereatur. Nec est utcumque illapsus, quia hic in genere darî potest in quolibet justo per fidem, et in contemplativo, sine illapsu experimentali et specialiter sensibili, vi cujus dicitur unio mystica specialis. 4° Unio contemplativa illapsûs potest esse vel ordinaria, vel extraordinaria, uti alibi, § 249, de contemplatione dictum fuit: nam potest fieri experimentalis vi doni sapientiæ vel alterius, ultra fidem et charitatem, aut alias virtutes, et specialiter sensibilis, sed modo ordinariam providentiam non superante: vel potest fieri experimentalis, vi alicujus gratiæ gratis datæ supervenientis, modo ordinariam providentiam excedente v. g. accedente extasi, raptu, visione; quæ distinctio innui videtur, *Cant.* v, 1: *Comedite, amici, et bibite;* en unionem illapsûs ordinariam: et *inebriamini charissimi;* en extraordinariam. 5° Unio contemplativa illapsûs propriè loquendo dicitur, quando est actu; impropriè autem dicitur talis habitu, sicuti contemplatio in genere non est nisi ad actum, et solùm impropriè dicitur contemplatio habitualis, vel potiùs status contemplationis. Quippe unio illapsûs propriè fit per cognitionem

et amorem actualem, § 329, Sch. 1 ; et quia hi actus extra patriam non fiunt, nisi transeunter, ideo hæc mystica unio solùm est transeunter actualis : impropriè autem, sicuti verificatur de Justo, esse habitualiter unitum communi unione Christo ratione habituum gratiæ, fidei et charitatis, ita verificatur de contemplativo, esse habitualiter unitum Christo unione speciali, ratione horum habituum, donorum et sublimium illustrationum ; imò si talis anima his sanctis inspirationibus frequenter correspondeat, vel saltem ad correspondendum semper parata sit, suo modo etiam actu permanenter in hac unione esse dici potest. 6° Anima unita Deo per illapsum experimentalem, unitur illi ut fini ultimo per visionem et amorem sensibilem spiritualiter possesso. Item unitur Deo ut objecto theologico, quem per hos actus meritoriè attingit : denique unitur illi ut primo principio, quatenus ab eo sub dispositionibus dictorum habituum et auxiliorum per illapsum specialiter elevatur. Cum e contra Beatus in patriâ uniatur Deo ut fini ultimo perfectè per amorem et visionem possesso ; ut objecto theologico per merita præcedentia in præmium acquisito, et ut primo principio, dum sub dispositione luminis gloriæ aliorumque habituum per illapsum clarâ visione manifestatum ab eo elevatur.

§ 330.

DISPOSITIONES AD UNIONEM ILLAPSUS. PRIMA : PRÆSENTIA DEI IN NOBISMETIPSIS.

Licèt verò unio contemplativa illapsûs passivi sit donum Dei gratuitum nec in eâ essentialiter perfectio christiana consistat, § 329, Sch. 3, curandum tamen est ut anima perfectionis cupida ad eam, tanquam illi convenientissimam, cum divinâ gratiâ se *disponere* studeat. Unde, præter *dispositiones* alibi § 252 et seqq. ad omnem contemplationem assignatas, nonnullas hìc assignare juvat. Quarum *prima* est *præsentia Dei* per fidem de eo intra nosmetipsos illapso, quæ optima ad contemplationem illapsûs dispositio, vel saltem ejus supplementum esse potest. Hanc commendat 1° S. Scriptura, uti § 52 visum fuit. 2° Eam præscribunt PP. et Mystici. S. Augustinus l. 10 *Conf.*, c. 10 : « Admonitus redire ad memetip-

sum, intravi in intima mea duce te, et potui, quoniam factus es adjutor meus. Intravi, et vidi qualicumque oculo animæ meæ, supra mentem meam, lucem Domini incommutabilem. » Hugo Victor. l. 3 *de Animâ*, c. 48, ait : « Satage Deum tuum intimè et summè diligere, et omni horâ in divinæ contemplationis gaudium summo cum desiderio anhelare. Collige teipsam ad temetipsam : et in solo Divinitatis desiderio requiesce. » Et S. Theresia, in *Vitâ perf.*, c. 28, ait : « Bene percipite, multùm vestra interesse, pro certo habere, quòd Dominus sit intra vos ipsas et quòd ibi cum eo maneamus. » Hac viâ notat facilè pertingi ad perfectam unionem. « Citiùs enim excitatur ignis amoris divini, quia vel exiguum afflatum intellectûs, cùm adeo vicinus sit ipse ignis, sufficit scintillulæ attactus, ut totum exardescat : et cùm desit omne impedimentum exterius, manet anima sola cum Deo, adestque optima dispositio, ut inardescat. » 3° Ratio est : Qui credit Deum sibi intimè præsentem et quòd vivat, moveatur, et sit in Deo tanquam in corde sui cordis, et animâ suæ animæ et esse suî esse, in quo sit potiùs quàm in se amabit esse in Deo : ergo brevissimo motu impotenti amore ad centrum Dei sui rapietur, et sic benè mundato corde per contemplationem Deum videre et illapsum, ac sibi sensibiliter amore unitum experiri poterit; vel saltem vi perfectæ charitatis Deo perfectè unietur.

§ 331.

SECUNDA : PRÆSENTIA DEI IN CREATURIS.

Altera dispositio ad unionem contemplativam illapsûs est eadem Dei *præsentia* per fidem, prout in omnibus creaturis extra nos diffusa, cognita. Hac usus est 1° David, *Ps.* CXXXVIII, 7, dicens : *Quò ibo a spirituo tuo, et quò a facie tua fugiam? Si ascendero in cœlum, tu illic es : si descendero in infernum, ades : si sumpsero pennas meas diluculo, et habitavero in extremis maris : etenim illuc manus tua deducet me, et tenebit me dextera tua.* Idem præscribit Richardus Victorin., c. 3, de *Grad.*

char. « Nunc quæso, mi Severine, reduc oculos ad hæc inferiora, et vide, quæ videntes plerique non vident; et adverte, si non cuncta, quæ vel nobis in prosperis serviunt, vel contra nos serviunt in adversis, quædam non sint charitatis calcaria, urgentia quodammodo ad cursum amoris... » Castus profectò, columbinusque oculus amor est : qui in rebus humanis usui concessis nulla libidine figitur, sed in transitoriis contemplatur æternum. » Et Blosius, *Inst. spir.*, c. 3, ait : « Beatus omnino erit, quando neque hominum frequentia, neque aliquod aliud impedimentum præsentiam Dei ei præripere poterit : id quod fiet, ubi Deo ita agglutinatus, et in eo ita inclusus, firmatusque fuerit, ut illum semper videat magis quàm quælibet alia. » 3° Ratio est, omnia hæc visibilia vel invisibilia sunt amoris symbola nobis a Deo pro conciliando sibi amore nostro donata; et in omnibus creatis Deus se immiscet, optans se in iis animæ communicare, et pro ratione boni usûs eorum unire : ergo per continuam meditationem præsentiæ Dei in illis ad perfectam etiam illapsûs unionem nos disponere, vel eam saltem supplere poterimus.

ADHORTATIO AD UNIONEM ILLAPSUS.

Corollarium. Cùm igitur tam mira sint amicissimæ unionis portenta, quibus Deus animas se dignè disponentes prosequi dignatur, illud maximè mirandum est, quòd tam rarò ex nostro defectu illa in nobis experiamur : cujus ratio est, quia Deum in nobis absconditum scire negligimus; quia eum quasi ignotum Deum colere non studemus; quia thesaurum regni cœlorum in cordis nostri agro reconditum non inquirimus. Itaque quia Deus nobiscum est, et nos cum Deo simus, et sequamur monitum V. Blosii, *Inst. spir.*, c. 3 : « Convertat se asceta in se, et habitet intra se : ibi enim Deum reverà invenire poterit : nam Deus, qui ubique est, in mente humanâ et nudo animæ fundo singulariter est. Felix verò est, cui Deus adest, non solùm per essentiam, sicut quibuslibet creaturis adesse creditur, sed etiam per gratiam... Igitur asceta indubitanter credat, invisibilem Deum juxta et intra se esse, cum sancto timore, cum reverentiâ et humilitate ante oculos ejus tanquam casta sponsa stet... Ita Domino intendat, omnibus aliis a se exclusis, quasi ip-

sam Dei essentiam coram cerneret, nihilque usquam præter Deum et se esset. Concludat se in Deo, et in eo tanquam in conclavi cœlove habitet. Gaudeat et exsultet, quòd eum tam facilè in se invenire possit, quòdque talem ac tantum thesaurum intra se habeat; illum autem in se inveniet, quando ejus reminiscitur; sed præclarissimè eum in se invenit, quando ad nudum animæ suæ fundum pertingere possit. »

§ 332.

TRANSFORMATIO MYSTICA.

Quarta unio animæ cum Deo consistit in supremo gradu contemplationis per *transformationem mysticam passivam*, quæ pro nostro captu ita describi potest: transformatio passiva mystica est supremus contemplationis gradus, per quam anima mysticè mortua et annihilata, Deo in eam specialiter illapso, in centro et fundo suo ac mentis apice intimè unitur, divini amoris incendio undique circumdatur, intimè penetratur, et usquequaque inflammatur, ut seipsam quasi exuat et in omnibus suis potentiis spiritualibus, quin etiam suo modo in materialibus, operationes extraordinarias sentiat, quæ nonnisi Deo, animâ tamen consentiente, intimè præsenti et pacem satiativam cordis et mentis afferenti tribui possunt, ita ut divinum quemdam affectum induat, in Deo vivat et in eum quasi mutetur et transformetur.

EXPLICATUR.

Scholium. Pro explicatione hujus descriptionis transformationis mysticæ, doni tam sublimis, nobis obscuri et paucis concessi, notantum 1° quod illa dicatur supremus contemplationis gradus, non absolutè, sed comparativè; nam absolutè saltem in patriâ, perfectior est unio et fortè etiam in viâ perfectiores et perfectiores gradus sunt in infinitum: quia tamen hic gradus transformationis omnium perfectissimus apparet, qui Mysticorum testimonio nobis sunt cogniti et aliàs perfectissimi ad eum facilè reduci possunt, ideo bene saltem comparativè perfectissimus censetur. Dicitur 2° *Per quam anima mysticè mortua:* quæ mors mystica, § 327, explicata fuit. Dicitur 3° *Annihilata:* quam annihilationem

pariter, § 328, exposuimus. Dicitur 4° *Deo in eam illapso:* scilicet juxta dicta, § 323 et 328. Dicitur 5° *In centro et fundo animæ ac mentis apice,* quæ verba metaphorica Mystici secretissimum suî in essendo et operando, sive animam, erutis a se, quantùm fieri potest, rebus omnibus terrenis, creatis et seipsâ, veluti se annihilando et unicè Deo adhærendo, intelligunt; ita ut Deus solus in eâ, velut gravia, ut ita dicam, in centro, et ita in Deo veluti suo fundo et centro, et ob amoris flammam sursùm tendentem, in apice mentis quiescat, amoris ejusdem flammâ undique circumdetur, intimè penetretur, et usquequaque inflammetur, et seipsam, per extinctionem amoris proprii et quasi annihilationem, exuat. Unde sequitur 6° quòd anima in *omnibus suis potentiis* extraordinarias Dei operationes, consentiendo tamen, intelligendo et amando, uti dictum est, § 324, 325, 326, sentiat: et 7° *Divinum quemdam affectum induat, in Deo vivat et in eum quasi transformetur,* quod nonnullis exemplis materialibus Mystici apud Gerson, *Th. Myst., consid.* 41 *et cons.* 2 *in serm. de oper. Sanct.*, declarare solent: nempe, sicut ferrum igne candens in ignem transformari videtur, ita ut retento suo esse materiali ferri, ab igne intimè suscepto veluti ignis reddatur et sicut aer illuminatus in lucem, aqua dolio vini immissa in vinum, et ferrum ex affrictu magnetis, in magnetem, retentâ suî naturâ, quasi convertitur, sic in præsenti, in isto unionis gradu, anima, in sano sensu, in Deum suum transformari dicitur.

§ 333.

DATUR TRANSFORMATIO PASSIVA.

Dari porrò *transformationem* passivam in sensu mox explicato probatur 1° ex S. Scripturâ, II *Cor.* III, 18: *Nos omnes revelatâ facie gloriam Domini speculantes in eamdem imaginem transformamur a claritate in claritatem tanquam a Domini spiritu.* Et V, 4: *Ingemiscimus gravati, eo quòd nolumus expoliari, sed supervestiri, ut absorbeatur quod mortale est a vitâ.* Et 15: *Qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Rom.* VIII, 29: *Quos præscivit, et prædestinavit, conformes fieri imaginis Filii sui. Gal.* II, 20: *Vivo autem, jam non ego, vivit verò in me Christus.* Quos textus S. Thomas, Cornelius a Lapide etc., de transformatione

mysticâ explicant, per quam anima vi amoris et contemplationis ad hoc devenire potest, ut in vero aliquo sensu mystico in spiritum Dei transformetur, sibi moriens et Christo resurgens. Id quod etiam in transfiguratione Christi, *Matth.* XVII, et in Moyse præfiguratum fuit, quando post suam quadraginta dierum contemplationem, *Exod.* XXXIV, 29, splendidâ facie de monte descendit. 2° Probatur ex PP. S. Dionysius *de Div. nom.*, c. 4, ait : « Quando anima deiformis facta per agnitionem ignoti, in accessibilis lucis lumini se immittit, est autem faciens et extasin divinus amor, non dimittens suî ipsorum esse amatores sed amatorum. » Talemque extasin fuisse dicit S. Pauli, dum inquit : *Vivo ego, jam non ego, in me autem vivit Christus.* S. Gregorius Nyssen, *in Cant. hom. ult.* ait : « Ex his discimus, nihil in nobis esse præter Deum debere, neque animæ purificatæ ullam ad rem aliam respiciendum esse, sed debere hanc ita se ab omnibus crassis tam rebus, quàm cogitationibus, expurgare, ut tota translata prorsus ad statum, quem mentis intelligentiâ percipimus, et qui omnium crassarum rerum expers est, illustrissimum ex se pulchritudinis principiis simulacrum efficiat. » S. Gregorius magnus, *in Cant.* I, ad illud : *Osculetur me,* inquit : « Ac si diceret : ille quem super omnia, imò solum diligo, veniat, qui dulcedine suæ inspirationis me tangat : quia cùm ejus osculum sentio, subitâ mutatione me derelinquo et in ejus similitudinem illico liquefacta transformor. » S. Bernardus, *ibid., Serm.* 9, ait : « Non ergo sic affecta et sic dilecta contenta erit omnino vel illa, quæ multis per ea quæ facta sunt, vel illa, quæ paucis per visa et somnia facta est manifestatio sponsi : nisi speciali prærogativâ intimis illum affectibus, atque ipsis medullis cordis cœlitus illapsum suscipiat, habeatque præstò, quem desiderat, non figuratum, sed infusum ; non apparentem, sed afficientem ; nec dubium, quin eò jucundiorem, quò intus, non loris. » S. Bonaventura, in 7 *Proc. Rel.*, c. 15, docet : « Quamdiu istæ animæ potentiæ non sunt ex toto Deo impressæ, non est anima deiformis : forma enim animæ Deus est, cui debet imprimi, sicut

sigillo signatum. » Et S. Thomas, in 3, d. 27, q. 1, ad. 1, notat : « Ex hoc enim quòd amor transformat amantem in amatum, facit amantem intrare in interiora amati, et e contra. » Et Gerson, *Th. myst.*, 41, ait : « Amorosa unio mentis cum Deo, quæ fit per theologiam mysticam, congruè transformatio nominatur, sicut B. Dionysius et SS. Patres locuti sunt. » 3° Ratio est : Amor facit amantem affectu et sensu a se deficere et in dilectum mutari, ut nullum inter se et dilectum discrimen percipiat ; ita enim amantem erga dilectum afficit, ut quantum in se est, vi affectûs suum esse exuat, ut induat dilectum, unumque cum illo evadat : nihil ampliùs de se suisque commodis cogitet, non secus ac si jam in rerum naturâ esse desiisset ; sed totus cogitatione et affectu est in dilecto, ejusque duntaxat bona cogitat, desiderat et procurat : sed hæc est ipsissima transformatio passiva mystica : ergo admittenda est. Vid. Alvarez, t. 3, *de Vit. spir.*, l. 5, p. 3, c. 5 ; Sandæum, *Th. myst., comment.* 6, *exercit.* 8 ; Philippum a SS. Trin. 3 p., tr. 3, disc. 3, a. 10.

ALMARICUS REFUTATUR.

Schol. I. Almaricus, vel saltem ejus discipuli finxerunt : « Mentem contemplativi vel beati perdere suum esse, et in illud esse ideale redire, quod æternum habuit in mente divinâ. » Almarico hunc errorem tribuit Gerson, *Th. myst. consid.* 41. Discipulis ejus verò Natalis Alexander, *Hist. Eccl. sæc.* 13, c. 3, a. 5. Quicunque tamen iste, vel hi fuerint, eorum doctrina meritò a Gerson insania vocatur, eo modo, quo illa Concilio Lateranensi IV, sub Innocentio III, in *C. Damnamus*, De Sum. Trin., damnata fuit his verbis : « Reprobamus et condemnamus perversum dogma impii Almarici, cujus mentem sic pater mendacii excæcavit, ut ejus doctrina non tam hæretica quàm insana sit censenda. » Addit Gerson : « Hanc etiam insanam Almarici doctrinam visus est renovare auctor illius tractatûs cujus titulus est *De ornatu spiritualium nuptiarum*, cujus initium est : « Ecce, Sponsus venit. » Sed cùm eâ de re contra auctorem hujus tractatûs, qui est Joannes Rusbrochius, dudum antea epistolam scripsisset, quæ subitò defensorem Rusbrochii habuit in epistolâ pro illo, cùmque ipse Gerson fateatur, quòd in aliis libris hunc errorem correxisse videatur, ponendo : « Quòd anima

talis semper remanet in esse suo proprio, quod habet in suo genere sed dicitur tantummodo similitudinariè transformari, » meritò debuisset nunquam imputasse, et multò minùs persistere in imputando tam pingui errore præclaro auctori, sed potiùs duriusculam aliquatenus locutionem illi elapsam exalliis locis mitiùs interpretari. Sic fecerunt apologistæ Rusbrochii, scilicet Dionysius Carthusianus, Laurentius Surius etc. Et cardinalis Bellarminus, L. *de Script. Eccles.*, de Rusbrochio agens, vidensque illum ab alio carpi,ab alio defendi, subdit : « Id enim accidere solet iis, qui scribunt de mysticâ theologiâ, ut eorum dicta ab aliis reprehendantur, ab aliis laudentur : quia non eodem modo ab omnibus accipiuntur. »

TRANSFORMATIO DICITUR MATRIMONIUM SPIRITUALE.

Schol. II. Transformatio mystica passiva a Mysticis etiam dicitur *Matrimonium spirituale*. Sicuti enim de matrimonio carnali dixit Adam, *Gen.* II, 24, quòd per illud homo *adhærebit uxori suæ et erunt duo in carne unâ*. Ita Apostolus, *Eph.* V, 32, dixit : *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico, in Christo, et in Ecclesiâ*. Et, I *Cor.* VI, 17 : *Qui autem adhæret Domino, unus spiritus est*. Quòd est ad instar matrimonii carnalis celebrari matrimonium spirituale Dei cum animâ ritè dispositâ, per quod, adhærente animâ Deo, unione transformativâ, ex duobus quasi unus spiritus fit. Quo etiam sensu sponsa, *Cant.* III, 4 dixit : *Tenui eum, nec dimittam: donec introducam illum in domum matris meæ, et in cubiculum genitricis meæ*. Et S. Bernardus, *Serm.* 83 *in Cant.*, ait : « Talis conformitas maritat animam Verbo : cui videlicet similis est per naturam similem, nihilominus se ipsi exhibet per voluntatem, diligens sicut dilecta est. Ergo si perfectè diligit, nupsit... Verè spiritualis sanctique connubii contractus est iste. Parùm dixi, contractus ; complexus est : complexus planè, ubi idem velle et nolle idem, unum facit spiritum de duobus. » Plura dabunt Harpius, *Th. myst.*, l. 1, c. 98 ; Thomas a Jesu, l. 4 *de Orat.*, c. 14 ; Philippus a SS. Trin., *Myst. Th.*, p. 1, tr. 1, disc. 2, a. 3 ; Joseph a Spir. S., d. 25 ; Lauræa *de Orat., Opusc.* 8, c. 7, *cond.* 2 ; et S. Theresia, in *Cast. mans.*, 1, c. 1, dicens : « Quando D. N. Dignatur compati huic animæ a se jam spiritualiter susceptæ in sponsam ob ea quæ patitur et passa est ob ipsius desiderium, consummaturus spirituale matrimonium, eam introducit in mansionem suam. » Similiter loquitur S. Joannes a Cruce, *in dial. amor. cant.* 28. Ubi tamen semper S. Theresia notat de spirituali hoc matrimonio nihil absonum sumendum, nihil a puro spiritu alienum fingendum esse.

Non obstat 1° Quòd hoc matrimonium videatur esse proprium statui Beatorum juxta illud, *Apoc.* xxi, 9: *Veni, et ostendam tibi sponsam, uxorem Agni. Resp.* Transformatio dicitur matrimonium spirituale relatè ad reliquos gradus contemplationis minùs perfectos, quod tamen absolutè soli statui Beatorum convenit. 2° Non videtur esse diversitas inter sponsalitium, quod illapsui tribuitur, § 329, Sch. 2, et matrimonium spirituale, quod transformationi assignatur. *Resp.* Diversitas est in hoc, quòd quando habetur unio solius conformitatis voluntatum, sive per promissionem factam in Baptismo, sive in statu religioso, et sive in oratione communis contemplationis impleta, et in suo genere perfecta, tunc erit sponsalitium imperfectum: erit verò perfectum, quando per unionem passivæ contemplationis illapsûs supervenit tactus et visus spiritualis, quo anima dilectum suum experimentaliter sentit saltem per unam vel alteram potentiam, et ad desiderandam unionem totalem exardescit. Quando tandem hæc unio totalis quoad omnes animæ potentias et totam animam, uni amori Dei passivo vacantem, cum experimentali, quasi tactu et visu spirituali perficitur, tunc sponsalitium migrat in matrimonium spirituale pro ratione viæ perfectum, licet respectivè ad statum patriæ dicatur potiùs ratum quàm consummatum. 3° Matrimonium importat vinculum habituale et indissolubile: unio verò contemplativa quantumcunque perfecta in viâ non est habitualis, sed actualis, nec insolubilis; sed quæ vel ex culpâ, vel ad probationem amitti potest. *Resp.* Ex his sequitur solummodo matrimonium hoc spirituale non verificari absolutè in viâ, sed tantùm comparativè: nam ut vinculum illius censeatur in substantiâ perseverare, non requiritur ut per determinatos actus continuos, sed aliquando sufficientes et morte non recissos perduret, imò ut cum omni suâ perfectione matrimonium perseveret, sufficit ut per actus amatorios moraliter frequentes veluti conjugalis cohabitatio continuetur. Deinde matrimonium hoc per peccatum grave, ceu mortem animæ, sicuti matrimonium carnale per mortem corporis solvitur: et fieri similiter potest quòd ob tepiditatem, vel ad probationem, fiat separatio non quoad vinculum, sed quoad thorum: interim tamen contemplativus in hoc gradu specialibus gratiis ad perseverandum in illo frequenter et singulariter a Deo donatur, ut multò difficilius sit, in illo ab amore Dei perfecto deficere, quàm in aliis: imò Thomas a Jesu, l. 4 *de Orat.*, c. 18, ad 8, putat, in hoc gradu animam per revelationem divinam reddi certam de statu gratiæ et suæ perseverantiæ: vel saltem sine speciali revelatione et certitudine, in gratiâ a Deo confirmari. Verùm huic privilegio sine sufficienti fundamento asserto meritò omnes reliqui Mystici contradicunt.

§ 334.

PRIMUM SIGNUM TRANSFORMATIONIS : UNIO CUM CHRISTO CRUCIFIXO.

Transformationis passivæ fructus et *signa* nonnulla assignari possunt, quorum *primum* est, si anima intimis visceribus Christo crucifixo uniatur. Hæc doctrina 1° desumitur ex Apostolo cum interprete Angelico, II *Cor.* v, 13 : *Sive mente excedimus, Deo... Charitas enim Christi urget nos, æstimantes hoc, quoniam... Pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est.* Ubi S. Thomas per ly *mente excedimus* intelligit contemplationem, quâ anima elevatur et rapitur extra se, ut Deo uniatur; quo casu Charitas Christi urget nos et stimulat ut ponderantes quòd pro omnibus mortuus est, jam non nobis vivamus, sed ei qui pro nobis mortuus est. Rursus, *Philip.* II, 5 : *Hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo Jesu, qui cùm in formâ Dei esset... semetipsum exinanivit... humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Id est juxta S. Thomam : « Sic sentite quasi tangendo (quod est proprium transformationi passivæ) per operis imitationem ad exemplum Christi. » Unde etiam sponsa in spiritualibus suis contemplationis deliciis, *Cant.* I, 12, exclamat : *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur.* 2° Præter Patres alibi, § 114, allatos, idem docet Richardus Victor., *Tr. de grad. viol. Char.*, dicens : « In hoc statu supremo contemplationis, animæ ejusmodi proponitur forma voluntatis Christi, unde et dicitur ei : *Hoc enim sentite in vobis.* Hæc est forma humilitatis Christi : ad hanc se debet conformare quisquis supremum consummatæ voluntatis gradum attingere volet... In tertio itaque gradu anima in Deum glorificatur; in quarto propter Deum humiliatur. In tertio gradu conformatur divinæ claritati, in quarto verò conformatur christianæ humilitati, et cùm in tertio gradu quodam modo quasi in formâ Dei esset, nihilominus tamen in quarto gradu se-

metipsam exinanire incipit, formam servi accipiens, et habitu iterum invenitur ut homo. » 3° Ratio est : contemplativi, quò sunt Deo propinquiores in contemplando, eò magis conformari debent imagini Filii sui, *Rom.* VIII, 29. Sed hoc fit, si intimis visceribus Christo crucifixo uniantur : ergo illi sic uniri debent.

§ 335.

SECUNDUM SIGNUM : AMOR PATIENDI.

Seçundum signum perfectissimæ contemplationis et transformationis est, non solùm *pati* cum sufferentiâ, sed etiam *cum desiderio patiendi* et cum spirituali gaudio in quibuscunque tribulationibus. Nam 1° hæc est praxis illius doctrinæ Evangelicæ a Salvatore nostro traditæ et ab Apostolis observatæ, *Matth.* V, 11 : *Beati estis, cùm maledixerint vobis, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversùm vos mentientes propter me : gaudete, et exsultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.* Quo spiritu : *Ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilii; quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.* Et S. Paulus, II *Cor.* XI, 30 : *Si gloriari oportet, quæ infirmitatis meæ sunt, gloriabor.* Et *Gal.* VI, 14 : *Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi : per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo.* Et transfigurato Jesu in monte, Moyses et Elias in summâ contemplatione, *dicebant excessum ejus,* scilicet de cruce et passione juxta S. Chrysostomum, *Hom.* 17, *in Matth.* : « Quem completurus erat in Jerusalem. » 2° Hæc est doctrina PP. S. Chrysostomus, *Hom.* 8, *ad Eph.* 4, ait : « Si quis erga Dominum insanit, ut ita dicam, et ardet, is novit quæ sit vinculorum virtus. Hic utique priùs habebit, optione datâ, vincula propter Christum, quàm cœlos inhabitare. » S. Bernardus, *Serm.* 7, *de Quadrag.*, inquit : « Qui raptus est usque ad tertium cœlum, crux illi est omne cui mundus inhæret, quæ mundo crux esse videntur. » S. Bonaventura, p. 1

Stimul. div. amor., c. 1, ait : « O amabilis, o venerabilis Passio Jesu Christi ! quæ suî devotum meditatorem sic dulciter ac salubriter inebriat et simpliciter inebriat, ut jam ipsum non solùm reddat angelicum, sed divinum. Nam talis contemplator commorans in Christi passionibus et tormentis per meditationem, seipsum etiam non videt, nec aliquid aliud, nisi Deum. » Hoc item spiritu extaticus S. Ignatius Martyr dixit : *Amor meus crucifixus est.* S. Theresia : *Aut pati, aut mori.* S. Magdalena de Pazzis : « *Pati, non mori.* » S. Franciscus Xaverius : *Amplius, Domine, amplius.* Et S. Theresia, in *Castell. mans.* 7, c. 4, notat, omnes qui proximiores Christo fuerunt, graviora passos esse : quod in SS. Deiparâ et SS. Apostolis apparet. 3° Ratio est, quia quò ardentior est amor erga Deum, eò graviora pro eo ad contestandum illum pati desiderat.

ADHORTATIO AD TRANSFORMATIONEM.

Corollarium. Audiamus pro coronide monitum S. Theresiæ, *Cast. mans.* 7, c. 4 : « Scitote, id valde interesse, supra quod ego possim ponderare ; figite in Crucifixum oculos, et totum vobis parùm comparebit. Majestas Domini ostendit nobis amorem stupendis adeo factis et tormentis : quomodo vultis plenè ipsi placere verbis solis? Nostis, quidnam sit, esse verè spirituales? Fieri mancipia Domini, stigmate crucis signari, ita ut vos vendere possit in totius mundi mancipia, ut et ipse fuit : et siquidem vestram illi cessistis libertatem, nullam vobis faciet injuriam, sed potiùs non exiguum beneficium in hoc. » Et quia contemplativi, quò magis Deo in contemplando appropinquant, eò perfectiores debent esse imagines Crucifixi, non penicillo, aut superficiali arte, ac tenui labore depictæ, sed ex ære per ignem fusili elaboratæ, qualis fuit serpens jussu Dei a Moyse in deserto exaltatus, *Num.* xxi, 8 : qui fuit imago Crucifixi, *Joan.* iii, 14; sint imagines Crucifixi, qui quasi cavam formam in suâ exinanitâ humilitate reliquit, velut arte fusoriâ, æneâ patientiâ et multò tribulationum igne primùm ad liquefactionem, mox ad perpetuitatem fabricatæ. Verus quippe contemplativus non refugit, sed amat pati et crucifigi cum Jesu, sicut et Jesus amat in illo, uti quondam in S. Petro, crucifigi. Hoc Spiritu acti omnes Sancti, non aliam ad cœlum viam tenuerunt, quàm pati et in ju-

cundè patiendo cum Christo crucifixo futuræ beatitudinis prægustum adhuc in mundo invenerunt. Non capimus equidem nos tepidi hoc mysterium; verùm testem expertum audiamus S. Franciscum Seraphicum non modò visibiliter in Christum crucifixum transformatum, sed etiam, l. 3 *Opusc.*, *collat.* 24, de animâ verè contemplativâ transformari in Christi dolores cupiente, quorum gustus quidem amarus, in operatione verò dulcissimus est, ita loquentem : « Proinde videmus, Deum communicare gratiam suam iis, qui hoc modo eum sequuntur : et e contrario eam auferre ab illis præsumptuosis, qui per alias chimæras, dicunt se velle ei uniri, nec tamen a seipsis unquam recedunt; verùm tandem miserè abeunt in præcipitium. »

§ 336.

APHORISMI PRO CONTEMPLATIVIS.

APHORISMI CIRCA CONTEMPLATIONEM ET CONTEMPLATIVOS.

I. Conceptus contemplationis perfectus charitatis actus est ultra lucem intellectûs.

II. Non est contemplatio, sed fides, et speculatio actu in intellectu, qui non completur ultimo ab amoris affectu.

III. Perfectio permanens, et sanctitas formalis, non contemplatio est, sed gratia habitualis.

IV. Qui non experitur gustum contemplationis, nescit saporem hujus suavissimæ unionis.

V. Contemplatio quæ non includit altissimam humilitatem, vel citò deficit, vel convertitur in ariditatem.

VI. Humilitas contemplativa nascitur ex cognitione Dei : humilitas affectiva nascitur ex cognitione meî.

VII. Paucorum est, ad altissimam conscendere contemplationem : at omnium est, implere status proprii obligationem.

VIII. Tutiores sunt dolores, qui contemplativos suscitant foventque amores.

IX. Tres gradus sunt nuditatis, persecutionis et abnegationis, quibus ad fastigium ascenditur contemplationis.

X. Ubi humilitatis non habetur ratio, nec sanctitatis ulla est, nec contemplatio.

XI. Cruces et exquisitorum copia laborum, panis quotidianus est contemplativorum.

XII. Puritas angelica morum et intentionis, dispositio valdè propinqua sunt contemplationis.

XIII. Innocentia et patientia in tribulatione, non est gradatim ire, sed volare in perfectione.

XIV. Rarus est, qui dum accusatur, non loquatur: et si consistit in falsis testimoniis tacendo, seraphim est in amando et martyr in sufferendo.

XV. Tenebræ in animabus contemplativis vesperæ solent esse pro luminibus excessivis.

XVI. In contemplatione solet infusum majoris esse saporis; sed acquisitum, cum gratiâ scilicet Dei, majoris valoris.

XVII. Ab omnibus separatus, si tamen vult esse delicatus, fiat iterum ceteris associatus.

XVIII. Qui nihil præter Deum quærit, Deo in omnibus conformis erit.

XIX. Contemplatio, cujus causâ præteritur obligatio, magis habet illusionis, quàm veræ in seipsâ orationis.

XX. Ut fruaris altâ contemplatione, opus est speciali vocatione: si autem absque istâ præsumas volare, brevi ad ima cogeris remeare.

XXI. Multi perduntur in viâ contemplationis, qui carent magistro pleno perfectionis.

XXII. Fallitur, si quis putat contemplationem esse cunctorum, cum margarita pretiosissima sit, et oppidò paucorum.

§ 337.

ARCANA DE CONTEMPLATIONE.

I. Contemplatio est gratia gratis data et ordinariè gratia infusa, uti est donum patrandi miracula. Proinde ultra exactè vivere secundùm obligationes statûs, quem quis profitetur, studendo magnæ sanctimoniæ, parum ad rem faciunt regulæ humanæ : quandoquidem donum istud magis a liberalitate divinâ quàm ab humanâ dispositione dependet.

II. Pro conservatione contemplationis regula unica est : quære magistrum in ejusmodi rebus bene versatum, qui monebit puritati vitæ, morum et intentionis, adjungendam esse exactam observationem obligationis statûs proprii.

III. Sanctitas formalis in gratiâ habituali consistit, quæ est forma sanctificans, cujus prima infusio fit, vel per Sacramenta, vel per actum amoris aut contritionis perfectæ : quæque augetur per actus meritorios omnium virtutum, quorum plures contemplatio cum aliquâ accidentali perfectione adjunctâ vi donorum aut alicujus gratiæ gratis datæ exercet. Quare communiter, qui magis virtuosus, non qui magis contemplativus, sanctior est, et si dono contemplationis carentes sint magis virtuosi, contemplativis illis sanctiores erunt. Interim verò seducitur, si quis putat ad altum contemplationis gradum pertingi posse, nisi per plurimas virtutes, labores et difficultates, nisi specialiter sit a Deo privilegiatus.

IV. Quemadmodum homo ex corpore et animâ componitur, ita actus contemplationis ex fide vivâ et charitate accensâ coalescit : cùmque totum compositum sit nobilius,

singularibus suis partibus divisè sumptis, ideo actus contemplationis adæquatè sumptus quovis actu simplici nobilior est; et quia contemplatio ex fide et charitate unitis componitur, nobilior est solâ fide, vel solâ simplici charitate : quin etiam nobilior est virtutibus collectivè sumptis, si nudæ sint, quatenus ceteris paribus vi donorum aut gratiarum gratis datarum addit nobiliorem modum operandi, et frequenter etiam facit quoad substantiam perfectiùs operari.

V. Meritum quod actui physicè vitali et supernaturali supervenit, oritur, vel ex majori aut minori gratiâ habituali, vel ex gratiâ actuali per modum auxilii elevantis, vel ex libertate indifferentiæ per gratiam elevatâ, vel ex majori aut minori difficultate, quæ cum gratiâ in opere virtuoso superatur, vel ex majori aut minori intensione, sine extensione illius. Quòd si proinde actus alicujus virtutis moralis in his omnibus circumstantiis plus quàm actus contemplationis abundaverit, talis actus virtutis moralis magis meritorius erit.

VI. Raptus, extases, visiones et omnia de rebus sanctis, quantum ad id quod in iis externum est, nostram excedunt potestatem, adeoque ex hac parte quâ carent libertate, nec liberæ nec meritoriæ sunt. Si tamen adsit actus interior supernaturalis et liber in superiori parte animæ ex principio supernaturali proveniens, tunc actus interni liberi erunt meritorii, non verò actiones vel passiones externæ necessariæ. Unde si Salomon meritus est in suo somnio, id fuit per actus internos, non verò somnium externum, quod fuit actus naturalis et necessarius.

VII. Gratia habitualis unit nos Deo meritoriè tanquam fini ultimo quem merebimur et obtinebimus tempore suo, si cum illâ perseveraverimus. Charitas unit nos Deo tanquam cum objecto suo, ad quem, utpote virtus theologica, nos ordinat, actusque charitatis illius, in quantum meritorius, dispositio est quæ meretur gratiam habitualem, tanquam semen gloriæ

et ultimi finis. At contemplatio supponit pro fundamento gratiam habitualem et ipsius unionem, et includit intrinsecè charitatem tanquam partem componentem, adeoque respicit Deum, ut objectum suum et præterea unit animam cum Deo tanquam cum suo principio. Nimirum contemplatio associata cum gratiâ et charitate unit animam cum Deo tanquam cum primo principio, ultimo fine et objecto, quæ sunt tres majores uniones, quas viator cum Deo habere potest, quamdiu in hac vitâ sub lumine fidei degit.

VIII. Quando Deus substantialiter, non solùm per essentiam, præsentiam et potentiam, sed ut principium peculiare se constituit ad modum, quo est in cœlo et in eo quidem lumine gloriæ, hìc autem lumine fidei et contemplationis, in arcanissimo esse substantiali et vitali animæ, tunc tanquam principium vitale, supernaturale ac divinum, communicat vigorem quemdam et vitalitatem pariter in modum divinum potentiis intellectûs et voluntatis, ut producant quosdam actus contemplativos valde sublimes. Et tunc dicitur Deus esse in animâ, per modum unionis illapsûs, non ut forma informans, sed ut principium animam sibi subordinans et elevans, ut comprincipium elevatum ad novum operandi modum supernaturaliter et vitaliter, aliquantum imitando Beatos in cœlo, ubi per lumen gloriæ eodem modo elevantur, ut clarè essentiam Dei videant.

IX. Per unionem illapsûs Deus non sanctificat animam, sed sanctificatam supponit per gratiam habitualem, quæ est forma informans, communicans ipsi sanctitatem. Deus autem tunc non est in animâ, ut forma informans, sed ut causa efficiens et illam elevans.

X. Cùm Deus in unione illapsûs non sit forma informans, sed causa efficiens, nec anima sit causa materialis, sed concausa efficiens elevata, Deus cum animâ nullam veram compositionem facit, sed solam subordinationem, quæ ad unionem illapsûs sufficit; quæque etiam tactus substantialis dici potest,

quandoquidem hoc nomine solùm significatur intima quædam coexistentia substantiæ divinæ in ratione principii elevantis, cum substantiâ humanâ tanquam principio elevato, ita tamen ut Deus et anima non conficiant unum principium adæquatum ex duobus principiis inadæquatis, sed Deus est primum principium totale, anima verò est principium seu causa secunda totalis simul cum gratiis, quibus a Deo donatur adeoque non componunt, sed aliud alteri subordinatur.

XI. Contemplatio scholastica est purè speculativa divinarum veritatum cognitio; mystica verò est actus compositus ex fide vivâ et charitate ardente: scholastica est perfectio intellectûs; mystica et intellectum perficit et voluntatem.

XII. Inconsultum est, omnibus sine discrimine personarum consulere, ut contemplationi se tradant eamque procurent; quia hæc gratia est magis infusa quàm acquisita, et sicuti gratiæ gratis datæ non sunt omnibus infusæ, ita neque omnes illas procurare debent. Deinde quia aliqui vitæ mixtæ ita sunt imprudentes, ut recepto aliquo contemplationis gradu, illico propriæ vocationis fastidio capiantur, præferente amorem solitudinis obligationi fraternæ charitatis, repudiantes laboriosam Liam commercii cum proximo propter dilectam pulchram Rachelem contemplationis. Ignorant hi orationem, suavitatem et contemplationem, quæ obligationibus instituti quod homo profitetur, præjudicant, plus habere illusionis quàm orationis.

XIII. Fieri solet, ut ingenia indocilia, quæ terribilibus ac vehementibus agitantur passionibus, sint incapacia illius quod suavius et sublimius est in contemplatione: licèt enim contingere possit ut ejusmodi homines sint magis sancti et amici Dei, quàm plures contemplativi, si nimirum has passiones mortificent et studiosè refrænent; ordinariè tamen, cùm adeo sint contumaces, superbi et iracundi, et in multis actionibus immoderati, locum non præstant ut ingenium ita incompositum capax plerumque sit contemplationis infusæ, gaudentis

tantâ suavitate, pace, quiete, mansuetudine, aliisque qualitatibus, nimiùm dissitis a malè temperatâ subjecti capacitate, nisi fortè mortificatio in eo adeo heroica fuerit, quæ veterem in alteram naturam quasi transmutet. Vid. § 256, cum *sqq.* Sit proinde Tractatûs hujus de vitâ spirituali hìc finis.

UT IN OMNIBUS GLORIFICETUR DEUS.

CONSPECTUS

CAPITUM, PARAGRAPHORUM, SCHOLIORUM ET COROLLARIORUM QUÆ IN HOC TOMO PRIMO CONTINENTUR.

Pag.

EDITOR AD LECTOREM. v

APPROBATIO ILL^mi AC REV^mi DD. STEPHANI MARILLEY, EPISCOPI LAUSANNENSIS ET GENEVENSIS, ETC., ETC. ix

PREFATIO AUCTORIS. xi

APPROBATIO. xv

DISSERTATIO PROŒMIALIS.

De naturâ, objecto, fine et utilitate Theologiæ mysticæ.

§ 1. Theologia mystica quid? 1

SCHOL. I. Theologiæ variæ species. 1

SCHOL. II. Theologia mystica est scientia. 2

SCHOL. III. Est sapientia. 2

SCHOL. IV. Est practica. 2

SCHOL. V. Divisio theologiæ mysticæ. 2

SCHOL. VI. Theologiæ mysticæ officium. 3

§ 2. Objectum et finis mysticæ theologiæ. 3

SCHOLIUM. Quod etiam se ad vitam purgativam et illuminativam extendit. 4

§ 3. Principia et loci Theologiæ mysticæ. 5

SCHOLIUM. Alii loci. 5

§ 4. Experientia ad mysticam requiritur. 5

SCHOL. I. Non tamen ejus notitia solis perfectis reservata est. 6

SCHOL. II. Mystica non soli praxi reliquenda est. 6

§ 5. Theologia mystica doctrinalis est necessaria. 7

§ 6. Theologia mystica est scientia utilissima. 8

Pag.
§ 7. Est præstantissima. 8
Corollarium. Theologus mysticus ad praxin propriam procedere debet. 9
§ 8. Systema Theologiæ mysticæ. 10

PARS I.

DE VITA SPIRITUALI.

CAPUT I.

In quonam vita spiritualis et perfectio consistat et quanta sit ad eam tendendi obligatio.

§ 9. Vita spiritualis et supernaturalis est gratia sanctificans. 13
Scholium. Gratiæ habitualis varia nomina. 14
§ 10. Gratiam virtutes comitantur. 15
Scholium. An in justificatione virtutes morales infundantur? 15
§ 11. Præter gratiam habitualem egemus actuali. 15
§ 12. Egemus etiam donis Spiritûs sancti. 16
Schol. I. Una cum gratiâ sanctificante infunduntur dona Spiritûs Sancti. 16
Schol. II. In donis Spiritûs S. habitus actualis distinguendus. 16
Schol. III. Suntne ad salutem necessaria dona illa? 17
§ 13. Et subindè etiam dantur gratiæ gratis datæ. 17
Schol. I. Suntne aliæ gratiæ gratis datæ? 18
Schol. II. Differentia inter gratiam gratis datam et gratiam gratum facientem. 19
Coroll. I. Gratia et vita animæ maximi æstimanda est. — Et mors ejus fugienda. — Et salus proximi procuranda. 19
Coroll. II. Et Deus nos per gratiam vivificans amandus. 20
§ 14. Gratiæ seu vitæ animæ, operatio per exercitium virtutum respondere debet. 21
§ 15. Virtus quid? 21
Scholium. Quotuplex? 21
§ 16. Perfectio christiana in quo consistat? 22
Scholium. Explicatur. 23
§ 17. Perfectio quotuplex? 24
Schol. I. Perfectio propriè talis. 25
Schol. II. Perfectio et virtutes heroicæ. 26
Schol. III. Quid ad heroicitatem et canonizationem requiratur. 26
Schol. IV. Perfectio quos actus involvat. 27

Pag.
§ 18. Perfectio absolutissima in vitâ haberi nequit. 28
Schol. I, II, III. Necessaria est gratia specialis ad vitanda omnia peccata venialia. 29
Schol. IV. Hæreses Pelagianorum. 30
Schol. V. Beguardorum. 30
Schol. VI. Illuminatorum. 30
Schol. VI. Quietistarum. 31
§ 19. Perfectio propriè dicta in vitâ obtineri potest. 31
Schol. I. Perfectio variis modis exercetur. 33
Schol. II. Unicuique a Deo determinatus perfectionis gradus a nobis non est designabilis. 33
§ 20. Ad perfectionem omnes tendere debent. 34
Scholium. Perfectio in quo gradu omnes obliget? 35
§ 21. Ad perfectionem per opera supererogatoria tendendum. 36
Schol. I. Quando quis, negligendo consilia, deficiat a perfectione? 37
Schol. II. Etiam ad consilia evangelica quis subindè obligatur? 38
Schol. III. Inspirationes etiam ad consilia et ad melius sequendæ. 38
Schol. IV. Quandonam a consiliis recedere liceat? 39
Corollarium. Adhortantur christiani ad perfectionem. 40
§ 22. Religiosi ad perfectionem tendere debent. 40
Scholium. Et quidem in gradu superiori quàm sæculares. 41
§ 23. Religiosus tenetur ad perfectionem tendere per observationem regularum etc. 42
Schol. I. Quandonam religiosus ad perfectionem tendat? 43
Schol. II. Quando mortaliter contra hanc obligationem peccet? 43
Schol. III. An religiosus peccet volens solùm gravia præcepta servare. 44
Schol. IV. Quando non peccatur graviter regulam violando. 46
Corollarium. Adhortantur ad perfectionem religiosi. 46
§ 24. Ecclesiastici sæculares ad perfectionem majorem tendere debent. 47
Scholium. Quomodo perfecti esse debeant? 49
Corollarium. Adhortantur ecclesiastici ad perfectionem. 50
Scholium omnes generales et communes clericorum obligationes in quatuor monitis includens. 51

CAPUT II.

Quomodo incipientes per viam purgativam, fugam peccati et teporis, ope orationis et mortificationis, ad perfectionem christianam tendere debeant.

Pag.

§ 25. Tres gradus vitæ spiritualis, vita activa, contemplativa et mixta. 55
Scholium. Vita mixta perfectissima est. 56
§ 26. Status incipientium, proficientium et perfectorum. 57
Scholium. Quomodo hi tres status distinguantur? 58
§ 27. Tres viæ, purgativa, illuminativa et unitiva. 59
Scholium. Via purgativa quid? 59
§ 28. Opera viæ purgativæ. 60
§ 29. Officium viæ purgativæ. 60
§ 30. Partes viæ purgativæ. 61
§ 31. Terminus viæ purgativæ. 61
Scholium. Quibus signis agnoscere potest incedens in viâ purgativâ an hunc terminum attigerit? 61
Scholium. Opera viæ purgativæ. 62
§ 32. Peccatum mortale fugiendum. 62
Corollarium. Adhortatio ad fugam peccati mortalis. 63
§ 33. Veniale fugiendum. 64
Corollarium. Adhortatio ad fugam venialium. 66
§ 34. Tepiditas quid? 67
Scholium. Signa tepiditatis. 67
§ 35. Tepiditas fugienda. 68
Coroll. I. Adhortatio ad vitandam tepiditatem. 71
Coroll. II. Media contra teporem. 72
§ 36. Oratio in genere quid? 73
Schol. I. Partes essentiales. — Partes integrales. — Definitio orationis. 73
Schol. II. Oratio est actus intellectûs et religionis. 74
§ 37. Oratio omni christiano est necessaria. 75
Schol. I. Hæreses. 76
Schol. II. Oratio est de necessitate medii et præcepti. 76
§ 38. Oratio frequens esse debet. 77
Schol. I. Hæresis. 78
Schol. II. Quo tempore oratio obliget? 78
§ 39. Perfectè orandum est. 79
Corollarium. Adhortatio ad orationem. 80

Pag.
§ 40. Quis orandus sit? 81
Scholium. Quomodo oratio ad Deum dirigenda sit? 81
§ 41. Sancti etiam invocari possunt. 81
Schol. I. An invocatio sanctorum sit de præcepto? 82
Schol. II. Quinam sancti orari possint? 83
Schol. III. An justi vivi orari possint? 83
Schol. IV. An animæ purgatorii orari possint? 83
Corollarium. Adhortatio ad invocationem B. V. Mariæ et aliorum sanctorum. 84
§ 42. Conditiones requisitæ ad orationem infallibiliter efficacem. Prima : pro se quis petat. 86
Scholium. Solvuntur objectiones. 87
§ 43. Secunda conditio est, petere necessaria ad salutem. 87
Schol. I. Hæresis illuminatorum. 88
Schol. II. Quæ nomine necessariorum ad salutem intelligantur? 88
§ 44. Tertia conditio est piè petere. 89
Schol. I. Explicatur quomodo fides ad orationem requiratur. 90
Schol. II. Qualis spes ad orationem requiratur? 91
Schol. III. Qualis charitas requiratur? 91
§ 45. Quarta conditio est perseverantia. 92
Scholium. Quomodo perseverandum? 93
§ 46. Oratio vocalis, quid? 93
Scholium. Divisio orationis vocalis. 94
§ 47. Oratio vocalis utilis est. 94
Scholium. An detur præceptum orandi vocaliter? 95
§ 48. Oratio attenta esse debet. 96
Scholium. Qualis attentio requiratur? 96
§ 49. Orationis vocalis tempus. 97
Scholium. Quodnam tempus orationi congruat? 97
§ 50. Orationis locus. 98
Scholium. Quomodo locus orationis observandus? 99
§ 51. Orantis compositio externa. 99
Scholium. Qualis modus observandus? 100
Coroll. I. Adhortatio ad bene persolvendas horas canonicas. 101
Coroll. II. Aliæ orationes vocales commendantur. 101
Coroll. III. Adhortatio ad orationes jaculatorias frequentandas. 103
Coroll. IV. Oratio vocalis subindè ad perfectè vivendum sufficit. 104
§ 52. Meditatio quid, et an detur? 105

Pag.
§ 53. Meditatio ad vitam christianam juvat. 106
Schol. I. An detur præceptum orationis mentalis? 108
Schol. II. An laici sæculares ab oratione mentali excusentur? 109
Schol. III. Quid a confessario agendum de hac re et cum pœnitente. 110
§ 54. Meditatio ad perfectionem juvat. 111
Corollarium. Adhortantur ad meditationem perfectioni studentes. 113
§ 55. Conditiones ad fructuosam meditationem requisitæ. — 1. Lectio spiritualis quotidiana. 113
Scholium. Praxis utiliter legendi. 114
§ 56. 2. Præsentia Dei. 115
Scholium. Praxis exercitii præsentiæ Dei. 115
§ 57. 3. Præparatio proxima, recollectio animi. 116
Scholium. Modi se in præsentiâ Dei constituendi. 116
§ 58. 4. Relectio materiæ meditandæ. 117
Scholium. Meditatio attenta esse debet. 117
§ 59. 5. Ponderatio, discursus et affectus cum proposito. 118
Scholium. Meditatio ad particularia, et affectum, et pia proposita tendat. 118
§ 60. 6. Gratiarum actio. 119
§ 61. 7. Oblatio. 119
§ 62. 8. Petitio. 119
Schol. I. Reflexio et examen super meditationem factam instituatur. 120
Schol. II. Tempus et spatium ejus pro meditatione declaratur. 120
§ 63. Materia meditationis pro incipientibus sunt IV novissima. 121
Scholium. Quomodo meditatio novissimorum sit necessaria? 122
§ 64. Meditatio mortis. 123
Scholium. Quomodo mors meditanda? 124
§ 65. Meditatio judicii. 125
Scholium. Quomodo judicium meditandum? 127
§ 66. Meditatio inferni. 128
Scholium. Quomodo infernus meditandus? 130
§ 67. Meditatio cœlestis gloriæ. 130
Scholium. Quomodo cœlestis gloria meditanda? 131
Corollarium. Adhortatio ad meditationem novissimorum, et fructus ejus. 132
§ 68. Distractio, primum impedimentum orationis, definitur. 134
Scholium. Distractio vitanda. 134

Pag.

§ 69. Distractionis radices : 1° Imaginatio et passio. — 2° Sensus externi. — 3° Passiones. — 4° Ingenium vagum. — Magister spiritualis imperitus. — 6° Probatio Dei. — 7° Tentatio dæmonis. 134
Scholium. Distractiones omnes non quidem præcaveri, attamen rejici possunt. 136
§ 70. Remedia distractionum. 136
Scholium. Alia remedia. 138
§ 71. Devotio quid? 138
Schol. I. Explicatur. 138
Schol. II. Devotionis natura. 139
Schol. III. Causa devotionis. 140
Schol. IV. Quæritur an devotio differat a charitate? 140
Schol. V. Divisio devotionis. 141
§ 72. Devotioni substantiali studendum est. 141
Scholium. Quomodo devotio substantialis obtineatur? 142
§ 73. Devotioni etiam accidentali studendum est. 143
§ 74. Media pro obtinendâ devotione. 145
Scholium. Explicatur. 145
§ 75. Devotio substantialis absolutè a Deo petenda est. 146
Scholium. Devotio substantialis non est sine dulcedine intellectuali. 146
§ 76. Devotio accidentalis solùm conditionaliter petenda est. 147
Scholium. Dispositio ad devotionem accidentalem. 148
§ 77. Scrupulus quid? 149
Schol. I. Scrupulus dividitur. 149
Schol. II. Res circa quas scrupuli versantur. 150
Schol. III. Mala ex scrupulis oriunda. 150
§ 78. Causæ scrupulorum. 151
Scholium. Signa scrupulosi. 152
§ 79. Remedia contra scrupulos. — Primum : Contemptus. 152
Scholium. Applicatio dictorum ad exempla. 154
§ 80. Alterum remedium : Oratio. 154
Scholium. Qualis oratio pro scrupulosis præscribenda? 155
§ 81. Tertium remedium : Mortificatio. 155
Scholium. Qualis pro scrupulosis præscribenda mortificatio? 155
§ 82. Quartum remedium : Puritas conscientiæ. 156
Scholium. Quomodo hæc puritas obtineatur? 156
§ 33. Quintum remedium : Obedientia confessario præstanda. 157
Scholium. Quomodo obediendum? 158
§ 84. Sextum remedium : Agere contra scrupulum. 158
Scholium. Explicatur. 159

Pag.
§ 85. Septimum remedium : Epikia. 159
Scholium. Quomodo epikiâ utendum? 160
§ 86. Scrupuli rationales non sunt contemnendi. 160
Scholium. Corollaria practica. 162
§ 87. Regulæ pro scrupulo rationali. 162
Coroll. I. Adhortatio ad directorem scrupulosi. 165
Coroll. II. Adhortatio ad scrupulosos. 166
§ 88. Mortificatio quid? 166
Schol. I. Explicatur. 167
Schol. II. Mortificatio est virtus. 167
§ 89. Mortificatio est necessaria. 168
Scholium. Quomodo mortificatio est necessaria. 169
§ 90. Mortificatio ultra obligationem strictam extendenda est. 169
Schol. I. Gradus mortificationis. 171
Schol. II. Mortificatio omnibus necessaria. 171
§ 91. Mortificatio interna quid? 172
§ 92. Mortificandi mali vitiorum habitus. 172
Scholium. Exstirpatio vitiorum capitalium. 173
§ 93. Passio quid? 173
Schol. I. Explicatur. 173
Schol. II. Passionum natura. 174
Schol. III. Passionum divisio. Passiones partis concupiscibilis : Amor. — Concupiscentia. — Gaudium. — Odium. — Fuga. — Tristitia. 174
Schol. IV. Passiones partis irascibilis : Spes. — Audacia. — Desperatio. — Timor. — Ira. 175
Schol. V. Pugna partis inferioris contra superiorem. 175
§ 94. Passiones inordinatæ mortificandæ sunt. 176
Scholium. Modus passiones mortificandi. 177
§ 95. Memoria quid? 178
Scholium. Explicatur. 178
§ 96. Memoria mortificanda. 179
Scholium. Modus corrigendi memoriam. 180
§ 97. Intellectus quid? 181
Schol. I. Quotuplex? 181
Schol. II. Operationes intellectûs. 181
Schol. III. Actus intellectûs : Attentio. — Reflexio. — Abstractio. — Facultas fingendi. — Judicium. — Ratio. — Ingenium. — Ingenium heroicum. — Acumen. — Profunditas. — Soliditas. — Providentia. 182
Schol. IV. Judicium proprium. 183
§ 98. Intellectus mortificandus. 183

Pag.
Scholium. Quomodo mortificandus? 184
§ 99. Voluntas quid? 185
Schol. I. Explicatur : Instinctus. — Motiones animi. — Appetitiones. — Affectus. — Passiones. 185
Schol. II. Leges volendi. 186
Schol. III. Divisio voluntatis juxta mysticos. — Amor et voluntas propria quid? 186
§ 100. Amor et voluntas propria abneganda. 187
Scholium. Gradus abnegationis propriæ voluntatis. 188
§ 101. Mortificatio externa quid? 189
Scholium. Corporis sensus : Visus. — Olfactus. — Gustus. — Tactus. 189
§ 102. Corpus mortificandum est. 190
Schol. I. Hæresis. 191
Schol. II. Flagellatio an licita sit? 191
Schol. III. Mortificatio corporis quomodo necessaria sit? 192
Schol. IV. Quomodo corpus mortificandum sit? 193
§ 103. Regulæ pro discretâ mortificatione. 193
Schol. I. Discretio in mortificatione a carne petenda non est. 196
Schol. II. An omnes mortificationes omnibus conveniant? 196
Schol. III. An mortem accelerare per mortificationem liceat? 196
§ 104. Remedia pro mortificatione exsequendâ. 197
Scholium. Praxis horum remediorum. 199
Corollarium. Adhortatio ad mortificationem. 199
§ 105. Aphorismi ad incipientes. 200
§ 106. Arcana illius partis vitæ spiritualis quæ attinet ad incipientes. — Arcana vitæ spiritualis pro incipientibus. 203

CAPUT III.

Quomodo proficientes in viâ illuminativâ per imitationem Christi, exercitium christianarum virtutum et victoriam tentationum ac difficultatum, in christianâ perfectione proficere debeant.

§ 107. Via illuminativa describitur. 206
Scholium. Explicatur. 206
§ 108. In perfectione semper proficiendum est. 207
Corollarium. Adhortatio ad proficiendum. 208
§ 109. Christus est exemplar nostrum. 208
Scholium. Christus non solùm ut redemptor, sed et ut exemplar nostrum considerandus est. 210

Pag.
§ 110. Christum imitari debemus. 210
Scholium. Nullus ab imitatione Christi excusatur. 212
§ 111. Vita Christi meditanda est. 212
Scholium. Hæreses referuntur. 214
§ 112. Christus in passione suâ exemplar nostrum. 215
Schol. I. Fides circa passionem Christi explicatur. 216
Schol. II. Hæreses referuntur. 217
Schol. III. Notanda de passione Christi. 218
Schol. IV. Quomodo visio beatifica in Christo steterit cum dolore? 219
§ 113. Christum passum imitari debemus. 220
Corollarium. Adhortatio ad imitationem Christi patientis. 221
§ 114. Passio Christi meditanda est. 221
Scholium. Affectus ex passione Christi eliciendi. 223
§ 115. Meditatio privilegii maternitatis SS. Deiparæ ad proficiendum juvat. 224
Schol. I. Beatissima V. Maria rectè dicitur Deipara. 225
Schol. II. Dignitas maternitatis Dei explicatur. 225
§ 116. Meditatio Virginitatis B. V. ad proficiendum conducit. 226
Schol. I. Inter B. V. et B. Joseph verum fuit matrimonium. 227
Schol. II. Rationes cur B. V. Maria desponsata fuerit. 227
§ 117. Meditatio immunitatis a peccato B. V. ad proficiendum juvat. 227
Schol. I. Maria immunis fuit a labe originali. 228
Schol. II. Quæ tamen debitum proximum ad illud contrahendum habuit. 231
Schol. III. Licitum ergo est votum sanguinarium pro defendendâ immaculatâ B. V. Conceptione. 232
Corollarium. Adhortatio ad imitationem vitæ B. V. M. 232
§ 118. Meditatio sanctitatis B. V. perfectionem nostram promovet. 233
Scholium. Excellentia sanctitatis B. M. exponitur. 234
§ 119. Virtus quid? 235
Schol. I. Divisio virtutis. 235
Schol. II. Virtus heroica quid? 237
Schol. III. An virtutes inter se sint connexæ? 238
§ 120. Requisita ad virtutem Christianam. 238
Scholium. An sine fide et charitate veræ et heroicæ virtutes dentur? 239
§ 121. Fides quid? 240

Pag.
Scholium. Explicatur. 240
§ 122. Fides ad proficiendum necessaria est. 241
Schol. I. Signa fidei heroicæ. 242
Schol. II. Praxis implantandi fidem. 243
Corollarium. Adhortatio ad virtutem fidei theologicæ. 244
§ 123. Spes quid? 244
Scholium. Explicatur. 245
§ 124. Spes ad proficiendum necessaria est. 245
Schol. I. Spes heroica explicatur. 246
Schol. II. Actus spei. 247
§ 125. Ad æternam beatitudinem aspirandum. 248
Scholium. An sit obligatio aspirandi ad visionem Dei? 249
§ 126. Spes cum timore consistit. 250
§ 127. In timore Dei proficiens se exerceat. 250
Corollarium. Adhortatio ad spem. 251
§ 128. Charitas quid? 252
Schol. I. Quotuplex? 252
Schol. II. Quænam perfecta? 253
Schol. III. Gradus charitatis Dei. 253
§ 129. Charitas Dei ad proficiendum requiritur. 254
Schol. I. Motiva amoris Dei. 255
Schol. II. Qualis amor esse debeat? 255
Schol. III. Actus amoris Dei. 256
Schol. IV. An liceat amare Deum amore concupiscentiæ. 257
Schol. V. An amor concupiscentiæ adversetur charitatis perfectioni? 257
Schol. VI. An desiderium fruendi Deo sit actus charitatis? 259
Schol. VII. Charitatis heroicæ signa. 259
Corollarium. Adhortatio ad charitatem Dei. 260
§ 130. Charitas proximi cum charitate Dei conjungitur. 260
Schol. I. An charitas Dei et proximi sit unâ specie? 261
Schol. II. Homo debet diligere seipsum. 261
Schol. III. An magis se quàm proximum diligere debeat. 261
Schol. IV. Inimici quoque diligendi. 262
Schol. V. An dilectio amici sit melior dilectione inimici? 262
Schol. VI. Partes potentiales charitatis proximi. 263
§ 131. Charitas proximi ad proficiendum requiritur. 263
Scholium. Actus charitatis etiam heroicæ erga proximum. 264
Corollarium. Adhortatio ad charitatem ordinatam erga proximum. 264
§ 132. Prudentia quid? 265
chol. I. Quotuplex? 265

Pag.
Schol. II. Prudentiæ munera. 266
Schol. III. Prudentiæ dotes. — Prudentiæ vitia. 267
§ 133. Prudentia ad proficiendum necessaria est. 268
Scholium. Media ad acquirendam prudentiam. 270
§ 134. Simplicitas quid? Simplicitas prudentiæ conjungenda est. 270
Scholium. Actus et signa simplicitatis. 272
Corollarium. Adhortatio ad prudentiam et simplicitatem. 272
§ 135. Justitia quid? 273
Schol. I. Partes ejus subjectivæ. 273
Schol. II. Partes potentiales. 273
§ 136. Justitia ad proficiendum necessaria est. 274
Scholium. Actus justitiæ. 274
Corollarium. Adhortatio ad justitiam. 275
§ 137. Fortitudo quid? 276
Schol. I. Explicatur. 276
Schol. II. Quotuplex fortitudinis munus? 276
Schol. III. Fortitudinis munus. 276
Schol. IV. Fortitudinis gradus. 277
Schol. V. Quænam vitia fortitudini adversentur? 278
§ 138. Fortitudo ad proficiendum requiritur. 278
Corollarium. Adhortatio ad fortitudinem. 279
§ 139. Temperantia quid? 280
Schol. I. Explicatur. 280
Schol. II. Partes ejus integrales. 280
Schol. III. Species temperantiæ. 281
§ 140. Temperantiæ studere debet proficiens. 281
Scholium. Actus temperantiæ. 282
Corollarium. Adhortatio ad temperantiam. 282
§ 141. Modestia quid? 283
Scholium.. Quibus in rebus modestia collocanda? 283
§ 142. Quid de humilitate dicendum? 284
§ 143. Studiositas quid? 285
Schol. I. Studiositatis munera. 285
Schol. II. His studiositatis muneribus quid adversatur? 285
§ 144. Eutrapelia quid? 286
Scholium. Quid sentiendum de ludo? 287
§ 145. De Virginitate. 288
Schol. I. Virginitas definitur. 288
Schol. II. An Virginitas sit res bona in se et licita? 289
Schol. III. An melior sit virginitas quàm matrimonium? 289
§ 146. Proficientes virtutibus studentes tentationibus maximè

Pag.
infestantur. — Tentatio quid? 290
Scholium. Causæ tentationum. 291
§ 147. Tentationes patienter sufferendæ. 292
§ 148. Tentationes in malis pœnæ a Deo suscipiendæ sunt. 293
§ 149. In tentationibus culpæ, excepto peccato, voluntati Dei nos conformare debemus. 293
§ 150. Ad tentationem semper parati esse debemus. 294
§ 151. Tentationes libenter tolerandæ. 295
§ 152. Orare debemus, ne tentemur vel vincamur. 296
Scholium. Corollaria et regulæ. 297
§ 153. Primum remedium contra tentationes est resistentia. 299
Schol. I. Modus resistendi diabolicis tentationibus. 300
Schol. II. Modus resistendi mundi tentationibus. 301
Schol. III. Modus resistendi tentationi carnis. 301
§ 154. Secundum remedium oratio. 302
§ 155 Tertium remedium mortificatio. 303
§ 156. Quartum remedium SS. Eucharistia. 303
§ Primus modus unionis est sacramentalis. 305
Scholium. Explicatur. 306
§ 158. Secundus modus unionis per communionem spiritualem. 306
Scholium. Notanda de spirituali communione. 307
§ 159. Tertius modus unionis per realem præsentiam. 308
Scholium. Corollaria. 309
§ 160. Quartus modus unionis per augmentum gratiæ. 310
Scholium. Corollaria. 311
§ 161. Quintus modus unionis par præsentiam personalem corruptis speciebus. 311
Scholium. Solvuntur objectiones. 313
§ 162. Sextus modus unionis per animam Christi replicatam. 314
Scholium. An etiam secundùm corpus in nonnullis servatis miraculosè speciebus Christus manserit longo tempore. 315
§ 163. Prima dispositio ad SS. Eucharistiam munditia a peccato gravi. 316
Scholium. Præsertim contra charitatem Dei et proximi. 316
§ 164. Secunda dispositio, munditia a venialibus. 317
Scholium. An venialia omnem fructum SS. Eucharistiæ impediant? 318
§ 165. Tertia dispositio est studium mortificationis. 318
Scholium. Explicatur. 318
§ 166. Quarta dispositio est meditatio. 319
Scholium. Quanto tempore meditandum. 320

Pag.
§ 167. Quinta dispositio est actualis devotio. 320
Scholium. Explicatur. 321
§ 168. Sexta dispositio est exercitium virtutum. 321
Corollarium. Adhortatio ad devotam communionem. 322
§ 169. Aphorismi pro proficientibus in vitâ spirituali. 323
§ 170. Arcana vitæ spiritualis pertinentia ad proficientes. 325

PARS II.

DE VITA SPIRITUALI.

CAPUT IV.

Quomodo perfecti in viâ unitivâ ad unionem cum Deo perveniant et quibus modis cum eo uniantur.

171. Via unitiva quid? 329
Scholium. Exercitia viæ purgativæ et illuminativæ non excludit. 329
§ 172. Unio quid? 330
Scholium. Quotuplex? 330
§ 173. Derelictio quid? 330
Schol. I. Explicatur. 331
Schol. II. Derelictio dividitur. 331
§ 174. Derelictio est dispositio ad contemplationem. 332
§ 175. Finis primus derelictionis abstractio ab inordinato affectu dulcedinis spiritualis. 334
§ 176. Secundus finis majus desiderium consolationis. 335
§ 177. Tertius finis remedium contra superbiam. 335
§ 178. Quartus finis humilitas. 336
§ 179. Quintus finis timor Dei. 336
§ 180. Sextus finis provocatio ad orationem. 336
§ 181. Septimus finis patientia. 337
182. Octavus finis est fides pura. 338
§ 183. Nonus finis spes firma. 338
§ 184. Decimus finis est charitas. 338
§ 185. Undecimus finis cognitio occultorum defectuum. 339
§ 186. Duodecimus finis animæ reformatio. 339
§ 187. Derelictione benè utendum est. 340
Scholium. Solvuntur excusationes derelictorum. 340
§ 188. Regulæ pro derelictis. Prima : Directoris spiritualis consilium. 342

Pag.
Scholium. Hæ regulæ etiam directori serviunt. 343
§ 189. Secunda regula pro peccatoribus afflictis : ut se toto corde convertant. 343
Scholium. Hæc derelictio ad contemplationem non disponit. 343
§ 190. Tertia regula pro tepidis afflictis : ut teporem excutiant. 344
Scholium. Nec etiam hæc derelictio ad contemplationem disponit. 344
§ 161. Quarta regula pro incipientibus et proficientibus : ut magis in perfectione proficiant. 345
Scholium. Hæc derelictio necdum ad contemplationem disponit. 345
§ 192. Quinta regula pro perfectis : ut se totaliter abnegent. 346
Scholium. Hæc derelictio sæpè ad contemplationem disponit. 347
§ 193. Sexta regula docet quomodo anima perfecta derelicta circa suos defectus gerere se debeat. 347
Scholium. Quare Deus hos defectus permittat? 348
§ 194. Septima regula ostendit quomodo talis anima consolari se valeat. 348
Scholium. Et quale levamen corpori indulgere possit. 349
§ 195. Octava regula ad fortem tolerantiam derelictionis usque ad mortem excitat. 350
Scholium. Nec nimis de afflictione dolendum est. 350
§ 196. Nona regula directorem spiritualem instruit. 351
Scholium. Eadem regula signa derelictionis quæ contemplationem præcedit, indicat. 352
Corollarium. Adhortatio ad hilarem tolerantiam derelictionis. 352
§ 197. Purgatio passiva partis sensibilis quid? 353
Scholium. Varii ejus modi. 364
§ 198. Primus modus per privationem bonorum corporis. 354
Schol. I. Cautelæ pro hac purgatione dignoscendâ. 355
Schol. II. Cautelæ assignantur. 356
§ 199. In purgatione per morbos ad medicinam recurrere licet. 356
Scholium. Cautelæ pro usu medicinæ. 358
§ 200. Secundus modus purgationis per persecutiones hominum hæreticorum. 359
Scholium. Hæc purgatio vitæ mixtæ convenit. 359
§ 201. Purgatio per persecutiones ab improbis catholicis. 360
Scholium. Varii hujus persecutionis modi. 361
§ 202. Purgatio per persecutiones proborum. 361
Scholium. Quomodo probi bonos persequi possint? 363
§ 203. Tertius modus purgationis per tentationes dæmonis. 363
Schol. I. Nonnulli sunt dæmones in aere. 365
Schol. II. Dæmones homines infestant. 365

Pag.
Schol. III. An angelus malus singulis hominibus delegatus sit? 365
Schol. IV. Varii tentationum modi. 366
§ 204. Primus modus per horridas visiones et mala in externis illata. 366
Scholium. An etiam boni angeli malis corporalibus justos affligere possint? 368
§ 205. Secundus modus per voluptates. 369
§ 206. Tertius modus per speciem boni. 369
§ 207. Quartus modus per præsumptionem. 370
§ 208. Dæmoni non pro libitu suo tentare permittitur. 370
Scholium. Quomodo dæmon modò ligatus sit? 371
§ 209. Tentationibus diaboli imperterritè resistendum. 372
§ 210. Remedium contra tentationes in bonis corporis : fides et spes in Deum. 373
§ 211. Remedium contra tentationes per voluptates : Mortificatio. 373
§ 212. Remedium contra tentationes sub specie boni : Oratio et consilium a spiritualibus magistris acceptum. 374
§ 213. Remedium contra tentationes superbiæ et præsumptionis : Humilitas et timor. 375
§ 214. Quartus modus purgationis per possessionem dæmonum. 375
Schol. I. Differentia inter possessionem et obsessionem. 376
Schol. II. Dæmon corpora hominum possidere potest. 376
Schol. III. Signa possessionis. 377
Schol. IV. Dæmon animam non possidet. 377
Schol. V. Explicatur quomodo possessio fiat. 378
§ 215. Plerumque soli peccatores a dæmone possidentur. 378
Scholium. Ad quid exorcismus in baptismo prosit? 380
§ 216. Animæ sanctæ a dæmone possideri possunt. 380
§ 217. Possessio diabolica animarum sanctarum rara est. 382
Schol. I. Possessio temerè petitur. 383
Schol. II. Quid dæmon in possessos possit? 383
§ 218. Primum remedium contra possessionem : usus medicinæ. 384
Scholium. Quomodo medicina adhibenda? 385
§ 219. Secundum remedium : Purgatio conscientiæ. 385
§ 220. Tertium remedium : Usus SS. Eucharistiæ. 386
Scholium. Prudentia in hoc usu exhibenda. 387
§ 221. Quartum remedium : Oratio cum jejunio. 387
Scholium. Explicatur. 388
§ 222. Quintum remedium : Sacramentalia. — Invocatio nominis Jesu. 388

Pag.
§ 223. Sextum remedium : Exorcismi. 390
§ 224. Regulæ pro efficaci usu exorcismi. 391
Schol. I. Qualis fides requiratur? 393
Schol. II. Qualis adjuratio compulsoria esse debeat? 394
Schol. III. Abusus in expulsione vitandi. 394
Schol. IV. Quænam quæstiones fieri possint? 395
§ 225. An dæmonem superiorem ad ejiciendos inferiores adjurare liceat? 395
Schol. I. Cur aliqui dæmones exorcismis magis resistant? 397
Schol. II. An effectus exorcismorum sit infallibilis? 398
§ 226. Obsessio quid? 398
Scholium. Quot modis fiat? 398
§ 227. Animæ etiam sanctæ sæpè a dæmonibus obsidentur. 399
Schol. I. Quid dæmon per obsessionem facere possit? 400
Schol. II. Quomodo dæmon obsidens in corpora agat? 400
§ 228. Regulæ pro obsessione discernendâ. 401
§ 229. Secunda pro cruciatu per tactum. 402
Scholium. Instrumenta cruciatuum subindè sunt imaginaria. 402
§ 230. Tertia pro cruciatu per visum et auditum. 403
Scholium. An obsessio sit signum futuræ possessionis? 403
§ 231. Quarta : Obsessio ad peccatum tentat. 403
Scholium. Quomodo peccatum obsessio imputetur? 404
§ 232. Quinta : Dæmon ad quævis mala externa obsessum Deo permittente cogere posset. 404
§ 233. Deus non permittit dæmoni obsidenti abusum corporis obsessi ad peccata externa maximè venerea. 405
Schol. I. De tentationibus inhonestis extraordinariis quibus dæmones in hac obsessione animas positas aggredi possunt. 407
§ 234. Remedia contra obsessionem. 411
Schol. I. An exorcismi contra obsessionem serviant? — Rationes pro sententiâ negativâ. 411
Schol. II. Rationes sententiæ affirmativæ. 412
Schol. III. Conciliatio utriusque sententiæ. 412
Schol. IV. Quomodo infestationes diabolicæ ab aliis discernendæ? 412
Corollarium. Adhortatio ad diabolum vincendum. 413
§ 235. Purgatio passiva partis intellectualis. 413
Scholium. Varii ejus modi. 414
§ 236. Primus modus per derelictionem memoriæ. 414
Scholium. Quantum in hac purgatione solatium datum valeat. 415
§ 237. Secundus modus per derelictionem intellectûs. 415

Pag.
§ 238. Tertius modus per derelictionem voluntatis. 416
Schol. I. Exempla hujus purgationis. 416
Schol. II. Variæ tentationes in hac purgatione. 417
§ 239. Finis hujus purgationis est disponere ad contemplationem. 417
Scholium. Contemplatio non semper sequitur. 418
§ 240. Regula prima : Purgatio sensibilis ab intellectuali bene distinguenda. 418
§ 241. Secunda : Leves lapsus non debent nimium perturbare. 419
§ 242. Tertia : Bene inter perfectos et imperfectos distinguendum. 419
Scholium. Errores imperfectorum. 420
§ 243. Quarta : Fide nudâ firmiter inhærendum Deo. 421
§ 244. Quinta : Humiliatio suî. 421
Corollarium. Adhortatio ad patienter ferendam purgationem intellectualem. 422
§ 245. Aphorismi circa derelictionem. 423
Scholium. Explicatio aliquorum aphorismorum. 424
§ 246. Arcana derelictionis. 425
§ 247. Monita practica ad directorem circa prædictam spiritûs purgationem. 426
§ 248. Contemplatio quid? 435
Schol. I. Qualis sit? 436
Schol. II. Variæ definitiones contemplationis. 436
Schol. III. Definitio data explicatur. 437
§ 249. Contemplatio datur. 438
Scholium. Proprietates contemplationis. 439
§ 250. Divisio contemplationis. 439
Scholium. Juxta alios. 440
§ 251. Contemplatio ordinaria quid? 440
Scholium. Ejus natura. 440
§ 252. Contemplatio ordinaria datur et per gratiam obtineri potest. 441
§ 253. Contemplatio extraordinaria quid? 443
Scholium. Explicatur. 443
§ 254. Contemplatio extraordinaria datur. 443
Corollarium. Adhortatio ad magnam æstimationem contemplationis. 445
§ 255. Sanctum est ad contemplationem aspirare. 446
§ 256. Regulæ pro desiderio contemplationis. — Prima : Contemplatio a Deo peti potest. 448
§ 257. Secunda : Non statim sed suo tempore obtinenda. 448

Pag.
§ 258. Tertia : Contemplatio solùm de congruo mereri potest. 449
§ 259. Quarta : Aspiratio ad contemplationem a divinâ vocatione incipiat. 450
§ 260. Quinta : Contemplatio extraordinaria per se non est petenda. 450
§ 261. Sexta : Contemplatio solùm sub conditione petenda est. 451
Scholium. Solvuntur objectiones. 451
§ 262. Contemplatio omnibus, pro semper exclusâ meditatione, non expedit. 453
§ 263. Regulæ pro usu meditationis ad contemplationem. — Prima : Meditatio disponere debet ab contemplationem. 454
§ 264. Secunda : Meditatio supplere debet contemplationem. 455
§ 265. Tertia : Dispositio meditationis ad contemplationem non habet nobis certum tempus. 456
§ 266. Quarta : Contemplatio obtinenda Deo relinquenda est. 457
Scholium. Malè ergo hoc tempus ab aliquibus definitur. 456
§ 267. Quinta : Meditatio debet esse affectiva. 457
§ 268. Sexta : Meditatio virtutes implantare debet. 458
§ 269. Anima sic disposita per meditationem, Deo eam vocante, contemplationi vacare poterit. 458
§ 270. Regulæ pro transitu ad contemplationem. — Prima specialis vocatio. 459
§ 271. Secunda : Vocationi huic obediendum est. 460
§ 272. Tertia : cognoscenda hæc vocatio. 461
§ 273. Quarta : Alterum signum. 461
§ 274. Quinta : Contemplatio habet suam latitudinem. 462
Scholium. Refutantur errores quietistarum. 462
Corollarium. Adhortatio ad contemplationis dispositionem. 463
§ 275. Contemplatio cherubica quid? 464
Scholium. Explicatur. 464
§ 276. Contemplatio cherubica quomodo fiat? 464
§ 277. Praxis contemplationis SS. Trinitatis. 466
Scholium. An Theologia requiratur? 467
§ 278. Praxis contemplationis mysterii SS. Incarnationis. 467
§ 279. Expedit humanitatem Christi contemplari. 468
§ 280. Contemplatio humanitatis Christi ad amorem Dei et alios affectus excitandos utilis est. 470
Scholium. Solvuntur objectiones. 470
§ 281. Praxis contemplandi SS. Eucharistiam. 472
§ 282. Praxis contemplationis attributorum Dei. 473
§ 283. Praxis contemplandi opera Dei naturalia et supernaturalia. 475

Pag.

Scholium. De visionibus symbolicis, et locutionibus internis et externis remissivè. 477
§ 284. Oratio silentii et quietis quid? 477
Schol. I. Explicatur. 477
Schol. II. Varia nomina orationis silentii. 478
§ 285. Datur oratio silentii et quietis. 478
Scholium. Solvuntur objectiones. 481
§ 286. In oratione silentii non suspenditur omnis actus intelligendi et amandi. 482
Schol. I. Error quietistarum. 484
Schol. II. Solvuntur objectiones. 484
§ 287. Regulæ pro cognoscendâ verâ oratione silentii. — Prima : Anima Deum audire debet. 485
§ 288. Secunda . Anima Deo loquenti respondere debet. 486
§ 289. Tertia : Sine dictâ attentione et responsione non datur oratio silentii. 487
§ 290. Quarta : Deo ad orationem silentii vocanti obediendum est. 487
§ 291. Quinta : Nemo se tamen in eam intrudere debet. 487
Corollarium. Adhortatio ad custodiam linguæ et aurium. 488
§ 292. Contemplatio seraphica quid?
Scholium. Explicatur. 489
§ 293. Contemplatio seraphica exercitium virtutum moralium secum habere debet. 490
Scholium. Error quietistarum. 491
§ 294. Contemplatio ignea describitur. 491
Scholium. Effectus contemplationis igneæ. 492
§ 295. Contemplatio flammea describitur. 493
Scholium. Effectus contemplationis flammeæ. 493
§ 296. Effectus contemplationis utriusque est humilitas. 494
Scholium. Divisio humilitatis. 495
§ 297. Humilitas ad contemplationem requiritur. 495
§ 298. Media humilitatis acquirendæ. — Primum : Humilitas intellectûs seu cognitio suî. 497
Scholium. Quomodo sancti se maximos peccatores dicere possint? 498
§ 299. Secundum remedium humilitas affectûs. 499
§ 300. Tertium est quod reliqua dona sine humilitate non prosint, imo obsint. 500
§ 301. Quartum : Humilitas interna et externa. 500
§ 302. Quintum : Discretio in externis humilitatis operibus adhibenda. 501
Scholium. Quomodo hæc discretio servanda? 502

Pag.
§ 303. Sextum : Humilitas gradatim obtinenda. 502
§ 304. Septimum : Cognitio propriorum defectuum et donorum Dei. 503
§ 305. Octavum : Contemnere se et amare contemni. 504
Corollarium. Adhortatio ad humilitatem. 504
§ 306. Contemplatio conformativa et resignativa describitur. 505
Scholium. Effectus ejus. 506
§ 307. Regulæ pro affectu eundi in infernum pro contemplativis qui, etc. Primò : Eum subinde elicere possunt. 506
Scholium. Solvuntur objectiones. 508
§ 308. Secundò : Affectus isti extraordinarii imperfectis non expediunt. 509
Scholium. Solvuntur objectiones. 510
§ 309. Tertiò : Animæ perfectæ hos affectus elicere possunt. 511
Scholium. Sicut et affectus extraordinarios timoris. 511
§ 310. Quartò : Impulsus divinus ad hos affectus requiritur. 511
Scholium. Debentque esse conformes sanæ Theologiæ. 512
§ 311. Quintò : Imperfecti hos affectus non contemnant nec facilè imitentur. 312
Scholium. Sed in amore Dei super omnia se exerceant. 513
§ 312. Sextò : In nonnullis casibus ad ardua in particulari procedendum. 513
§ 313. Nuditas contemplativa. 514
Scholium. Nuditas hæc etiam a minimis esse debet. 514
§ 314. Solitudo affectiva. 515
Scholium. Affectus solitudinis. 515
§ 315. Soliloquia. 516
Schol. I. Quomodo gradus contemplationis connectantur. 517
Schol. II. Effectus et affectus soliloquiorum. 517
§ 316. Nebula spiritualia. 518
Scholium. Explicatur. 519
§ 317. Libertas spiritûs. 519
Schol. I. Effectus libertatis spiritûs. 520
Schol. II. Contemplativi corporalibus recreationibus subinde indigent. 521
§ 318. Contemplatio obscura. 521
Schol. I. Explicatur. 522
Schol. II. Effectus contemplationis obscuræ. 523
§ 319. Amor vulnerans, seu plaga vel languor amoris. 524
Scholium. Effectus amoris vulnerantis. 526
§ 320. Potissimus etiam affectus est amor proximi. 526
Schol. Ab operibus charitatis nullus contemplativus excusatur. 528

Pag.
§ 321. Amor proximi ad inimicos se extendere debet. 529
Scholium. Signa veræ dilectionis inimicorum. 530
§ 322. Amor proximi in animas in purgatorio extendi debet. 531
Scholium. Quomodo juvari possint? 532
§ 323. Unio illapsûs passivi. 533
Scholium. Explicatur. 534
§ 324. Datur contemplatio passiva. 535
Scholium. Solvuntur objectiones. 536
§ 325. In contemplatione passivâ anima sine cognitione non amat. 537
Scholium. Solvuntur objectiones. 538
§ 326. In contemplatione passivâ anima physicè intelligit et amat. 539
Scholium. Refertur sententia aliquorum mysticorum. 540
§ 327. Mors mystica. 540
§ 328. Annihilatio mystica. 541
Schol. I. Referuntur errores. 542
Schol. II. Et dicta aliquorum mysticorum corriguntur. 542
§ 329. Illapsus passivus. 544
Schol. I. Experimentalis sensatio illapsûs in intellectu et voluntate residet. 545
Schol. II. Illapsus vocatur castum sponsalitium. 546
Schol. III. Observanda de illapsu. 547
§ 330. Dispositiones ad unionem illapsûs. — Prima : Præsentia Dei in nobismetipsis. 548
§ 331. Secunda : Præsentia Dei in creaturis. 449
Corollarium. Adhortatio ad unionem illapsûs. 550
§ 332. Transformatio mystica. 551
Scholium. Explicatur. 551
§ 333. Datur transformatio passiva. 552
Schol. I. Almaricus refutatur. 554
Schol. II. Transformatio dicitur matrimonium spirituale. 555
§ 334. Primum signum transformationis : Unio cum Christo crucifixo. 557
§ 335. Secundum signum : Amor patiendi. 558
Corollarium. Adhortatio ad transformationem. 559
§ 336. Aphorismi pro contemplativis. — Aphorismi circa contemplationem et contemplativos. 560
§ 337. Arcana de contemplatione. 562

CONSPECTUS VOLUMINIS PRIMI EXARATUR.

247.3
Sch69

44907

SCHRAM, O. S. B., DOMINICUS

AUTHOR

Theologia Mystica Ad Usum
Directorum Animarum.
Tomus I.

TITLE

DATE DUE	BORROWER'S NAME
Dec 26 '67	R. Sáenz SJ
	STORAGE - CBPL

44907